

Gioanni Brugnone Direttore della
Regia ~~Scuola~~ veterinaria.

Handwritten text, likely a signature or title, appearing as a dark smudge.

JO. BAPTISTÆ MORGAGNI

P. P. P. P.

DE SEDIBUS, ET CAUSIS MORBORUM PER ANATOMEN INDAGATIS LIBRI QUINQUE.

Dissectiones, & Animadversiones, nunc primum editas complectuntur prope-
modum innumeras, Medicis, Chirurgis, Anatomicis profuturas.

— *Multiplex præfixus est Index rerum, & nominum accuratissimus.*

TOMUS SECUNDUS SECUNDUM CONTINENS LIBRUM QUO AGITUR DE MORBIS THORACIS.

NEAPOLI MDCCLXII.
EX TYPOGRAPHIA RAYMUNDIANA
SUMPTIBUS DOMINICI TERRES
SUPERIORUM PERMISSU, AC PRIVILEGIO.

MORAGNI JO. BAPTISTA

P. R. P.

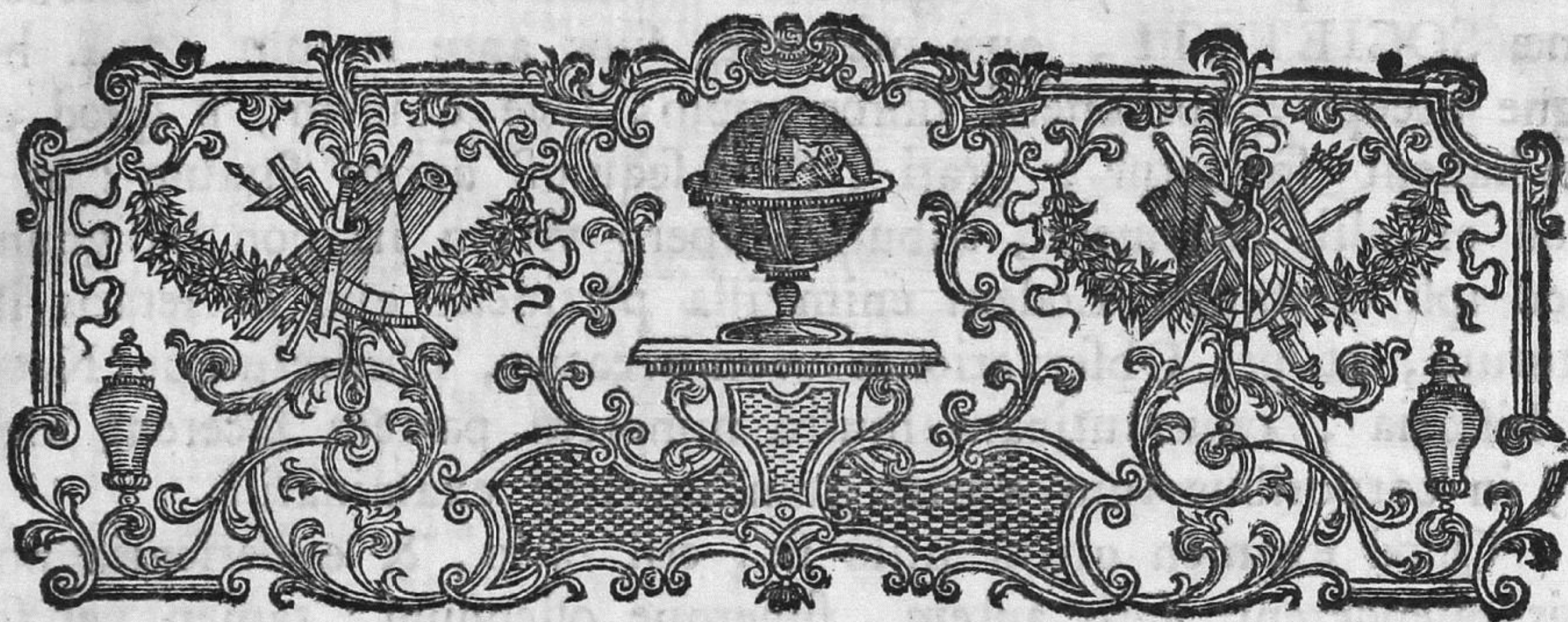
MORAGNI DE SEDIBUS ET CAUSIS
PER ANATOMEN INDECATIS
LIBRIS QUINTUS

Collection, & Anatomical plates, with primæ editæ copulantes propo-
sitiones innumeræ, Medicis, Chirurgis, Anatomicis præsentat.
Meditationes præfatus est Jo. B. P. & nominis accuratissim.

TOMUS SECUNDUS
SECUNDUM CONTINENS LIBRUM
QUO AGITUR DE MORBIS THORACIS.

NEA POLI MDCCXII
EX TYPOGRAPHIA KAYMUNDIANA
Sumptibus Domini T. P.
SUPERIORUM PERMISSU. JO. B. P.

CLARISSIMO VIRO
GUILIELMO BROMFEILD

Londinensi Chirurgo Experientissimo.

JOANNES BAPTISTA MORGAGNUS S. P. D.

ANNUS est, & quod excurrit, Vir Clarissime, ex quo litteras ad me dedisti, quæ Tuæ magis Humanitati, quam meis promeritis, convenirent. Quod enim Guilielmum, Filium Tuum, Patre dignum, & comiter excepissem, & perlibenter Doctoris Philosophiæ, & Medicinæ Insignibus meis ipse manibus ornassem, gratias mihi agebas illas, quas magis ego Vobis debe-

rem, quorum altero mittente, alter ad me audiendum, Anatomicen docentem, usque huc venit, & assiduus quotidie, attentusque audivit, nullamque officii erga me, & benevolentiae significationem omisit, & quod præ cæteris gratum fuit, quædam mecum, quibus pro Tua singulari Solertia Rem Chirurgicam augere cogitabas, amice communicavit. Quod vero, præter gratias, addebas iisdem litteris, si quid istic pro me forte curandum esset, Te libenti animo esse facturum; nihil optatius mihi potuisse obtinge-

re ex hac epistola jam cognosces: REGIÆ enim isti Celeberrimæ SOCIETATI, quæ me inter suos ante annum 1724. benigne accepit, hos offerri libros cupio, leve quidem, si quod ex me habent spectetur, grati, & obsequiosi animi signum: at si quod ex aliis continent, tributum spero visum iri non indignum, quod ipsi offeratur. Eodem enim illa pertinent quo Societatis institutum, ut per Observationes promoveatur, illustreturque Naturæ historia, cujus utinam multo minorem partem facerent morbi, in corporibus tum ægris, tum mortuis examinati.

Quod examen quam utile sit, etsi ratio, & experientia non satis ostenderent; satis autem, superque ostendunt; tamen vel sola Medicorum gravissimorum auctoritas, eorumque exemplum luculentissime comprobarent. Vetustissimis enim temporibus cum hominum cadavera secare non liceret, in bestiarum extis sedes, & causas morborum ab Hippocrate, aut ab iis, qui proxime illi successerunt, fuisse quæsitæ, ex antiquissimis libris patet, qui aut ejus sunt, aut pro Hippocraticis inter ejus Scripta leguntur. Quem morem tum Galenus, tum alii ante ipsum, & post ipsum Medici secuti sunt, nec raro vel novissimis temporibus, hisque etiam nostris, data occasione, non illibenter sequuntur, quemadmodum apparet ex pluribus inter cæteras Observationibus a Boneto, & Mangeto in Sepulchretum Anatomicum, ex *Consilio* quoque Thomæ Bartholini, relatis. Quo studiosius vel ante, vel post Galenum donec tandem hominum cadavera incidere fas fuit, oblata hæc incidendi, rarissima alioquin aut loco, aut tempore, facultas accepta est. Namque aliquot ante Galenum Sæculis in Ægypto quidem ab Regibus quoque, ut est apud Plinium (a), *corpora mortuorum ad scrutandos morbos infecabantur*, & rursus aliquot Sæculis post Galenum in Byzantina quadam Pestilentia, ut præclare monstrat Freindius Vester in sua eruditissima Historia Medicinæ ad annum 560. idem a Medicis factum est, sic *morborum causas, & varia symptomata investigantibus*. Ex quo autem eadem facultas denique in Italia dari coepta est, & paulatim magis magisque crebrescere, illa eadem pervestigandi studium in Majorum animis non defuisse, ex libris constat, qui ante finem Sæculi XV, aut post

fe-

(a) Nat. Hist. l. 19. c. 5.

sequentis initium prodierunt, ut puta Alexandri Benedicti, præsertim vero Antonii Benivenii: itaque non multis post eos annis Jacobus Carpenfis diserte docuit, non modo sanorum cadavera, sed & ægrotantium seligi, hæc videlicet, cum indagandum est, *qualiter alicui membro sit ægritudo*. Indagasse autem & qui deinceps ex Italis floruerunt, lectio ostendit Massæ, Columbi, Falloppii, Eustachii, aliorum, quos inter duo peculiariter nominandi sunt Lælius a Fonte, & Dominicus Panarolus, quorum ille *Consultationibus* suis, ab Stahlío ipso laudatis, subinde adscripsit, quæ in ægrorum quorundam, de quibus loquitur, cadaveribus sint deprehensa, Panarolus autem suas inter *Observationes* plura, ut Benivenius, extispicia proposuit.

Ubi vero post eos, quos primos ex Italis memoravi, apud cultas Nationes cæteras hominum corpora sæpius incidi cœpta sunt, earum Medicis quantum cordi fuerit morborum sedes, causasque scrutari, innumera illorum Scripta demonstrant, ut Vesalii, Coiteri, Casp. Bauhini, Salmuthi, Spigelii, Th. Bartholini, Rolfinckii, Veslingii, Rhodii, Hornii, Sculteti Ulmensis, Wepferi, aliorum quamplurimorum. Cum enim eos dumtaxat nominaverim, qui in Italia quoque, & Patavii præsertim, aut docuerint, aut didicerint, aut utrumque fecerint; vides profecto, quot ex eadem Germania, latissime accepta, prætermiserim, etiamsi, quod & in Italis feci, ad recentissimos non descenderim, ex quibus duo præ cæteris Illustres Medici non fuissent reticendi Boerhaavius, & Hoffmannus, quorum uterque cum de morbis, & eorum curatione agerent, quid post singulos fere ipsorum per anatomen reperiari soleat, commemorarunt. Huc addamus, si fieri potest, quot suorum intra illud spatium temporis Gallia habuit eidem studio addictos, aut, quoniam id fieri nequit, aliquot saltem ex tanto numero nominemus, Jacobum Sylvium, Joannem Fernelium, Guilielmum Rondeletium, Ambrosium Paræum, Jacobum Hollerium, Bartholomæum Cabrolium, Andream Laurentium, Joannem Riolanum. Sed quæ Regio, ut brevitatis causa quasdam alias prætereamus, in hoc quoque studii genere Magnæ est Vestræ Britanniae anteponenda? in qua quidquid excoli incipit, mirum est, quam cito, & quantopere promoveatur. Vir incomparabilis Harveyus suam *Anatomiam*, ut vocabat, *medicam* quam multis disse-

ctio-

ctionibus morbidorum corporum deberet, & quam Medicinæ profuturam censeret, nemini ignotum esse potest, qui vel initium tantummodo inspexerit secundæ ejus *de Circulatione Sanguinis* Exercitationis. Quam utinam Anatomiam; sicut habebat in animo, edidisset; certe ipso dignam futuram fuisse, quæ ejus vulgatis Scriptis interjectæ sunt Observationes, ad id genus attinentes, præclare ostendunt. Ostenduntque pariter quas suis quisque libris interjecerunt Præstantes Viri Highmorus, Warthonus, Glissonius, inprimisque Willisus, quam libenter hac quoque in parte imitati sint Harveii laborem. Omitto alios, & præsertim qui post illos scripserunt: quos inter laudare possem quamplures, in hisque Lowerum, Cowperum, & qui me & honestare, & donare suis Scriptis voluerunt, Meadium, Cochburnium, Ruttyum. Ab eo enim tempore, ex quo Regia ista Societas, aliæque, ejus maxime exemplo permotæ, sua in publicum emittere Acta, Excerptaque instituerunt, neminem propemodum latere potest, quanta cura Medici quique præcipui, & Chirurghi cum Itali, Germani, Galli, tum egregie meriti Vestrates Anatomen illam excoluerint, de qua ideo tam longum hic sermonem suscepi, non quod hæc Tibi minus, quam mihi, cognita credam, atque perspecta; sed ut de hisce omnibus nunc recogitans, haud mireris, si propositum meum id persequendi, quod nisi utilissimum foret, Medicæ Facultatis Magistri non omni & tempore, & loco summa contentione quæsvissent; haud mireris, inquam, si propositum hoc meum minime indignum putaverim, quod Regiæ Societati offeratur.

Qua in opinione confirmor, cum eæ, quas descriptas exhibeo, hujus generis Observationes non a me uno, sed haud parva ex parte ab aliis sint, & nominatim a Medico, Chirurgo, Anatomico Clarissimo, & Societatis ejusdem, cum viveret, Sodali, Antonio Maria Valsalva. Cujus egregiis laboribus ne idem forte accideret, quod tot aliorum accidisse dolemus; meæ non modo in Præceptorem pietatis, sed & Studiosos adjuvandi cupiditatis esse duxi id facere, quod si Andreæ Vesalii, Petri Castelli, Guilielmi Harveii discipuli olim facere potuissent; neque apud Joannem Schenckium, neque apud Theophilum Bonetum, neque apud Thomam Bartholinum querelas justissimas legeremus de irreparabili jactura a Me-

a Medicis facta in posthumis hujusce generis trium illorum Scriptis. Schenckius enim perhibet in Præf. ad Observ. Vesalium Opus alterum Anatomicum conscripsisse, quo *vel ex occultis diuturnisque morbis demortuorum corporum dissectionum Historias fusissime complexus fuerat*; Bonetus autem in Præf. ad Sepulchr. indicat, qui Romanum Professore Castellum ducentas suas ejusdemmodi Observationes editurum fuisse scribunt. Et sane Castellus ipse in Epistola, quæ Panaroli Jatrologismis præfixa est, *in meo Sepulchreto, inquit, bis centenas observationes, in cadaveribus a me factas, reposui, quod Deo dante . . . typis dabo*. Denique Thomas Bartholinus in Consil. de Anat. Pract. ex cadaverib. morbos. adornanda, ad quod *Acta* Regiæ istius Societatis jam tum *utramque paginam implere*, dixit, de Harvejo hæc habet: *Incomparabilis Naturæ Mystra Guilielmus Harvejus, Angliæ immortale decus, haud ulli Veterum virtute secundus, cogitationes suas inter alia faventia studia ad hanc Anatomen partitus fertur* (imo, ut paulo ante dixi, partitus fuerat) *sed, nescio quo fato, spem publicam implere non potuit. Mihi similia tentanti illusit Vulcanus, Opus, ut mox ait, pene confectum XX. annorum lucubrationibus, subripiendo*; ut quæ pericula tam gravibus, diuturnisque laboribus, viventibus, nedum mortuis, qui pertulerunt, immineant, omnes intelligamus. Quo magis me juvat officium hoc præstitisse Valsalvæ mortuo, atque adeo viventibus Medicis, & victuris, quod ejus Observationes aliquanto plures, quam Castelli erant, in tuto collocaverim, præsertim si mei hi libri, qui eas complectuntur, & vel propter hoc officium se bonis omnibus ipsi commendant, Regiæ Societati, Te meo nomine demisse offerente, accepti fuerint. Quorum alterum ab summa ejus Benignitate, alterum ab singulari Tua, Vir Clarissime, Humanitate impetraturum me spero. Vale.

D. Patavii Prid. Kal. Septembr. A. cııııccclx.

JO. BAPTISTÆ MORGAGNI

A D A M I C U M

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XV.

Scribitur de Respiratione Læsa a causis potissimum
extra Thoracem positis; sed & a positis intra
Pulmones, calculis præsertim.

TSI multo pauciores in Tho-
race, quam in Capite, sunt
Partes, neque in iis ulla,
cujus fabrica, & fabricæ mu-
nera cæcis sint tenebris in-
voluta, sicut est cerebrum;
tamen inter paucas hæc Partes tanta est
sive ob vicinitatem, sive ob nexum, sive
ob officia conjunctio, ut una læsa, ple-
rumque cæteræ lædantur. Quæ res mihi a
morbis Capitis ad Thoracis morbos, ho-
rumque sedes transeunti magnam afferret,
eamque haud raro insuperabilem difficulta-
tem cum in morbo principe a conjunctis
reliquis separando, tum in ejus prima se-
de, ac præcipua definienda, nisi ad te scri-
berem, qui ut sæpe in aliis, ita in hac re
quoque nihil a me nisi probabilem conje-
cturam requires. Usu id veniet maxime in
Respiratione Læsa, de qua prima II libri
Sepulchreti Anatomici Sectio est. Nam
Tom. II.

præterquam quod morbus illam faciens si-
mul in pulmonibus, simul in alia thoracis
parte esse potest, interdum accidit, ut si-
mul in pulmonibus sit, simul in alia ex-
tra thoracem parte, ut in capite, in col-
lo, in ventre. Quin Boerhaavius (1) eo
processit, ut scriberet, *vix ullam in corpo-
re toto particulam superesse, cujus non ali-
qua in negotio respirationis partes sint, &*
*illud verissime subjecit, summam in mor-
bis difficultatem facere magnum numerum*
organorum, quæ ad actionem concurrunt, &
*quorum aliquod læsum totam functionem tur-
bat, cum interim difficillimum sit scitu,*
quæ ex toto numero proprie læsa sit.

2. Neque alia, opinor, causa impellere
Bonetum potuit, ut huic Sectioni non mo-
do quæ ad Sectiones quoque alias attinent,
passim, diserteque tot Observationes infe-
reret; sed & easdem semel, atque iterum
poneret, nisi earum singulæ non unius Par-
tis

[1] Prælect. ad Institut. §. 601.

tis vitium complecterentur : quanquam tot iteravit, ut si inter se conferas, multo sæpius appareat, incuria potius fecisse, quam de industria. Quæ si forte quæ sint requiras; non omnes facile dixerō; sed easdumtaxat quas aliud agens animadverti. Compara enim XVI. & CIV; Appendicem ad LXXVIII. & §. 2. LXXVII. (quæ ne forte dubites, an una revera Observatio sint; inspicere Sect. VII. libri hujus II. Obs. XCI.) LXXVII. §. ultim. & CXV; LXXXIX. §. 12. & CXII; CXL. §. 13. & CLV. §. 3. Sed hæc diffitæ, ut memoria multo facilius, præsertim in tanto numero, labi potuerit. Videtis proximas. Confer igitur XLVII. & XLIX; LXIV. §. 6. & LXV; LXXXVII. §. 8. & LXXXVIII; CXXXIX. & CXL. §. 6.; CXLIII. & CXLVI. quas ad eandem mulierem ambas attinere, Sectio docebit XXI. libri III. Obs. XLVIII. Eademque Sectio Obs. IV. §. 9. perspicue ostendet, non aliam esse mulierem, cujus casus hic indicatur Obs. CLV. §. 4. ac §. 10. Quid? quod una quater repetitur non modo inter diffitas, sed & inter proximas Observationes. Vide enim §. 4. in Obs. XLVI. (priorem dico; nam mox per incuriam altera Observatio eodem numero designatur) & continuo lege Obs. CXXVIII. & post hanc in Obs. CXL. §. 2. in eademque §. 12. & an verum dixerim, facile intelliges. Quis non crederet, in Additamenti saltem, quæ huic I subjiuntur Sectioni, repetitiones vitatas esse? At tu Observationem III confer cum VI utramque unam eandemque esse cognosces. Idemque perspicies si XVIII §. 1. 2. 3. adjetumque Scholium cum legeris; redeas ad Observationes, quas Bonetus ipse proposuerat sub num. XCIII. & XCII. nisi quod hanc, cum Willisii sit, Ballonio videtur adscripsisse. Sed & XIX eadem est quæ apud Bonetum proxima sequitur, XCIV; quasi non de aliis addendis, sed de supra jam positis rursus ex ordine describendis ageretur: tantum abest, ut ad XIII, & ad XXVI admoniti sint lectores, videri illam hominis ejusdem historiam hic ex Dominico de Marchettis; apud Bonetum autem

sub numero CV. ex Petro, Dominici Parente, acceptam; neque XXVI. Stephanum Blancardum, professum alioquin (1) quæ ipse non observasset, *ex aliorum relatione immiscuisse*, non, inquam, sumplisse aliunde quam ex Observationibus tot annis ante ab Riverio editis, atque adeo eandem esse quam Bonetus ante Blancardum produxerat sub numero CXXIII. nisi quod Bonetus Riverium quidem nominavit, nec ejus verba interpolavit, sed plura in morbi historia, nonnulla uterque in cadaveris sectione omisit.

3. Quod si omnes Sectionis hujus Observationes accuratius fuissent in certa capita distributæ; cum utilius cæteri eas perlegissent; tum minus facile Collectoribus accidisset, ut memoria laberentur. Mihi igitur cum illud constans propositum sit, nihil ut repetam; certo ordine opus est quo Valsalvæ, & meas Observationes, huc præcæteris attinentes, describam. Nam etsi plures præterea habebam, in quibus, inter cætera incommoda, læsa quoque respiratio commemoratur; tamen quæ magis visæ sunt ad Sectiones alias pertinere, eas omnes ad illas distuli; huc reliquas seposui. Has autem; ne ab iis longe abeam quæ supra indicata sunt; non incommode sic divisurum me credo, ut primum eas proferam in quibus præcipua læsæ respirationis causa extra thoracem est, tum eas in quibus est intra thoracem; ex his autem rursus illas primum in quibus est in pulmone, tum illas denique in quibus in thorace quidem est, sed extra pulmonem. Cum vero, quando extra thoracem est, sedem maxime habeat aut in capite, aut in ventre, aut in collo; me juvat a capite initium ducere.

4. Willisius quidem in Scholis Medicorum de Asthmate Convulsivo doctrinam maxime illustravit, suisque confirmavit observationibus, eorum præsertim, qui nisi erectum semper, aut primum caput servarent, *statim anhelii fiebant, ac velut moribundi respirabant* cum retrorsum caput moverent, aut supini decumberent, idque non aliam ob causam, nisi quod feri acris coluvies ingens, quæ intra eorum cerebrum dis-

[1] in Præfat. ad Anat. Pract. Rational.

dissecando inveniebatur, dum caput, ut diximus, reclinarent, versus nervorum originem qui pulmone inserviunt, relapsa, illam vehementius urgebat, quemadmodum ex Sectionis hujus I. Observatione CLXIV. cognoscas. Sed idem tamen ea melius omisisset quæ in Scholio leges, eidem subiecto Observationi, videlicet *Medicos veteres primam solummodo Asthmatis speciem agnovisse, quæ omnino a ductibus aeriferis obstructis, aut non satis patentibus procedit; alteram autem, sive Convulsivam ignorasse, quippe solitos hujusmodi asthmata vaporibus a liene, utero, mesenterio, aut alio quodam viscere satis immerito adscribere. Ut enim præteream Galeni, atque adeo Hippocratis locos, & quæ hujus Interpretes super Aphorismo scripsere 68. Sect. 4. (nam Avicennæ verba, quæ pariter produci vidi (1), de asthmate quidem sunt ex nervis, & nucha, & cerebro, sed per catarrhum, non per convulsionem illato) non ad alios hic provocabo, nisi quos in Sepulchreto possis inspicere. Vide igitur Scholia ad proximas Observationes CLX. & CLXV. In illo cum de orthopnoea ab renis calculo ageretur, causam ejus rei, inquit Ballonius, esse volunt, quod nervulus est a sexta conjugatione pervadens diaphragma, & ad renes usque perreptans, qui oppressus, ut in opposito femore stuporis sensum insert, ita in partibus superis difficultatem nonnullam respirationis asferre potest. In hoc autem altero Scholio Platerus, majores præsertim nervi Septi, a dorsali medulla progressi, deflexionibus, aut aliis morbis, inquit, separatim & solitarii infestati, dyspnoeam quandam pariunt; qualem in asthmaticis, nullis aliis pulmonum affectionum indiciis apparentibus, continuo agrotos infestare observavimus. Num igitur hi veteres Medici de vaporibus hic verba faciunt, an de nervorum affectionibus? num aliam, nisi primam illam asthmatis speciem, quæ fit bronchiis obstructis, aut compressis, omnino ignorant? Vide, quæso, in eodem Scholio quæ paulo infra Plateri verba, Willisii ipsius verba subjiciuntur. Juxta quod nervi diaphragmatis a muniis rite defungendis aut inhibentur, aut pervertuntur, respiratio diffi-*

cilis varii generis producitur. Num aliter Platerus? Et inferius: Quod lienis perturbationi respiratio difficilis passim in hypochondriacis succedat, ratio est, quia nervi splenici cum pneumonicis communicant. Num ab renis perturbatione respiratio difficilis alio explicationis genere deducitur apud Ballonium? Equidem ignoro, quæ ratione Vesalius id explicaturus fuisset quod in hydrocephala puella observavit, libro superiore Sepulchreti (2) commemorata, quoties caput ab adstantibus movebatur, & nonnihil, quantumvis etiam leviter, erigebatur, gravem illico tussim puella molestant fuisse, cum difficili respiratione. Sed tamen neque a vaporibus, neque a catarrho illico per nervos in pulmones decurrente, ejus rei causam repetiturum fuisse, credo, præsertim cum cerebri quidem, & nonnullorum aliorum viscerum, pulmonum autem nullum omnino vitium adnotaverit.

5. Verum hæc ita accipias velim, ut cuique suum reddatur; non ut Willisio quidquam detrahatur. Ante quem potius mirandum est, non sæpius Medicos id intellexisse quod omnes post ipsum intelligimus. Cum enim ex quo homines sunt, proclive fuerit animadvertere, a terrore, ab ira, a gaudio, a mœstitia, a fletu quam cito, & quam manifesto mutetur respiratio, cumque Auctor vetustissimus libri de Morbo Sacro (3) diserte, ac vere monuerit, ex nulla alia nobis parte voluptates contingere, & latitias, & risus, & lusus, quam ex cerebro, itemque mœrores, & anxietates, tristitiasque, ac ejulatus, & querelas; videtur sane, ex his obvium Medicis esse debuisse, quam potestatem haber in respirationem cerebrum, naturalibus dumtaxat cogitationibus, seu quotidianis animi affectionibus nonnihil commotum, eandem, multoque majorem habere posse, cum vi morbi vehementiore irritatur, aut premitur. Cujus vis effectum & præclare vidit, & dilucide explicavit Willisius, modo in cerebro, modo in hujus appendicibus Medulla, & nervis attendens, modo convulsionem inde repetens, modo paralytes, & horum alterutras modo in ipsorum pulmonum intimis fibris, modo in dia-

A 2

phrag-

[1] Canon. l. 3. Fen; non 9. sed 10. tr. 1. c. 38.

[2] Sect. 16. Obs. 6.

[3] n. 16.

phragmate statuens, aliisque musculis respirationi inservientibus. Quod ad genus difficilis respirationis duæ attinent Observationes, Valsalvæ prima, nostra altera, quas tibi continuo describemus.

6. VIR annorum quadraginta evaserat ex acuta febre, delirio, & soporoso affectu stipata, cum paulo post, admissis in cibo, potuque, & assidua cannabis tractatione erratis, rursus petere lectum cogitur valde lasa respiratione, ut erecta spiret cervice, idque cum sibilo, & magna elevatione abdominis. Difficulter loquitur, & per intervalla, idest cum aerem expirat. Tussit: in faucibus ardorem sentit: dolet, non internis, sed externis thoracis, & ventris partibus: vigiliis torquetur. Demum quatuor, an quinque horis ab assumpto bolo, opium habente, cum in lecto amplius durare non possit, ambulat: lectumque repetens, improvise obit. VENTRE, & Thorace apertis, cætera viscera sana inventa sunt omnia; imo vel in ipsis pulmonibus nihil est aliud animadversum, nisi quod aere valde turgebant, nigrisque hic illic maculis distinguebantur. Parvula concretionem polyposa, quæ fuit in dextero ventriculo cordis, excepta, reliquus sanguis naturalem quodammodo servabat fluorem.

Cranio autem aperto, primum *gelatinosa* feri concretio circa vasa sanguifera conspecta est, per Tenuem meningem repentia: tum serum limpidum, Laterales implens ventriculos cerebri, quale & intra primas vertebrae circa medullam Spinalem repertum est: denique ipsa cerebri compages laxior est animadversa.

7. Etsi facile poterant aliqui secundum ea quæ nos quoque, alias (1) ad te scribentes, commemoravimus, in hoc viro suspicari, cannabis, quam tractabat, pulverem, ut fauces irritando, tussim, & ardoris sensum excitaverat, sic etiam in pulmones irruendo, eosque male multando, maxima ex parte orthopnoeam intulisse; dissectio tamen aliter docuit. Neque enim hic, ut in illo asthmatico qui plumas, quibus culcitæ farciuntur, solebat a detritis particulis expurgare, *pulmonis vesiculæ* inventæ sunt a tenui plumarum pulvere peni-

tus infarctæ, sicut habes in Additamentis ad hanc Sectionem (2); sed nihil nisi maculæ illæ nigræ, quas Valsalva cum spectasset, minime ad morbi causam attinere censuit, quippe quam satis intra cranium agnovit. Sed hanc, convellendo, an resolvendo tantam illam respirationis difficultatem attulisse, dicemus? Signa non desunt aliquot, cur resolvendo videri queat. Si enim resolutas credas pulmonum fibras; facile intelliges, hos aerem expellere non potuisse, eoque præurgidos esse deprehensos, itemque cur opio dato, gravior facta sit affectio, & mors consecuta, fibris videlicet iisdem magis magisque laxatis: quæ si convulsione fuissent distentæ; inde capturæ fuisse videntur utilitatem potius, quam noxam. Neque externus ille thoracis, & ventris dolor convulsione magis quam laxitudinis indicium erat, scilicet ob assiduos ingentesque musculorum conatus in ejusmodi respiratione ipsis proximisque laxatis, distractisque partibus. Cæterum hæc quæstio sive hoc, sive alio potius modo tibi videatur dirimenda; agitari non poterit ob signorum defectum in Observatione mea: quam sic accipe.

8. MULIER quadraginta circiter annos nata, liberorum mater, cujus sinistri oculi vitia aliis ad te Litteris (3) descripsi, certis de causis, quas requirens scire non potui, ab iis, quos habuerat, Medicis pulmonum infarctu laborare credita, cum in Nosocomio demum mortua esset, pulsibus per extremos illos dies humilibus, facie rubicunda, nullo delirio, nulla soporosa affectione tentata, sub initium Aprilis A. 1741. a nobis, plures tunc forte variasque anatomicas perquisitiones, ut sæpius solemus, repetentibus, diligenter confecta est.

IN VENTRE nihil quod præter naturam esset deprehendimus, si testem sinistram, & uteri fundum excipias. Ille enim hydatide interiore distentus, castaneam æquabat: hic quodam in loco faciei internæ anterioris, itemque in altero posterioris excrescebat in substantiam ex fusco rubentem, inæqualem, ambitu subrotundo, altitudine modica. Thorax pulmones habuit sanos omnino, atque inte-

[1] Epist. 7. n. 14.

[2] Obs. 4. §. 3.

[3] Epist. 13. n. 9.

integros, ut cor quoque. Sed Cerebrum, si quod unquam aliud, vasa omnia ostendit, quæ per Tenuem meningem discurrunt, sanguine turgida: & sanguinis multum in iis etiam fuit quæ per medullarem trajiciuntur substantiam. Cæterum cum cerebellum esset laxissimum, cerebrum ipsum laxum non fuit.

9. Mirum hanc mulierem neque delirasse, neque sopitam fuisse, ut dixi, illis ultimis diebus; an quod ante novissimum morbum, vasa illa cerebri jam habere consueffet magis aliquanto distenta, quam æquum foret? Sic enim liceret utrumque intelligere, & cur minus quam cæteri, sit passa ab adaucta postremo vasorum distentione, & cur ab hac antea, majori fortasse ad eorum nervorum origines qui spirandi organis famulantur, magis illæ compressæ non secus pulmonum officia turbarent, ac si hi revera infarcti essent.

Nec dicas, si res se ad hunc modum habuisset; mulierem fuisse antea de capite magis quam de thorace, aut saltem æque conquesturam. Nam & quæta esse potuit; nos enim quibus antea obnoxia esset incommodis, ignorare coacti sumus; & potuit etiam non esse quæta. Accipe enim quæ a Valsalva in Consilio quodam scripta sunt pro Nobilissimo Viro, qui cum recte valeret capite, convulsionibus tentabatur ad testes primum, inde ad universum quasi ventrem, hinc denique ad caput. Scilicet in ejusmodi casibus se haud semel invenisse per dissectiones affirmabat, convulsionum originem in ipso cerebro, quamvis nullum fuisset hujus laborantis indicium vel ipso convulsionum tempore; cæteras autem convulsas, & dolore affectas partes vel summa cura examinatas sine ulla omnino læsionis nota deprehendisse. Huc addebat, sæpe in vulneribus quoque, imminentes convulsionem non illorum, sed pharyngis antecedente dolore præmonstrari (1); cum tamen constet, non in pharynge, sed in vulneribus convulsionum causam esse, & doloris; qua de re tu Wepferi etiam poteris vel in Sepulchreto (2) observationes videre. Igitur cum

respiratio difficilis est vitio nervorum, etsi tunc quidem facilius dignoscitur, si causarum aliarum absentibus signis, laborat caput; interdum tamen accidit, ut ab hoc sit, cum omnino videtur illæsum.

10. Cæterum & sæpe nervorum culpa, infonte cerebro, turbari respirationem posse, in acutissimis doloribus manifestum est. Quamcunque enim hi corripiant partem, continuo mutari respirationem, videmus. Itaque sive nervi qui ad respirandum inserviunt, sive illi qui cum his demum sunt colligati, aut acrius irritentur, aut premantur, obstruantur, intineve pervertantur; ab alterutris nervis respirationem lædi posse, perspicuum est. Et primis quidem; ut vetera Galeni (3) in nervis Costalibus mittamus experimenta, & vel sola recentia, quæ hic in Sepulchreto (4) habes, a Lowero in Phrænicis instituta attendamus; primis, inquam, id est his Phrænicis incisis, eadem continuo respiratio fit, quam in asthmaticis equis conspiciamus; ut inde egregie Lowerus deduxerit hunc equorum morbum, quod nimis depresso diaphragmate nervi illi distracti, *relaxationem*, sive *extra proprium tonum extensionem* sint passi. De nervis autem qui cum inservientibus respirationi colligantur, quid attinet scribere? quando pene quotidie ut irritati respirationi officiant, in hypochondriacis, præsertim vero in hysteriacis videmus. Quin etiam supra (5) vel apud Ballonium ostendimus, orthopnoeam ab renis calculo ad eundem modum fuisse explicatam. Postea vero quam Willisius persecutus est fusius convulsorum nervorum effectus in diffitis quibusque partibus; Medicorum plerique, non modo cum oportuit, hanc illius sequi doctrinam cœperunt; sed haud raro etiam hujus facilitate & commoditate illecti, interdum quoque fallaci rerum specie decepti, abusi sunt usque adeo, ut cum organorum vitia non deessent, nihil nisi convulsionem in multis morbis, præsertim vero ad respirationem attinentibus, accusaverint non secus ac Veterum plerique accusabant vapores. Qui abusus, nisi caveamus, quam facilis sit, non una in pro-

[1] Vid. Epist. 54. n. 2. & seq.

[2] l. 1. S. 13. in Addit. Obs. 2. & in Schol.

[3] De Anatomic. Administr. l. 8. c. 4.

[4] Append. ad Obs. 110.

[5] n. 4.

proximis Epistolis (1) docebit historia.

11. Nunc vero cum in hac quidem, postquam difficilis respirationis causa in Capite spectata est, illud sequatur ut pariter consideretur in Ventre; paucis, ut in re a vetustis usque temporibus pervulgata, me expediam. Vides enim Galenum hic in Sepulchreto (2) laudari, aperte id docentem in certis affectionibus ventriculi, hepatis, lienis, aut partis omnino ventris, quæ respirationis organis sit annexa. Seponimus hinc convulsiones, de quibus satis jam supra ex occasione dictum est, in ventris viscere quoque ortis. Nulla in hypochondriaco sit convulsio: ventriculus tantum, aut proxima intestina flatibus turgent; obstabunt certe descendenti ad inspirandum diaphragmati. Sic in asthmatica illa Matrona, de qua est CXLVII. hujus Sectionis Observatio, *bene constitutos pulmones, intestina vero omnia, in primis jejunum, mire inflata, ac distenta invenerunt*. Hepar autem præter naturam adauctum, non tantum mole sua descendenti, sed & pondere officiet ascendenti diaphragmati; itaque & inspirationi, & expirationi adversabitur. Hinc dyspnœæ exempla ab aucto jecinore habes in eadem Sectione (3): nec desunt ab nimia mole aliorum ventris viscerum aut annexorum septo Transverso, aut tentummodo subjectorum. Inter quæ illius præsertim memini, quod mihi adolescenti narrabat Albertinus. Genuæ quidam asthmate vexabatur, cujus causam Medicus thorace contineri non dubitabat. Consultus cum esset Albertinus, latere illam potius in ventre, nec procul a diaphragmate, suspicatus est ob certum quoddam in ventriculo symptoma in cibo capiendo, an post captum; neque enim hoc pro certo recordor. Illud recordor, ægri demum mortui observationem, a Viro docto, atque ingenuo ejus Medico ad Albertinum missam, hujus suspicionem comprobasse; nempe in pancreate morbus fuerat, quod in plures tumores excreverat totidem poma referentes; & ad canceri naturam vergentes. Sed Valsalvæ,

& meas Observationes huc spectantes, quoniam ob alia, præter respirationis, vitia ad alium servare locum præstat, alibi habebis, in iisque aliqua in quibus ob levem ad speciem læsionem ventriculi, maxima erat conjuncta difficultas spirandi.

Hic unum satis fuerit admonere: propter imæ thoracis, & summæ ventris partis communes fines, non satis a pluribus Medicis animadversos aliis non reminiscen-
tibus, nonnullis ignorantibus, quam alte intra diaphragmatis fornicem, circumcirca thoracis cavo infimo comprehensum, subeat cum altioribus suis visceribus supremum ventris cavum; ob id, inquam, haud raro accidere cum in aliis, tum præsertim in respirandi vitiis, ut causa quæ ad ventrem pertinet, thoraci perperam abscribatur.

12. In Collo autem etsi causa difficilis spiritus in semiobstructione, aut compressione trunci Asperæ arteriæ consistens, obvia plerumque solet esse, ut cum devorata quædam non pharyngem subeunt, sed in laryngem forte illabuntur, aut cum prope eandem arteriam durus aliquis tumor increfcit, cujusmodi in Sepulchreto non desunt historiae; tamen nonnunquam accidit, ut obstructio, itemque compressio latere possint, minus ex ægri narratione, aut ex Medici inspectione, quam ex conjectura dignoscendæ. Quo pertinent deprehensæ olim a Cl. Fantono (4) *in virili cadavere ulcerosæ arytanoides, earumque crassities ita adaucta, ut angustissimus in larynge meatus ægro difficillime, qui dudum sic vixerat, respiranti superesset*. Eodemque spectant non vulgares Observationes duæ, altera Valsalvæ, & mihi communis, altera Mediaviæ nostri propria. Quarum illa habita est in ea Virgine, in qua primum vidi hymenis foramen bifariam divisum per quandam ejusdem substantiæ quasi institam, qualem ex aliis quoque postea adjectis observationibus in Adversariis (5) descripsisse, iterumque cum sejunctis ab hymene & columnis, & carunculis illis quas nunc aliqui *pisiformes*

VO-

[1] Epist. 17. n. 26. & Epist. 18. n. 17. & seq. [2] in Schol. ad Obs. 158.
[3] ut in Additam. Obs. 12. & 17. [4] Anat. corp. hum. Diss. 13.
[5] I. n. 29. & IV. Animad. 23.

vocant, memorasse me, scio; ut naturalem autem, sive Chirurgi opera non egentem, me, ut iidem scribunt, proposuisse, ita nescio, ut & certa quædam alia, de quibus agendi non est hic locus.

13. VIRGO igitur de qua modo dicebam, annos nata ad quadraginta, jam diu asthmatica, imminuta insuper voce, a Medicis procul dubio ex pulmonibus laborare credebatur, cum acrius asthmate ingruente, de improvviso mortua est, & ab Studiosis adolescentibus in Bononiense Anatomicum Theatrum illata A. 1704.

VENTRIS viscera nihil quod præter naturam esset habuerunt, si paulo majores testes excipias, duos, albos, prorsus scirrhosos, quibus hydatides aliquot incumbebant. In Thorace autem ipsique pulmonibus nihil omnino vitii; ut jam omnes intra cranium morbi causam reperiuntur iri putarent. Sed & ibi recte constituta inventa sunt omnia. Mirabantur cuncti qui dissecta ex ordine viscera diligenter inspexerant; sed multo nos magis qui disseceveramus; cum ego, quin laryngem quoque aperimus, Valsalva? si forte & imminutæ vocis, & asthmatis, & mortis causa ibi delitesceret: neque enim eo tempore ad *horizontalem* glottidem, ad laryngis ventriculos, ad Arytænoidæas glandulas, ad articulos Arytænoidum, quæ necdum retexeram, aut restitueram, ostendenda larynx in Publica Anatome aperiebatur. Cum ille annuisset; quæri continuo inter nondum sepultas partes, & ad me referri laryngem jussi. Quam ubi a tergo secundum longitudinem incisam diduxi, continuo manifestum fuit quod quærebat. Pus enim ex albo cinereum, & quasi pultaceum, formatum in obturamenti modum, occludebat penitus cavum laryngis quod infra glottidem est: eoque loco tunica laryngem convestiens erat exulcerata, quemadmodum & qua proximos annulos aliquot Trachæ arteriæ operiebat; quanquam hic levius. Quibus postremo Anatomæ die in Theatro demonstratis, satis omnibus factum est.

14. Cogitans postea, unde illiusmodi puris tantum cogi in eum locum potuisset,

ut viam prorsus obturaret, cœpi larynges diligentius incidere, conspectisque non modo glandulis sub ea tunica consitis, sed & ventriculorum caveis in quas ea tunica se producit, tum ejusdemmodi glandulas, tum inferius crus operiens glandularum Arytænoidæarum; non difficulter conjeci, exulcerationem in Virgine de qua dictum est, ut infra erat manifesta, sic in ventriculis quoque latere potuisse, in hisque lentum pus moram trahere, præsertim corpore ad dormiendum composito, & aliquantò densius fieri, & postea inter loquendum excidere, & ad illud addi quod e laryngis & proximis arteriæ Asperæ parietibus depluebat. Sic aeri magis minusve obstando, magis minusve difficilem respirationem fecisse, donec ea tandem utrinque copia, eaque e ventriculis densitate prorupit, ut expirando inde averti, forasque ejici non potuerit, non secus ac de improvviso accidisse, vidit Mentzelius (1) a parva crassissimæ pituitæ portione, inter duos primos arteriæ Asperæ annulos fortuito subsistente, & hanc prorsus, firmissimeque occludente in sana alioquin, vegetaque puella. Jam vero in proposita Virgine, quæ nec vegeta erat, nec sana, purulenta sputa, & tussis, & sensus in larynge erosionis, quæ, opinor, non defuerant, & difficultas respirationis, ac vocis imminutio, quæ certe fuerant, pulmonum exulcerationem mentiebantur: nec nisi accurata symptomatum cæterorum, quæ pulmones affectos confirmant, perquisitio, ut puta num materia quæ ejiciebatur, de profundiore loco ascendere perciperetur, num sensus in thorace esset ponderis, aut compressionis, num decubitus supinus, aut in latus difficilis, num ascensus per acclivia incommodus, & quæ sunt alia hujus generis quo plura, eo magis attendenda; nec, inquam, nisi horum absentia, perpetuus autem ab initio usque dolor in larynge persistens movere Medicum ad id conjiciendum poterant, quod revera fuit: quanquam tunc difficilius erat conjicere cujus exemplum non extabat. Hanc igitur primam ex proposita historia utilitatem elicies, ut quod semel observatum est,

est, posse iterum nec forsan quam rarissime fieri, in ægrotantibus suspiceris: alteram deinde, ne in mortuorum dissectionibus facile pronuncies, nullam morbi fuisse causam, quæ caderet sub sensus, itaque in convulsiones internas, aut alia ejusmodi affectiones rejiciendam esse quæ invisibilibus corpusculis deberi possint. Quod factum procul dubio fuisset in hoc casu, nisi forte in mentem venisset, ut aliis perlustratis partibus, hæc quoque particula novissime introspiceretur, larynx: quam ubi de respirationis vitiis, & de repentina præsertim morte quasi a suffocatione agitur, cave inexploratam omittas. Sed jam ad alteram Observationem veniamus.

15. MULIER octogenaria major, de spirandi, glutiendique difficultate, cum faucium ardore conjuncta, multos jam dies querebatur, cum in Nosocomium Patavinum excepta est. Ibi tam gravi paroxysmo difficilis respirationis corripitur, ut eo propemodum exanimetur. Servatur tamen, consequente sputo graveolentis puris, cui sanguis admixtus erat. Cum mulier laryngem tanquam morbi sedem non modo indicaret, sed digitisprehendendo antrorsum traheret, & sic paulo facilius spiritum duceret; inspectæ sunt fauces, & uvula quidem, atque ascendentes ad ipsam musculosi arcus apparuerunt retrorsum acti; ut id pharyngis orificium quod ad os est, dilatatum videretur, eaque loca paulo magis ruberent quam soleant; sed nihil præterea conspiciere licuit. Sic dies quindecim, aut eo amplius cum iis sputis, & difficultate spirandi mulier perstitit, donec magis hac urgente, irritis omnibus auxiliis, conficeretur circiter Kalendas Septembres A. 1725. COLLUM, in quo evidens erat, morbi causam latere, dissectum est, eaque ad hunc modum inventa. In Asperæ arteriæ tergo, intervallo transversî pollicis infra cartilaginem cricoidem, tumor excreverat ad magnitudinem dimidiatæ nucis juglandis, gulam quidem retropositam premens; sed arteriam illam multo magis; ut hujus viam ibi angustissimam redderet, in qua per

oblongam patebat scissuram. Hac dilatata, tumoris cavum inspectum est putrida refertum materia, pariete autem comprehensum interius duro, exterius vero ex quibusdam quasi milii granulis facto subflavi coloris. Ex quibus duæ quoque constabant glandulæ, tumori extrinsecus proximæ, singulæ modicum pisum æquantes; ut ex una, harum simili, sed magis adacta, effectum esse tumorem, apparet. Ex gula sectione perducta ad pharyngem, hæc intus maxime rugosa comperta est sic tamen, ut digitis rugas dissolvere liceret, pharyngemque ad amplitudinem justam reducere.

16. Quæ in mortua conspecta sunt, præclaram per se præbent explicationem eorum, quæ in vivente fuerant animadversa, ut cum pene ad mortem deducta est instante tumoris, a pure maxime distenti, ruptura, aut cum Asperam arteriam antrorsum digitis trahendo, sicque tumorem a gula, atque adeo a reprimentibus vertebra, ut minus urgeret aeris meatum efficiebat. Duo tamen fortasse quæres, alterum, cur hic rursus, quamvis tumore per exitum puris imminuto, mortis causam attulerit? alterum, quænam illæ fuerint glandulæ, quarum tres, & una præsertim, adeo intumuerint? Quorum hoc facile intelliges, si quas a tergo Asperæ arteriæ olim pinxi (1), & quæ de iisdem, interdum, sed minus quam ista, tumentibus observavi (2), Adversariis in manus sumptis, inspexeris. Illud vero materiæ adscribes partim etiam tum in tumore congestæ, partim inde in bronchia delapsæ, quarum illa viam, ut inventum est, aeri angustissimam relinquebat, hæc illuc ab expirato aere forte relata, magis angustam tantisper fecerit, dum scemina ætate, morbo, alimenti, ob deglutitionis diuturnam difficultatem, exigua copia, infirmissima extingueretur. Cæterum propter hanc ipsam deglutiendi difficultatem pharynx tandiu ferme otiata, in eas rugas interius se contraxisse videri potest. Cum hac autem historia illam conjunges quam retulit Vitus Riedlinus (3) *particulæ sanguinis grumosi, lapidis fere duri*

(1) Advers. 1. Tab. 2. Fig. 1.

(2) Advers. 5. Animad. 39.

(3) Eph. N. C. Dec. 3. A. 7. Qbf. 120.

duritiem nacli, juxta Asperam arteriam inventa, & hanc comprimentis in fene, cui ante plusculos annos graviter lapso, inde primum ejus partis dolor, semper autem postea difficilis fuerat respiratio. Et facilius secundum historiam utramque annues Gabrielio (1), qui orthopnoeam, cum sensu ad fauces strangulantis materiae, & vocis interceptione conjunctam, abactis autem triginta vermibus solutam, ab his factam censuit, gulam distendentibus, arteriamque illam urgentibus, praesertim cum in alio ex orthopnoea pariter improvisa mortuo vermes quamplurimos vidisset gulam occupantes, quin arteriam quoque aditam, in quam sibi viam erodendo paraverant. Sed etsi pressio quae a tergo fit, arctat magis, & facilius arteriam, quippe ab ea facie cartilaginibus non munitam; potest tamen si qua pressio a fronte validior increseat, adeo constringere, ut difficilem respirationem, & denique mortem afferat, quemadmodum sarcoma a Vorwaltnero (2), & glandula thymi ingens, tophis cretaceis referta, a Christiano Vaterno (3) inventa, ut cordis polypos opus non fuerit advocare ad pueri mortem explicandam, quando summum sternum non sinebat, thymi partem, ut neque sarcoma illud, quod sub sterno ad jugulum erat, antrosum crescere, sicque ibi utriusque incrementum urgebat arteriam ad vertebrae, aerique tandem aditum intercludebat.

17. Haecenus de causa, gravem spiritum efficiente, seu Capiti, seu Ventri, seu Collo insideat, scriptum est. Nunc de illa cum Thoraci insidet nonnulla adjiciamus: quanquam ex parte ad thoracem quoque attinent quae novissime commemoravimus, ut omnino attinent Observationes Laubii duae, altera vomicae cum incluso acuto & aspero calculo adhaerentis posteriori parti Asperae arteriae circa hujus divisionem primam; altera ingentis steatomatis, quo eadem arteria comprehendebatur: quas, utpote alia habentes digna

Tom. II.

quae perpendantur, in Centuriis (4) leges Caesareae N. C. Academiae. Nos enim hic de causis acturi pulmoni ipsi inhærentibus, ad earum perquisitionem festinamus. Illud quidem nemini dubium esse potest, quin omnia quae aut nimis comprimant, aut infarciant, aut inflexiles reddant ac rigidas pulmonum cellulas, tenuisque aeris canaliculos, ad has pertinentes, ea simul laedant respirationem. Nimis comprimit, exempli gratia, sanguis annexa iis vascula distendens aut copia, aut turgentia, aut quacunque remorante causa difficilius transiens per pulmones: quorum primum fit in plethoricis, tunc praesertim cum festinantes accelerant gradum; alterum in febribus fervidioribus; tertium videtur factum in Foemina Principe (5) quae difficillima respiratione correpta, habuit pulmonum vasa usque ad livorem tumida.

Infarcit praeterea humores quos bronchiorum glandulae secernunt aut viscidiores, aut uberiores, tenuissimus pulvis, cum aere jugiter attractus, ut in eo de quo supra (6) mentio injecta est, plumarum expurgatore, & in lapicidis praesertim, quorum pulmones duri admodum cum secarentur, culter quasi per acervum arenae, duci videbatur, ut in Sepulchreto (7) pariter leges. Quae res ut duos, sic etiam inflexiles pulmones facit, & inexplicabiles, quorum alterum expirando, alterum inspirando plane adversatur.

18. Sed idem quod ab involantibus, fieri potest ab innascentibus causis, iisque aut simul bronchia infarcientibus, aut non infarcientibus. Animadverti enim in dissectionibus bronchia persequens, osseas nonnunquam fieri eorum cartilagine vel priusquam aetas grandior sit. Nam in decrepitis pulmonem obdurescere, novit Aristoteles (8), & fieri terrestrem, Littrius (9) autem, & Vieussenius (10), ille in viro octoginta annos nato, hic in Matrona aliquot annis majore aut quosdam, aut omnes bronchiorum annulos esse osseos factos,

B

ctos,

(1) Ibid. Obs. 188.

(2) Ibid. Obs. 144.

(3) Dec. ead. 3. A. 9. Obs. 161. in. fin.

(4) IX. Obs. 15. & VII. Obs. 40.

(5) Eph. earund. Cent. 8. Obs. 79.

(6) n. 7.

(7) Addit. ad hanc Sect. Obs. 4.

(8) De Juvent. c. 14.

(9) Hist. de l'Acad. R. des Sc. A. 1706. Obs. Anat. 7.

(10) Traité de la struct. du coeur ch. 16.

stos, scripserunt: quanquam neuter discrete docuit, an penitus etiam intra pulmones, imo cum *annulos* dixere, id credi possunt noluisse. Ego vero id vidi, & ostendere adhuc possum in penitissimis pulmonibus, ubi loco cujusque annuli plura inter se cartilaginea secundum naturam frusta nectuntur, etsi nonnulli ex iis qui erudite collegerunt exempla omnium corporis humani particularum quæ ossæ aliquando factæ repertæ sunt, non hæc modo, & pleuram, & internum oculum, quorum partem ossæam conspexi (1), sed & facilius obvias trunci Asperæ arteriæ cartilagineas prætermiserint. Cæterum ad meam observationem attinere quæ ex Columbo nostro hic in Sepulchreto (2) memoratur, minus crediderim, quam ad tunicas vasorum, propterea quod *in pulmonibus ossa non parva* vidisse, se scribit.

19. Ab innascentibus autem causis simul bronchia posse & inflexilia fieri, & infarci, non difficile intelliges, si calculos intra ipsa gigni, animadverteris. Equidem non sum nescius, Bronchiales glandulas, ut extra, sic etiam intra pulmones calcis instar aliquando indurescere. Idem tamen accidere multo sæpius credo lento humori, aut puri in illorum cellulis diutius retento; in bronchiorum autem ramis, certe scio. Tu quoque fac legas, ut ego olim, plerasque historias quibus centum propemodum Auctores calculos, tophosve proposuerunt tussi exclusos, aut in pulmonibus repertos; procul dubio mihi assentieris. Plures apud Rhodium (3) indicatas videbis, alias apud Henricum Meibomium (4), alias apud Sachsum (5), quarum penultimam; ne te moretur error typographi; Paavii esse, scito; sed plurimas; ut omittam cæteros; apud Schenckium (6), qui ante illos quas tunc potuit, non modo indicavit, sed

etiam descripsit. In Sepulchreti autem Sectionem hanc I. etsi vel quædam Crucii, Blasii, Saxonæ, Gendrotii relatæ sunt, quas ab aliis indicari, non memini; tamen præter eas quæ, ut dissectione carentes, ad institutum non attinebant, aliquot in eadem, proximisque Sectionibus omittas animadverti, quæ ex paulo ante laudatis Scriptoribus accipi potuissent, aut ex quibusdam tunc editis Cæsareæ Academiæ Voluminibus (7), itemque ex aliis, ut Contulo (8), & multo magis Mortono (9), nedum ex iis libris qui necdum prodierant eo tempore, ut Centuriis (10), & Actis (11) ejusdem Academiæ, Commercio Litterario (12), aliisque.

20. Sed quoniam plerisque eorum nunc forte cares, nec indigna tamen res tota est de qua paulo accuratius agamus; summa quidem perlectarum a me historiarum capita huc redeunt. Ex quo Aristoteles (13) in hostiarum pulmone calculos sæpenumero animadversos indicare visus est, Aretæus autem (14), & Galenus (15) extussitas ab hominibus grandines adnotarunt, primi, quod sciam, induratas in veros calculosejici viderunt Trallianus (16), & Paulus (17). In ipso autem hominis pulmone primus, quantum in præsentia memini, noster invenit Curtius (18), sed numer, ut quidam ajunt, non memini, qui hæc tantum legisse me sciam, *dissecto corpore vidisse ipsum lapillos plurimos in pulmone genitos, inter quos aliquis erat, qui ad magnitudinem faseli accedebat.* Porro quod ad numerum eorum attinet, ipsis Fernelius quoque (19) interdum pulmones confertos deprehendit, plurimosque in juvene quodam inventos memoravit Gesnerus (20), quam plurimos in muliere Hildanus (21), aliquot centum in Studioso Huldreichius (22), in alio innumeros Raygerus

ut

(1) Vid. Epist. 21. n. 19. & 22. & Epist. 13. n. 9. 10. & Epist. 52. n. 30. 31.

(2) Obs. 46. primæ §. 6. (3) Cent. 2. Obs. Med. 3.

(4) Exercit. Med. de Observ. rar. &c. n. 20. 21.

(5) Eph. N. C. Dec. 1. A. 2. Obs. 181. in Schol.

(6) Obs. Med. rar. l. 2. ubi de Pulm. Calcul. cum Straussii. Addit.

(7) Dec. 3. A. 3. Obs. 71. 72. 248. & A. 4. Obs. 109. (8) De Lapidib. Podagr. &c. c. 8.

(9) Phthisiolog. l. 3. c. 6. [10] III. Obs. 62. [11] Tom. 4. Obs. 49. & Tom. 5. Obs. 68.

[12] A. 1743. Hebd. 13. n. 2. [13] De Partib. Animal. l. 3. c. 4.

[14] Morb. Diut. l. 1. c. 4. [15] [16] [17] apud Schenck. cit. supra ad n. 19.

[18] Comment. in Mundin. Anat. c. 34. in fin. [19] [20] apud Schenck. loc. cit.

[21] Cent. 2. Obs. 29. [22] Eph. N. C. Dec. 1. A. 6. Obs. 221.

(1) ; ut fileam cæteros , eosque etiam qui rejectos commemorarunt , de quibus duos nominare satis est , Hildanum (2) , qui *infinitos* a phthifico redditos scripsit , & Boerhaavium (3) , qui a Vaillantio ejectos tradidit *quadringentos* , eosque ; ut de magnitudine etiam dicamus ; omnes exiguos . Sed a granorum milii magnitudine sæpe ad lentis , ad pisi , ad ciceris , ad fabæ magnitudinem crescunt : quin Benivenius (4) , & Prævotius noster (5) extussitum viderunt , ille qui ad avellanam æquandam accederet , hic qui eam nucem superaret . Grandes quoque fuerint , oportet , quos mirabatur Koehlerus (6) sine instante suffocatione per glottidis rimam egredi potuisse , & sane in transitu Asperam lædebant arteriam : nec minus ipse miratus sum nuper , cum me Cisiarius consulens pro sicca tussi , calculum obtulit mediocri osse mali persicæ vix minorem , quem conatu immensi expectoraverat , duosque alios viciæ magnitudine , postea redditos , omnes ex dextero , nam inde ascendere perceperat , pulmone . Major tamen fuerit qui ab Oethæo (7) describitur , nucem æquans juglandem , a puella , id quod augeat admirationem , annorum quatuordecim , & absque ulla subsecuta evidenti læsione , extussitus , si Medici quidem satis sibi a forminea fraude caverunt . Sed eadem magnitudine intra pulmonem inventum ab Hildano (8) facile credo , ut columbini ovi a Contulo (9) , quamvis inepte abuso Malpighiana ranini pulmonis imagine , in qua nobis humanum calculum delinearet .

21. Habet tamen quædam non omittenda de ejus duritie , signis , & incipientis curatione . Cum enim plerumque hi calculi soleant esse similes materiæ , in juncturis arthriticorum concrecentis , friabiles , instar pumicis leves , cretacei , tophacei , qualem ex Cisiario (10) vidi ; non crebro autem præduri , duri supra modum , durissimi , & vix semel filicea duritie , & pondere granorum viginti : is de quo lo-

quimur fuisse dicitur *marmoreus striatus* , & *ponderosissimus* . Et cum haud raro asthma , & orthopnoea comitari hunc morbum consueverint , sæpius autem diuturna tussis , eaque , nisi hæmoptoe , aut phthisis adjungantur , sicca (perrarum enim est , nunquam fuisse tussim , ut in Jo. Franci (11) Observatione , cum pulmones referti essent lapillis ; multo autem rarius est , non modo tussim haud nominari ; sed diserte negari , unquam ; mitto de ullo dolore ; de ulla difficultate pulmonum esse conquestum alterum (12) , in quo erant hi calculi pariter referti , nec tamen , sicuti in priore , exsiccati , ut minus irritabiles credi possent) cum symptomata , inquam , prædicta non raro , aut sæpius esse consueverint ; adolescenti huic suo Contulus , valida oborta tussi copiam aquæ limpidissimæ e faucibus , narrat , profluxisse , crescente in dies & macie , & dolore in medio thoracis vehementi , & quasi ab infixo clavo , pertinaci & immoto . Non sum nescius , illum quem paulo ante dicebam nulla unquam tussi fuisse vexatum , assiduo pulmonum dolore in latere dextero laborasse , & quam diuturnos , & quantos laterum dolores is tulerit quem supra (13) ex Benivenio indicavi : quin Mortonus (14) docuit id quod prolatis etiam confirmavit historiis , ubi cum hæmoptoe horrendus thoracis dolor , pleuritici , vel peripneumonici amulus , circa initium phthisis contingat , rite suspicari licere , hanc esse generis calculosi . Sed tamen esse tunc calculos , ait , angulis , & aculeis præditos , & certe etiam Paulus (15) in hæmoptoico , qui asperos tribulorum modo rejecit , dolorem commemoravit : ubi vero calculi læves sint , nec ad lacerandum idonei , quamvis satis magni sint aliquando , Mortonus tradidit , nihil incommodi afferre præter inanem tussim , & aliquam in pectore gravitatem . Verum nec Francus , nec Benivenius , nec Contulus suos angulis , & aculeis instructos fuisse , ajunt ; itaque nullum sanguinis sputum at-

B 2

tule-

[1] Earund. Dec. 3. A. 3. Obs. 248.

[2] Cent. 6. Obs. 22.

[3] Prælect. in Instit. §. 835.

[4] apud Schenck. l. cit.

[5] Vid. Rhodii Obs. cit. supra ad n. 19.

[6] Commenc. Litter. A. 1741. Hebd. 8. in fin.

[7] apud Schenck. l. cit.

[8] Obs. cit. supra 29.

[9] c. 8. cit. supra ad n. 19.

[10] n. 20.

[11] Eph. N. C. Dec. 3. A. 3. Obs. 72.

[12] Earund. Dec. 1. Obs. 181.

[13] n. 20.

[14] c. cit. supra ad n. 19.

[15] apud Schenck. l. cit. supra ad n. 19.

tulerunt; ut conjicere proclive sit, non pungendo semper, & lacerando, sed pondere pulmonem a pleura, aut mediastino, cui forte affixus sit, distrahendo, interdum dolorem facere, interdum ne sic quidem, sed aliter facere. Imo fuisse non raro ad lacerandum idoneos, & revera non semel lacerasse, nec dolorem tamen ullum attulisse, ex iis intelliges quæ mox subjiciam, ubi quod de sanatione adnotavit Contulus aliique, indicavero. Cum Medicorum plerique ad dolorem pacandum, maciemque arcendam, illi adolescenti lac esse dandum, statuissent; Albertus Fabrius isquem tibi alias (1) merito laudavi, acerrime dis-sensit, ut qui unus morbi causam divinans, calculosas in pulmonibus concretiones usu lactis augeri posse, censebat: qua in sententia fuisse postea Mortonum (2), videmus, ob eandem istam rationem, lacteam diætam non, nisi urgente necessitate, in phthisi a calculis pulmonalibus permittentem: & sane is cujus pulmones lapillis plenos a Franco inventos esse, dicebam, cupide adeo lac appetere solitus fuerat, ut hoc, etiam loco aquæ, & cerevisiæ biberet. Fabrii autem judicium comprobavit exitus. Lactis enim usus calculum, aut certe dolorem auxit; mortemque acceleravit: cum alteri adolescenti, cujus morbum ex iisdem omnibus signis ab eadem causa repetebat Fabrius, non lacte, sed oleo amygdalino, aliisque ejusmodi, etiam ad lambendum, datis, illud consecutus est, ut extussito lapillo, dolor paulatim abiret, perfectaque rediret sanitas. Sic etiam Benivenius leniendo pectus, molliendo guttur, & Asperam arteriam, calculum de quo diximus, extrudi viderat, omnemque dolorem cum inani tussicula amoveri.

22. Quanquam igitur vel calculis expectoratis, multo sæpius ejusmodi ægri pereunt, sive quod cunctos haud ejecerint, sive quod alios iterum gignant, sive quod in pulmonibus pessimas ab illis servant no-

xas, unde ex phthisi, aut fere ex sanguinis sputo intereunt, mollibus videlicet pulmonibus facile etiam ab eo ipso nixulæsis, quem ad excludendum calculum edunt, ut recte docuit Boerhaavius (3); attamen exempla non desunt, neque ea perrara, illorum qui redditis calculis, non modo longum tempus vixerunt, ut Petrus Bo-rellus (4), Richardus Mortonus (5), Sebastianus Roth (6), Jo. Francus Hilde-sius (7) testantur; sed etiam convalescerunt, ut nonnulli ex his ipsis videntur, & certe alii de quibus dictum est paulo ante, & quos Trallianus (8), Wierus (9), Hæssus (10) memorant; isque in primis, qui de se ipso idem narrat, sine ullo medicamento-rum usu post peregrinationem sanatus, Os-waldus Gabelchoverus (11). Omitto alios, & in his Pechlinum (12), & quem alias (13) tibi nominavi, Casp. Desid. Martinet-tum (14), quorum ille tres calculos sine ulteriore incommodo extussitos vidit, hic duos, asthmaticis, quæ antea vexaverant, affectionibus omnino abactis. Omittere ta-men nequeo Zacutum (15), & Georg. Wolfg. Wedelium (16). Uterque enim pristinae sanitati restitutos eos quoque pro-ponunt, qui asperos e pulmone ejecerant calculos, nempe unum gravem, durum, oblongum ossis dactyli instar, eumque as-perum, itemque plures, alios pisi, unum fabæ magnitudine, illosque omnes acutis angulis, tricuspidesque: & orthopnoeam quidem, & inanem tussim a primo, ab aliis autem levem hæmoptoem, & tussim inductam antea, memorant; dolorem ul-lum non memorant. Cujus mentionem ne ab illis quidem factam invenies qui ab as-peris calculis mortem, non modo cætera quæ mortem præcesserant, incommoda, al-latam tradiderunt. Collega enim Wieri (17) lapillum *inaequalem, asperum*, Hilda-nus magnum illum de quo diximus (18), *undique asperum*, Raygerus (19) unum *hinc inde acutum*, Jo. Seb. Albrechtus (20)

vi-

(1) Epist. 8. n. 32. & Epist. 10. n. 11. (2) c. indicato. (3) ad. §. cit. supra ad n. 20.
 (4) Cent. 1. Obs. 67. (5) cit. c. supra ad n. 21. (6) (7) (8) (9) (10)
 (11) apud Schenck. loc. cit. supra ad n. 19. (12) Act. Erud. Lips. A. 1691. M. Maj.
 (13) Epist. 5. n. 12. (14) Litter. ibid. cit. (15) De Praxi Med. Admir. l. 1. Obs. 103.
 (16) Eph. N. C. Dec. 1. A. 3. Obs. 16. (17) Apud Schenck. loco indicato.
 (18) N. 20. (19) Obs. cit. supra ad eund. n. 20. (20) Act. N. C. Tom. 4. Obs. 49.

viginti valde asperos, Jo. Phil. Wolfius (1) multo plures formæ omnes asperioris aut in pulmonibus deprehenderunt, aut extussitos conspexerunt. Cum autem phthisim, tussim, hæmoptoem, asthma, dyspnœam, febrem hecticam in illis ægris, aliique alia memoraverint; nemo ullam doloris mentionem injecit; ut hic levis fuerit oporteat, non horrendus (qualem proposuit Mortonius (2)) quamvis calculi non solum idonei essent ad lacerandum; sed etiam, ut in quibusdam ostendit sputum sanguinis, lacerassent.

23. Quin sanguis ea nonnunquam copia prodiit, ut occideret, velut generosum illum Virum, quem Dodonæus (3), vehementem quidem tussim, at dolorem nullum memorans, calculum sæpe excrevisse, narrat, qui in extremis asperæ arteriæ ramulis ac propaginibus natus, loci figuram referebat, forma oblongus, teres, tenuisque subinde adnatis brevibus ramulis. Contra, nihil rejecit sanguinis vir alter (4), qui levi dyspnœa, nullo autem dolore vexatus, plurimas in utroque pulmone habuit tophaceas concretiones, magnitudine avellanas sat grandes æquantes; multis acutis unguibus, qui se se bronchiorum pluribus ramis infigebant. Scilicet ab initio molles, assumserant sensim continentium canalium figuram internam, sicque uncus passim formaverant, ubi ex uno canali via in alterum patebat. Conveniunt hæc cum Plateri (5) Observatione, qui pulmonales calculos nunc planos, nunc inæquales, & pro ratione vasorum topi instar formatos aliquando sectione se deprehendisse, retulerat. Jam vero post longum, sed fortasse non inutilem, de his calculis sermonem, illud constare, tandem vides, quod hujus initio proposui, calculos inventos esse qui certe concreverint in bronchiis. In iisdem autem bronchiis, itemque in cellulis in quas ultimi ipsorum desinunt ramuli, plerosque pariter concrevisse eorum quos memoravi, minimorum præsertim, credibile facit eorundem haud raro sine pure, & sanguine secuta reje-

ctio. Quod si crebri passim bronchiorum ramusculi materia quæ sic indurescere possit, obsideantur; intelligis, qua ratione ab innata causa pulmones fiant lapidescentes, & tophos lapideos emittentes, aut materiam duram gypseam referentes, quales videlicet in Sepulchreto (6) commemorantur.

24. Denique non hoc tantum modo, sed & aliis indurescere pulmones possunt, ut cum scirrholi fiunt, aut, quod rarius est, cum tendinem carnemve referunt: quarum mutationum hujus quidem exempla habes, præter id quod alias (7) ex Valsalva accipies, apud Franciscum Sylvium (8), & Jo. Bapt. Fantonum (9); illius autem alio in loco (10) ex me habebis, aut cum ipsam cocti hepatis substantiam representant, quod cum est, bronchia non solum infarciri, & minus flexilia fieri; sed simul maxime premi contingit. Verum cum hæc constitutio ad Sectionem pertineat de Pectoris, & Laterum Dolorem; ad eam Observationes ejusmodi nostras differemus (11). Et cum ad cætera, quæ memoravimus, mutationum genera attinentes hic quidem proferre nimis longum sit; satis erit unam tophacei pulmonis adscribere. Quam eo libentius accipies, quod non a me, sed ab summo Anatomo, & Medico Malpighio est. Hic enim, cum Albertinus, a quo illam habui, in Bononiensi S. Mariæ de Morte Nosocomio Medici Assistentis munere diligentissime fungeretur, solebat, si quis obscurior incideret morbus, rogatus invisere, & quid sibi videretur, illi indicare, velut in eo, quem continuo subjiciam, casu factum est.

25. FEMINA levissima scabie, sed non levi macie affecta, subinde tussicula, quam nullum unquam crassius sequebatur sputum, semper autem difficultate spirandi vexabatur, quam sive supina, sive in alterutrum latus jaceret, non propterea augebat, aut minuebat. Erecta quidem cervice paulo facilius spirabat; sed tum gravis erat ponderis sensus quasi a faucibus

in

(1) Eorund. Tom. 5. Obs. 28.

(2) c. cit. supra ad n. 21.

(3) Apud Schenck. loc. cit. supra ad n. 19.

(4) Commenc. Litter. A. 1743. Hebd. 13. n. 2.

(5) Sect. hac Sepulchr. I. in Schol. ad Obs. 41.

(6) Sect. ead. Obs. 47. §. 1. & 2. & in Addit. Observ. I.

(7) Epist. 17. n. 10.

(8) Sect. hac Sepulchr. Obs. 50.

(9) Obs. Med. 15.

(10) Epist. 18. n. 30. & Epist. 45. n. 23.

(11) Vid. Epist. 20. & 21.

in thoracis cavum pendentis, easque angustas reddentis. Hanc foeminam, inquit Malpighius, probabile est, pulmones habere, ut ejus verbo utar, *tartarizatos*.

THORACE sic mortuæ aperto, statim ac culter pulmonibus impressus est, horum stridor, non secus ac si arenaceas concreciones discinderet, Malpighii diagnosim veram ostendit, quam & continuata dissectio planissime confirmavit.

26. Dici non potest, quanta admiratione excepta fuerit dissectio hæc ab iis qui antea audiverant ex Albertino conjecturam Malpighii. Ad quam ipse perducere probabili ratione potuit cum signa attente consideraret, tum etiam propriis, aut certe aliorum ex parte aliqua observationibus adjutus. Nam cum tophaceis, gypseisve pulmonibus præter spirandi difficultatem, *tussim siccam* fuisse conjunctam, memoriæ fuerat litterarum mandatum (1), ut etiam virum qui crebro calculos extus fiebat, *in medio thorace gravitatis cujusdam pondus percepisse* (2): imo in plurimis *inanem tussim, & aliqualem gravitatem in pectore prementem*, ut supra (3) indicatum est, pati solitis Mortonus *lapides* in pulmonibus *cretaceos leves frequentes, atque aliquos etiam satis magnos* invenit.

Ægre tuli cum ipse in ejusdemmodi pulmones incidi, quæ, & qualia in viventibus fuissent incommoda, pro certo sciri non potuisse, in viro præsertim jam senescente, cujus pleraque sanguifera vasa sub finem Anatomies quam publice habui A. 1729. diligenter scrutatus, Vertebralem sinistram arteriam inter Carotidem, & Subclaviam ejus lateris ex ipso arcu Magnæ arteriæ nascentem vidi. In illo pulmonum alter tophaceus fuit, cordis autem ventriculus dexter, & annexa auricula firmis, & in speciem carneis, polyposis concretionibus omnino repleta, cum sinistra auricula, magisque ventriculus nil fere nisi atrum sanguinem semiconcretum haberent, itemque erant sanguine venæ omnes maxime distentæ, cum arteriæ pro staturæ modo contractiores viderentur, Magna autem ad partitionem in Iliacas, & inferius hic illic osseas lamellas ostenderet; supra vero nihil usquam hujusmodi. Sed, ut dixi, quæ vivens pateretur, & quo ex morbo interiisset, ignoravi. Interea ne graviter feras quod pauciores fortasse quam expectares, his in Litteris Observationes Valsalvæ, & nostras produximus; plurimas in proximis habebis. Vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XVI.

Agitur de Respiratione Læsa a causis intra Thoracem, & primum ab hujus, aut Pericardii Hydrope.

S Equitur, ut quæ causæ intra thoracem quidem, sed extra pulmones sitæ, officiant Respirationi, videamus. Earum præcipuæ, & sæpius quam aliqui putant, occurrentes aut ad aquam spectant effusam, aut ad cordis, magnorumque vasorum dilatationes. De utroque autem genere in Sectione quidem hac I. libri II. Sepulchreti Anatomici plures hic illic invenies Observationes; sed de neutro Sectionem peculiarem. Mihi vero & com-

modius fore videtur, & utilius, si nostras dividentes, his quidem Litteris complectamur quæ ad Thoracis Hydropem attinent, & Pericardii: quæ autem ad Cordis Aneurysmata spectant, & Magnæ arteriæ, eas ad Epistolam proximam servemus. Igitur quæ ad illum pertinent, ex Valsalva quidem sunt hæ novem.

2. MULIER annos nata circiter viginti duos, cachectica, sitibunda, leviter tussiens, & aliquid catarrhalis materiæ expuens,

(1) Vid. Sepulchret. Sect. hac I. Obs. 47. & I. in Addit. (2) Sect. ead. Obs. 46. primæ §. 11. (3) n. 21.

spuens, nubit. Aliquot post nuptias diebus decumbere cogitur. Pulsus est celer, frequens, humilis: tussis molesta, paucis cum sputis: sitis ingens, Pedes œdemate tuebant, eoque magis, quo magis ingravescbat morbus: quin jam facies quoque, brachia, & manus eodem tumoris genere occupabantur. Immoderati caloris sensus in sinistra thoracis parte: interdum præcordiorum angustia: respiratio difficilis; ut augecente morbo, erecta cervice spirare cogeretur. Itaque intra paucos dies moritur.

VENTER paululum habuit feri, omnia autem viscera sana, nisi quod lien æquo erat major. Uterus quoque dissectus est, si forte ut in recens nupta, aliquod appareret conceptionis inchoamentum. Inerant quidem vesiculæ duæ, & massa quædam informis. Sed hæc ex mucosa fiebat substantia, cui alia adjungebatur ejus coloris, ut non multum esset concreto sanguini assimilis: eratque tota ab uteri parietibus omnino soluta. Contra vesiculæ, quarum altera parvæ lentis, altera parvi ciceris magnitudinem æquabat, cum iis parietibus sic implicabantur, ut difficulter avelli possent. Verum nullis instruebantur sanguiferis vasculis, neque humor inclusus igne concrecebat, cum ova, idest ovariorum vesiculæ, ex duplici constantes membrana, tum manifesta habeant sanguifera vascula, tum concrecentem igne humorem, & albuminis saporem referentem, quemadmodum vel in hac muliere observatum est. Denique Tubæ utriusque Falloppianæ in uterum ingressus prorsus erat clausus. Thorace aperto, pulmones inventi sunt a pleura quidem omnino soluti; sed duri; ut si propria peripneumoniæ signa precessissent, inflammatione laborasse videri possent. Erat aqua in utroque thoracis cavo ea copia, ut ejus portio in sterani sectione eruperit. Erat & in pericardio ad uncias circiter quinque. Cum utrinque sumpta, igni fuisset imposita; illam quidem; non hæc concrevit. Polyposa concretio fuit in utroque cordis ventriculo; sed major in dextero quæ & per vasorum ostia se producebat, & in auricula præsertim se amplificabat.

3. Num vesiculæ muliebrium ovariorum

sint ovula non est hic disputandi locus; multo autem minus, an massa illa informis inchoamentum esset conceptus quando utraque erat prorsus occlusa Tuba.

Aquam in hac, & sequentibus Observationibus pulmones circum prementem, eoque obstantem ipsorum facili explicationi, præcipue attendimus, alia quæ eodem attineant, mox in loco non neglecturi.

4. FÆMINA viginti sex circiter annorum, quæ uterum non semel tulerat, post animi perturbationes toto corpore leviter, abdomine magis intumescit difficulter, & erecta cervice respirat, neutrum in latus laboriose decumbit, ingens in thorace pondus percipit, maxime sitit, donec difficultate spirandi ingravescente, mortem obit.

IN VENTRE pauca erat aqua; sed ventriculus præturgidus, & hepar magnum, adeo diaphragma sursum pellebant, ut thoracis cavea minor fieret. Cæterum lymphæ ductus turgebant in ventre, cunctaque hujus viscera bene se habebant, si indurata excipias ovaria. Thorax omnino aquæ plenus; pulmones nonnihil & duri, & rubri, variisque maculis nigris distincti, cætera sani. Dexter cordis ventriculus continebat polyposam concretionem, & circa hanc gramosum sanguinem: qui in sinistro, vasisque omnibus erat fluidus.

5. Quod Valsalva ita, ut reddidi, scriptum reliquit, neutrum in latus laboriose decubuisse quæ difficulter, & erecta cervice spiraret; aut illic negantem particulam, ut sit, per incuriam omisit, aut ad hunc modum est accipiendus, ut dicere voluerit, nisi una difficultas spirandi veraret, utrum liberet in latus, ut fortasse experiendi causa imperaverant aliquando Medici, sine labore paulisper decumbere potuisse, quippe nulla hinc, aut illinc, ut in thorace æque pleno utrinque, molestia, aut dolore prohibita. Quod autem in hac, & nonnullis aliis ejuscemodi Observationibus turgentibus lymphæ ductus commemorat; id accidisse, putabimus, aut ob serum in sanguine redundans, aut ob eorum ductuum compressiones, obstructionesve in partibus ulterioribus, tantas aliquando ut tenues quorundam ex ipsis tunicae dissiliant, corporisque caveas inundet aqua. Casum ha-

bes in Sepulchreto (1) descriptum adolescentis qui se Willisio, ac Lowero curandum tradidit. Is post immodicas equitationes, aliasque corporis diuturnas exercitationes cum aliquandiu in sinistra thoracis parte eum sensum habuisset, qui esse sine interna compressione non poterat, ibi tandem sensit disrumpi sibi quasi vas quoddam; *indeque per semihoræ spatium in regione ista humoris velut ab alto in pectoris fundum cadentis stillicidium non tantum ab eo percipi, sed etiam ab adstantibus audiri potuit*, res non ita facilis explicatu iis qui inter pulmones, & thoracis parietes negant spatii quidquam intercedere; vera tamen, ut postmodum comprobavit humoris, in eo latere congesti, cum fluctuatio in agitatione corporis ab ipso, ab aliisque *evidentissime* percepta, tum eductio per immissam a Chirurgo fistulam primum, semper autem postea per foramen ab natura referatum, & ab arte servatum.

6. VIR ad quadragesimum accedens annum, multas jam hebdomadas febre lenta laboraverat. Ad eam levis se adjunxit pedum tumor, tussis irrita, faucium siccitas. Anhelans, erectaque cervice respirabat: vix pulsus percipiebantur. Ex improvise moritur. Dum ABDOMINIS integumenta a subjectis musculis scalpello separantur, humor exit aquosus in sinistra umbilicalis regionis parte. Sana tamen in ventre omnia, si lienem excipias, triplo quam par esset, majorem. In Thoracis utroque cavo serum limpidum stagnabat: quod in vase vitreo servatum, post aliquot horas, nonnulla quidem, sed disjuncta, & ad fundum vas, demisit; nihil vero, ut serum in thorace repertum solet, in unum conjuncti, atque innatantis ostendit. Pulmones sani, & omnino liberi, nisi quod sinistri inferior lobus per brevem, & tenuem nexum ad pleuram jalligabatur. Dilatum erat pericardium, & feri limpidi plus selibra continebat. Cor magnum, in ejusque ventriculo præsertim dextero laxa concretio polyposa: cujusmodi res sane rara est in eorum corde, quorum in caveis aqua stagnat. Ductus Thoracicus, & lymphæ quoque du-

ctus in ventre adeo erant exinaniti, nullum ut eorum usquam vestigium apparuerit.

7. Hic quoque cum de polyposa in corde concretionem Valsalva loqueretur, negantem particulam fortuito omisisse videri potest, eamque rem haud raram dicere voluisse, quando de his novem hydropis thoracis Observationibus vix duæ sunt, in quibus illam defuisse, adnotaverit.

Quod vero lymphæ ductus vacuos animadvertit in hoc cadavere, fortasse alia hinc causa significatur quæ hydropem fecerit, ac quæ in foemina proxima superiore. Num vero ea causa fuerit disruptio illorum ductuum, forsitan ex me quæres. Ut enim suspiceris, inducet tum eorum vacuitas, tum effusus limpidus humor, & pauca deponens, tum junioris Verneyi (2) observatio in asciticis, quibus si non ab similem humorem Chirurgus educat; venter brevi iterum extumescere, & nulla fere spes vitæ esse solet. Sed nûm hæc necessario, an verisimiliter dumtaxat indicent eorum ductuum disruptionem, haud satis tuto in quovis casu determinari posse, censeo: in hoc autem si illorum inanitas disruptionem significaret; venter, ubi inanes sunt animadversi, ipse quoque fuisset hydropicus. Cæterum cum hydropem hoc thoracis, præter cordis magnitudinem, pericardii hydrops, ut in muliere illa recens nupta (3), conjunctus, in eademque pulmonum durities, qua nec altera (4) omnino caruit, cujus præterea septum Transversum tantopere a subjectis visceribus in thoracem urgebatur, hæc, inquam, omnia facient, ut opinor, eam gratiorem Observationem in qua nihil unde lædi respiratio potuerit, nisi thoracis hydrops, de quo præcipue agimus, proponatur, velut hæc erit quam subjicio.

8. ANUS septuaginta annorum difficulter spirat, non nisi in dorsum cubat, levi tussi catarrhalem materiam exspuit, multum sitit: pulsus aliquando vix percipitur: dexter pes oedemate nonnihil tumet. Antequam moriatur, per horæ quadrantem humorem multum, æruginosi coloris, vomitu ejicit. VENTRE aperto, intesti-

(1) l. 2. S. 1. Schol. ad Obs. 75.

(2) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1703.

(3) n. 2.

(4) n. 4.

stinum Colon repertum est qua jam ventriculo suberat, deorsum ad pubem usque se inflectens, hinc vero sursum donec ad consuetam sedem rediret. Ventriculus ejusdemmodi continebat humorem, qualis per vomitum ejectus fuerat, in eoque natantem concretam ejusdem coloris materiam. Ejus portio humoris seposita, materiam quandam postridie ad fundum precipitatam exhibuit. Portiones autem duæ reliquæ, cum alteri spiritus, quem vocant, vitrioli, alteri autem spiritus affunderetur salis ammoniaci, nullam tunc quidem mutationem ostenderunt; mox tamen prima sedimentum quoddam in fundo habuit, secunda nullum. In Thoracis cavea utraque stagnabat serum ad libras tres. Uterque pulmo ad anteriora alligabatur. In cordis ventriculo dextero mediocris erat concretio polyposa, quæ per vasorum ostia se producebat.

9. Si quæ ad vomitu redditam materiam attinent, hinc removeas, quippe alio pertinentem, & Coli intestini minus quidem frequentem situm, sed haud ita rarum tamen, & minime, quod animadvertendum, hic nocuum, & pulmonum alligationem, & concretionem illam polyposam, quæ duo, certum est, in iis quoque passim deprehensa esse, qui facile spiritum ducebant; nempe una restabit aqua in thoracem effusa, quæ illum difficilem redderet. Hoc signum, & pedum tumorem, & sitim, aut faucium siccitatem cum in tribus quoque superioribus hydropicis animadvertas; in duobus autem pulsus humilitatem, & tussim aut irritam, aut fere irritam, & cum hac quæ nihil denique, nisi catarrhalem materiam educebat, comparandam; jam potes, opinor, in illis quoque tribus quid ad thoracis spectaret hydropem, quid ad alia, cum hoc conjuncta, suspicari. Quæ tamen augere præsertim poterant spiritus difficultatem, ut cervice erecta ducendus esset. Itaque non miraberis quod anus in dorsum cubare posset; quod autem in neutrum latus, nimirum id aqua in utroque pariter cavo aggesta, sed neutrum adeo implens, efficiebat. Hoc, & aliqua eorum quæ hic attigimus, ut planius

Tom. II.

intelligas, historias attendito quæ sequuntur, & cum hac, & superioribus comparato.

10. JUVENEM mulierem tussis, sitis, respirandi difficultas cum diu vexassent, tum præcipue ultimis vitæ diebus noctu premebant. Tussiens catarrhalem interdum expuebat materiam: in sinistrum latus ob præcordiorum angustiam decumbere non poterat; itaque jacebat in dexterum. Pedes cedemate erant turgidi: facies quoque, & venter, sed hic leviter, intumuerant. Tres circiter ante mortem dies erat quasi somniculosa, tardeque respondebat: biduum ultimum pulsus penitus delitescabant.

IN VENTRÈ effusum erat serum ad tres quatuorve libras. Hepar subpallidum, lien exiguus; cæterum utrumque sanum. Vix ullum in ventre apparuit vasorum lymphaticorum vestigium. In Thoracis ambabus caveis pulmones sani; sed in sinistra liberi, in dextera pleuræ tenaciter adhærentes: rursus in illa paucum serum; in hac vero quidquid loci inter pleuram, & pulmones relinquebatur, flavo erat sero oppletum. In cordis ventriculis sanguis fluidus, sine ullo polyposæ concretionis indicio.

In Capite denique sanum cerebrum, nisi quod Laterales ventriculi serum continebant, idque levi sanguinis tinctura infectum. Hoc igni impositum, crassa materia ad vasis fundum demissa, ipsum totum in auras abiit. Quod autem serum in ventre, & in cavo item thoracis dextero fuisse, diximus, turbidum primum ab igne est factum, deinde sensim hoc quidem totum, illud autem fere totum, relictæ in fundo nonnihil glutinosa pellicula, avolvit.

11. Omissio quod ad soporosam affectionem attinet, alibi a nobis tractatam, cujus hic causam serum; nec mirum in tali corpore; in cerebro quoque novissime effusum fuisse, vides: atque adeo omissis quæ ad cætera pertinent signa, a te facile cum superioribus conferenda, & eadem invenienda; duo quæ spectant ad difficilem respirationem non omitemus. Alterum, quod mulier in sinistrum latus cubare non poterat, quippe quo,

C

dex.

dextero penitus aquæ pleno, potissimum respirabat; itaque si dexteri aqua mediastino incumbens, hoc in sinistrum thoracis cavum urgeret; jam per se non omnino fero vacuum, & dextero alioquin semper minus; angustiae præcordiorum ob magis impeditam respirationem vexabant. Alterum, quod hæc noctu præsertim erat difficilior. Id vero si esset signum hydropis thoracis, ut nostri loquuntur, pathognomicum; mirari deberes magis, in tot aliis seu Valsalvæ, seu nostris Observationibus deesse, quam in hac una memorari. Qui tamen illud docuerint, plures acervatim nominari videbis a Cl. Reimanno (1), & egregios quidem Medicos. Primus autem ex iis fuit Carolus Piso, ut Sepulchretum ipsum (2) monstrabit, qui, & post eum alii id Observationibus comprobarunt suis, ibidem relatis (3). Nec vero negari potest, si ad cætera indicia hoc quoque accesserit, ut hominem a primo somno repente excitet gravior spirandi difficultas, veram sæpe esse conjecturam, thoracis hydrope laborare, sive quod a lecti calore sanguis turgens satis spatii ad transeundum per pulmones aqua compressos, ut Willisius (4) indicat, non inveniatur, sive ob aliam potius causam; neque enim sola aqua est quæ pulmones possit comprimere, aut sanguifera per ipsos vasa contrahere: quanquam veri simile est, rem, si generatim accipias, bene Willisium explicasse, cum in morbis quoque aliis idem fere accidere, adnotaverit laudatus Reimannus (5), quibus in morbis animadverto pulmones premi, & sanguinis per eos vias constringi, aut impediri potuisse, ut hic a lecti calore non secus atque a corporis exercitatione turgens, pulmones, in eo præsertim corporis situ, permeare non valuerit. Quod si causa premens, aut constringens, vel si arctanda in pulmonibus viæ, vel denique si transiturus sanguis, si hæc, inquam, omnia, aut pleraque non ita se habeant,

ut id sequi debeat; non modo in iis morbis, sed neque in thoracis hydrope cubans æger primis somni horis ab ingruente suffocationis periculo excitabitur. Itaque intelligis, recte Cl. Helwichium (6) monuisse, ex eo quod æger non sic excitetur, minime consequi hydrope thoracis non laborare: & sane ad Observationes quas ipse indicat aliæ addi possunt, inprimisque Nobilis Adolescentulæ (7) cui *somnus prolixus* erat, & in *multam lucem productus*, & Senatoris Poloni (8) cui *nulla erat somni cum periculo suffocationis interruptio*, & plurimum tamen aquæ in utriusque thorace repertum est. Intelligis quoque, cum idem Helwichius (9) vicissim non dubitavit, quibus illiusmodi interruptio sit, hos vero thoracis hydrope laborare, intelligis, inquam, plus videri quam æquum sit, tribuisse permultis quidem, ut supra indicatum est, Observationibus, quas & sua ipse confirmat habita in quadam Matrona, & aliorum in altera, & tu aliis confirmare potes, iisque nominatim quas in Tinctore habuit Vallisnerii nostri Patruus (10), & in viro quodam Illustris Buchnerus (11); sed quæ tamen, ut veræ sunt, ita non faciunt, quin illæ pariter veræ sint quas opposuit Reimannus, eaque præsertim quæ Medicum exercitatissimum Jo. Jacobum Vicarium (12) eo adduxerat, ut ob istud in primis signum, *jurare* se posse, crederet, *infallibiliter agrum hydrope pectoris laborare*, cujus mortui aperto thorace cum in dextero, sinistroque hujus cavo *nec drachmam unam aqua, aut feri inveniret*; nunquam satis laudanda ingenuitate mirabundus exclamavit, *quam fallacia sunt subinde diagnostica!* Non me fugit, quam exceptionem postea excogitaverit, signum videlicet illud non valere, nisi pedes post ipsum, non ante ipsum intumuerint, nec quam ingeniose studuerint alii huic, cæterisque objectis a Reimanno Observationibus occurrere. Sed neque exceptionem illam esse video qui sequatur, nec mihi

(1) Aët. N. C. Tom. 1. Obs. 170. (2) L. 2. S. 1. Schol. ad Obs. 137.

(3) Ead. S. Obs. 81. 82. (4) Ibid. Schol. ad Obs. 76. (5) Obs. 170. cit.

(6) Eph. N. C. Cent. 10. Obs. 32. (7) Sepulchr. l. 2. S. 2. Obs. 3. in Schol.

(8) Commenc. Littet. A. 1733. Hebd. 11. n. 2. (9) Cit. Obs. 32.

(10) Eph. N. C. Cent. 8. Obs. 74. (11) Eorund. Aët. Tom. 6. Obs. 50.

(12) Eorund. Cent. 1. Obs. 3. in Schol.

mihi animus, nec opus est meas facere alienas lites, eam exceptionem, aut alias, atque alias examinando, cum vel ipse, etiam si non examinata accipiantur, exceptionum istarum numerus satis ostendat, quam saepe, & quam facile illud de quo loquimur, signum, aut, si mavis, ejus similitudo possit etiam bonos Medicos decipere, ut in morbis pulmonum, cordis, arteriæ Magnæ, pericardii, & in spasmodicis suffocationibus quas non semel vidi eadem exacte hora, non modo intra non breve spatium unius, aut duarum, aut trium a primo somno horarum, recurrere, non jam hos morbos, sed aquam in alterutro, aut utroque thoracis cavo esse, putent. Quamobrem neque hoc signum erit per se, & sine crebra hæsitazione, morbi hujus maxime proprium, cum in aliis quoque interdum appareat, cumque haud raro, ut vel nostræ, & Valsalvæ confirmant Observationes, in iis defuerit, in quibus post mortem hunc morbum fuisse, perspectum est. Non erit tamen contemnendum, si ad alia, ut dixi, se adjunxerit, quibus potissimum aqua in thorace aggesta plerumque solet significari.

12. MULIER annorum septuaginta, temperamenti sanguinei, pinguis, dum filio pleuritico assidue inferviret, pleuritide & ipsa correpta, multos post dies ab hac libera evasit sine ulla materiæ expectoratione. Sed pleuritidi continuo successit in sinistra thoracis parte sensus ingentis oppressionis; ut in lecto spirare non posset, nisi in dexterum cubaret latus. Catarrhalem exspuebat materiam, valde sitiebat, tumidos artus inferiores habebat. Ad hæc, quatuor post mensibus, immanis accessit diarrhœa, quæ crebrius in dies urgens, tres menses persistit. Toto hoc temporis spatio febris certa periodo, cum frigore, calore, & dolore capitis recurrebat; pulsus autem erat durus, & celer. His omnibus perstantibus, septimo ab ineunte morbo exacto mense, interiit. VENTRE aperto, jecur subcinereo colore, cætera sanum: sana quoque reliqua inventa sunt viscera, nisi quod in pancreate erat quædam arteria ad osseam duritiem perducta,

cujus initio sanguis ipse concretus, deinde sola sanguinis fibrosa substantia densata continebatur. In Thoracis cavo dextero nullum prorsus vitium. Sinistrum vero aquæ plenum in qua filamenta quasi quædam natabant. Pulmo autem in ea aqua illæsus, nonnihil dumtaxat flaccidus. In cordis ventriculo dextero magna concretio polyposa, quæ inde se in venam Cavam extendebat.

13. Ne pleuritidi successisse empyema, credas, cum cætera ostendunt, tum aqua plurima cum ejusdemmodi filamentis a gravibus thoracis inflammationibus in hoc reperiri solita confirmabit, ubi de iis inflammationibus agemus. Sanguinis autem fibrosam substantiam in arteria aliqua coarctatam, ut in ista ossea fuerat, densari adeo, ut viam denique sanguini intercludat qui a tergo sequitur, nempe illud est quod annis superioribus docuit Cl. Chirurgus Petitus (1). Quod vero contra atque in foemina de qua paulo ante dictum est (2), & plerumque fieri solet, non in illud mulier cubaret latus quod aqua erat plenum, forsitan causa quærenda est; si non in mediastino quod incumbenti aquæ hic fortasse magis resisteret; in latere ipso opposito, quod cum prorsus esset vacuum sero, ferre illam posset, ab incumbente aqua factam, sui cavi diminutionem, quam non poterat in priore foemina, quippe & ipsum aqua sua impeditum aliqua ex parte.

14. MULIER quinquagenaria, corpore mediocri, colore pallido, cum annum ipsum dyspnœa laborasset, aucto tandem morbo in Bononiense Nosocomium excepta est S. Mariæ de Vita. Respiratio erat maxime laboriosa, sitis ingens, pulsus mediocriter celer, & parvus: quo in dies magis deficiente, ægra interiit. VENTRIS viscera omnia egregie se habebant. In Thoracis quoque sinistro cavo sanus erat pulmo, & undique a costis solutus; sed in sesquilibra subsalsa aquæ natabat. Pulmo autem dexter arcte adeo pleuræ adhærebat, ut unum continuatum corpus cum hac efficeret: itaque nihil aquæ ab hac parte conspectum est;

C 2

nisi

(1) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1731.

(2) n. 10.

nisi quod ex infimo pulmone, dum cultro a pleura divideretur, lacerato, nonnihil emanavit feri. In corde tres polyposæ concretiones, densatum mucum colore, & habitu referentes; in venis autem crassus, & viscidus sanguis inventus est.

15. Quid fuisse dicemus causæ, cur paucum adeo serum; si cum superioribus historiis conferas; idque in altera dumtaxat thoracis cavea, maxime laboriosam respirationem efficeret? An quod salinis imbutum particulis, pulmonum non tam copia premeret, quam aculeis quasi quibusdam subinde irritando, constringeret? Hoc nosti Albertinum (1) suis fretum observationibus docuisse, & per ejusmodi salium irritamenta difficilem explicasse respirationem ab effuso sero *non adeo multo, sed eo turbido, ac intenso flavo*. Tale quidem in proposita dissectione non describitur; sed tamen, id quod in aliis non adnotatur, *subsalsum* dicitur. Expectas fortasse, ut huc addam tam arctam illam alterius pulmonis, & pleuræ cohæSIONem. Sed quantæ sint lites de noxia, an innoxia cohæSIONe hac, vel uno inspecto Sepulchreto scire potes. Inde enim Hippocrates, seu mavis antiquus Auctor II. libri *de Morbis* (2) eam, Salio interprete, *pulmonis ad latus prolapsum* vocavit, indeque laboriosam respirationem deduxit: nec solum ex vulnere, etiam a Chirurgis ad pus educendum, inflicto, sed ab interna quoque causa oriri dicitur & ibi, & in libro *de Locis*, ubi diserte pulmonem resiccatum lateri *adhaerescere* humido, scriptum est, & siccam pleuritidem facere, quod etsi quadantenus invertit, idem tamen Boerhaavius (3) docuit, cum qua *sedes fuit pleuritidis*, ibi, ait, *pleuram, imperspirabilem redditam, pulmoni ejus lateris adhaerere*. Porro Hippocratem secuti sunt alii, hanc quidem adhæSIONem aliter explicantes, id est *viscido ægrorum pulmonum sero transudante, & glutinis vicem præbente in pectoris, ob interceptum spiritum, quiete & compressione* (4), aut quan-

do pulmones in magnam excrescunt molem, ob catarrhosam materiam imbibitam, & ita vix moventur (5); sed tamen ab ea cohæSIONe, in mortuis deprehensa, difficilem qua vivi urgebantur, spirationem repetentes. Contra alii hanc inde repeti posse, negant, non suas tantum, sed adversantium quoque observationes proferentes; quando idem qui modo causam asthmatis multorum annorum in summa pulmonum cum costis cohæSIONe invenisse se, dixerat (6), continuo fatetur, *simili modo annexos fuisse pulmones in eo qui egregius tamen cursor fuerat, itaque ejusmodi adhæSIONem ex necessitate asthma non invehere*. Huic vero tot consimiles sunt observationes & aliorum, & nostræ, ut brevitati in re pervulgata consulendum putemus. Quin pulmones undique non costis solum, sed & diaphragmati, & mediastino arctissime annexi, nulla aliquando prævia difficultate spirandi, inveniuntur, ut in Additamentis ad Sepulchretum (7) Observatio, quæ Diemerbroeckii (8) est, monstrabit XXIV. Minus autem amplæ cohæSIONes, quales in eadem proferuntur, tot, & tam sæpe superioribus etiam Anatomicis se obtulerunt, ut aliquot eorum ex instituto naturæ, hominique utiles esse censuerint (9).

16. In hac tanta dissensione summorum Virorum, non est facilis conciliatio. Nam quod ab nonnullis propositum vides (10), si laxa, & rara sit adhæSION, respirationi non obstare; obstare autem, si arctior, & ubique sit, aut ad amplios tractus; id vero minime respondet observationibus quæ paulo ante sunt indicatæ. Nec quod rationi eorum qui obstare, negant propterea quia pulmones utique debent in inspiratione, pectoris dilatati motum sequi, cumque eo in expiratione coarctari (11), altera a Magno Viro quasi objecta ratio est in lata accretione pulmonum cum pleura hos dilatato pectore non posse tamen descendere, neque diaphragma sequi; hinc potest aliquis conciliationem comminisci as-

(1) Comment. de Bonon. Sc. Inst. Tom. 1. in Opusc.

(2) Vid. Sepulchr. l. 2. S. 1. in Schol. ad Obs. 67.

(3) Prælect. ad Instit. §. 606.

(4) Sepulchr. S. cit. Schol. ad Obs. 63.

(5) Sect. ead. Obs. 64. §. 9.

(6) Ibid. §. 8.

(7) Sect. cit.

(8) Anat. l. 2. c. non 12. sed 13.

(9) Vid. Schol. ad illam Obs. 24. & ad super. Obs. 64. §. ult. & ad 65.

(10) In iisd. Schol.

(11) Vid. Schol. 3. ad Obs. 32. in Addit.

firmando respirationem lædi ab adhæsiōne pulmonum tantummodo ad costas, non vero ad costas simul, & ad diaphragma; non, inquam, comminisci id potest. Namque; ut alia omittam; in aliqua memoratarum Observationum vidisti, cohæsiōnem fuisse cum costis dumtaxat, illæsa respiratione: cui similes invenies multas, duasque præsertim Cl. Hahnii (1), & quæ olim, similiter a Piccolhomino (2) in familiari suo habita est, *pulmonis totius tenacissime adhærescentis undique costis omnibus, cum tamen in eo nulla fuisset respirandi difficultas*. Quid ergo est? Illud certe a me negari non potest quod promiscue in cadaveribus virorum, & mulierum, cujusque modi morbo absumptorum, disseccandis plerumque invenio, & quod omnes vident fere quotannis, cum in Theatro viscera thoracis suis in sedibus ostendimus, pulmones plus minus ad hujus parietes annexos esse; ut cum Diemerbroeckius (3) scripserit, id fere tertiæ hominum parti commune esse, Tulpus (4) autem, *pulmonem paucis corporibus esse omnino liberum*; ad hujus aliquanto propius, quam ad illius, observationes meas fatear, universe sumptas accedere. Num ergo paucis dumtaxat hominibus facilem esse respirationem, dicemus? ego ne id quidem fortasse dixerō, quod dicunt aliqui, *faciliorem*, cum in adultioribus fere perpetuo hanc agnoverint adhæsiōnem reperiri. Nec tamen propterea cum illis facio qui a natura id esse, censuerunt, probe memor, vix in aliquo de tot foetibus, a me dissectis, connexionem ejusmodi aliquam animadvertisse (quanquam cum ea quempiam nasci, non videtur credidisse Diemerbroeckius (5)) nec minus conscius, tam raro in cæteris quæ structura propius ad nos accedunt, animalibus eam inveniri, ut siquando paulo amplior occurrat, illa de morbo suspecta sint. Verum ut a natura non est; sic neque, ut idem Diemerbroeckius putabat, vix unquam nisi a morbo est, puta *pleuritide*, *peripneumonia*, *aliove simili*, cum *exulceratione morbo*; neque enim credibile

est, & sæpe verum non esse, scimus, si paucos excipias, homines omnes reliquos ejusmodi mala esse perpeffos: sed multo probabilior conjectura est quam ad me olim scripsisse memini Cel. Vernorum, quod solis, & prope omnibus hominibus, nec eorum tamen foetibus commune sit, id ab ridendi actione fortasse oriri, quæ illis solis, postquam sunt nati, communis est. Cæterum unde unde sit quod (sepositis iis in quibus id a morbo effici potuisse, non est negandum) unde unde, inquam, in aliis sit quod plerumque esse, certum est, qua autem potissimum parte, & quatenus, insertum; ut recte hinc Columbus noster (6) admonuit, *posse quempiam vulnere thoracem perforante laborare, neque tamen spirare vulnus cerni*, ita prudenter hac etiam de causa Chirurghi faciunt, qui pleuræ perforationem digito potius perficiunt, quam ferro. Sed ad illud tandem ut redeam quod expectas; cum ab inventa adhæsiōne pulmonum respirationis prægressa læsio repetita est, vehementer suspicor, aut causam aliam aliquam de tot quæ eam lædere profecto possunt, minus animadversam fuisse, aut si nulla revera alia usquam fuit, in ipsa illa pulmonis facie quæ pleuræ annexa erat, delitescere potuisse, ut puta crispaturam aliquam, expedito humorum cursui hætenus obstantem, ut irritari propterea nervi possent, & intima pulmonum officia turbare: quod; si aliam in aliis & humorum naturam, & nervorum dispositionem consideres; fortasse aut non prorsus displicebit; aut ad alia quæ tibi magis, atque adeo mihi satisficiant, excogitanda in re difficillima excitabit.

17. VIRGO annorum quindecim, acuta febre, & diro præsertim dolore capitis; nam mitia cætera erant symptomata; torquebatur. Febris circa diem decimum videtur remittere. Verum paucis post diebus ad hanc accedunt magna sitis, laboriosa respiratio, in sinistra thoracis parte dolor. His duobus ultimis ingravescentibus, intra dies non multos, lingua, & men-

(1) Act. N. C. Tom. 7. Obs. 13.

(2) L. 4. Anat. Præl. Lect. 8.

(3) Obs. 24. cit. in fin. n. 15.

(4) Vid. Schol. ad Obs. 65. cit. ad eund. n.

(5) Vid. Schol. ad cit. Obs. 24.

(6) Vid. Schol. ad §. 9. Obs. 64. cit. ad n. 15.

mente libera, præter affidentium expectationem decedit. THORACE aperto, pulmones quidem sani; at sinistrum illius cavum sero plenum invenitur non valde abfimili urinæ jumentorum, in quo concretiones quædam natabant albumen referentes. In dextero quoque cavo serum, at perpaucum fuit. Sed in pericardio ea copia, ut totum oppleret, crassius autem eo quod in thorace conspectum fuerat: & cum exterior cordis facies leviter esset erosa; fortasse ab eodem sero id factum fuisse, conjici poterat. Polyposæ in cordis ventriculis concretiones densatum mucum quodammodo referebant: major autem erat quæ in ventriculo sinistro.

18. Quod febris ejuscemodi se remittere visa fuerit sine ulla ejus materiæ, quæ ipsam faciebat, excretionem, vehementer suspectum erat: & sane hæc in thoracis, & pericardii cava se effuderat, ea acrimonia prædita, quam dirus capitis primum, mox partis sinistræ thoracis dolor indicabat, confirmavit autem erosio cordis. Cum vero a capite ad thoracem & cor divertisset; non mirum, si lingua, & mens liberæ ad extremum fuerunt, & si mors citius advenit, quam in hydrope solet, & affidentes expectarent: quanquam hydropes ex acutis morbis oborti, ut in *Prænotionibus* (1) habemus, omnes mali sunt. Neque enim a febre liberant, & valde dolorosi sunt, ac lethales. Quod vero concretiones illas in sero effuso Valsalva albumini assimilavit, de ovi albumine accipiendum est in calida densato, quemadmodum in alia declarat Observatione (2).

Novissime quod ad pericardii hydropem attinet, in nonnullis quoque historiis supra commemoratum, seorsum mox videbimus, ubi alterius Virginis morbum, & dissectionem proposuerimus.

19. VIRGO annos nata circiter viginti duos non nisi erecta cervice spirare potest, multum sitit, & tussit, sputumque ejicit quasi purulentum, interdum & sanguine tinctum, febricitat, facie intumescit, tandem moritur. IN VENTRE aquæ libræ aliquot stagnabant; ejus tamen

viscera omnia illæsa. Thoracis cavum dexterum plenum erat sero: cujus minor copia in sinistro fuit. Pulmonum substantia nullam ostendit læsionem: quibusdam solum in locis nonnihil rubebat; in aliis albebat. Pericardium totum aqua oppletum. In cordis ventriculis nihil, nisi sanguis fluidus.

20. Satis de Thoracis Hydrope, & de plerisque ejus indiciis, quantum ad Valsalvæ Observationes attinet, supra dictum est, ut minus in hac, sicut in superiore quoque historia fecimus, de illo nobis dicendum esse, censeamus, præsertim cum alia, præter ipsum, incommoda adjuncta fuerint: quanquam in hac Virgine sputum non videtur fuisse revera purulentum, & quod nonnunquam sanguine inficeretur, id facile est effectus fortuitus gravioris tussis existimandum. Potius de Pericardii Hydrope, ut semel, atque iterum polliciti sumus, hic aliqua sunt adjicienda. Freindius (3) inter ea quæ Avenzoaris propria sunt, & peculiariora, illud ponit quod de hoc hydrope loquatur, addatque, se tamen eum nunquam vidisse, & Galenum ipsum, ne verbum quidem habere de eodem. Equum autem est sic dictum accipere, quasi nec Galenus in homine unquam vidisset; quando alioquin nihil magis inter hujus affectus est vulgatum, quam quod libro V. scripsit de *Locis Affectis* (4): *palpitationem videlicet cordis aut per se evenire, aut cum significatione quadam, quod in humore cor ipsum moveatur: neque enim mirum videri debere, tantam humoris multitudinem cumulari aliquando in ambiente cor tunica, ut ipsum, ne attollatur impedire possit; cum, sicuti pergit dicere, & plurimum ibi humorem viderit in dissectionis animalibus, & hydatidem in simia, & in gallo scirrhum tumorem; unde, concludit, verisimilem conjecturam elici, homines etiam similibus posse affectibus infestari.* Galenum igitur non modo de hoc morbo non prorsus siluisse, verum & sagaciter hunc coniecisse, manifestum est, quin etiam notam aliquam ad ipsum dignoscendum, & quandam rationem qua oriri possit, nempe ex rup-

(1) N. 8.

(4) c. 2.

(2) Epist. 20. n. 36.

(3) Hist. de la Medec. P. 2.

ruptis intra pericardium hydatidibus, mihi quidem, ut postea ostendam (1), videtur indicavisse. Pari autem æquitate si cum recenti Medico, alioquin docto, uti non potes, cui nescio quomodo exciderit, hydropem pericardii *in artificium magis inventis, quam naturæ operibus querendum esse*, at certe cum altero egregio, & supra a nobis laudato Viro agendum est, qui *Hydropem Pericardii affectum rarissimum esse*, dumtaxat pronunciavit. Sic enim intelligemus, quasi dixisset, rarissimum esse per se solum; non cum aliis thoracis morbis conjunctum. Cum his enim, ut plures alii, ita nos quoque sæpissime vidimus; solum autem, quod nunc meminerimus, nunquam. Quare & difficillimum est peculiararia ejus signa decernere, & diligentius sunt ejus observationes, siquando solus inventus est, attendendæ velut hæc ex Valsalva nostro.

21. VIR quidam, cui ab aliquo jam tempore pedes oedemate tuebant, levi corripitur febricula: respiratio difficilis fit, in diesque difficilior, ut erecta cervice spirare cogatur: tussit, catarrhalem exspuit materiam, plurimum sitit. Denique moritur. CADAVERE dissecto, pericardium aqua plenum invenitur.

22. Nunc vero te plurimum mirari, scio, nullum in solo pericardii hydrope signum legentem quod supra non legeris in eodem cum hydrope thoracis conjuncto, imo & in hydrope thoracis a pericardii hydrope sejuncto. Quo magis credes, verum scripsisse Cl. Grætzium in Disputatione (2) quam, Præside Hoffmanno, edidit, cum diserte negavit, se pene ulla deprehendere signa quibus hos duos hydropes distinguere rite possit etiam exercitatissimus Medicus. Hæc tamen continuo subjicit; *nisi forsan lipothymias frequentiores, spirandi vero difficultatem mitiorem in hydrope pericardii, quam thoracis esse, quis dixerit, prætereaque ægrum pericardii hydrope affectum fluctuationes aquarum, de latere in latus se se convertendo, adeo distincte, ac quidem alias in hydrope thoracis fieri assolent, non sentire observet*. Solent tamen, inquit, inter initia hydropis pericardii plerumque

cachexia laborare pituitosa, vel scorbutica, stipata faciei plumbeo colore, pallida viscidæque urina, obstructionibus viscerum variis, functionum corporis inertia, virium languore: crescente autem morbo, pulsus valde diminuitur, urina pallida, tenuis, pauca, frequentes interdum lipothymia, pondus cor aggravans, & costringens sentitur, respiratio paulo existit difficilior, febris lenta cum siti haud raro supervenit, atque alia quæ omittit, truculenta; ut morbus ab initio clanculum aggrediens, & successive sensimque irruens in eam demum quæ dicta est, symptomatum acerbitatem erumpat. Quæ omnia recensui, ut conferas cum historiis non modo allatis a nobis, aut afferendis, sed ab aliis quoque propositis, atque adeo cum ea (3) quæ ipsi Grætzio occasionem præbuit illam Disputationem scribendi. Et si pericardium adeo extensum, ut totum; sic enim ait; thoracis cavum repleret, ab aqua fuerat ejuscemodi, quæ universam cordis extimam faciem exederat, thoracis autem cavum erat propterea omnifero vacuum; de signis tamen hæc tantum legimus, ægrum pondus gravativum in imo pectoris sentientem, ceterisque symptomatibus hydropem thoracis innuentibus diu vexatum, tandem obiisse quasi hydrope thoracis, ut judicabatur, confectum. Quod si ab ea discedis Observatione, & Sepulchretum adis, in quo plures sunt aliæ descriptæ, sive eas inspicias in quibus alia quoque mala, & nominatim similis cordis exesio cum magno pericardii hydrope proponitur, ut LXXXVI primæ in hoc II. libro Sectionis; urinam quidem fuisse, leges paucam, sed turbidam, sanguinem scorbuticum; at missis aliis quæ alio evidenter attinebant, ut dolore sinistri hypochondrii, unum restabit asthma, quod & ex parte alio pertinebat, violentissimum; sive eas quæras in quibus nihil nisi pericardium memoratur plenum aquis, aut immanem in tumorem elatum, pluribus libris aquæ distentum; pro signis omnibus hæc invenies, cor vehementer palpitasse, aut ægrum jampridem palpitatione laborasse, & spirandi difficultate, ut in §. 10. & 4. Observationis XXI. Sectionis VIII.

in

(1) n. 33.

(2) de Hydr. Pericard. §. 4.

(3) in Proœmio, & §. 3. ejus Disput.

in quam Sectionem, quippe ad Cordis Palpitationem spectantem, vel plures quam in eam I. relatæ sunt hydropis hujus historiarum.

23. Quoniam ad signum ventum est, Galeni, ut supra (1) diximus conjectura indicatum; de eo, & de altero, simul tradito, *quadam videlicet significatione, quod in humore cor ipsum moveatur*; an res sæpius illi respondeat conjecturæ, videndum est. Noster quidem Saxonia, ut in Sepulchreto (2) videbis, cordis ex hoc morbo palpitantis cum signa diceret pulsus molliores, spirationem frequentem, nullam sitim, oculos concavos, tum *sentire ægros inprimis, tradidit, cor in aqua quasi natante*, idque referre solitum sibi Patricium Venetum, qui *in pericardio aquæ magna copia, id quod sectio ostendit, laborabat*. Reimannus autem (3) etsi ex alio pariter nostrorum Professorum sciebat, sensum in quodam Sene eundem fuisse; paucos esse, ait, homines sensus tam exquisiti: & sane in tot aliis, non dico ratiocinationibus (4), sed Observationibus memorari, non videmus: Palpitationem autem in hoc affectu interdum deesse, productis ostendit historiis. Quibus (ne forte perraras putes) noli oblivisci tum supra a nobis descriptas accensere, tum infra describendas, aliasque, præsertim in Sepulchretum quoque (5) relatas ex Diemerbroeckio, negante in ullo omnium, quos secuit hydrope hoc etiam non mediocriter affectos, *ullam omnino cordis palpitationem fuisse, sed contra asseverante, pulsum languidum, ac rariorem invenisse*; palpitationem autem excitari potius a quovis liquore, etsi pauco, dummodo.... aliqua *vellicante qualitate cor infestare possit*. Et asseclas quidem habet Diemerbroeckius ex recentioribus plures, ex quibus ut hoc probant omnes, ita illud aliqui confirmant propterea quia magna diuturnaue copia undique alluentis aquæ fibrarum cordis tonum & robur infringi potius, minuique, non dubitant. Verum & Observationes sunt cordis in hoc hydrope

non vellicati modo, sed & exesi, in quibus nulla palpitationis fit mentio, qualem produximus supra (6), qualesque, imo spectabiliore in Cæsareæ Academiæ Centuria III. & IV. (7) & in Sepulchreto ipso (8) reperies, præter eam quæ supra (9) indicata est: in quibus si forte erosionem specie magis, quam re, fuisse, suspiceris; at vellicationem saltem, molestiamve a circum hærente materia cordi haud defuisse, fatearis. Innumeræ autem Observationes sunt; quod ignorat nemo; in quibus cum pericardium aqua careret, longe alios, variosque morbos comitata erat cordis palpitatione. Cujus rei meminisse oportet quandocunque hoc symptoma cum pericardii hydrope conjunctum legitur. Legitur autem persæpe. Nam; ut aliis non utamur exemplis, nisi quæ in voluminibus prostant laudatæ Cæsareæ Academiæ, neque in Sepulchretum referri potuerunt; quinque (10) id invenies adnotatum. Sed quinque pariter invenies, simul aut Aortam arteriam prope cor, aut venæ Cavæ ad hoc valvulas osseas factas, aut cor etiam ipsum æquo majori, imo nonnunquam stupenda magnitudine, aut pinguedine præter eam qua vix unquam caret, onustum adeo, ut auriculæ, ipsumque totum nil nisi magnum pinguedinis acervum primo aspectu referrent, aut scirrhosos, pessimeque affectos pulmones, aut denique, nec id raro, hydropem thoracis cum pericardii hydrope conjunctum: thoracis autem hydropem, non modo illa alia quæ dicta sunt, vitia, interdum adjunctam posse habere palpitationem, ex Observationibus aliis constat, quibus & eam addas licet quæ in iisdem est voluminibus (11). At enim sunt, iniquies, exempla quoque, unde liqueat, palpitationes a pericardii hydrope provenisse; neque enim vel in Sepulchreto desunt in quibus illæ cum hoc uno morbo conjunctæ memorantur, quemadmodum supra (12) agnitum est, & certe qui post has controversias scripsit Medicus gravissimus Boerhaavius (13) diserte confirmavit, *ab hydrope peri-*

(1) n. 29. (2) l. 2. S. 8. Obs. 29. (3) Ast. N.C. Tom. 1. Obs. 170.

(4) ut Sepulchr. cit. S. 8. in Schol. ad Obs. 21. §. 4. (5) Sect. ead. 8. Obs. 22.

(6) n. 17. (7) Obs. 141. (8) l. 2. S. 2. Obs. 3. cum Schol. (9) n. 22.

(10) Dec. 3. A. 5. Obs. 154. Cent. 6. Obs. 51. Ast. Tom. 1. Obs. 170. Tom. 2. Obs. 7. Tom. 6. Obs. 143.

(11) Tomo eod. 6. Obs. 50. (12) n. 22. (13) Prælect. ad Instit. §. 711.

pericardii, cordis miras palpitationes fieri. Quid ergo est? Vera omnes observasse credendi sunt; sed alii in aliter dispositis hominibus, alioque morbi tempore: itaque sicuti ne hoc quidem signum pro inseparabili, & omnino proprio est habendum, ita non contemnendum est, eoque minus, quo magis cum aliis conjunctum fuerit in hoc hydrope sæpe adnotatis.

24. Qua autem ratione; ut illuc revertar; ab hydrope thoracis hunc distinguemus? Quam Grætzius indicavit, vidisti (1); nunc accipe quam Reimannus (2). *Adest hic etiam, inquit, respirationis difficultas, præsertim a motu fortiori, vel ascensu acclivium, ea tamen cum differentia, ut oppressio respirationis magis sit anxiosa, quam sonora, adsunt lipothymie frequentes, tussicula sicca, & magis fere quam in pectoris ascite, lentaque corporis, sine causa manifestata, contabescencia:* quam etiam posuit Carolus Piso, & alia nonnulla quæ rationibus allatis explicat, ut videbis in Sepulchreto (3). Verum si observationes potius, quam auctoritatem, rationesque requiras; neque apud Reimannum invenies, quæ ad hunc attineant, de quo agimus, morbum, a morbis aliis, ut optandum erat, sejunctum. Erant tamen quædam ante aliquot annos tunc editæ, quæ proferri possent, ex Vieussenio, & una multo antea proposita a Stalpartio (4). Hic enim persanata ab se narrat prætumida ac pallente facie puellam, nunquam menstruas purgationes expertam, in qua *distincte admodum, pulsante corde* (cujus palpitatione laborabat) ipsius aquæ agitationem in pericardio audire licebat. Et Galenus quidem, ut supra (5) vidimus, scripserat, palpitationem cordis, quæ a pericardii hydrope sit, fieri *cum significatione quadam, quod in humore cor ipsum moveatur*, liberum nobis relinquens interpretari, an ea significatio ab ægris percipienda sit, ut paulo ante (6) dictum est accidisse nonnunquam, an a Medicis, qui ad pericardii regionem manum, auremve admovendo, aliquid ibi fluctuationis animadvertant, egregium utique præ cæteris signum futurum, & pro

Tom. II.

pathognomonico habendum, si quidem semper, & in iis quoque esse posset, quibus aut pericardium non multum aquæ adhuc habet, aut cor in aqua non vehementer agitatur, sed languido & obscuro motu vix contremiscit, sique nulla se interponere aliquando posset fallacia aut ab aquis in thorace stagnantibus, aut ab ipso palpitationis motu, aut a causa alia aliqua Medicum facile decipiente. Quam fortasse suspicati sunt qui Stalpartii Observationem prætermisere, cum præsertim non solum non esset per dissectionem confirmata, verum etiam ob integram ejusmodi morbi sanationem nonnihil forsitan dubia reddita. Sed Vieussenius (7) etsi quatuor de pericardii hydrope observationes pollicitus, in tertia quæ ad pulmonum hydropem attinet, pericardium ne memorat quidem, in secunda autem cum aliis conjunctum morbis hydropem pericardii describit; in prima tamen sejunctum ab hydrope thoracis, aliisque morbis proponit, ut pariter in quarta; nisi forte polyposas concretiones mortem diu præcedere, tu quoque credas, pulmonum autem compressionem pro effectu; id quod est evidentissimum; pericardii maxime distenti non habeas. Prima igitur, quæ in puero fuit, hæc signa præbet. Principio ex hilari, prompto, optimeque colorato, tristis, segnis, minus vividis oculis, pallidus, palpebrisque, & labris ad plumbeum colorem vergentibus est factus. Si paulo celerius incederet, aut scalam ascenderet, perdifficilis fiebat respiratio, palpitatione autem cordis qua assidue vexabatur, violentior. Morbo deinde jam valde progresso, ciborum appetitum amisit, & corporis vires, cujus extrema jugiter habuit subfrigida, pedes vero etiam tumidos, pulsum autem semper mollem valde, debilem, parvum, frequentem, & nonnihil inæqualem. Lenta denique correptus febre, confectusque est. Observatio autem quarta, in qua pericardii multo maximus hydrops fuit, virum proponit melancholici temperamenti, qui egregie semper valuerat, donec anno ante laborare coepit difficultate spirandi, quæ sensim creverat adeo, ut

D

tan-

(1) n. 22.

(2) Obs. cit. supra ad n. 23.

(3) in cit. ibid. Schol. ad Obs. 21. §. 4.

(4) Cent. I. Obs. 36.

(5) n. 20.

(6) n. 23.

(7) Traité du Cœur ch. 1.

tandem a tribus, aut quatuor mensibus hominem cogeret dies noctesque in lecto, ne suffocaretur, sedere. Erat tunc macilentus, nullo ne pedum quidem, manuumve tumore, utrisque autem plerumque subfrigidis, parum vividis oculis, facie autem, sed labris præsertim; ne forte hic verba Auctoris latine reddens, obscura, aut ambigua faciam; *d'un gris de fer obscur*. Jussus in dexterum, & mox in sinistrum latus jacere, pari in utrumlibet cum molestia jacuit; in dorsum autem cum multo majori, tuncque faciei color obscurabatur, pulsus magis fiebat & parvus, & frequens, & inæqualis, extremæ autem partes corporis paulo frigidiores videbantur. Hic quanquam tum etiam e lecto ad ignem accedere per se poterat; postridie tamen inter prandendum mortuus repente est, morbum, & mortem præcognoscente, & prædicente Vieussenio. Qui ad morbum internoscendum quæ potuerit ex prima illa pueri Observatione indicia sequi, conferendo intelliges. Certe ad eundem morbum, quamvis cum aliis, & nominatim cum thoracis hydrope conjunctum, in alio mox puero dignoscendum hinc ductum se esse, fatetur in secunda de illis quatuor Observatione, quod in toto morbi progressu, & sub finem palpitatio cordis fuerat, color palpebræ utriusque inferioris, & unguium plumbeus, mœstitia multa, & alia aliqua eorum similia quæ in puero primo: & sane inter initia adnotaverat in puero hoc secundo faciem subpallidam, extrema corporis sine calore, non prorsus liberam respirationem præsertim cum scalas ascenderet, pulsus autem valde mollem, & nimis frequentem. Quæ omnia, a me infra considerata, tu interim si cum Grætzii (1), & Reimanni (2) signis contendas; quæ discrepent, quæ sic satis similia sint, quæ denique eadem, continuo intelliges.

25. Forsitan hic quæres, in secundo puero quæ notæ adduxerint Vieussenium ad thoracis hydropem, præter pericardii hydropem præcognoscendum. Quoniam puer crura habebat tumida, humili autem capite cubare non poterat, & quoties se in la-

tus converteret dexterum, multo difficilius spirabat; ob hæc, inquit, credidi, in sinistro thoracis cavo esse aquam effusam: & sane illud totum implere comperta est: Noli autem mirari, quod in viro quem pariter humili capite jacere non potuisse, dixit (3), nullus, nisi pericardii, hydrops fuerit; fuit enim hic præter omnem modum tantus, ut omnes propemodum pulmones distentum obtegeret pericardium: præterea illa duo alia deerant signa: denique hydropis quoque thoracis indicia nulla sunt adeo peculiaria, ut non aliquando Medici vel peritissimi in eo dignoscendo decipiantur: quod in juvene quodam sibi, & summo alteri Viro accidisse, illustri ingenuitatis exemplo ipse fatetur Vieussenius (4), quem Cl. quoque Schreyus (5) est imitatus. Quo magis tibi attendenda sunt tum ea quæ supra (6) admonuimus de signis ejusdem hydropis, tum Observationes ipsius nostræ, quæ jam, ut ordo postulat, huc sunt afferendæ. Erunt enim pleræque earum, uti etiam quæ de pericardii hydrope adjicientur, profecto ejus generis, ut non tam doceant, quam dedoceant; nam & hoc facere non inutile est, ut perspicue; quod Vieussenius (7) ait; appareat „ non tam facile esse thoracis hydropem „ cognoscere, quam aliqui credunt Medici, „ nimium sibi tribuentes, anatonen „ ignorantes, & qui nunquam sibi putarunt „ cadavera esse incidenda, aut cum ab aliis „ inciderentur, inspicienda „. Nam qui plura inciderunt, aut inspexerunt, hi saltem, cum illi minime dubitant, ipsi dubitare didicerunt.

26. VIR Bononiensis cum difficultate respirabat, nec jacere poterat in latus sinistrum: in dexterum non solum poterat; sed assidue jacebat. Etsi neque elatiore cubabat capite, nec tumidos habebat pedes; quæsiui tamen, num primis forte somni horis repentino quodam suffocationis sensu excitaretur? Negavit. Querebatur autem de duritiæ quadam ad superiorem partem ventris: quæ & manu admota percipiebatur, eo in loco, ut cuiquam posset induratum pancreas videri. MORTUI

aper-

(1) n. 22.

(2) n. 24.

(3) Ibid.

(4) ch. cit.

(5) Aët. N. C. Tom. 2. Obs. 34.

(6) n. 9. 11. 15.

(7) ch. cit.

apertus Venter patefecit, id esse jecur, sanum quidem, sed depresso a dextris diaphragmate, cujus ibi natura haud amplius carnea videbatur, illuc quo diximus, compulsum. Thorax autem reclusus ostendit, tantam illi diaphragmatis parti aquæ copiam incumbere, ut etiam mediastinum, quamvis crassius factum, sinistrorsum impelleret.

27. Diaphragma aliquando ab amplificato certa de causa pulmone dextero fuisse depresso adeo, ut jecur, alioquin sanum, deorsum actum pro tumore a Medicis haberetur, audivi: ab aquæ autem copia, in sinistro thoracis cavo cumulata, diaphragma ea quæ œsophagus progreditur parte instar sacci versus sinistram renem protrusum fuisse, ut ventriculus hepatis superjaceret, in Sepulchreto (1) legi. Cæterum quæ hic mihi hydropis thoracis signa defuerint, satis intelligis. Homo tamen difficile respirabat, & in alterum dumtaxat latus jacebat. Quid, cum etiam hæc defunt? Credes fortasse, me hic producturum Ruffi in Virgine, & Wepferi in Adolescente Observationes: quas nimirum qui indicat, illam Virginem, ait, thoracem totum aqua virosa repletum habentem, sine difficultate spirandi ad mortem usque permansisse; hunc autem Adolescentem, licet in ejus dextri pectoris cavitate lib. tres, in pericardio autem lib. una feri inventa fuerit, tamen ad ultimum vitæ articulum semper humili situ decumbere valuisse, quin acclivis sine impedimento, scandeat, inquit, atque currendo magis, quam lento gradu alta petiit. Sed tu in Sepulchreto; nam & in hoc, ubi de Tabidis agitur (2), Observatio utraque relata est; hæc recognoscens, invenies, Adolescentem quidem ea quæ novissime dicta sunt, tunc fecisse, cum effusæ aquæ nihil dum esse videretur; postea autem difficilius respirasse, & quamvis incederet lento gradu, frequenter aerem distento pectore captasse: Virginem autem narium pinnas inter expirandum expandisse, nec tamen insignem dyspnœam adfuisse. Satis est igitur, utrumque decubuisse, & Adolescentem certe, semper

humili situ. Ego vero Observationem huc afferam a Mediavia nostro eodem quo habuerat, die XIV. Kal. April. A. 1745. mecum, ut solet, communicatam: ex qua cognosces, accidere nonnunquam, ut thorace quantumvis aqua pleno, non duo tantum quæ in proposito viro signa non deerant, sed & cætera, quæ præcipua habentur, defint omnia.

28. LANARIUS, consistente vir ætate, & gracili corporis habitu, ante aliquot dies inflicto cultro vulnus acceperat altera scapula, ut per ipsum hujus latum os immitti digitus posset. Manifestum erat, inter id os, & costas pus esse, quod etiam aperta illuc a decliviori sede ex arte via, multum prodibat. Sed an intra thoracem quoque esset, & an vulnus in hujus cavum pervenisset, ambiguum. Nam etsi cruenti aliquid in sputis fuerat animadvertum; non satis constabat, quippe in macilento lanario, vulnere, an labi, fortasse antiquæ, pulmonis id esset imputandum; præsertim cum alia omnia penetrantis vulneris, effusique in thoracem humoris deessent indicia. Certe humili capite, & in utrum latus sive Ars juberet, sive ipse mallet, assidue jacebat, neque ulla unquam ab inflicto vulnere ad vitæ usque finem tentatus est spirandi difficultate. Sub eum finem pulsus erant duri, parvique. CADVERIS Thorax intus, extraque diligenter inspectus est. Et extra quidem amplius sub toto lato illo osse erat sinus unde pus fluere solebat, & in quo etiam tum foetidissima continebatur materia parietibus graveolentibus, & nigricantibus. Nulla tamen cum thoracis cavo fuit usquam communicatio. Exteriorem inspectionem confirmavit interior. In neutra enim thoracis cavea pus erat; sed utramque implebat aqua, eaque flava: qua novissime educta, nullum usquam indicium apparuit viæ, aut cuniculi per quem sinus de quo dictum est, cum thorace communicaret. Pulmones ad aliquem tractum pleuræ fuerant annexi, & qua diaphragma tangebant, gelatina quasi quadam obducti. Qua absterfa, cum inspicerentur, & seca-

D 2

ren-

(1) l. 2. S. 7. in Schol. ad Obs. 25. in Additam.
(2) Sect. ead. Obs. 91. & in Additam. Obs. 48.

rentur, etsi inventi non sunt egregie constituti; nihil tamen ostenderunt vitii, quod magnopere attendendum esset, aut quod recens videri posset.

29. Quod ad vulnus attinet, omnino crediderim, non recta, sed oblique inflatum fuisse, latoque scapulæ osse tunc forte ab ea costarum sede quam versus culter, per ipsum jam transmissus, pergebat, sic satis abducto; itaque in cavum thoracis non pervenisse. Quod vero ad aquam; facile hujus congestionem post acceptum vulnus jacente, ideoque otiante homine, antea in assidua exercitatione, & calore versato, increvisse potius, quam incepisse. Verum ut ut fuerit; illud certe vides, tanti hydropis præcipua signa defuisse omnia; ut mirari minus debeas, si eorum quædam in tribus defuerint Observationibus, quas, ut prima illa, Bononiæ a me olim habitas, continuo producam.

30. ADOLESCENTULUS nulla manifesta, quam accusare posset, causa in difficultatem spirandi inciderat ante finem A. 1704. Ob hanc in Nosocomium S. Mariæ de Morte exceptus postea, & pluribus, variisque remediis, sed frustra, curatus est. Ex iis scio, venæ sectionem semel, atque iterum imperatam, semel esse atque iterum visam statim quidem eam difficultatem non-nihil minuere; sed id levamen non permanisse; quæ autem alvum moverent, ne id quidem præstitisse; quanquam nec manifesto nocuerunt. Sed hæc mihi narrata sunt, cum primum inspexi, idque non roto ante mortem triduo, pallidum, erectaque semper cervice respirantem. Cum inspiraret, animadverti, imum pectus valde attolli. Nec sitis, nec calor, nec alia ejusmodi erant febris indicia. Pulsus tamen arteriarum frequens; sed cordis, quod, manu admota, palpitare videbatur, multo frequentior: quæ comparatio sæpe, & diligenter instituta, semper ad eundem modum respondit, ut in eo pariter quod & arteriarum, & cordis pulsus mire essent inæquales. Aucta spirandi difficultate, obiit centesimo circiter ex quo hæc inceperat, die. MORTUI erat tumidior facies, ut moribundi quoque fuerat; sed pedes non tumidi. Circum oculos, & in Abdo-

mine livor. Quo diducto, omentum apparuit nigricans, & globulis, ab utraque facie, quasi glandulosis opertum. Sanus lien. At jecur exterius album, intus ad *tabacci* colorem accedebat: vesicula ejus ex albo flava, & valde contracta. Ipsum vero per tenues membranaceas telas ad proximas partes, & præsertim ad septum Transversum, etiam qua alioquin non solet, alligabatur. Erat autem peritonæum qua septum illud convellit, asperum parvis quibusdam quasi globulis, magnitudine, & forma variis. Porro aqua ex flavo virens in ventre non deerat. Thoracis vero utrumque cavum ejusdemmodi aqua implebat: quæ dum spongiis exhauriebatur, videre erat his adhærentia cum *gelatina* quadam varia frusta quasi membranularum. Dexter pulmo ad latus annexus erat per telas plures, quales cum jecinore descripsi: eoque manu sinistrorsum reducto, pleura apparuit quæ ejus posteriori parti responderat, hic illic tanquam minutis ictibus percussa, ut resistentem coccineum sanguinem ostenderet. Pulmo autem sinister & suprema, & laterali tota facie valentissime cum pleura cohærebat, quæ iis in sedibus, & præterea in subjecti diaphragmatis magna parte, & in mediastini anteriore, & qua hoc pericardio appositum est, non modo erat globulis exasperata, ut peritonæi partem fuisse, dixi, verum insuper ea erat & duritie, & crassitudine, ut arteriæ Magnæ a corde exorientis parietes, nec paulo, superaret, ex alba intus substantia constans, minutis particulis compacta: Pulmones ichore spumoso, albidoque, si manu compresseres, scatere conspiciebas. Cæterum nihil habebant vitii, ut neque ipsum cor; nisi forte duas, tresve concreciones polyposas magni facias exiguas, & pene mucosas, quarum una in auriculam dexteram, duæ reliquæ pertinebant in Magnam, & Pulmonarem arterias, singulæ in singulas. Intra pericardium autem fuerat aqua ejus persimilis quæ in ventre, & thorace descripta est, sed copia vix majori quam modica. Quod reliquum est, Thyroidæ glandulæ sinister lobus quid vitii haberet, hic esset adjiciendum, nisi id

id satis jam esset factum in Epistola Anatomica IX (1), in qua Adolescentulum quem thoracis hydropo interemptum ajo, hunc ipsum fuisse, scito.

31. Cum multa, & varia super hac historia adnotari possint; nos brevitatis studio pauca seligemus. Et primum, quod ad pleuram attinet, difficile est veram causam assequi, cur in dextera posteriore thoracis parte inflammatae instar, restitante sanguine, apparuerit. Nam si forte aquam accuses ex flavo virentem, quasi aculeis salinis irritando id facere potuisset, eandemque conjicias, in pericardio vellicando cor, pulsus adeo pervertisse; tunc vero dispiciendum est, cur aqua eadem cum esset in ventre, & in sinistro quoque thoracis cavo, neutrius irritationis effectus ediderit, imo ne in reliqua quidem dextera thoracis maxima parte. Difficile etiam, mihi quidem, est dicere, cur pleura, cum certa ea in sede apparet inflammata; nullum tamen afferret dolorem pleuriticum. Denique cur adeo & crassa, & dura facta esset ad tot, & tam magnos tractus a sinistris; ad nullum a dextris. Nam si ad aggestam aquam spectare id, credas; eadem hæc erat etiam a dextris; ut multo sit in hac nostra difficilior explicatio, quam in Observatione LXXV quæ in II libri Sepulchreti Sectione I immerito, ut mox ostendam, uni adscribitur Francisco Michino. In ea enim Observatione in eadem sinistra tantum thoracis cavitate maxima proponitur aquæ copia, qua in cavitate etiam tantum erat pleura admodum crassa & callosa, & similiter pulmones, mediastinum, septum transversum erant callosa fere.

32. Utinam vero priora illa omnia tam possem dilucide ac facile explicare, quam animadversionem meam de præcipuo illius Observationis Auctore. Vide enim Falloppii nostri septem illas quæ inscribuntur *Observationes de Venis*; & in extrema Septima totidem verbis; nisi quod pauca alia, quæ mox proferam, interjiciuntur, & subjiciuntur; illam ipsam quæ Michino tribuitur, leges. Eas autem Observationes

ad Falloppium attinere, cum hujus Institutiones, Observationesve Anatomicae ostendunt quodocunque de iisdem rebus sermo incidit quæ in plerisque harum septem Observationum memorantur; tum vero procul omni dubitatione confirmant verba illa quibus concluditur Quarta: *Et hunc consensum venarum observavi ego Falloppius eo anno in pluribus cadaveribus.* Verum ne forte putes, ab Editoribus Operum Falloppii Omnium huic temere adjudicatas fuisse Observationes Michini, aut Michinum sibi tribuisse quæ essent Falloppii; sic habeto. Cum hujus *Expositionem in Librum Galeni de Ossibus* Michinus edidit Venetiis A. 1570. eique addidit septem illas quæ pariter tunc primum in lucem proferebantur, Observationes, ingenue ipsum in libri fronte fuisse testatum, omnia esse ejusdem Authoris, Falloppii videlicet, ab se autem ejus discipulo ex fidelissimo codice, dum ille ea publice profiteretur, descripta fuisse: itemque iisdem illis Observationibus hunc titulum, suo loco præfixisse, *Observationes Anatomicae Gabrielis Falloppii a Francisco Michino, de S. Archangelo, illo dictante, descriptæ.* Illud a Michino adjectum est quod inter Quintam, & Sextam Observationem in ejus quidem editione ad hunc modum legitur: *Hæc omnia cum & ego vidissem, & observassem in uno ac altero cadavere eo anno 1554. & in privata, & in publica anatome, quam secuit, narravit, ac ostendit eruditissimus Falloppius, ideo ad faciliorem hujus veritatis cognitionem volui apponere harum venarum figuram delineatam ab ingeniosissimo mihi tunc condiscipulo Moybano germano.* Hunc, Joannem illum Moibanum, eruditum Medicum, fuisse existimo, qui tunc, sicut ex Mercklino (2) facile colliges, annum agebat duodetrigesimum, ut cum Michino iis Falloppii dissectionibus interesse potuerit, & Magistro petente Iconem illam delineare, quam inter has Observationes in Falloppii Operibus habemus, eandem, nisi quod multo minor est, quam apposita a Michino. Et ipse tamen Michinus, inquires, hæc vidit & observavit. Quidni? sed,

(1) n. 39. (2) In Linden, Renov.

sed, ut cæteri qui aderant, Falloppii discipuli. *Hoc observavi*, inquit in Observatione Quarta Falloppius, *non solum in unico cadavere, sed & in pluribus, & astantibus patefeci*. Nempe qui patefacit; is auctor est observationum; qui astant dumtaxat, & vident, hi vero testes sunt. Nec plus sibi arrogat ipse Michinus, ubi in calce Observationis Septimæ hæc leguntur: *Et quoniam eodem anno duos affectus præter naturam vidimus, qui forte raro contingunt, & rarius videntur: ideo volui eos hic apponere in studiosorum gratiam*. Et continuo subjicit quid viderint in cadaverculo puellæ, & mox *In cadavere autem adulti vidimus*, inquit, *hydropem pulmonis*, eamque adjicit, de qua nunc loquimur, Observationem. Non dicit *reperi*, sed *vidimus*, ut facile hic quoque intelligas *secante, enarrante, ac ostendente* Falloppio, vidisse, præsertim cum hæc Observationi interjiciat; & hunc morbum eruditissimus præceptor meus Falloppius *empyema, vel thoracis hydropem dici posse asseruit*. Michini igitur ingenuitatem laudo, nec tamen, ut Marcellus Donatus (1) aliena ipsi tribuo. *Franciscus Michinus*, inquit, *qui quasdam anatomicas suas observationes typis edidit, in quinta scribit, se &c.* Quis enim Michini esse potest quinta Observatio, quam Michinus, ut cæteras, falsus est, *dicente Falloppio, se descripsisse*? Credidissem potius; nisi quæ profert Donatus, Observationes hæc ipsas evidentissime designarent; alias quasdam indicatas ab eo esse *Observationes Anatomicas*, quæ ab iis qui Medicorum, aut Anatomicorum Scripta recensent, dum fere alii alios describunt, Michino tribuuntur, *Venetis editæ A. 1554.* eo nempe anno quo inter Falloppii discipulos, ut supra vidimus, hic, non consecandi, sed discendi causa versabatur! At enim dissecuisse potuit antea. Fortasse potuit; sed ne unum quidem verbum animadvertere mihi licuit inter ea quæ Falloppii edidit, aut in præfixa Epistola, data ex Florentiola in Comitatu Placentino XII. Kal. Novembris 1569. ubi Medicum fortasse agebat, quo ex verbo Ana-

tomicum fuisse, intelligerem. Quæ etsi ita sunt, neque unquam mihi, imo ne Eruditissimo quidem Hallero (2), ut hæc relegendis, cognovi, alias quam has Falloppii, a Michino editas Observationes videre contingit, aut in unum aliquem incidere qui vidisset; non tamen propterea non editas esse: contendam. Satis mihi est, dum ipso astipulante Michino, sua assererem Falloppio nostro, quædam attentionia ad primas hujus operum editiones, & ad Anatomes Historiam attigisse, quæ te, utriusque studiosum, a proposito paulisper abductum, opportune recrearent.

33. Morbum igitur qui in illa Sepulchreti Observatione LXXV proponitur, *empyema, vel thoracis hydropem dici posse*, assererat Falloppius: qui paulo infra de eodem morbo hæc etiam addebat: *De quo quidem thoracis hydrope loquitur Hippocrates in 2. de morbis cap. proprio, & in libro de internis affectionibus circa medium, ubi tractat de reliquis speciebus aquæ intercutis, & hanc appellat pulmonis hydropem*. Itaque jam vides, cur ea sic incipiat Observatio. *In cadavere adulti vidimus hydropem pulmonis*. Sic enim vocatus fuerat in proprio illo capite, quocum scite conjunxit Falloppius libri illius alterius locum, ut collato inter se utroque, eundem esse morbum, ex signis, & curatione intelligamus, qui utrobique proponitur, idest hydropem thoracis, educta, cum licet, per sectionem aqua curandum. Quo autem modo aqua in thoracem effundatur, non aliter secundus indicat locus, ac mihi Galenus, quippe Hippocratem sequi solitus, supra (3) visus est, in pericardium effundi aquam, indicasse, id est ex ruptis hydatidibus, quæ ab Hippocrate *tubercula* ibi appellantur: *si tubercula in pulmone fuerint enata, & aqua repleta, & in pectore rupta*. Sic autem fieri & in bove, & in cane, & in sue. Porro videri talia multo magis in homine fieri quam in pecoribus, quanto etiam morbosiore diata utimur. Vides, ut vetustissimi illi Medici, quos nihil de his hydropis speciebus attigisse, nonnulli putant, cum morbos, &

(1) De Med. Hist. Mirab. l. 3. c. 9.
(3) n. 20.

(2) In Boerh. Meth. Stud. Med. P. 7. S. 6.

morborum origines in hominum cadaveribus scrutandi copiam non haberent, in bestiis inquirerent, ex iis autem quæ in his viderent, sagaciter conjecturas ad humanum genus ducerent. Similia hodieque in bobus, & ovibus conspici, pervulgatum est, & Willius præsertim, ac Willsius suis in Sepulchretum (1) relatis Observationibus confirmant: in sue autem, cæteroquin sano; ut cætera ejusmodi hic omittam, a me in bestiis, hominibusque conspecta; hydatidem vidisse memini, quæ minorem sui partem in pulmonis superficie ostendens, interius adeo se amplificabat, ut aquæ limpidæ uncias aliquot contineret. Sed in hominibus ut Falloppius in primis effusam aquam vidit, sic ejus discipulus Coiterus (2) etiam hydatides postea deprehendit. Postquam enim se *multoties*, dixit, *vel utramque pectoris cavitatem, vel alteram aqua plenam invenisse, unde cum Hippocrate asserere liceat, in pectore hydropem fieri*; duo subjicit exempla, alterum Professoris Bononienfis, quem precibus adductus Hieronymi Cardani, sui studiosissimi, dissecuit, alterum Virginis: in quorum illo hydatides invenit omnibus ventris visceribus adherentes, in hac vero unam quidem ad latus cervicis uteri, sed tantam ut quasi duplo major esset quam vesica urinaria, *aqua tenui lucidaque*, sicut infra dicit, plenissimam; ut proclive sit, conjicere, ex similibus disruptis vesicis aquam extitisse, quæ dexterum in utroque thoracis cavum implebat, præsertim cum in I quoque libri II Sepulchreti Sectione (3) ab aliis postea repertum hominum pulmonem legamus *vesicis plenum, quibus apertis, aut aqua exibat, aut humor pellucidus, qui etsi tunc lentus erat instar albuminis ovi, tamen fluxilior antea in iisdem, vel potius in aliis, quæ disruptæ essent, vesicis fuisse poterat, & hydropem, qui erat in altero thoracis latere, fecisse*. Verum hic duo forsitan ex me quæres, alterum, quomodo hydrops pulmonis dici possit, cum, ruptis jam hujus hydatidibus, aqua

in thoracem est effusa? alterum, an hydrops thoracis ista plerumque ratione fiat? Quod ad primum attinet, proprie quidem pulmonis hydrops tunc dici videtur, cum serum in ipso hæret pulmone, quemadmodum Tozzius (4), & Albertinus (5) in cadaveribus ab se repertum describunt, alia quæ ad eum pertinent morbum, non reticentes, cuius signis addi posse, indicavit Jo. Maur. Hoffmannus (6) *querelas de ponderis angustia pressoria & gravitatis sensu, a jugulo per medium thoracem deorsum exporrecto*. Et quanquam extant Observationes (7) hujus hydropis cum thoracis hydrope conjuncti; sæpe tamen accidit, ut hydatidibus, cum in his aqua pulmonum est, disruptis, primus abeat, alter fiat, quem plures pulmonis hydropem vocare pergunt, sive originem spectando, causam pro effectu malunt designare, sive etiam Hildani (8) imitari exemplum, qui multa *aqua serosa* circumcor in pericardio deprehensa, non pericardii hydropem morbum illum, sed *hydrocardiam* appellavit. Num vero thoracis hydrops, quod erat alterum a te quæsitum, ista plerumque ratione fiat, in multiplici causarum varietate nemo, opinor, facile dixerit. Ad has enim inter cætera illud etiam attinet, quod aliorum postea, & Valsalvæ, & meis Observationibus (9) confirmatum videbis, laudatus autem Coiterus jam tum suis quas in Sepulchreto quoque (10) habes, adnotavit, *diversos esse morbos, quos pectoris hydrops comitari possit, & in his peripneumonias, pleuritides, tabes, & hydropes: quare hujus aquæ collectionis in pectore non unam semper esse causam, sed multas variasque esse videri*. Atque ita egregius ille Anatomicus humana cadavera post præceptorem dissecando, non modo illustrabat, verum insuper amplificabat antiquissimorum Medicorum doctrinam. Ad quam respexisse Falloppium in eo quoque, existimaverim, quod propositum morbum *empyema, vel thoracis hydropem dici posse*, assererat (11), id est si vetustissima signa attendas, empyematibus

(1) l. 2. S. 1. Obs. 135. & Schol. ad Obs. 75.

(2) Obs. Anat. (3) Obs. 33. & 36.

(4) Medic. Part. Pract. ubi de Morbis Pect.

(5) Comment. de Bonon. Sc. Inst. Tom. 1. in Opusc.

(6) Act. N.C. Tom. 1. Obs. 213.

(7) ut cit. Sepulchr. Sect. 1. Obs. 73. & 77.

(8) Cent. 1. Obs. 43.

(9) Epist. 20. & 21.

(10) l. 2, S. 7. Obs. 40.

(11) n. 32.

tis persimilem. Æger enim, ut in loco illo est libri II *de Morbis* quem Falloppius indicabat, *patitur talia, qualia is qui suppuratus fit*; sed, ut internoscere possimus, *debilius, ac diuturnius*. Attamen & vehementia, & cito necantia vel hos interdum pati, qui aquam, non pus, habent in thorace effusam, nonnullæ ex productis Observationibus (1) satis ostendunt: & contra, signis illis carere nonnunquam omnibus, haud ita raro plerisque; ut certe ei adolescentulo (2) unde hæc scribendi occasionem cepimus, neque *febris* erat, neque *tussis*, neque *pedum tumor*, neque *unguium contractio*, & *hydrops* tamen erat thoracis. Cave autem credas, a me hæc ideo dici quod censeam, *veterem doctrinam oportere rejici, quod non habeat circa omnia certitudinem exactam*. Imo ideo dico, quia hoc ipsum, in libro *de Veteri Medicina* (3) ingenue agnitum, ii Medici quos supra (4) cum Vieussenio designabam, tunc maxime ignorare se, ostendunt, cum apud populum nihil tam verentes, quam ne dubitare de abditi alicujus morbi natura videantur, id sæpe faciunt quod merito Hippocrates (5) vituperavit, ut *morbum alium existentem, alium esse*, pronuncient. Sed ad promissas reliquas Observationes pergamus.

34. VIRGO Bononiensis annos nata duodeviginti, cum scabiem ungendo repulisset, gravissima orthopnoea, sine febre, sine cæteris, quæ modo memorabamus, correpta est. Sanguine e brachio ad sex septemve uncias detracto, pejus habuit: e pede autem post dies aliquot ad uncias totidem misso, ita corruit, ut vehementiore facta spirandi difficultate, postridie interiret; anno, si recte memini, 1703.

CADAVER nusquam tumidum, sed iusta ubique pinguedinis copia teres, & sine ullo scabiei vestigio conspectum est.

Venter jecur habuit lividius, & durius quam soleat, sana cætera, & in his lienem, etsi superius hujus extremum erat propemodum ab reliquo lienis corpore omnino disjunctum, ut nisi per lateris alterius particulam continuaretur, duo futuri fuif-

sent, lienes, non unus. Quæ in muliebris diligenter observavi, minus sunt hujus loci. Unum tamen, aut alterum propter illa tum quæ mox dicentur de mammis, tum quæ in Aphorismis (6) leguntur, non est reticendum. Hymenis, atque uteri summa erat integritas: hujus autem cavitas lento quodam humore scatebat, aquæ simili in qua caro recens lota est. Quo deterso, ex media potissimum fundi uterini facie digitis subtrus appressis, sanguinea quasi puncta prodibant, quæ, pressione nonnihil aucta, guttulæ sanguinis fiebant: sanguine autem infarcti passim per substantiam uteri certi quasi sinus videbantur; ut minime dubitarem, quin signa hæc essent menstrui sanguinis, mox huic Virgini, si paulo diutius vixisset, erupturi. Pectoris sectionem aggredienti placuit sororian-tes mammas incidere, quod dum facerem, miratus sum, non uno ex loco, nec sine ejaculatione quasi quadam, lac prorumpere. Mox ad primam cultri in costarum cartilagine altiore impressionem subcærulea, qua thorax omnis implebatur, aqua erupit. Qua exhausta, pulmonem quidem sinistrum inveni aliqua dumtaxat posterioris faciei parte, dexterum autem tota & posteriore, & laterali facie cum pleura arctissime cohærentem. Pericardium quoque congesta aqua adeo distendebatur, ut priusquam inciderem, prædurum tactu, multo maximum cor mentiretur. Hoc vero iusta inventum est magnitudine, nihil ferme sanguinis, sed concretiones polyposas continens ventriculo utroque, pinguedinis similes ex albo flaventis. Caput, quoniam Virgo, a me sæpe in Nosocomio interrogata, neque dolere, neque alio incommodo tentari, constanter responderat, non attigimus.

35. Inter morbos cæteros, qui scabiei repulsionem consequuntur, jure hydropem, thoracis quoque, recenseri, hæc nostra vel clarius, quam Storchii (7) Viri Experientissimi, confirmat historia. Cæterum noli credere, Medicum non ignobilem, qui semel atque iterum sanguinem misit, id esse suspicatum, & sanguinem tamen

(1) Vid. n. 2. 17.

(2) n. 30.

(3) n. 21.

(4) n. 25.

(5) De Morbis I. I. n. 5.

(6) Sect. 5. Aph. 39.

(7) Act. N. C. Tom. 5. Obs. 147.

tamen eduxisse, astipulantem Vallesio potius (1) probanti quadantenus, quam Galeno haud laudanti præceptum, quod extat in extremo ferme libro *de ratione victus in morbis acutis*, ut apud Vallesium latine redditum est: *si hydropicus difficultet spiraret, fueritque anni tempus æstivum, & ætas vigeat, & robur adsit; sanguinem a brachio auferre oportet*. Nihil ejusmodi in mentem venerat suspicari, ut neque alteri illi Medico, a quo non secus detractum sanguinem esse diximus (2) adolescentulo. Tu quid ægro utrique inde acciderit, adnotabis: utrique tamen ignoscas Medico, eoque facilius, quod neuter ex illorum erat numero, qui se falli non posse credunt, sibi omnia, nihil cæteris tribuentes. Imo uterque, & præsertim alter, quot adhuc Arti, sibi que deessent, ingenue fatebantur, etiam in abditis morbis dignoscendis, velut hoc, & pericardii hydrope, qui insuper, ut in hac Virgine, sic & in aliis tribus, quæ proutinus afferam, exemplis ad thoracis hydropem adjungebatur.

36. MULIER quinquagesimum agens annum, a multis jam diebus difficulter, nec sine sono, spirabat. Et tamen difficultas neque decubitus prohibebat, neque somnum abrumpebat. Verum præterquam quod brachium alterum, quod dolebat, cedemate habebat tumidum (qualem tumorem in thoracis hydrope Fantonus pater (3), & Buchnerus (4), alique, & in his Valsalva noster (5), interdum adnotarunt) cum ad thoracis motum diceret fluctuationem in eo sentire, pondus autem vel sine motu; quin aqua in thorace esset; non videbatur dubitandum. Huc denique & pedum oedema, minime aucta difficultate spirandi, accessit tribus, an quatuor ante mortem diebus: quæ mulierem abstulit, dum forte cibum capere inciperet. Hæc neque animi defectionibus obnoxia fuerat, nec unquam de ulla ad cor angustia, aut constrictione querebatur, neque de lumborum dolore, neque demum ullo de incommodo quod ad ventriculum attineret: quæ memorare hic volui partim ob alia, quæ

Tom. II.

ante harum Litterarum finem, partim ob ea quæ continuo scribentur. ABDOMINE discisso, contractus ventriculus inventus est, in eoque prope ipsum pylori annulum, ut in III quoque Adversariis (6) indicavimus, caruncula non parva, oblongo petiolo affixa ad tunicam illam internam, eodem atque hæc colore, si exterius aspiceres; interius enim ex molli fiebat substantia e rubro albicante, ut nihil magis referret quam aliquam mesaræi glandulam, chylo imbutam. Pancreas, quæ Duodeno intestino adhæret, crassius erat, & durius; ut minus miratus sim, quod ejus ductus latior supra esset, quam soleat. Thoracis utrumque cavum plurimam aquam habuit, eamque virescentem. Pericardium quoque erat distentum aqua, eodem fortasse colore infecta: quod ideo dico, quia cum dies aliquot illud incidere distulisset, ut ratio postulabat Anatomæ, quæ in Bononiensi Gymnasio habebatur, colore tunc fuit aquæ in qua caro lota est: quin eam ob moram videbatur imminuta; duas tamen circiter æquavit libras. Cor, ferme totum pinguedine obductum, nec ea tenui, concretiones in ventriculis habuit polyposas. Capite demum aperto, nec inter meninges, neque in ventriculis Lateralibus aqua defuit.

37. Etsi vel in vivente facile erat intelligere, aquam esse in thorace; quæ tamen signa defuerint, & quæ vix tandem accesserint, vides. Quibus facile omnibus carere possemus, si unum illud sensus humoris, nulla prævia suppurationis causa, in thorace fluctuantis perpetuum foret. Nam interdum quidem non ab ægris modo percipi, verum etiam ab aliis eam fluctuationem audiri, olim Hippocrates iis in locis, in quibus de hoc hydrope agi, supra (7) diximus, satis docuit, cum ægrum, inquit, *humeris apprehensum concutito, & deinde in utro latere magis fluctuet, audito, & rursus qua parte strepitum perceperis, ea secato*: idque non una recentium quoque Medicorum Observatio confirmat, qualem superius (8) commemoravimus, & qua

(1) Vid. hujus Comment. in Hippocr. locum indicatum. (2) n. 30.

(3) Obs. Anat. Medic. 30. & 38. (4) Act. N. C. Tom. 6. Obs. 50. (5) supra, n. 2.

(6) Anim. 4. (7) n. 32. & 33. (8) n. 5.

qualem Parentis sui (1) edidit Cel. Fantonus ; nam ad ægrorum sensum dumtaxat pertinet hæc nostra , & Cl. Virorum Jo. Davidis Maucharti (2) , ac Jo. Philippi Wolffii (3) . Sed tamen hoc signum neque est , neque esse perpetuum potest . Nam præterquam quod in nostris cæteris , & in omnibus Valsalvæ frustra perquires , idem quoque accidet in plerisque aliorum perlegendis , qui tam luculentam hujus morbi notam , si extitisset , prætermittere potuisse non videntur . Quin diserte a quibusdam adnotatum videbis illam defuisse . Sic in ea Virgine , sic in Polono illo Senatore , quos supra (4) memoravi ; ut alios nunc omittam ; cum ea aquæ copia in thorace esset , nullam , dum viverent , fuisse fluctuationem , in eorum historiis leges . Nec vero crediderim suspicari te posse , in his , illisque omnibus tunc demum in thoracem effusam , aut plurimum auctam fuisse aquam , cum morerentur . In illorum enim plerisque indicia aliqua non defuerant aquæ antea effusæ : & si de duobus præcipue , quos modo indicavimus , sermo sit ; in Virgine de qua potissimum suspicionem istam apud aliquos videor legisse , quod tandem aquæ , præsertim *virrose* , augmentum a morte repetes , cum *placide* , & *sine agone expiraverit* ? aut in Senatore , qui cum *omnino bene se tunc habere sibi videretur* , *ludens* , *stimulo naturæ alvum depositurus* , & *sellam adiens* , *subita morte extinctus est* ? Non est igitur hujus morbi signum perpetuum fluctuatio ab ægris percepta , nedum ab aliis audita . Sed neque , ut dicebam , esse perpetuum potest ; ut si aqua sit , quod etiam , præter laudatum Fantonium (5) , alii monuerunt , aut omnino perpauca , aut tanta copia , ut thoracem prorsus impleat . Nam & quibus *suppuratis* , dum *concutiuntur* , *strepitus quidem nullus fit* , *verum difficultas spirandi fortis* , & *ungues lividi* , hi , sicut ipse alibi (6) docet Hippocrates , *pleni sunt pure* . At saltem , inquires , eo temporis spatio quo ab exigua copia aqua crevit , nec ad summam tamen adhuc pervenit , ejus fluctuatio videtur percipi de-

bere . Videtur utique . Sed quidam certe non percipiunt , ut Senator , de quo dixi , qui nullam fluctuationem humoris in thorace se sentire , aut *sensisse* , affirmabat : alii non attendunt : alii denique non indicant Medicis ; signa autem reliqua tunc adeo pauca , levia , & morbis aliis communia esse possunt , ut siquis de illo interroget , præter rationem id facere videatur : humeris vero apprehendere , & concutere , aut aliter agitare non omnes ægros sane licet . Quæ plane videbis in eo , qui sequitur , casu convenisse .

38. MULIER rusticana , non multo major annis viginti quinque , alba , pallidæ facie , cum ante quatuor nupsisset menses , ad tres uterum jam ferebat , cum ob febriculam quandam erraticam in Nosocomium Patavinum excepta est , in quo mensem , aut eo amplius decubuit . Pulsus neque parvus , neque intermittens . Sitis nulla ; etsi fere fructibus vescebatur ; quod in gravida non mirabantur . Nullus pedum tumor . Nullæ animi defectiones . Neque de angustia ad cor , aut anxietate , neque de ponderis sensu , neque omnino de ullo thoracis incommodo unquam est quæstio ; nisi quod tussicula quadam sicca subinde , idque a multo jam tempore , sed leviter , tentari consueverat : tum etiam , si oblata sumeret cum adhuc calerent , difficili respiratione corripiebatur ; quam ob causam refrigerata petere solita erat . Extra quem casum non incommode spirabat ; tantum aberat , ut noctu ullo suffocationis sensu excitaretur , aut sedere cogeretur . Itaque , ut dixi , cubabat , sed in latus dexterum : in quod etiam cubans mortua est , cum ad febriculam nihil præterea mali accessisset , si dolorem ad lumbos excipias , de quo novissimo dumtaxat tempore conquesta est . VENTREM intra horæ dimidium a matris obitu hætenus aperuerunt , ut proles , si viveret , sacra ablui aqua posset : quod & feliciter peractum est . Infans enim , utero , membrisque suis caute incisis , continuo se quasi exeruit , manusque movit , nec nisi una post matrem hora mortuus est . Eo exem-

(1) Obs. Anat. Med. 29.

(2) Eph. N. C. Gent. 7. Obs. 100.

(3) Eorund. Act. Tom. 5. Obs. 34.

(4) n. 27. & 11.

(5) Schol. ad cit. Obs. 29.

(6) Coac. Prænot.

exempto, uterum cum adhærente placenta, & membranis, & corpus reliquum maternum, uno excepto capite, diligenter postea nos persecuimus eodem, & insequentibus diebus ante Kalendas Decembris A. 1724. Sed alia alio differentes, hic ferme nihil, nisi quod præter naturam fuit, scribemus. Cætera igitur omnia egregie constituta fuisse credito, ut totus certe erat corporis habitus, iusta optimæ pinguedinis copia rubentibus musculis imposita, & interjecta, vix ut aquæ pauxillum inter eam apparuerit, ubi neque in vivente, ut diximus, neque in mortua, ante dissectionem, esse videbatur, hoc est in extremis pedibus: quod ipsum tamen me non fugit posse ab aliquo ipsi uteri gestationi acceptum referri. Major æquo lien aliquanto, hepar autem magis, ut quod & inferius quam soleat, & ad lienem usque se extenderet. Exterior pallidum; intus ex suo, & ex tabacci colore leviter variegatum: nec tamen durum. Venter in medio ferme suæ longitudinis contrahabatur, utrinque extuberans, sed a dextris minus, quæ pars oblique descendebat; altera in transversum posita, fundo aliquantum antrorsum converso, aeris, & humoris semiplena. Vermes plurimi teretes in Tenuibus intestinis, quæ ubi illi erant, & quodam præsertim in loco, subrubebant, ibidemque quasi per vim dilatata protuberabant. Antequam Pectus incideremus, tumere collum animadvertimus a turgente glandula Thyroidæ: ex mammis autem lac facile exprimi. Thorace patefacto, ecce id quod causam præbuit & tum quæ prægressa essent, omnia diligentius inquirendi, & hic, ut fecimus, scribendi. In ejus cavo dextero plurima erat aqua subflava, in eaque crassæ quædam, sed mucosæ, quasi telæ. Cujusmodi aquæ aliquid in sinistro cavo etiam fuit, in pericardio autem tantum, ut esset propemodum plenum, nec sine telis, quales modo diximus, innatantibus. Denique in utroque cordis ventriculo erant polyposæ concretiones quasi ex muco quodam; in sinistro tamen paulo densiores.

39. Faciei pallor, febricula, sicca tussis, & decubitus in alterum latus fuerant qui-

dem in hac muliere; sed reliqua signa, eaque præsertim, quæ omnino propria esse dicuntur hydropis thoracis, non fuerant.

Hydropis autem pericardii quænam fuerant, inquis, peculiare notæ in hac, & duabus, de quibus proxime dictum est, foeminis? Priusquam aliquid respondeam, sine quartam proponam dissectionem, quam Bononiæ habui cum Valsalva sub finem A. 1704.

40. VIR erat annorum amplius quadraginta, qui Foro Cornelii Bononiam identidem ventitabat pedes, res traditas huc illinc, & vicissim hinc illuc ferens. Is cum sæpe vel ab itinere calens biberet, postremo præsertim tempore quo assidue sitiebat, rheumate ad fauces gravi, & febre correptus, in Nosocomium admissus est. Mox ibi de faucibus non amplius conquestus, suum in ventre morbum omnem esse dicebat; nulla tamen de re querebatur magis, quam de Spinæ ad lumbos dolore, quo ea sibi media dissecari videbatur. Erant propterea qui intestinorum inflammatione laborare hominem crederent: Valsalva autem in thorace eam esse suspicabatur. Erat autem pulsus debilis, humilisque; sed qui tamen ligatus, ut ajunt, videretur. Surgere, quasi abiturus, sæpe voluit. Per hæc intra tertium, an quartum, ex quo in Nosocomium venerat, diem confectus est. VENTER nihil habuit quod secundum naturam non esset.

In Thorace autem ab altera potissimum parte humor stagnabat, in quo frustra natabant quasi membranularum albissimarum; ut nihil magis referret, quam serum vaccinum, particulas retinens casei secundarii. Pleuræ vasa magis quam solent rubebant, nec multo id tamen. Pericardium vero fuit adeo distentum, ut vix compunctum, aquæ ejus, qua erat plenissimum, tenue quasi filum ad non modicam altitudinem ejaculaverit. Cordis mucro plus æquo rubens, leviter inflammatus fuisse videbatur. Caput denique cum secarem, primum animadverti, pleurosque deesse dentes, qui autem restarent, hos omnes nigros, & alios magna, alios maxima ex parte cariosos, an quod calens, solebat bibere? an ex aeris, cui se

quacunque tempestate objiciebat, injuriis? Tum cranio recluso, multum aquæ inter Crassam, Tenuemque meningem inventum est. Illa, siqua alia unquam, extantibus ad Processus lacertis prædita erat. Per Tenuem autem reptantia vasa quacunque cerebrum circumvestiebat, omnia sanguine præturgida; non sic quæ in ventriculis Lateralibus. Cerebri demum basis, & huic proxima substantia flaccida.

41. Quod sæpe homo surgere, quasi mox abiturus, volebat, in eo delirii aliquid manifesto erat, ejusque causa in distentis adeo cerebri vasis, aut in aquæ ei circumfusæ acrimonia quærenda est. Nam in thorace quoque & pleuram, & cordis mucronem eadem quasi inflammasse videri potest. Quid, si pars illius ex crani cavo in Spinæ tubum delapsa, tam acerbum illum ad lumbos dolorem faciebat? nihil enim proclivius est, quam ubi aquam in plures effusam corporis caveas videmus, & in alias aliquas effusam conjicere. Id vero dico, ne forte credas, eum dolorem ita esse repetendum ab hydropere pericardii, ut cum aliam præter hanc habere causam non posset, inter peculiaris sit ejus morbi signa fortasse numerandus, præsertim cum in illa quoque foemina, de qua novissime dictum est (1), lumborum dolor accesserit, & gravissimus fuerit in Juvene, cujus historia, a Blasio descripta, in Sepulchretum (2) relata est. Utrique certe, & huic potissimum Juveni, is hydrops fuit; neutri tamen alia deerant, in quæ ille dolor rejici posset. Ipse autem Valsalva in eo, de quo loquimur, viro, non pericardium definite, sed generatim aliquam thoracis affici partem ex dolore illo conjecturam ducebat. Quin facile meminisse potes quod alias (3) ad te scripsi, ut foleret molestum sensum circa eam Spinæ sedem ab affectis appendicibus pressi, aut irritati septi Transversi deducere sic tamen, ut aquam in thorace, non in pericardio, congestam argueret. Et quanquam in cadavere de quo ibi loquebamur, ut in hoc quoque, utrobique reperta est; in alio tamen viro (4),

qui illa parte dorsi, in qua diaphragma mediam & infimam corporis regionem dividit, immanem patiebatur dolorem, humor serosus in thorace, non in pericardio, inventus memoratur. At enim pericardium, inquires, quo magis distenditur, eo magis tendineam, cui arctius alligatum est, diaphragmatis partem distrahit: quamobrem cum hanc non solum gravando, sed & distrahendo afficiat; ab oppleto potius pericardio, quam thorace, videtur is dolor repetendus. Verum si res, ut conjicis, ita se habet; quid ergo est cur in nulla ferme cæterarum Observationum, quas aut Valsalvæ, aut nostras his Litteris complexi sumus, de eo dolore ægri conquesti sint? Num forte quia non adeo pericardium distentum fuit? Atqui non magis esse potuit, quam a Grætzio (5), & Vieussenio (6) repertum est; nec propterea ab ipsis est inter cæteras hujus mali notas is dolor memoratus. Relinquitur, ut dicas, in eorum ægris sensum pericardium fuisse distentum, in nostro autem hoc viro celerrime, ut paulatim laxari ejus, & diaphragmatis fibræ non potuerint. Noli ergo uti aliis exemplis, a nobis, aut ex Sepulchreto petitis, in quibus contendere non potes, fuisse brevi tempore dilatatum. Ex adverso autem Observationem relege Virginis (7), in qua intra dies non multos, aut eam lege, quam mox subjiciam, alterius Virginis, in qua repente multa in pericardio aqua congesta est; cum tamen neutram ille affecerit lumborum dolor. Quod ego signum eo diligentius excussi, quod ab nemine, quod sciam, pro hujus morbi indicio propositum, mihi in mentem venit, dum novissimam Observationem describerem, quærere, an cæteris posset, quæ non sunt perpetua, annumerari. Fortasse enim aliquando poterit, cum aliis conjunctum usui esse, cum pericardium & celerriter, & maxime distenditur, quorum alterum, ut in duabus illis Virginibus fuerit, alterum fateor non fuisse.

42. Interea ne illud quidem esse perpetuum intelligis, quod tradunt (8), & sæpius verum est, pericardii hydropem sen-

(1) n. 38.

(2) l. 2, S. 1. Obs. 60.

(3) Epist. 10. n. 12.

(4) Ast. N. C. Tom. 6. Obs. 50.

(5) Vid. supra n. 21.

(6) Vid. n. 24. & 25.

(7) n. 17.

(8) Vid. n. 22.

fenſum fieri; nam breviffimo tempore, non ſecus ac hydrops thoracis, interdum fit, quod ſane cum Observationem perlegeris Cl. Löw (1), aut cum ipſe thoracis inflammationum historias proferam (2), multo etiam magis cognosces: quibus eam quoque addes, quæ ſeorſum alibi (3) ſcribetur.

Nunc illam adjiciam, quam modo pollicitus ſum, eo pluris a te faciendam primum quod ex perraris illis eſt, in quibus nihil niſi pericardii hydrops inventum fuit, cui quidquid ægra paſſa fuerat adſcribi poſſet, tum quia a Medico in quærendis, adnotandiſque ſignis omnibus diligentiffimo mihi non ſemel narrata, ac confirmata eſt Hippolyto Franciſco Albertino. Eam conſulto ad extremum hunc locum ſervavi, ut ea propoſita, quid de cæteris hujus morbi indiciis habendum ſit, certius, ac facilius exponam.

43. MONACHA erat Bononiæ, cujus illuſtre tum Genus, tum Cœnobium hic memorare poſſem ſi vellem, quam deſluxionibus in gingivas, malasque obnoxiam Medicus, dato ex ſudoriferis lignis decocto, ſanaverat: poſtmodum autem acuta febre correptam, pari felicitate ſanam fecerat. Cum poſſet una, atque altera curatione eſſe contentus; ut ſunt aliqui male ſeduli; Aprili menſe redeunte, urgere Virginem cœpit, ne tam opportunum remediis tempus, quibus ſe a deſluxionibus immunem ſervaret, abire ſineret. Negare illa primum, quippe optime valens, & quæ ſatis ſibi ſuperque & decocto, & febre purgata videretur. Homine tamen eadem ſæpius inculcante, tandem annuit, invita, quaſi animus id, quod accidit, præſagiret. Cum enim ejusdem ſyrupi, ut vocant, aurei tantundem ſumpſiſſet, quantum eo die in Cœnobio aliæ, hiſque omnibus id bene ceſſiſſet; ipſi quidem, quæcunque caſus adeo inſoliti cauſa fuerit, quinquagies propemodum alvum movit. Hinc magnæ feri dejecti copię cum ſitis, ut fere ſolet, intolerabilis ſucceſſiſſet, neque hæc ab juſculis largiffime epotis remitteret, vim maximam dilutæ emulſionis ingeſſit: neque huic tantæ potionis copię urinæ copia reſpondit. Poſtridie cum in lectulo, ſur-

rectura, reſediſſet, ſequæ induere cœpiſſet, ecce quadam cordis oppreſſione, & hanc excipiente animi deliquio corripitur. Exinde ea oppreſſio nunquam deſiit exacerbari quotieſcunque nimis aut loqueretur, aut moveretur. Plures accerſuntur Medici. Quorum ſententiæ cum valde, ut in ejusmodi morbis fit, inter ſe diſcreparent; additur eorum concilio Quinctili jam menſe Albertinus. Ibi aliud aneurysma, aliud polypum, aliud tuberculum pulmonum conſicere: nec deerant qui de horum, aut de thoracis hydrope ſuſpicarentur. Ubi ad Albertinum ventum eſt (cujus me cautam cunctationem imitari in loco nunquam poenituit, potius quam nonnullorum audacem celeritatem), negavit eſſe modæſtiæ ſuæ, quod tot Viri, ætate, auctoritate, doctrina, ingenio, uſu præſtantes, tertio propemodum jam menſe ſatis definire non potuiſſent, id ſe, vix ægra tunc primum viſa, continuo decernendum ſuſcipere: ſinerent igitur ſe iterum, tertiove ægram viſitando, morbi obſcuriſſimi naturam ex iis, quæ inſpecta melius quam audita, fortaſſe intelligeret, perſcrutari. Quod cum diligenter feciſſet, atque ea non modo quæ adeſſent, ſed & quæ abeſſent, perattente conſideraſſet; convocato rursus Medicorum concilio, primum quidem ſingillatim rationes attulit, quare minus ſibi veriſimile fieret, eſſe illum morbum ullum ex iis, qui ſunt memorati, quam hydropem, & hunc pericardii: hydropem quidem; nam protinus ab ingeſta aquei humoris tanta copia ortus erat, cum hæc neque e corpore prodiſſet, neque tam brevi tempore ſatis cum ſanguine miſceri potuiſſet, ut propterea pars ejus aliqua credenda eſſet in locum quempiam ſeceſſiſſe, facile a primordiis, ut fit, ad id magis quam alia, diſpoſitum: pericardii vero, quod nonnullos aquam in eo congeſtam habuiſſe perſectionem deprehendiſſet, in quibus eadem, aut ſimilia, dum viverent, incommoda adnotaſſet. Accipe nunc quæ ab hac Virgine abeſſent mala. Bonus erat faciei color: ſomni imperturbati. Recte alvus, recte menſtrua reſpondebant. Reſpiration, ſive ſtare, ſive ſupina jaceret, ſive

[1] Eph. N. C. Dec. 3. A. 5. Obſ. 154.

[2] Epiſt. 20. & 21.

[3] Epiſt. 45. n. 16.

sive in utrumlibet cubaret latus, æque erat facilis. Pulsus neque tensi, neque duri, neque vibrati; neque ullo prorsus modo inæquales. Nulla in thorace palpitatione, aut magna pulsatio. Nullus in pulmonum regione dolor. Tussis nulla. Omnino erat nihil, si quæ supra dicta sunt, & quæ mox dicentur, excipias; nihil, inquam, erat quod improbares, aut de quo illa conquereretur. Quibus permotus Albertinus in aliorum non ivit sententiam. Pro sua autem hæc esse existimabat, quod Virgo sibi cor gravari, tanquam saxo imposito, sentiebat, & quod cum silens, & quiescens oppressione illa cordis, de qua initio diximus, non angeretur; si aliquid agere, aut paulo diutius loqui vellet, continuo eademangebatur, cujus ita sensum exprimere solebat, quasi cum in magna constipati populi frequentia, undique constringimur, & coarctamur: eam autem cordis oppressionem levis quædam animi quasi defectio comitabatur: pulsus vero semper, etiam cum quiesceret, debiles erant. Quæ res sane perdifficilem reddebant curationem; nam præterquam quod si medicamentis elicere conarentur aggestum serum; metus erat, ne illo potius, quod sanguini necessarium est, imminuto, hic multo minus facile per cor mearet, aqua pressum, & hujus tam diuturna mora jam flaccidum; illud certe erat evidentissimum, quæcunque remedia paulo essent majorum virium, idem factura quod faceret corporis motus; quæ autem leviora, ea vero aut nihil, aut non satis opis esse latura. Quod & accidit; nam sicuti hæc prospiciens, tunc prædixerat Albertinus, eo Virgo confecta denique morbo est. Nam cum annum ab ineunte morbo vitam traxisset; ad cætera addi cœpit momentarius punitionum sensus, subinde recurrens, in affecto loco, cum levibus ibidem convulsionibus, pulsus autem sensim magis magisque infirmari, & quasi obscurari: quæ non fallacia proximæ jam mortis fuerunt indicia. THORACEM, ad abstrusi morbi sedem, naturamque patefaciendam, recludere, Albertino permissum est, uno, haud amplius, socio addito Roberto Muratorio, seniore Medi-

co, Viroque spectato. Sana igitur omnia inventa sunt, nisi quod pericardium tumbat aqua ad uncias novem, cordis autem membrana manifesto erodi cœperat, facile ab eadem aqua, longa demum mora acrior facta, unde ille esset punitionum sensus, eæque leves convulsiones.

44. Historiam habes qualem recens ab Albertini sermonibus jam eo tempore conscripseram cum alia habentem quæ doceant, quid invitis non inculcandum a Medico, & quid in loco imitandum, tum illa certe, quæ ad propositum morbum internoscendum prodesse possint. Et quoniam in ea dictum est, in aliis quoque Albertinum ipsius signa adnotasse; poteris quæ de his in Commentariis de Bononiensi Scientiarum Academia (1) universe docuit, legere, & cum hujus Virginis Observatione conferre, quam, opinor, indicat ubi superficiem cordis *leviter corrosam in muliebri cadavere conspexisse se* dicit. Nec te moveat quod ubi aqua erodens est, quædam fieri aliter scribat, quam in hac Virgine fiebant; neque enim huic aqua inter initia erodens erat, ut ad extremum fuit, cum maxime infirma vis fibrarum cordis vibrato pulsui efficiendo par amplius non erat, & leves tamen illæ ad cor adnotatæ convulsiones nonnulla tunc secus fieri, quam antea, etiamsi Virgo quiesceret, indicabant. Quam autem a motu accidere memorat spirandi difficultatem, *sive potius*, ut dicit, *apnœam* mox evanescentem, vix differre credes, ab iis brevibus animi quasi defectionibus, quas cum in Virgine certe observasset, in Commentariis diserte non exprimit. Cætera, quæ in his habet, fere non discrepant, aut pro varia dumtaxat aquæ sive copia, seu qualitate discrepant. Ipsa autem qualitas, etsi mora, ut diximus, mutari potest ea ratione quæ a Grætzio (2) exposita est; vel initio tamen esse valde ab aquea diversa potest, cum videlicet serum sanguinis valde ipsum quoque diversum est. Haud raro enim hoc vidimus e morbidis corporibus aut flavum emitti, aut ad viride, ad cæruleum, ad albidum vergens, non secus ac humor persæpe est, quem ef-

[1] Tom. I. in Opusc. [2] Disp. cit. supra ad n. 22., §. 19.

fusum in hujus, aut illius hydropici, ventrem, aut thoracem, aut ipsum denique pericardium conspiciamus; unde capere argumentum possent qui pericardii aquam, non per glandulas, sed per ipsas tenuissimas arterias afferri, non dubitant; quamquam ubi certæ quædam particulæ in sanguinis sero nimis prævalent, eadem pariter in secretis per glandulas humoribus ita dominantur, ut saliva eorum, in quibus renes paulo diutius ab officio cessarant suo, visa sit colore, sapore, odore nihil ab loto discrepare (1).

Qualis vero secundum naturam sit aqua pericardii, non recte arguitur ex illis Vieussenii (2) experimentis, in quibus ex iis qui pericardii hydrope diu laboraverant, acceptam, aut ad ignem, aut per se etiam, vidit coagulari, cum tinctura autem florum malvæ commistam, virescere, & sal denique ab ipsa eductum, spiritibus, quos vocant, acidis in fermentationem cieri. Sic neque ego ex Valsalvæ experimento (*), in quo aqua in ejusdem cadaveris thorace, & pericardio stagnante, illius quidem portionem conspexit, igni impositam, concrevisse, hujus autem non concrevisse, recte arguerem, humorem quo secundum naturam tum illud, tum hoc cavum plus minusve madere invenimus, alium in hoc, atque in illo esse. Scilicet pro varia tum mora, tum morbida sanguinis, & viscerum constitutione hæc variari, non ratio solum indicat, sed & plurima, ut in parte Valsalvæ quoque nostri experimenta (3) confirmant. Quod vero ad copiam attinet humoris pericardii, quem in sanis quidem corporibus modicum inveniri, primus, ut opinor, docuit vetustissimus Auctor libri *de Corde* (4); in morbo, & præsertim in hujus partis hydrope correptis non modo multum esse, aut plurimum, verum etiam interdum incredibili prope modum copia, vel ex superius scriptis, aut commemoratis Observationibus manifestum est, videlicet ut minor, majorve ejus causa est, aut brevius, diutiusve hæc persi-

stet, sive ea in impedito humoris refluxu, sive in aucto affluxu consistat, hic vero aut a feri copia sit in sanguine redundantis, aut ab hujus circa præcordia retardato diutius motu, sive ob vitium aliquod organicum, sive ob aliam quamcunque causam, aut denique; ut alia, & in his ruptos cordis lymphæ ductus omittam; ab dissilientibus hydatidum folliculis. Has enim post Galenum, qui in simia, ut supra (5) indicatum est, animadverterat, alii intra belvinum, plerique intra humanum pericardium conspexerunt. Wepferus enim (6) multas per exteriorem suilli cordis faciem passim disjectas deprehendit. Ballonius autem (7), & Cordæus (8) in mulieribus duabus cor hydatidibus obsitum fuisse, retulerunt. Rolsinkius (9) nos, inquit, in cordis membrana in palpitationi subjectis agris observavimus hydatidas. Fantonus pater (10) in quodam homine copiosissima, & croceæ lymphæ cor innatans vidit, cujus apex erat a corrupta hydatide ulcerosus, in alio autem (11) plurimas in superficie cordis hydatides. Præcl. Thebesius (12) in Mercatore, cujus thoracis dextrum latus una cum pericardio valde expanso aqua plenum erat, invenit externam cordis membranam hydatidibus scabram. Et ipse quoque, ut alias (13) ad te scripsi, quasi ruptæ hydatidis vestigium in eadem conspexi, & de magna quæ indidem pendebat hydatide sum scripturus (14). Quæ omnia attingere hic volui, quo facilius intelligeres, ut hydrops hic pericardii & origine, & qualitate, & copia aquæ plurimum variare potest, sic posse ejus etiam signa variari, sicut in pulsibus præsertim ab Albertino (15) scriptum est, qui parvos, & potius frequentes semper quidem, sed tunc magis deprehendit, cum aquæ multo maxima copia erat; molles autem, cum illa pura, aut lenta; vibratos denique, ac tenso, cum salsa, & vellicans fuit. Tu qualis, & qua copia fuerit, apud Vieussenium leges in illis duobus, quorum alteri, ut supra (16) narravimus, pulsus fuisse,

[1] Vid. Epist. 41. n. 5.

[2] ch. I. cit. supra ad n. 24.

[*] Vid. supra n. 2.

[3] Vid. supra n. 6. & 10.

[4] n. 1.

[5] n. 20.

[6] Sepulchret. l. 4. S. 3. in Schol. ad Obs. 26. n. 14.

[7] Ibid. l. 3. S. 37. Obs. 3. §. 12.

[8] Ibid. S. 21. §. 14.

[9] Ibid. l. 2. S. 8. Obs. 6.

[10] Obs. Anat. Med. 15. ult. edition.

[11] Ibid. Obs. 12.

[12] Eph. N. C. Cent. 4. Obs. 115.

[13] Epist. 3. n. 26.

[14] Epist. 25. n. 15.

[15] in Opusc. cit.

[16] n. 24.

se, indicavit parvum, frequentem, inæqualem, alteri autem præter hæc semper valde mollem, & debilem. Sero autem, ut cætera commonstrant, viscido intra crassum pericardium, libræ pondus superante, exiguos fuisse pulsus, ac languidos, in Vidua quadam generosa adnotavit Hoffmannus (1). Qui cum subjicit, quid in Vidua altera observatum sit a Ballonio (2), si hujus verba amanuenses illius, aut typographi diligentius descripsissent, facile cognosceres, *pulsus mulieris magnum, elatum, tardum, intercisum, & intercalarem habentem in pulsatione una atque altera intermissionem*, & quæ de ea referuntur cætera, si forte ad pericardii hydropem, at certe ad ipsum, non, ut hic spectamus, solum, sed cum aliis conjunctum morbis, attinuisse. Ejusmodi igitur Observationibus, quarum magnus suppeteret numerus, hic prætermittis, tanto minus attendendæ sunt quæ ex Zacuto ab Doctis alioquin Viris in hunc modum proferuntur: *Zacutus Lusitanus ter vidit hunc affectum (pericardii hydropem) ubi ægri animi deliquio, cordis palpitatione, pulsu duro, parvo, nulla præcedente causa syncope oppressi vitam ducebant, & accedente febricula consumpti sunt: ob quam corporis consumptionem nonnullis affectum hunc Tabis pericardii nomine insignire placuit*. Verum si locum in quo hæc scripsit, indicassent, quem esse invenies Observ. CXXXVII. libri I. de *Praxi Medica Admiranda*, aut si ipsi eam perlegissent Observationem; proclive fuisset intelligere, non de pericardii hydrope illa dici, sive de humore in ejus cavum effuso, sed de parvo duriusculo tumore in tunica, id cavum complectente, innato. His igitur merito sepositis, si quæ in paucis huc attinentibus Observationibus de pulsibus sunt scripta, spectemus; varios in variis esse, constabit, & si quid forte sæpius sit adnotatum, id ad parvitatem, debilitatem, frequentiamque referendum videri: quæ res ipsæ non modo quam variare possint pro vario morbi tempore, sed et-

iam quot aliis sint morbis communes, satis omnibus notum est.

45. Quod si nunc tandem pleraque alia ex iis quæ superius (3) ex Cl. Virorum observatione, aut sententia hujus morbi signa memoravimus, cum historiis comparemus, quæ descriptæ sunt a nobis, aut indicatæ; manifestum quoque erit, illorum alia perpetua non esse, alia ne frequentia quidem, velut animi defectiones, quæ crebrius in hoc, quam in thoracis hydrope, accidere dicebantur, tu vero in nulla seu Valsalvæ, seu Vieussenii, seu nostra sive alterutrius, sive utriusque hydropis Observatione leges memoratas, imo in quibusdam ex nostris (4) invenies diserte negatas, vix in postrema, quæ Albertini est, (5) quadantenus indicatas. Non equidem inficior, in iis fuisse quorum historiæ a Fischero (6), a Reimanno (7), a Löwio (8), ab Hoffmanno (9) traditæ sunt. Sed si pericardii hydrops cum summo ex diuturna hæctica febre languore, si cum valvularum cordis vitio, si cum thoracis hydrope in tribus ægris prioribus conjunctus erat; nempe una ferme restat Hoffmanni Vidua in qua morbum ipsum, de quo loquimur, deliquia animi, & crebriora quidem comitata esse sciam. Quo igitur modo ea possim; etiamsi tot aliis non convenirent morbis; in hoc sæpius observari solita esse, dicere? Porro tussiculam illam siccam, quæ fere major in pericardii, quam in thoracis, hydrope proponebatur, num majorem legisti in iis, quos utroque affectos descripsimus? In illis certe, quos ego vidi, ne nominatur quidem, si mulierem unam excipias: in viro autem, qui utroque & ipse laborabat, tussim non fuisse, diserte adnotavit Cl. Kellnerus (10). At erat, inquires, in aliis quos pariter affectos viderunt Löwius (11), Bonetus (12), Wepferus (13). Tantum abest, ut diffitear; miror magis, in tot aliis, quos dicebam modo, defuisse. Aqua enim in thoracis hydrope nervos phrænicos, pulmones, omnemque pleuram contingit, ut, si irritans sit, non

[1] Medic. Rat. T. 4. P. 4. c. 9. Obs. 4.

[2] Ephem. I. 1. A. 1570. Constit. Hyem.

[3] Vid. n. 21. 23. 24.

[4] n. 36. & 38.

[5] n. 43.

[6] Act. N. C. T. 8. Obs. 31.

[7] Eorund. T. 1. Obs. 170.

[8] Eph. N. C. Dec. 3. A. 5. Obs. 154.

[9] Obs. 4. supra cit. ad n. 44.

[10] Act. N. C. Tom. 5. Obs. 1. not. 1.

[11] cit. in Eph. Obs. 154.

[12] Sepulchr. I. 2. S. 2. Obs. 3.

[13] Ibid. I. 4. S. 3. Obs. 26. in Additam.

non possit non vellicare, & sic tussim ciere, cum in pericardii hydrope nihil eorum tangat, & quod consequitur, non videatur æque, nedum magis, tussim motura: quanquam si valde irritans sit; pericardium vellicando possit fortasse per hoc demum in consensum trahere annexum diaphragma; id quod tamen per tenuiorem, & multo ampliori spatio annexam pleuram vel magis poterit aqua thoracis. Sed tussiebant, inquis, ex Harderi (1), ex Schröckii (2), ex Erndlii (3), ex Reimanni (4) observatione illi etiam quibus, non thoracis, sed pericardii hydrops erat. Tussiebant utique; sed vomicæ non deerant aut pulmonem occupantes, aut inter hujus tunicam, pleuramque interjectæ: vel si hædeerant, alia non deerant, unde septum Transversum ab inferiore saltem facie lacerari posset. Quod si denique spectemus illos, in quibus unus morbus fuit, hydrops pericardii; vir sane quem Valsalva (5) secuit, tussiebat; sed nec Vieussenius, nec Hoffmannus tussim memorant in suis, neque in Monacha animadvertit Albertinus. Qui cum in Commentariis laudatis (6) universe scripsit, *tussim hunc Affectum vel nullam, vel modicam adjunctam habere*; non majorem certe voluit, quam in hydrope thoracis. Ex adverso autem quod plerique ajunt, leviolem in pericardii, quam in thoracis hydrope esse difficultatem respirandi, non raro saltem, idque oculorum, auriumve judicio, verum esse libentius agnovero. Ea enim difficultas quanta esse plerumque soleat in hydrope thoracis, præclare ostendit junior Verneyus (7), cum inter ejus signa illam primo loco ponit, eamque maximam, aut cum ex ascitici ventre aquis eductis, illam aut nihil, aut parum levatam videns, aquas in thorace quoque stagnare, docet, idque aut aquarum e thorace eductione, aut cadaveris dissectione luculenter confirmat, non secus ac olim Jacobus Oæthæus (8) suspicionem confirmavit suam humoris in thoracem effusi, cum etsi ventrem subumi-

dum, purgationum ope, humorum mole sublevaret, tamen *spirationem difficilem* animadvertisset *non esse diminutam*. Quin relege quas tibi his Litteris descripsimus Observationes; & quam laboriose respirare soleant eo morbo affecti, & quam sæpe erecta cervice recognosce. Nec quod in eorum pluribus utrumque hydropem fuisse leges; idcirco credito, a pericardii potius, quam a thoracis, hydrope repetendam esse tantam illam respirationis difficultatem. Qui enim primum sine secundo, & sine aliis dyspnœæ causis observarunt (intelligis, cur a me seponendæ hinc sint Observationes Kellneri, Schröckii, Erndlii, Reimanni, Vicarii, & ejusmodi aliæ, quas sciens prætereo), qui, inquam, sine alio respirationi officiente morbo, unum pericardii hydropem observarunt; Hoffmannus in Vidua, Vieussenius in puero, Albertinus in Monacha orthopnœam certe non memorant. Imo Vieussenius, ut antea (9) diximus, in altero puero ad pericardii hydropem additum hydropem thoracis inde etiam conjecit, quod æger humili capite jacere amplius non poterat: & Albertinus non modo in illa Virgine, sive staret, sive in dorsum, sive in utrum liberet latus decumberet, æque facilem fuisse respirationem affirmabat; sed & universe scripsit, suis fretus observationibus (10), *difficilem in hoc morbo decubitum, & frequentem residendi necessitatem vix unquam incidere*. Valsalva autem (11) etsi in quodam viro, plurimum jam, ut videtur, hoc hydrope progressu, orthopnœam, quemadmodum semel Vieussenius quoque, ut ex quarta ejus Observatione supra (12) diximus, & mox iterum dicemus, in morbi summo progressu animadverterat; tamen in Observationibus, quas tibi alias (13) descriptas mittemus, duorum Juvenum, quos abstulit peripneumonia, cum primum scripsisset *decubuisse, demissoque capite minus incommode egisse*, alterum autem sic *cubuisse*, ut *caput submissum teneret*; hæc continuo subjecit, *ut plerique eorum solent, quibus pericar-*

Tom. II.

E

ricar-

[1] Ibid. l. 2. S. 7. Obs. 24. in Additam.

(2) Eph. N. C. Dec. 3. A. 4. Obs. 118.

(3) Earund. Cent. 3. & 4. Obs. 141.

(4) Act. N. C. Tom. I. Obs. cit. 170.

(5) supra, n. 21.

(6) supra, n. 44.

(7) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1703.

(8) Sepulchr. l. 2. S. I. Obs. 76.

(9) n. 25.

(10) Comment. cit.

(11) supra, n. 21.

(12) n. 24.

(13) Epist. 20. n. 35. 36.

ricardium ingenti aquæ copia turget ; & sane erat in utroque ab aqua adeo dilatatum , ut in primo pericardii hydrops merito vocari posset , in altero autem ingens occuparet thoracis spatium . Lancisius vero (1) cum ipse quoque hujus hydropis signa afferret , hoc idem , quod modo diximus , sed multo aliter proposuit . Nam eo laborantes difficili esse anhelitu cum scripsisset ; & usque ab initio non nisi extra lectum respirare posse ; denique prope mortem , inquit , coguntur ad decubitus , videlicet quia pericardium una , aut etiam se quis altera liquoris libra turgidum diaphragmatis centro vim infert , neque alium standi situm , qui sit minoris incommodi , agris permittit , quam horizontalem , in quo pericardium versus jugulum adscendens , diaphragma non amplius premit . Non dubito quin Vir Cel. in quibusdam sic observarit : neque id , quod rationi consonum est , nego , quod & Willisii (2) in eo Juvene observatio confirmat , qui cum thoracis hydrope laborare cœpisset , & supinus in lecto jacens , caput a margine ejus , ut experiendi causa Willisius jubebat , usque ad pavimentum reclinari sineret , illico persensit aquæ versus claviculas decursum , simulque illuc doloris metastasim . Neque tamen scio , an satis intelligam , cur ii pariter , non tam dico qui thoracis hydrope vexabantur , quam qui pericardii vel multo eo majori qui ab Lancisio designatus est , non idem levamen decumbendo sint consecuti . Quin contra is qui multo maximo , ut paulo ante memorata Vieussenii Observatio ostendit , urgebatur , postremis aucti jam morbi mensibus in lecto jugiter cogeatur sedere ; nam si decumbere , quod superioribus potuerat mensibus , conaretur , illico evidens instabat suffocationis , mortisque periculum . Num forte ; ne de aucta sanguiferorum vaporum pressione cum Vieussenio quidquam dicamus ; ea causa erat , quod pericardium tanta aquarum copia distentum , jacente homine diaphragma quidem non gravabat ; sed prægravabat pulmones , quibus sic incumbebat , tum mole etiam sua horum ex-

panfioni tanto magis officiebat , quanto sursum magis tunc ascendente diaphragmate , ipsum quoque sursum contrudebatur . Quod si ita se res habet ; hoc quoque signum intelligis , sive ut ab aliis , sive ut ab Lancisio propositum est , a varia congesti humoris copia variari : quæ tamen in pluribus (3) videtur , cum eadem esset quam Lancisius designat , aut etiam aliquanto major , neque ab initio ægros coegisse , ut respirandi causa extra lectum essent , neque extremo tempore ut jacendo spiritum ducerent : quin utro liberet modo minime propterea augebatur difficultas spirandi ; etiam si cum pericardii hydrope thoracis hydrops erat conjunctus . Quæ res quoque facit , ne signum hoc facilis decubitus pro illius peculiari habeamus , eoque id magis cum in iis pariter , qui uno thoracis hydrope laborabant , idem sit aliquando animadversum (4) .

46. Non me poenitet Lancisii Observationem , quamvis adeo a Vieussenii Observatione discrepantem , paulo ante protulisse . Ecce enim hæc relegenti a Petropolitana Imper. Academia Novi ejus Commentarii (5) mittuntur , in quibus , ut rara alia , sic Cl. Schreiberi Observationem (6) invenio , pericardii quod *libræ circiter quatuor aquæ cruentæ* adeo extendebant , ut pulmonibus versus posteriora , & latera compulsis , ipsum *partes pectoris mediam , & anteriores laterales repletet* . Ægro tamen cum tandem adcessisset summum molestiæ respirandi incrementum , in alterutro pectoris latere cubare impossibile , sed in dorso jacere tolerabile fuerat . Erant & huic pulmones pleuræ valde adcreti , quin etiam *screatu denique rejecta alba , viscosa materia , multo sanguine admixto* : præterea cordis superficies omnis villis hirta , a sero quidem formatis , sed per quos sinister ventriculus pericardio quam firmissime adhærebat . Nec palpitationes tamen , nec deliquia hic memorantur ; sed *pressio in pectore , & tussis sicca perpetua* : quæ tu singula ad ea adjunges , quæ de signis supra diximus , aut infra dicemus , hydropis pericardii , tussi una excepta propterea quia hæc

(1) De Mot. Cord. l. 1. S. 1. c. 5. Prop. 23. in Schol.

(2) Pharmac. Rat. P.2. S.1. c. 13. in fin.

(3) Vid. n. 27. & 36. supra , & Sepulchr. l. 1. S. 2. Obs. 3.

(4) Vid. n. 26. 28.

(5) Tom. 3. (6) 5. inter Physic.

hæc initio jam fuerat, cum interna thoracis inflammatio, ut videtur, morbum præcessit, & quomodo pulmones deinde se haberent, ex dictis intelligis, & *supra diaphragma aliqua portio seri flavescentis fluctuabat*. Sed hic præcipue attendas, velim, cum tantus pericardii hydrops esset, orthopnoeam tamen defuisse, qui in respirando corporis situs Vieussenii ægro, quæcunque tandem causa esset, adeo fuerat necessarius.

Et de animi deliquiis igitur, & de tussi, & de respirationis difficultate satis visum est. Nunc ad reliqua pergamus. Et sitis quidem tam raro accidit pericardii hydropi, ut nollem, inter hujus signa fuisse commemoratam, præsertim cum Saxonia noster (1) inter illa diserte posuerit, *nul- lam esse sitim*. Attamen etsi e contrario in thoracis hydrope aut siccitatem faucium, aut sitim in illis omnibus, quas ex Valsalva descripsimus, Observationibus invenies; sit aliquando ut in ipso quoque nulla sit, idque præter alias, & nominatim Rufii (2) Observationem, non una ex nostris confirmat historiis (3). Quamobrem sitis absentia, aut præsentia pro certo hos duos non distinguet hydropes. Sed multo minus pedum tumor, ut quem inter signa quidem recensitum leges hydropis thoracis, eundemque tamen aliquanto sæpius quam sitim, in pericardii hydrope videmus fuisse, defuisse autem, nec rarissime, in illo altero (4), & nonnunquam in conjunctis ambobus (5), vel nostræ probant Observationes. Una ferme est fluctuatio, quæ interdum quidem in illo altero hydrope, ut supra (6) diximus, percepta est, cum in pericardii hydrope non recordemur legis perceptam ad corporis quidem concussionem: quanquam illa hydropem esse thoracis significare potest, pericardii vero tunc abesse non potest. Quod vero ad fluctuationem aquæ attinet in pericardio ipso ab ægro, aut a Medico hac, vel alia qualibet ratione percipiendam, cum Grætzii (7) non ita *distincte* sensibilem, ut in hydrope thoracis, fore censuit, tum ego, quando vel minus, vel nullo modo sensi-

bilis esse possit, vel fallacia aliqua fortuita simulari, ibi non reticui, ubi, si hæc omnia auferre liceret, optimum præ cæteris signum futurum agnovi (8). Lenta vero febris, & *contabescencia*, tristitia, faciei pallor, oculi minus vividi facti, extrema corporis subfrigida, & id genus alia non dubito quin sæpenumero possint utrique hydropi esse communia: imo pleraque horum communia esse, vel ex Vieussenii ipsius alia Observatione (9) certo scio.

Nec si vel plura ex iis, quæ antea examinata sunt, signis in aliquo simul extitisse videam, in quo pericardii hydrops deprehendatur, propterea statim de sententia decedam; sed prius cætera considerabo. Brunneri (10) Observatio est, quam, cum plures alias possem, hic potissimum exempli loco afferam, quia cum Sepulchreto addi posset; edita enim fuerat A. 1687. frustra a me in eodem quæsita est. Pericardium ille aqua turgens reperit in juniore Milite, qui de dyspnoea, & præcordiorum angustia querebatur, noctu vix, nisi erecto corpore, dormire poterat, sitiebat, pedes cedemate tumentes habebat, & plerumque *sicce* tussiebat. At vero idem nonnunquam sputum turbidum excutiebat, abdomen extumescens habebat, scrotum prætumidum, subtumidum autem totum corporis habitum, latere præsertim dextero, quo plerumque in lecto inclinabat. Præter hæc, atque alia quæ vel ante mortem animadverti potuerant, inter quæ nec cordis palpitationes, nec deliquia, nec vitia pulsus, imo hujus æqualitatem videas commemorari; per dissectionem in ventre hepar vastum inventum est, aquæ autem libræ octo, eademque; ut cætera omittam; latus dexterum thoracis oppletum; ut si vel cuncta, quæ præcesserant, symptomata ex iis fuissent, quæ ab nonnullis aut pericardii, aut thoracis hydropis propria esse dicuntur: læsionum tamen multiplicitas utrum potissimum significassent scire prohiberet.

47. Cum igitur hydropes hi duo per ea, quæ hætenus considerata sunt omnia, satis

F 2 inter-

(1) Vid. supra, n. 23. (2) Sepulchr. l. 2. S. 7. Obs. 91. (3) n. 30. 38. & Epist. 10. n. 11.
 (4) supra, n. 26. 28. 30. (5) n. 34. 38. (6) n. 37. (7) n. 21. (8) n. 24.
 (9) Traité du Cœur ch. 16. Obs. 1. (10) Exercit. de Gland. in Duodeno §. 5.

internosci non queant ; relinquitur ut videamus sitne signum aliud aliquod ita proprium hydropis pericardii , ut neque hic sine eo signo esse possit , neque hoc sine illo . Te autem credere non puto , quod a Vieussenio (1) propositum est , palpebrarum , labrorumque colorem , qui ad plumbeum vergat , illud esse quod requirimus , cum in aliis quoque esse morbis queat , nec in Monacha (2) certe fuerit . An igitur potius sensus illi , quos Albertinus (3) confirmavit , id est ponderis cordi impositi , & oppressionis in quolibet levi motu , & quasi constrictionis ipsius cordis : confirmavit , inquam ; nam & Grætzius (4) *pondus cor aggravans , & constringens* , crescente hoc morbo , *sentiri* dixit , quem fane postea etiam Lancisius (5) *cum cordis pondere , . . . gravitate , . . . præcordiorum anxietate* scripsit esse conjunctum : & Hoffmannus Viduam , quam eodem afflictam morbo memoravimus (6) , *de magno pondere cor aggravante , & respirationem impediante agrius conquestam* fuisse tradidit . Huc virum referes , qui Fantono patri (7) *gravissimo pondere pectoris se se opprimi* dicebat , nisi forte *copiosissimo pericardii* fero id minus imputandum suspicaris , quam duro , densoque pulmone , ut quemadmodum Franciscus Sylvius (8) non raro offenderat , *minime membranaceus , sed plane carnosus videretur* . At facilius spectare huc credes *pressionem* illam in pectore , & *tantas* illas cordis *oppressiones* , quas in pericardii hydrope adnotarunt Cl. Viri Schreiberus (9) , & Fischerus (10) . Verum hæc etsi rationi quoque consona sunt ; vereor tamen , ut sint qualia quærimus , cum in accuratis Vieussenii Observationibus (11) videam prætermissa , in Observatione autem Olai Borrichii (12) diserte negata , atque ; ut Valsalvæ plures omittam ; cum Senator Bononiensis (13) , & mulieres duæ (14) , in quibus omnibus pericardii hydropem conspexi , nullam unquam de ejusmodi ad cor aut ponderis , aut mo-

lestiæ sensu querelam habuerint : & quamvis earum altera in thorace pondus sentiret ; in ipsius tamen thoracis dextero , sinistroque cavo magna vis aquæ erat effusa . Unde factum est , ut alteram Fantoni patris (15) Observationem , & Gerbezii (16) , Boneti (17) , Kellneri (18) , Reimanni (19) , aliasque paulo ante non produxerim . Nempe in hisce de *onere magno pectori imposito , de pectoris gravitate , de gravativo dolore ad sternum imum , de pectoris stricturis , & anxietatibus præcordialibus , de angustia præcordiorum , & de sensu cordis sibi compressi querelas conjunctas* quidem lego cum hydrope pericardii : sed hunc simul lego in primis quatuor Observationibus cum hydrope thoracis conjunctum , in quinta autem cum amplitudine cordis , aliisque ejus , & Magnæ arteriæ vitiis , quæ cordis magnitudo , nec ea vulgaris , erat etiam in quarta , neque in secunda defuerant alia , & nominatim *glandulosum corpus scirrhusum* , quod , *remoto sterno , se exhibuit , extremo uno pulmonis dextri inferiori lobo affixum , altera autem mediastino , & diaphragmati* . Itaque etsi earum querelarum causam ex parte velim aquis tribuere in pericardio redundantibus ; tamen quod in priore Fantoni Observatione feci , id in his quoque singulis facere coactus essem , ut plusne iis aquis , an aliis causis imputandum esse dubitarem , quæ aut suo , eoque majori , pondere diaphragma prægravarent , aut pulmones , & cor ipsum , aut vasa , utroque pertinentia , coarctando , aliave aliqua ratione expedito sanguinis per cor transitui officiendo , eos alios sensus inducerent , de quibus dictum est . Post quæ minus necessarium esse puto , Epistola præsertim longius , quam initio credidi , producta , an illi ipsi sensus vel sine ullo pericardii hydrope , aliunde esse interdum possint , disquirere , multoque minus de palpitatione , de pulsibus , de lumborum dolore , de quibus supra (20) satis dictum est , verba facere .

48. Quæ

- (1) *Traité* cit. ch. 1. (2) *supra* , n. 43. (3) *Ibid.* (4) *Vid. supra* , n. 21.
 (5) in *Schol. cit. supra* , ad n. 45. (6) n. 44. (7) *Obs. Anat. Med.* 15.
 (8) *Sepulchr.* l. 2. S. 1. *Obs.* 50. (9) *Vid. supra* , n. 46. (10) *Act. N. C.* Tom. 8. *Obs.* 37.
 (11) *Vid. supra* , n. 24. & 25. (12) *Sepulchr. Sect. cit. Obs.* 86. (13) *Epist.* 10. n. 11.
 (14) *supra* , n. 36. 38. (15) *Obs. cit.* 37. (16) *Eph. N. C.* Dec. 3. A. 7. *Obs.* 186.
 (17) *Sepulchr.* l. 2. S. 2. *Obs.* 3. (18) *Act. N. C.* Tom. 5. *Obs.* 1. (19) *Eorund.* Tom. 1. *Obs.* 170.
 (20) n. 23. 41. 44.

48. Quæ omnia cum ita sint ; diutius adhuc esse expectandum ; facile credes, antequam ad hunc curandum morbum in usum ducantur terebratio sterni, & pericardii perforatio, ab Riolano in Anthropographia (1), & alibi (2) indicatæ, si juxta Schröckii (3), & Grætzii (4) monita, certissime antea constare debet de ipsius feri abundantia in pericardio. Necdum enim Ars, quantum video, adeo profecit, ut id certissime, & evidenter cognosci queat. Utinam liceret, sæpius repetitis observationibus, si non alia signa animadvertere, at ex iis, quæ proposita sunt, quæ sæpius, quæ rarius tum inter initia, tum saltem prope morbi finem, ipsum comitentur statuere. Non raro enim video hoc detentos ex improvise, præter assidentium expectationem, inopinata morte, repentina morte decessisse (5). Interea ubi aliorum abfuerint morborum indicia, illius vero quem huic valde affinem esse constat, hydropis thoracis alia quidem abfuerint, ut fluctuationis sensus in thoracis præsertim partibus a corde remotioribus, ut spirandi erecta cervice necessitas post primas potissimum somni horas, ut decubitus in alterutrum latus multo difficilior ; neque enim sæpius accidit, ut par aquæ copia in utrumque thoracis cavum intra idem tempus congeratur ; alia autem ejusdem hydropis indicia vel nulla sint, vel multo leviora, ut artuum tumor, ut tussis, ut sitis ; æger vero ad ipsam cordis sedem pondus quasi quoddam sentiat, ad motum autem corporis opprimi cor, & quasi constringi, spiritu quadantenus deficiente, hæc vero ipsa tollantur mox, aut levantur, cum quieti se restituet, commodiusque hanc capiat decumbens humili capite : ubi, inquam, hæc omnia simul fuerint, aut saltem complura ; ego quidem ob plerasque earum, quæ supra aut descriptæ, aut commemoratæ sunt, Observationum ; etsi pro certo non pronuntiabo, veri tamen simillimum, & maxime probabile esse dixerò, hydropem esse pericardii. Dixero autem tanto facilius, si præterea ex iis for-

te æger sit, qui tunc sibi cor quasi in aqua natare sentiunt, aut in quibus significatio alia aliqua est aquæ in distento pericardio, non alibi, fluctuantis. Nec vero ubi complura eorum fuerint, quæ memoravi, alia quædam contemniam signa, ut cordis in primis palpitationem ; quanquam vix in una fuit a me tibi descriptarum tot Observationum animadversa ; ut extrema quoque subfrigida, ut pallorem faciei, labrorumque præsertim, & palpebrarum, ad plumbeum vergentem, & quæ sunt hujus generis alia, quæ cum interdum aut quærere, atque attendere negligent Medici, aut ægri dicere, quippe rudes per sæpe homines, & gravioribus afflicti ; non mirum esset, si, cum fuissent, in quibusdam tamen prætermissa essent historiis. Hæc de Thoracis Hydrope, & hujus occasione, etiam Pericardii in præsentia habui quæ scriberem. Vale.

49. HANC, ut ad te remitterem, Epistolam vix recensueram, cum eximium de Cordis Structura, Actione, & Morbis Tractatum Summi Viri, & Regis Potentissimi Gallorum Archiatri Petri Senacii Joannes Baptista Molinarius Doctissimus Medicus, Humanissimusque, qui me illo sciret jam quintum, ex quo editus fuerat, annum invitum carere, perliberaliter Vindobona usque, huc ad me perferendum curavit. Nihil jam diu ægrius tuli, quam fero adeo in meas pervenisse manus ejusmodi Opus, ex quo cum plura alia didici ; tum illud non sine ingenuo pudore, & magna admiratione intellexi, tantum mediocritati huic meæ a Præstantissimo Viro tribui, quantum neque ego agnoscere, neque tribuere quisquam possit, nisi forte Amicus benevolentissimus, mecumque usu, officiisque omnibus conjunctissimus. Verum quod facere tandiu non potui, ut tantæ erga me humanitati gratissimo saltem animo responderem, non desinam facere dum vivam. Nunc quod propositum flagitat harum Litterarum, nesci-

(1) l. 3. c. 7. in fin. (2) Encheirid. Anat. l. 3. c. 4. (3) Eph. N. C. Dec. 3. A. 4. Obs. 118.

(4) Disp. supra ad n. 22. cit. §. 25.

(5) Vid. supra, n. 6. 17. 24. 36. 38. & Act. N. C. Tom. 5. Obs. 121. & Tom. 6. Obs. 143.

nescire te nolo, inter alios morbos Illustrum Auctorem scripsisse de Hydrope Pericardii (1) ea copia, ac diligentia, quas *frequens*, eoque ingenio, ac judicio, quæ *difficilis cognitu*, & *difficilior sanatu*, ut vere ait, morbus requirebat. Partite, ac dilucide ejus causas, naturam, signa, curationem examinat. Et quod ad hanc attinet, auxilii ab Riolano propositi (2) locum sic mutat, ut neque Mammaria arteria, neque cor possint vulnerari, sed utiliter aqua e thorace educi, si forte hujus hydrops pro pericardii hydrope imponeret. Cujus tamen signa ea cura antea perpendit, & auget innixus & aliorum, quorum nonnulla Scripta mihi non erant in manibus, & suis Observationibus, ut

ab hydrope thoracis, aliisque doceat morbis quoad licet internoscere: quoad licet, inquam; neque enim difficultates omnes amovisse se putat, quod si putarem, sapienter inquit, non eas satis me intelligere ostenderem. Sed quid plura? cum tibi copiam egregii Operis facturum sim statim ac in recensendis quibusdam aliis Epistolis ejus doctrina, & auctoritate usus fuero; quod utinam in hac facere potuissem. Verum tu cum leges, plura ejus invenies loca per quæ tradita his Litteris confirmes. Quod si in quadam incidet, ubi forte inter nos discrepemus; per mihi gratum fore, credito, si minus mecum, quam cum tanto Viro fecere malueris. Iterum vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XVII.

Sermo est de Respiratione Læsa a Cordis, aut Magnæ Arteriæ intra Thoracem Aneurysmatibus.

Nunc thoracis interna Aneurysmata sunt proferenda, quæ & mole pulmones comprimunt, & sanguinis per ipsos motum pervertunt, & sæpe etiam pondere diaphragma prægravant; ut multifariam lædant respirationem. Præcipua, & frequentiora, alia Cordis sunt, alia arteriæ Magnæ. Quorum antequam Observationes producimus, occurrendum est tacitæ cuidam interrogationi tuæ, unde videlicet factum sit, ut cum morbi hi sint, ut dicimus, adeo frequentes, nulla tamen certa extet eorum mentio apud Medicos vetustiores. Nam quod huc aliquis attinere fortasse velit quæ legimus I. libro de Morbis (3), ubi aliquando in pulmone fieri vena dicitur *velut varix*, nomine autem venæ arteriam quoque, ut prius solebant temporibus, esse ait intelligendam; is, si omnia perlegat, ibi agnoscat quæ indicantur dilatationes, & in venis designari, & ejusmodi, ut denique disruptæ, non jam nimiam copiam san-

guinis effundendo, citam mortem, sed ulcus relinquendo, & purulentum pulmonem faciendo, lentam afferant. Neque aliter Martianus (4), & ante hunc Salius (5) intellexerunt. Quin etiam, cum mox ibidem legimus, *varicosas quoque fieri, & intus elevari* venas lateris, Salius admonet (6), idcirco has significari ab Hippocrate ad hunc modum *quæ intus in superficie sitæ sunt*, ne quis forte illas intelligat, *quæ per intermedia costarum, & alia spatia interna perreptant*, ubi videlicet arteriarum Intercoastalium dilatationes nonnunquam fieri, a posteris animadversum est: & sane a varicosarum earum venarum disruptione, *suppurati* fieri ægri dicuntur a vetustissimo illo Medico. Sed & in libro de Internis Affectionibus (7), ubi *in pulmone varix*, hujusque signa, & curatio proponuntur; non remittente se morbo post quatuordecim primos dies, *eadem* exhibenda indicantur, quæ *ei qui pulmonem suppuratum habet*. Quanquam etfi

(1) l. 4. ch. 5.

(2) supra, n. 48.

(3) n. 10. apud Marinell.

(4) Annot. ad cit. l. vers. 219.

(5) Comment. in ejusd. l. 8. 3. t. 19. & seqq.

(6) Ibid. ad t. 22.

(7) n. 5.

etsi hæc omnia quis velit ad aneurysmata trahere; nihilominus erit hoc tamen, aliis dissidentibus, non satis certum, aut, si certum credatur, incertum porro, ex conjectura potius, an ex dissectionibus peti- tum, præsertim cum bestię, quæ tunc pro humanis corporibus solebant incidi, raro morbis ejuscemodi corripiantur: & tandem quos morbos frequentiores diximus, & de quibus tu quæris, illi ad cordis, & Magnæ arteriæ, non ad alias, attinent dilata- tiones. Hæ autem a priscis illis Medicis cur non fuerint memoratæ, præcipuam causam, illam ipsam quam modo attigi, fuisse censeo.

2. Postquam enim ad Anatomem instau- randam aliquanto sæpius humana cadavera secari denique cœpta sunt; mentio quoque fieri cœpta est illorum morborum. Certe video ab Nicolao Massa (1) quendam indicari dissectum A. 1534. qui habebat cor magnum, & tantæ magnitudinis, quantam nunquam in alio homine viderat; a Vesalio autem (2) doctissimi viri cor, in cujus sinistro ventriculo glandu- losæ, sed subnigricantis interim, carnis li- bras propemodum duas reperit, corde in- star uteri, ad ejus carnis molem extenso; tum etiam a Carolo Stephano (3) conspectam in cadavere, cujus propter aliquod vitium, dextra pulmonis pars om- nino consumpta ac corrosa esset, cordis auriculam ejusdem lateris, quæ in amplam magnitudinem usque adeo excreverat, ut triplo major altera videretur. Post hos, aliosque, & nominatim Ballonium, qui cor memoravit (4) majusculi capitis ma- gnitudinem adequans, & aliud, ut habes in Sepulchreto (5), adeo cum suis valvu- lis, & Magna arteria distentum, ut triplo, aut saltem duplo, quam soleat, amplius videretur; Andreas Laurentius (6) Equi- tis Guicciardini cor invenit prodigii instar in eam molem excrevisse, ut thoracem fere totum contineret, sanguine ad libras pene tres quatuorve cordis utrumque sinum di- stendente. Sed hunc casum, aliosque de-

inceps eo frequentiores, quo crebrius ca- davera incisa sunt, & alii passim memo- rarunt, eoque diligentius quæ in viventi- bus præcesserant, adjecerunt, quo horum est utilior conjuncta notitia, & magis ta- men, si Vesalium, & Ballonium exci- pias, a prioribus illis neglecta.

3. Neque aliter dilatationum arteriæ Magnæ certa ad Medicos pervenit cogni- tio. Sic Vesalius quidem, exempli causa, cum in dorso circa vertebrae tumorem quendam pulsantem animadvertisset, ea secutus, quæ in exterioribus aneurysmatibus antea deprehenderat, ibi esse, dixit, aneu- rysma ex dilatatione aortæ arteriæ. Sed ta- men non ante Medici verum dixisse Ve- salium, pro certo sciverunt, quam cum ægro mortuo, eam arteriam dilatatam a- deo invenerunt, ut ovi struthiocameli ma- gnitudinem fere æquaret, quemadmodum ex Sepulchreto ipso (7) cognosces, unde præterea intelliges, quid aneurysma illud contineret, ac quatenus proximas verte- bras, costasque vitiaisset. Conspectum id anno est 1557. sicque additum pondus iis, quæ Fernelius scripserat, tum ubi docuit (8) cordis palpitationem sæpe arteriam foras dilataste in aneurysma contracti pu- gni magnitudine, in quo & tactu, & vi- su conspicua erat pulsatio, tum ubi exter- nis aneurysmatibus propositis, hæc subje- cit (9): Fit & nonnunquam aneurysma in interioribus arteriis, maxime sub pectore, circa lienem, & mesenterium, ubi vehe- mens sæpe pulsatio animadvertitur. Poterat enim hæc tradidisse ex conjectura: nec certe omnis pulsatio, quantumvis vehe- mens, ab aneurysmate est; ut ex nostris quoque Observationibus alibi (10) ostende- tur. Alioquin eximius Medicus Ballonius, qui nunquam memoria sua tam alte pal- pitans, pulsansque hypochondrium contigerat, quam in Joanne Formageo non se ita de- cipi passus esset, ut subesse aneurysma non nisi ex repentina morte, & cadaveris se- ctione agnosceret, quemadmodum candide fætur in Consilio (11) scripto A. 1575.

Tot,

(1) lib. Introd. Anat. c. 28.

(2) De corp. hum. fabr. l. 1. c. 5.

(3) De dissect. part. corp. hum. l. 2. c. 33.

(4) Epid. l. 2. in Constit. Autumn. A. 1575.

(5) l. 2. S. 8. Obs. 26. §. 2.

(6) Hist. Anat. hum. corp. l. 9. qu. 18.

(7) l. 4. S. 2. Obs. 21. §. 7.

(8) Patholog. l. 5. c. 12.

(9) Ibid. l. 7. c. 3.

(10) Epist. 24. n. 34. & seqq.

(11) 107. l. 1.

Tot, puto, illos Hippocratis locos magis attenderat, qui tum in eo Consilio, tum in Annotationibus (1) proferuntur, aut indicantur, in quibus de hypochondrii, aut ventris reliqui pulsatione verba fiunt, tanta nonnunquam quanta *neque a cursu, neque a timore circa cor generari possit* (2). Quos omnes si attente perlegas; aut ad acutorum morborum symptomata pertinere, aut si ad morbos alios (3) pertineant, non ad aneurysmata spectare intelliges. Sed post dissectionem illam, qua præcognitum a Vesalio aneurysma conspectum est, aliæ quædam illo ipso sæculo habitæ sunt eodem attinentes. Quas inter cave referas, quasi nihil dubitans (4), ut videtur facere Freindium (5), illam Paræi (6). Dilatationem enim, hic ait, se deprehendisse venæ pulmonaris, quam si non varicem, sed *aneurysma* dixit, nempe ob eandem rationem facere id potuit, ob quam, ut eo tempore solebant, illam venam designavit nomine *arteriæ venosæ*. Sed præter illam Ballonii, de qua supra (7) indicatum est, & alias tum Ballonii ejusdem in Mercatore (8), & in Coquo (9), tum aliorum, ejus sæculo viventium, bene referes cum Freindio (10), Lancisium (11) secuto, illam ipsam, quam supra pariter (12) commemoravimus Laurentii Observationem in Equite Guicciardino, qui, ut adeo dilatatum habebat cor, sic etiam *arteriæ magnæ os ita patens* habebat, *ut brachii æquaret amplitudinem*. Hæc illa Observatio est, quæ in gallica Historiæ Freindii versione, casus dicitur inveniendus apud Laurentium, editum per Guicciardinum, novo documento, quanto sibi tutius paulo ante nostram memoriam Doctissimus ferme quisque Auctor consuleret, sua ipse noto Doctis cæteris idiomate scribens latino.

4. Ceterum & sæculo illo XVI, & proximi magnâ parte XVII lentos adeo progressus habuit Aortæ dilatationum doctrina, ut A. 1595. cum Joannes Bapt. Silvaticus suam ederet *de Aneurysmate Tra-*

stationem, nullam earum mentionem in eo, late, & generatim pertractato, argumento injecerit; plurimis autem post annis docuerit Jo. Riolanus (13), *raro aneurysma in Aortæ trunco, propter crassitiem tunicarum accidere*: quin etiam A. 1670. Medicus cæteroquin eruditus Joach. Georg. Elsnerus, cum arteriæ Aortæ aneurysma a Guilelmo Riva deprehensum proponeret, Observationi præfixerit titulum de *Paradoxico Aneurysmate Aortico*, & affirmare non dubitaverit, aneurysma *raro vel nunquam in majoribus arteriis* accidere; *excitari autem potuisse in ipsa quoque aorta*, *mirum videri*. Quid? si nullum ipsi exemplum simile notum fuisset, contra atque sub ipsum Observationis finem ostendit. Observatio autem hæc est, quam designare Lancisius (14) voluit, cum ait, Aneurysmatis Rivæ iconem anno primo expressam cura Germani observ. 18. insertam fuisse. Ephemeridum namque Germanicarum Naturæ Curiosorum nomen, Operariorum culpa ibi aut omisum, aut ita, ut descripsi, vitiatum est, non secus ac tot alia in posthumis illis Summi Viri Scriptis passim videmus. Sed ab eo anno 1670. ad nostra usque tempora magis magisque allaborantibus Anatomicis, tot Observationes ad priores illas additæ sunt, ut non amplius miræ, aut raræ Aortæ dilatationes habeantur. Quin simul eo ventum est, ut præcedentibus harum causis, & occasionibus, & signis ex ordine omnibus sæpius animadversis, & adnotatis, eum morbum, cujus olim, quantum vides, Medici notitiam habuerant nullam, & quem sæculo XVI tum demum cognoscere inceperant, cum thoracis parietes jam attollens, tumore, & pulsatione se proderet; nunc minorem adhuc, & penitus abditum, atque retrusum internoscere se posse, credant, & sæpe internoscant. Quamobrem minime fuerat reprehendendus Malpighius (15) quod inter *cognitiones sui sæculi*, quod & meum ex parte fuit, *dilatationem* retulit *arteriæ aortæ*

(1) 5. & 6. (2) Epidem. Hippocr. l. 7. in Eratolai filio.

(3) Vid. etiam Vallesii Comment. in cit. locum n. 4. & in l. 5. Epid. n. 11.

(4) Vid. Epist. 24. n. 35. (5) Hist. de la Medec. P. I. (6) Oper. l. 6. c. 32. (7) n. 2.

(8) Paradigm. 13. (9) Ibid. 26. (10) P. cit. (11) De Subit. Mort. Schol. ad Obs. ult. n. 8.

(12) n. 2. (13) Encheir. Anat. l. 5. c. 46. (14) De Aneur. l. 2. c. 2. Prop. 22.

(15) Resp. ad Epist. de Rec. Med. Stud.

aorta, multoque minus ipsi obijciendum, in schola Græca, Arabica, & Latina prisca, aneurysmata innotuisse, & universos libros antiquorum de aneurysmatibus loqui. Neque enim de externis aneurysmatibus quæstio erat, sed de internis, & nominatim arteriæ ipsius Aortæ. De quibus si quis ex ulla de tribus illis Scholis scriptum aliquid reliquisset; Silvaticum certe non fugisset, qui in Tractatione illa sua se adeo ostendit in singulorum lectione versatum. Nam quod Aetius (1) scripsit, aneurysma in qualibet corporis parte fieri, nempe ibi externa subintelligendum esse manifestum est, cum ex eo quod de externis tumoribus Sermone illo agit, tum ex perpetuo ejus silentio de internis, tanto periculosioribus aneurysmatibus, cum externorum quidem signa, & curationem proponat.

5. Jure igitur Lancisius (2) scripsit, cum Hippocrates nullius aneurysmatis meminisset arteriarum, cumque apud Galenam, Paulum, Oribasium, Aetium, Aetuarium, & Avicennam istius in arteriis mali plurima legantur exempla; apud eosdem tamen, quantum videre potuit, altum esse silentium de Aneurysmatibus cordis, ejusdemque maximorum vasorum, quæ deinde minoribus natu Chirurgis, & Medicis frequenti cadaverum sectione innotuerunt. Quorum aliquot Observationes ipse memoravit, ut de Laurentii, & Rivæ Observationibus fecisse, dixi (3); de Harvei autem, & Marchetti, & aliorum pariter fecisse, inspectis ejus libris (4) per te videbis. Non minus enim cordis, quam arteriæ Magnæ, dilatationes ante se notas fuisse, ipse quidem nunquam dissimulavit. Questus est tantummodo (5), quas apud Observatores Medicos legisset dilatationum cordis historias minus plene, atque accurate fuisse descriptas, quam cæteris, & sibi præsertim opus esset, illorum doctrinam absolutam, quo ad ejus posset, proposituro. Easdem autem vocavit Cordis Aneurysmata: quo nos quoque nomine promiscue, & dilatationum cordis utemur, cum

Tom. II.

quia minime implicari hic volumus ea quæstione, quid Græci Medici aneurysmatis vocabulo proprie significarent, tum quia aliquid tribuere æquum est Viro, de aneurysmatum doctrina, si quis alius, optime merito; præsertim cum hunc ejus morem secutos videamus Medicos nobilissimos; nisi forte olim indicasse, credas, Ballonium Consiliorum l. 1. non, ut est in Sepulchreto (6), cap. 15; sed Consilio 109. scribentem, si in corde ipso aneurysma sit, lethalem esse affectum.

Proponemus autem, ut soliti sumus, Valsalvæ primum, tum deinde nostras Aneurysmatum Observationes, hoc ordine distribuentes, ut primo loco Aneurysmata Cordis, secundo Arteriæ Magnæ, tertio utriusque proferamus, neque omnia tamen, quæ habemus; nam plura opportunius ad alias Epistolas differentur, ad easque in primis, in quibus de Morte Repentina (7) scribetur. Hic autem illa describemus, quæ ad læsam attinent Respirationem, novam hanc doctrinam pro viribus illustrantes. Apud nos, inquit Albertinus (8), egregie de eadem meritis, olim in læsa respiratione vel nunquam, vel perraro audiebantur nomina vitiata structura cordis, & præcordiorum. Modo post observationes sæpenumero institutas in mortuis, eadem nomina plus nimio audiuntur, ac timentur in vivis. Ne igitur in iis in quibus non sunt, hæ dilatationes temere ponantur, & contra, ut in iis in quibus sunt, facilius agnoscantur, proderit Observationes, quas duabus proximis superioribus Epistolis complexi sumus, cum iis conferre, quas hac, & insequente Epistola proferemus.

6. SENEX annorum circiter quinquaginta quinque, corpore athletico, colore subpallido, queri cœpit de dolore thoracem gravante, in sinistra præsertim parte, in quam cubare non poterat. Crebro, sed non vehementer, tussiebat, & serosa expuebat. Identidem pectoris oppressionibus vexabatur cum difficultate spirandi, & anxietatibus cordis. Pulsus primum quidem rarus, durus, vehemens, vibratus, factus est

G

(1) Medic. Tetrab. 4. Serm. 3. c. 10.

[2] De Aneur. l. 1. Prop. 2.

[3] n. 3. & 4.

[4] Schol. ad Obs. 2. Repent. Mort. n. 11. & de Aneur. l. 2. c. 6. Prop. 48.

[5] Ibid.

[6] l. 2. S. 8. in Schol. ad Obs. 27.

[7] Epist. 26. & 27.

[8] Comment. de Bonon. Sc. Acad. Tom. 1. in Opusc.

est postea, persistente duritie, celerior, & inæqualis. Abdomen non tumidum, sed tamen tensum. Mortuus est.

VENTER aquam habuit. Sed quanquam lien arcte adeo hepatis necebat, ut sine laceratione separari vix posset; hæc tamen duo, & proxima quoque viscera sana erant. Lymphæ ductus per intestina, & mesenterium nulli; per Emulgentia vasa nonnulli; per magnos autem vasorum truncos ad regionem lumborum multi, & turgidi apparuerunt.

In Thorace serosus humor, in sinistro præsertim cavo, quod totum implebat. Pulmones atro infecti colore, & nigricantibus ubique maculis distincti, naturalem tamen servabant molliem. Cor magnum præter modum; dextera autem auricula dimidiatum cor æquabat. Qua vulnerata, fluidus non secus atque ex vivente, sanguiserupit. Magnam tamen auriculæ partem mollis polyposa occupabat concretio, quæ ex proximo ventriculo producebatur, in quo etiam erat concreti sanguinis portio. Ejusmodi concretum, sed levius, sanguinem continebat sinister ventriculus. Arteria Magna, qua secundum vertebrae dorsum descendebat, ad duorum circiter transversorum digitorum secundum ejus longitudinem tractum, a sua sede disjuncta erat.

7. Hæc disjunctio an esset ab ortu, an, cum tantummodo minus ibi arcta esset connexio, accedente ad nativam hanc dispositionem pulsus vehementia, & vibratione Arteria disjuncta sit, non facile dictu est. Sed dilatatio cordis, & auriculæ dexteræ hydropem thoracis, an hic illam præcesserit, quanquam dubium esse potest; mihi tamen veri similis sit, cordis vitia fuisse priora, sive qui primi fuerint pulsus, attendo, seu quanto facilius fieri ob illa hydrops possit, quam ob hanc illa. Videsis Lancisium (1), & quæ de cordis proximis aneurysmatibus ipse tradit, transfer ad cordis ipsius aneurysmata in iis præsertim, in quibus, ut in hoc subpallido Sene, dispositio est ad hydropem. Nec tantum tribuas dolori thoracem gravanti in sinistra præsertim parte, in quam jacere non poterat, ut oblitus cordis præter modum

aucti, ejusque auriculæ potissimum dexteræ, repetenda illa omnino censeas ab humore qui thoracem, & a sinistra quidem magis parte, occupabat; nam id impedimento potius fuisset, ut fere solet, ne in dexterum, quam ne in sinistrum cubaret latus.

8. **VIR** sexaginta annos natus orthopnoea corripitur. Vix de pectoris oppressione potest queri. Pulsus a naturali suorum motuum lege non declinat. Tandem ingravescente in dies respirandi difficultate, sic inspirans, expiransque obit die sexto.

THORACE aperto, pulmones ad posteriora duri aliquantum, atroque infecti colore inveniuntur. Cor prægrande, magnam polyposam concretionem ventriculo dextero continebat: quæ in proximam auriculam expansa, hanc adeo dilataverat, ut ingens æquaret marsupium: longasque in vicina vasa productiones mittebat, ut justa sanguinis copia prompte excipi non posset. In Ventre supra renem sinistrum tumor rotundus apparuit, proximis quidem cæteris Partibus per membranas firmiter alligatus, reni autem Succenturiato arcte adeo adhærens, ut ex una parte continuatum cum ipso efficeret corpus. Ex glandulosa constabat substantia, quæ ad centrum sinus habebat duos inter se diversos, & serosum quendam humorem continentes. Cujus portio humoris, igni imposita, concrevit: altera, affuso spiritu, quem vocant, sulphuris, sensim colore atro infecta præcipitans, multarum horarum spatio concrevit tota: tertia, admisto spiritu salis ammoniaci, fluida persistit jugiter.

9. Parsne esset hic tumor renis tantummodo Succenturiati, minus hic præstat querere, ubi quæ præcesserint, ignoramus, ad eum renem attinentia, quam conjicere, quæ fuerit mens Valsalvæ in nonnullis hujus historiae locis. Nam ut in ea describenda, sedulo, ut solitus sum, cavi, ne quid ejus sententiæ adderem, aut dederem, ita postquam id fideliter præstiti, nunc mihi liberum esse, puto, rem ita intelligere, ut quod mortuum ait die sexto, accipiam ex quo homo aut erecta cervice spirare coepit, aut in Nosocomium ali-

[1] De Aneur. l. 2. in fin.

aliquod exceptus est: quod autem ait, vix de pectoris oppressione queri potuisse, sic intelligam, non quod hæc ferme abfuerit, imò potius quod tanta fuerit, ut ob respirandi difficultatem vix ei liceret loqui, ut de ipsa quereretur. Cæterum de pulsu quod vehemens, ut in priore, vibratusque non fuerit, aut de hydrope quod non sit pariter consecutus; noli magnopere mirari. Namque aut dispositio, aut tempus deesse potuit, ut hic fieret: cor vero aut ob magis enervatam auriculam dexteram, quippe in marsupii ingentis modum expansam, minus sanguinis accipiebat, aut adaucta ejusdem cordis magnitudo magis amplificatis ventriculis, quam simul crassioribus factis parietibus debebatur; ne quid dicam de amplioribus hic, & certe minus mucosis concretionibus, quæ cor non modo, sed & vasa obsidebant: & quanquam non ante eos postremos dies fieri cœpissent; pulsus tamen Valsalva non nisi his ipsis diebus potuerat explorare.

10. PUELLA annorum tredecim ab ortu usque fere semper valetudinaria, postremis mensibus queri cœpit de laboriosa respiratione, tussique cum multo, crassoque sputo, & ventris intumescencia. Ad hæc, ultimis vitæ diebus facta est magis siticulosa, & valde famelica; sed a cibo ingens abdominis tensio accedebat. Pulsus erat celer, durus, & parvus. Pectoris autem angustia aliquando usque adeo invalescebat, ut non semel e lecto gemebunda improvise surgeret. Tandem uno ex hujusmodi paroxysmis correpta, magno cum clamore, & impetu repente obiit. IN VENTRE copia feri flavi effusi. Ventriculus, & intestina aere plurimum distenta. Lien prædurus, colore atro. Ren sinister interius quadantenus inflammatus.

Thorax feri tantum continuit, ut dum cartilagine ad sternum scarentur, profili-ret. Thymus magnus. Pulmones sani, nisi quod sinistri substantia prope bronchia majora adeo induruerat, ut solidior-rem carnem mentiretur. Pericardium quatuor, aut quinque uncias feri subflavi; dextera autem cordis auricula eam intus habebat sanguinis copiam, ut distenta, magnitudinem cordis ferme æquaret. Uter-

que hujus ventriculus polyposam concretionem, mucii densati quam simillimam, continebat; sed dexter grandiore. Quod reliquum est; tum pericardii, tum ventris serum, igni impositum, in auras abiit, crusta dumtaxat relicta, quæ lateribus, & fundo vasis adhærebat. Sed alterum tenuiorem reliquit crustam, quam primum, eamque nonnullis hic illic striis distinctam in modum nitri *crystallizati* dispositam.

11. Veri simile est, jam inde a primordiis non humores modo minus salubres, sed & laxam firmarum partium, inprimisque auriculæ dexteræ vim, & structuram huic Puellæ obtigisse, unde fere semper valetudinaria fuerit, donec illa auricula in aneurysma laxata, facile accessit in ejusmodi corpore, ventris, thoracis, pericardii hydrops; ut non uno morbo, sed pluribus, in thorace præsertim, simul urgentibus, violentissimo mortis genere extincta sit.

12. VIRGO, quæ ab nativitate usque semper ægotans jacuerat, ob summum præsertim virium languorem, anhelans respirabat, & tota cute colore quasi livido infecta erat. Tandem cum ad annum circiter decimum sextum pervenisset, mortua est. COR habuit exiguum, & mucronem versus, quasi subrotundum. Ventriculus sinister forma erat qua solet dexter, & dexter vicissim qua sinister: & quanquam hoc latior, parietibus tamen crassioribus. Dextera pariter auricula tota duplo erat grandior, quam tota sinistra, duploque carnosior. Inter utramque etiam tum patebat foramen Ovale, ut minimum digitum posset admittere. De tribus valvulis Triangularibus justam una magnitudinem; duæ reliquæ minorem habebant. Sigmoides autem quæ Pulmonaris arteriæ ostio præficiuntur, ad basin quidem erant secundum naturam; sed parte superiore cartilagineæ videbantur; quin exiguum ossis frustulum jam habebant: erantque ea parte sic inter se colligatæ, ut vix foramen relinquerent, lente non majus, per quod sanguis exiret. Erant autem ad illud foramen quædam exiguæ productiones carneo-mem-

branosa, ea ratione collocata, ut valvularum vices supplere possent, egredienti sanguini cedendo, regressuro autem obstando.

13. Huic etiam Virgini jam inde ab initio fuisse inchoamenta crediderim ejus vitii ad ostium arteriae Pulmonaris, cui vitio, sensim magis magisque adaucto, omnia quae vivens patiebatur, & quae in mortua deprehensa sunt, accepta facile sint referenda. Scilicet minus expeditus sanguinis in eam arteriam ingressus hinc efficiebat, ut aequo minor illius copia per eandem arteriam, sociamque venam ad auriculam sinistram, sinistrumque ventriculum, ex hoc autem in omne corpus mitteretur, inde vero, ut aequo major sanguinis copia in dextero ventriculo, dexteraque auricula, & venis omnibus restitaret. Unde totius cutis color quasi lividas, & dexteri ventriculi, dexteraeque auriculae dilatatio, & foraminis Ovalis perstans hiatus, quippe cujus valvulam multus sanguis a dextris sinistrorsum urgeret, paucus autem a sinistris repelleret, ad oramque foraminis applicaret. Contrariis vero de causis auricula sinistra, & sinister ventriculus nec satis erant explicata, nec satis valida, & deficiente justo sanguinis ad cerebrum, omnesque partes influxu, & appulsu, virium summus languor, & anhelata respiratio consequebantur, haecque eam etiam ob causam quod ab exili subeuntis sanguinis portione amplum, & firmum vas, quale est Pulmonaris arteria, ut urgeri satis, & dilatari non poterat, sic neque se poterat valenter restituere, illamque, ut par est, per pulmonem promovere. Quod autem in hac Virgine sensim, & a primordiis, cum laxiora adhuc erant omnia, fieri coeptum erat, idem, atque adeo plus multo ab non dissimili, sed alibi posito, impedimento factum videbis intra perpaucos menses in Viro, triginta circiter annos nato, cujus historiam describit Vieussenius (1). Nam Mitralibus valvulis, ossibus factis, orificium valde imminuentibus, per quod sanguis sinistram adit ventriculum, hujus tum capacitas, tum crassitudo parietum; quod Figura 2. Tab. 13. comparata cum Figura 2.

Tab. 11. satis ostendit; fuerant imminutae, contra autem ambae auriculae cum adjunctis truncis; sic enim vocat; Pulmonaris venae, & Cavarum (quos Valsalva uno auricularum nomine comprehendit), & Pulmonaris arteriae truncus, & ventriculus dexter multum erant dilatata, ejusdemque ventriculi columnae, & lacerti crassissima facta, num ob aliam, quae alibi (2) indicabitur, causam? an quia crebriores, & validiores motus, ut in artubus videmus, major musculorum crassitudo sequitur? certe autem haec cordis particulae jugiter, vehementiusque contrahi, & exerceri debuerant, ut conarentur tantam resistentis sanguinis copiam in Pulmonaria vasa contrudere, quae ob difficilem in sinistram ventriculum ingressum non facile admittebant; hic autem ventriculus nullo ferme conatu opus habebat, ut exiguum sanguinis portionem in Magnam arteriam conjiceret, quamobrem exiles, debilesque pulsus hic quoque nervorum, & totius corporis languorem testabantur. Cum hac historia, & explicatione velim conferas Observationem quandam satis consimilem, in quam, postquam haec scripseram, forte incidi versans Sepulchreti librum II (3). Haec quaedam cordis ventriculorum, & auricularum aneurysmata protuli a Valsalva deprehensa. Nunc alia subjiciam, quae reperit in arteria Magna.

14. SENEX annos natus septuaginta quinque, promptissimo ingenio, sanguineo temperamento, procera statura, laudabili totius corporis constitutione praeditus, aliquot ante mortem annis, & magis his ultimis macilentus est factus, simulque dolores quosdam gravantes, quos jam diu patiebatur in sinistra thoracis parte, a flatuum dumtaxat eruptione mitescentes, graves redditos sensit hac praesertim hyeme ineunte. Molesta etiam tussi conflictabatur, per quam creberrime nunc ferocem, nunc globosam, & compactiorem expuebat materiam. In concitatore motu, gravi corripiebatur respiratione, eoque, de quo diximus, thoracis dolore, aliquando etiam cordis palpitatione, ob quae subsistere cogebatur. Tandem III. Nonas Januarii paulo ante

(1) *Traité du Coeur* ch. 16.

(2) *Epist.* 18. n. 35.

(3) in *Additam.* ad *Sect.* 8. *Obs.* 3.

ante diei finem quodam animi quasi deliquio capitur, copioso sanguinis sputo, gravissimaque respiratione cum stertore. A venæ sectione circa primam noctis horam hæc mitescunt, superstitie solum dolore quasi pungente sinistri lateris, in quod, nisi cum molestia cubare non poterat: pulsus erat debilis, rarus, durus, vibratus, non sæpe inæqualis. Hora quinta priora illa recrudescunt symptomata, resonante stertore, & materia alba sputo sanguineo permista. Post mitiora aliquanto fiunt, donec hora decima, stertore, & sputo desinentibus, ore hiantem, quasi aerem identidem captaret, est mortuus. **DUM THORAX** aperiebatur, ex sinistro hujus cavo prosiluit serum, quo, & concreto sanguine totum id cavum repletum erat, altero illæso. Pulmones parum ab naturali recedebant constitutione: solum circa bronchia, nigra animadvertiebantur corpora, quasi glandulæ. In pericardio tres feri unciae: in cordis ventriculis sanguis dumtaxat grumosus, nec multus. Arteria autem Magna toto illo tractu quo a corde pertinet ad diaphragma usque, in enorme dilatata erat aneurysma, non æque tamen ubique latum, sed aliis in locis minus, in aliis vicissim magis. Adhærebat tenacissime quartæ, & quintæ thoracis vertebri, quæ dextrorsum nonnihil incurvari videbantur: & juxta has disruptum erat, amploque hiato sanguinem in thoracis sinistram caveam effuderat. Circa hoc foramen concretio erat polyposa, in tubuli formam excavata: ipsum autem foramen ulcere circumdabatur; ut succo quodam erodente prius exulceratus arteriæ paries, deinde ulcere magis, magisque profundo facta, ad eam tenuitatem redactus fuisse videretur, quæ sanguinis impetum ferre amplius non potuerit. In Ventre adnotatione dignus fuit ren dexter, cujus dimidium inferius secundum naturam se habebat; alterum autem totum erat in amplam vesicam mutatum, ex tenui tantum membrana factam, per quam elegans, quamvis inæqualium arearum, vasculorum rete ducebatur, quod, atramento per Emulgentem arteriam injecto, in conspectum venit. Turgebat ea vesica sero ad

uncias circiter tres, quod igni inpositum, urinosum exhalabat odorem, & ebulliendo, & spumando, in auras abiit. Illud quoque Valsalvæ occurrit vel magis dignum quod adnotetur. Cum vasa chylifera e Tenuibus intestinis ab octavo infra pylorum digito ad ulnas circiter duas crebra nascerentur, centrumque peterent mesenterii, ille quem modo designavimus, intestinorum tractus certis quibusdam distinctus erat albescentibus maculis, imo quasi, ut ait, *cavernulis*, *irregulari*, atque alia aliis figura, & magnitudine præditis, ut aliæ lentem æquarent, aliæ duplo essent majores, nonnullæ autem minores: ex quibus etsi vasa illa videre non potuit egredientia; ea tamen credidit iisdem cum *cisternulis* communicare, ut quæ certissime chylo essent turgidæ, cujus saporem cum exploraret, similem, nisi quod magis ad salsum vergebat, lactis invenit.

15. Ut quærere omittamus, an nigra illa ad bronchia corpora glandulæ revera essent Bronchiales, præter æquum fortasse adauctæ; noli mirari, quod inter cetera, quæ procul dubio morbosa sunt, quædam novissime describerimus, quæ ad naturalem statum magis attinere videantur. Istæ enim *cisternulae* multo huc magis spectare possunt, quam illa magnæ partis alterius renis in vesicam mutatio, de qua alibi tum scripsimus, tum scribemus (1). Suspici enim licet, ideo illas *cisternulas* apparuisse, quod a tanto Aortæ intra thoracem aneurysmate compressus Thoracicus ductus angustiore viam chylo relinqueret, ut subsistere in suo per parietes intestinorum tractu cogeretur, in eosque ibi quasi varices sua vascula dilatare, aut, si inavis, lacusculos quosdam, secundum naturam minus conspicuos, ad eum modum patefacere. Sane qui ejusmodi ibidem *cisternulas*, nisi quod panici erant magnitudine, conspexit postea Santorinus (2), ipse quoque, ut Valsalva, semel, & in eo vidit, quem interfecerat aneurysma. Cujus etsi non indicat sedem; ibi tamen esse potuit, ubi chyli motum retardaret: certeque ipse qui vix semel aliquid ejusmodi animadverti, in prægnante cane meminisse animadvertisse; ut compressio

ali

(1) Vid. Epist. 38. n. 39. & seq.

(2) Obs. Anat. c. 9. §. 10.

aliqua viarum chyli non deesset. Utcumque est; Valsalvæ opinionem Santorinus, & ego plane comprobavimus, cum ille ex *cisternulis* ipsis vascula emergere chylifera conspexerit, ego vero non id tantum, sed & alia minora, quæ eas adirent. Sed ad certiores, gravioresque propositi aneurysmatis effectus veniamus.

16. A multo jam tempore hoc aneurysma incepisse, diurni illi dolores ostendunt, qui sinistram thoracis partem gravabant. Quod autem a flatuum eruptione mitescerent, poterat id huic ægro imponere, quemadmodum tot aliis vidi, nulla se propterea, nisi flatulenta, affectione vexari, credentibus. Scilicet thoracis parte ab aneurysmate occupata, sæpe oesophagus ita premitur, ut minime facilis sit flatibus erumpendi via. Distendunt ideo ventriculum, & huic proximam oesophagi partem, molestiasque augent, thoracis spatium vel magis minuendo, & aneurysma comprimendo. Hæ igitur, flatibus denique eluctantibus, mitescant necesse est. Non tamen tolerantur: quæ res, & ponderis, aut alterius incommodi sensus, qui rejici in flatum non possit, admonere Medicum debet, ne se, ut ægrum, falli patiatur. Sed hæc, atque alia alibi etiam explicanda, sunt in historia hac facilia. Nonnulla autem sunt minus facilia, in quibus hæc duo: alterum, quomodo post disrupti aneurysmatis signa, decem horas vivere, aut eo amplius hic senex potuerit; alterum, qua via copiosum illud sanguinis sputum extiterit. Quod ad primum attinet, Vir Clariss. Paulus Valcarengus (1) in casu quem cum proposito quadantenus conferre possis, rem explicat ponendo, sanguinem *non omnimode statim* ab aneurysmatis ruptione, *sed paulatim effluxisse*. Quoniam autem illius æger ad quatuor circiter horas vixit, is autem de quo sermo est, ad decem; suspicari licet, concretionem polyposam, quæ circa amplum aneurysmatis hiatus in tubuli formam excavata reperta est, semel, atque iterum, ut bis rediens gravissimorum symptomatum mitigatio indicat, quasi obturata fuisse portione aliqua non absimilis concretionis, aut grumis etiam concreti san-

guinis, quos reliquus fluidus secum ex cavo ampli aneurysmatis illuc abriperet, donec semel, atque iterum pars eorum e tubulo extrusa repetitæ per vices effusioni aditum semiapertum, novissime autem omnino apertum relinqueret. Quod vero ad sputum sanguinis attinet, possis fortasse ab ejusmodi aneurysmate cuniculos aliquos in utrumlibet proximum, aut oesophagi, aut arteriæ Asperæ canalem excavatos concipere, qui propter obliquum ductum intra polyposam illam concretionem, minus fuerint ab eo præsertim, qui perquisivisse non videtur, animadversi. Cæterum, quacunque id sit ratione explicandum, illud certum est, aliis quoque, dum aneurysma intra cavum pectoris rumperetur, sanguinem simul per os exiisse. Sic is, quem laudatus Valcarengus describit, *eodem tempore modicam sanguinis copiam per escreatum eduxit*.

17. VIR quinquaginta quinque annorum, parvæ staturæ, sed robustus, & valde salax, qui se ciliarii modo, modo rhedarii laboriosa arte tuebatur, ante decennium circiter multis, ac variis obnoxius esse morbis coepit, febribus primum, deinde lienis vitiis, postea cachexiæ, hydropi denique. A quo, anno ante quam e vita excederet, liberatus, citrinum tamen cutis colorem, & difficultatem spirandi retinuit. Hæc a motu ingravescebat, non sine quodam cordis quasi angore. In jugulo, & temporibus arteriæ evidenter saliebant: pulsus erat durus, rarus potius, & vibratus, nunquam intermittens, nunquam inæqualis. In utrum liberet cubabat latus. Sæpe tussiebat, & exspuebat, sed pauca, & serosa. Missus sanguis, postquam concreverat, perpauco secedente sero, & hoc luteo, albam, ut in iis, qui peripneumonia laborant, crustam ostendit, tres digitos altam, cum rubra subjecta pars duos, haud amplius, esset. Coepit deinde interdum animi deliquiis corripi, & sensim in pejus ruere, facie ultimis diebus intumescere. Tandem cum de lecto in lectum transferretur, subito est mortuus. VENTRE aperto, intestina conspecta sunt anteriore facie cum omento, laterali autem inter se nexa: sed & cætera viscera præter solitum, valide ad pro-

(1) De Aortæ Aneur. Obs. 2.

proximas Partes alligata. Sic etiam Thoracē recluso, pulmones pleuræ cohærentes, dexter quidem plerisque in locis ubi ea costas succingit, sinister vero pene ubique, ut neque a mediastino, neque a diaphragmate, neque ab ulla ferme parte solutus esset. Circa bronchia quamplurimæ erant nigræ, duræque glandulæ, aliæ fabæ, aliæ hordei magnitudine. Arteria autem Magna indurata, intusque osseis squamis prædita, dilatata erat, ut aneurysma efficeret tres digitos latum, palmum longum: quin etiam circa quartam thoracis vertebram magis dilatabatur, ut ejus vertebræ excavato corpore, ipsa hujus occuparet locum: ubi erat nexa arcte adeo, ut sine laceratione avelli non posset. Polyposa concretio ex sinistro cordis ventriculo orta, hoc aneurysmate continebatur. In sinistro thoracis cavo feri aliquid stagnabat, magnusque præterea grumus sanguinis, qui ex rupto fortassis aneurysmate effluerat; quanquam rupturæ vestigium nusquam apparuit manifestum.

18. Nullo fortasse in hominum genere sæpius arteriæ Magnæ aneurysmata ego, & Amici conspeximus, quam in cisiariis, qui ab nostratibus *Vetturini* dicuntur, veredariis, aliisque equo pene assidue insidentibus. Nec mirum; nam vel cæteris, quibus se exponunt, casus, nifus, aeris injuriis omissis, nimia ipsa concussio, & succussatio hinc motum sanguinis concitando, & parietes arteriæ urgendo, inde vero hos, quippe concussos, in occursum concitati sanguinis ictuum subinde compellendo, ipsorum denique structuram parietum laxet, ac vim infringat, necesse est. Quod eo quoque facilius contingit ubi salacitas, & morbi accedant, ut in hac historia. His morbis, & nominatim prægresso hydropi (1) eas viscerum alligationes facile tribuerim, quæ in cadavere compertæ sunt. Bronchiales autem glandulæ non omnibus quidem ita notæ erant eo tempore; non tamen ob id præsertim, ut in superiore etiam sene (2), adnotatas crediderim, sed quod majori aut mole, aut numero, aut duritie quam in cæteris, soleant, se se obtulerint. De osseis intra dilatatam arteriam lamellis alias (3) scribemus, ut de

proximis adstitisque ossibus excavatis. Hic satis est admonere, vel a primo, quod per anatomen recognitum sciam, interno aneurysmate vertebrae quæ ipsi connexæ erant, fuisse excavatas, ut supra (4) indicavi. Cum eam in Sepulchreto historiam leges, id quoque animadvertes quod ad propositum facit, primum illud aneurysma *ex saltu, & concussione equi ferocientis originem habuisse.*

19. VIR annorum quinquaginta, laudabili corporis constitutione præditus, tribus, aut quatuor ante annis de gravi respiratio-
ne, a violentiore præsertim motu, queri cœperat. Huic tribus circiter ante mensibus in sinistra juguli parte apparere incepit tumor durus, doloris expers, &, quantum indicari extrinsecus poterat, ad sarcomatum genus referendus: qui paulatim auctus, crassioris pugni magnitudinem æquabat; imo jam duos, alterum alteri impositos, repræsentare videbatur. Exceptus est homo in Bononiense S. Mariæ de Morte Nosocomium, cum sensim labantibus viribus, febricula ingruisset. Pulsus erat aliquando celer, & durus, aliquando tum ordine, tum vi inæqualis. Caput vehementi dolore, quin etiam subdelirio vexabatur. Respiratio magis vitiata, & cum stertore: vox autem sic imminuta, ut ad foemineam accederet. Thorax aliquantum dolebat. Hisce addita mox est difficilis, imo prorsus impedita deglutitio: & tandem facie, atque adeo toto capite valde rubente, mors ipsa XVI Kal. Januar. A. 1688. TUMOR, qui vivente homine fuerat; mortuo, factus erat jam mollis. Cum incidi cœpisset, statim ingens sanguinis copia emanavit: cumque ad radicem usque diffecaretur, inventus est plenus sanguine, partim in grumos concreto, partim fluido. Glandulæ quæ ad illam partem locari solent, valde induratae, aliæ (premebant) oesophagum, aliæ ipsam venam Jugularem, quæ multum in suis membranis crassefacta erant. Hæc autem in trunco majori, uti etiam Aorta, ostendebat sui lacerationem. Tumore perlustrato, Thorax incisus est. Pulmones exterius nigris

ma-

(1) Vid. Epist. 39. n. 30.

(2) n. 14.

(3) Epist. 27. n. 20. & seqq.

(4) n. 3.

maculis hic illic distincti; intus vero globulis tartareæ materiæ pluribus in locis, ubique autem multo fero referti. Dexter pulmo per multas fibras ad pleuram alligabatur: sinister omnino liber; sed valde erat inflammatus. Cordis ventriculus dexter continebat polyposam concretionem, quæ venæ etiam Cavæ, & Pulmonaris arteriæ orificia occupabat. Ventre denique aperto, sana omnia inventa sunt; si Ileum intestini finem excipias, qui inflammatione affectus erat.

20. Anceps hæsi, an hanc Valsalvæ Observationem describerem, & si describerem, quo referrem, num ad tumores quosdam sanguine turgidos; quales in Thyroidæa glandula non semel deprehendi (1), an ad alios, cum rupto venæ alicujus trunco communicantes, quos Valsalva (2), & ego (3) alibi memoravimus, an potius ad eas, de quibus nunc scribo, dilataciones arteriæ Magnæ. Huc denique magis animus inclinavit, cum gravem attenderem, quæ tanto antea inceperat, a violentiore præsertim motu, respirationem. Nam quod nulla tumoris adnotetur pulsatio; tot sunt causæ, quæ hanc possunt tempore progrediente obscurare, ut mirari non oporteret, si ultimis illis diebus, quibus in Nosocomium admissio homine, observatus est tumor, ipsam animadvertere non licuisset. Eas causas attigi alias (4), & proximis Litteris (5) earum aliquam commemorabo. Sic igitur rem concipio, ut arteria Aorta ibi ubi, dissecto tumore, lacerationem ostendisse dicitur, se paulatim in eum saccum, qui tumorem faciebat, sursum dilataverit; hic vero circumjecta omnia premendo, pleraque eorum effecerit, quæ in vivente sunt animadvertenda. Pressæ enim arteria Aspera, & larynx, eoque angustiores factæ, vocem minus gravem edebant: pressæ gula, & pharynx difficilem primum, mox nullum alimentis transitum præbebant: pressus denique truncus major Jugularis venæ, idest internæ reditum sanguinis ex superioribus, & præsertim ex cerebro, impediēbat, unde dolor, rubor, subdelirium. Quoniam tamen

& Jugularis ejusdem venæ laceratio indicatur, & nonnulla in ea dissectionis parte ita a Valsalva scripta sunt, ut fortasse aliter ac mihi, videri tibi possint accipienda; ipsa eo in loco Auctoris verba proferre malui qualia inveni, & hoc unum admonere, cum eam habuit Observationem, necdum annos natum fuisse tres & viginti: quanquam circa idem tempus & aliam habuit, in qua nihil hæsitamus. Ea erit prima de tribus proximis, in quibus simul Cordis, & Magnæ arteriæ aneurysma conspexit.

21. PAUPER annum agens sexagesimum quintum, cum sanguineo esset temperamento, & corporis satis bona constitutione, ante aliquot annos tentari per intervalla cœperat oppressione quadam pectoris cum pulsu raro, tenso, ac vibrato, consequente animi, viriumque defectu. Mense autem Decembri A. 1687. cum Tertianæ febris causa in idem Nosocomium receptus esset, cumque jam febris remedium ope remittere videretur; pectoris angustia cum palpitatione cordis adeo invaluerat, ut circa undecimum febris diem & sibi, & cæteris morti jam proximus videretur. Eadem tamen usque ad vigesimum tanta vehementia perstiterunt, ut aphonum, & pene desperatum relinquerent. At circa vigesimum septimum de gravi pectoris repletionem quo poterat modo conquerebatur: circa trigessimum autem remittentibus his paroxysmis, pulsuque jam ad naturalem accedente, magnam cujusdam quasi *gelatinæ* copiam excreabat, cui multa erat subruba pallida substantia admixta. Ager interea cum ederet nihil, vinum, clam omnes allatum, large ingurgitabat; unde oculi primum dexteri; mox & sinistri nata est inflammatio, ex hac autem cæcitas. Tandem ab assiduo decubitu, & excrementorum injuria, gangræna ad os Sacrum correptus, circa diem quadragesimum obiit. THORAX, adjuvante Hippolyto Francisco Albertino, qui in eo Nosocomio tunc Medici Assistentis munere diligentissime fungebatur, dissectus est. Pulmones pleuræ arcte adhæ-

(1) Epist. Anat. 9. n. 39.

(2) Tract. de Aure Hum. c. 4. n. 8.

(3) Epist. Anat. 13. n. 4.

(4) Ibid.

(5) Epist. 18. n. 20.

rebant : quæ tamen res in multis cadaveribus solet occurrere . Incisi materiam ejus, quæ exscreabatur , simillimam ostenderunt, nisi quod erat tenuior : pulmonum autem ipsorum substantia atro erat colore infecta . In pericardio serum ex atro subflavum , insipidum , ad sesquilibram ferme : cor autem ea magnitudine , ut bubulum æquaret . Ventriculus ejus dexter caveam quidem secundum naturam , sed crassissimos parietes habebat . Sinistri vero tanta erat cavea , ut posset cor alterum , naturali non majus , continere ; sed vicissim parietes adeo tenues , ut vix motum cordis sustinere potuisse videretur . Tanta hujus ventriculi capacitatem non multo erat minor capacitas arteriæ Magnæ ; ut hæc quoque non humana , sed bubula videretur . Intus autem ejus membranea substantia in cartilagineam degeneraverat .

22. Vini intemperantia vel eo tempore , quid antea fieri soleret , indicio est . Facile prima inde morbi causa : & sane Medicus Exercitatus Lancisius (1) testatur , de centum , sponte ortis , aneurysmatibus plus quinquaginta *in gulosis*, & *bibosis se vidisse* . Quis autem inter eos morbos præcesserit , quis subsequutus sit , difficile est pro certo dicere . Veri tamen simile est , factam prius fuisse arteriæ Magnæ , quam ventriculi unde oritur , dilatationem . Dilatatus enim cum tanta parietum extenuatione ventriculus non videtur posse ea vi sanguinem extrudere in arteriam , ut hanc dilatet : hæc dilatata , simulque cartilaginea videtur utique ita sanguini in venas usque propellendo minus apta esse , ut compulsus a ventriculo cum propterea ex aliqua dumtaxat parte admittat , partem reliquam in eo restitare cogat , ipsumque dilatare , & quod consequitur , morari etiam in pulmonibus , unde illæ pectoris oppressiones , & angustiae , & hinc auctæ separationes , expressionesque e glandulis in bronchia influentibus , quemadmodum etiam ob moram sanguinis in circumjecta cordi membrana , & crebros cordis diutius palpitantis ictus , hydrops ortus est ejusdem membranæ , sive pericardii .

23. VIR annos natus ad quinquagin-
Tom. II.

ta , lanam quotidie agitans ad culcitas conficiendas , queri cœpit de difficili respiratione , quæ cum sibilo fiebat . Præcordiorum aliquando , & respirationis angustias corripiebatur , quas vehemens ad lumbos dolor interdum excipiebat . Arteriæ in collo valde pulsabant . Ad hæc , nonnullis ante mortem diebus , accedente sanguinis sputo , cum gravi , atque turbato respirationis motu , vivendi finem fecit .

IN THORACIS utroque cavo serum , diluti sanguinis colore , stagnabat . Pars inferior sinistri pulmonis , dexteri autem lobus unus ab effuso intra eorum substantiam sanguine nigrescebant . Cor mole auctum , nulum in suis thalamis polyposæ concretionis indicium ostendit . Magna arteria prope cor dilatata erat in aneurysma , cujus interni parietes ossis hic illic squamis obtegebantur .

E Cranio dum flaccidum cerebrum eximeretur , ex hoc mediocris feri copia emittebatur : sed major fuit circa Spinalis medullæ initium ; in ventriculis autem pauca . Ventrem dissecare , ut doloris causa ad lumbos inquireretur , vehemens graveolentia prohibuit : quanquam frustra ibi quærendam Valsalva tunc existimabat , quippe quam ex nervis , alibi fortasse irritatis , repetendam potius censebat .

24. Nisi is dolor , respirationis , & præcordiorum angustias excipere alias consuevisset ; fortasse ejus causam in illa etiam aqua suspicari liceret , quæ ut summam tubi vertebrarum partem ea copia tenebat , sic , imo vel magis implevisse inferiorem , credi posset : nunc potius septi Transversi vehementioribus in respirando conatibus adscribendus videtur , quod extremo altero vertebrae lumborum affigitur . Cæteram hic arteriæ Aortæ dilatationem libentius tribuerim vi nimiae , qua cor , mole auctum , sanguinem in illam contrudebat ; nam eidem quoque causæ ossæarum squamarum productio videtur assignari posse ; quando osseum factum ejusdem arteriæ initium eos dumtaxat cervos habere , qui diutius , & crebrius currendo se exercuerint , non eos , qui in Magnatum vivariis quieti aluntur , auctor est Boerhaavius (2) . Sed ut hæc vi nimiae sinistri cordis ventriculi ,

H sic

(1) De Aneurysm. Propos. 41.

(2) Prælect. in Instit. §. 478.

sic nimiae vi dexteri illud imputandum est, quod sanguis suis demum disruptis vasculis, in pulmonum substantiam, hoc est intra vesiculas, unde per sputum prodiit, effusus sit eo facilius, quod non ita sanum, firmumque id esse poterat viscus ob assidue illapsum cum aere lanarum pulverem.

Posita autem ad aliquod tempus ista Aortae dilatatione, verisimile est, ventriculos quoque cordis ab restitante sanguine fuisse nonnihil dilatatos; ut molis augmentum non crassitudini solum parietum, sed & amplificationi ventriculorum deberetur. Idemque dictum putabis de ea, quae proxima sequitur, Observatione.

25. MULIER annorum circiter sexaginta, jam diu tussi interdum, & difficili respiratione, praesertim post violentiorem motum, laboraverat. Tandem pulsans tumor apparere coepit sub clavicula dextera ad sternum: qui duorum aut trium mensium spatio usque adeo crevit, ut alterum quasi caput e medio sterni enatum videretur; inde enim, globi propemodum simile, ad jugulum extendebatur. Sensus in eo caloris, & doloris urentis. Interea pristina illa incommoda majora erant facta, atque alia insuper accesserant. Namque a mediis humeris ad totas manus, & a summis pene cruribus ad totos pedes oedema pertinebat, eo spectabilius, quod cum a suprema parte ad mediam usque multum essent humeri extenuati, inde repente illa non modica crassitudo incipiebat: quae res, quamvis non ita evidenter, in cruribus quoque poterat animadverti, ubi supremæ horum partes cum proximis conferrentur. Facies etiam intumuerat aliquantum. Sputa erant crebra, eaque ultimis diebus ferme purulenta. Pulsus debiles, & parvi. Nulla quies, nisi sedenti. Nam vel levis quilibet motus, non modo supinus decubitus, continuo in suffocationis periculum conjiciebat. Idem & cibi, potusve faciebat sumptio; ut denique ab his prorsus abstinere cogeretur. Itaque cum sex dies abstinisset; inedia potius cum levibus convulsivis motibus, quam morbo ipso, confecta est. IN VENTRE limpidum stagnabat serum. Hepar, & ventriculus inventa sunt inferius, quam soleant, locata. Colon

intestinum a parte dextera non pergebat in sinistram; sed ubi ventriculi fundum attigerat, inde continuo per ventris medium ad Rectum intestinum descendebat. Alvi recrementa, quae multo ante obitum tempore dejecta non fuerant, prope omnia intra Coli initium continebantur. Reni sinistro exterius adstabat glandula, castaneae magnitudine, colore intus subluteo. In Thorace stagnabat serum, quod spongiis fuit exhauriendum. Pulmo sinister valde contractus, & quasi inflammatus, in medio saniosum ichorem, hic illic autem parva tubercula continebat, quorum nonnulla erant suppurata. Sero pericardium abundabat. Cor aliquanto inferius, quam soleat, & totum ferme sinistra in parte collocatum, duplo erat majus, neque ullas polyposas concretiones habebat. Arteria autem Magna oblongum, ingentemque aneurysmatis saccum ex se producebat. Hujus orificium sacci cum arteria communicabat ad superiorem, & nonnihil anteriorem arcus ipsius partem sic, ut communi quoque trunco Subclaviae, & Carotidis dexterae in saccum illum dilatato, haec duae arteriae ex facie posteriore incipientis sacci prodirent. Cum autem saccus quo magis ab orificio distabat, eo latior fieret; primum quidem interiores thoracis Partes, & in his arteriam Asperam, & oesophagum valde comprimebat: deinde vero cum anteriora thoracis ossa, praesertim vero claviculam dexteram, tum proximas huic costarum, & sterni partes assidua sua pulsatione, & erodente ex se emissio humore penitus absumpsisset; viam sibi ad exteriora paraverat, musculosque, & integumenta attollens, illam quasi alterius, ut dixi, capitis imaginem effecerat. Haec autem, quas extulerat, partes circumjectu suo prohibuerant, ne sanguis facile disrupto aneurysmatis sacco profundere-tur. Exterior namque arteriae tunica, quo magis a trunco recedebatur, eo magis extenuata, vix amplius agnosci, & percipi poterat ubi extra thoracem ventum erat. Tunica autem interior ipsa quoque apud truncum quidem naturalem servabat constitutionem, & mox etiam ex tribus videbatur constare membranis, quae sin-

singulæ in alias videbantur subdividi, sed crassiores, & quasi carneas, & quæ, si firmiores fuissent, musculorum ferme corpus repræsentassent, cujus tendo in tunica hac interiore, ubi ex trunco erumpebat, esset ponendus. Attamen hæ quasi carneæ membranæ, interiori facci tunicam efficien-tes, quæ nonnullis in locis transversæ digiti crassitudinem æquabat, aliis quibusdam in locis erant laceræ, atque erosæ; ut nisi aut exterior tunica, aut partium circumjectarum parietes prohibuissent, inde sanguis erupturus fuisset. Cæterum intra facci caveam grumosis sanguis continebatur. Artus quoque cedemate tumentes dissecti sunt: nihilque feri inter musculorum fibras inventum est; sed omne inter musculos, & cutem in dilatatis Adiposæ membranæ cellulis concludi videbatur. Credibile autem erat, in iis, quas diximus, artuum partibus substituisse ob debilitatum sanguinis per arterias impulsu, eoque sursum compellere non valentem; nam certe propiores cordi artuum partes, nequaquam, ut supra expositum est, tuebant. Id serum ex brachio, multis in locis incisa cute, expressum, colore aquam referens, cum igni fuisset impositum, neque turbidum factum est, & totum in auras abiit. Sed quod ex thoracis caveis acceptum fuerat, colore ad flavum saturatum accedens, & turbatum est, & paulo post in summo pelliculam duxit, hancque, procedente semper evaporatione, denique in imo vase reliquit. Serum autem ex ventre haustum, ut colore ad primum illud accedebat, sic quamvis non secus ac alterum avolaverit; nullo tamen modo turbatum est. Quin etiam cum singulorum portio, non igni commissa, sed in vasis vitreis seorsum esset asservata, alterumque brevi tempore multa in sui medio natantia concrementa ostendisset membraniformia, eorum similia, quæ sæpe apparent in vino; primum, & tertium multo pauciora exhibuerunt.

26. Plura in hac historia sunt adnotatione digna, seu viventem mulierem, sive etiam mortuam spectemus. In vivente illud in primis, quod non modo a violentiore; ut plerique alii aneurys-

mate laborantes; sed & a levi quolibet motu, atque adeo a cibi, potusve sumptione in suffocationis periculum incideret. Similiora his, & aliis, quæ in hac muliere descripta sunt, non memini unquam conspexisse, quam cum Octobri mense A. 1705. medicus affiderem Marchioni Excellentissimo Aloysio Pauluccio, Supremo Pontificiarum Copiarum Præfecto, & trium Amplissimorum S. R. E. Cardinalium ejusdem cognominis Fratris filio, Fratri, & Avunculo, multo longiore, & feliciore vita dignissimo. Hic enim ob ejusmodi morbum neque decumbere, neque intestinorum, aut vesicæ onus deponere, neque adeo alimenta deglutire poterat, quin fere paroxysmus illico excitaretur, præsentem suffocationem, ipsamque propemodum mortem aliquando intentans. Nam repente exsilire e sella; cui perpetuo, motum omnem cavens, insidebat, ad fenestram spe melius respirandi accurrere, cum stertore nihilominus spiritum ducere, tota facie livere, lotium, & cætera recrementa præter voluntatem ejicere, hæc, atque alia ejusmodi crebrius accidebant. Nonnunquam autem angustia usque adeo invalescebat, ut spiritu intercluso ne stertere quidem amplius posset; sed moribundi prorsus similis antrorsum concideret super brachia sustentantium utrinque servorum, & cum denique ex tanto periculo evadere inciperet, ac forte interdum matulam posceret, frustra propter penem, incredibilem prope in modum introrsum retractum, mingere tunc quidem conniteretur. Ægre tuli, priusquam is inevitabili fato succumberet, fuisse mihi necessario e Patria Bononiam redeundum, ut publico, qui primus omnium habitus est, Conventui Illustris Academiæ, nunc Instituti Scientiarum dictæ, ex officio præessem. Sic enim haud licuit, quem morbum cum paucis cogitando internoveram, disseccando penitus examinare; non quin dubium fuerit, aneurysma hædini capitis magnitudine ad arteriæ Aortæ curvaturam per anatomen esse deprehensum, quo gulæ, & magis arteriæ Asperæ canales premerentur; hoc enim vel ille diserte fassus est Nobilissimū Viri Medicus, cæteroquin

doctus, qui antea cum plerisque referebat ad convulsiones quidquid ægrum male habebat, ob eam potissimum rationem, quæ, ut a Cl. Pasta (1) demonstratum est, sæpenumero aliis etiam imposuit, aut imponere potuisset, non videri a perpetua causa, qualis aneurysma est, effectus esse non perpetuos posse: Sed quod sedem ejus aneurysmatis magis perspicue designare, & ad simplicem Aortæ dilatationem, an ad saccum pertineret, & id genus alia pro certo scire potuissem.

27. Neque enim dubito, quin memineris, fuisse olim (2) Aneurysmata a me divisa in ea, quæ vas, æque in omnem partem expansum, formant; & in ea quæ facci instar e vasis latere excrescunt, meamque esse divisionem ab Doctissimis Viris Schreiberno (3), & Valcarengio (4) probatam: posito autem sacco ad hunc, vel illum modum, facile ab Littrio (5), & a Boerhaavio (6) rationem fuisse redditam nunc animi defectionum, nunc suffocationum, a mutato corporis situ ingruentium, sanguine videlicet modo in sacci fundum, declivorem factum, ea copia relabente, ut jam non restet in arteriis quod servandæ circulationi satis sit, modo in oppositam facci partem ita recidente, ut bronchia, si forte proxima sint, arctissime comprimantur, quod in proposita accidebat muliere. Cæterum in Pauluccio sive erat, sive non erat Aortæ saccus; ea certe erat dilatatio, ut arteriæ Asperæ imposita, id quod resupinato corpore fiebat, hanc arctius premeret, idque eo magis, quo plus sanguinis illic subsisteret, expansionem simul, & pondus augmentis. Facile autem ad quamvis vel levem mutationem subsistere & in ipso, & in ea muliere consuevisse, alimenti deglutitio indicabat, qua gulæ proximum aneurysma vix premi nonnihil poterat, aut agitari. Sic perpetui quidem, sed non semper æque dilatati, aut gravis aneurysmatis effecta quædam possunt non esse perpetua. Sic etiam intelligis, si levis quæpiam accedat interna causa, aut alia, minus animadversa, ut flatus

per gulam eluctari nitentes, ut fortuitæ compressiones artuum, & quod consequitur, vasorum aliquæ, obstantes sanguini, ipsiusque propterea motum in trunco Aortæ, & aneurysmate paulisper tardantes; posse in istiusmodi quidem ægris vehementissimo paroxysmo occasionem præbere: & vicissim, si artuum vasa tempestive laxentur, cum subsistere in aneurysmate sanguis incipit, posse aliquando ita ejus motum expediri, ut paroxysmus in ipso initio feliciter intercipiatur. Utrumque horum in Pauluccio accidebat. Interdum enim causa apparebat nulla, cur paroxysmo correptus esset. Alias autem imminentes jam, atque adeo inchoati paroxysmi arte hac suppresserantur. Jam inde ab initio cum obscurus adhuc morbus sub larva falleret redeuntium quorundam dolorum per humerum sinistrum, vicinasque partes vagantium, levamen æger expertus erat a subjectæ manus, brachiique immersione in aquam sic satis calentem. Ex quo autem morbus aliis minus ambiguis indiciis, & iis præsertim de quibus dictum est, paroxysmis suffocativis se prodere inceperat, subinde in horum progressu, aut declinatione eandem poscebat aquam, ut manus dumtaxat lavaret, ac frontem, hincque se nonnihil semper magis levare, quam ullo alio remedii genere asseverabat. Tunc ego, qui ægrum iis primum diebus viderem, & hæc audirem; quin potius, inquam, venienti paroxysmo ista ipsa ratione occurrimus? manus tamen non tantum lavando, sed & ipsas, & brachia ad cubitum usque immersa in eadem aqua, si res votis nostris respondeat, tandiu detinendo dum indicia omnia imminentis paroxysmi prorsus abeant, atque evanescant. Non dissentientibus cæteris, ægro autem imprimis annuente, res tentata est eo exitu, ut cum paroxysmi alii graves, alii leviores tribus proximis superioribus diebus creberrimi fuissent, die quo sic illis primum occursum est, qui dies fuit Octobris septimus, & quatuor insequentibus nullus se exerere insultus potuerit, cum plures septimo

(1) Epist. de Cord. Polyp. n. V. (2) Advers. 2. Animadv. 39.

(3) Act. Erud. Lips. A. 1731. M. Aug. (4) De Aortæ Aneur. Obs. 1.

(5) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1707. (6) Prælect. in Instit. §. 826.

ptimo præsertim die incepissent, cuncti autem ea, quæ dicta est, ratione continuo reprimerentur. Et quanquam diebus proximis duo fuerint, qui prohiberi non potuerunt, alii tamen nonnulli, & in his gravior quidam ingruens die quartodecimo, repressi sunt remedio eodem; crede enim mihi, qui donec adfui, quidquid contingit, & quo die contingit, perattente, accurateque adnotavi. Atque utinam ea ratio arcendis omnibus par fuisset, ut eos quos dixi, certe arcuit, non minori ægri gaudio, quam si toties præsentem mortem repulisset. Eodem postea auxilii genere, additis brachiorum sub eadem calente aqua frictionibus, haud inutiliter usus sum in duabus Virginibus, quas vehemens ad præcordia anxietas, alteram cum suffocationis sensu, alteram cum sensuum omnium interceptione, per vices corripiebat. Hanc enim Virginem sic excitavi, & insultum, alioqui non brevem, ut solebat, futurum, mox solvi; illi autem aliquod saltem levamen attuli. Et ne ab iis longius abeam, quibus esse organicum ad præcordia vitium, & ob id crebras cum difficultate spirandi anxietates, constabat, cum illud tollere nemo posset, has saltem prompte adeo, ut mirarentur qui aderant, præsertim in Nobilissimo Patritio Veneto, eodem facili auxilio leviores feci. Sed etiam in Principe Serenissimo, ad quem, non dissimiliter affectum, consilii causa accitus fueram, eadem spe idem proponere non dubitavi: quanquam Medici, qui, me continuo Patavium ad docendi munus regresso, mox instare mortem, pronunciarunt, in usum trahere neglexerint, adeo in eo iudicio decepti, ut plures menses; id quod ego fieri posse dixeram; aliis curantibus, Princeps optimus superstes fuerit. Quoniam autem internæ convulsionum, ut in illis Virginibus, sæpe ejusmodi anxietates inducunt, & sæpe quoque, ut in cæteris, qui memorati sunt, addere se possunt ad organicum vitium, & sic insultum accelerare adventum, & vim augere; idcirco si frictionum in calida aqua utilitatem revocare etiam volueris ad quan-

dam motuum revulsionem, immersionem autem in sic satis calida ad relaxationem, quæ ab artubus ad viscera propagetur, non secus ac frigoris contraria actio a pedibus se introrsum adeo extendit, ut non raro colicos dolores inferat; me non solum non refragante, sed valde probante, huc transferes, quæ ad hunc modum Archiater docuit, Illustris Senacius (1) de causa cur sæpe frictiones, & sæpe itidem pediluvia palpitationes cordis pacaverint. Sed ad foeminam a Valsalva dissectam (2) redeamus.

28. De quorundam viscerum sede, quam in ea mutatam animadvertit, non est cur multa hic dicamus. Nam Colon intestinum eam quam ex parte descripsit, habere, neque ita raro, a primordiis usque, cum olim (3) admonuimus, tum ex pluribus harum ad te Epistolarum & potuisti colligere, & poteris. Hepar autem, & ventriculum inferius detruferat cor, ipsum quoque detrusum non suo tantum pondere, ac mole, sed & ejus, a quo sinistrorsum etiam compulsus fuerat, aneurysmatis arteriæ Magnæ: nec vero detrudere illa duo viscera cor potuerat, quin diaphragma interjectum deorsum compelleret. Hunc autem jure meritoque appellari posse Cordis Prolapsum in Epistolis Anatomicis (4) posui: quo nomine eum quoque libenter vocem, qui a Pacchiono in *Prima*, atque *Alterâ Historia* (5) descriptus est; nam alios quosdam, ab aliis frequentius propositos ob id tantum quod cor natura incumbere diaphragmati non videntur animadvertisse, non injuria rejeci: nec sane in ejusmodi errorem usquam video Valsavam incidisse. In vero autem cordis prolapsu diaphragma usque adeo nonnunquam deprimitur, ut quasi in cucullum quendam se deorsum extendat, quo cor amplectatur, sicut in Marchione *du Palais* vidit laudatus Potentissimi Gallorum Regis Archiater (6). Sed ut magis, minusve diaphragma, & cor descendunt, sic magis, minusve compressi ventriculi incommoda, & pulsationes cordis in sinistro hypochondrio animadvertuntur, ut Pacchioni confirmant

(1) *Traité du Cœur* l. 4. ch. 11. n. 19.(2) *supra*, n. 25.(3) *Advers.* 2. *Animad.* 2.(4) *XV.* n. 53.(5) *Oper. Edit.* 4. vers. fin.(6) *l. cit.* ch. 8. n. 4.

mant historia: itaque non ægri modo, sed & Medici, non accurate omnia perpendentes, pro ventriculi morbo, & pro Cœliacæ arteriæ pulsatione possunt morbum cordis, hujusque pulsationes accipere. Neque ab dissimili septi Transversi compressione haud raro accidit, ut pericardii hydrope affecti de dolore, & pondere conquesti sint, regionem ventriculi gravante.

Te autem mirari non oportet, quod Valsalva in ea muliere nec de ventriculo querelas, nec pulsationes circa hujus regionem memoraverit. Cor enim haud multum, sed aliquanto inferius descenderat: prætereaque ultimis quibus eam invisisse videtur diebus, tanto graviora non deerant, de quibus ægra quereretur, leviora, ut sit, prætermittens; ne de cordis pulsibus quidquam dicamus, qui tunc facile, ut in longo, permolesto, & ad inediam denique cogente morbo, ipsi quoque parvi fuerint, & debiles.

29. Cæterum id quod aliis pluribus, Valsalvæ pariter est condonandum, scilicet quod eo tempore quo Observationem hanc habuit, videri quadantenus iossi potuerint esse Aortæ membranæ, quæ polyposæ erant concretiones, illi intus adhærentes, carnemque mentientes: quanquam ejusmodi carnem non attinere ad arteriæ tunicas, monuerat Harvejus (1), quem omnium primum fuerunt qui crederent illam scriptis memorasse. Tu vero in illa ipsa, quæ supra (2) non semel a nobis laudata est, tanquam prima, quæ aneurysmatis in trunco Aortæ per dissectionem habita sit, Observatione invenies, sanguinem contentum fuisse concreto quodam cruore, seu carnisformi materia fibris destituta, quam rursus circumdabit subalbida, & dura quadam substantia transversæ digiti spissitudine, colore, & specie lardo suillo elixato non absimilis. Quæ cum leges, velim attendas non solum id quod evidens est, concretionem istam fuisse duplicem, verum etiam an circum undique ducta fuisse videatur. Eademque fac attendas in facile prima dissecti Aortæ aneurysmatis tum delineatio-

ne, quæ ex Riva est (3), tum pleniore, quam Ruyschius (4) dedit tunicarum (seu potius concretionum) innumerabilium *carinosarum* descriptione, quæ *quasi lamellatim* dispositæ, aneurysma conflabant. Mitto alias, quæ sunt postea editæ, in quarum aliquot, velut in ista Valsalvæ, utrumque eorum quæ dixi, non difficile a te potest agnosci. Quod si est; ut certe ex meis quoque observationibus haud raro est, in iis præsertim aneurysmatibus, quæ sacci instar ab arteria propendent; minime grave futurum spero Doctissimo, meique amicissimo Viro, si has saltem concretiones, a me quoque olim (5) descriptas, habere pergam pro polypo ante mortem efformato. Neque enim pro vario cadaverum positu invenire solitus sum ad unam aliquam, modo hanc, modo illam plagam, sed in immoto etiam cadavere circum undique locatas, & adhærentes, easque colore quodam lurido, nedum obsoleto, substantia autem præter modum exsucca, ut quanto magis ab iis discrepant omnibus, quas in cordis ventriculis unquam viderim, tanto magis significant, non se, ut has esse novissime productas, quippe non ut hæ, sanguinis similes, qui unquam mihi se obtulerit, postquam pridie in vitreo vase concrevisset, examinandum, sed longe aliter ad tactum, aspectumque ipsum se habentes. At enim in cunctis non occurrunt aneurysmatibus, etiamsi crassus, viscidusque sit sanguis, arteriæ autem superficies inæqualis, latitudo multo amplior, parietes infirmi, denique omnia ita disposita, ut depositiones, adhæSIONESQUE contingere, sanguinis videlicet motu valde imminuto, facile debere videantur; quin hoc ipso in viventibus canibus obligata arctissime arteria omnino sublato, polyposa tamen concretio supra vinculum, ut Lancisio (6) apparuerat, nequaquam apparuit. Ego vero non hoc solum Viro, qui propter ingenium, diligentiam, doctrinam, & amorem erga me suum mihi est charissimus, libenter credo; sed insuper quod de aneurysmatibus quibusdam contendit, meis nonnullis, Valsal-

(1) De Circ. Sang. Exerc. 3. sive ad Riolan. 2.

(2) n. 3. & 18.

(3) Eph. N. C. Dec. 1. A. 1. Obs. 18.

(4) Obs. Anat. Chir. 38.

(5) Advers. 2. Anim. 41.

(6) De Aneur. Propos. 38.

salvæ autem plerisque Observationibus, ultro confirmo. Cæterum ut innumeros alios polypos, quos nimia plerique facilitate in viventibus ponebant, recte ab ipso in dubium vocatos esse fateor, neque alium novi, qui nervosius de tota ea re disputaverit, meliusque hac in parte de Medica Facultate sit meritis; sic perpaucos quosdam polypos ex tanto numero crediderim posse excipi, in primisque eos, qui ubi diu aut sublati, aut plurimum impeditus fuerit sanguinis motus, inveniuntur. Nam quod ab Lancisio in canibus, idem ab aliis in hominibus compertum est, velut ab Experientissimo Chirurgo Petito (1), qui in mutilatorum arteria polypum describit, ac pingit, supra ligaturam efformatum, huncque perfectum fere inveniri dicit, non modo post vigesimam, aut trigesimam, sed & post secundam ab amputatione diem. At si motus sanguinis sit non, ut ibi, omnino prohibitus, sed valde tantummodo retardatus, ut in magno aneurysmate; per mihi difficile in multis videtur, nihil tandem longo saltem spatio temporis secedere, nihil concreescere, & adhærere e sanguine aut lentius illac progrediente, aut etiam, ut in sacciformibus aneurysmatibus, propemodum subsistente. Per idem enim sacci orificium, per quod facile illapsus, impulsusque est, non potest facile totus redire: quæ res ab Littrio (2) inter causas ponitur, motum sanguinis retardantes, ipse vero haud scio, an non omnium præcipua sit. Quid, si cum hac, præter cæteras illas universas causas, ægri aut syncopem, aut suffocationem timentis, perpetua fere, ut demum solet, quies conjungitur? Quod si vel sic nulli fortasse nonnunquam ante mortem polypi gignerentur; peculiarem latere in eo homine causam putarem, ob quam ne post mortem quidem gigni possent, aut vix possent. Verum hæc aliorum, in primisque ejus, quem merito amo, ac laudo, Clarissimi Viri judicio, arbitrioque permit- tam.

30. Antequam scribendi finem facio de aneurysmatibus, a Valsalva multo sæ-

pius quam credidisset, per anatomen in arteria Aorta deprehensis, committendum mihi non esse intelligo, ut silentio id prorsus dissimulem, quod tanta exitialis morbi frequentia permotus, cogitare coepit, nimirum ut ipsi inter initia occurrendo incrementum, progressumque interciperet. Occurrendi ratio illa est ab ejus studiorum socio Hippolyto Francisco Albertino (3) vulgata: quam si perlegeris, continuo tecum existimabis, neminem alium facile extitisse, qui tam severa diligentia executus sit quod Hippocrates (4) olim in venarum internarum varicibus, de quibus supra (5) dictum est, in hunc modum præceperat: *conducit autem talibus, si ab initio curandos suscipies, ut & venæ de manibus sanguinem emittant, & diæta e qua quam siccissimus, & exanguissimus fiat. Sed tantæ severitati par utilitas respondit. Nam quod Hippocrates subjecit: si curentur incipiente morbo, rursus in loco venæ confidunt ad latus, humilesque fiunt, idem prorsus ab eadem curatione, in tempore adhibita, ipsis quoque accidit arteriis. Neque hæc Valsalva expulsiōnis duntaxat, cæterorumque signorum discessione intellexit, quæ aneurysma incipiens comitantur; sed & ipsis oculis usurpavit. Cum enim Vir Nobilis, quem sic persanaverat, ex alio postea morbo forte interiisset; arteriam, in qua olim aneurysmatis initium fuerat, contractam rursus ad naturalem modum, sed quasi callosam eo loco deprehendit. Hoc quidem, ut multa alia annis illis posterioribus Valsalva scribere prætermisit: cum aliis tamen communicavit, ac nominatim cum Præstanti Medico, spectatæque, siquis alius, fidei Viro Joanne Antonio Stancario, a quo ipse, cum A. 1728 Bononia transirem, id, & quæ subjiciam, accepi. Scilicet misso, quantum oportebat, sanguine, factisque cæteris, quæ postea scripsit Albertinus, cibum, potumque Valsalvam magis, magisque in dies singulos imminuere consuevisse usque dum eo perveniret, ut pultis felibram mane daret, vespere autem dimidio minus, neque aliud præterea, si aquam excipias, & hanc quoque intra certum pondus,*

(1) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1731.

(4) De Morbis l. I. n. 10.

(5) n. 1.

(2) Mem. A. 1707.

(3) Opusc. cit. supra, ad n. 5.

dus, quam aut gelu, ut vocant, cydoniorum, aut lapide osteocolla, medicabat in tenuissimum pulverem comminuto. Ubi satis ægrum hac ratione macerasset, ut præ imbecillitate vix e lectulo in quo, ipso præcipiente, jam inde a principio decumbebat, manum attollendi facultatem haberet, paulatim in dies singulos alimentum auxilise, donec rediissent necessariae ad surgendum vires. Hoc autem addebat Stancarius, ut qui ipse quoque juniorem Monachum, eadem ratione usus, feliciter percurasset, primis illis, quibus sic curati surgere incipiunt, diebus pulsationem redire; sed terreri non oportere; neque enim illam perstare, imo demum omnino evanescere, neque amplius reverti, nisi forte homines nolint se intra moderatas vivendi leges continere. Juveni enim Doctore, qui id noluit, frustra ea curandi norma Valsavam antea pulsationem abstulisse; hanc enim reversam iterum, & cum ea morbum hominem denique confecisse. Hæc, si velis, adjicere iis poteris, quæ tradidit Albertinus, & mecum interea animadvertere, quam longe a Valsavæ ratione, qui vel aquam non nisi intra certum pondus præbebat, eorum absit consilium, qui *thermopotationem* eodem affectis morbo commendarunt: & contra, quam prope ad illam curatio accedat, quam Bernardinus Genga (1) feliciter expertus fuerat, Joannes autem Maria Lancisius (2) merito confirmavit, ad exteriora aneurysmata ab initio ipso coercenda; ut nisi Hippocrates, quemadmodum supra indicatum est, quadantenus præmonstrasset, translata ipsa per Valsavam ab exterioribus ad interiora aneurysmata videri posset.

31. Non sum nescius fore plures, quibus multo gravior Valsavæ curatio, quam aneurysma suum videatur, eo præsertim tempore, quo illa esse utilis posset; leviam enim tunc incommoda, neque instans adhuc periculum sibi ægros in morbo, quem non vident, blandiri sinunt, longe aliter sensuros cum eo res deducta fuerit, ut neque gravissimæ, assiduæque molestiæ, neque mors ipsa in singulas horas impendens,

ullo amplius præsidio vitari queant. Qui illam in cibo parsimoniam, cum sanare poterat, ferre noluerant, inediam aliquando extremam, ut proposita mulier (3), pati coguntur, quæ non salutem afferat, sed mortem potius, quippe infirmissimo, exhaustoque jam corpore, acceleret. Ob eandemque infirmitatem, & sanguinis paucitatem, venarum sectiones, quæ in tempore auxilium tulissent, exitio sunt. Contra, quantum hæc, & parsimonia illa initio possint, nihil magis, quam utrarumque ostendit utilitas Medicis nota, si vel moderate ad aneurysmatis jam facti, necdum tamen nimis protracti, retardandos progressus, in usum trahantur. Sed Anum ego Bononiæ vidi, quæ ob gravem oculorum inflammationem in Nosocomium excepta fuerat. Cum pulsus plenos, vibratos, & renitentes perciperem, in collo autem micantes Carotides arterias spectarem, sinistram præsertim, quæ haud procul ab larynge in aneurysma extuberabat, æquans nucem juglandem; quæsi vi, recens, an vetus id esset, & hæc quæ referam audivi. Ante novem annos cum se biduum assiduus laboribus, non sine totius corporis contentione, fatigasset, ea quæ in collo animadverterem, oborta esse. Quæ cum Medicis duobus non ignobilibus ostendisset; utrumque, id quod evidens erat, aneurysma esse, pronunciasse: sed alium aliud consilium dedisse. Alterum enim, ut sanguinem mitteret alternis mensibus imperavisse: alterum, ne sanguis mitteretur, sed potius ut cibus parce uteretur, aliaque id genus præcepisse, ratione hac addita, notum sibi fuisse hominem, cui dum sanguis ex incisa vena efflueret, aneurysma eo ipso tempore disruptum esset: Quod sive casu factum est, nimis videlicet jam extenuatis, & semilaceris parietibus aneurysmatis ruptura per se imminente, sive hæc paululum accelerata fortasse est, nonnihil aucto, dum sanguis e vena efflueret, reliqui in ejusmodi parietes sanguinis impetu; addi quidem hoc potest ad cæteras causas, cur extremo tempore, aut cum rupturæ jam jam instantis indicia sunt, nihil a Medico movendum sit,

(1) Anat. Chirurg. l. 2. c. 24.

(2) De Mot. Cord. & Aneur. l. 2. c. 1. Propos. 11. in fin.

(3) supra, n. 25.

fit, præsertim cum, præter Ballonianum (1), alterum haud ita abfimile exemplum non ignorem, quod mox subjicietur; non tamen prohibere debet utilissimum, incipiente, & progrediente aneurysmate, venæ sectionis præsidium. Quod & ei de qua narrare coeperam foeminæ etsi nimis placuit, satis tamen profuit. Prioris enim Medici consilium omnino secuta, alterius autem vel ea in parte, quam & prior ille certe probasset, usque adeo exosa, ut quos, & quocunque sive occasio ferret, sive appetentia suggereret, in recta vivendi norma errores admitteret; novem tamen ipsos annos; etsi cordis quoque palpitationes interdum accesserant; sine ullo prorsus incremento ea pertulit, quæ in collo descripti. Verum hanc imitari foeminam periculosum; nisi quis forte tantundem gignat sanguinis, quantum ipsa gignebat. Nam præter eum, qui altero quoque mense mittebatur, anno ante quam ipse viderem, post tussiculam expectoraverat eam copiam sanguinis, ut ad extrema pervenerit, neque in cachexiam tamen inciderit, imo denique gravi, ut dixi, oculorum inflammatione laboraret.

32. Nunc alterum illud, quod paulo ante sponendi, exemplum accipe, haud ita, nisi fallor, ejus dissimile quod Anui narra-
verat Medicus. Vir Nobilis annos natus amplius quinquaginta sub initium Maji A. 1730. Patavium venit, ut me, simulque alterum consuleret senioremedicum. Nar-
rabat, ex quo sibi recidivam scabiem sulphureo unguento repulisset, ex eo tempore; decimus tunc annus erat; obnoxium paulatim esse factum molesto cuidam ponderis sensui, & constrictionis, quasi cum in medio oesophago bolus hæret: ejus sensus sedem videri sibi in thorace intimo contra mediam sterni regionem; nisi quod nonnunquam, sed raro, eo usque extendebatur, ut infimo sterno responderet: tunc vero & respirationem nonnihil lædi, & gravissimum stuporem quendam diffundi per utrumque artum superiorem. Et initio quidem eum sensum ortum sibi esse dumtaxat inter ambulandum, præsertim per acclivia; postea vero etiam cum se inclinaret, eoque in si-

tu permaneret. Perraro æstate, aut ante prandium oriri: sæpius hyeme, & a prandio, & cum lectum peteret. Plerumque cito evanescere si stet: at nupera hyeme cum dormientem, quod antea acciderat nunquam, excitasset, duas, tresve horas, etiam si surrexerat, perstitisse. Cæterum neque pulsationem percipiebat ullam, neque intermittentes pulsus habebat; habebat tamen valde frequentes, & vibratos, cum ipsos, molesto illo sensu haud prorsus absente, exploraremus: quo etiam tempore arcte appressa circa mamillam sinistram manu, cor aliquanto validius, quam æquum esset, pulsare visum est. Cum præter ea, quæ dicta sunt, nihil usquam mali interrogando deprehenderemus, præsertim vero neque cephalicæ, neque hypocondriacæ affectionis vestigium subesse; ambo suspicari coepimus, retropulsas olim irritantes, erodentesque scabiei particulas non tam ganglio, aut plexui cuidam nervorum; præcordiis intervenientium, quam Magnæ fortasse arteriæ tunicis insedisse, ac dilatationi opportunam fecisse. Ut in re tamen minus perspicua id consilium dantes, quod si non prodesset, nocere non posse crederemus, omittendam non putavimus venæ sectionem, quippe in homine firmis viribus, & laudabili habitu corporis, & rubra a puero usque facie prædito, non nocituram, imo facile sive a nervorum contractionibus, sive ab arteriæ dilatatione morbus esset, eo præsertim verno tempore profuturam. Hoc etiam discedenti inculcasse me memini, si profuisse sentiret, iterandam postea ante veris finem curaret; at si a prima turbari, aut debilitari se animadverteret, prætermitteret, idemque in cæteris remediis faceret, uno excepto, apto videlicet, quem accurate commendaveramus, rerum usu, quas Medici vocitant non-naturales. Igitur cum feliciter domum, quæ non ita longe distabat, pervenisset, primisque innocentissimis remediis uti coepisset, e brachio autem dextero sanguis missus esset ad uncias octo, visum est ejus Medico mitti rursus oportere propterea quia esset, ut dicebat, incensus, & certe niger, ac valde viscidus. Ubi autem quartus dies advenit, quo die con-

Tom. II.

I

sti-

(1) Vid. n. seq. in fin.

stituerat esse mittendum, repugnare æger, monitorum meorum fortasse memor, ac debilitatem, quam percipere se aiebat, opponere; & sane duabus, quæ proxime præcesserant, noctibus vexatus aliquantum fuerat morbo suo. Sed cum ea debilitas neque solitam hilaritatem, neque ambulandi facultatem, neque pulsus, ut Chirurgus affirmabat, vigorem tolleretur, hujus tandem vocibus victus, pedem, ut Medicus jusserrat, præbuit, ex quo sex, haud amplius, unciae sanguinis emissæ sunt. Quo facto, se a Chirurgo occisum fuisse dicens, animi defectione correptus est, moxque, cum ab hac relevatus esset, altera, denique cum alvi exonerandæ causa, per se e lecto surrexisset, tertia, simulque suo captus morbo, levare amplius non potuit, itaque vivendi finem placide fecit eodem, idest vigesimo circiter ex quo Patavio discesserat, die. Cum plerique ex ejus Civitate Medicum, ut sit, & Chirurgum incusarent, quasi temere, & præter rationem eo die sanguinem mittentes, Virum Nobilem continuo insecuta morte sustulissent, nosque ea de re per litteras consuleremur; quid ex ejusmodi, qualem suspicati eramus, morbo, vel nullo sanguine emisso, persæpe accidat,

docuimus, motumque in illos animorum sedavimus. Quod illi, si dissecandi cadaveris facultatem habuissent, multo citius, ut opinor, per se fecissent, mortis causam non ex eo, qui per venam eductus fuerat, sanguine, sed ex eo, qui interno vase aliquo perrupto facile profluxerat, ostendentes: quanquam Balloniûs, cui non absimiliter contigit, ut Formageus, cujus aneurysma supra (1) est a nobis commemoratum, *tribus a vena sectione horis, derepente eo rupto interiret*, non negavit, *magna artis nostræ, quæ multis est auxilio, calumnia* id sibi accidisse, & *turpem fuisse calamitatem* agnovit. Sed ipse qui morbum pro alio accepisset, prævertere calumniam non potuit: illi nostra suspicione, & iis, quæ ægro inculcaveram, auditis, sibi melius antea consulere potuissent. Cæterum magno hic quoque descriptus a nobis casus documento est, ne repugnantes ægri, in obscuris præsertim morbis, ad aliquod remedium, quod magnum sit, aut magni speciem habeat, admittendum cogantur.

Tu vero interea valebis, & meas aneurysmatum Observationes per anatomen confirmatas proximis Litteris expectabis.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XVIII.

Absolvitur sermo de Respiratione Læsa a Cordis,
aut Magnæ Arteriæ intra Thoracem
Aneurysmatibus.

MEas quoque accipe Aneurysmatum intimi thoracis Observationes eodem ordine digestas, quem superiore Epistola in Valsalvæ Observationibus secutus sum, ut sive illa in Corde, sive in Magna arteria, sive demum utrobique sedem haberent, inde pariter intelligas, læsionem qua de agimus, Respirationis exitisse.

2. SUTOR annos natus triginta tres, obnoxius a paucis annis spirandi difficulta-

ti, quæ vel sedentem, ut futores solent, vexabat, & levibus quibusdam animi defectionibus, pulsu tunc quidem, sed non postea, inæquali, aliquando etiam vertiginibus, sed iis quæ dixi, potissimum, ut ab eo accipi qui ante annum ipsi fuerat Medicus; denique circa medium Januarium A. 1739. mane cum in Nosocomium scarlarum gradibus, qui plurimi sunt, per se ascendisset, lectuloque statim exceptus esset, dolorem ad diaphragmatis regionem manu,

(1) n. 3.

manu, & verbis indicabat, tussiebat, pulsus languidos, & nonnihil frequentes habebat, sed qui neque intermitterent, neque ullo modo essent inæquales. Cum mors vicina adeo non videretur; viridia evomit, & intra horæ dimidium, ex quo venerat, vivere desit.

CADAVER, ut Anatomem inchoarem in Gymnasium delatum, inspiciens, habitu vidi sic satis laudabili, quamvis minuta scabie, & colore quasi cachectici fœdatum esset, pedibus tamen minime tumidis.

Ventre aperto, in quo paucum serum subcruentum effusum erat, magna pars intestinorum Tenuium ex fusco subrubens conspecta est; Colon autem ad tractum non parvum, & præsertim quia a dextero ad sinistram hypochondrium fertur, adeo contractum, ut non valde superaret crassitudinem digiti pollicis. Contractus quoque ventriculus, intus vero striis inflammatoriis hic illic, & potissimum in rugis, distinctus, superiore autem orificio jam livido, & subnigrescente; bilis flavæ aliquid continebat: quæ in sua vesicula etsi nigricans appareret, colore tamen saturate croceo vesiculam, & viciniam infecerat. Lien æquo crassior, sanus tamen, septo Transverso tota facie gibba validissime annectebatur. Præ cæteris incurrebat in oculos tenuitas arteriæ Magnæ, quæ ab eo Septo ad divisionem usque, mulierculæ magis convenisset, quam viro magnæ potius, ut hic, staturæ: quam ego tenuitatem eram ex eo fortasse repetiturus, quod hic Aorta non ut solet, sub arcu Appendicum diaphragmatis in unum convenientium, si ve non per dimidiatum foramen, sed per foramen transibat in ventrem; nisi id foramen consueta latitudine, longitudine autem fuisset duorum digitorum. Ne vero in re quam apud alios nunc quidem non memini legisse obscurus videar, sic habito, eo intervallo, quod modo indicavi, a summa illius arcus parte retrorsum, deorsumque relicto, tendinem, linearum novem Bononiensium (1) longitudine, unius crassitudine, ab interno latere Appendicis dexterae in transversum fuisse ductum in latus internum sinistrae: sicque inter hunc tendinem, & illum arcum Aortam in ventrem se

trajecisse. His, atque aliis, quæ hic memorare minus attinet, perspectis, cum vena Cava, qua ex hepate diaphragma adit, incideretur, multum sanguinis prodixit adeo crassi atque atri, ut spongiæ adhæreret magis quam sugeretur, ipsamque tingeret atramenti instar. Nec minorem copiam ejusmodi sanguinis per eandem venam exiisse postea invenimus, cum decima post die, qui a morte erat decimus tertius, singulis interea ventris visceribus ex ordine demonstratis, ad cadaver rediimus, nihil tempestate ea frigida grave olens. Thorace resecato, in utroque ejus cavo aquam limpidam, non tamen multam, deprehendimus, pulmonem autem dexterum ferme undique, sinistram vero ex parte dumtaxat aliqua pleuræ adhærentem. Uterque turgidus, sed neuter gravis, aut in bronchiis, vasisque cæteris, aut substantia ipsa usquam morbosus. Illud tantummodo animadvertum est, multo difficilius quam soleat, eam substantiam a bronchiis, cæterisque vasis distrahi, abrumpique potuisse. Sic etiam mox in Aortæ extrema tunica avellenda, resistentia major, quam consuevit, inventa est. Cæterum ad arteriæ Asperæ in prima bronchia divisionem glandulæ Bronchiales non modo plures, sed crassæ adeo fuerunt, ut mediocres uvarum acinos æquarent. In pericardio aqua rubens non multa: cor autem vel majus quam si duo corda in unum jungeres. Et ambæ quidem auriculæ, & Sinus, ut vocitant, Pulmonaris venæ erant ampliores; sed ventriculi, sinisterque in primis, multo magis. Hic autem in latitudinem ubique creverat usque adeo, ut omnium ejus parietum imminuta crassitudo vix crassitudinem æquaret parietis illius, qui ventriculi dexteri est proprius. Lacertuli tamen illi, qui intra sinistram ventriculum implicantur in retis modum, non propterea disrupti, nedum absumpti, conspiciuntur. Nullum autem evidens ullis in valvulis erat vitium præterquam in iis, quæ Aortæ orificio præficiuntur; valde enim strigosas vidimus, & in se contractas, tum subrigidas, atque duriusculas, idque in summo præsertim singularum limbo. Ejus au-

I 2 tem

(1) Vid. Valsalvæ de Aure Hum. Tab. 9. ad *

tem, quem supra descripsimus, sanguinis cum mediocris esset copia intra Aortæ initium, major erat in sinistro ventriculo, idemque Coronariorum vasorum ramos, qui per cordis superficiem ducuntur, ita repleverat, ut plures quam soleant, inter eos laterales anastomoses ultro oculis se obicerent. Etsi autem nusquam, non secus ac vena Cava, dilatata præter modum apparuit arteria Magna; non levia tamen vitia toto ostendit trunco, & eo majora, quo magis hic ad cor accedebat. Cum enim ab Iliacis usque intus esset magnis albidis maculis, inchoamentis videlicet futuræ ossificationis, ita variegata, ut paucis parvisque locis secundum naturam se haberet; quo magis per thoracem ascendebat, eo magis id vitium crescebat, ut priusquam ad sinistram ventum esset subclaviam, manifestius ex maculæ hic illic ad naturam accederent ossæarum squamularum. Verum tamen os nusquam fuit, ne inter cor quidem, & illud orificium, quod dexteris Subclaviæ, & Carotidi commune est: quo toto tractu lurida intus erat arteria, & inæquali pluribus in locis superficie: quæ vitia pone ipsas etiam valvulas Semilunares ostendebat. Sed & eo toto, quem modo dicebam, tractu ea parietum duritie fuit, ut vi etiam magna adactò cultro vix posset discindi, apparente in sectionibus substantia inter cartilaginis, & ligamenti naturam media.

Cranium denique reclusum est. Sed præter meningum venas turgentes sanguine atro, quali & plerique Sinus in quos eæ corrivantur, distenti erant, nihil quidquam dignum fuit adnotatione, cum in ventriculis ipsis cerebri nihil feri effusi, nedum alibi morbosum quidpiam conspiceretur.

3. Fuscè narravi quæ vidi, narraturus pariter cætera, si vidissem, aut pro certo scivissem, ea videlicet, quæ novissimis mensibus, aut saltem diebus præcesserant. Præcesserunt autem fortassis quæ ventriculum, & Tenuia intestina irritarent, ut conspecta in utrisque, & viridium vomitus indicare possunt, sive ea quæ irritarent, homo ingessit, sive paulatim congestit, bilem

puta, quam descripsimus, acidosque humores. Aut etiam quacunque de causa jam phlogosi correptum fuisse ponito ventriculum, ut striæ illæ rubescentes ostendebant, & superius ejus orificium vel magis, quod hujus nigricans, livor significabat. Ex his satis intelliges, unde vomitiones, & pulsus languidi, & dolor ad regionem diaphragmatis, mortem proxime antecesserint, præsertim cum diaphragma tunc magis, magisque laboraret ab imposito cordis pondere, aucto a crasso illiusmodi sanguine, qui tanto magis subsistebat, quanto minores expellentis cordis vires, quod significabat pulsus, fiebant. Quod si addas compressionem quoque cerebri a sanguine, ob languidum impulsu, in meningum vasis restitante, & quod consequitur, exiguum spirituum ad cor affluxum eo tempore, quo magno fuisset opus; proclive erit assequi conspirantes causas tam celeris mortis; non mirandæ tamen, si plura, ut Lancisius (1) animadvertit, eorum exempla attendamus, quorum cor cum esset dilatatione affectum, eo facilius moveri desit, prægravatum nimirum, & mox, si quid accederet, oppressum onere sanguinis remorantis: qualia exempla, ne apud Auctores, aut in superiore Epistola (2) quæras, in quibusdam proximis invenies Observationibus (3).

4. Unde autem factum dicemus ut cor in hoc homine sit dilatatum? Erat ei, ut diximus, magna pars trunci Aortæ præter modum angusta: quæ res quantum ad dilatandum cor possit, & mox apparebit, & collata cum hac nostra, Solertissimi Anatomici Meckelii (4) Observatio, in Virgine habita, confirmabit. Ad hoc vitium, a primordiis innatum, accessit postea in nostro homine id vitæ genus, quod progressum sanguinis per eam arteriam vel magis difficilem redderet. Sutores enim non modo, ut cæteri sellularii opifices, magnos illos inferiores arteriæ ramos non uno in loco ad angulos flectunt, flexosque retinent, sed insuper quo magis antrorsum se curvant, eo magis ventris, sæpe in eorum plerisque cibo, & potione pleni, visce-

(1) De Subit. Mort. Schol. 11. ad Obs. Ph. yf. Anat. 2.

(2) n. 10.

(3) n. 8. & 14.

(4) Memoir. de l'Acad. R. de Berlin. A. 1750.

viscera, & per hæc diaphragma quoque comprimunt, ut minus expeditus sit per ventrem, ac per thoracem sanguinis motus, arteriarum ramis, truncoque ipso constrictis, & magis in angustum redactis. Ob has igitur causas obice posito ut progressui sanguinis per arteriam Magnam, sic egressui e corde; majori hoc conatu impellere illum debuit per eam arteriam, & hæc majori quoque reniti, & se restituere, donec ob hæc ipsa, ejus ita structura vitiata est, ut præsertim prope cor eam, quam descripsimus, duritiem, in valvulis autem strigosam insuper restrictionem contraheret. Tunc vero neque apte cedere hæc arteria ad sanguinem excipendum, neque se constringere ad promovendum jam potuit. Restituere igitur in corde aliqua sanguinis portio debuit, & eo major quod valvulæ neque ob rigiditatem poterant satis se ad arteriæ parietes reclinare, ut egressum liberum permitterent, neque ob eandem rigiditatem, huicque additam strigosam contractionem satis se explicare, ut mox reditum intercluderent. Itaque ut in aliis, puta Verdriesii (1), & Zwingeri (2), Observationibus, quorum ille Aortam prope cor intus osseam, hic Aortæ valvulas duras, & cartilaginosas invenit, sic in nostra quoque haud obscure vides, quæ causæ resistendo cordi, & in eo, quanto plus sanguinis, tanto magis irritaturi, & renixuri ejus adauctis conatibus, retinendo, potuerint sensim magis, magisque cor distrahere, & dilatare, eoque hic facilius, quod & vitii utrumque genus erat in Aorta conjunctum, & sanguis tum sua crassitie magis renitebatur, tum salibus foetus erodentibus, quales vel scabies illa indicabat, abrumpere poterat minima (quæcunque ea sint) vincula, quæ cordis fibras connectebant. Quod si hoc forte, aut pars ejus aliqua laxior a primordiis, & infirmior fuit; tanto ipsum, aut hæc dilatari facilius potuit.

5. Necessarium autem videtur, si non hoc in casu, at in nonnullis certe hanc ultimam causam agnoscere, velut cum obex est ad Aortam, nec tamen sinister,

sed dexter cordis ventriculus dilatatur, ut in eo Canonico cujus dissectionem profert Lancisius (3). Nam alioqui cujus ventriculi emissario opponitur obex, is fere ventriculus magis solet dilatari, ut puta sinister, cum impedimentum est ad arteriam Magnam. Quamobrem dubito, num Lancisius, si suis ipse Scriptis supremam manum imponere potuisset, ea subjecturus fuisset: cum ad Aortam est obstaculum, dilatationem in dextris cordis cavis plerumque solere accidere: cum vero in sinistris accidit, fere semper in auricula, non in ventriculo observari, idque patere in casu relato ab ipso Boneto in hoc Sepulchreti lib. 2. sect. 7. observ. 49. ex Daniel. Horstii animadversione. Nam si eum relegisset casum; sinistram quidem auriculam majorem apparuisse dextra, vidisset, sed de ventriculorum magnitudine nihil sigillatim; illud dumtaxat generatim dictum, cor nimia quantitate excessisse, ut tam magnum adstantes summe admirarentur. Si vero non modo aliorum, sed & sui ipsius respexisset Observationes; continuo sibi aliter sentiendum animadvertisset; nisi forte ne alterum quidem Celeberrimum Virum hoc per se editurum fuisse arbitremur, cor dextrum rarius, frequentius vero sinistrum, ex Lancisii experimentis aneurysma pati.

Sed ego certe seu meas, sive alienas spectem Observationes; plura ventriculi sinistri, quam dexteri, invenisse, & legisse aneurysmata videor meminisse; sinistræ autem auriculæ non multa: itemque sinistri ventriculi aneurysmata cum vitio aut proximæ Aortæ, aut hujus valvularum fuisse conjuncta, dexteri autem cum impedimento fere aliquo aut ad valvulas, quæ ejus emissario præficiuntur, aut ad sanguinis ipsas per pulmonem vias, aut denique ad immissarium ventriculi sinistri; si quædam excipias in quorum observatione aut hæc, quæ modo dicta sunt, non perquisita esse videntur, aut hæreditaria laxitas dexterarum fibrarum, Lancisio ipso præeunte (4), est facile agnoscenda. Non est ergo tenuior, inquires, & quod consequitur, infirmior paries proprius ven-

(1) Eph. N. C. Cent. 6. Obs. 51.

(2) Eorund. Act. Tom. 1. Obs. 18.

(3) De Aneur. Obs. 53.

(4) Ibid. Propos. 47.

ventriculi dexteri, eoque dilatationibus opportunior? Est vero; si pares causæ, & ad eundem modum applicatæ, vi pari ad ventriculorum dilatationem nitantur. Sed de re in hunc modum proposita minime hic instituta est disputatio. Itaque cum ad emissarium sinistri ventriculi obstaculum est, neque hic tamen, sed dexter, aut si uterque, dexter magis est dilatatus; videtur majus quidem robur, quam soleat, obtigisse ventriculo sinistro, minus autem dextero, sive hoc a primordiis, sive postea quacunque de causa acciderit, velut in eo homine, cujus morbi, & dissectionis brevem historiam olim mecum communicavit Vir non minus humanitate, quam doctrina, & virtute, vel eo tempore, in primis spectatus, nuper autem magno merito suo Archiattrorum Pontific. Comes Marcus Antonius Laurenti. Sic autem agebat.

6. QUIDAM affectione, Incubo simili, sæpe vexatus, itemque difficili respiratione, ad quam se levis febris adjunxerat, detracto sanguine convalescere ferme ex toto visus est. Sed recrudescente morbo, interiit, facie, colloque liventibus.

THORACE recluso, & aqua in eo animadversa, magnitudo cordis occurrit tanta, quanta nunquam antea, ob summam præsertim ventriculi dexteri, annexæque auriculæ dilatationem. Arteria autem Magna erat prope cor ad miram angustiam contracta.

7. Est etiam aliquando cum sinistri ventriculi, sed simul auriculæ dexteræ dilatatio invenitur, ut in ea Observatione, quam medio jam autumno A. 1708. Venetiis ab se recens habitam, & cum quadam Valsalvæ (1) a te comparandam, in hunc modum narravit Præstantissimus Santorinus.

8. VIR qui antea laboraverat per intervalla brevi respirandi difficultate, novissime se mori clamans, vehementer ambulare per cubiculum coepit, & demum in lectum concidens, illico mortuus est.

THORAX plures libras habuit feri cruenti, non pari tamen utrinque copia. Arteria Magna squamis osseis, & inter has

tuberculis quibusdam, intus aspera deprehensa est. Cordis ventriculus sinister, & auricula dextera dilatata. Caput post hæc recludere, supervacuum visum est.

9. Quæ duabus proximis Observationibus proposita sunt, non dubito quin pleraque vel per ea, quæ supra posui, tibi ipse explices. Unum potius, quod in neutra est, fortasse ex me quæres, an defuerit, & si præsertim in prima defuit, quid ergo sentiendum sit de Lancisii (2) dogmate, quo ex dilatatione auriculæ, ac ventriculi cordis dexteri sequi, tradidit, ut orificium quoque illud utrique interjectum, quod Triangularibus valvulis instructum est, dilatetur adeo, ut cum amplius haud possit his omnino præcludi, sanguinis portio per rimas, inter has necessario hiantes, a ventriculo se constringente in venam Cavam repellatur, unde earum Jugularium venarum, quæ externæ cum sint, omnium oculis in collo patent, conspicua dilatatio, & mox, se dilatante ventriculo, par contractio alterne contingant, quæ minus cautis Medicis pro arteriarum Carotidum pulsatione, & contractione aliquando imponant. Quæres igitur, an pulsatio hæc, seu fluctuatio Jugularium venarum in iis fuerit, de quibus modo dictum est: aut si non fuit; qui possit igitur illa *pathognomonicum signum merito dici* dilatationis dextrorum cordis cavorum? Ego vero in illis fuerit, an defuerit ea pulsatio, pro certo dicere non possum, qui presse, ut fit in colloquiis, summa dumtaxat capita eorum, quæ ad illas historias attinerent, a Clarissimis, spectatæque fidei Viris acceperim. Illud tamen non me latet quod nec Lancisium, in Nobili Matrona, asthmaticis paroxysmis obnoxia, in qua earum, & Brachialium præterea venarum pulsatio frequens erat, censuisse Hombergium (3), vehementissimam; sine qua hæc nunquam accidebat, cordis palpitationem, illas quidem valvulas, si recte intelligo, non diduxisse, sed eo dumtaxat impetu extrorsum versus alterne coegisse, ut in venarum sanguinem eos singulos concussus transferrent, tanto majores, quanto difficilius sanguis,

(1) Epist. 17. n. 10.

(2) De Aneur. Propos. 57. & 60.

(3) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1704.

guis, qui ventriculos valde dilataverat in arterias immitti poterat, jam polypis impeditas: quanquam cum id cor flaccidum, instar sacculi ex corio molli, fuisse dicatur; in proclivi est suspicari, orificium, ad venas pertinens, amplificatum fuisse, ut exacte a valvulis claudi non posset. Utralibet autem utaris licet explicatione, si forte ob aliquas venarum ipsarum valvulas minus tibi facilis videatur sanguinis per illas recursus; nam aut dilatatae venae sunt, sicque a valvulis occludi non possunt; aut non sunt, sicque per valvulas concussionem quoque, magnae praesertim, traducuntur. Sed alia praeterea non me fugiunt, quae Lancisius, quippe edita post ejus mortem, scire non potuit. Namque Cl. Vir Morandus (1) cum alia in foemina, praeter palpitationem, & animi deliquia, assiduam animadvertisset pulsationem venarum Jugularium, quarum crassitudo digitum pollicem aequabat, in ejusdemque cadavere, ut praedixerat, auriculam cordis dexteram invenisset polyposa concretionem propemodum plenam, cujus rami per proximas venas in Jugulares usque pertinebant; arbitratus est sanguinis portionem a polyposa concretionem prohibitam in ventriculum descendere, eam, inquam, portionem, quotiescunque se contraheret auricula, hujus constrictione in venas illas secundum ramorum polyposorum directionem fuisse repulsam, itaque illas alterne dilatasse. Postea autem Vir Experientissimus Andreas Pasta (2) in ea Epistola in qua fretus pluribus tum rationibus, tum observationibus polypos in corde, aliisque sanguinis receptaculis, vivente homine, in dubium ita revocavit, ut minime facilis videatur dilucida quidem, & firma, & plena responsio, discrete proposuit quid in tribus invenerit, qui *nonnullis ante obitum mensibus hac venarum colli pulsatione laboraverant, accedente per intervalla palpitatione cordis, spirandi difficultate, animi defectionibus, non sine inaequali, intermittenteque continenter pulsu.* Se igitur, ait, nullum usquam polypum, nullam auriculae dexterae expansio-

nem; sed huic adjunctum ventriculum in altero duplo majorem, in altero vel multo ampliorem deprehendisse; in tertio autem ne hoc quidem, prohibente, opinor, in parte, ingenti quodam osseo annulo pericardii, quod cordi arctissime adhaerebat, quo certe annulo constringente sinister ventriculus factus erat triplo minor, auriculae autem dexterae vix apparebant vestigia, cum sinistra, quam non comprimebat os, admirandum in modum esset dilatata. Quae omnia cum ita sint; videndum est nobis, quatenus signo uti liceat quod Celeberrimus proposuit Medicus Lancisius.

10. Animadvertenti igitur mihi, de quinque modo indicatis Observationibus tres saltem esse, quibus, si non dexteram etiam auriculam, at dexteri certe ventriculi dilatatio reperta est, hasque cum Lancisii Observationibus conjungenti, verum ab eo signum, ut in pluribus quidem, videtur propositum, hoc autem nunc ea, quam ipse excogitavit, ratione, non altera quam Hombergius docuit, esse explicandum; quanquam est facile, ut supra (3) innui, quemadmodum ventriculus ille, ita illud quoque ejus orificium dilatari, aut si parietes ventriculi nimis expanduntur, magis jam distare ab illo orificio eas sedes quibus valvularum tendineae chordulae sunt alligatae, quam ut valvulis possint chordulae satis obsequi, ut prompte, atque omnino valeant suum orificium occludere: nisi forte semper (id quod ejusmodi in cordibus observandum erit) valvulae quoque amplificentur, & chordulae producantur. In Observatione autem Morandi, & in ea Pasta, quae tertio loco prolata est, nulla, fateor, occurrit dexterorum cordis cavorum dilatatio. In utraque tamen impedimentum sanguini, ventriculum dexterum subituro, agnoscendum est: in illa enim indicat vel tanta venarum Jugularium dilatatio, cum palpitatione cordis, & animi defectionibus conjuncta; in hac vero decrementum sinistri ventriculi, & mirifica auriculae ejus expansio; quantum enim haec retardabant a sinistris sanguinis transitum,

(1) Mem. de la même. A. 1732.

(2) Epist. de Cord. Polyp. n. 9. & 13.

(3) n. 9.

tum, tanto plus sanguinis videtur in dextero ventriculo cumulari, & adveniēti resistere debuisse, qui cum auriculam non haberet, in quam alterne diverteret, tanto majori copia videtur proximas venas distendendo earum parietes, hisque affixas valvulas longius ab axe removisse, & sic facilius traduci potuisse concussus, quos a palpitante corde sursum vehementius actæ Tricuspidēs valvulæ sanguini communicabant: quemadmodum eos in Morandi Observatione, cum venæ essent ad eundem modum evidenter dispositæ, portio illa sanguinis communicabat, quæ dexterum ventriculum (quæcunque esset vera certi impedimenti causa) subire non potens, sursum a contrahente se auricula repellēbatur. Præter hos alii incidere possunt casus, in quibus neque dextero ventriculo, neque ejus auricula dilatatis, sanguis tamen, illo se contrahente, redeat ex parte per orificium utrique interjectum in venas, easque propterea alterne attollat: ut si valvula aliqua Triangularis strigosa, aut inflexilis facta sit, eoque inepta ad suum officium præstandum, aut si chordulæ aliquæ de quibus antea dictum est, erosæ, aut disruptæ, aut laxatæ non possint amplius ibi retinere valvulam, ut orificium occludat, sed a sanguine sinant extrorsum inverti, sicque apertam ejus regressui viam relinquere. Hæc igitur omnia perpendenti sic videbitur, ut opinor, signum ab Lancisio propositum, sæpius quidem indicare ventriculi dexteri dilatationem; interdum vero non hanc indicare, sed vitium tamen semper aliquod, cujus aut sedes in cavis dexteris cordis sit, aut effectus ad hæc attineat sic, ut circumitio sanguinis per dexteram cordis partem secundum naturam non perficiatur.

II. Ut vero bene utamur signo hoc, primum omnium videndum est, ne forte aliquando non pulsatio, sed turgentia quædam alterna sit Jugularium venarum, violentæ inspirationi, expirationive respondens, velut in eo Experimento, quod in alia ad te Epistola (1) describemus: facile autem erit internoscere, cum inspiratio-

num, an cum pulsum numero magis congruat. Deinde si pulsatio revera sit; attendendum est, ne forte quæ artierarum Carotidum sit pulsatio, eam venarum Jugularium esse credamus. Quo spectantem invenio Galeni (2) locum. *Videntur, inquit, in vehementibus capitis doloribus, & præsertim ubi cum multa caliditate fiunt, pulsantes, & quasi vibrari temporum venæ. Sæpius autem & colli jugularias, quæ videlicet in superficie collocantur, motione pulsui cuidam non dissimili agitari vidimus. Videtur quoque & in temporibus ex subjacentibus arteriis motio accidere, quo tempore illæ maxime pulsant.* Dixi autem, huc spectare Galeni locum, si ex ultimis verbis conjecturam capiamus, qua ratione illa, quæ superioribus scripserat, explicaret. Sin autem malumus, ut fortasse debemus, aliud illis, aliud his verbis omnino significasse; animadversam igitur olim quoque fuisse fatebimur ipsam & Temporalium, & Jugularium venarum pulsationem. Nam Hippocratica illa *venarum jugularium pulsatio vehemens* ab Jacotio (3), & Dureto (4) de arteriis accepta est: quod facere in Galenica hac non licet, ubi ab arteriis diserte venæ distinguuntur, & Jugulares venæ Externæ apertissime designantur. Sed quando has venas alterne attollat subjectarum artierarum ingens pulsatio; haud difficile erit animadvertere, non ipsas tantum venas, sed & partes colli proximas simul attolli, imo eas magis, quæ Carotidibus e regione magis respondent. Quod si ipsa vasa pulsantia dilatata in collo extent, atque promineant: tum vero a Carotidibus venas, de quibus loquimur, distinguere licebit, si extimam harum sedem, & parietum mollitudinem, illudque in primis cum Morando (5) attendamus, appresso digito quæ pars vasis infra hunc erit, eam, ut circumitio sanguinis requirunt leges, detumescere: quæ supra tumorem augere, aut certe servare. Nolo autem mireris, quod ad venarum pulsationes ab artierarum pulsationibus internoscendas, non adnotaverim, attendendum esse

(1) Epist. 19. n. 33. 34.

(2) in I. Prorrhēt. Hipp. Comm. 3. n. 9.

(3) l. 2. Comm. in Coac. S. 2. n. 42.

(4) In Coac. l. 2. c. 10. n. 1.

(5) loc. cit. supra, ad n. 9.

esse, alio, an eodem, quo cor pulsat, tempore contingant; hinc enim interdum posse nos falli intelliges postea (1). Præterea animadvertendum est, possitne alia aliqua esse propositi signi causa, quæ in organico vitio cordis necdum consistat, ut puta in Virginibus chlorosi affectis. Lancisius (2) namque etsi ad eundem modum in his Jugularium venarum pulsationem accidere non dubitat, tunc præsertim cum per acclivia ascendendo, recursum crassioris sanguinis versus dextram partem cordis accelerant, ex qua per obstructa, aut compressa, aut convulsa pulmonum vasa, æque celerem exitum habere non potest, etsi etiam addit, si diu ea pulsatio remediis non cedens perseveret, vel his in virginibus, ut ipse interdum observavit, illius partis cordis tandem fieri dilatationem; non est tamen cur antea hanc esse existimemus; quando nihil sæpius accidit, quam ut simul cum chlorosi omnia abeant, quæ eam comitantur incommoda. Cum autem neque hic morbus, neque alius ejusmodi fuerit cum ea pulsatione conjunctus; significari hac, ait (3), tanto magis dexterorum cavorum cordis dilatationem, si notæ aliæ adjunctæ sint, quæ ipsam commonstrent, in quibus ponit cordis angorem, & palpitationem, pulsusque plerumque magnos, & æquales, hos, & cordis oppressiones confirmante Albertino (4), & huc animi defectiones addente. Et cæteras quidem notas sæpe respondere, intelliges vel eas relegens historias, quæ aut paulo ante (5) commemoratæ sunt, aut hætenus in præsentī, aut primo loco in Epistola proxima superiore (6) descriptæ. Sed in pulsibus fortasse hæreas, cum de tribus a Cl. Pasta (7) dissectis ne unum quidem fuisse memineris, qui inæquali, & intermittente continenter pulsu non esset, quanquam duo certe dilatatum ventriculū dexterum habuerunt. Velim igitur animadvertas, id signum a pulsibus petitum, non esse necessario verum, cum alia ad dexterorum cavorum dilatationem vitia

Tom. II.

adjiciuntur, qualia, Pastam ipsum legendo, in duobus illis fuisse invenies, non secus atque in Canonico, quem supra (8) ex Lancisii Observatione memoravimus, cui pulsus inæqualitas, & intermissio non defuerant. Contra autem vide, in quibus Valsalva (9) simul eorum cavorum dilatationem, simul pulsus adnotavit, num hi, nisi forte postremo tempore, fuerint inæquales. Sed nec Sutor cujus tibi historiam descripsi (10), inæquales habuit, cum animi defectiones abiissent, ne proxima quidem jam morte. Atque ut aliis quoque scias idem quod Lancisio, Albertino, Valsalvæ, & nobis, accidisse; aspice illam præsertim ingentem auriculæ dexteræ dilatationem, cujus imago, & descriptio a Petro Dionisio editæ sunt in calce Anatomies suæ (11). Auriculam quidem capite recens nati infantis majorem videbis; sed nullam in pulsum commemoratione, inæqualitatis mentionem invenies. At enim est alius, qui post difficultatem respirationis, & intermissionem pulsus, repertam in alio scribat *dextri ventriculi cordis, istiusque auriculæ dextræ magnitudinem ita auctam, ut una cavitas insignis adesset*. Utique; sed neque in sinistris, neque in Aorta, neque in pulmonibus quid vitii esset, aut non esset, adjicitur, ut neque ea pulsus intermissio diuturna fuerit, an ultimorum dumtaxat dierum: quanquam & pulsum æqualitatem in dexteræ partis cordis dilatationibus sæpe esse, proposito huic nostro satis est.

12. Cæterum hanc, & illam, quæ ab Dionisio edita est, Observationem duabus in rebus satis convenire animadverto. Nam primum si in hac ex dextera auricula, & ventriculo una facta insignis cavitas deprehensa est; in illa orificium, utrique interpositum, mirandum in modum erat amplificatum. Deinde si in hac *auriculæ parietes erant crassi, duri, & callosi, & interius cartilagineosi*; in illa auriculæ membrana interna, ossea, squamosaque substantia, simili durissimæ ovi testæ, obducta erat. Quæ cum ita essent; facile

K

in

(1) n. 12.

(2) Propos. 57. ibid. cit.

(3) Propos. ead. & 60.

(4) Comm. de Bonon. Acad. Tom. 1. in Opusc.

(5) n. 9.

(6) n. 6. 8. 10.

(7) supra, ad n. 9.

(8) n. 5.

(9) n. cit. 6. 8. 10.

(10) supra, n. 2.

(11) L'Anatom. de l'homme.

in utroque ægro Jugularium venarum pulsatio fuerit propter illam tantam sæpius memorati orificii amplificationem; sed in neutro certe fuit ab alternis contractionibus auriculæ dexteræ, ut quæ prohibente crusta interna sive cartilaginea, sive ossea, ipsaque hujus, aut parietum reliquorum duritie, contrahere se non poterat; sed rigida, & inflexilis in perpetua dilatatione permanebat. Igitur cum in his, pluribusque aliis casibus, & in illo præsertim, in quo (1) vix supererant vestigia auriculæ dexteræ, ea pulsatio a ventriculo repetenda sit, quæ in aliis nonnullis ab auricula esse potest; si forte quæris, qua liceat ratione internoscere, ab utro sit eorum cavorum; licere tunc, dicam, ubi paulo minus frequentibus ictibus jam micent tum arteriæ, tum Jugulares venæ. Si enim obtutu simul in his fixo, simul digitis arteriæ aut temporum, aut carpi admotis, evidenter cernes, eodem temporis puncto venas illas se attollere quo pulsare senties arteriam; a contractione illas micare, intelliges, ventriculi dexteri: sin contra; non ab hujus, sed a contractione auriculæ annexæ. Nosti enim, arterias tunc pulsare, non cum auriculæ contrahuntur, sed cum ventriculi, & vicissim tunc subsidere, non cum ventriculi, sed cum auriculæ contrahuntur. Itaque subsidentibus arteriis si venæ attolluntur Jugulares; harum pulsatio a dextero, qui tunc otatur, ventriculo esse non potest: contra autem si arteriæ, & venæ illæ simul pulsant; necesse est, venarum pulsatio non ab otante auricula, sed a ventriculo sit tunc agente, & sursum impulsis vehementer valvulis, si hæc quidem orificium claudant, venarum sanguinem succutiente, aut sui portionem sanguinis in venas repellente, si valvulis orificium non exacte, ut natura instituit, occludatur, cujus rei indicium verisimile ab iis notis petendum est, quæ supra (2) indicatæ sunt, dilatatorum cavorum in dextera cordis parte. Hæc de pulsatione Jugularium venarum in præsentia habui, quæ dicerem. Cujus signi, meique hujus examinis, si quam vides utilitatem esse posse ad cordis morbos abdi-

tissimos internoscendos; vides simul, jure, an injuria adversus Recentiores Medicos scriptum sit: *exacta cognitio usus valvularum cordis quid prodest Medico curanti in morbis cordis pro cognitione morbi?*

13. Sed ne forte credas, oblitum interea me esse promissarum (3) Observationum, ex quibus videlicet intelligas, non raro accidisse, ut quibus cor dilatatum esset, eos mors opinione celerior tolleretur; tametsi plures habeo cum meas, quas alias ad Litteras rejicio, tum Amicorum; malo ad eam, quam protuli ex narratione Cel. Santorini, alteram hic addere, qua memoriam recolam auditoris mei Angeli Nicolai Villii, probitate, & diligentia ornatissimi, cujus progressus in ipso medicinæ faciendæ tirocinio mors interceptit. Sic autem sub finem anni 1727. ad me scribebat.

14. VENATOR, qui erat quasi affidue brevispirus; hac enim voce uti juvat; cum dies jam octo se minus valere diceret, sed de stomacho dumtaxat quereretur; tandem, cum Sacris interfuisset, paucumque cibum sub meridiem sumpsisset, coactus se in lectulum reclinare, uxore vix advocata, vivere desit. **CADAVÉRIS** cute, quæ erat cachecticis colore similis, tenuissimaque Adiposa membrana incisis, mox Venter, & Thorax aperti sunt. In illo sana omnia. In hoc vero pulmones aere erant maxime turgidi, & undique cum vicinis partibus, si modo supremas excipias, connexi, & propemodum connati, magna ut vi opus fuerit qua a costis, a diaphragmate, a mediastino avellerentur. Intra pericardium humoris ferme nihil, cor vero flaccidum, sed perquam magnum.

15. Videbatur Villio incommodorum omnium, atque adeo mortis causa in tantam illam pulmonum cum proximis partibus cohæsionem esse rejicienda. Ego vero Observationem ipsi commemoravi Diemerbroeckii (4), qui non ad illas modo partes omnes, sed ad supremas quoque, annexos pulmones tam firmiter, ut non sine magna dilaceratione avelli possent, in eo deprehendit, qui bene sanus absque ulla spirandi difficultate

vixit.

(1) supra, n. 9.

(2) supra n. 11.

(3) supra, n. 3.

(4) Anat. l. 2. c. 13.

vixerat donec suspendio necatus est. Sed ut aliquid illi etiam adhæsioni tribueremus secundum ea, quæ aliis ad te Litteris (1) hac de re coniecimus postquam eandem illam Diemerbroeckii Observationem, aliasque indicavimus; multo plus tamen, non dubitarem, ingenti cordis, præsertim flaccidi, magnitudini esse imputandum ob præcipuas earum causarum, quæ supra (2) sunt in Sutoris morte commemoratæ. Quin distenti cordis, eoque mediastinum ad pulmones, hos vero ad costas urgentis, & compellentis, effectus esse ex parte aliqua interdum potest ipsa pulmonum adhæsiō, quæ in Sutore quoque adnotata est, ut effectus certe vel ob eam constringentem compulsionem est difficultas respirationis. Quo magis miror aliquando cum in asthmaticorum historiis explicandis vel maxime aucta cordis moles non attenditur, velut in ea quam Sectione I. libri II. in Sepulchreto (3) legere est. Etsi enim in pulmonum, pleuræ, & pericardio adhærentium, bronchiis sanies non deerat, neque alia, valde ab naturali constitutione remota, in quibus sinistri pulmonis substantia *compacta & densa, subrubro pallidum hepatis parenchyma representans*, hoc est lethali, sed minime ibi agnita, inflammatione correpta; non erat tamen ullo modo inter causas illius asthmatis cor omittendum, cujus tanta amplificatione circumitio sanguinis, & quod consequitur, per vasa pulmonum transitus multum procul dubio retardari debebat. Erat enim cor *vastum, amplitudini pericardii respondens*, hæc autem adeo ingens erat, ut *pericardium dicatur totam thoracis cavitatem investiisse*. Quanto aliter, ut in eadem Sectione (4) leges, magnus Medicus Ballonius. *Quidam, inquit, difficulter spirabat, anhelus erat, macruerat. Omnes accusabant pulmones. Aperto cadavere nil commemorabile in pulmone repertum. Cor, quod admirabile, majusculi capitis magnitudinem æquabat: adeo increverat, ut omnis sanguinis, & spiritus eo facta sit supponi, & συνδραμῇ.* Et sic ille quidem, ut

eo tempore. Marcus autem Gerbezius (5) in Monacho, cui tanta cordis moles erat, ut id ad *bilancem positum triginta uncias civiles ponderarit*, pulmones vero parvi, extenuati, flaccidi, & corrupti, aperte indicavit, se coniecere, diuturnæ, & intra ultimum annum auctæ anhelitus difficultatis, & deinde corruptionis pulmonum *unicam causam* cor fuisse, quatenus hos mole sua *comprimebat, sanguinisque circulum per eodem remorabatur*. Hanc igitur causam tu quoque addes cæteris, ob quas motui sanguinis per pulmones officit cor amplificatum, eoque difficile spiritum reddit: quod symptoma passim leges cum eo morbo conjunctum non modo in nostris, verum etiam in aliorum historiis, ut Hottingeri (6) in eo, cujus cor bovino corde erat majus, auriculis ei magnitudini respondentibus; ut Zwingeri (7) in alio, cui moles ingens cordis fuit cum insigni hujus auriculæ dexteræ magnitudine; ut Fraundorfferi (8) in novimestri infante, cui tanta erat auricula eadem, ut totum cordis latus dexterum non modo obduceret, sed & ultra mucronem extenderetur. Huc attinent, ut alias omittam, Observationes etiam Riedlini (9), qui cor vidit solito longe majus, tum Budæi (10), & Laubii (11), quorum alter cor extraordinariæ magnitudinis, alter autem triplo majoris invenit, & Grassii filii (12), qui auriculam cordis dexteram offendit consuetam molem vel duplo superantem. Sed in omnibus hisce casibus, si forte quæras, præter spirandi difficultatem, quæ fuerint in vivis animadvertenda ad morbum, de quo agimus, attinentia; in ultimo cum palpitatione cordis, quæ ab Hottingero quoque memoratur, crebras fuisse lypothymias, & mortem denique inexpectatam reperies. In cæteris autem casibus vix quidpiam huc referendum adscriptum est, si Zwingeri historiam excipias, in qua pulsus parvus, languidus, & inæqualis, & Riedlini, in qua pulsus inæqualiter intermittens adnotatur; erant tamen in utroque ægro pulmonum quoque vitia, & humor

K 2

effu-

(1) Epist. 16. n. 15. & 16.

(2) n. 3.

(3) in Additam. Vid. Schol. ad Obs. 34.

(4) Obs. 91.

(5) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. Obs. 223.

(6) Ibid. Obs. 89.

(7) Dec. ead. A. 5. Obs. 8.

(8) Ibid. Obs. 124.

(9) Earund. Cent. 3. Obs. 45.

(10) Cent. 2. Obs. 106.

(11) Cent. 10. Obs. 84.

(12) Cent. 5. Obs. 24.

effusus in thorace, ut in eo pariter de quo Hottingerus. Symptomata autem illius quidem generis alia commemorata haud esse non miror, ægri ætate nonnunquam, aut temporis, quo interrogari potuit, brevitæ, aut eorum, qui retulerant, negligentia, aut rerum, quæ scribendæ erant, numero, & varietate prohibentibus, aut causis denique aliis obstantibus. Difficile enim credas, in famigeratissimo Viro Alexandro Marchetto (1) cum esset moles cordis admodum magna, & insignis dexteræ hujus auriculæ dilatatio, ne respirationis quidem fuisse vitium aliquod, nedum alia eo peculiariter spectantia. Neque aliter de foemina (2) credas, in cujus pariter historia nihil ejusmodi reperies, cum tamen auricula eadem *tantum dilatata esset, ut annexum ventriculolum non modo aquaret, sed magnitudine superaret*. At in Mercatore (3) cujus magnum, & tumidum cor auriculam pariter dexteram multum habebat expansam, idem Clarissimus Observationis Auctor Thebesius anhelitus saltem difficultatem a multis annis adnotaverat, & *sæpe alia*, quæ fortasse huc attinebant, *symptomata*. Atque ut de sinistra quoque auricula, cujus dilatationis exempla pauciora extant, quam dexteræ, aliquid attingamus; præter ea, quæ ex Cl. Pasta supra (4) indicavimus, & in hac, aliisque ex nostris Epistolis invenies, Schreyus (5) Vir ingenuus in septenni puero cordis palpitationem, & celerem, debilemque pulsum animadvertit, cum ejusdem cor *stupendæ magnitudinis adulti superaret formam, auricula sinistra ovi magnitudinem æquante*: multa autem in hujus, & Mercatoris thorace aqua fuit. Quod si alia considerare libeat dilatati cordis exempla; plura habes passim in his Epistolis memorata: tum præter ea, quæ indicabit Cel. Swietenius (6), non pauca invenies aliorum, & sua apud Eximium Virum Senacium (7) in eo capite, quo argumentum hoc peculiariter tractat ea copia, atque solertia, ut eo perlecto, plura non facile desideres sive de causis, quæ cor dilatant, sive de noxis a dilatato corde provenientiibus, sive de

auxiliis ad has minuendas, sive de signis non cordis modo, sed partium ejus singulorum dilatationem indicantibus, præsertim si, quod ad hæc attinet, ea simul attenderis, quæ alibi (8) de iisdem aut prænotavit, aut excepit.

16. Hactenus de Cordis Aneurysmatibus. Nunc illud proximum est, ut Aneurysmata proponam arteriæ Magnæ. Incipiam autem ab illo, cujus historiam minime dignam puto, quæ intercitat, sive ob Virum, quem sustulit, sive ob eos præsertim, qui de ejus morbo scripserunt. Fuit ille Mutinensis Protomedicus Antonius Ferrarinius; hi vero Bernardinus Ramazzinus, & Marcellus Malpighius. Cum enim omnia Malpighii ipsius manu scripta Consilia Medica (quorum neque numerus, neque aliquorum præsertim, ratio facile æstimanda sunt ex illis, quæ nonnulli ediderunt, ejusdem Consiliis), Medicasque ad ipsum undique missas Epistolas, Albertini sui beneficio perlegerem; in illas forte incidi, quas a morbi, quem dixi, initio ad finem usque Ramazzinus consulendi causa identidem ad Malpighium mittebat. Ex quibus omnibus, aliisque interjectis chartis diligenter a me excerptam, digestamque historiam, hactenus ineditam, sic habeto.

17. ANTONIUS FERRARINIUS melancholico, ut vocabant, temperamento, habitu autem ad cachecticum inclinante, jugiter exspuere solitus salivam multam, hancque erodentibus salibus foetam, cum annum jam ipsum ferina tussi vexatus esset propemodum assidua, ad quam denique accesserat aliqua spirandi difficultas, in motu præsertim per acclivia loca; repente ante finem Sextilis A. 1689. tanto pectoris angore intempesta nocte correptus est, ut metuerit, ne protinus suffocaretur. Non pauca tamen catarrhali expectorata materia is angor sublatus est. Sed biduo intermisso, cum alvum indito enemate exoneraret, eodem, quamvis minus gravi, angore prehensus, & postea erecta cervice spiritum ducere coactus, misso sanguine levamen sensit non modicum, sed minime diutur-

(1) Cent. 7. Append. n. 4.

(2) Cent. 4. Obs. 120.

(3) Ibid. Obs. 115.

(4) n. 9.

(5) Act. N. C. Tom. 2. Obs. 34.

(6) Comment. in Boerh. Aphor. §. 176.

(7) Traité du Cœur. l. 4. ch. 8.

(8) l. 4. ch. 4. n. 4. ch. 9. n. 7. & ch. 11. n. 9.

turnum. Nam vigiliæ sæpius, molestissima interdum tussis, & ferme irrita, præcipue vero sensus quasi laquei summam Asperam arteriam constringentis male habebant; tamen rursus cubare aliquando poterat. Macies interea accesserat, & paroxysmorum major gravitas, & frequentia. Pulsus tamen nihil unquam habuit febrile. Visum aliis, qui aderant, Medicis, repugnante Ramazzino, e pede sanguinem esse mittendum: unde vires, quæ sic satis ad id tempus perstitierant, multo sunt infirmiores factæ; morbus autem vehementior. Jam enim angor cum Asperæ arteriæ, & faucium constrictione quotidie invadebat, nonnunquam ter, aut quater, & ad horas duas, tanta violentia, ut nemo esset, quin jam jam suffocatum iri existimaret. Evadebat tamen, nihil ore ejiciens, sudore autem totus diffluens. Sed sive cibum, sive aliud quidpiam deglutire conaretur, sive ex lacte enema inderetur, non modo ex quovis humore alio; continuo is agnor, eaque præsertim constrictione redibant. Cum hæc aberant, nullum usquam dolorem, molestiamve percipiebat, si consuetam spirandi difficultatem, quæ mediocris erat, excipias, & sensum auræ, ut aiebat, cujusdam ex hypocondriis ad fauces ascendentis. Quæ res, & repentina insultus invasio, ac discessio, & aliquod interdum ex flatuum eruptione levamen, & temperamentum, ut dictum est, melancholicum ægotantem, Medicum, & plerosque alios movebant, ut paroxysmos ferme, ut in hysteris, ex irritatis dumtaxat, convulsisque nervis repetendos putarent. Nam etsi inter initia alii crassam materiam in pulmonibus congestam, alii tenuem in eos ex faucium glandulis defluentem conjiciebant; postea tamen plerique, ut dixi, esse convulsiones, censebant ex nervis per hypocondriacos succos, quos nonnulli ex liene nominatim deducebant, subinde irritatis: quanquam aliqui a cerebro usque irritamenta repetebant, epileptici quidpiam in paroxysmis comminiscens. Nec deerant tandem qui cum minime intelligerent, qua ratione tot, tamque violentis paroxysmis esse superstes posset, nec superstes solum, verum etiam viribus in tanta ab-

stinentia non omnino dejectis, fascinationem subesse aliquam suspicarentur. Unus Malpighius, id quod ejus ad Ramazzinum pene omnes litteræ præclare ostendunt, verabatur, ne præter nervorum irritationes, *magnum aliquod in structura lateret obstaculum, læsio aliqua organica, quam humores pleni erodentibus salibus intulissent*, cauteque propterea neque usum narcoticorum, quæ ægro data interdum fuerant, neque balnea, quæ proponebantur, sed alia minus suspecta probabat, aut ipse, ut solebat, commendabat. Denique intra septuagesimum a primo insultu diem cessit æger vehementiæ morbi sui, cum toto eo tam longo spatio sedere fere semper in lecto, aut in sella coactus esset, ut facilius spiritum duceret, præsertim si inclinato sederet capite, vel potius corpore in arcus modum antrorsum curvato; quem propterea positum fere assidue servabat. **ABDOMINE** diducto, neque lien, neque ulla alia viscera morbidum quidquam ostenderunt. In Thorace quoque illæsi pulmones inventi sunt. Sed in Aorta, supra cor se attollente, magnum aneurysma conspectum est, ex quo concreti sanguinis libram, eoque amplius exemerunt, in cujus medio polyposa erat concretio longitudine, & crassitudine digiti indicis.

18. Cum alia in Ferrarino fuerant, quæ postea in Marchione Pauluccio ex eadem causa observavimus, tum illa præsertim, quæ ad dicta alias (1) de Pauluccio nunc addes, quod auram quasi quandam ex hypocondriis ascendentem sentiebat, & quod nullo situ commodius sedebat, quam capite, & corpore in anteriora inclinato. Quarum quidem rerum ut altera poterat in errorem inducere, sic altera avertere ab errore debebat. Nam si primam accipere velles pro hypocondriacæ convulsionis indicio, per quam unam horribiles illos paroxysmos explicares; obstabat altera, quæ longe aliud significabat, videlicet esse intra thoracem quod Asperam arteriam premeret magis, nisi ea corporis inclinatione ab ea non nihil abduceretur. Ita rem exponebat Ramazzinus, cum dissectionem modo propositam Malpighio nunciaret, similiter sane

ac

(1) Epist. 17. n. 26.

ac Reifelium videbis in Observatione, illo iplo anno edita, ac postea in Sepulchretum (1) relata, explicavisse, cur puer *asthma suum a summa angustia levare sentiret, quando stans caput, & pectus inclinabat scamno*, nimirum quod cor oppido magnum, sterno incumbens melius quiesceret, quam si supinos pulmones premeret. Sic postea Vieussenius (2) rationem attulit, quamobrem miles minus difficilem sibi faceret respirationem eodem positu in cubili sedendo, quem in Ferrarino descripsimus, scilicet ne corculum quasi quoddam concretione polyposa maxime dilatatum Asperam arteriam adeo comprimeret in supino, ut in suffocationis periculum adduceret. Neque alia fortasse causa fuerit, cur is quoque, cujus tantam dexteræ cordis auriculæ dilatationem ex Dionisio memoravimus (3), eundem ferme servaret positum, nisi ut ab illius mole, & pondere minus pulmones paterentur. Cæterum eundem situm commodiorem fuisse alteri, Aortæ aneurysmate in thorace laboranti, vidit Freindius (4), Albertinus autem (5) id ipsum refert inter signa, quæ non leviter nobis indicent alveorum sanguinis intra thoracem dilatationes. Neque aliud significabat quod in ægro quodam observavit Pacchionus (6), *quotiescunque magnum suffocationis periculum urgeret, toties subsidio, & levamini fuisse caput inclinare, clunesque sublime erigere*; sic enim diaphragma pro aliqua saltem parte cordis onere, id erat duplo majus, relevabatur; diaphragma, inquam; nam eadem inclinatio levamini erat, sive homo supinus, sive pronus esset. Alter vero æger, cui quoque fuit cor mole majus, a Beggio (7) descriptus, a suffocationis periculo evadebat, si *pectus genua versus inclinaret, aut aliquantulum pronus sederet*. Sed alia hujusmodi exempla infra quoque memorabimus.

19. At enim, inquires, in I. Sectione libri II. Sepulchreti (8), itemque in XIII. libri superioris (9) ex Observationibus Willisii constat, fuisse qui nisi caput aut erectum semper, aut antrorsum inclinatum

servarent, alii continuo in cordis tremores, & spirituum deliquia inciderent, alii vero, quod ad rem præsentem magis attinet, statim anhelii fierent, ac velut moribundi difficillime respirarent, cum tamen neutri aneurysmata in thorace, sed utrique in cerebri ventriculis magnam falsi, aut acris feri colluviem haberent, quæ capite non erecto, aut non inclinato recidens versus origines eorum nervorum, qui præcordiis inserviunt, horum immanes convulsiones excitaret. Ego vero non hic de capite erecto, sed de thorace potissimum antrorsum inclinato verba facio: illudque insuper dico, quorum in cerebro tanta ejusmodi feri copia esset, eos signis aliis capitis male se habentis carere non potuisse, quibus fere carebant plerique eorum, de quibus a me dictum est, cum interea sine indicibus non essent, quæ præcipuam morbi sedem in thorace significarent, si ea, quæ præcesserant, cum iis, quæ aderant, diligenter jungeres. Alii enim gravissimis animi affectibus perculsi, ut Pauluccius, & is, quem Dionisio auctore commemoravimus; alii diuturna, immanique tussi, ut Ferrarinius, agitati in morbum inciderant. Ut vero in ejusmodi tussi quam crebro, quam violenter naturalis motus respirationis, & quod consequitur, etiam sanguinis mutetur, hujusque in parietes suorum receptaculorum, vasorumque, quæ in thorace sunt, repentinæ fiant percussiones, manifestum est; ita in affectibus animi quam varie, quam diu, quam vehementer per easdem illas vias modo concitetur, modo retardetur sanguinis cursus, facile tunc possunt facies, respiratio, pulsus monstrare, ut mirandum non sit, quod ex magno in supprimenda, aut dissimulanda indignatione conatu ingens illud dexteræ auriculæ aneurysma non secus acciderit apud Dionisium, quam tanta cordis, & Aortæ dilatatio ex eadem causa acciderat apud Harvejum (10), ut Amici ex inaudita morbi violentia hominem *veneficio a malefica affectum, aut cacodæmone obsessum* ante cadaveris dissectionem, haud aliter ac

(1) in Additam. ad Sect. 1. l. 2. Obs. 29.

(2) Traité du Coeur. ch. 1.

(3) supra, n. 11. & 12.

(4) Hist. de la Medec. I.

(5) Opusc. cit. supra, ad n. 11.

(6) Oper. Edit. 4. vers. fin. Hist. 2.

(7) Ibid. Hist. seq.

(8) Obs. 164.

(9) Obs. 4.

(10) De Cric. Sangu. Exer. Anat. 3.

ac de Ferrarino est dictum, existima-
rent. Atque ea est humanorum affectuum
vis in sanguinis alveis, ac receptaculis in
thorace dilatandis, ut hinc etiam merito
causam deduxerit Albertinus (1), quam-
obrem dilatationes illæ perraro in bestiis;
sæpe adeo in hominibus reperiantur.

Ubi igitur hæc, aut alia præcesserint, un-
de aneurysmata oriri possint; tunc orta
jam esse conjiciemus, non modo cum af-
fuerint pleræque notæ, quibus illa ostendi
solita esse, idem tradidit accuratius, quam
ut a nobis aliquid addendum sit, verum
etiam cum morbum alium in thorace ab-
ditum nullum esse, cæterorum ejus mor-
borum causis, signis, & remediorum effe-
ctibus inter se comparatis, intelligemus.
Male autem aneurysma conjiceret, qui hæc
non attenderet. Sic alter de duobus viris,
quos descripsit Cl. Capperus (2), difficile
quidem spirabat, & adeo inflexo corpore
. . . . sedere cogebatur, ut caput intra
genua quasi recondere videretur; nullum
tamen aneurysma, imo cor habuit admo-
dum parvum. Sed alia aneurysmatis indi-
cia deerant, & manifesto erat phthisicus.
Sic puer in Sepulchreto (3) propositus,
cui non aneurysma, sed moles quædam
carnea, pleuræ, & costis proxime adhærens,
mortem attulit, de pectoris dolore obtu-
so, & difficultate respirandi querebatur,
ut in obscuro morbo, qui ab lateris alte-
rius ictu ex graviore casu initium duxerat,
potuisset aliquis aneurysma suspicari, præ-
sertim cum signum denique illud quadan-
tenus accessisset, quod in Pauluccio, &
Ferrarino fuisse diximus; neque enim
puer capeßere jam somnum poterat, nisi
mensæ decliviori inclinato capite. Attamen
alia, quæ in illis erant, aneurysmatis indicia,
& quidem potiora, in puero deerant. Nos
autem non quædam, sed pleraque attendi
oportere, idcirco admonuimus, quia, ut
omnia non semper occurrunt; nec certe
in duobus illis occurrebant omnia; ita
quædam tantummodo si spectes, sæpenu-
mero decipiaris.

20. Quæres fortasse, qua ratione fieri

posset, ut cum in utroque illorum dilata-
tio esset arteriæ Magnæ; in neutro tamen
ulla esset pulsatio? Hujus sane absentia
utriusque Medicorum plerisque in errorem
adduxit: quanquam ut pulsatio esse potest
sine arteriæ aneurysmate (4), sic arteriæ
aneurysma esse potest sine pulsatione, sive
quod hæc in nonnullis, ipsis potius, quam
Medicis, animadvertenda, leviter, & pri-
us dumtaxat quam morbus sævire incipiat,
se prodatur, ut fortasse in Ferrarino, sive
quod in aliis inter initia retegantis se
morbi Medicis occurrat, ut certe in Pau-
luccio priusquam in Patriam rediret, dein-
de vero in utrisque adeo obscuretur, ut
nulla esse videatur. Causas autem obscu-
rationis cum tres olim (5) memoraverim,
non hic repetam. De earum prima dum-
taxat, quippe ad hos duos ægros maxime
attinente, hic satis est illud addere, vel
in externis aneurysmatibus non raro illam,
ut nos quoque vidimus, locum habere, &
recte olim Paræum (6), cum inter eorum
signa pulsationem proposuisset, mox ad-
monuisse, ne fallamur signis supra comme-
moratis: nam nonnunquam in insignibus
Aneurysmatis nec pulsus ullum percipere
licet, quia sanguis in thrombos coit,
& concrevit. Quod si verissimi hujus mo-
niti Chirurghi postea aliqui non essent ob-
liti, aut in parvis aneurysmatibus id acci-
dere non posse credidissent; profecto ne-
que ille Ruyschii (7) Amicus tumorem
circa talum nucis juglandis magnitudine,
etsi omnis pulsatio deerat propter sangui-
nem coagulatum, aperire ausus esset, ne-
que Ruyschius (8) iterum admonuisset,
non in omni aneurysmate præcise sentiri
pulsationem, quantumvis Authores eam tan-
quam pathognomonicum habeant signum. Si
sanguis in aneurysmate coaguletur, nullam
percipi pulsationem. Addidit autem id etiam
in maximis aneurysmatibus expertum se
esse, exemplumque attulit ingentis illius,
quod ex trunco Magnæ arteriæ tribus cir-
citer digitis supra cor incipiens, exteriora
pectoris instar pulvinaris occupabat, cujus
aneurysmatis magna ex parte simile alte-
rum

(1) Opusc. cit. supra ad n. 11.

(2) Act. N.C. Tom. 4. Obs. 47.

(3) l. 2. S. 2. Obs. 4. in Additam.

(4) Vid. Epist. 39. n. 19. 20.

(5) Epist. Anat. 13. n. 4.

(6) Oper. l. 6. c. 32.

(7) Vid. Anat. Chir. Obs. 38.

(8) Ibid.

rum postea descripsit Littrius (1): uterque autem adnotavit, aliquo ante mortem spatio temporis omnino obscuratam pulsationem fuisse, idque repetendum esse a copia lamellarum de quibus alibi (2) dictum est, sive polyposarum concretionum, quas intus subsistens sanguis magis magisque adauxisset. Sic igitur observatio obscuratæ pulsationis ab externis aneurysmatibus ad illa quoque traducta est, quæ ut extrorsum sibi viam fecissent, ad intimum tamen attinebant Aortæ truncum: Deinde vero & ad illa, quæ penitus sunt abdita; universe enim Lancisius loquitur Propositione LVIII (3), & Albertinus quoque (4), ubi de aneurysmatum pulsatione, si non prorsus deficiente, at certe longe minori facta, ac languida mentionem injicit. Etsi vero uterque horum de inveterato jam morbo sermonem tunc habent, aliasque insuper præter eam, quam diximus, causas attingunt; nihil tamen satis fortasse obstat quominus in nonnullis citius eadem causa pulsationem intercipiat, id est qui demum in Pauluccii, & Ferrarini aneurysmatibus concretus sanguis circum undique inventus est, is concrefcere ocyus coeperit, & multo crassior pro portione obicem inter Medicorum tangentium manus, & pulsationem, facile etiam ab his magis diffitam eo tempore, interponere. Satis igitur intelligis, qui fieri potuerit, ut eum in utroque illorum esset aneurysma, in neutro occurreret pulsatio.

Qui fieri autem posset, ut cum semper esset is morbus, non semper essent paroxysmi, superiore Epistola (5) indicatum est. Itaque non quia pulsatio desit, nec quia per longiora, aut breviora temporis spatia graviores morbi effectus non appareant, tu continuo existima, ægrum aneurysmate carere: sed noli vel longioribus induciis fidere, nisi cum paroxysmis simul omnia prorsus abeant aneurysmatis indicia, nec illi jam redeant, si causæ redeant, quarum occasione excitabantur, ut corporis motus, deglutitio, aliave ejusmodi, quæ in duobus propositis ægris solebant, in aliis-

ve eorum similibus solent insultus renovare.

21. Si forte hætenus miratus es, me qui in his Litteris Observationes promiserim meas, animadversiones potius, quam observationes, protulisse, cum de quinque harum, quas proposui, una a me sit, cæteræ ab aliis; mirari jam desines, ubi animadverteris, maluisse me postea (6), mearum pluribus in alias Epistolas rejectis, alienas quidem, sed ineditas, ne forte interciderent, communicare. Ne tamen id ægrius feras, quod libentius deberes accipere, quas subjiciam, ad unam omnes ex me habebis. Erit autem prima, quæ cum postremo exposita conveniat, sive causæ genus velis attendere, sive gravem in deglutitione molestiam, sive ipsam denique aneurysmatis sedem spectare.

22. TUBICINEM Patavii vidi anno, opinor, 1723. quem ars sua jam pridem conjecerat in aneurysma insanabile, obfidens pectoris intima, & superiora. Id quo magis increfcebat, eo augebat magis deglutiendi molestiam, spirandique difficultatem, donec illius primum, mox hujus omni facultate intercepta, hominem interemit.

EX CADAVERE quidquid sedes morbi fuerat in Theatri Anatomici Atrium cum illatum esset; arcum vidimus arteriæ Magnæ cum ramo illo insigni, qui dexteræ Subclaviæ, & Carotidi originem præbet, ita dilatatum, ut Asperam arteriam, gulamque comprimeret. Quod aneurysma cum ibi secaret Cl. Vulpus, intimam illius faciem occupatam conspexi polyposa concretionem crassissimam, cujus structura quidem in eo erat similis cæterarum, quas antea videram, ut cæpæ instar resolvi posset in laminas curvas, quarum aliæ alias comprehenderent; substantiæ vero pars magna erat dura, ex alboque subflava, ut nihil magis referret, quam duratum fœbum.

23. Materiam, *severum referentem*, intra aneurysmata a Vesalio interdum repertam scribit Freindius (7) ex testimonio, ut videtur, Adolphi Occonis. Quod ego

(1) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A 1707.

(2) Epist. 17. n. 29.

(3) De Aneur.

(4) Opusc. cit. supra, ad n. 11.

(5) n. 27.

(6) supra, n. 13.

(7) Hist. Medic. ad A. 1640. ubi de Aneurysm.

ego in hujus narratione minime invenio, si-
ve ut in Sepulchretum (1) relata est, si-
ve ut paulo fusius legitur apud Schenckium
(2): quanquam nihil frequentius est, quam
concretiones polyposas sebi, lardi, adipis
similes invenire, ut sæpe harum rerum aut
nomine, aut similitudine eas concretiones
olim, & postea indicaverint Observatores:
neque in corde solum, verum etiam inter-
dam in ipsis aneurysmatibus. Sic in illo,
quod omnium primum dissectum fuisse
creditur, exteriorem concretionis partem
colore, & specie lardo suillo non absimilem
repertam esse memoravimus (3). Sic
Lancisius (4) *polypeam substantiam instar*
lardi in fornicem dispositam in eo aneu-
rysmate descripsit, *cujus longitudo non ex-*
cedebat longitudinis Aortæ, qua curva est,
dimidium; ut non videam, cur Freindius
(5) sic referat, *quasi in tota Aortæ curva-*
tura quiddam lardo simile, Cysti inclusum,
Lancisio apparuisset: sicut nec video, cur
ingens illud aneurysma ab Ruyschio (6)
descriptum, & cum altero, quod Littrius
proposuit, magna ex parte comparandum
(7) ajat, *sine externo quovis tumore totum*
thoracis cavum inferfisse. Levia hæc esse
fateor, si propositum Freindii attendas,
neque huic omnia fortasse imputanda; sed
tamen eadem, atque alia (8) insuper, pau-
cis in paginis, cum aliud agerem animad-
versa, ut suspicionem faciunt memoriæ,
sibi in scribendo præsentis, sic te red-
dent in legendo cautiorem.

24. Cæterum ut aneurysmatis causam
in Ferrarino ex tussi ferina, diuturnaue
deduximus (9), ita in Tubicine petendam
credimus ex frequenti, & valida tubæ in-
flatione. Quidquid enim violenter, ac diu
mutat naturalem respirationis motum, mo-
tum quoque sanguinis mutat, ut modo cohi-
bitus, modo incitatus, si qua forte vasis ali-
cujus minus robusta pars sit, hanc tandem si-

Tom. II.

ve distrahendo, siue urgendo dilatet. Quam-
obrem in aliis pariter, qui tuba, aut fistu-
la contentiore spiritu canunt, aneurysmata
non raro fieri adnotavit Lancisius (10),
Albertinus autem (11) ex ejusmodi artis
genere indicium petiit, ex quo, cum aliis jun-
cto, latentia adhuc aneurysmata conjicia-
mus. Quod vero non omnes tubicines,
neque omnes ferina tussi vexati hos in
morbos incidunt, aut firmior vasorum, quæ
circa præcordia sunt, structura efficit, aut
levior, minusque assidua contentio, atque
agitatio, aut denique minor copia sangui-
nis, meliorque conditio, ut sic ad eam,
quam diximus, causam aliæ distendentes,
aut erodentes non accedant. Sic neque
omnibus aut ferina tussi affectis, aut tuba,
tibiave canentibus pulmonum ulcus est,
aut arcta horum ad pleuram adhæsiō,
quamvis in duobus, qui consueverant ejus-
modi instrumentis uti, utrumque deprehen-
derint Cl. Viri Duisingius (12), & Fabri-
cius (13), qui attinere censuit ad nume-
rum augendum eorum morborum, quibus
hujus generis Artifices obnoxios esse, no-
ster docuit Ramazzinus (14), recte ille
quidem; sed sic, ut alios pro varia dispo-
sitione aliis ex iis morbis magis esse expo-
sitos agnoscamus. De molesta autem,
& denique impedita in nostro Tubicine
deglutitione repetenda a mole, & positu,
& sede aneurysmatis, sic gulam nimium
comprimantis, cum res per se manifesta
est; tum aliis, quæ supra (15) posita sunt,
exemplis confirmatur. Postremo quod
ad sedem attinet aneurysmatis in arcu ipso
arteriæ Magnæ, sæpe adeo accidit, ut aut
ibi, aut prope eum locum aneurysmata re-
periantur, ut si ab illo incipias, quod ab
Riva diximus (16) facile primum omnium
fuisse delineatum, imo etiam ab iis, quos
ex Lazaro Riverio, & Ottone Heurnio ad-
notata habes in Sepulchreto (17), & per de-

L scripta

(1) l. 4. S. 2. Obs. 21. §. 7. partic. 2.

(2) l. 5. Obs. Medic. 5.

(3) Epist. 17. n. 29. Vid. Sepulchr. §. cit. partic. 1.

(4) De Subit. Mort. Obs. ultim.

(5) loco indicato.

(6) Obs. 38. cit. supra, ad n. 20.

(7) Ibid.

(8) Vid. Epist. 17. n. 3.

(9) supra, n. 19.

(10) De Aneur. Propos. 39. & 55.

(11) Opusc. cit. supra, ad n. 11.

(12) Commenc. Litter. A. 1741. Hebd. 44. n. 1.

(13) in Propempt. edito Helmst. A. 1751.

(14) Diatrib. de Morb. Artif. c. 37. vers. fin.

(15) n. 17. & Epist. 17. n. 25. & 26.

(16) Ibid. n. 29.

(17) l. 4. S. 3. Obs. 21. §. 10. & l. 2. S. 5. Obs. 8.

scripta ab Ruyschio (1), ab Littrio (2), ab aliisque deinceps, quos brevitatis gratia sciens omitto, ad nostra descendas, & in eo, aut ad eum, quem diximus, locum re-
 perta cum iis aliis omnibus conferas, quæcunque alibi ab interna causa leges exorta; miraturus sis procul dubio, universas Aortæ partes tam raro in aneurysma excrevisse, in quæ ista una sæpe adeo excreverit. Cujus discriminis causam, quam olim in Adversariis (3) attigi, non hic repetam, præsertim cum a Viris Doctis probatam postea fuisse videam, & in his a Cl. Valcarengo (4), qui a Freindio, & a Michelotto ostendit esse confirmatam. Duo addam potius. Alterum: quanto majori vi in objectum Aortæ arcum a sinistro cordis ventriculo sanguis impellitur, tanto majori a mox contrahente se arcu in utramque proximam Aortæ partem repelli. Sed cum facilius recipiatur in partem illam, quæ descendit, quam in eam, quæ a corde ascendit, quippe quæ & longe brevior est, neque in amplos ramos aperta, imo valvulis Semilunaribus occlusa; hinc sequi, ut si in alterutram arteriæ partem vis faciendâ sit, in hanc potius fiat, & quod consequitur, inter summum arcum, & cormulto plura, quam in parte altera proxima, inveniri soleant aneurysmata. Alterum: etsi non magis distet finis trunci Pulmonaris arteriæ a ventriculo cordis dextero, quam Aortæ arcus a sinistro, neque magis resistere truncus ille posse pro portione videatur viribus ventriculi dexteri, quam truncus Aortæ, sinistri; tamen multo pauciora in illo, quam in arcu, aut prope arcum hujus, reperiri aneurysmata, facile propter alium trunci Pulmonaris arteriæ positum, non ita obicientem se cursui adacti sanguinis, neque hunc omnem, neque tam subito, violenterque inflectentem. Sed ad reliquas Observationes pergamus.

25. BELLUNENSI annos nato circiter quinquaginta, qui laneas telas forficibus magnis quidem, sed non illis tamen maximis, ac gravissimis, tondebat, ante an-

num attolli cœperat dextera pectoris pars superior, causam præbente an meri potu, quo usus fuerat aliquanto liberalius? an Venereo morbo? an potius utroque ad eam artem addito, in qua, ut diximus, se exercebat? Quæ enim præcessissent incommoda, aut quæ postea successissent, scire non licuit, nisi quod saltem ex quo Venetias redierat circa Octobris initium A. 1707. sive ambularet, sive loqueretur, spirandi difficultate vexabatur: quæ tamen neque per paroxysmos ingruerat, neque suffocationem intentabat, neque somnum abrumpebat: & ad artem hominis ipsa quoque facile relata esset ab iis præsertim, quibus notum, probatumque fuisset in ejusmodi artificum officina a Kerckringio (5) habitum experimentum. Sed præterea edere jam, aut bibere multum non poterat. Facies erat tumida, & ex rubro fusca: vox obscura, & rauca: sputa crassa: tumoris pulsatio aliquando, & certe ante viginti ultimos dies, vel eminus conspecta fuerat. Hic sub initium insecuti Decembris inter domesticos prima nocte versatus, ut solebat, cum iisque locutus, cum lectum petiisset, & mox se dormire velle dixisset; post paulo moribundus inventus est cum stertore, & spuma ad os, atque nares, sicque intra quatuor circiter horas est mortuus.

CADAVERIS facies turgida, & livida: manus, & pedes non tumida: præputium vero, & glans tumebant, livebant, & grave olebant, quasi in gangranam vergerent; sed urethram scrutari cum ipse, & Cl. Santorinus vellemus, nec tempus, nec locus, nec qui forte aderant, sinebant. Quamobrem

Ventre aperto, in eoque durioribus animadversis jecinore, & splene, & hoc insuper æquo majori; omnis diligentia nostra conversa est ad Thoracem. Et exterius quidem in ea pectoris sede, quæ inter axillam dexteram, & sternum est, tumor prominebat in modum hemisphærii, sed depressi, a costa quarta ad claviculam pertinens, sterno propior, quam axillæ, cedens

(1) Anat. Chir. Obs. 37. & 38.

(2) Mem. de l' Acad. R. des Sc. A. 1707. & 1712.

(3) II. Animad. 41.

(4) de Aort. Aneur. Obs.

(5) Vid. in Act. N. C. Tom. 5. Schol. ad Obs. 85.

dens si premeres, adeo ut intelligeres continuo, nulla ferme jam superesse ossa, aut cartilagine, quæ ibi inter musculos, & thoracis cavum interjicerentur. Et revera claviculam ruptam, & carie interius exesam, supremarum autem costarum quatuor eam præcipue partem, quæ diu solet esse cartilaginea, corruptam invenimus, aut absumptam ab aneurysmate, cujus magnitudo hædinum caput superabat, figura ad ovalem accedebat, sedes autem a cordis basi ad summum thoracem extendebatur. Erat autem aneurysma sacci instar, cujus sinistrum latus per foramen, duos admit- tens digitos, cum latere dextero commu- nicabat arteriæ Magnæ priusquam hæc com- mune dexteris Subclaviæ, & Carotidi ini- tium præberet. Fieri videbatur is saccus ex producta ejusdem Magnæ arteriæ substan- tia, sed magis alba, tenaci, densa, nec minus crassa. Hanc intus convestiebant curvæ laminæ multiplices, aliæ aliis im- positæ, quasi fibrosæ, reapse polyposæ, sed exsuccæ: quæ ambitu suo tantum sangui- nis complectebantur ferme concreti, ut hic cum polyposis iis laminis eductus, & lanci impositus uncias pependerit quadra- ginta. Aneurysma pulmonem dexterum retrorsum, magisque deorsum compulerat mole sua; ut a compressione minor factus videretur. Incisus album pus ostendit, hinc illinc prodiens e dissectis bronchiis. Pulmo sinister sanus erat. In utroque ta- men thoracis cavo, sed magis in dexte- ro, feri copia fuit flavescentis, qui mucos- as quasi pelliculas admistas habebat. Per mucosam quoque, & subflavam ejus- modi materiam pericardium undique adhæ- rebat cordi. In hujus auricula dextera, annexoque ventriculo polyposa erat con- cretio: in Pulmonari arteria sanguis: in ventriculo sinistro neutrum. Denique arte- ria Magna descendens intus erat quibus- dam in locis inæqualis, nec sine indiciis ossificationis, per duritiem quasi tendineam incipientis.

26. Etsi plura in hujus hominis thorace in- venta sunt, quæ uti, sive incederet, sive dum- taxat loqueretur, difficilem spiritum facie-

bant, sic re aliqua addita, hunc intercludere, id est suffocare potuerunt; tamen, si forte mavis mora etiam injecta sanguini e ce- rebro redeunti, aliquid insuper apoplectici accessisse; spectata descripti aneurysmatis sede, non valde repugnabo. Ibi enim erat, ut venæ Cavæ Superioris comprime- re truncum posset in decumbente præser- tim, & fortasse in dexterum latus: quo in situ videlicet non mole tantum cum truncum urgeret, sed & pondere prægra- varet, utrumque autem horum, tanto ma- gis efficeret, quanto plus sanguinis tunc admitteret, quippe per Aortæ truncum ab anterioribus in posteriora devexum, non ascendens in cubante, sed potius descendens, ut orificium ipsius sacci su- biret, huncque distenderet forte quantum nunquam antea distendisset, sive quod sac- ci parietes eo denique redacti essent, ut magis cederent, sive potius quod sanguinis major esset ea nocte aut turgentia, aut copia propter ingestum paulo plus meri, aut ob suppressam, ut frigida tempestate, insensibilem perspirationem. Hæc igitur ita pones, uti volueris, quando & stertor, & spuma ad os, & turgida, ac livida facies utrique generi mortis conveniunt.

27. Proximorum autem aneurysmati of- fsum, & cartilaginum corruptionem, absumptionemve, qualem in proposito viro, in aliisque deprehendimus, non raro Anatome obtulit sive gravi con- tusioni aneurysma successisset, ut in Sub- centurione, de quo Cl. Christianus Vate- rus (1), aut ut alia, vetustiora quoque, exempla omittamus, & nostro magis simi- le proferamus, in viro, quem Cl. Schrei- berus (2) describit, costis, & cartilagini- bus carie exesis, musculis autem aneurys- ma, sub ipsis disruptum, obtegentibus; sive nullo ictu prævio, ut in juvene, de quo Cl. Fackius (3), arteriæ dilatatio ortum a sanguine acriori, incrementum autem ab nimio, in lusu pilæ, brachio- rum, & corporis motu cepisset, claviculæ proximæ labem afferens. Tu vero quam in costis, & clavicula cariem, absumptio- nemque conspeximus, repetes, ut malueris,

L 2

a con-

(1) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. Obs. 162.

(2) Nov. Comm. Acad. Sc. Imp. Petropol. Tom. 3. inter Phys. n. 4.

(3) Eph. N. C. Cent. 5. Obs. 74.

a contigui aneurysmatis aut pulsatione, aut erodente ichore; quanquam & pulsatio ubi non sine carie excavat, non agit sine ejusmodi ichore. Vascula enim periostii, & perichondrii, & quæcunque alia, ut puta attensa his pleuræ, inter resistentia illa corpora, & assidue, ac vehementer pulsans aneurysma interposita, ideoque confusa, atque extenuata, facile tandem hic illic rumpuntur, & quædam quasi ulcuscula faciunt, perminuta quidem, sensumque fugientia, humorem tamen inter lamellas membranarum illarum fundentia, qui mora acredinem contrahit, & erodendi vim, in quibusdam præsertim corporibus, non mediocrem. Quæ de vasculis etiam credito, per eam parietum aneurysmatis partem reptantium, quæ pars ad resistentia illa corpora urgetur. Sed erodens ichor non semper aneurysmatis effectus est, quemadmodum nunc exposui, verum etiam causa, ut alias (1) indicavi, rem postea multifariam explicante ingeniosissimo Lancisio, nempe aut acris humoribus in arteriæ alicujus percussa parte inter ejus tunicas remoratis, ut in iis aneurysmatibus, quæ, ut paulo ante memoravi, ictibus, contusionibusque succedunt (2), aut ibidem sine prævia externa causa subsistente ichore quodam erosivo, ut in iis, quæ in hypochondriacis, scorbuticis, aut hystericis corporibus exoriuntur (3), vel etiam e vicinis erosio partibus in arteriæ parietes destillante, ut in iis, quæ prope ossa, carie Venerea jam affecta, contingunt (4). Nullus tamen dubito, quin erodentia corpuscula eorum humores, qui lue Venerea infecti sunt, inquinantia, ut in aliis etiam, quæ minime ossæ sunt, partibus subsistendo, se produnt, sic in arteriarum quoque tunicis, non secus atque in scorbuticis, & hystericis dixit, haud raro subsistant, quas hic illic corrodingo infirmant, eoque dilatationibus obnoxias reddant. Et sane erosionis manifesta indicia, ut alibi (5) a me scriptum est, in ipsis tunicis arteriæ Magnæ, præsertim cum hæc esset; nam interdum etiam cum non esset; osseis squa-

mulis hic illic intus obducta, sæpenumero deprehendi. Quas Observationes ad alias Epistolas (6) differo, in quibus commodiorem locum sunt habituræ. Quæ autem jam proferentur, etsi non sine iis erunt squamulis, illuc tamen spectabunt, quo ordo postulat, ad Aneurysmata videlicet Cordis simul, & Magnæ arteriæ.

28. ANUM propemodum octogenariam, cum Bononiæ degerem A. 1702. sæpius audiveram de stomacho querentem; sic autem ibi vulgus solet partem inferiorem pectoris designare. Pulsus erant maxime vibrati: difficultas autem spirandi tanta, ut sedere in lectulo cogeretur; quæ tamen remittebat interdum, dato oleo, ex dulcibus amygdalis recens expresso. Denique ita aucta est, ut mulierem suffocaverit. THORACE resecato, non pauca in hoc aqua a nobis conspecta est; sed in pericardio plurima, ut ipsum non mediocriter distenderet. Cor ea mole, parietum crassitudine, thalamorum capacitate, ut juveni videretur. In utroque horum polyposæ concretiones non parvæ, in vasa pertinentes. Aorta a corde ad primum usque orificium superiorum ramorum maxime dilatata, & toto ferme eo tractu operta intus squamulis osseis, nihil magis quam creberrimas albæ ceræ guttas referentibus postquam in pavimento refrixerunt. Sinister pulmo, inferiore præsertim parte, laxior, & semicorruptus non secus, ac si diu fuisset, ut ab Anatomicis interdum solet, in aqua maceratus.

29. Historiam, in multis huic similem, apud Malpighium (7) leges, sive pulsus vibrationem attendas, sive copiam aquæ in pericardio, sive thalami cordis præcipui, Magnæque arteriæ dilatationem, & huic intus adnatas osseas squamas. Quæ tria postrema in duabus quoque insequentibus Observationibus animadversa a nobis reperies. Quas antequam proferimus, & ipsæ, & duæ pariter, quæ proxime scriptæ sunt occasionem præbent interjiciendi aliquid de opinione Cel. Viri super aneurysmatum causa, & ossearum in his bractearum,

(1) Advers. 2. Anim. 41.

(2) De Aneur. Propos. 20. & seqq.

(3) Ibid. Propos. 30. & seqq.

(4) Ibid. Prop. 32. & seqq.

(5) Animad. indicata 41.

(6) Epist. 26. n. 17. & Epist. 27. n. 2. 22. & seqq.

(7) Epist. de Struct. Gland.

rum. Hanc esse posse existimat in ossium carie; sed longe alia ratione ac paulo ante explicatum est (1). Scilicet cum plures arteriæ sint ossibus, tanquam fulcris, contiguæ; si forte caries os excavet, ibi deficiente fulcri resistantia, pronam arteriam fieri ad dilatationem, ad conglutinationem cum osse carioso, & ob destillantem ab hoc succum osseum, etiam ad ossearum bracteolarum productionem. Credibile est, si huic Scriptori id forte accidisset, quod Præcl. Targionio (2), ut magnam foveam in thoracis vertebrae excavatam videret, eique appositam venam sine Pari admodum varicosam; credibile, inquam, est, foveam potius pro varicis causa fuisse habiturum contra, atque habuit Targionius, cui facilius astipuleris si varix tunc coeperat, cum vertebrae necdum ob ætatem cedere desierant. Cæterum opinionem propositam, quod ad peculiare quædam arteriarum dilatationes attinet, libens fateor, posse aliquando ex parte aliqua locum habere, velut in Cisiario, de quo Epistola superiore (3), magisque eo in casu, cujus occasione opinio ista exorta est; erant enim in posteriore Aortæ facie hemisphærica quædam tubera, foveis respondentia, quæ in contiguis vertebrarum thoracis corporibus excavatæ, singulæ singulas illas hemisphæricas dilatationes excipiebant. Attamen Aorta anteriore quoque facie erat dilatata, neque ea facies similibus hemisphæricis dilatationibus carebat: quorum neutrum a foveis illis esse poterat vertebrarum. Sic etiam apud me est siccata ex quodam homine arteria Magna cum oblongo aneurysmatis sacco, qui oriri incipit antequam ex illa rami superiores existant, ex ipso autem sacci initio peculiaris extuberat hemisphærica dilatatio, capax extremæ partis cujusque crassissimi digiti pollicis: quod certe tuber, ut indicata sedes ostendit, nulli ossi vicinum fuerat. Sed & eum, quem in Viro Bellunensi (4) descripsimus saccum, corruptas claviculam, costasque attingentem, num hujus corruptelæ causa natum dicemus, cum ejus prima origo ex illa pariter esset arteriæ

parte, quæ & ab illis, & ob ossibus aliis omnibus adeo distat? Legisti præterea in superiore Anus historia, in aliisque pariter legisti, & leges, in eadem Aortæ sede fuisse aneurysmata: fuisse etiam, ut de his quoque dicam, lamellas osseas. Num ab ossibus, quæ remota, & integra erant, hæc repetemus, ne quid dicam de osseo succo, nuperis Cl. Hamelii (5) experimentis vel ibi in dubium vocato, ubi e fractis ossibus effluere credebatur; ut si cum eo facias, tanto minus e cariosis jam videatur repetendus. Sed de ossearum lamellarum in arteriis origine mox alia perpendemus, cum aliam protulerimus Observationem, quam Bononiæ pariter, biennio post superiorem, habuimus.

30. VIR; cujus patrum abditus in thorace morbus sustulerat, magna cum pulsatione conjunctus; veneri, præsertim cum junior esset, & convivii nimium deditus; maturus vero animi affectionibus, curisque gravibus vexatus, primum quidem similem pulsationem sentire, tempore autem interjecto, spiritum insuper cum difficultate ducere coepit cum per plana ingrederetur, multo autem magis cum per acclivia. Hæc difficultas singulis fere mensibus in peculiaris paroxysmi modum usque adeo invalescebat, ut homo jam jam suffocandus videretur, nisi propere sanguinem mitterent; sic enim levabatur. Denique levi febricula correptus est, qua maxime occasione animadvertit Medicus, pulsus non modice peccare; neque enim ei febriculæ conveniebant, quippe vehementes, multumque vibrati, præsertim sinister. Quæsit continuo, num qua pulsatione petus laboraret? hanc enim siluerat æger, quamvis diuturnam, ut diximus, & tantam, ut manum, sub sinistra mamilla admotam, sæpe violentius urgeret, quasque repelleret. Jamque spiritus non nisi erecta cervice trahi poterat: sputa etiam quædam sanguinea, perpauca tamen, reddebantur. Missus sanguis, sed ad uncias, haud amplius duas, sane optimus visus est. Æger interea sensim macilentior, hecticæ instar, fiebat; nec tamen plurimum; pedes cedemate

(1) n. 27. (2) Prima Raccolta di Osserv. Med. pag. 22.

(3) 17. n. 17.

(4) supra, n. 25.

(5) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1741.

mate tumentes, vires debiliores, pulsus humilior, vibratione tamen non amissa, illaque perstante sub mamilla pulsatione. Quin die, ex quo febricula invaserat; circiter quadragesimo, hora una prius quam obiret, maxima, si unquam alias, ea pulsatio facta est.

VENTER nihil ferme præter naturam habuit, nisi lienem, iusta quidem magnitudine, sed durum, & pernigrum. In Thorace nihil aquæ, ut neque in ventre, neque in pericardio, congestum erat. Cor vero maximum, venis, per ejus faciem reptantibus, dilatatis, & quasi varicosis. Secto ventriculo dextero, in quo levis concretio polyposa, & sinistro, in quo nihil tale, simul omnes cordis parietes crassiores inventi sunt, simul ambo ventriculi dilatati, multo autem magis sinister, in quo Mitrales valvulas ferme triplo majores, quam soleant, columnasque, ad quas alligantur, ampliores animadverti. Magna quoque arteria a corde ad viciniam usque Emulgentium multo latior, totoque eo tractu rigida ob crebras, quas intus ostendit, lamellas osseas. Dum ea, quæ dixi, inspecta sunt, & cor a vasis est amputatum, ex his magna vis nigri, & semiconcreti sanguinis excidit, cujus etiam oblongus quasi cylindrus non secus ac gladius e vagina, ex uno eorum, puta superiore vena Cava, eductus est.

Pulmones disseccando, variegati, & spumoso humore scatentes, & quasi tendinea, si tangeres, duritie reperti sunt.

31. Cum sanguis a validioribus parietibus cordis violentius in arteriam Magnam contruderetur, hancque eo facilius fortasse dilataret, quod minus robusta esset; aliquid enim avitæ hæreditatis subindicat ille patruī morbus; sanguis autem a dilatata, & postea rigida facta arteria non ita ut par est, promoveri posset; nempe in proximo ventriculo, sicut alibi quoque diximus, subsistere in parte cogeatur, huncque potissimum distendere; quanquam & in pulmonum vasis, & ventriculo etiam dextero ob eandem causam, sed paulo minus violenter, quippe *mediate*, & *succes-*

sive, retardatus, hunc itidem dilatavit, sed minus. Ex his igitur, & ex aucto cordis pondere, diaphragma prægravante, difficultatem spirandi intelligis, & sputa illa sanguinea: ex conatu autem utriusque ventriculi eo majori, quo plus sanguinis, & in vias alio sanguine impeditas erat expellendum, num harum duritiem repetes, & rigiditatem? quarum illa in pulmonum, hæc in Aortæ dissectione se prodidit. Si inde repetes; feceris secundum Boerhaavii, a plurimis receptam, doctrinam (1), non duriores modo, sed & osseas per senectutem, & vitam laboriosam redditas partes a perpetuo, & iusto validiore motu deducuntis. Sive enim longiori vitæ spatio valide, sive breviori tempore, sed multo validius, minima partium vascula urgeantur, & comprimantur adeo, ut immeabilia fiant, & tandem nulla; earum duritiem, & osseam demum rigiditatem intelliges. Verum cum sciam, ab doctrina hac dissentisse tamen Cl. Viros, eorumque unum, cujus Disputatio est in manibus, cum rationes, tum observationes præsertim, quibuscum meæ, ut alias (2) ostendam, in parte conveniunt, protulisse, ob quas dissentiat; pedetentim, nec sine distinctione quadam hic tibi censeo procedendum.

32. Itaque primum duriores senum esse partes, negari non potest, quando & Anatomici (3) vel ipsum illorum cerebrum firmitus, & durius esse confirmant, nec quisquam annosorum animalium carnes, ignorat, quanto difficilius dentibus, & stomacho conficiantur, aut igne ipso coquantur. Hanc autem duritiem inde repetere, unde Boerhaavius censuit, licere credo. Rigida quoque, & ossea facta seniorum quædam ligamenta, & membranas, & tendines, atque adeo partem musculosæ cordis substantiæ; ut alii (4), & nos quoque interdum (5) vidimus; cur ab eadem præsertim causa non dicamus, nihil est, opinor, quod magnopere obstat. Atqui ex membranis, & musculosis fibris arterias constare manifestum est. Videtur igitur in, his quoque ean-

(1) Prælect. ad Instit. §. 415.

(2) Epist. 27. n. 21. 22.

(3) Vid. apud Haller in extrema ad cit. Boerh. §. Adnot.

(4) Ibid.

(5) Epist. indicata n. 18.

eandem rationem posse locum habere, si quando ad eundem modum osseæ fiant: secus vero, si aliter. Sæpius autem aliter fieri inficiari nequeo, cum disjectarum squamularum, de quibus hic sermo est, & eorum, quæ cum iis simul animadverti, venit in mentem. Sed ut libens hoc fateor, sic & illo priore modo interdum fieri posse credam; nihil enim video, cur quod aliis in tunicis agnoscimus, id in tunicis arteriarum omnino negemus. Neque enim obstat quod media sit musculosa, ac jugiter in alterna contractione, & relaxatione versetur, quando, ut modo dicebam, cordis ipsius carnem osseam factam esse scimus. Nec officit cellulorum contextum, tunicis illis interpositum; siquidem secundum naturam inter ipsas coarctatum, cellulosi forma non apparet, nisi distractionis, aut aeris injecti ope, quare satis tuta a compressione transeuntia in tunicas vasa non præstat, & sane membranas alibi, quibus ejusmodi contextum subest, osseas nihilominus factas videmus: quanquam hic non tam vasa spectamus tunicas petentia, quam ultimos eorum ramusculos, per earum intimam substantiam dispersos. Sed & vasa, quæ arteriarum tunicas adeunt, in ipso celluloso contextu elidi per ætatem, & coalescere, spectatis post injectionem inde foetuum, hinc seniorum arteriis, & vasis utrarumque collatis Boerhaavius (1) ex Ruyschio indicavit, & diserte Illustris confirmavit Hallerus (2). Nec vero propter cellulofam pulmonum substantiam, horum arteriæ ab hoc vitio immunes sunt, cum exemplum (3) prosteret, in quo arteria in pulmonibus, earumque rami penitus fuere ossea. Nam quod venæ quoque osseæ fiant, in quarum parietes non incurrit sanguinis impetus, ut in parietes arteriarum, aut quod hæ non semper prope cor incipiant fieri osseæ, ubi a sanguine compulso magis urgentur; nempe illud multo rarius contingit, nec mirum est, si ob alias causas id interdum venis accidat, quod & cæteris membranis, aut si certi arteriarum tractus sive a primordiis, sive ex peculiari

vita genere, & crebriore quodam corporis, aut artuum situ magis disposita aliquando habeant intima vascula ad compressionem excipiendam a sanguine arterias omnes distendente. Quæ dispositio cum ab ortu ipso esse queat in parvis etiam hic illic arteriarum particulis, aut in externis magis, quam in internis tunicæ intimæ lamellis; hinc quoque esse potest, ut non perpetuum os pergat, aut intimæ tunicæ facies intima, quamvis incursui sanguinis magis exposita, ossea ipsa non fiat, cum ea fiat, quam obducit.

33. Quod si forte quædam horum, quæ a me reposita sunt magis, ut te ad meliora reponenda excitarem, quam quod satis mihi placeant omnia; & sane alibi (4) perspicies, non multum plerisque horum a me tribui; non continuo tamen illuc nobis decurrendum censeo, ut arterias fateamur nunquam ad eum modum in osseam naturam mutari, ad quem tendines, aliæve quædam partes mutantur. Quid enim si aliquando vel tota intima ipsa tunica, si arteria tota in eam naturam mutaretur? Falloppius (5); nam & veteres illi Anatomici hoc non ignorarunt observationum genus; cum illud diu ante Stenonium animadvertit, *aves seniores habere musculorum chordas osseas propter nimium usum, & laborem, at juniorum avium chordas molles esse*; tum diserte testatus est (6), *se vidisse in quadam vetula omnes arterias sinistras osseas esse factas*. Coiterus autem (7) hoc insuper de Falloppio scripsit, *Viros fide dignos sibi Bononiæ retulisse, se se Patavii in corpore, a Falloppio dissecto, vidisse arteriam aortam, sive magnam, totam osseam*. Certe autem illa ejusdem arteriæ descendens portio tota ossea fuerit, oportet, quam e nobilissimi Viri cadavere, cum duobus *cruralibus ramis spithamæ longitudine* exemit Harvejus (8); nam ejus *tunicas in calamus, & tubulum osseum totaliter conversas* dixit, nec certe, si tunica aliqua superfuisset, erat ejus argumento locus, *per soliditatem ossis, facultatem pulficam deduci non potuisse*. Omitto alias obser-

(1) Prælect. cit. ad §. 471.

(2) ad earund. §. 467. not. 2.

(3) Eph. N. C. Dec. 2. A. 3. Obs. 38.

(4) Epist. 27. n. 21. 22.

(5) De Partib. Similar. c. 10.

(6) Ibid. c. 14.

(7) Obs. Anat.

(8) Exercit. Anat. 3. de Circ. Sang.

servationes, cum in hac Harvejus tantum dixerit, quantum satis est, ne propter ejus silentium aliter conjicere, nedum ostendere, aut evincere facile possimus.

Sed hæc, non ut dissentiamus, sed ut tantisper assensionem cohibeamus, dum verum nobis inquirentibus se magis prodat. Nunc ad reliquam dilatati cordis, & Magnæ arteriæ Observationem veniamus.

34. MULIER annorum, ut videbatur, circiter quadraginta, pinguiuscula, quæ purgando lintea victum quærere consueverat, cum intra sexennium hoc ultimum propter spirandi difficultatem, quæ asthmatis convulsi speciem habebat, sæpe in Nosocomium venisset, neque pulsus unquam percipi in ejus carpis potuissent; eodem redierat ob eandem illam difficultatem, cum intra dies quindecim mortua est, crassa, & purulenta, ut referebant, sputa reddens extremo tempore.

CADAVÉR, Publicæ Anatomæ causa in Theatrum illatum, inspexi. Nusquam, ne ad pedes quidem, tumidum, neque omnino improbandum videbatur. Sed postridie a morte cum integumenta abdominis sublata essent, musculi virere coeperunt, tertio autem die multo magis, nec sine teterrimo odore; quanquam Ventris viscera mox resecta, neque livida, neque morbida conspecta sunt. Verum paulo post quam ventriculus, omentum, mesenterium, & alia quædam viscera exempta fuerant, hæc omnia vivere, & foetere coeperunt, ut postridie pancreas viridi obsoleto colore infectum, nihil minus quam pancreas esse videretur. Interea autem non Theatrum modo, sed totum propemodum Gymnasium vehemens, & intolerandus foetor impleverat, cum tamen gelida esset, ac nivosa tempestas per eos dies, qui proxime antecesserunt maximam illam vim frigoris, quæ se IV. Idus Februarii A. 1740. exerere incepit. Et si igitur propere auferendum, humandumque cadaver fuit; tamen antea integumenta ad utrumque carpum incidi volui, si forte arteria eo, quo solent Medici loco quærere, aut nulla esset, aut exigua, aut aliqua ratione impedita, thoracem autem ad in-

quirendam morbi sedem referari. Et arteria quidem utrumque ad carpum fuit sicuti, & qualis solet. Thorax quoque nihil habuit effusi humoris, neque annexos pleuræ pulmones: qui turgidi quidem erant, & referti humore spumoso; at nihil præterea intus, extrave quod morbidum esset ostenderunt. Sed intra pericardium durius, & crassius, & quasi tendineum, invenimus cor magnum. Quod cum dissecarem, animadverti, eam magnitudinem, & ventriculorum capacitatem cum extenuatione parietum, qui crassiores erant potius, non esse conjunctam. Polyposæ concretiones albidæ quidem, & crassæ, sed non duriores quam crusta, in summo concrecens sanguinis emissi, imo facile discerpendæ, in utroque erant ventriculo, sed præsertim in dextero, unde una longissima per arteriam Pulmonarem se se extendebat. Quibus amotis, cum ventriculorum intimam faciem, valvulas, auriculas, & magna vasa diligentius perlustrarem; omnia intra sanitatis modum inveni, si hæc excipias. Adjectus sinistræ auriculæ Sinus amplior erat, & interna superficie magis, quam soleat, inæquali. Aggeres, ut Valsalva (1) appellat, valvularum arteriæ Magnæ, hic illic crassiores, duarum præsertim; sic & unius earum, quæ arteriæ Pulmonari præfectæ sunt. Cum illos spectarem, facile fuit animadvertere, præter duo orificia unde Coronariæ incipiunt arteriæ, tertium hic insuper fuisse, nec vero ad latus dexteri, sed sinistri, eaque magnitudine, ut tanta nunquam illud conspexisse meminerim quod alias (2) ad dexteri latus descripsi. Sed multo facilius fuit agnoscere, ab iis valvulis ferme ad eam usque sedem, unde primæ oriuntur Intercoştales Inferiores, Magnam arteriam esse dilatatam. Quod non minus manifestum erat, quam toto eo tractu durioribus, & crassioribus esse tunicis, facie autem interna plerisque in locis flava, & indicia ostendente proximæ in os mutationis, qualia etiam initium exhibuit alterius Subclaviæ. Quin statim atque Aorta vocari descendens poterat, nonnullas parvas, sed revera osseas laminas intus habebat, ibidem-

(1) Diff. Anat. 1. n. 10.

[2] Epist. Anat. 15. n. 8.

demque non secus ac si distracta fuisset, fibras, nec angustum ad spatium ostendebat suas. Postremo qua ad diaphragma accedebat, quibusdam quasi sulcis secundum longitudinem ductis exarata videbatur.

35. De his quidem sulcis alias (1) ad te scribam; nam & in aliis animadverti.

De tanta autem illa a visceribus, ventris præsertim, concepta ad insolitam putredinem dispositione, aut de pulsibus, qui percipi non poterant, nihil habeo quod dicam, nisi hos forte convulsioni (2), illam vero pessimæ, quæ se nuper adjunxisset, febri velimus imputare. Sed purulenta quoque, an potius puriformia sputa novissime extiterint, in medio relinquam. Unum, quod necdum exposui, tametsi in duabus quoque superioribus historiis (3) memoratum est, explicare conabor: quomodo cum dilatatione ventriculorum cordis possit horum parietum non imminuta, sed aucta potius crassitudo conjungi; quod Vir Celeberrimus, præternaturale carnis musculosæ vel in cordis aneurysmatibus augmentum negans, videtur aut non vidisse, aut non satis attendisse. Cordis ventriculi, cum aneurysma patiuntur, non omnem sanguinem in arterias expellunt, & quod consequitur, ad eum, quem ex venis excipiunt, portio addenda est, quæ antea resistavit. Major igitur sanguinis copia magis resistet sanguini ex ipsa cordis substantia per plures, sed angustos, meatus in ventriculos redituro: quomobrem pars hujus sanguinis intra parietes cordis subsistens, ipsos efficiet crassiores. Quod si aneurysma ventriculorum cum aneurysmate jungatur, ut in his tribus, de quibus proxime diximus, arteriæ Magnæ; illud insuper accedet, quod cum hæc promovere tunc nequeat pro eo ac par est, sanguinem a corde immissum, multo plus ejusdem sanguinis, mox contrahente se arteria, in orificia repellatur utriusque arteriæ Coronariæ: ideoque parietes cordis simul plus sanguinis excipient, simul minus ex se ejicient, itaque eorum crassitudo duplici de causa increfcet: eoque magis, si vel meatus per quos ejiciunt, natura angustiores

Tom. II.

sint, aut pauciores, vel orificia, per quæ excipiunt, majora, aut, sicuti in hac muliere, nonnunquam plura. Neque tamen omnibus, quorum ventriculi sint dilatati, crassescunt horum parietes, imo in quibusdam extenuabuntur, sive quod non eadem, imo contrariæ sint a primordiis emissariorum, & immissariorum istorum diametri, sive etiam quod laxior, sit, eoque ad cedendum pronior structura fibrarum interdum a natura, alias ab erodentibus succis, qui plures de tenuissimis, ex quibus illæ coalescunt, aut per quas inter se connectuntur, fibrillas dissolverint.

36. Diu est, ut probe nosti, cum hanc ad te explicationem misi. In qua nunc quædam esse video cum Illustris Viri Senacii Observationibus non consentientia, præsertim ubi (4) disquirat, num in facie interiore ventriculorum cordis revera pateant oscula, sanguinem in ipsos emittentia, quemadmodum videri poterant demonstrasse tot clari Auctores, quos fere omnes sequebantur. Velim igitur rem perpendas, & quas explicationis meæ particulas mutandas censueris, mutes, aut abjicias. Sed cum libros illius versabis, sæpe in alia incidēs huc attinentia. Confirmabunt enim quod proposita novissime historia docuit, non omnia cordis, nedum Aortæ, aneurysmata cum vehementioribus pulsibus, ut nonnulli videntur credere, esse conjuncta, & cur non sint, causam haud unam indicabunt (5), & quod consequitur, cur non omnia cordis aneurysmata dilatent Aortam (6), & cum utrobique aneurysma est, utrum alterius causa fuisse videatur (7), & quæ tunc indicia utrumque significant, etiamsi obscuræ sint pulsationes (8): quæstionesque alias hujus generis, tametsi non minus difficultatis habeant, quam utilitatis, præclare tamen, nec minus perite quam ingeniose, quoad rei natura patitur, solutas invenies. Nec deerunt monita, & animadversiones, quæ ex usu esse possint, ut puta cum leges (9), cor aliquando esse dilatatum, nec videri, nisi impleas: idemque (10), nisi diligenter attendas, ac-

M

cidere

[1] Epist. 24. n. 34. 37.

[2] Ibid. n. 7. in fin.

[3] n. 28. & 30.

[4] Traité du Cœur. l. 2. c. 5. n. 11.

[5] l. 4. ch. 4. n. 4. & ch. 8. n. 9 & 10.

[6] ch. 8. n. 6.

[7] Ibid.

[8] ch. 4. n. 4.

[9] ch. 8. n. 2.

[10] Supplem. ch. 8.

cidere interdum in Magna arteria, quæ non ab latere in sacci formam, sed æque ab omni parte sit dilatata: & (1) sanguini e cordis ventriculis exeunti officere auricularum dilatationes, arteriam illam, aut Pulmonarem comprimendo. Quibus addas licet, alterutrius arteriæ aneurysma, attiguum premens alterius truncum, vel magis sanguinis exitui obesse; premens autem alterutram auriculam, aut venas eo pertinentes, regressui obitare. Sed ad Senacium ut redeam; præter ea, quæ de multis pauca attigi, proprias etiam habet aneurysmatum cordis simul & Aortæ Observationes, hæque non, ut Lentilius (2) sine peculiaribus symptomatibus, imo cum plerisque omnibus, præsertim in Marchione *du Palais* (3), inter quæ & illud, quod cum aliis aneurysmatum indiciis conjunctum supra (4) perpendimus, ut jacere non posset, curvato autem ad anteriora corpore sedere cogeretur. Quem corporis situm aliquod levamen afferentem, cum signis aliis diuturni cordis vitii in Sene etiam legeris (5) in quo cor fuit *fere stupenda magnitudinis*, arteria autem Magna statim ac infra diaphragma pervenerat, in

crassitiem pugni extensa erat: quam aneurysma fuisse crediderim, cui polyposa intus adhæreret materia; nam si membraneus fuisset folliculus, sive apostema, quod se in Aortam aperuisset; potius quam ipsum in hanc, ut creditur, pus suum derivasset, hæc suum, quippe tanto validius impulsam, in illud sanguinem contrusisset.

37. Et si Aneurysmatum arteriæ Magnæ plura tibi exempla nostra protulimus; & alia tamen alias in loco proferemus, neque eorum modo, quæ in arteriæ ferme æquali in omnem partem dilatatione consistunt; sed & eorum, quæ sacci instar ad ejus latus excrescunt; ne forte hæc credas perraro inveniri, quando casu factum est, ut unum, haud amplius, ipsorum tum ex Valsalvæ observatione produxerim, tum ex mea. Vicissim certe, cum aneurysmata quatuor habeam, olim a Cl. Vulpio infarcta, & siccata, eaque omnia sint in arteriæ Magnæ aut arcu, aut eo tractu, qui inter arcum, & cor interest; eorum unum est primi generis, tria secundi. Quæ, si quando Patavium, ut cupio, veneris, apud me videbis. Interea vale, & me, ut amas, ama.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XIX.

De Suffocatione verba fiunt multa,
de Tussi pauca.

QUI de Læsa Respiratione quatuor ad te, & plerasque bene longas, Epistolas misimus; de Suffocatione, & Tussi hanc unam mittimus. Scilicet cum spirandi difficultas sæpe tussim adjunctam habeat, sæpius autem suffocatione finiatur; de illa scribere non potuimus, quin simul utriusque harum, alterius diserte, alterius vel subobscurè sæpe numero mentio fieret. Idemque accidat necesse est in quibusdam aliis deinceps tractandis thoracis morbis. Alibi igitur quæ-

res ea, quæ hic videbimur omittere. Sed neque plurimæ Observationes sunt, si cum iis, quas superior complectitur Sectio (6), conferantur, quæ in hac II de Suffocatione, aut in proxima de Tussi exhibet Sepulchretum, in quo tamen videas diserte repeti plures, nonnullas quoque per incuriam iterari. Sic enim, quæ hic sub num. XXI data fuerat, mox reponitur sub XXIX, & quam Bonetus ipse proposuerat sub XV (7), eadem in Ad-ditamentis rursus legitur sub III. In proxima

[1] l. 4. ch. 11. n. 2.

[3] l. 4. ch. 8. n. 4. 6. 7.

(6) l. l. l.

[2] Eph. N. C. Dec. 3. A. 3. in Append. n. 3. ad Obs. 31.

[4] n. 18. 19.

[5] Act. N. C. Tom. 3. Ob. 31.

(7) §. 1.

xima autem Sectione, eadem sunt III, & 4. in XVIII; XII, & XV; 1. & 7. in XVII; 3. in XVIII, & 2. in XIX, XXX, & 6. in XXXVII; XXXI, & 8. in XVIII; & quod nemo facile crederet, duæ inter se proximæ 4. & 5. in XX.

2. Quoniam vero Suffocatio non ab internis solum causis accidit; sed etiam ab extrinsecus advenientibus, quas quidem hactenus non attigimus; ab hoc genere incipiemus: & primo loco, quemadmodum soliti sumus, aliquas tibi Valsalvæ nostri Observationes describemus: quibus post quasdam nostras, quæcunque eæ sint, nonnulla quoque ab eodem, & a nobis habita experimenta subjiciemus. Tum vero ab eo genere ad alterum transeuntes internarum causarum; siquæ nobis erunt Observationes primum, quæ ad Suffocationem, deinde etiam, quæ ad Tussim peculiariter attineant, non reticebimus.

3. MULIER unius, & viginti annorum suspendio publice necata est. CADAVER ad dorsum, lumbos, natesque, cute erat alibi subrubra, alibi sublivida. Os distortum, oculi semiaperti, facies autem tota livida, quæ mox ab Jugularium venarum Externarum sectione in pallidam mutata est. Sanguis enim fluorem ferme naturalem servaverat. Thorace recluso, pulmones a pleura solvendi fuerunt, cui multis in locis ad utrumque latus adhærebant, dexteri autem imus limbus etiam ad diaphragma. Qua dorsum spectabant, levi phlogosi correpti esse videbantur.

4. Faciei livorem a subsistente in ejus venis sanguine fuisse, Jugularium venarum sectio confirmavit, quæ & servatum sanguinis fluorem ostendit. Hoc autem posito, quidquid in posterioribus tum corporis, tum pulmonum partibus a Valsalva adnotatum est, facile intelligitur accidisse, ex quo cadaver e patibulo detractum, supinum locatum est.

5. GRASSATOR, major quam ea mulier, annis haud amplius duobus, eodem supplicio affectus est. IN CADAVERE ad Publicam Anatomen tradito, exterius quidem facies, in qua oculi semiaperti erant, brachia, dorsum, nates alibi

subrubra, alibi livida animadversa sunt.

Interius autem nihil adnotatu dignum, nisi quod pulmones quasi a phlogosi rubentes apparuerunt.

6. Hic vero etsi reliqua ad eundem modum sunt explicanda; id tamen, quod ad pulmones attinet, cum a tergo solum non sit conspectum, a suffocatione videretur repetendum, si prior, & duæ, quæ sequuntur, consentirent Observationes. Oculi autem in duobus, de quibus dictum est, semiaperti, imo in eo, de quo proxime dicetur, aperti, non multum profecto adjuvant illam Garmanni (1) adnotationem: *omnes fere violenta morte extinctos oculos obtinere palpebris tectos.*

7. SUSPENDIO necati, oculi aperti erant, & turgidi, facies aliquantum livens. IN VENTRE chyliфера vasa nonnulla circa lumbares glandulas, ad quas definire videbantur, conspecta sunt.

In Thorace pulmones, qui ad pleuram ambo, & præsertim dexter, sic adhærebant, ut separari vix possent, a tergo subrubri. Polyposæ concretiones in corde nullæ. In Capite sanguifera Crassioris meningis vasa nonnihil turgida.

8. VIR gracilis, consistentis ætatis, ob plura, & magna furta suspenditur. Hic per intervalla, & præsertim inter ambulandum, obnoxius fuerat spirandi difficultati, tussique molestæ. VENTRE in Publica Anatome rescluso, nonnulla in mesenterio vasa Lactea conspiciuntur.

Thorace autem, pulmones variis distincti maculis quasi nigricantibus, a pleura tamen soluti, si dexteri superiorem partem excipias; quæ ad pomi magnitudinem erat indurata, & peculiari infecta rubedine non secus ac si inflammata esset; hæc enim valide ad pleuram circa costas, & qua claviculæ respondet, annectebatur. In pericardio ferum vix ad uncie dimidium; in corde nullus grumus sanguinis inventus est.

In Collo musculos, qui os hyoides cum larynge, proximisque partibus connectunt, carnificis laqueus diruperat; ut illud os ab larynge esset separatum. Ad Caput tandem ventum est. Cutis, cranium regens, interiore facie sanguiferis turgebat vasculis.

(1) De mirac. mortuor. l. 1. tit. 5. §. 7.

lis. Cerebrum nihil, quantum judicare sensus poterant, ab naturali constitutione discrepabat. Musculi, & cætera oculis circumjecta a stagnante sanguine quasi inflammata videbantur: tunica utraque Retina sanguineo erat colore suffusa. Alterius auris Membrana Tympani cum annexis officulis sanguine tincta; alterius tympanum ipsum levius quidem, sed tamen solito majorem ostendit rubedinem.

9. Quod in pulmone gravius erat vitium, id, procul dubio non ab recenti supplicio, sed ab antiquiore causa aliqua repetendum, videtur hominem fecisse obnoxium respirationis difficultati, & tussi molestæ, præsertim cum sanguis, inter ambulandum concitatus, ad impeditam viarum suarum partem in eo viscere perveniebat, per quod majori tum copia, & velocitate erat transeundum, simulque in proximas vias aeris ex vitiata illa, in quam incursabat, sede aliquid facile exprimebat, quod irritando tussim moveret. Varias autem illas, quibus pulmones distinguebantur, maculas quasi nigricantes etsi ad suffocationem referri posse non negaverim; tamen neque hoc pro certo affirmem, & in hac, & præcedentibus Observationibus non ea plane invenio, quæ in duobus, eodem supplicio necatis, deprehendit Bartholinus, ut in II hac Sepulchreti Sectione (1) leges. Vidit enim in altero pulmones grandes, nec solum variegatos, cæruleos, rubore inspersos, marmoris instar, quo illas possemus referre maculas; sed & sanguine spumoso tam plenos, ut non tantum externæ venæ tumidæ ubique in membrana apparerent, sed in dissectione cordis demonstrantem se fere impedirent: in altero autem fistulam pulmonum spuma copiosa impletam. Littrius quoque (2) in foemina, quam duo viri, manibus constricto collo, suffocaverant, pulmones invenit valde tenfos ab incluso aere, externam autem eorum membranam dilatatis vasculis sanguiferis totam distinctam. Sed & Pachionus (3) in iis, qui laqueo suffocati pe-

reunt, pulmones memorat nigro suffusos sanguine, ac muco. De spuma autem satis est Hippocratis aphorismus (4) inspicere, præsertim ut latine redditus a Celso (5) est in extremo VIII capite libri II. *Neque is ad vitam redit, qui ex suspendio spumante ore detractus est*: quanquam de hoc aphorismo inferius (6) aliquid adnotabimus, & tu adnotata alia pariter videbis a Præcl. Langgutho (7): apud quem etiam intercætera, quæ reperit in suspensorum dissectione (8), multo sanguine turgidos pulmones invenies. Cur talia igitur Valsalva minime adnotavit? An quia serius ut Publicæ Anatomes ratio postulat, ad pulmones examinandos veniebat? Harveii (9) Observatio, quam non secus ac alias huic proximas, & ad superiorem Sectionem attinentes, miror in Sepulchreto prætermittam, rem poterit quadantenus illustrare. Ego, inquit, aliquando in cadavere humano noviter strangulato, intra duas horas a suspensione, aperto pectore, & pericardio, antequam faciei rubor evanuerat, auriculam dextram cordis, & pulmones plurimum distentos, & infarctos sanguine, multis attestantibus, ostendi, præcipue vero auriculam, ad maximi hominis pugni magnitudinem, turgentem adeo ut disruptam iri putares. Quæ moles die sequente, refrigerato penitus corpore, & per alias vias cruore dilapso, detumescens evanuerat. Scilicet fluidus sanguis, qualem in ejusmodi cadaveribus observatum esse diximus, facile ad inferiores, pro eorum situ, vasorum partes delabitur, ad easque a refrigeratis, ideoque contractis fibris undique compellitur, ut sic pulmonum haud æque tumere anteriora vasa, ac posteriora in supinis cadaveribus possint. Spuma autem, elapso e bullis aere, in paucum subsidet humorem, facileque, dimoto corpore, effluxurum.

10. Quid vero causæ esse dicemus, cur Valsalva fluidum, ut retulimus, sanguinem adnotaverit, illudque præterea diserte, polyposas concretiones in corde nullas, in corde

(1) Obs. 23. & 24.

(2) Hist. de l'Acad. R. des Sc. A. 1704. Obs. Anat. 2.

[3] Oper. Edit. 4. in Prolaps. Cord. hist. 1.

[4] 43. Sect. 2.

[5] De Medic.

[6] n. 36.

[7] Disp. de redd. rec. præfocatis adempta anima §. 11.

[8] Ibid. §. 10.

[9] De Circul. Sang. Exerc. 3.

corde nullum grumum sanguinis inventum esse, quando in ista ipsa Sepulchreti Sectione (1) ex Beslero positum est, in virgine, quæ suffocatione expiravit, fuisse cordis corpus grumoso repletum sanguine, idque in suffocatis esse familiare? Dicemus nimirum, in ea Besleri epistolæ parte, quæ in citato ibidem Zacuti libro Observationem facit 64; non 63; sicuti de virgine sermo est, cujus sexenni ægrotationi novissimus tandem accessit morbus, suffocatio; ita verisimile esse hujusmodi potius suffocatos Beslerum intellexisse, quam eos, qui cum sani essent, repente externa vi strangulati sunt, quales fere a Valsalva proponuntur. Aliam enim his, atque illis, ut viscerum, sic etiam sanguinis esse constitutionem, manifestum est non minus, quam crassum, & grumosum sanguinem, quanto ineptior est ad pulmonum vascula trajicienda, tanto aptiorem esse, ut in iis subsistat, & suffocationem inducat. Quin ipsos etiam, qui laqueo strangulantur, si forte sanguinem habeant ad concrendum proniorem, non grumos tantum, sed polyposas quoque concretiones in alveis sanguinis habituros esse, non dubito, quales, ut alios omittam, a Coite-ro (2) fuisse intelligo ex Sinibus Duræ meningis suspendio enecatorum extractas.

11. Porro idem sanguinis fluor, qui in iis erat quos, cum sani essent, violentia externa strangulavit, admirationem minuit, quod in iisdem Valsalva cerebrum invenerit ab naturali statu nihil discrepans, aut Crassioris meningis vasa nonnihil dumtaxat sanguine turgida, cum interea cutis cranium tegentis interiora vascula, & quæ oculis circumjecta sunt, aut per Retiformem horum tunicam, aut per aurium tympanum feruntur, adeo turgent; ut aliæ harum partium inflammatae viderentur, nonnullæ, ut Membrana tympani, & annexa ossicula, tinctæ etiam sanguine apparerent. Soluta enim laqueo, amplissimisque viis Internarum Jugularium venarum redituro sanguini reclusis, multo maxima hujus, quippe fluidi, pars e cerebri

Sinibus, venisque majoribus in hos desinentibus, facile defluxit, cum is, qui per anfractus, angustiasque magis diffitarum venularum minus expeditum reditum haberet, in iis subsisteret, nonnullis earum exceptis, quas aut magis plenas, aut minus resistentes laqueus ante dirupisset, aut alia exterior violentia; nam Littrius in ea, de qua supra (3) dictum est, fœmina tympani alterius Membranam, non cruentam modo, uti Valsalva, sed laceratam deprehendit, ut unciam circiter sanguinis emisisset: quanquam pro vario strangulationis modo major esse, aut minor vis causæ potest vasa dirumpentis, ut inferius (4) indicabitur; ut aliam in aliis cum venularum, tum membranarum ejusmodi partium laxitatem, dispositionemque omittamus, unde cæteroquin fuisse videtur, ut Cl. Anatomicus Phil. Conr. Fabricius (5) Corneæ oculi tunicæ lamellam anticam in laqueo strangulatis, non semper, sed aliquoties, ab interna, seu postica secedentem invenerit, & Egregius Vir Petrus Christoph. Burgmannus (6) oculorum tunicas spectaverit in duo cornicula: digitorum ferme similia, se conformantes, & paulatim descendentes ad buccas usque unius de tribus in patibulo suspensis, rarissimo quidem exemplo; neque enim sine exemplo dices, ut Garmannus (7) olim dicere fortasse potuit, cum haud ab simile produceret ex Kornmanno, hujus ipsius verba proferens: *Chymistæ furcis suspensæ duo cornua ex oculis longitudine instar digiti nascebantur*: quæ verba descripsi, ne cum Burgmanno forte quæras, sed non alia esse, scias, ac quibus Bertramus antea usus fuerat apud Bartholinum (8).

12. Denique a vario pariter strangulationis modo, variaque strangulatorum constitutione illud in collo discrimen repetendum est, quod in aliis muscoli quidam disrupti, in aliis nonnullæ etiam laryngis cartilagine, in aliis supremæ vertebræ luxatæ, vel potius fractæ, in aliis vero nihil fere horum reperiatur. Ruptos musculos Valsalva in novissima historia (9) memo-

[1] Obs. 32.

[2] Obs. Anat.

[3] n. 9.

[4] n. 38.

[5] Ideæ Anatom. Pract. Sect. 4.

[6] Dissert. Epistol. de singulari tunica. utriusq. oculi Expanf.

[7] l. 1. cit. supra, ad n. 6, tit. 10. §. 10. & 11.

[8] Cent. 2. Epist. Med. 11.

[9] n. 8.

moravit. Cum iisdem vero etiam aliquam laryngis cartilagine ruptam scripsit in ea, quæ continuo subjicietur.

13. SUSPENSUS laceros habuit musculos Sternothyroidæos, & Hyothyroidæos, ut membranacea tantum substantia, illorum loco, remaneret circa Annularem cartilagineam. Quin hæc ipsa cartilago rupta erat. In Thoracis cavo sinistro pleura hic illic inæqualis tuberculis multis, durisque: horum alia lentis, alia ciceris, alia fabæ magnitudinem æquabant.

14. Tubercula hæc ad morbum attinebant, & hunc facile in squallore carceris contractum. Hunc enim ipsum virum, cujus ego cadaver simul cum Valsalva dissectui in Gymnasio Bononiensi A. 1703. adnotatum habeo, annum ferme fuisse in carcere; & præter ea tubercula duritie quasi cartilaginea, & totam propemodum plenam ejus lateris obsidentia, sinistram quoque pulmonem quibusdam locis duriusculum habuisse, in eodemque thoracis cavo copiam modicam humoris rubentis. Quæ autem causæ faciant, ut reorum, qui diutius in carcere detinentur, vix ullus inde egrediatur sanus, Sepulchretum ipsum (1) commemorat, videlicet pravus semper aer, & sæpe etiam victus, moeror assiduus, & deses vita: quæ etsi quosdam ex illis pingues reddat; non ego tamen hujusmodi pinguedinis usum probabo, sed ejus, quæ ex homine, dum bene valeret, forte interfecto apparata sit.

Sed ut redeam ad illa, quæ ad violentam attinent læsionem partium, quæ in collo sunt; maxima quidem ea fuit, quod ad cartilagines spectat, quam in suspensio milite invenit Cl. Professor Weis- sius (2). Annularis enim cartilago in multa erat frustula diffracta, inferiorque tracheæ pars prorsus ab larynge abrupta, ut sanguis, nec paucus, tum per os, & nares efflueret, tum in bronchia descenderet. Verum non cartilagines modo rumpi, sed & vertebrae interdum quasdam, Columbus (3) videri potest indicavisse, ne-

gans, in suspensis caput luxari secundum observationes suas, sæpius Patavii, Pisis, Romæque habitas, imo tantum esse, confirmans, ligamenti id prohibentis robur, ut animadverterit, *frangi facilius, quam luxari secundam vertebrae posse, neque secundam solum, sed primam quoque*. Id si ita fieri posse agnoscimus; tum Latinos proprie locutos esse fatebimur, cum hoc, de quo loquimur, supplicii genus *cervicem frangere*, ut est apud M. Tullium (4) dicebant. Sin minus; tum verius locutos putabimus, cum dixerunt *liqueo gulam frangere*, ut est apud Sallustium (5), modo guttur intellexisse ponamus, cum gulam dicerent. Laryngem autem inde aliquando rumpi, cum Valsalva vidimus; vertebrae non vidimus: sed neque tamen luxatas. Quod cum dico, non ita dico, quasi aliquid in dissensione pronunciem, quam animadverto inter Experientissimos Viros. Alii enim, ut legeris etiam apud Palsinium (6), deprehendisse se ajunt, in iis ferme omnibus de quibus hoc supplicium sumptum fuerat, vertebrae colli primam omnino a secunda separatam. Contra alii, quod Columbus de his vertebrae negaverat, non de his modo, sed de omnibus negant. Nec vero nescio, scriptum est a Panarolo, exempli gratia; utar enim Observatione, quam in Sepulchreto (7) habeas; se cervicis vertebrae secundam luxatam per anatomen invenisse. Sed idem scio, id in eo reperisse, qui ex arbore deciderat, ut vertebra simul frangi, luxari- que potuerit (8). Igitur donec redeat occasio hæc diligentius inquirendi, ægre feram; cum eo olim Bononiæ fuerit, non venisse in mentem id ut facerem, tum quia minus eo tempore his de rebus disputabatur, tum quia ejusmodi cadavera, quippe hominum, ob brevem ibi plerumque moram in carcere, plane sanorum, me in iis, quæ secundum naturam sunt, perquirendis adeo detinebant, vix ut tempus superesset ad peculiare strangulationis effectus vel obiter animadvertendos. Itaque

[1] l. hoc 2. S. 7. in adnot. ad Obs. 12.

(3) De Re Anat. l. 3. c. 2.

(6) Anat. du corp. hum. tr. 3. ch. 8.

(8) Vid. etiam Epist. 56. n. 35. & 37.

(2) Commenc. Litt. A. 1745. Hebd. 24. I. sub n. 7.

(4) in Verrem l. 5. & in Vatin.

(5) De Conjur. Catil.

(7) l. 4. S. 6. Obs. 1.

que ex iis, quæ tunc in schedis adnotavi, nihil huc attinet, si perpauca quædam excipias, quæ continuo subjicientur.

15. JUVENIS annos nati viginti quatuor, suspendio puniti, cadaver ad Anatomien Publicam A. 1705. Theatro Bononiensi concessum est. SCROTUM quasi suggillatum rubebat. Larynx omnino integra; sed nec circumjecti muscoli rupti erant, imo nihil, aut parum læsi: neque aliud quidquam in Colli dissectione obvium fuit, quod præter naturam videretur. Minima sanguinis vascula, quasi ex injectione, plurima præsertim in Capite eleganter apparebant. Sed tamen nullum intra cranium vitium inveni: neque miratus sum, Crassioris meningis Sinus inanes fuisse, qui ex antea amputatis cum capite Jugularibus venis multum profluxisse sanguinis, animadverteram.

16. Mollisne juniorum larynx, laqueo cedendo, minus disruptioni obnoxia est? Certe in junioribus ruptam Valsalva, ut vidisti, non memoravit, neque ego memini vidisse (1). Cutis vero, quæ scrotum efficit ut sugillata appareret, sanguinis copia fecit, e suspenso corpore in ea, quæ minus compressa sunt, vasa defluentis. Sic e duobus, de quibus proxime dicam, alterius videbis non modo scrotum pariter affectum, sed penem insuper tensum fuisse.

17. FURES erant duo, vir, & juvenis, de quibus simul A. 1706. idem supplicium sumptum est. UTRIUSQUE corpus citius quam solet, intra horam videlicet a morte quartam, de patibulo tractum, & eo delatum, ubi cum Amicis protinus dissecare possemus, exterius adhuc tempestate frigidissima tepebat. Primum cum secaretur, & Magnæ arteriæ truncus sub Emulgentibus secundum longitudinem incideretur; animadversum est, fluidum sanguinem tum a superiore, tum ab inferiore trunci parte effluere, nec modica id copia: socius autem venæ Cavæ truncus valde erat sanguine distentus. Priusquam hæc conspiceremus, adnotatum fuerat, Ileum in-

testinum ad aliquem tractum ex livido rubere, eoque loco teretes continere lumbricos.

18. Nolui hoc ultimum prætermittere, quoniam sæpe etiam in suffocatis canibus, ibi phlogosi quasi quadam affecta intestina animadverti, ubi lumbrici nidularentur, ut is color, cum aliqua intestini extuberantia conjunctus, eorum mihi indicaret sedes. Hic autem homo certe de nullo intestinorum incommodo questus fuerat; ut vermium agitatio aliqua, ejus mortem consecuta, illuc versus sanguinem, quippe fluidum, ut dixi concitasse videatur. Unde sequitur, cum in cadaverum intestinis partem aliquam colore ejusmodi infectam videmus, non continuo eo decurrendum esse, ut inflammatione, aut gangrana jam in viventibus tentatam pronunciemus; nisi ea, quæ aut obitum antecesserunt, aut eum colorem in mortuis comitantur, id nobis commonstrent; cum vel post mortem aliquando possit is color induci, præsertim cum dissolutus sanguis, & fluidus est.

19. JUVENIS autem cadaver præter scrotum ecchymosi quasi quadam affectum, tensum adhuc penem ostendit. Sexta circiter a morte hora dissectum, intus calebat: septima autem vel exterius teporem servabat. Sanguis erat fluidus.

Cætera, quæ de hoc, & superiore cadavere scripta habemus, huc minime attinent, & nonnulla alibi scripta sunt, velut infra umbilicum fuisse eam Coli intestini partem, quæ subtenditur ventriculo, qui in hoc Juvene, & ipse inferius, quam solet, locatus erat; in primis autem, quæ ad Lactea attinent vasa, chyli plena, ferme semiconcreti, eoque magis resistentis, & frequentissimis valvulis quasi nodulis distincta; nam reliqua in L. Animadversione Adversar. II. ex hoc ipso juvene descripta habes.

20. Penis erectionem in cadaveribus, æstivo tempore ad putredinem vergentibus, quomodo explicaret Ruyschius (2) nosti. Sed propositi juvenis cadaver tunc a putredine maxime aberat, nec alias habebat in-

(1) Sed Vid. Epist. 56. n. 37.

(2) Thef. Anat. 10. n. 95.

inflatas partes, & frigidissima, ut diximus, tempestas erat. Paulus Zacchias (1) idem quod in hoc, in aliis & jam suspensis adnotatum esse *aliquando*, scribens, causam affert ei, quo scribebat, tempori convenientem. Lancisius autem (2) ejusdem rei causam in eo prolaturus quem, prævio suffocativo anhelitu, universi corporis convulsio occiderat, simul affirmat (3), *perseverantem post mortem penis tensionem raro in strangulatis non inveniri*, docetque esse a convulsis fibris, reditum sanguinis per colles venas intercipientibus. Quam si velis sententiam sequi; quippe convulsiones in strangulatis vel ex ea oris distortionem facile agnoscens, quam supra (4) cum Valsalva adnotavimus; adde copiam sanguinis in suspensi corpore deorsum labentis, eoque majorem, quod ultimis cordis pulsationibus tanto plus sanguinis in arterias inferiores immittitur, quanto minus ob constrictum laqueo collum contrudi potest in superiores. Unde facile illud quoque petendum fuerat, quod Columbus (5) in suspensa muliere ab instantibus menstruis repetebat, videlicet venas vaginam adeuntes, *insignes* fuisse, & *nigerrimas*: indeque illud etiam, quod in viro vidimus, qui se in carcere ipse suspenderat. Cum enim totum corpus esset livido rubore suffusum; tum multo magis, longeque præter solitum suffusa erat urethræ facies interior: vix autem aliud in foetido eo cadavere examinavimus, occupati Publica Anatome A. 1718., & minus commoda valetudine impliciti. Sed indidem certe meminimus, Valsalvam pariter deducere quod, vineta in vivis canibus arteria utraque Carotide, a se observatum narrabat, tenso illos fuisse pene. Cujus narrationis non esse oblitum me juvat, cum id casu prætermisum animadverto in iis schedis, in quibus cætera adnotavit, quæ constrictis in collo arteriis, acciderunt. Ejusmodi autem Valsalvæ communicandis Experimentis, quæ in Epistolis Anatomicis (6) pol-

licitus sum, me partite alias, & diligenter esse propositurum, nec eodem pertinens Galeni experimentum prætermisurum, adeo opportunus hic est locus, ut nisi eo utar, parem occasionem haud facile sperem meam liberandi fidem. Eo enim spectant, ut de causis, quæ proferri solent, eorum mortis, qui suspendio puniuntur, judicium ferre possimus. Sed quoniam ab antiquissimis usque temporibus aliis aliter ea responderunt experimenta; altius a nobis capiendum initium est, & pro veri studio vetera, & recentia accuratius perpendenda sunt, & inter se comparanda.

21. Primus omnium, qui ligatæ in vivis utriusque arteriæ Carotidis experimentum memoraverit, videtur plurimis fuisse Aristoteles, Columbo videlicet (7), Salio (8), Sanctorio (9), aliis. Mihi vero, si fas est modeste ab Doctis Viris dissentire, non illud videtur Aristoteles, sed longe aliud, id est constrictæ utriusque Internæ venæ Jugularis experimentum memorasse. Nec jam me movet is locus (10), quem unum ab illis video, & a Casalpino (11) indicari, quo pressius rem attingens Aristoteles, *quibus in collo venæ apprehenduntur. ii, inquit, insensibiles fiunt*: neque enim me fugit, sæpius priscos venarum nomine arterias quoque designasse. Sed alio illo permoveor loco (12), ubi postquam ab Aorta venam Majorem, seu Cavam, distinxit, & Superioris Cavæ descriptionem suscepit, & ad Jugulares pervenit, hæ, inquit, *qua scissæ cervicem subeunt, juxta pulmonum arteriam tendunt, quibus interdum foris apprehensis corruunt homines sensibus ereptis, & palpebris compressis, ita porrectæ, amplexæque arteriam, ad intervallum aurium feruntur, qua maxillæ faucibus coeunt*. Non ego hic cum Riola-

(1) Quæst. Med. Legal. l. 5. tit. 2. qu. 11. n. 5.

(3) Ibid. in Schol. n. 8.

(7) De Re Anat. l. 14.

(9) Comment. in Art. Med. Gal. qu. 35. & in l. Fen. I. Avic. qu. 108.

(10) De Somno, & Vigil. c. 2.

(13) Anthropol. l. 3. c. 9.

(2) De Subit. Mort. Obs. har. 4.

(5) De Re Anat. l. 6.

(4) n. 3.

(8) De Affect. Partic. c. 2.

(11) l. 2. Med. Quæst. 15.

(6) XIII n. 30.

(12) Hist. Animal. l. 3. c. 3.

mus, ut Niphus (1) exponit, Aortam, sed *pulmonum*, ut Aristoteles modo appellavit, *arteriam*, id est Asperam, juxta quam in imo collo ascendere dictæ sunt, hinc & hinc pergentes porro, inter se excipere dicuntur. Jugulares enim venas, non Carotides arterias, hic describi, manifestum est tum ex suscepta, ut antea posui, Cavæ Superioris descriptione, tum etiam ex eo quod, hac absoluta, continuo de respondente ipsi Aortæ parte sic traditur (2): *Vena etiam minor, quam aortam diximus nominari, eodem spargitur modo in ramos, qui partes venæ majoris consequuntur*. De Internis autem, non de Externis, venis Jugularibus sermonem fuisse Aristotelis, ascensus earum juxta *Asperam* arteriam satis comprobatur; ne forte quod dixit *foris apprehensis*, de Externis dixisse putes.

22. Quod si ex me quæris, qua ratione id potuerit fieri; vix aliud dicam, quam quod olim Casp. Hoffmannus (3): *An vidit Aristoteles tale quid quale Costæus l. 6. Disq. Physiol. c. 6. de circulatoribus affert, qui in capra videlicet vinculo injecto nervis, & vasis jugularibus, quod pro arbitrio contrahere clam possint, aut laxare, modo illam concidere cogant omni sensu, & motu destitutam, modo sinant resilire. Et quoniam de hominibus diserte locutus est Aristoteles; addit alibi (4) idem Hoffmannus, Benedictum 1. Pract. 34. scribere, in Assyria moris esse, ut adolescentibus, quibus præputia adimere volunt, ligent venas circa guttur. His enim perire sensum, & motum. Huc nos locum Valverdi (5) adjiciemus: Carotidibus obstructis, sive quavis tandem ratione oclusis, statim, inquit, obdormiscimus. Cujus quidem periculum fecisse Realdum Columbum Pisem anno 1544. ipse vidi in adolescente quodam in frequenti nobilium virorum corona, non minori eorum terrore, quam nostrum risu, qui id incantamenti vi effici ipsis persuadebamus. Apparet facilem esse debuisse occludendi rationem, quam joci causa adolescens ille admitteret, adstantes autem incanta-*

Tom. II.

mentum esse putarent. Quo magis optandum erat, ut Valverdu hanc, aut Columbus exponeret. Quod neque ille fecit, ut animadvertit Riolanus (6), & Columbus multo minus, ut qui in maxime opportunis ad id locis (7) non solum id factum siluit, sed omnino nervis in cane simul cum iis arteriis, quod sæpe usu venit, deligatis; non arteriis ipsis vocis tribuit amissionem. Quem si perlegisset Hieronymus Rubeus (8), non dubito, quin scripturus fuisset, sibi aquam hæere in Valverdi narratione, ad quam respiciens, *verisimile esse*, negavit, *doctissimum anatomicum Columbum conjunctos nervos imprudenter una cum arteriis adstrinxisse*: quanquam neque Aristotelis librum de Somno, & Vigilia attente ab Rubeo (9) lectum putabis, quem fugisse videntur illius verba, a nobis primo loco (10) proposita: Quæ insignem, ac memorandam, ut certe est, *Philosophi auctoritatem* vocabat quidam, cum forte apud Cæsalpinum legisset; iisdem tamen abutebatur, contendens, quod Stenonius docuisset, *fibram muscularem a sanguine actuari pro motu*, id didicisse ab Hippocrate, & aliis veteribus, necnon ab ipso Cæsalpino in *quest. Peripat. quest. 3. in fine*, ubi argumentum ex ligaturis expresse proponitur, & refertur locus ille Aristotelis, de quo dictum est. Quid? si locum illum alterum legisset, in quo *corruere homines dicuntur*, aut quæ paulo ante de circulatorum capris, aliisque hominibus prolata sunt. Sed hæc omnia, ut vera evidenter essent, & quæ Cæsalpinus in extrema ea quæstione attigit libri, quod addendum fuerat, V. non eo tamen spectabant, ut constrictis arteriis musculos adeuntibus, horum continuo intercipi motum intelligeremus, Galeno (11) præsertim dicente: *qualibet arteria vinculo excepta, nullam id in præsens noxam particula, quam adit, asferre*; sed eo tantum spectabant, ut constrictis vasis, quæ in collo sunt, non amplius ex corde in cerebrum, nervosque id quod necessarium esset influere perspicere.

N

re-

(1) Expof. in hunc loc.

(2) initio c. 4.

(3) Comment. in c. 10. l. 8. Gal. de Uf. Part.

(4) De Thorace l. 2. c. 29.

(5) Anat. corp. hum. l. 6. c. 11.

(6) c. 9. cit. ad n. 21.

(7) l. ibid. cit. & l. 7.

(8) Annot. in Cels. l. 4. c. 1.

(9) Ibid.

(10) n. 21.

(11) De Puls. Ufu c. 2.

remus. Neque alio attineret Hippocratis (1) locus: *ut aliquis de repente voce privatus fiat, venarum interceptiones faciunt, si, ut laudatus Hoffmannus (2), hanc Hippocratis interceptionem venarum eandem esse putarent cæteri, cum interceptione venarum in collo Aristotelis. Sed quoniam Galenus (3) venarum interceptiones, inquit, appellat Hippocrates oppletiones, quæ a copia exoriuntur, & Hippocrates ipse cum has interceptiones exponit, quæ sano contingunt absque manifesta causa, cor quidem, aut hepar memorat, cerebrum autem nequaquam; idcirco non ausi sumus experimentum, de quo loquimur, Hippocrati notum dicere, quasi ad hoc alluisset, maluimusque ab Aristotele initium capere. Nec te pigeat, quod experimentum, ab eo memoratum, non ad colli arterias, sed ad venas spectare ostenderimus. Namque etiam de hoc altero videbis postea, quanti retulerit hic verba fecisse.*

23. Illud tamen, quod ad colli arterias attinet, experimentum, ipsum quoque priscis fuisse cognitum, præclare liquet ex Ruffo Ephesio (4), qui arterias *per collum subeuntes, Carotidas, id est Somniferas, antiquos, ait, nominasse, quoniam compressæ hominem sopore gravabant, vocemque adimebant. Tum illud subjicit, quod in errorem traxit Danielelem Clericum, peregrinitum alioquin Virum: Cæterum nostro sæculo non arteriarum, sed nervorum sensoriorum prope jacentium id vitium esse compertum est. Hinc discite, inquit Clericus (5), nervos, qui postea Recurrentes sunt appellati, tunc recens inventos fuisse, & quod consequitur, alibi (6) ait, esse animadvertendum Galenum si, bi tribuere inventum horum nervorum, quanquam Ruffus Ephesius, qui ante ipsum vixit, de iisdem jam fecerat mentionem. Scilicet Clericus non attendit, cum propiores quam Recurrentes, illis arteriis trunci sint, unde hi ramuli inferius oriuntur, nervorum Vagorum; eos*

truncos Ruffum designare voluisse, quos certe haud dicit suo sæculo esse repertos; sed eorum (simul cum arteriis facile vinctorum) compressione id accidere, quod ad arterias antea referebatur, id vero suo sæculo compertum dicit. Huc autem spectant cum alii, tum hi præcipue Galeni loci, quos miror Clericum præterfugisse. Vocare, inquit (7), vocales nervos consuevi eos, quos ipse inveni: nam præceptores mei eos dumtaxat, qui apud arterias sunt, cognoscebant. Atque idem est modus, quo gutturis muscoli leduntur, sive recurrentes nervi, sive hi, qui juxta arterias sunt, vitientur, nimirum, ut paulo ante dixit, vel incisi, vel laqueo intercepti. Itemque alibi (8) cum memorasset nervos, qui carotidibus arteriis annexi, atque associati sunt, ex eorumque nervorum, non ex arteriarum, constrictione mutum statim effici animal, experimentis fretus, admonuisset, denique hæc scripsit: Plerique vero & Medici & Philosophi una cum arteriis nervos etiam vinculis constringebant, atque inde cum vocem illico concidere animali viderent, arteriis ascribendam noxam illam censuerunt: soporemque appellarunt, non recte, nisi velint fortasse obmutescentiam soporem nominare; nam præter vocis editionem nulla alia functio neque tunc illico, neque post aliquanto noxam aliquam contrahit, ut supra dixerat, si nervi, qui arteriis annexi sunt, etiam præsecantur. Sed tu interea qua in re discrepet ab Ruffo, & ab iis, qui hujus sæculo vivebant Medicis, ac Philosophis, præclare vides. Vides pariter, quatenus conveniat, aut non conveniat cum iis, qui postea hoc idem experimentum iterarunt, quorum quidem, & Valsalvæ præsertim, observationes cum fuscæ alias (9) proposuerimus sive quod ad nervos attinet Carotidibus proxime aditos sine his ligatos, aut sectos, sive quod ad eosdem simul cum his arteriis constrictos (10); non est sane cur hic repetamus. Nec quia post illas

editas

(1) De Vict. rat. in Acut. n. 37.

(2) Comment. in c. 12. l. 16. de Us. Part.

(3) Comment. 4. in cit. Hippocr. l. n. 23.

(4) De corp. hum. part. appell. l. 1. c. 34.

(5) Hist. de la Medec. 3. Part. l. 2. ch. 3.

(6) l. 3. ch. 7.

(7) De loc. aff. l. 1. c. 6.

(8) De Hippocr. & Plat. Decr. l. 2. c. 6.

(9) Epist. Anat. 13. n. 27. & seqq. usq. ad 40.

(10) Ibid. n. 30. & 31.

editas observationes, Cl. Abrahamo Enflo (1) accidit, ut in juniore catulo, iis ligatis nervis, *perire momento sensum*, videret; idcirco plurimum mirari oportet, quando & aliis interdum contigit, quæcunque ejus rei causa fuerit, ut idem, imo quemadmodum ibi (2) retulimus, illico mortem inde secutam conspicerent: sed quod longe sæpius, atque adeo fere semper observatum sit, id vero decet meminisse. Quin etiam cum Jo. Henr. Brunnerus (3) Illustri Avo dignus, hæc non ita pridem experimenta in cane, & cuniculis repeteret; nihil unquam illiusmodi, sed alia potius animadvertit: quæ cum plerorumque, & nominatim Valsalvæ observationibus conferas velim, & cum iis, quæ ad has adnotavi, sive cum vincula, quibus nervi constringuntur, non omnia idem efficere admonui, sive cum diutius vixisse animal, cui nervi discissi, quam cui vincti fuerant animadverti. Illud quoque demonstraveram, falli passim qui, ut in homine, sic in brutis quoque animalibus putant Vagos nervos ab Inter-costalibus sejunctos per collum descendere, ut illi sine his vinciri possint, aut scindi: cujus moniti non valde, si verum dicendum est, videntur fuisse memores plerique eorum, qui postea hujus generis experimenta, disquisitionesque aut exposuerunt, aut commemorarunt. Verum hæc mittamus. Satis enim in præsentia est, si propositi non immemores, quæ ad sanguifera pertinent vasa in collo, sine ullis nervis, adstricta, Galeni, aliorumque experimenta spectemus. Galeni autem dixi, ut solitus sum, quia siqui forte, animadverso jam errore, vasa ante ipsum sine ullis nervis obstrinxerunt, eorum ad nos minime pervenerunt observationes.

24. Igitur Galenus ubi de nervis id scripsit, quod paulo ante retulimus, ibi (4) pariter docuit quid observaverit seorsum vinctis arteriis, aut venis inter cor, & cerebrum ductis, id est Carotidibus, & Internis Jugularibus. Et arteriis quidem con-

strictis, *animal neque mutum, neque sopitum evadere: id quod plerique, qui post Hippocratem dissectione male usi sunt, memoria prodiderunt: Venis autem constrictis, functionem evidenter interire nullam: concluditque ita, ut dicat, animal nec nervis quidem sectis, nedum arteriis, (omni tamen prohibito sanguinis profluvio) sopitum effici: sed si nervi ladanur, obmutescere: si arterie, nequaquam id fieri: si venæ, multo etiam minus. Porro obligatarum Carotidum sæpe experimentum se fecisse, alibi (5) confirmat, nihilque passum animal neque statim, neque postea, quin se aliquando hoc observasse totum diem, & ad profundam jam noctem maculasse, ut qui putaret, tam diutinam experientiam non amplius fidelem ac tutam esse: posse enim in tanto temporis spatio, quo laquei arteriis circumnexus fuerant, aliquid ex principalibus membris per consensum laesum esse. Denique alio loco (6) postquam asseveravit, sic per integrum diei spatium, ut sæpe expertus fuerat, animal sine noxa perdurare, hoc unum addidit, cum idem currere coegisset, diu probe currere vidisse, dein languidius, postea currere non potuisse: porro cum rursus coegisset, nec rursus diutinum cursum continuasse, sed eum statim remisisse. Atque hæc summa est eorum, quæ Galenus, ligatis Carotidibus, observasse se dicit, tribus a me, quæ in calce paginarum indicavi, ejus inspectis locis; nam quod præterea a Viris Doctis librum in hanc rem citari video octavum de administr., nihil adhuc, quod eo pertineat, in hoc potui invenire. Habuit Galenus astipulatores plures, & in hisce ex iis, qui experimenta iterarunt, Columbum, id quod ex supra (7) dictis licet intelligi, & Sanctorium, qui (8) vidimus, inquit, canem, cui fuerunt ligata carotides, qui spatio unius horæ poterat se movere, & sentire: etenim post multas horas non est dubium, quin ob mirabilem consensum, qui est inter cor, & cerebrum, tandem moriatur: & ne facile putes,*

N 2

tes,

(1) Diff. de Causa vices cord. altera produc. n. 4.

(3) Experim. circa ligatur. nervor. §. 25. & seqq.

(5) De utilit. Resp. c. 5.

(6) De Puls. Usu c. 2.

(8) quæst. 35. cit. supra, ad n. 21.

(2) n. 30.

(4) c. 6. l. 2. supra, ad n. 23. cit.

(7) n. 22.

tes, post horæ spatium defecisse cani motum, & sensum; causam cur ita scripserit, fortasse intelliges ex alio ejusdem Sanctorii loco (1) ubi ait: *vidimus canem, cui ligatæ fuerunt carotides, deinde ex toto incisa, qui per aliquod spatium adhuc poterat moveri, deinde ob sanguinis arteriosi defluxum vitam amisit*: quem si eundem canem fuisse credis, cur diutius sensum motumque non retinuerit vides: sin alium, bis pro Galeno respondisse intelligis experimentum. Inter eos autem, qui ætate nostra scripserunt, Eximius Archiater Swietenius (2) cani, inquit, *ligavi utramque carotidem, nec potui observare, illum aliquid mali inde pati: inveni enim hoc animal post octo dies elapsos vegetum, & alacre*. Eum quoque fuisse *per aliquot septimanas optima sanitate, & vivacitate*, Cl. Emettus (3) scribit, in quo idem ipse peregerat, imo & Jugulares venas simul constrinxerat, quod in suo non nisi post octo illos dies Swietenius fecerat. Addit tamen (4), sæpe repetito experimento, etsi nullus apoplexia captus, nullus mortuus canis sit, *aliquando accidisse, ut per bihorii spatium somnolenti canes apparuerint*. Quod spatium longius adnotatum videris in eo cane, cui ligatæ fuerant ambæ Carotides apud Dionisium (5), quippe inde nonnihil sopito ad aliquot dies; tametsi post hos pristinum vigorem, & promptitudinem ad actiones recuperavit. Et horum quidem, si postremos duos ex parte aliqua excipias, observationes cum Galenicis potes conjungere. Sed contra plerique alii minime Galenum secuti sunt, ut Avicenna, qui, ut est apud Salium (6), *venis apoplecticis*, sic enim Carotides vocabant Arabes, *ligatis, deperditur*, inquit, *stadium motus, & sensus*: quocum fecisse videtur Carolus Stephanus (7), & ex recentioribus Baglivus eo loco, quem alias (8) protulimus. Ex iis autem, qui periculum fecerunt, laudari video Drelincurtium (9), cujus experimentum etsi unum, brevique

tempore protractum est; tamen satis Galeno adversatur. Sic enim habet: *Arteriis caroticis constrictis, necdum reclusis, penduloque molossi capite extra mensam, veternus illum oppressit; at erecto capite, sinistraque aperta carotide, molossus se se concussit, & exagitavit*. Neque prorsus silendum est, Experientissimum Virum Lamurium (10), quanquam non ex proposito id quærebat, & perbrevis tempore spectabat, cum earundem arteriarum truncos robusto cani obligasset, hunc in soporem incidisse.

25. Inter experimenta adeo discrepantia, accipe quæ Valsalva, id unum, & ex proposito quærens, non semel, sed ter instituit, nec brevi, sed longiori quam quivis alius, quod sciam, temporis spatio protraxit, adnotando tum in viventibus canibus, tum deinde etiam in mortuis, quod ab nemine, qui id unum experimentum suscepit, factum legi; nam Drelincurtius (11) in eodem molosso tot simul tentaverat, ut pauca, quæ ex mortuo descripsit, alio potius, quam huc, referenda esse videantur. Igitur cum Valsalva Carotidem utramque arteriam in collo infimo cani obligasset, artuum motus nihil detrimenti passus est: demissum tamen manebat caput, & quasi obtusum apparebat. Insequente autem nocte, multa ex ore saliva emissa, mane jam hebetudine illa discussa, hilari aspectu canis oblata avide comedebat, cum aliqua tamen in deglutendo difficultate. Sic commode quinque dies vixit, omnes pro re nata partes corporis expedite movendo; & per ædes ambulando. Interea vero labia, & caput, & colli anteriora tumere cœperant: & quamvis feri magnam copiam ex ore emitteret; tamen magis semper crescente tumore, ac viribus paulatim deficientibus, sexto obiit die. In dissecto collo reperiuntur laceras quasdam partes gangræna tentari cœptas esse: nihil autem per constrictas arterias meare ad caput potuisse.

Jugu-

(1) qu. 108. ibid. cit.

(2) Comm. in Boerh. Aphor. §. 170. n. 3.

(3) Tentam. de Morb. Cap. n. 30.

(4) not. 4 ad n. 33.

(5) L' Anat. de l' Homme Ed. 5. Demonstr. 7.

(6) De Affect. Partic. c. 2.

(7) De dissect. part. corp. hum. l. 1. c. 88.

(8) Epist. Anat. 13. n. 30.

(9) Experim. Anat. Canicid. l. 1. n. 10.

(10) Mem. de l' Acad. R. des Sc. A. 1749. Exp. 2.

(11) loco modo cit.

Jugulares Internæ nonnihil sanguinis grumosi habebant; cum venæ cæteræ, quæcunque per caput, extra cranium, feruntur, plurimo sanguine tumerent. Sed paucus erat in vasis cerebri, egregie alioquin se habentis. In dextero cordis ventriculo initium concretionis polyposæ.

Denique tumor, qui partes omnes occupabat colli, & capitis exteriores, stagnante fiebat sero, quod colore, & concretionem *gelatinam* referebat. Hæc, quæ novissime Valsalva observaverat, cum per litteras Malpighio significasset, gratias hic egit epistola, paulo postquam Romam venerat, data pridie Idus Decembres A. 1691, simulque ad experimentum rursus, nec semel, iterandum hortatus est, videndi causa, num semper illa quasi *gelatina* occurreret, cæteraque ad eundem modum responderent.

26. Itaque alteri cani easdem vinculis constrinxit arterias: eandemque primis diebus vidit capitis demissionem, quod, ut collum quoque, nonnihil intumuerat, eandemque in cibo capiendo aviditatem, in deglutiendo autem difficultatem animadvertit: præterea manifestam musculorum debilitatem. Sed accidebat sæpe, ut sanguis e vulnere manaret: quod cum fiebat, canis eo die respuebat omnino cibum, quem postridie, conquiescente sanguine, vegetior factus, avidissime appetebat. Per hæc exactis diebus pluribus, cum sanguis omnino effluere destitisset, & canis æque propemodum jam valeret, ac antequam arteriæ obligarentur, vigesimo secundo, ex quo id factum fuerat, superato die, necatus a Valsalva, sectusque est. Carotidum altera infra injectum vinculum levem passa lacerationem; sanguinem illac sæpe fuderat, donec paucis ante mortem diebus sic satis glutinata est. Sed qua vinculo constrictæ fuerant, ambæ connexis inter se parietibus in ligamentum induruerant instar umbilicalium vasorum, ut nihil humoris, nihil aeris injecti transmiserint (tu quales Swietenius (1), & quales Emettus (2) deprehenderint, apud ipsos videbis). Neque ullæ tamen arteriæ aliæ, & nominatim Vertebrales, factæ ne pau-

xillo quidem erant latiores. In cerebro nihil fuit adnotatione dignum, nisi quod circa Spinalis medullæ initium repertus est humor, cujus pondus tertiam circiter unciam partem æquaret, natura autem persimilis videretur humoris illius, qui in cavo articularum occurrit.

27. In parva quoque catella, vinctis arteriis Carotidibus, hæc observavit. Prioribus canibus vegetior fuit. Sed triduum, haud amplius, vixit, cibum semper omnino averfata, & quadam quasi rabie percitata, ut omnes allatraret. Dissecta nihil adnotatu dignum obtulit: quanquam Carotides in hac pariter arcte constrictæ repertæ sunt.

28. Non parvi momenti est pro Galeno, de tribus canibus in quibus Valsalva ejus iteravit experimentum, ne unum quidem fuisse, qui aut sopore, aut obmutescencia corripereetur. Nam quod latratum in primis duobus non memoravit, noli ideo credere, defuisse; cum videas in catella ipsa, nisi ut quadam rabie percitam significaret, non fuisse memoraturum, in duobus autem prioribus vel quandam in deglutiendo difficultatem, ab aliis, quod sciam, non animadvertam, adnotasse, indicio manifestissimo, tanto minus prætermitturum, siqua fuisset, omnibus in cane observatu facilem vocis imminutionem, non modo abolitionem. Cæterum ex iis, quæ adnotavit, videntur quædam ad peculiarem singulorum canum dispositionem potissimum attinere, ut quod catella cibum respueret, ac rabida quodammodo esset, aut quod primus ille canis præter magnam vim humoris ex ore emissam, sero stagnante tumidum adeo collum, caputque haberet; nisi forte dicas, catellam, citius quam hæc fieri possent, interiisse; in altero autem cane cum fluente sæpius sanguine, feri etiam partem per plagam exiisse, ut tumor, qui in ipso quoque attolli cœperat, non crescere, sed decrescere potius debuerit. Sane aut aliquid ejusmodi, aut alia in aliis quorundam vasorum dispositio videtur effecisse, ne eodem omnes tumore afficerentur, si vera hujus causa est a Valsalva in priore cane exco-

gi-

(1) [2] locis indicatis supra ad n. 24.

gitata (1). Putabat videlicet, sublato sanguinis per arterias impulsu, cum, quem respondententes venæ ferrent, in his substituisse, unde tanta illa ipsarum turgentia, & quod consequitur, seri secessio, & stagnatio, præsertim cum, infirmato, ob deficientem influxum sanguinis, fibrarum robore, satis propelli non posset. Quod si cogitato huic objicias, in cerebro tamen serum effusum non fuisse, neque ejus venas, Sinusque, nec eas, in quas hi desinunt, Jugulares venas Internas restitantes sanguine tumuisse, quæ vasa omnia Internis Carotidibus respondebant; fac tibi Vertebralium arteriarum veniat in mentem, quas etsi Valsalva minime latiores factas animadvertit (2); negari tamen non potest, tanto plus sanguinis, quanto minus Carotides poterant, exceperunt, & ad cerebrum transvexisse, & in Carotidum ramos, non illos tantum duos posteriores, qui crassiores bestiis, quam hominibus, obtigere, sed & plures alios minores, suis proximos surculis, cum hisque communicantes, immisisse, eaque ratione sanguinis per cerebrum circumitionem quadantenus servasse, & quod consequitur, ejusdem inde per venas reditum adjuvisse.

29. Atque hæc ipsa, quamvis aliter ab aliis explicata, ratio est, quamobrem olim Andreas Vesalius (3), & Christophorus a Vega (4), non modo Recentiores, non experimentum quidem Galeni, sed quod Galenus inde arguebat, negandum esse existimaverint. Quod si ab Recentioribus iisdem quæras, cur idem experimentum repetens Drelincurtius (5) apoplexiam, ut ipsi ajunt, certe veterum sequi viderit? non aliud fortasse discrimen proferre poterunt, nisi aliam aliis in canibus arteriarum dispositionem. Sin autem quæras, unde ergo strangulationem cita mors consequatur? ajunt, a constrictione sequi Jugularium venarum, quippe illatum interea e Vertebralibus arteriis, quæ laqueo non possunt constringi, in cerebrum sanguinem non referentium. Et

ne forte dicas, nec Vertebrales tamen venas laqueo constringi posse, itaque per has sanguinem reductum iri; animadvertunt alibi, tunc per Carotides quoque aliquid sanguinis ad cerebrum importari; eminentia enim Asperæ arteriæ has a laqueo sic satis defendi, cum venæ Jugulares *pene nudæ cuti subjaceant*. Equidem fateor, Carotides interiores esse, quam sint Jugulares Internæ: addo etiam, compressioni magis resistere ob tunicarum crassitudinem, & sanguinis impetum, quo distenduntur. Sed tamen ipsæ quoque Jugulares Internæ prominentia Asperæ arteriæ nonnihil defenduntur; nec certe illæ, sed Externæ sunt, quæ cuti subjacent *pene nudæ*. Internas autem hic potissimum spectare convenit, ubi de sanguinis e cerebro reductione sermo est; non Externas. Nec sane Externas, sed Internas, quippe ductum sequentes arteriæ Asperæ, apprehensas esse in Aristotelis experimento, supra (6) a nobis ostensum est: idque ex eo quoque confirmare licet, quod Harderus (7) cum Externas in molosso vinxisset, soporemque inde cum ictu epileptico expectaret, nihil ejusmodi conspexit. At sunt hoc tempore, qui huc addant alterum illud Galeni experimentum, quod simul cum primo est a me antea (8) commemoratum. Verum cum Galeni propositum in eo quoque experimento fuerit, ut ligaret vasa, *quæ cerebrum cordi conjungunt*; nequeo animum inducere, ut credam, Externas ab illo, non Internas Jugulares venas fuisse constrictas. At enim, hic facile dices, si constrinxisset Internas, quæ fieri potuisset, ut inde *functionem evidenter interire nullam* deprehenderet? præsertim cum Aristoteles sensus sic eripi confirmaverit. Utri, an neutri habebimus fidem? Rolincius (9) enim habebat neutri. Harvejus autem (10) quoddam aliud Galenicum in vasis pariter sanguiferis experimentum nunquam habitum fuisse pronunciavit. Pedetentim, quæso, præsertim cum de summis agitur Viris, ne plus, minusve quam di-

xe-

[1] Vid. enim infra, n. 32.

[2] n. 26.

[3] De corp. hum. fabr. l. 7. c. 19.

[4] Vid. apud. Casp. Hoffman. Comment. in c. 10. cit. supra, ad n. 22.

[5] Vid. supra, n. 24.

(6) n. 21.

(7) Eph. N. C. Dec. 2. A. 3. Obs. 115. in Schol. fine.

(8) n. 24.

(9) Dissert. Anat. l. 6. c. 44.

(10) De Circ. sangu. Exerc. 3.

xerint, per incuriam affingamus. Rolfin-
cius quidem non Galenico solum, sed etiam
omnibus reliquis experimentis fidem dero-
gare se dixit. Nulla tamen horum nega-
vit; sed vim tantum infirmavit quorun-
dam, idem causatus, quod diximus paulo
ante, sive arteriæ, seu venæ ligentur;
semper restare Vertebrales, quæ ligari non
possint. Quod si animadvertisset Cæsalpi-
nus, non facile pro Aristotele priori illi
Galenico experimento objecisset (1), *an-
tiquos Carotidas vocasse non solas arterias,
sed omnes venas, ad cerebrum delatas;*
quasi vero sic omnes apprehendere potuis-
set Aristoteles. De Harvejo autem seor-
sum videamus.

30. Utinam hic illius experimenti, in
quo immissa in arteriam fistula, nulloque
prius circum hanc vinculo adhibito, infra
fistulam pulsare arteriam; adhibito, non
pulsare, Galenus (2) tradidit: utinam; in-
quam, vim infregisset dumtaxat, osten-
dendo non animadversæ a Galeno fallaciæ
causam, nec scripseret, Galenum, ac Ve-
salium *non cogitantes, aut intelligentes diffi-
cultatem* ejus experimenti, quod non ajunt
a se probatum, cæteris instituendum pro-
posuisse, in eaque re *Vesalii errorem, &
aliorum inexperientiam* ostendendam non
suscepisset. Nam si Vesalium (3), & mul-
to magis si Galenum attente legas, ea as-
severatione utrumque locutum esse intel-
liges, qua nemo sanus solet, nisi qui rei
periculum fecerit, ad eamque paratus sit
omnibus, qui voluerint, monstrandam.
Neque aliorum oportebat *inexperientiam* ita
accusare, quasi proposita administratio es-
set propemodum impossibilis, & præterea
si vinculum adstringeres; arteria superius
dilataretur, inhibitoque propterea sanguinis
fluxu, inferius pulsaret obscure admodum,
sin autem vinculum solveres, sanguinis e
vulnere profiliantis effusione omnia pertur-
barentur. Namque, ut præteream, ante-
quam Harvejus scriberet, testatum esse
Sanctorium (4), se quoque hoc Galeni ex-
perimentum in brutis *probavisse*; certe

Vieussenius (5) postea felicissime peregit,
neque cum vincula adstrinxisset, inhiberi
vidit sanguinis fluxum, imo æque valide
fere infra, ac supra tubulum, arteriam
pulsare, aut cum mox nulla vincula adhi-
buisset, effusione sanguinis perturbatum est
alterum experimentum, quod Sanctorius
(6) ait a Galeno quoque fuisse propositum
eodem, quo primum, capite, in quo ego
quidem non invenio. At enim, in-
quies, utrumque cessit contra Galeni sen-
tentiam. Fateor: neque unquam in animo
habui ut hanc tuerer. Illud unum habui,
ut ostenderem, non oportuisse in dubium
vocare Galeni fidem, quasi experimentum,
quod alii capere potuerunt, ipse capere
non potuisset. Nam quod in capiendo falli
ipse, & Sanctorius potuerint, propterea
quod adstricto vinculo, ob causam ab Har-
vejo animadversam, aut aliam aliquam
ejuscemodi, obscure adeo arteria pulsaret,
ut pulsare non videretur, tanto facilius
concesserim, quanto magis video, ipsum
quoque Harvejum, non servatis omnibus,
quas Vieussenius postea inculcavit, cautio-
nibus, multo minus quam hunc, pulsare
conspexisse. Una interdum cautio omissa
in causa est, ut minus respondeant experi-
menta, velut experti olim sumus in illo
Pecqueti (7); ne a valis sanguiferis, &
sanguinis per ipsa motu longius abeamus;
quo scripsit, ligata arteria Crurali sangui-
nem, qui ex turgente vena comite incisa
scaturiebat, *extincto prorsus impetu, gutta-
tim primum exstillasse, demum penitus
fluxum compescuisse*; at relaxata arteria,
iterum ex vena pari vigore erupisse. Sed
quoniam pleraque eorum, quæ in canibus
duobus tunc observavimus una cum Ho-
mob. Pisone, Medico, & Professore Cla-
rissimo, & erga nos humanissimo, ab hoc
sunt edita, dilucideque proposita (8); fa-
tis hic erit commemorare neutram expe-
rimenti partem iis in canibus respondisse.
Nam sanguis e vena, relaxata arteria, ma-
jori quidem vigore profiliuit, quam modo
cum erat ligata; non tamen pari atque
ante

(1) quæst. 15. cit. supra, ad n. 21.

(2) An Sanguis in arter. &c. c. 8.

(3) c. 9. cit. supra, ad n. 29.

(4) Comment. in I. Fen. I. Can. Avic. Doctr. 1. c. 2. & quæst. 121.

(5) Neurogr. l. 1. c. 4.

(6) locis modo cit.

(7) Dissert. de Circul. sangu. c. 1.

(8) Nov. in sangu. Circul. Inquis. c. 7.

ante quam ligaretur : ligata autem arteria (id quod Piso magis attendit) fractus quidem est impetus effluentis sanguinis ; sed tamen in primo cane , qui vegetior erat , non destitit cum saltu aliquo , copioseque effluere , & in neutro guttatim , multoque minus nullo modo exstillavit : neque ante potuit fluxus omnino compesci quam vinculum sub elevatis nonnihil arteria , venaque , ut in Walaï Figura (1) vides , traductum , arcte circum femur adstringi juberem in cane altero . Cum enim in hoc quoque eundem experimenti esse exitum animadverterem ; non dubitavi , Pecquetum forte in eum canem incidisse , in quo cum tenuiores , paucioresque essent , quam in nostris , rami alii , qui ab arteria supra ligaturam orti , cum Crurali vena communicarent , aliud propterea ipsi , ac nobis , videre contigisset : aut etiam altius fortasse quam nos , qui aliquanto infra inguen spatio injecimus , arteriæ vinculum injecisse . Itaque intelligis , non fuisse Pecqueto omittendum , quo loco vincienda arteria , aut femur esset , si modo idem volebat ab aliis conspici , quod ipse conspexisset : quanquam interdum experimenti alicujus auctor , ut puta Valsalva , in eo proponendo nihil omisit , frustra tamen , nam qui repetunt , aliquid manifesto mutant , & quasi nihil mutassent , experimentum sibi non respondisse , mirantur ! Sed hac aut alias , aut potius nunquam .

31. Credas fortasse , me longius quam oportuisset a proposito esse digressum . Neque digressus sum tamen . Erat enim propositum , ut postquam de arteriarum Carotidum ligatura Galeni experimentum perpenderam , de altero ejusdem viderem , quod in constrictione Internarum venarum Jugularium consistit , nulla inde evidenter pereunte functione . Quod etsi creditu difficile videretur , dedi tamen operam , ut ostenderem , non esse illius experimentorum fidem in dubium præpropere vocandam ; sed videndum potius , num , cautione quampiam omissa , aliquid humani passus sit ,

ut puta si forte iis vix ligatis venis , mox vincula detraxisset , aut animal occidisset , securus eorum , quæ paulo diutius protracto experimento sequi possent , quippe qui adversus vim pugnaret , quæ si a corde in cerebrum per venas mitteretur , esset utique , sicut alibi (2) in re simili contendebat , *momento temporis transmittenda* . Hoc autem dico eo fidentius quod cum de vinctis in animalis collo sive nervis (3) , sive arteriis (4) verba faceret , experimenta se protraxisse diserte scripsit ; de venis autem nihil , quod sciam , ejusmodi scripsit . Quod si hoc in venis habitum experimentum , sæpius , ut illa , memorasset ; facilius esset hac de re judicare . Verum semel , quantum in præsentia memini , de eo dixit (5) , nec certe iterum *lib. de pulsuum usu* , cap. 2 ; licet id Salius (6) indicet ; commemoravit . Sed neque dixit , quo in genere animalium , nec qua in colli sede venas constrinxerit . Quorum utrumque eos cogitasse , æquum fuerat , qui ejus vellent experimentum in dubium vocare . Nam quod ad primum attinet , Recentiores hæc fere solent in canibus , quos ille vel mortuos quam raro dissecuerit , neminem fugere potest in ejus lectione versatum : quibus autem vivis animalibus ad experimenta uteretur , quod ad nervos quidem attinet , scimus (7) ; quod vero ad sanguifera vasa , si recte memini , nescimus : & tamen aliam in aliis animalium generibus esse posse vasorum dispositionem , aut communicationem , quis neget ? quando haud raro in eodem genere , imo vel in uno eodemque animali , si quæ sunt in dextero , & sinistro latere inter se comparemus , varias illas esse deprehendimus . Quamobrem & illud alterum spectare decet , id est qua in colli sede ligatæ fuerint venæ Jugulares . Nam inter altiore , & inferiorem sedem , sive ob eam , quæ modo indicata est , sive ob constantem causam vel in canibus discrimen esse , conjicias licet ex Cl. Lamurii (8) experimentis . Hic enim cum aliud inquirens , multorum viventium canum Jugula-

(1) I. in Epiß. I. de mot. chyl.

[2] An sangu. in arter. &c. c. 8.

[3] De Hippocr. & Plat. Decret. l. 2. c. 6.

[4] Vid. supra , n. 24.

[5] cit. c. 6.

[6] De Aff. Particul. c. 2.

[7] Vid. de Anat. Admin. l. 8. c. 8. & l. de Præcogn. ad Posth. c. 5.

[8] loc. cit. supra , ad n. 24.

gulares Internas venas spectaret, hasque ad breve temporis spatium in duobus obligandas curasset; in primo quidem (1) postquam vinculum injectum fuerat infra earum bifurcationes, soporem adnotavit nullum; in altero autem (2) cum injectum esset, quo ad fieri potuit, propius thoracem, canis, inquit, incidit in profundum, soporem, . Utinam plures, & diutius protractas, hujusmodi haberemus Observationes, ut quod in superioribus fecimus, conferendo inter se antiquas Galeni, & novas, ex his ducere firmiorem aliquam de illis conjecturam possemus. Sed nullæ succurrunt in præsentia præter unam, aut alteram, quas infra (3) proferam, Galeno faventes potius, quam adversantes. Favent quidem & illæ, quas ex Emetto, & præsertim ex Cel. Swietenio supra (4) indicavi. Hic enim se *ligavisse*, testatur, *venas jugulares sine ullo observabili malo*, quin etiam *post quatuor dies invenisse canem sanum omnino*. Veruntamen cum in illis ipsis canibus aut simul, aut antea Carotides quoque arteriæ fuissent vinctæ; præclare vides non eadem prorsus ac Galenicum, hæc esse experimenta. Cætera, quæ suppetunt, ad Externas aperte attinent Jugulares venas: quas etsi cum Internis communicare scio, eaque ratione, & per se quoque non parum facere ad expeditiorem ex interiore cranio sanguinis reditum; non tamen censeo, in hoc usu esse cum Internis comparandas: & sane Harderus cum in cane Externas vinxisset, non modo læsi cerebri, ut supra (5) etiam dictum est, symptomata non conspexit, verum etiam in dissecti cerebro *sanguinis extravasati parum omnino* deprehendit, *nec in sinibus grumosi vestigia*, firmissimo, ut ait, *argumento, via hac præclusa, aliam per venas maxime jugulares internas naturam sibi parasse*. Prælectiones quidem Boerhaavii (6) Canicidia memorant Drelincurtii, unde pateat, Externis ligatis, stertere, tumere, suffocari canem. Verum si Canicidium indicant IV (7), in eo quatuor alias simul

Tom. II.

venas, Crurales videlicet, atque Axillares, colligatas legimus, & in cane jam triduum non una ratione vexato. Sed fortasse alia Canicidia sunt intelligenda, quæ me fugiunt, an illa etiam, quæ Drelincurtii scripta habebat, ut in calce eorum indicatur, quæ typis vulgata sunt? Nam & ibidem, & alibi (8) eadem Prælectiones ponunt alia Drelincurtii experimenta præter Carotides, Vertebrales quoque arterias ligantis, quæ in editis non memini legisse; ut neque Stenonis experimentum, alio loco (9) memoratum, *quo visum est a vinculo venarum Jugularium animal apoplecticum factum*; nisi forte Prælectionum Auctorem, Summum quidem Virum, sed ex tempore eas habentem, memoriam, ut fit, in rebus ejusmodi fefellisse existimemus.

32. Sunt tamen qui Loweri (10) experimentum ad Jugulares Internas venas referre videantur; cum id Lowerus minime dicat, & quæ in vivo cane animadvertit, & in mortuo quæsit, nullam cerebri læsionem ostendant. Nam *post aliquot demum horas partes omnes supra ligaturam mire intumescebant, & intra duos dies canis quasi angina suffocatus interiit, toto eo tempore non solum lacrymis copiosius fluentibus, sed & plurima saliva ex ore*: post obitum autem partes sub cute tumefactæ, nimirum *musculi omnes, & glandula sero limbo maxime distentæ* repertæ sunt; ut non levis in plerisque similitudo inter hunc canem, & primum illorum appareat, quibus a Valsalva obligatas fuisse retulimus (*) Carotides arterias, nec secus fortasse ac mox indicabitur, hujus sit observatio explicanda cum ob alia, tum præsertim ob quoddam Jo. Bohnii (11) experimentum. Optandum fuisset, ut Peyerus (12) [nam & ipse, Lowerum imitatus, *multum aque passim sub cute capitis in membrana adiposa atque musculorum intercapedinibus congestum* vidit] scripsisset diserte, utras cani venas ligasset; *Jugulares* enim ligasse dumtaxat scripsit. Neque clarius locutus est Peyeris amicissimus Harderus (13), ubi iisdem fere

O

ver-

[1] Exp. 3.

[2] Exp. 4.

[3] n. 32.

[4] n. 24.

[5] n. 29.

[6] in Instit. §. 860.

[7] n. 2.

[8] §. 695.

[9] §. 286.

[10] Tract. de Cord. c. 2.

[*] supra n. 25.

(11) Circ. Anat. Prog. 6. in cane quarto.

(12) Meth. Hist. Anat. Med. c. 6.

(13) Apiar. in Schol. ad Obs. 72.

verbis idem notasse alios secum retulit : quanquam credibilis est, haud alias venas, quam Externas, ut aliquot ante annis loco a nobis supra (1) indicato diserte fecerat, significare voluisse. Contra autem Lowerum videtur intellexisse Pechlinus. Namque, ut in Sepulchreto ipso (2) habes, *vulgato experimento jam olim cognovi*, inquit, *ligatis venis jugularibus internis in vitulo semimortuo cerebrum copiose a restagnante sero inundatum fuisse*. Denique Cl. Oederus (3) cum in cane vinxisset Externas, hæc observata a se scripsit : *Neque intumescere multum venæ supra filum, neque multum aperti damni passus est canis, neque stupidus factus est, sed pene per totum diem vegetus, continenter latrans, suffecit deinceps alii experimento*. Portio infra filum singula respiratione evanida de novo replebatur. An inspiratione forte ipse scripserit ex iis conjicies, quæ paulo inferius (4) proferuntur. Cæterum & ipse perspicuitatem in Loweri narratione desiderat: cum ait „*venas se jugulares*“, ligasse, obscurum est, inquit, *solasne externas*. Et sane utraque olim videtur intellexisse Novesius (5), qui Externis simul, Internisque vincula iniecit. Quod cum in uno, itemque in altero fecisset cane, animadvertit quidem (id quod apud Lowerum non invenio) signa capitis facti ponderosioris, & lacrymas aliquot; sed canibus aliquo post tempore mortuis, nihil quidquam feri extra, aut intra cranium effusi deprehendit: censuitque, vel cunctis ligatis venis Jugularibus, harumque ramis, persistere, quamvis lentiolem factam, sanguinis circumitionem, quippe redeuntis ut ipse ait, per Sinus medullæ Spinalis. Præclare autem memini, cum Valsalvæ, & mihi Bononiæ hæc, quæ non multo post edidit, narraret Novesius, subjecisse, se venas illas vincientem cavisse diligentissime, ne quidquam præter nudas venas ligaret: suspicari igitur, Lowerum simul cum iis venis adhærentes lymphæ ductus colligasse, hisque ob nimiam plenitudinem ruptis, serum illud limpidum extitisse. Quam

suspicionem Valsalva non improbabat, & confirmare liceret observatione quadam Drelincurtii (6). Utcunque id est; certe Novesii observationes ostendunt, potuisse Galenum læsionem adnotatu dignam nullam videre paulo postquam Internas adstrinxisset Jugulares venas, quando, Internis simul, Externisque constrictis, non plura Novesius animadvertit.

33. Quæres fortasse, quid Vir experiens Valsalva iisdem constrictis venis observavit. Ego vero cum propter hanc quoque causam diligenter olim ejus omnes schedas excussissem; nihil ad illarum vinctionem attinens; sed alia tamen inveni, quæ quoniam ad easdem, & ad Carotides arterias pertinent, in vivis canibus spectatas, aut incisas; hic tibi, ut superiore promisi Epistola (7), describere, & quid ipse, iisdem iteratis observationibus, conspexerim, paucis subjicere non gravabor. Valsalva igitur secta in collo cute, venisque Jugularibus detectis, animadvertit, has venas sanguine turgidas, aerem inspirante cane, detumescere; expirante autem, vicissim turgere, præsertim cum respiratio ad naturalem accedebat: eademque postea in aliis etiam canibus perspexit, & quandam earum venarum systolem, ac diastolem. Præterea ipsas comprimendo, sanguinem vidit, qui infra locum compressum erat, cor versus fluere, quamvis a superiore non urgeretur.

In alio cane arteriam dissecut Carotidem, viditque id quod propter ramorum utriusque Carotidis altiores inter se communicationes expectabat, a superiore quoque dissectæ arteriæ parte sanguinem effluere, nec mediocri quidem copia, sed minore impetu, quam ab inferiore. Sed hæc tamen, quæ de Carotide, & ea quæ secundo loco de Jugularibus adnotavit, generatim quidem erant omnibus, ista autem ipsa qua adnotavit, ratione haud omnibus, puto, æque nota erant eo tempore. Illa vero, quæ primo loco de Jugularibus observavit, nemini fortasse ne hoc quidem tempore nota essent, nisi Præcl. Schlichtingii (8) observationes, anno

(1) n. 29.

(4) n. 33. & seq.

(7) n. 11.

[2] l. i. S. 16. Obs. 5. in Additam.

[5] Lettr. de G. Desnoes IV.

(8) Memoir. présent. à l'Acad. R. des Sc. Tom. 1.

[3] Dissert. de Derivat. &c. §. 33.

(6) Experim. Anat. Canicid. 6. n. 4. 5.

no editæ 1750. impulissent ad quærendam causam, cur in quavis expiratione cerebrum attollatur, in quavis autem inspiratione subsidat. Illam enim causam cum Gottingæ, & Monspelii inquirerent Sagacissimi Viri, in eandem, ac Valsalva olim, observationem inciderunt, eosdemque motus venarum, nemini, quod sciam, præter illum, ad id tempus visos, ad alias majores venas diligentia propria extenderunt. Quod unum, hanc Epistolam recensens, addere hic volui inter ea, quæ tanto antea ad te scripseram: nec tamen propterea quidquam eorum, quæ sequuntur protinus, omittere. A primo quidem tot, & tam constantibus tum Valsalvæ, tum Præstantissimorum, quos modo indicabam, Virorum experimentis, quæ pro verissimis habeo, minime respondere videbuntur. Sed non ideo prætermittenda: imo non silenda esse, arbitror primum ut tot inter anatomica hujus generis experimenta unum extet, quod iis, quæ ratio, imo oculi ostendunt in corporibus viventium hominum haud repugnet, esse videlicet aliquando cum venæ inspirationis tempore intumescunt, eademque detumescunt tempore expirationis: deinde ut illorum experimentorum Scriptores Ingeniosissimi possint, si velint, congruenter suis quisque explicationibus constituere, quæ causa tanti discriminis sit inter illa, & meum experimentum, an eadem quam ad id explicandum, quod in vivis conspici hominibus, dicebam, video esse commemoratam (1)? an alia, quæ si attentius legas, quæ ego vidi ab initio statim cujusque inspirationis, cum his magis congruat?

34. Cum enim ipse ea, quæ paulo ante descripsi, Valsalvæ repeterem experimenta sub finem A. 1723, sic observavi. Integumentis a dextera colli parte ita in cane separatis, atque reductis, ut tota, quæ ipsis obtecta fuerat, Jugularis Externa vena omnino pateret, tremulus quidam in ipsa motus, sed & in proxima, quanta quanta resecta erat, colli parte conspiciebatur. Mox attentius oculis in vena defixis, manu autem abdomini admota, evidentissime perspexi, quotiescunque hoc ab inspiratione

attollebatur, eodem tempore venam illam statim tumere, neque prius detumescere, quam abdomen in expiratione subsideret; tunc enim simul venæ quoque turgentia manifesto decrescebat. Quæ cum Valsalvæ observationi adversarentur, tanto diligentius & ipse iterum, iterumque observavi, & ab iis, qui aderant, Oculatissimis Professoribus Vulpio, & Mediavia, ab aliisque attentissimis Viris, & Adolescentibus observari volui: semper autem ita ut exposui, res se habuit: eoque minus videbatur errandi periculum, quo magis utraque respirationis pars, & certe inspiratio, magna erat, & diuturna, & alterno ordine sui semper similis, ut non alia in tota illa fuerit observatione. Et optabam quidem eo tempore, ut tandem respiratio ad naturalem modum rediret, quo certius cum Valsalvæ observatione compararem meam. Nunc vero illæ, ob quas hæc non reticui, causæ faciunt, ut minus ægre feram, non rediisse. Nec vero aliam præterea Jugularis venæ systolem, & diastolem videre potui, & illam ipsam fortasse Valsalva sub his nominibus intellexit subsidentiam, turgentiamque Jugularis venæ, alternis respirationis partibus respondentem. In reliquis autem observationibus nihil fuit, quod Valsalvæ adversaretur. Nam summæ proximam venæ partem cum ita constrinxissem appresso digito, ut a superiore sanguine inferiorem penitus dividerem; sanguis tamen, qui infra digitum erat, intra breve temporis spatium defluxit, venamque inanem, aut ferme inanem reliquit. Denique his, quæ dicta sunt, iterum ac sæpius perspectis, Carotica ejusdem lateris arteria detecta est, a proximisque partibus sejuncta, tum nonnihil elevata, & ad medium circiter longitudinis colli transversa dissecta est. Cum dubitarem, num statim a dissectione, ut certe ab inferiore, ita etiam ab superiore parte sanguis effluxisset; ne dubii aliquid esset in reliqua observatione, placuit, ut Cl. Vulpus, qui administrans adstabat, inter digitos utramque dissectæ arteriæ partem, sed alteram altera manu retineret hætenus ne conciderent, simulque modice alteram in alterum latus in-

O 2 cli-

(1) Vid. Walstorff Dissert. sist. Experim. circa mot. cerebri &c. §. 28.

clinaret, ne sanguis occurreret sanguini, remque confunderet, sed proclive esset discrimina inter superiorem, & inferiorem præclare animadvertere. Quod cum ille dicto citius fecisset, evidentissimum fuit, sanguinem ex utraque parte ad magnam distantiam proflire, quamvis tenuiore filo, & minore impetu ex superiore, idque diu, & donec volumus. Non erat tamen superius filum ea tenuitate, ut non satis appareret causa, cur vel olim admonuisset Galenus (1), ut in iis experimentis, quibus sanguifera in collo vasa dissecantur, *ne pereat statim animal immodica sanguinis profusione enectum*, admonuisset, inquam, ut prius ejus collum tum superiore, tum inferiore parte laqueis duobus, scilicet pone Asperam arteriam traductis, *arcte constringamus, deinde inter laqueos partem vasorum in medio acceptam præcidamus*. Re satis jam observata, animadversum est, arteriæ partem inferiorem qua secta erat, se adeo contraxisse, nihil ut propemodum efflueret. Sed pauxillo ex eadem parte extrema forcibus adempto, sanguis continuo ad pristinum illum effluxum rediit: cum interea musculus Mastoideus, quem antea in medio collo transversum secueramus, dissectas partes sua extrema versus non contraxisset, ut nulla prorsus vi adhibita, easdem manibus prehasas liceret alteram ad alteram adducere, ut inter se contingerent non secus ac paulo ante; vigente adeo etiam tum cane, ut his omnibus satis superque inspectis, & mox abdomine discisso, multisque partibus in ventre spectatis, & nonnullis circum vasa laqueis adstrictis cum thoracem denique recluderemus, cor tunc etiam valenter, constantique ordine micaret. Verum hæc alio attinent.

35. Nunc ad primum illud propositum (2) redeamus: a quo te gaudeo prolixa experimentorum recensione, atque examine abduxisse; longe enim minus triste, atque horrificum est in vexatorum per experimenta canum, quam in strangulatorum hominum cogitatione detineri. Ad hanc jam revertamur oportet, de causis, quæ afferri solent, eorundem mortis existi-

maturi, quando illa, quæ ad id necessaria erat, experimentorum tum veterum, tum recentium consideratione perfuncti sumus.

Ad nervos igitur, qui per collum vasa sanguifera comitantur, laqueo constrictos, non video hoc tempore qui referant celerem illorum mortem: & si viderem, ad ea rejicerem antiqua, & nova experimenta, quæ supra (3) sunt indicata.

Nec sane plures esse existimo, qui ad compressionem referant artèriarum Carotidum: quos tamen iis perpensis, quæ fusc antea (4) proposita sunt, atque explicata, valde jam puto de sua sententia dubituros.

Sed contra, plerosque scio Viro Doctissimo assentiri, qui post Wepferum (5) non uno in loco docuit, adstrictione Jugularium venarum prohiberi sanguinis reditum, qui per Carotides artèrias non omnino compressas, & multo magis per Vertebrales interea in cerebrum importatur; itaque confestim apoplexiam lethalem fieri, *neque aliam esse rationem mortis suspensorum*; sic enim congestum in cerebro sanguinem hoc, ajunt, vehementius comprimere, vel disruptis etiam tenerrimis vasis, in ventriculos, & anfractus effundi. Verum potestne plus sanguinis in cerebrum ferri, quam nulla Carotidibus artèriis compressione adhibita, aut magis illius reditus impediri, quam vinculis tunc simul adstrictis singulis circum singulas Jugulares venas, nec modo aut Internas, aut Externas, ut in Galeni, aut Harderi, Oederi, & fortasse etiam Loweri experimentis factum est, sed Internas simul, & Externas, sicut Novesium fecisse diximus? Num ullam tamen, non apoplexiam dico, sed soporosam affectionem vidit horum quisquam, quæ continuo sit, aut mox consecuta? Relege, quæso, eorum experimenta, quæ supra (6) a nobis sunt recensita. Nihil certe ejusmodi visum invenies: aut si quibusdam aliis nonnunquam accidit, ut a venarum, aut artèriarum, aut nervorum in collo vinctione aliter viderent; fac memineras, nos hic de suspensorum morte loquentes, causas quærere, non quæ interdum, sed quæ semper, aut fere semper, & ci-

(1) cap. illo 6. cit. supra, ad n. 31.

(4) n. 24. & quinque seqq.

(2) supra, n. 20.

(5) Exercit. de loco aff. in apopl.

(3) n. 23.

(6) n. 29. 31. 32.

& cito interimant. Quid ergo est? an alia, præter modo examinatas, sunt causæ, quas potius accusemus? ut supremarum vertebrarum luxatio, quam nunc ponunt aliqui (1), Wepferus autem (2) tunc suspicari videbatur, cum suspenforum humeris insultat carnifex, ac pede caput in transversum agit. Sed neque in usu id ubique est, & ubi est, ibi Columbus (3) negabat adeo, se luxationem invenisse, ut faciliorem vertebrarum fracturam esse diceret, quam luxationem, & tandem sive fracturam esse malles, unde ipsum medullæ Spinalis vi-tiaretur initium; hinc tamen potius mors illico, quam apoplexia, sequeretur. Et ne forte oportere apoplexiam tunc sequi dicas, cum vertebrarum seu luxatione, seu fractura sic Vertebralia quoque vasa comprimuntur, aut læduntur, ut ne per hos quidem rivos in cerebrum sanguis inferri, & ab ipso referri possit; mittamus denique ejusmodi casus, quos communes suspensis omnibus non esse diximus, nec certe iis fuerunt, qui post suspendium ab apoplexia, vel potius ab sopore illo, quo correpti fuerant, liberati sunt, & videamus saltem qua ratione soporem illum, omnibus communem, effici dicamus; nihil enim dubii est, quin eadem causa, quæ ipsum efficit, si cito etiam atque etiam augeatur, cito sit hominem jugulatura.

36. Cæsalpinus (4), *referunt*, inquit, *qui laqueo suspensi non interierunt, in constrictione laquei stupore correptos esse, ut tandem nihil sentirent*. Wepferus quoque (5) mulierem, & virum commemorans suspendio superstitibus, illam omnium oblitam, instar apoplecticæ jacuisse ostendit; hunc *constricto laqueo ne minimum dolorem perpassum esse, & sine omni sensu, aliquot horas profundo quasi sopore sepultum exegisse*. Audivi ego de gravi, & verace Viro, furciferum, qui ob eandem, ut credebatur, causam, ob quam illi de quibus in Sepulchreto (6) narrat Cardanus, prorsus interfici carnificis pede non potuerat, interrogantibus retulisse, primum sibi quasi scintillas ante oculos esse obversatas, mox nihil,

nihilque præterea, quasi dormiret, omnino sensisse. Qui casus ejus similis satis est, quem narrat Baconus (7), nisi quod is, qui se suspenderat post *speciem ignis*, cum *tenebras* jam id est nihil videret, brevissimo illi suspendio per Amicum præsentem continuo ereptus, colorem quendam pallidiorum videre coepit: nullum tamen dolorem sensit. Denique ipse foeminam vidi, cui nocturni fures, ut securo animo expilarent domum, collum sudariolo contorto sic obstrinxerant, ut interemptam esse non dubitarent. Ea inventa est facie tumida, & livida, ore spumofissimo, quod ideo adnoto, ut intelligas, aphorismum, de quo supra (8) mentio injecta est, esse cum exceptione, ut sæpe alios, admittendum; servata enim est Medicorum industria sanguine de brachio, & pede misso, datisque, cum primum potuit, cardiacis, ut vocant, medicamentis; quo ferme curationis genere strangulatos alios evasisse, additis fomentis, balneisve calidis, apud Riolanum (9), & Baconum (10) videbis; ea igitur mulier postquam, sudariolo detracto, adjuvari coepta est, permultas horas etiam tum jacuit priusquam ad se rediret. Vides me plura exempla commemorare, ne quid strangulatis commune sit dubites, simulque possis recogitando proposita in canibus experimenta, num quid ejusmodi constrictis in collo aut nervis, aut arteriis, aut venis, eorum plerisque contingerit, animadvertere. Quod si non contigit, aliunde rei causam quæras necesse est.

37. Et mihi quidem hæc omnia reputanti restare videtur quidpiam, de quo per experimenta quæri potuisset, id est an canibus aliter accideret, si non singula illa in eorum collo, sed universa, injectis utrinque vinculis adstringerentur. Aliud enim constrictis singulis, aliud universis, accidere posse, cum indicat ratio, tum confirmat experientia. Nam quid nervis, quid item arteriis solis obligatis fiat, cum possis ex hac, & ex Epistola nostra Anatomica XIII cognoscere; ibidem (11) videbis, quam dissimilia, & quanto etiam gra-

(1) Vid. supra, n. 14.

(2) Exercit. cit.

(3) n. 14. cit.

(4) l. 2. Quæst. Med. 15.

(5) Exercit. paulo ante cit.

(6) l. 4. S. 12. Obs. 11.

(7) Hist. Vit. & Mort.

(8) n. 9.

(9) Anthropogr. l. 1. c. 18.

(10) Hist. modo cit.

(11) n. 31.

graviora acciderint, utrisque colligatis. Fac item, ut eorum tibi veniat in mentem, quæ supra (1) de circulatorum capra, & de adolescentibus tum Assyriis, tum Pisano commemoravimus, ut illi, atque hi intercepto sensu, & motu conciderent, & obdormiscerent. Atqui illa certe sic concidebat, cum vincula iis, quæ per collum simul feruntur, vasis, & nervis injecta contrahebantur; non est autem circulatorum arterias, venasque discernere; ut veri similis sit omnia simul fuisse compressa. Neque ipsis licet Anatomicis in tanta nervorum, & vasorum utriusque generis vicinitate, imo cohesione hoc potius, quam illud, comprimere sub illæsa cute: nec aliter fecisse videtur Columbus (2). Idemque erit denique sentiendum de experimentis Aristotelis (*), qui etsi verbis Jugulares venas, easque Internas designat; *foris tamen apprehensas dicit, corruentibus hominibus, sensibus ereptis, & palpebris compressis*. Sane etiam Salius (3), de his ipsis loquens, non dubitat, simul venas, arterias, nervos fuisse constrictos. Et Riolanus (4) illo Aristotelis producto loco, *non constare, ait, inter antiquos authores de vasis, quæ laqueis intercepta soporem inducunt, quoniam hæc vasa venæ, arteriæ, & nervi, sunt ita contigua, ut unum pro altero acceptum fuerit*.

38. Præterea in strangulatis, de quibus hic potissimum quæritur, cum obvium sit, non modo universa illa, sed & Asperam arteriam eodem tempore constringi; cur non hanc præcipue causam ad illas addendam esse putabimus? Nec sane opus est experimenta instituire ad proprium occlusionis hujus canalis effectum cito lethiferum comprobandum. Casus ipse non raro obtulit: ut cum Drusus, Claudii Cæsaris impuber filius, suffocatus est *pyro per lussum in sublime jactato, & hiatus oris excepto*, ut tradit Suetonius (5), aut cum juvenis robustus, de quo habes in Sepulchreto (6) frustulo carnis in laryngem illapso,

& hanc totam obturante, *subito pereunte respiratione*, antequam advocaretur chirurgus, est *suffocatus*. Utinam rarissime, imo nunquam talia acciderent, nec celeres adeo mortes ab ejusmodi causa narrandas Petitus Chirurgus (7), & nuper quoque, ut alios præteream, Illustris Hallerus (8) habuissent. Itaque mirandum non est, pluribus, inter Recentiores etiam, ut Dionisio (9), Langgutho (10), aliis placuisse ob hoc unum interire suspensos, quod respiratio intercipiatur, in eandemque sententiam demum Viros Celeberrimos transisse, quibus antea visum esset, a constrictis venis Jugularibus id potius esse, quam ab impedito aeris usu, repetendum. Et ne mihi objicias cum Wepfero (11), sine respiratione urinatores, & hystericas vivere; quamquam has non omnino negat respirare, sed ad sensum dumtaxat; scito nunc in hisce immorari me nolle, neque de præcipua inspirati aeris utilitate disputare; sed hoc tantum dicere, si vasorum, nervorumque simul facta compressio non eum satis credatur effectum, cujus causam quærimus, per se productura; at producturam esse, ubi constrictio eodem tempore accedat arteriæ Asperæ. Illa enim sanguinis per cerebrum circulatio, quæ Carotidibus arteriis, & Jugularibus venis omnibus compressis, vix per Vertebrales arterias, venasque servari quadantenus potest; si respiratio prohibeatur, ipsa quoque facile prohibetur. Dilatante enim se aere a pulmonibus novissime hausto, & quoniam a calido eo loco jam redire, ut solebat, non potest, validius minima vascula comprimente, quæ per eos sanguinem traducunt, subsistat hic magna ex parte in pulmonibus, & ventriculo cordis dextero, & vena Cava, necesse est, ut reapse in animalibus, intercluso spiritu mortuis, Thomas Cornelius (12) deprehendit. Quo facto, simul arteriis Vertebralibus subtrahitur sanguis, quem ad cerebrum convectant, simul venis, earum sociis, difficilior fit

(1) n. 22.

(2) ibid.

(*) Vid. supra n. 21.

(3) De Aff. Partic. c. 2.

(4) Anthropogr. l. 3. c. 9.

(5) De duodec. Cæsarib. l. 5. c. 27.

(6) Sect. hæc 2. Obs. 6.

(7) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1742.

(8) Opusc. Pathol. Obs. 7.

(9) (10) locis supra indic. ad n. 24. & ad n. 9. Vid. §. 5.

(11) Exercit. cit. supra ad n. 35.

(12) Progymn. 7.

fit ejus, qui in cerebrum influxerat, sanguinis in Subclavias reportatio, quippe Cava, in quam hæ confluunt, a subsistente, ut diximus, sanguine adeo distenta, ut interdum in strangulatis animalibus, ex Cornelii ejusdem (1) observatione, disrumpatur. Nec jam dico, per pulmones non respirantes statim nihil sanguinis omnino transire, sed minus, & deinceps minus, minusque, ut quod transit, servandæ circulationi non sufficiat; neque enim tunc, ut in hæmorrhagiis, tempus est quo se arteriæ sensim magis, magisque contrahant, & ad modicam illam sanguinis copiam se accommodent; sed interea dexter cordis ventriculus adeo sanguine dilatatur, ut mox constringere se non possit, nec vel exiguam copiam sanguinis per pulmones ad sinistram, arteriasque compellere. Quod si igitur impedita respiratio circumitionem sanguinis per se impedit intra breve tempus; intra brevissimum impedit per cerebrum eorum, in quibus ab Carotides, & Jugulares, eodem tempore laqueo constrictas, vix tantum sanguinis illud habebat, ut per Vertebrales arterias, venasque servaret quadantenus circumitionem. Siquando autem, priusquam transitus sanguinis per pulmones omnino impediatur, forte contingat, ut ob eas causas, quæ supra (2) commemoratæ sunt, aliquid sanguinis influere tunc pergat per Carotides minus adstrictas, quam sint Jugulares; non modo sanguinis circumitio per cerebrum subsistet; sed ipse ea copia cumulabitur, unde mox vasa disrumpantur, velut in ea muliere, quam viri duo, ut antea (3) relatam est, manibus constricto collo, strangulaverant. In illa enim sanguinem effusum supra basim cranii, & in ventriculis invenit Littrius: cujus explicatio non ita discrepat ab hac nostra. Secundum quam illud pariter intelligi licet, cur in suspensore, quem Petrus Nannius, cum Bononiæ essemus, dissecuit, Sinus ruptus esset *Longitudinalis meningis Crassioris*: multoque etiam magis, cur Lancisius (4) in strangulatis viderit *puncta sanguinea spisso agmine candidam medullæ cerebri substan-*

tiam variegare: nosque ipsi illa omnia, quæ ad te alias (5) scripsimus, in cerebro, & pulmonibus cujusdam maniaci, quem eodem mortis genere extinctum esse, pleraque indicabant.

39. Locus hic esset de iis etiam verba faciendi, quorum subitas mortes a densiore, aut rariore inspirato aere plerique repetunt, illo videlicet, non secus denique ac paulo ante dicebamus, minima pulmonum vascula constringente, hoc vero eadem non explicante, ut coincidentia, ac corrugata minime sanguinem transmittant: quanquam Cl. Greenwoodii experimentis (6) neque densitate, aut gravitate, neque humiditate, neque elasticitate a communi aere discrepare putei aer inventus est, in quem descendentes homines, aut demissæ faculæ citissime exstinguebantur. Sed quoniam etsi ejusmodi mortes non raro accidunt, & ipse A. 1731. pro Sacro Patavinorum Medicorum Collegio quid agendum, responderim, ne in sepulchrum quoddam Atestinum descendentes id amplius contingeret, quod tribus nuper acciderat, ut continuo suffocarentur; tamen quia nullum ejusmodi letho sublato cadaver mihi, aut Valsalvæ oblatum est; in quo viscerum, & sanguinis constitutionem perscrutaremur; disquisitionem hanc in præsentia transilio. Quod si forte quæris, cur suffocatos illos tres dixerim; nempe dixi tum quia ante quinque, aut sex menses vespillo, qui in idem sepulchrum descenderat, illico respirationis angustia correptus fuerat, tum etiam quia illorum trium aliquis, ululatu quodam emissio, reliqui non aliis motibus editis, quam qui suffocantur, mortui sunt, quidam etiam livido nigroque corpore. Neque aliter ferme cum decem illis actum est qui A. 1724. Veronæ cellam vinariam, ferventis uvæ halitibus plenam, unus post alium ingressi, idem fatum subiere, cum alii ululantis, mugientive sonum edidissent, plerique autem mox humi se se jactarent, atque agitent eorum instar, qui suffocantur. Sed & in antro, quod a canibus nomen apud Neapolitanos accepit, illico bestias concidere non secus

(1) Ibid.

(2) n. 29.

(3) n. 9.

(4) De Subit. Mort. Obs. 4. in fin. ad n. 8.

(5) Epist. 8. n. 4.

(6) Saggio delle Transaz. Tom. 5. n. 2.

secus ac si essent mortuæ, nisi quod membra pleræque jactando, misere se contorquent, experimentis suis edoctus Leonardus Capuanus (1) testatur. Et ne forte putes, has membrorum agitationes convulsivos potius ob affectum primario cerebrum, quam consuetos esse motus in iis, qui se suffocari sentiunt; animadvertite quæ apud Leonardum sequuntur: retracta inde semiviva animalia in aerem innoxium, ita restitui, ut si nihil mali passa essent: quæ natura non respirant, ea in antro serius, & vix mori: canem, & ranas in eo mortuas, illum quidem contractos aliquantum pulmones, has vero eosdem concidentes, aerisque inanes habuisse. Quæ omnia attingere hic volui, ne facile credas, quæ leges in Sepulchreto (2): qui vel multi vaporibus, vel fumo carbonum extinguuntur, eos placidissime mori: quod canibus etiam in antro illo edicto „la grotta de' cani „usu venit: qui omnes si ex pulmonum, non cerebri potius affectione morerentur, ne illi brachiorum jactatione, tibiarum attractione, & totius corporis denique agitatione, atque labore molestarentur. Hæc ibi. Cæterum neque in antro illo vapores lethiferi altitudinem mercurii mutant in barometro (3): sed non hoc tantum; barometrum quoque nullam ostendit mutationem in caverna Pyrmontana (4), cujus, & antri Neapolitani phænomena sunt inter se persimilia. Quæ autem sine dissectione, aut per hanc observata sint in eorum corporibus, quos aut carbonum, aut putei cujusdam halitus extinxerant, Commercium docebit Litterarium (5), magisque Regiæ Scientiarum Academiæ Parisiensis Historia (6).

40. Sed etsi neque hominum submersorum cadavera incidere Valsalvæ, aut mihi datum est; tamen cum olim variorum generum animalia, quæ submergenda curaveram, non semel disseccuerim, quæ adnotata habeam non reticebo. Nam Galeni (7)

exemplum secutus, qui accipere ad dissectionem simiam in aqua suffocatam consueverat, non verebar, ne propterea nimis turgent, citiusve putrescerent: hæc enim qui verentur, ea, opinor, cadavera intelligunt, quæ diutius in aqua fuerint, ut cessantibus nonnullis causis, quæ internum aerem servabant compressum, hic jam se se explicet atque expandat, ut credere cum Cel. Senacio (8) malumus, quam ab aqua per cutis poros subeunte illam voluminis amplificationem repetere, ob quam submersorum corpora e fundo enatent, in summoque consistant. Neque cadavera, nisi recentia, optabat, ut puto, Jacobus Sylvius (9), qui hominum aquis merforum corpora cæteris anteferebat, quod in his omnia sunt integra, si aqua magnam vim ex ventriculo manibus compresso per œsophagum effuderis: quanquam hæc ipsa exceptio Sylvi, adversantibus multorum observationibus, sæpe tibi minus videbitur necessaria. Nam Platerus, sicuti in Sepulchreto (10) habes, aliquoties expertus, paululum dumtaxat aquæ in eorum ventriculo deprehendit: ut ab aqua, aeris loco in arteriam Asperam illapsa, mortuos potius existimaret. Sed Wepferus (11) in submerso castore ne in pulmonibus quidem invenit, & Waldschmidius (12) tandem in submersi ne guttulam quidem aquæ in ventriculo, aut in thorace reperire unquam licuisse, confirmavit, astipulantibus deinceps cum Beckero (13) sive in homine, sive in bestiis, pluribus aliis Observatoribus, donec Littrius (14) paucam quidem in hominum pulmonibus, sed multam in ventriculo aquam reperisse se scripsit.

41. Mihi vero in iis, quas dicam, bestiis hæc contingit observare. Porcelli duo Indici, mas, & femina; quorum ille, qui & crassior erat, multo diutius in aqua vixit; nihil hujus in ventriculo, nihil in gula, nihil in trunco arteriæ Asperæ habuerunt: spumofus dumtaxat humor manu e pul-

(1) Delle Mofete Lez. 1.

(2) Sect. hac 2. in Schol. ad Obs. 15.

(3) Vid. Mead de Venen. Tent. 6.

(4) Commenc. Litter. A. 1737. Hebd. 8.

(5) Ibid. A. 1736. Hebd. 14. n. 2.

(6) A. 1710. Obs. de Phys. n. 5. & A. 1701. n. 4.

(7) De Anat. Admin. l. 1. c. 3.

(8) Hist. de l'Acad. R. des Sc. A. 1725.

(9) Isag. Anat. l. 3. c. 23.

(10) Sect. hac 2. Obs. 44.

(11) Eph. N. C. Dec. 1. A. 2. Obs. 251.

(12) Earumd. Dec. 2. A. 6. Obs. 153.

(13) Tract. de Submers. morte sine pota aqua.

(14) Hist. de l'Acad. R. des Sc. A. 1719.

e pulmonibus exprimebatur. Cum dubitaret aliquis eorum, qui aderant, ne forte dum porcelli ex aqua auferrentur, ea quam gula, aut larynge præsertim hausissent, defluxisset inobservata; tertium pariter suffocari jussi, capite autem arreptum sic afferri, nihil ut posset effluere; res tamen ut in duobus primis se habuit, nec quidquam e compressis pulmonibus prodiit, nisi alba aquea spuma, nec sane multa. Epiglottidem, quæ his est animantibus perbrevis, non inveni depressam; itaque aditus in laryngem patebat. Erinacei quoque illam brevem, & hanc patentem habuere. In quorum tribus eadem, quæ in porcellis quæsi- vi. Primus, eadem cautione ex aqua eductus, spumosi aquei humoris portionem exiguam in ventriculo, nihil autem ferme in pulmonibus, qui erant flaccidi, ostendit. Cum hic, mortuus antea visus, sub cultro vivum se prodidisset; duos reliquos, marem, & foeminam, volui sub aqua detineri diutius; magna enim vi, non secus ac prior, foemina præsertim, quamvis minor, emergere conabantur. Dum autem sub aqua essent, omnes, sed maxime foemina, aereas ex ore bullas animadverti subinde emittere, quæ ad summum aquæ contendebant. In mortuorum ventriculis aquæ nihil: ex albicantibus pulmonibus spuma elici exprimendo potuit. Erant hi erinacei, ut prior quoque, ex eorum genere, qui naso canibus sunt similiores: quo minus miratus sum, pilos, qui collum, mentum, pectus, & huic subjectam abdominis partem, axillasque, & inguina obtinebant, pulcibus, non secus atque in cane quopiam, refertos; incidebam autem hos duos sub Maji finem. Sed in primo, quem extremo Octobri dissecueram, nonnihil miratus eram, quod intra unum bronchiorum vermem deprehendissem vivum, oblongum, tenuem, album, cum ibi, aut in reliquis pulmonibus, Aspera arteria, thorace, œsophago, ventriculo, intestinis, quæ omnia aperui, & diligenter sum perscrutatus, nec morbidum quidquam, nec vermem alium ullum potuissem reperire, ipseque esset erinaceus valens ac vividus, ut qui maxime. Quæ etsi ad hoc propositum

Tom. II.

minus attinent; tamen quando in hæc simul tunc incidi, hic nolui præterire; ut conferre hunc cum vermibus possis, quos e pulmonibus extussitos Majores (1) tradiderunt, sive ibi genitos, sive aliunde potius censeas advenisse. In Talpa, quam ut in aqua suffocarent, laboraverant diu, & quam tamen semivivam dissecui, ventriculus paucam aquam habuit; e pulmonibus autem, alioquin turgidis, non aqua, sed spumofus humor expressus est. Muris domestici nec ventriculus, nec pulmones quidquam habuerunt aquæ, in qua perierat. Neque in Glire nostrate, eadem morte perempto, aliter inveni; nam etsi ventriculus subflaccidus humorem continebat; is certe non erat aqua. Hujus quoque laryngem non occlusam inveni, epiglottidem autem humilem, adeo ut vix appareret. Quanquam autem non in submersis singulis, quæ dissecui, animalibus minime depressam epiglottidem, minimeque occlusam laryngem memorem; nullum tamen omnium fuisse, scito, in quo hæc quæsi- verim, quod ad eundem modum non habuerit.

42. Cum vero alias aliis de causis unum catulum, & feles duas, nocte proxima editas, incisurus, meminissem, illum diutius in aqua vixisse, has vero, postquam diu conati essent sub aqua suffocare, & suffocasse demum crederent, allatas, per mensam anatomicam reptare coepisse; pluribus in felibus recens natis periclitari volui, visurus quamdiu in aqua viverent, sed præsertim, cum denique mortuæ essent, quid aquæ in ventriculo, & pulmonibus haberent. Igitur duas, ante duodecim horas editas, cum vivere in aqua nantes octavam jam circiter horæ partem viderem; pertæsum est moræ, jussique mergi, & sic mersas retineri. Quod cum aliquandiu factum esset, mox vidi sine ullo motu in summa aqua manentes, ut omnino crederentur extinctæ. Sed cum altera ibi relicta, alteram dissecarem, totius corporis, & cordis præsertim, motus animadverti. Cæterum neque in hujus, neque in alterius, paulo post mortuæ, ventriculo quidquam, nisi lac semiconcretum inveni,

P

ut

(1) Vid. apud Schenck. Obs. Med. I. 2. ubi de Pulmonib.

ut caseum secundarium referret. Sed utriusque pulmones cum aspicerem totos confertissimis bullulis plenos, per membranam extimam translucentibus, rätus, per laryngem, quam epiglottide non occlusam inveneram, aquam subjisse, dissectione rem confirmavi; plurimus enim, exprimendo, per sectiones humor exivit spumofus, quo pulmones distenti erant. Totidem feles, ante horas ferme quadraginta natas, nec manu submersas, sed tandiu in aqua relictas donec, quod non adeo longo tempore factum est, prorsus mortuæ viderentur, secare aggressus, etsi alteram dumtaxat, quæ aliquanto diutius in aqua fuerat, reapse mortuam inveni; in utraque tamen illas per totos pulmones bullulas vidi; sed ære hos magis, quam humore plenos deprehendi. Ventriculus autem illius, quæ semiviva dissecta fuerat, cum aquam contineret paucam; alterius erat aqua maxime distentus, quam priusquam necari jussissem, certe non potaverat: utraque autem arrepto capite ad me disseccanda allata est; ne forte ex primæ ventriculo refluxisse aliquid, tu quoque, ut plurimi solent, suspiceris. Eadem quoque cautione arreptas feles alias duas perpauorum dierum, quæ ad eundem occisæ fuerant modum, cum disseccarem, aqueum in ventriculo utriusque humorem vidi non ita paucum, multam autem albam aqueam spumam de pulmonibus expressi. Denique feles quatuor, editas nocte proxima, etsi ut capienda quædam postulabant experimenta, lassari potius in aqua vehementer, quam suffocari jussissem; velim tamen, scias, omnium ventriculum ad ingentem proportionem magnitudinem tumidum fuisse paucis quidem lacte semiconcreto, plurima autem aqua.

43. Ex cunctis propositis observationibus, inter se comparatis, id primum liquet, non multum denique opis ab aperto non modo Foramine Ovali, sed & Tubulo Arterioso expectandum esse ad suffocationem

effugiendam: tum deinde felibus recens quidem natis non paucam in pulmones aquam, sæpe etiam multam in ventriculo descendisse; cum adultis pluribus animalibus neutrum fere acciderit. Et vero Littrius (1) cum plures tum canes, tum feles mergendo necaret, in eorum ventriculo nonnunquam nihil omnino, semper autem multo minus aquæ deprehendit, quam in ventriculo hominum submersorum; aquam enim in his multam, quod supra (2) etiam diximus, solitus erat invenire; ut non videatur fuisse a viro Doctissimo inter eos referendus, qui contrarium docuere; imo Beckeri Observationes, qui nihil aquæ in ventriculo, nihil in pulmonibus offenderat, inter rariores ponebat casus: qua in re tamen vereor ut possimus Littrio assentiri. Namque si ad Beckerum eos adjungamus, quos laudavit Charisius (3), & quos supra (4) ipsi laudavimus, Platerum, & Wepferum, & quos Charisius addere potuisset, Kulmum (5), & Leprotum (6); ex his nimirum, atque aliis tot habemus observationes, ut raræ adeo dici non possint, præsertim postquam Regia ipsa Scientiarum Academia Parisiensis in Monito illo commendatissimo, quod ad opem ferendam iis, qui sub aqua mortui creduntur, vulgandum curavit A. 1740. diserte agnovit, per submersorum dissectiones a peritis Anatomicis institutas comperit fuisse, aquam plerumque non nisi paucam illorum ventriculo contineri. Huc porro aliorum, ne de meis iterum quidquam dicam, observationes accensebis. Quas inter minime omittendæ sunt habitæ a Medicis Clarissimis (7), ut a Beckero tradita examinarent. Quemadmodum autem ille proposuerat, *rem sic se habere deprehenderunt, nullamque in stomacho catulorum submersorum invenerunt aquam, & quamvis hanc aliquando, sub certis quibusdam circumstantiis posse, non negant, intra pulmonum canales, & vesiculas ingredi; tamen communiter sine pota aqua mori solere sub.*

(1) Hist. cit. supra, ad n. 40. A. 1719.

(2) eod. n.

(3) Specim. de Morte Submersi. §. 10. ad e. prim. & e. secund.

(4) n. 40.

(5) Obs. adject. Descript. Fæt. monstr. §. 2. 3.

(6) in Epist. post Comment. De Bonon. Acad. Tom. 1.

(7) Vid. Commerce, Litter. A. 1737. Hebd. 37. n. 1. ad 2.

submersos, affirmant. Nec Viri Experientissimi Halleri (1) sunt hæc verba præmittenda: *Non inutile erit monuisse, in vivis catellis (quos ipse demerserat) & pulmonem, & ventriculum ab omni aqua puros fuisse, etiam quando sub aqua haurerant, & linguam exseruerant. Adeo vere Beckerus.* Sed quemadmodum hæc protuli, ut intelligeres, non videri hujusmodi observata inter rariores casus posse referri; sic vicissim non modo nolim obliviscaris earum observationum, quæ his adversantur, verum alias insuper præter illas, quas memoravimus, existare, scias, tum a Charisio (2) diligenter indicatas, tum quas addere iis poteris, a Genselio (3), qui tamen excipit pulmones, & ab Olao Borrichio (4) propositas. Quod enim hic olim scripserat, puellum inter natandum a marinis undis abreptum,mersumque profundo, ut ægre inventus sit, mox inter frequentes rotantium manus subitæ morti fuisse ereptum, huc ideo spectare, animadvertes, quod inter rotationes illas oborto vomitu *salsam aquam copiose rejecit*. Quin idem, quem paulo ante laudabam, Hallerus in foemina A. 1747. (5), & in altera A. 1748. (6), cum utraque diutius sub aquis fuissent, dissectis, compresso ventriculo, & pulmone, in illum descendisse aquam in utraque deprehendit, in altera ex hoc regurgitare aquam vidit. Et quamvis ubi ex proposito hoc argumentum tractat (7), priorem illam non memoret, ut errore typographi in anno designando ex una duæ videri possint esse factæ; tamen nova in submersis quatuor canibus, & una fele sua addit experimenta, per quæ, si felem excipias, in omnium ventriculo aquam reperit, in pulmonibus autem omnium, ne fele quidem excepta, multam aqueam spumam. Tum alia adjicit, quæ infra attingemus, confirmata sæpius non secus ac priora, a Cl. ejus auditore Evers (8). Quorum ego de his rebus Scripta pervellem multo antea existare potuisse, quam hanc recenserem Epistolam. Experimenta

enim lego ea industria, & solertia capta, ut percipi liceret, an sub aquis inspirarent, & deglutirent animalia, nec dubitari, an eas revera, quippe certo colore infectas, in ventriculum, pulmonesque demisissent. Utroque autem demisisse, per dissectionem compertum est. Num omnia? inquires. Ad unum omnia. Quod in tanto præsertim experimentorum numero miraturum te, scio, tot aliorum tam varias, & discrepantes observationes non minus, quam recentissimas istas, pro veris habentem, nec facile, ut opinor, existimantem, posse vim discrepantium illarum satis declinari ponendo, sic contigisse, quia frigidissima tunc aqua deglutitionem, inspirationemque prohibuisset. Neque enim ferebant experimenta, quorum occasione Hallerus in demersis catellis nihil usquam invenit aquæ, ut hæc esset frigidissima: nec ipse unquam ad id, nisi egelida usus sum: nec Leproti adolescentulus, ut alios omittam in Italia, Galliaque eodem genere mortis ereptos, eo anni tempore submersus est, quo perfrigidæ apud nos sint aquæ; in ventriculo tamen vix quidquam humoris habuit, in pulmonibus autem *ne guttam quidem*, in quos certe, si non per os, at per nares potuisset descendere.

44. Sed tamen unde hæc discrimina repetenda sunt, quæ inter alias aliorum, imo inter nostras ipsas intercedunt observationes? Num quibus nihil aquæ in pulmonibus, & ventriculo est, ii laryngis, & gulæ aditum occluserunt? quibus autem aliquid, aut multum est, hi vero aditum non occluserunt? Fuisse enim video, qui ex vario hominum, dum submergerentur, consilio rem ad hunc modum explicarunt, ut qui ob copiam deglutitæ aquæ submersos mori, audiverint, arctissime illi ingressum claudant; at qui ob prohibitam respirationem aperiant. Sed in bestiis cum varia hæc consilia esse non possint; rem tamen in aliis earum quoque aliter invenimus. Deinde fac, alios homines aliud velle; qui volunt, quomodo laryngem oc-

P 2

clu-

(1) De Respir. Experim. P. 2. ad n. 39. not. i.

(3) Eph. N. C. Cent. 6. Obs. 83.

(4) In Bartholin. Act. Med. Hafn. A. 1671. & 1672. Obs. 95.

(5) not. i cit.

(6) Opusc. Pathol. Obs. 62.

(7) Ibid.

(8) Diff. sist. Experim. circa Submersos.

cludent? Num glottidem constringendo? Sed quomodo constrictam servabunt, cum, cessante respiratione, spirituum influxus cesset in musculos constringentes? Idemque ajo, si epiglottidem deprimere eos homines dicas, ut laryngem prorsus operiat; quanquam musculos, qui valenter præstare id possint, ego quidem necdum satis agnosco. Reliquum est, ut convulsionem comminiscaris, cujus vi illi, & qui gulæ aditum præcludunt, muscoli vel post mortem contracti maneant, non secus ac qui inferiorem maxillam ad superiorem adducunt, reapse erant in submerso illo adolescentulo, quem cum Leprotto (1) dissectuit Plancus: os enim, ut Vir hic Clariss. quadragesimo circiter post die, idest Nonis Maji A. 1722. ad me scripsit, os, inquam, mortuus servabat arctissime clausum. Verum ego nec laryngem clausam, nec epiglottidem depressam inveni (2) in his animantibus, in quorum pulmones aqua ne post mortem quidem illapsa erat: neque aliter ullo in submerso invenit Littrius (3) is, qui alioquin epiglottidem vel in illis, qui post mortem in aquam projicerentur, non modo in submersis, de quibus loquimur, depressam existimaret, neque credibilem, neque cohærentem cum iis, quas posuerat, rem comminiscens; quæ enim ad epiglottidem deprimendam retrorsum attollere se lingua posset in mortuis, aut in eo positu servari, quam in viventibus tandem laxari, & antrorsum relabi, posuerat? Huc illud accedit, linguam in porcellis Indicis, quorum in pulmonibus aquam non invenisse me, dixi (4), oblongam quidem esse; verum, si primam excipias partem, affigi adeo basi oris, ut attollere se nequeat, & epiglottidem, cæteroquin ita brevem, vix ut totum protegere possit laryngis hiatus, deprimere. Quid? quod inter communiter visa, & annotata in cadaveribus submersorum a Charisio (5) ponitur *lingua exserta*: linguam autem exsertam epiglottis ob connectentia ligamenta sequitur necessario, ut in re nota æque

apertis utar Palfinii (6) verbis. Atque horum pleraque a me dicta putes, non tam ob Littrii, quam ob Dethardingii (7), & Asseclarum sententiam. Hi enim ab adstricta ad orificium laryngis epiglottide, & respirationem intercipi, & aquam excludi, quasi vero hæc in omnibus excluderetur, non dubitant: neque tamen eorum quispian est, qui in submersorum dissectione epiglottidem depressam a se, aut ab aliis repertam dicat: contra autem non fecus atque ego, apertam glottidem, elatam epiglottidem Evers quoque (8) in tot suis experimentis semper conspexit, ut etiam in puero (9), cujus pulmones aqua subierat, uti & ventriculum. Illa tamen, quam dixi, reposita, Dethardingius præcipua statuit submersorum auxilia esse illa, per quæ epiglottis attollatur, aut, si id non possit, viam aliam aeri pro ea, quam cartilago hæc intercludit, aperiamus. Itaque hanc immisso tum statim in fauces digito, aut penna potius, peniculove ex fetis irritandam, tum excitandam etiam posteaquam sub larynge arteria Aspera pertusa fuerit, subinde ad hujus vulnus digito appposito, aut tussi imperata, ut alterutro modo, impulsæ ab aere, epiglottis attollatur. Quorum, si id quod posuit revera esset, pleraque certe & ego probarem; nisi ex iis, quæ paulo ante dicta sunt, multo promptius, idemque validius ad eam relevandam cartilaginem auxilium pateret, nempe linguam protinus digitis apprehensam antrorsum protrahere.

Verum etsi epiglottis depressa non est; esse tamen potest, irritis præsidiis cæteris, quæ plura laudato (10) Monito commemorantur, propositæ a Dethardingio bronchotomiæ locus vel ob eam, quæ eodem Monito indicata est, causam, calidi aeris per fistulam aliquam propius in pulmones immittendi, aut si cum Recentissimis sentire mavis, ut aqua, in pulmones illapsa, alteram quoque habeat viam, per quam citius egrediatur: quanquam & hoc, & cæteris, non usitatis modo, sed exquisitioribus etiam, quæ a quovis adhuc proposita

(1) Epist. cit. supra ad n. 43.

[2] n. 41.

[5] §. 8. Specim. cit. supra, ad n. 43.

[7] Sched. de subven. submersis per laryngotom.

[9] §. 7.

[10] n. 43.

[3] Hist. cit. ad n. 43.

[4] n. 41.

[6] Anat. du corps hum. tr. 3. ch. 8.

[8] Dissert. cit. supra, ad n. 43.

sita sunt, auxiliis se frustra usos adeo fatentur ad canes plures, sub aqua octo haud amplius *minuta* demersos, in vitam revocandos, ut spem nobis fere omnem adimant submersis hominibus succurrendi. Si quemadmodum partite, nervose, docte, ingeniose argumentum tractarunt suum, ita spatium habuissent, quod certe non breve esse oportebat, perpendendi singula eorum submersorum, qui in vitam, ut loquuntur, revocati fuerunt, exempla; plura fortasse, quam videntur credere, invenissent, quæ opitulandi spem faciant etiam per remedia interdum non exquisita, etiam ubi submersio non contingat in aqua gelida, aut glacie permista, unde impedita possit dici aquarum tum deglutitio, tum inspiratio. Leges, exempli causa, in Cl. Langhansii Epistola (1) Gottingæ edita A. 1748, hominem *per dimidium circiter diem* submersum, ut nullum prorsus esset vitæ superstes signum, *brevi pristinam recuperasse vitam, solo spiritu salis armoniaci nariibus ejus admoto*. Leges quoque in Actorum Cæsareæ N. C. Academiæ Volumine VII (2) ex cauti Medici Vratislaviensis Kundmanni observatione, duos, quorum caput, alterius ferme quadrantem, alterius ferme dimidium horæ sub aqua fluminis demersum fuerat, per auxilia non ita exquisita brevi tempore fuisse excitatos. Et, ne plura congeram, fac relegas, quam facili ope sit morti ereptus puellus ille, quem supra (3) ex Borrichio memoravimus. Nunt omnes, dicemus, in aqua gelida fuisse, ideoque illam non ingessisse? Puellum hunc certe non dicemus, qui, tamen in regione frigida viveret, nisi anni tempus fuisset ejusmodi, ut aqua jam egelida esset, cum sociis *nataui non indulgisset*, nec eam, demersus, *copiose* in ventriculum, id quod de gelida negant, demittere potuisset. Reliqui tres quo anni tempore in aqua fuerint, adnotatum non video, nisi quod de uno Kundmannus scribit, fuisse *vigilia paschali*: de altero autem mox assidua tussi oborta, *sæpe sanguinem grumosum ex pulmonibus ejecisse*; quod

pro indicio aquæ habere posses, quæ inspirata vim attulisset tenuissimis eorum vasculis. Vides, me neque illa minus credibilia, neque multa, minusque nota, sed pauca, obviaque omnibus, memorare exempla, nulla autem ex calidioribus, aut magis temperatis regionibus petita, in quibus ut multo frequentior est, præsertim æstate, natandi consuetudo, sic plurima, si quæsieris, te non dubito esse inventurum. Hinc enim videtur Romanus Medicus Zacchia (4) eo facilius adductus, ut de submersi, & post horam e flumine exempti juvenis restitutione fidenter scriberet, *certum esse debere, non modo hoc miraculosum non esse, sed neque inter ea eventa connumerandum, quæ multam admirationem audientibus excitare consueverunt*.

Sed ab his, quæ in re gravissima veri dumtaxat inquirendi, non contradicendi, studium expressit, ad superiora redeundo, cur ergo tandem, inquires, si in submersis omnibus per apertam, & minime protectam glottidem patet aditus in pulmones, hos non pariter in omnibus egelida saltem aqua subit? Docebit id Cel. Senacius (5), ad quem te, ad alia properans, libenter rejicio. Docebit simul, id quod consequitur, notam, ab Littrio quoque (6) laudatam, ad eos, qui vivi ab iis, qui mortui in aquam projecti sint, ex illapsa intro, aut non illapsa aqua internoscendos, facilem alioquin, & in quæstionibus medico-legalibus haud inutilem, non omni ex parte pro perpetua esse accipiendam.

45. Verum hic scio, me abs te interpellatum iri, vel properantem, de signo illo altero, simul ad easdem quæstiones, simul ad suffocationem, qua de agimus, attinente, quod ex pulmonibus infantis petitur in aquam coniectis, ut ex illis vel ad fundum labentibus, vel in summo nantibus hic mortuus, an vivens editus fuerit, dignoscatur. Quid quæris? Cum iis facio, qui signo hoc, sed caute, & prudenter, utuntur. Novi enim, quot exceptiones sint adnotatæ intra non longissimam

an-

[1] De Causa a pastu somnolentiæ.

[2] Obs. 124.

[3] n. 43.

[4] Quæst. Med. Legal. Tom. 3. Consil. 79, n. 11.

[5] Hist. cit. supra, ad n. 40.

[6] Hist. hoc n. cit.

annorum seriem. Nam etsi Galenus (1) pulmonum substantiam non modo rubram, ac densam, sed & *gravem* in foetibus contra atque in respirantibus, esse indicavit, idemque alii postea, & in his Spigelius noster (2) iteraverint, haud scio tamen, an cuiquam propterea in mentem venerit, ut ex hac re experimentum illud non nisi paucis ante meam ætatem lustris excogitaret. Certe ne apud Zacchiam quidem, nedum apud Fidelem, & Paræum, ullam ejus mentionem invenire datum est iis in locis, in quibus magis convenisset.

Objectum igitur video infantis, qui vivens prodierit, pulmones tamen in aqua posse subsidere, si vel distenti satis ob virium debilitatem non fuerint, vel graviores aut a morbo sint, aut ab ipsa etiam suffocatione: & posse contra, ejus, qui mortuus exierit, pulmones innatare, si distenti sint ab aere, quem aut evolverit putredo, aut ipse, antequam exiret, inspiraverit, aut aliquis postea, ut respirationem excitaret, per os immiserit.

Hæc autem, & siqua alia præterea subsint deceptionum pericula tum prænovisse, tum ad eum fere modum cavere oportet, qui protinus indicabitur.

46. Et primum de eo minime dubitandum est, quod se vidisse Gravissimus Vir testatur Laurentius Heisterus (3) (nam quasdam alias, cæteroquin non absimiles, observationes, quod ad ejulatum spectat, desperantium muliercularum testimonio non spontaneo niti video), post vitam horarum novem, debilem quidem, & debili cum vagitu actam, pulmones, alioquin sanos, non aliter se habuisse, quam in iis, qui nunquam respirarunt, & sicuti in iisdem solent, in aqua subsedisse: quod non ita mirum videri debet, si cum laudato Auctore (4) animadverteris, aerem in cuiusque foetus pulmones, paucissimum, & leni, ac debili omnino conatu a nobis immissum, imparem esse, ut experimento sæpe comperit, tot vesiculis expandendis, quot omnino debeat, ut pulmones in aqua natent. Quæ cum ita sint; priusquam ex horum subsi-

dentia arguamus, mortuum infantem editum esse, indicia magnæ ejus imbecillitatis quæremus ex matris prægressis, aut præsentibus etiamtum morbis, ex partus difficultate, ex cadaveris ipsius infantis constitutione, aliisque ejusdemmodi: quorum si nulla sint, neque aliud obstat, quin mortuus emissus fuerit non dubitabimus. Sed contra evidens erit non posse nos fidere signo proposito, siquando pulmones non illa naturali, & foetus propria, sed morbosa gravitate præditos animadverteremus; vel quod scirrhusi, vel quod inflammati, vel quod infarctu quocunque alio usque adeo affecti sint, ut vel si adulti hominis essent, non possent tamen in summa aqua consistere, quod plerique, & nos quoque interdum experti sumus. Nam & in foetibus infarctus ejusmodi aliquos esse posse, cum ratio indicat, tum observatio confirmat, ut apud Zellerum (5) illa in vitulo habita, qui vixerat ad dimidium horæ. Quod si ipsa denique suffocatio possit nonnunquam infantis pulmones tanta sanguinis copia obruere, quanta obrutos in strangulatis adultis memoravimus (6) ex aliorum, & Harveii in primis observatione; non se tamen ipsa sub proposito signo occultare poterit suffocatio. Namque ut hujus externa omnia deessent indicia; at certe alia, ac soleat esse in foetu, pulmonum constitutio, & amplificatum præsertim volumen admonerent, ne tametsi forte in summa aqua non innatarent, huic signo temere crederemus. Præterea in iis, qui aerem duxerint, difficile est, ne aliquæ pulmonum particulae tantum ex illo retineant, ut descendantibus cæteris, ipsæ non innatent: quæ particulae tum aliter, tum discisso in partes pulmone, & singulis in aquam coniectis, diligenter sunt a nobis in hoc, & in superioribus duobus casibus inquirendæ, ne facile a subsidente pulmone in errorem trahamur.

47. Ne vero ejusdem visceris natatus vicissim imponat; illud primum cavendum est, ne tametsi Docti Viri non defuerint, qui

[1] De Usu Part. I. 15. c. 6.

[2] De form. Foetu c. 18.

[3] Dissert. de fall. pulm. infant. exper. n. 10. & seqq.

[4] Ibid. n. 16.

[5] Disput. quod pulm. infant. in aq. &c. Vid. Hist.

[6] n. 9.

qui foetuum pulmones conspexerint etiam post summam putredinem ad fundum ruentes; vera tamen eos scripsisse negemus, qui contrarium vidisse se affirmant: quos inter Clarissimus est Professor Weissius. Cujus si legas Observationem (1), ultro fatearis, qui numquam haurire aerem potuerit foetus, ejus putrescentis pulmones non aliam ob causam ad tactum fuisse spongiosos, & in aquam injectos *supernataisse*, nisi quod *putredine*, aerem evolvente, *jam infecti* erant. Eodemque spectasse crediderim Frid. Ruyschium (2), cum scripsit, *nunquam liquori supernataturum pulmonem bene constitutum, si foetus in utero materno moriatur*, ubi de illis questus est, qui sibi olim ea in re adversabantur, quæ controversia haud scio an ea fuerit, cujus alicubi (3) mentionem injicit Boerhaavius. Cum ergo pulmonem haud *bene constitutum*, sed putredine infectum deprehenderimus, etiamsi in aqua natet, non propterea foetum esse vivum editum pronunciabimus. Multoque etiam minus, quodcumque probabilis suspicio erit, inter ipsos difficilioris partus conatus, ruptis jam membranis potuisse aerem ducere priusquam, in ea mora postea mortuus, ederetur, quemadmodum Palfinius quoque (4) inter cæteros admonuit: quanquam fieri vix potest, ut in hoc, & proximo superiore casu mulierculæ astutia fallamur, cum adjutrices manus uterque requirat, neque satis oculi, aut fingi, quæ aut præcedunt, aut comitantur, aut subsequuntur, facile possint. Sed contra nullius negotii esset, illud ultimum mulierem comminisci, se mortuo edito infanti, cum semivivum existimaret, aerem in os valentius sufflando, quo ad respirandum excitaretur, immisisse: eo igitur aere pulmones, in aqua natantes, distentos esse. Quin etiam ut in omne scelus prona quorundam hominum sunt ingenia, posset inimico in mulierem animo quispiam, aut quæpiam, in cujus manus infans, mortuus editus, per-

venisset, clam omnibus id fecisse, ut immerentem calumniaretur, quasi spirantem occidisset. Verum si nulla sint interna, aut externa vis, adhuc viventi illata, indicia; alia enim sunt ac mortuo, & præsertim non statim a morte, illata; hinc calumniam licet convincere; matri autem, quæ aerem immisisse se, dicat, eo magis tunc credere, cum adversatur nulla ex rebus cæteris circumstantibus, neque pulmonum distentio major est quam quæ ea quidem ratione effici in recens, aut minus recens mortuo foetu, experimentis sedulo in eam rem habitis, possit: quanquam hæc magis ne Medicis, ac Judicibus sint prorsus incognita, attingenda a nobis censeo, quam ut in vulgus emanent, non aliter ferme, ac quæ de venenis necessario scribuntur.

48. Habes qua ratione caute, & prudenter utaris proposito experimento. Quod si nos pressius hæc videmur exposuisse; conferre potes cum iis, quæ fufius scripsit Vir Cl. Michael Alberti (5), qui, ut Heisterus quoque (6), circumspecte adhibendum experimentum, non abjiciendum, existimavit. Nec aliud intelliges fuisse judicium Prudentium Medicorum Beherensii (7), & Trewii (8), aliorumque, & ne Juris Consultos prorsus omisisse videamur, etiam Schoepfferi (9), quorum versans Opuscula, cum alios, qui argumentum hoc tractarunt, cognosces, tum præsertim, quæ ad res atinent circumstantes, sive ad signa cætera Infanticidii, perspicies, & qua arte hæc quoque sint, ne decipiamur, examinanda. Sive enim absint, sive adsint, vim addunt, aut detrahunt experimento: quod alioquin respondet plerumque, ut vel mihi nuper in vitula, geminis, ut capite, & collo, & corde, sic etiam pulmonibus prædita. Ex his enim contractis, densis, ex rubro atris, & cum in justam aquæ copiam, exigua enim potest interdum fallere, vel frustillatim injecti essent, illico fundum petentibus, intellexi,

(1) in Medit. Behling. sup. cas. rupti in partu uteri.

(2) Thef. Anat. V. n. 40.

(3) Prælect. ad Instit. §. 691.

(4) tr. 3. supra ad n. 44. cit. c. 9.

(5) Dissert. de pulm. subsid. experim. prud. applic.

(6) Dissert. supra, ad n. 46. cit. n. 22.

(7) Act. N. C. Tom. 2. Obs. 28.

(8) Eorund. Tom. 8. in Schol. ad Append. n. 3.

(9) Dissert. Jurid. de pulm. infant. natant. &c.

lexi, mortuam esse editam, quam natam fletisse, & horas aliquot vixisse, scripserant. Re igitur ab eo, qui partui affuerat, diligentius, ut petii, exquisita, alteris literis certior factus sum, revera mortuam prodiisse. Verum de cæteris, quæ in ipsius dissectione conspexi, erit alias (1) scribendi locus. Nunc tandem ad alterum genus Suffocationum (2), quod videlicet ab internis causis est, transeuntes, eo breviores in hoc erimus, quo in primo fuimus prolixiores.

49. ANUS, cui cancer, sinistro labrorum angulo absumpto, inde ulterius in os sub lingua serpebat, cum thoracis affectionibus, quas *catarrhales* ipsa dicebat, obnoxia esset, suffocata mortua est. CADAVER cum inciderem, laryngem, & viciniam integras, & purulentum tamen ichorem sub glottide, & in proxima Aspera arteria deprehendi: eundemque intra summam partem sinistri superioris pulmonum lobi, & alibi in ipsis. Lobi autem inferiores vehementer inflati erant. Ubicumque pulmones secarem, cinereo colore inveniebam, quem nigræ lineæ, & ramusculi, vasculorum videlicet, in quibus stagnabat sanguis, passim distinguebant. Cor quoque nigro sanguine plenum, non omnino illo quidem concreto, nec tamen sine polyposis concretionibus, quarum una, forma, atque albedine lumbrico similis, in pulmonare vas pertinebat. Valde etiam erant sanguine distentæ Coronariæ venæ, & Jugulares omnes, harumque per collum rami. Magnæ autem arteriæ valvulam unam offescentem inveni: idemque crebris in locis vitium conspexi in facie ejusdem arteriæ interiore ad Ilicas usque.

50. Mulier hæc redigit in memoriam virum, cujus cadaver circa idem tempus ibidem, hoc est in Bononiensi Incurabili Nosocomio dissecuimus. Nam & ipsi ulcus, sed in penitioribus erat oris partibus, similiterque larynge, & proxima arteria illæsis, eadem, quæ in muliere, pessime affecta erat pulmonis sedes: & ipse quoque suffocati instar decesserat, Sed ex

ejus historia quidquid restat, ad Deglutitionis læsæ tractationem servamus; nam cætera, quæ modo attigimus, & qua ratione ejus pulmones non secus atque hujus mulieris, oblædi potuerint, alibi (*) indicavimus. Hi igitur pulmonum vitio suffocati sunt, ut vitio laryngis, & Asperæ arteriæ alii, de quibus præter ea, quæ ex Platero (3), & Kerckringio (4) legeris, alio loco opportunius ad te scribemus (5), aut scripsimus (6). Hic vero nullam præterea Observationem adjiciemus, nisi quam ab Exercitissimo Santorino accepimus eodem, quo habuerat die. Pertinet autem ad suffocationem ex vitio arteriæ Magnæ.

51. VIRGO, cui jam aliquanto prius sanguis aut minus, aut nihil per uterum respondebat, difficilis autem, cum se moveret, facta erat respiratio, tandem velut ex convulsionibus suffocata est. ABDOMINE diducto, animadversum exterius in ipsa uteri substantia est tuberculum, eorum simile, quæ *natte* vocitantur. Thorace autem recluso, Magnæ arteriæ initium repertum est ea parietum crassitudine, ut vasis capacitatem non parum minueret. In ea erat arteria sanguis; sed multo copiosius in pulmonibus, quos prægravabat.

52. Quæcunque demum causa fuerit in arteriosis parietibus ejusmodi crassitudinis, quæ vasis minueret capacitatem, cujus rei in aliis arteriis exemplum habes apud Littrium (7); manifestum est, ob angustius factum arteriæ initium, sanguinem non nisi minori copia, & minori vi per hanc emitte, & promoveri potuisse. Itaque in hac inventus est; sed longe majori copia in pulmonibus, quorum in vasis tanto plus ejus congeri necesse erat, quanto minus poterat in Aortam immitti. Ex hujus igitur angustia & difficilis, præsertim moto corpore, oriebatur respiratio, & suffocatio denique nata est. Sed de hac satis superque. Reliquum est, ne ob perpauca, quæ de tussi scribenda habeo, peculiarem conficiam Epistolam, ut huic illa addam potius, quemadmodum initio pollicitus sum.

53.

(1) Vid. Epist. 48. n. 57.

[2] supra, n. 2.

(*) Epist. Anat. 9. n. 9. & 10.

[3] Sect. hæc 2. Sepulchr. Obs. 4.

(4) Ibid. Obs. 9.

(5) Epist. 28. n. 9. & 10.

(6) Epist. 15. n. 13. & seqq.

(7) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1712.

53. Tussis causæ, non secus ac læsæ Respirationis (1), aliæ quidem in pulmonibus sunt, aliæ extra pulmones. Harum autem aliæ in thorace, aliæ extra. Et rursus, quæ extra thoracem sunt, aliæ in Capite, aliæ in Collo, aliæ in Ventre. Cum autem a causis tot, & tam varias sedes habentibus tussis oriatur; est alias cum febribus, ut appellant, corruptivis semper comparanda, tunc autem solum cum salubribus, & depurativis, quando a materia oritur, quæ vi ipsius tussis extrudi queat. Et si enim febris, & tussis, utraque per se malum est; tunc utraque tamen est boni causa: quapropter ex ipsa corporis natura, & constitutione, quam naturam vocamus, utraque existit, & pessimo tunc consilio supprimitur, quæ, si non adesset, optanda foret. Est enim aliquando in pulmonibus materia peccans, nec pauca, & quæ expelli possit; sed nulla est tussis propter hebetem, ac deficientem sensum in tunica intima bronchiorum: quo fortasse attinent duæ in Sepulchreto Observationes XXV & XXVII Sect. I. secundi hujus libri. Contra autem pulmones alias materia obsidet, quæ nulla tussi possit everri, ut, exempli causa, Observatione XII. hujus III Sectionis, aut ea, quam aliis Litteris (2) descripsi, pulmonum tophaceorum. Nec secus tibi cogitandum est de tussis causis, quas ex superiore via aeris, aut aliunde valeat, aut nequeat ipsa tussis excutere: quanquam nullas fere, sitas extra vias aeris, potest, si in thorace sint, ut cum in hujus hydrope (3) tussim interdum, sed irritam, aut nihil certe ejus aquæ educentem memoravimus, si sedem habeant extra thoracem. Habent enim in Capite, ut diximus, in Collo, in Ventre: quæ singula exemplis declarabimus.

54. Et primum tussis causam in Capite esse posse, vel ex eo omnibus manifestum est, quod levem Auditorii Meatus ab auriscalpio irritationem sæpius tussis consequitur; si irritatio per interio-

Tom. II.

res membranas auris, Tubæque Eustachianæ, & pharyngis demum ad laryngem usque propagatur, si efficit, ut aliquid ex ea Tuba in pharyngem protinus deturbetur, hanc, & laryngem stimulatorum, si tandem certos quosdam nervos in consensum trahit, ut puta membranis infervientes, quæ proxime cum intima laryngis tunica continuantur. Atque, ut dixi, ejusmodi tussis excitatio nemini non cognita est. Anatomicis autem ea quoque nota est, quæ irritatis sit initiis nervorum, velut interdum in hydrocephalis. Perlegessis in Sepulchreti superiore libro (4) Vesalii Observationem ad id mali pertinentem; & ad levem capitis motum, gravem illico tussim excitatam reperies, cum in pulmonibus nihil vitii memoretur. Sic etiam in Observatione Lechelii (5) tussim leges, cum tamen præter cerebrum, nulla alia viscera male haberent, & nominatim pulmones, sed laudabiliter, optimeque constituta, & absque omni culpa fuisse dicantur.

55. In Collo autem, non est qui nesciat, tussis causas sæpenumero insidere, nimirum in arteria Aspera, præsertim vero in larynge, illasque interdum per ipsam tussim, nonnunquam nullis Medicinæ præsidis tolli posse, ut cum ita larynx vitata est, quemadmodum post annuam tussiculam, & varii humoris excreatum descripsit Vir Cl. Fantonus (6). Lancisius autem in quadam ad nos epistola scripsit, Malpighio, & sibi de quibusdam violentissimis tussibus olim colloquentibus, quas alii perperam inter convulsivas referebant, visum esse inter eas potius collocandas, quas commovet paucus, sed falsus, & acer humor, qualem illi excreabant ægri, ab laryngis glandulis præter naturam secretus: quibus quidem glandulis ipse accensuisset postea Arytænoidæas nostras eo libentius, quod has in quodam cadavere *aliquantum monstrosas* invenisset. Nostras autem diximus tum quia primus ipse, Vir Eruditissimus, nobis tribuit (7), tum etiam quia

Q

non

(1) Vid. Epist. 15. n. 3.

(2) Epist. 15. n. 21.

(3) Epist. 16.

(4) I. Sect. 16. Obs. 6.

(5) Ibid. in Additam. Obs. 4.

(6) De Observat. Med. & Anat. Epist. 8. n. 8.

[7] De Subit. Mort. edit. Venet. l. 1. c. 18. ad n. 3.

non idem nobis, ac nuper Viro alteri, cæteroquin Doctissimo, unquam visum est, scilicet has glandulas a Carpo, & Schelhammero fuisse præmonstratas. Ne grave, obsecro, sit tibi, si paulo prolixius rem examinavero; tanto enim diligentius faciendum hoc est, quanto plus auctoritati uterque tribuimus Illustris Viri. *Carpus* dixerat, inquit is, *super glottidem carnem glandulosam sedere p. CCCXCIII. Addiderat Schelhammerus, substantiam glandulosam arytanoidi insidere l. c. p. 11.* Tu vero utrumque inspicere: locos ipse ultro indicabo, ne retrorsum ibi quærendo per multas paginas, labores, neve sic in aliud forte incidas huc minus attinens Schelhammeri opusculum. *Dissertatio* hujus est intelligenda *de Voce*, in cuius I Parte, cap. 3. de Arynoidibus verba faciens, *fulcimentum hæ sunt*, inquit, *substantiæ alicujus peculiaris, quæ nullibi alias in corpore reperitur, quam commode expressit Galenus, dum adiposam, cartilaginosa, & membranosa dixit: nonnullisque de hac substantia interjectis, ut similem esse ostendat, medioque se habere modo inter illa tria, quæ memoravit Galenus, sic protinus indicata pagina 11. concludit: Hæc itaque substantia duplici arytanoidi cartilagini, ceu duplex crista inhaeret, mollis, laxa, levis, magis a se distans dum spiramus, ad se invicem accedens, ubi vocem edimus, plane occlusa, dum spiritum premimus. Hanc partem medio se habentem modo rimulam vocalem appellant, & glottidem. Lingulam Galeni interpretes vertunt. Num ergo dicit, substantiam glandulosam arytanoidi insidere? ne potest quidem, cum illam dixerit esse ejusmodi, ut nullibi alias in corpore reperiatur, idque etiam quinto capite extremo (1) confirmet. Istas igitur cristas, vel eminentias arytanoidum, sic enim alibi (2) vocat, nec usquam satis explicatam glottidem Schelhammero relinquamus, undecunque illas confecerit, & quocunque hanc modo intellexerit; nam & musculum, quem arytanoidæum proprium nominant, ille (3) ipsius gutturnii substantiam putabat. Satis enim*

est, aperte, ut mihi quidem videtur, constare, glandulosam ab eo non additam esse substantiam.

56. Nec vero minus perspicue, ut opinor, intelliges, cum a Carpo dictum est, *super glottidem carnem glandulosam sedere*, non aliud omnino voluisse, quam suam epiglottidi insidere glandulam, quod olim in Primis ipsis Adversariis (4) admonui. Verba enim Carpi, quæ in *Commentariis* habentur *super Anatomia Mundini* (5) in posteriore facie ejus, quæ indicata est, pagina 393. hæc quidem sunt: *ut infra videbitur, natura ordinavit certam carnem adenosam supra seu infra linguam fistulæ illi (aeris) adhaerentem ad mollificandam epiglottim, seu laringam. Sed lingua ista fistulæ non est Carpo quod Interpretibus Galeni lingula, seu glottidis rima, ut paulo ante Schelhammeri verbis commemoravimus. Verum ea lingula omnino est, quam Celsus (6), superiore pagina a Carpo laudatus, ita descriperat: exigua in Aspera arteria sub ipsis faucibus lingula est: quæ, cum spiramus, attollitur; cum cibum potionemque assumimus, arteriam claudit. Scilicet ipsa est cartilago epiglottis, ut ante paucos versus in ista eadem pagina 393. Carpus ostendit, hæc scribens: proprius tamen epiglottis vi vocabuli indicat epiglottidam, quæ est lingua fistulæ supra posita cimbulari cartilagini: quod cum passim toto reliquo eo commentario 29. confirmat, tum ibi maxime declarat, ubi (7) epiglottidem proprie dictam describit figura linguæ humanæ, sive linguæ fistulæ arte factæ, eo autem situ, ut sua parte acutior tendat versus meri (id est gulam) claudendo partem superiorem cartilaginis cimbularis, hoc est arytanoidis, in cuius mox descriptione cum hanc duplicem esse, ostendisset, ita (8) singulas laryngis cartilagine indicavit: post (id est præter) istas duas (cymbalares) cartilagine, sunt aliæ tres, scilicet clipealis cartilago: & cartilago nomen non habens: & cartilago dicta lingua fistulæ: qua ipse addita, loco trium, quas antea ponebant cæteri, quinque esse laryngis cartilagine concludit. Etsi vero hæc*

ita

(1) Part. I.

(2) Ibid. c. 4.

(3) Ibid. c. 3.

(4) n. 3.

(5) Comm. 29.

(6) De Medic. l. 4, c. 1.

(7) pag. 396.

(8) pag. 397.

ita perspicua sunt, nihil ut possit esse evidentius; tamen hoc insuper adde. Dixerat Carpus, ut paulo ante retulimus, *infra visum iri* de ea carne glandulosa apposita ad linguam fistulæ, & de ejus utilitate. Ubi nam igitur id præstitum est? Non alibi omnino, quam ubi epiglottidem proprie appellatam describens (1), *in ea carnem pinguem* agnovit, cujus etiam utilitates retulit in *humefacienda epiglotti*, hoc est larynge, ipsaque epiglottide proprie dicta. Quem locum ut recte de epiglottidis glandula paulo inferius accepit is quoque Doctissimus Vir, qui priorem censuit ad Arytænoidæas pertinere; ita ubi animadverterit, ad eundem illum primum locum hunc alterum esse referendum; non dubito quin, pro spectata ejus ingenuitate, apud alios potius priscos Auctores, quam apud Carpum, jam dicat, Arytænoidæas glandulas, si forte earum aliquod indicium extaret, esse quærendas: neque tamen apud Galenum, aut apud Fabricium, etsi *glottidem ipsam viscosam olim dixerint* ille de util. par. L. VII. c. 13. hic vero l. c. 9. idest de Larynge Parte I. cap. 9; nimis enim hæc quidem sunt *obscura vestigia*. Quod si tu forte huc attinere potius crederes, quæ Galenus ibidem scripsit capite 11. Fabricius autem 2; sic saltem, primi verba produceres diserte affirmantis, *glottidis corpus membranofum esse, adiposumque, & glandulosum*, Fabricii autem, in porcis utique idem quadantenus confirmantis. Id enim, ait, dixisse Galenum *propterea quod ad unguem descripsit glottida porcorum, quæ adiposa est, adipe tamen duriore ac densiore, ut glandula etiam substantiam præ se ferat*. Sed quatenus, & ubi sint Arytænoidææ glandulæ in porcis, non est hic videndi locus, neque an eas Galenus indicare voluerit: Fabricius certe *alias plerasque glottides adiposo, & glanduloso illo corpore*, quod in suilla agnoscit, *fere destitui*, affirmat, neque in ulla demum id ibi esse, indicat ubi sitæ sunt Arytænoidææ humanæ glandulæ, sed omnino antè, & inferius, ut perlecta citati capitis ea parte, qua glottidem ipse describit, non difficile intelliges. Quæ num pro me, an po-

tius pro vero dicta sint, quod studemus ambo in historia Anatomies illustrare, ille ipse, quem suo magno merito plurimi facio, Vir Eruditissimus judex esto.

57. Nunc ad Tussis causarum sedes revertamur. Harum erant reliquæ, illæ quæ in Ventre sunt. Quarum eas maxime obvias video, quæ diaphragmati sunt propiores, in hepate præsertim, & ventriculo, nam in pancreate quoque, & in liene ex parte, quin etiam in renibus hic in Sepulchreto (2) adnotatas invenies. Sive contactu ipso irritatur septum Transversum, sive distracto, oblæsove peritonæo, quod iis visceribus, & faciei septi inferiori commune esse nosti, sive denique pulmones ipsi in consensum trahuntur affectis nervis, qui tum illis, tum iis visceribus prospiciunt, tussis illæ, per se aridæ atque inanes, eorundem affectus viscerum consequuntur. Hujusmodi causarum ultima ventriculo præsertim videtur convenire, inspectis ipsis, quos modo indicavimus nervis, hoc primum ex ventris visceribus maxima copia adeuntibus: quanquam esse etiam potest qui credat, e ventriculo per oesophagum irritationem aut in adhærentem truncum Asperæ arteriæ, aut in ipsam quoque laryngem, in quam intima gulæ membrana se se tandem immittit, aliquando propagari. Ut ut est, inanis tussis exemplum, ortæ, ut videtur, ob tumorem ventriculo annexum proferam: & continuo prolixiori huic Epistolæ finem imponam.

58. ANICULA septuagenaria, nutrix olim ebriosa, semper autem meri avida, a mensibus saltem duodeviginti famulatui inepta reddita erat ob hæc valetudinis incommoda, tussim in primis, eamque siccam, spirandi difficultatem, & capitis dolorem assiduum, quamvis modo auctum, modo remissum, & quæ hæc consequebantur, vigilias, & cibi fastidium, ut propterea pauca ederet. Hæc a sceminis contubernalibus accepimus, cum propter ea, quæ in hujus cadavere inventa sunt, alias exquirendas res curaremus, præsertim vero an de ulla in ventre duritie, tumore, ponderis sensu quereretur: quod ab illis negatum est. Novissime autem, cum paucis die-

Q 2

bus

(1) pag. 396.

(2) Sect. hac 3. l. 2. Obs. 27. §. 7. Obs. 22. §. 2. Obs. 20.

bus quasi peripneumonia laborasset, decesserat. CADAVER macilentum erat; eo-que notabilior fuit pinguedinis globus, pugni magnitudine, qui sub cute inventus est ad cartilaginem ensiformem (1). Ventre aperto, nihil observatione dignius occurrit, quam tuber subrotundum, pondus, minimum, libræ, quod posteriori ventriculi faciei annexum erat ad hujus quasi medium. Erat illud exterius minoribus assurgentibus hemisphæricis albis tuberibus inæquale, intus autem albo, & subfusco, & sanguineo quoque ob vasa, colore variegatum: & durum cum esset ubique adeo, ut pro scirrho habere non dubitares; intus alicubi duritie ossæ præditum erat. Dissecti bifariam sectiones, digitos transversos tres secundum unam diametrum, quatuor secundum alteram æquabant. Nullam cum ventriculi cavo habuit communicationem: isque apertus, inventus est rugosus, & omnino qualis in fanis solet, ea etiam parte, qua tuberi respondebat, ad spatium videlicet duorum circiter digitorum. Quin etiam tunica, quæ intimam ad illud spatium operiebant, fanæ erant, nec tuberi annexæ: quod per extimam dumtaxat ventriculo alligabatur. Hæc per tuberis faciem videbatur produci, & sanguifera vasa perferre, quorum unum, venosum visum, a tubere profectum per inferiorem ventriculi superficiem repebat, crassitudine ferme calami scriptorii. Omnino facile erat

conjicere, minimam quampiam ex Conglobatis glandulam, extimæ tunicæ, subjunctæ cellulosæ inhærentem, aut hujus aliquot, si mavis, cellulas congesta sensim materia eas tunicas suo pondere ab reliquis distraxisse, in eamque molem excrevisse. Cæterum lien aliquanto major quam æquum esset, intusque pallescens, ea fuit laxitate, ut videretur pultem quandam potius, quam id quod solet, continere. Jecur in transversum longissimum, interiore substantia pallidula, & propemodum variegata, nec tamen dura. Arteria Magna quasi flexuosa, magisque Iliacæ, ut quæ alicubi pene in diverticula turgere videbantur. Alba hic illic harum, & illius interior facies, nec sine squamis ossæis, parvis tamen, paucisque in locis. Et hæc quidem in Ventre. In Thorace autem, & Capite pari uti diligentia non potui, quippe Anatome Publica distentus A. 1745. ad quam alia quædam minus inepta suppetebant cadavera; hujus enim musculi erant laxissimi. Illud tamen scio, cor vitio, quod obvium esset, affectum non fuisse: pulmones autem annexos quidem pleuræ, & subduros, nihil tamen habuisse quod veram inflammationem, & multo minus quod inveteratum morbum ostenderet. Qualis autem vera in pulmonibus inflammatio occurrat, proximæ Epistolæ demonstrabunt. Vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XX.

Agitur de Pectoris, Laterum, & Dorfi Dolore.

TOt sunt tum Valsalvæ, tum nostræ Observationes ad Dolorem Pectoris, Laterum, & Dorfi, sed præcipue Pectoris, & Laterum pertinentes, ut quamvis earum aliquot in aliis ad Te Litteris (*), ad quas etiam spectabant,

scripserimus, & scripturi simus; cogamur tamen reliquas dividere in Epistolas duas, quarum prima, quæ Valsalvæ sunt; altera, quæ nostræ, complectatur.

2. RHEDARIUM igitur ille vidit annorum circiter quinquaginta, qui etsi annum

(1) Vid. Epist. 50. n. 24.

(*) VI. n. 10. 12. 14. VII. 4. XXII. 10. 16. 22. XXXVI. 23. XXXVII. 29. XLV. 16. XLVIII. 32. LII. 15.

num totum febribus vexaretur, atque adeo novissime etiam Peripneumonia, inani tussi, difficili respiratione, & quodam subdelirio stipata; nunquam tamen decumbere voluit, sed sua qualitercunque obiit munia. Itaque non nisi quinto, aut sexto die a peripneumoniae initio, in Nosocomium suis se pedibus contulit: ubi iisdem symptomatibus valde agitated, intra horas XXIV. vivere desit. IN VENTRE

paululum feri limpidi: splen triplo major inventus est. In Thoracis cavo dextero unciae aliquot feri turbidi: lobusque pulmonis superior, praesertim dorsum versus, totus inflammatus, qui cum secaretur, minimi hic illic abscessus intus sunt ubique deprehensi materiam saniosam continentes. Pleura erat illaesa. Pericardii cavea suo humore ad dimidium usque repleta. In corde polyposae concretiones, majores in auriculis, minores in ventriculis ad ostia arteriarum, & ex his majores, quae in ventriculo dextero.

3. VIRUM quadragenarium, qui ut leve sibi in crure vulnus curaretur, jam diu in Bononiensi S. Mariae de Vita Nosocomio decumbebat juxta alterum virum, quem magnus femoris abscessus demum sustulerat, febris acuta prehendit cum tussi, sputo sanguine tincto, postmodum ad colorem viridem inclinante, difficili respiratione, dolore in latere dextero: quibus faevientibus, in dexterum idem latus jacens, in quod facilem habuerat decubitum, circa quartum ab acuti morbi initio diem, obiit.

PULMO sinister sanus, & liber. Dexter superior lobus, & proximi lobi pars superior, qua uterque dorsum spectabant, tumore turgebant inflammato, & praeduro, arteque per membraneos nexus pleurae adhaerebant. Haec tamen nullam inflammationis habebat notam. Singuli cordis ventriculi singulas concretiones polyposas continebant non exiguas; dexter tamen majorem: & cum earum singulae tum in auriculas, & venas, tum in arterias producerentur, in has minus, quam in illas, producebantur.

4. Utraque historia aliquid per se docet

notum quidem omnibus, sed nunquam satis inculcatum, prima quidem, nisi magnis morbis tempestive occurratur, praevailidos etiam homines, eoque sibi praesidentes, in quibus ille certe rhedarius fuit, opinione citius absumi: altera, pessime sibi consulere, qui leves ob morbos in Nosocomiis diutius cubant, praesertim si prope aegros jaceant, aerem pravis halitibus insipientes, ad multo enim graviores morbos disponuntur, quam is fuerat cujus abigendi gratia illuc concesserunt, velut isti accidit viro, acutissima propterea correpto inflammatione, eaque maligna, si Fontanum audias, qui (1) ejusmodi inflammationum causam in humore statuebat tenui virescente, qui color in propositi aegri sputis est animadversus. Ceterum quod ad

dolorem attinet, ejusque causam, & sedem, erit opportunior infra scribendi locus. Interea noli mirari, quod nullum Valsalva in prima historia memoraverit. Cum enim peripneumoniam dixit, non secus gravativum dolorem, quam febrem, etsi neutrum diserte posuit, significavit. Non sum nescius, in hoc morbo nonnunquam dolorem videri nullum, ut alias (2) ostendam, febrem autem leviolem (3). Verum id ipsum tunc non est omittendum; imo diligenter, quod utique Valsalva fecisset, adnotandum. Nunc autem febrem, tanquam facile subaudiendam memorare praetermittit non una in historia (4), velut in duabus praesertim, quas continuo subjiciam.

5. SENEX annos natus sexaginta quinque, cum ante biennium brachii dexteri paralyti correptus, ab eademque liberatus, saepius postea dolore capitis affici consuevisset; novissime ob pulmonis inflammationem in illud, quod paulo ante memoravi, Nosocomium exceptus, multum de dolore, & sensu ponderis in sinistra thoracis parte querebatur, materiamque purulentam expectorabat: cujus excretio cum per multas horas defecisset, ex improvise prope vigesimum tertium diem est mortuus.

THORACIS cavum sinistrum tumidus, ac durus pulmo totum replebat, ulcus continens,

(1) in hac l. 2. Sepulchr. Sect. 4. Obs. 28.

(3) Vid. infra, n. 26.

(2) Epist. 21. n. 5. & seqq.

(4) Vid. infra, n. 29.

tinens, quod multa sanie scatebat, per majorem etiam pulmonis illius partem diffusa. Pleura autem erat omnino sana.

Cordis thalamus dexter concretionem polyposam habebat, quæ se per venam Cavam quasi ad cubiti longitudinem extendens, varias ejus partitiones imitabatur. Erat altera in sinistro thalamo: sed hæc in arteriam Magnam vix perveniebat. In Cerebri autem ventriculis aqua inventa est ad felibram: nec præterea quidquam in toto cerebro præter naturam deprehensum est; si plexus Choroidis excipias glandulas, quæ valde turgebant.

6. Nihil magis in morbis ejuscemodi accelerat mortem, quam materiæ expectorandæ suppressio. Hæc autem eo facilius accidit, quo vires ob ægrotationis diuturnitatem, ætatem, & nervosi generis labem infirmiores sunt: quæ omnia in proposito sene conjuncta vides. Quod autem in ejus cerebro conspectum est, qualis fuerit prægressæ paralytis causa, & sæpius afficientis caput doloris, tibi poterit indicare, ad ea respicienti, quæ alias (1) de utroque affectu ad te scripsimus.

7. MULIER annorum circiter viginti septem, quæ nupta ante quadriennium, nunquam conceperat, dolore in thoracis sinistra parte afficitur cum spirandi difficultate, & tussi vehementi, quæ aliquid expectorabat. Moritur. THORACE recluso, in hujus sinistro cavo invenitur cum serum, albo infectum colore, tum pulmo a posteriore parte inflammatus: ex cujus sectione, etsi nullus apparebat abscessus, sanies cum sanguine effluebat, nigræ autem hic illic per ejus substantiam maculæ conspiciebantur. Ventre aperto, in testibus, vesicularum humor totus concretus deprehenditur non secus ac si ad ignem fuissent coctæ: unde veri simile est, ejus infœcunditatis causam extitisse.

8. Hanc quoque adjunges ad cæteras infœcunditatis causas. De quibus cum hic non sit agendi locus; ad historiam alterius transibimus foeminæ, quæ sæpe conceperat, & ad partus tempus accedebat, cum pulmonis inflammatione confecta est.

9. MATRONA nobilis, annos nata

quadraginta quinque, præpinguis, sero abundans, cui vel sanæ gravis, præsertim a motu, respiratio erat semper, levis autem tussis non raro, crebrumque sputum, ac pene quotidie post laboriosum nocturnum somnum vomitus mane crassæ, viscidæque materiæ, unde levare videbatur, jam plures enixa filios, pluresque etiam passa abortiones, cum denique A. 1689. nonum mensem ab nova uteri gestatione inchoasset, aerique frigidiori importune se exposuisset, magno toto corpore rigore correpta est, quem par consecutus est calor cum ingenti siti, spirandi difficultate, molestiore tussi, gravativo dolore in dextera thoracis parte, ad scapulam vergente, pulsu frequenti, celeri, duro, vomitu bilioso (ex quo aliquod in speciem levamen), & ea, quæ insequentibus etiam diebus permolesta fuit, inquietudine, ac totius corporis jactatione. Secta in brachio dextero vena est, nec cætera ex arte omissa. Tamen sæviore facto morbi impetu, altero die ad prima illa pulsus vitia intermissio quoque accessit, & erecta cervice respirandi necessitas, cum aquosæ, & lividæ per sputum, biliosæ autem per secessum materiæ ejectione.

Tertio die aucta spirandi difficultas, stertor, sputa & pauciora, & valde crassa, densa, albescentia, interdum & flava: iteratæ dejectiones: pulsus vel magis inæqualis. Missus iterum est sanguis, aliæque in usum tracta remedia; sed incassum.

Nam die quarto pejora facta erant omnia: thoracis autem ille dolor, qui gravans, ut diximus, fuerat, pungens jam erat, præsertim cum ægra tussiret, aut corpus moveret: cui postmodum non ab similis infimi ventris se dolor adjunxit, ut instantis partus faceret suspicionem. Verum infecuta nocte inter crebras inæqualitates, & intermissiones deficere pulsus coepit, & consopitis doloribus, remissa assidua illa totius corporis jactatione, suppressis sputis, fatiscentibus viribus, quinto ineunte die, vivendi finis est factus.

VENTRE illico aperto, nonnihil inflammatus uterus, in hoc autem puella jam mortua inventa est, cujus alioquin viscera,

(1) Epist. XI. & I.

ra, ut & cætera, quæ in materno erant ventre, secundum naturam se habebant.

Sed Thorace matris dissecto, pulmo dexter immanem inflammationem, ac duritiem, & sub his inchoatum jam abscessum ostendit.

10. Etsi a primo fortasse desiderabis, ut qua diligentia morbum, eadem Valsalva anatomen thoracis hujus Matronæ descripsisset; tamen neque durities pulsus, neque dolor ex gravante pungens factus, necessario indicant, præter pulmonis, quam memoravit, inflammationem, pleuræ quoque cujus nullam mentionem fecit, inflammationem fuisse. Quo de utroque signo cum infra iterum (1) in eandem sententiam scribendi occasionem sim habiturus; hic de singulis vix pauca attingam. Pulsum enim durum fuisse in peripneumoniacis; quorum pleura sine ulla inflammatione reperta sit, alias (2) videbis: nec Galenus, cujus auctoritate maxime nituntur, qui in peripneumonia pulsum durum esse negant, hoc ipse negavit (3); imo diserte, ut admonuit Schneiderus (4), raro saltem id accidere, falsus est, & cum biliosa, velut in proposito casu, abundat materia. In tanta vero, quæ in eadem erat pulmonis inflammatione haud mirandum est, si ejus quoque extrema inflammata denique membrana fuerit, quod cum accidit, pungentem fieri dolorem posse ob nervulos in ipsam immissos, non dubitabat laudatus Schneiderus (5), idem postea confirmante Vieussenio (6), & *nervæas quamplurimas fibras* in eam *desinere*, tradente. Nec dubitaverat antea Sennertus (7), nec dubitavit postea Auctor Scholii, quod in Sepulchreti hac IV. Sectione adjicitur Observationi (8) (cujus locus apud Tulpium perperam indicatur) præsertim si *vel tensio sit valida, vel inflammatio magna*, quemadmodum in hac Matrona. Ad cujus exitum vide quot, & qualia conspiraverint. Primum erat præpinguis: quæ res significat gravissimam

morbi causam; obesa enim corpora minus pleuritidi, & peripneumoniæ sunt obnoxia, ut animadvertit æque Diligens, ac Eruditus Medicus Trillerus (9): quod, cum memoria repeto peripneumonicos omnes a me aut viſos, aut curatos, verum esse intelligo, & ipse poteris perlectis eorum, qui a Valsalva, itemque a me dissecti fuerunt, historiis cunctis, hac, & altera (10) illius excepta, facile cognoscere.

Præterea nimia pinguedinis copia quantum pulmonibus, in decumbentibus præsertim, loci demat, quantoque respirationem, & expectorationem reddat difficiliores, satis est manifestum. Huc accedebat, quæ ista augeret, uteri distentio, quanta jam nono mense est. Nec omnino defuit ejusdem uteri inflammatio, tunc, opinor, inchoata, cum pungens ille infimus dolor falsam imminentis partus attulit suspicionem. Sed & ipsa uteri gestatio, ubi accedat peripneumonia, quanto hanc, & hæc illam periculosiorem faciat, siue morbi symptomata, siue præcipua remedia spectes, non difficile cognoscas: crebras dico hinc tussis concussiones, dolorem, vigiliam; inde vero cum tenui victu, sanguinis missiones, quando nec foetui subtrahendum est unde nutriatur, nec ipsius, & matris vires ita extenuandæ sunt, ut partui non possint sufficere, vicino præsertim, velut hic. Quamvis autem Hippocratis (11) sententia, *mulierem utero gerentem capi ab aliquo morbo acuto, lethale esse*, non secus accipienda sit, quam latine a Celso (12) reddita est, *acuto morbo facile consumis*; neque semper facile pro certe posuit; aut si ibi posuit, veteres illas, prægnantibus intolerabiles, curationes spectavit; nam postea & tot aliis, nec raro adeo, ut aliqui putant, & nobis medicinam facientibus, tenuique mediocriter victu, & ipsa, ubi res cogeret, sanguinis missione, sed caute, utentibus, Deo bene juvante hætenus contigit, ut matrem simul cum foetu servaremus vel affectu interdum anginæ simili,

(1) n. 38.

(2) Epist. 21. n. 16. & seq.

(3) De Causis Puls. l. 4. c. 12.

(4) Dissert. de Peripneumonia c. 2. §. 26.

(5) Ibid. c. 1. §. 10.

(6) Neurogr. l. 3. c. 4.

(7) Medic. Pract. l. 2. P. 2. c. 3.

(8) 20. §. 3.

(9) Vid. Commenc. Litter. A. 1741. Hebd. 2. n. 2, ad Aph. 14.

(10) infra, n. 61.

(11) Sect. 5. Aph. 39.

(12) De Medic. l. 2. c. 6.

mili, ut in Jacoba Seyéria, cum interna thoracis manifestissima inflammatione conjuncto; non erant tamen nostræ obesæ, neque laxis, infirmisque pulmonibus, ut Matrona, de qua Sermonem habemus. Quæ cum esset jam diu tussi, & crebris sputis obnoxia; procul dubio ita erat ad peripneumoniam disposita, ut hujus prægravanti vi par esse non potuerit; neque enim ex levibus fuit, ut vetustissimus Auctor, aut, si mavis, Hippocrates (1) loquitur, ex *non perniciosarum* genere, & *mollium*, quandoquidem non habuit *pauca*, ut hæc, sed pleraque *eorum signorum*, quæ idem recenset. Erat enim *febris acuta*, *spiritus frequens*, *ac calidus*, & *anxietas*, & *jaçtatio*, & *dolor sub scapulas*, & *gravitas in pectore*, & *tussis vehemens*, & præter hæc alia insuper, ut erecta cervice respirandi necessitas, & sitis ingens, & gravia pulsum vitia, & livida sputa, & fusa alvus crebrius, opinor, & copiosius, quam oporteret, ut sic *infra humore secedente*, ut idem Hippocrates (2) ait, *sputi purgatio sursum non prodiret*, & sane exinde facta sunt sputa pauciora, & valde crassa. Quamobrem alibi (3) pronuntiavit, *a morbo laterali, vel pulmonia habito, alvi profluvium adveniens, malum*. Non me fugit, quæ Medici contra, nec rarissime, viderint, quidve excipiant propterea, Hippocratis quoque ipsius observationes quasdam, ac sententias laudantes. Attamen plerumque diarrhoea; nisi forte ex contingenti primis diebus opportuna sit, aut in progressu critice succedat; in hujusmodi morbis noxia est. Sic; ut tot aliis omiſſis, duos illustris generis memorem Viros, Cives meos Thomam Augustinium Marchionem, Stephani S. R. E. Cardinalis fratris filium, & Joannem Gad-dium Comitem, alterum annos tunc natum sexaginta quinque, alterum octo annis majorem; in primo quidem peripneumonia correpto, perutilem in morbi fine diarrhoeam observavi, quæ curationi summam manum imposuit: sed alterum, eodem morbo prehensum, cui tertio die fluxus idem accesserat, sputaque primum pauca, lenta, & quasi arida effecerat,

deinde cum viribus interceperat, frustra illum moderari, & has servare conatus, obtinere vix potui, ut ad nonum usque diem vita produceretur. Quod & Virgini accidisse, duodeviginti annis ipso minori, ex proxima cognosces Valsalvæ historia.

II. VIRGO annum agens circiter quinquagesimum quintum, thoracis dolore, præsertim circa sternum, corripitur, febricitat, capite dolet, difficile spirat, ingentem materiæ copiam expuit. Cum accessisset diarrhoea, cumque omnia facta essent graviora, respirandi autem difficultas tanta, ut non nisi erecta cervice spirare posset, circa nonum diem est mortua.

IN VENTRE animadversa est fellis vesicula bile turgida, multumque induratus uterque testis. Thorace aperto, sinister pulmo inventus est cohærens adeo pleuræ, ubicumque hæc costas investiebat, ut sine laceratione separari non potuerit. At dexter arcte adhærens toti mediastino, itemque pleuræ, superiores costas vestienti, dum manu tentatur ejus ab hac separatio, ob fraciditatem disrumpitur, simulque ex abscessu, quem continebat, ingentem ejicit copiam materiæ saniosæ, ex rubro pallescentis. Pericardium erat plenum feri. In cordis ventriculo dextero non parva polyposa concretio, quæ proximam præsertim auriculam occupabat, & per communicantium venarum orificia se se producebat. Nulla in ventriculo sinistro; leve dumtaxat in Aortæ, & venæ Pulmonaris initiis erat inchoamentum. Sanguis autem in hoc cadavere fluorem amiserat.

12. Cætera, quæ in hac legisti Observatione, loco opportuniore commemorabuntur. Hic illud juvat attendere: cum dolor esset præsertim circa sternum, vitiatum pulmonem toti mediastino arcte adhæsisse; quod videlicet ad sternum alligatur. At alligatur, inquis, etiam ad thoracis vertebrae, circa quas non memoratur dolor. Verum hoc est: sed verum id quoque, in violenta respiratione, qua uti ea Virgo cogebatur, sternum moveri, non vertebrae; itaque illas magis affici mediastini partes, quæ ad sternum sunt alligatæ. Ut ut est; si legeris in hac Sepulchreti IV. Sectione

(1) De Morbis l. 3. n. 16.

(2) Ibid. n. 17.

(3) Sect. 6. Aph. 16.

ne (1) Observationem II, & Scholium non modo ei subjectum, sed & illud, quod perperam subjicitur proximæ III, cum subjiendum ipsum quoque fuisset huic II, itemque Observationem XXIX; animadvertes profecto, cum in mediastino ipso, aut in pericardio, ad idem, ut nosti, attinente, annexoque inflammatio fuit, molestum sensum, non ad vertebrae, sed ad sternum perceptum fuisse. Ad ea, quæ diximus, proxima quoque historia ex parte referri potest.

13. LANIO quinquaginta circiter annorum, dolore prehenditur in dextera thoracis parte, atque etiam in medio sterni. Supinus cubat, multum tussit, parum expuit. Erecta cervice spirare cogitur. Tandem die septimo obit. PULMO dexter superiore parte tota induruerat, & nonnihil sterno, arctius autem mediastino adhærebat. Sinister a tergo infectus erat colore atro. A sinistris quoque thoracis cavæ paululum habebat feri: quo pericardium plenum erat. In cordis ventriculo dextero polyposa concretio adnotata est. Sanguis autem in hoc cadavere ad fluorem potius, quam ad concretionem vergebat.

14. In ejusmodi quidem morbis sanguis solet ad concretionem vergere; unde & polypos, hoc est polyposas concrectiones repetunt, quas in Valsalvæ etiam, meisque peripneumonicorum dissectionibus plerumque adnotatas videbis. Quin eo res interdum procedit, ut sanguis fluorem amittat, quod in superiore Virginis cadavere (2) animadversum est: sed & in viventibus nonnunquam, cum maxime perniciofa inflammatio est, ad concretionem adeo accedit, ut venis pertusis, vix lentissime delabendo e foramine non parvo exeat: quod cum in aliis, tum potissimum in Maria Varania, quam insuperabilis peripneumonia sustulit, omni frustra artificio adhibito ut efflueret, accidisse memini.

Verum contra interdum fit, ut sanguis in peripneumonicis ad fluorem vergat, sive concretio quædam polyposa adsit, ut in proposito Lanione, sive nulla, ut in

Tom. II.

tribus, quæ sequuntur, Observationibus. Harum prima tanto rarior est, quanto minus pueri, nedum recens nati, huic morborum generi obnoxii dicuntur ab Aretæo (3), confirmante Cl. Trillero (4).

15. PUELLA dierum quatuordecim, stertore afficiebatur, cum faciei rubore: lactis suctionem respuebat, ut arte in os immittere oporteret. His octo dies perstantibus, vivere desiit. PULMONES, præsertim qua dorsum spectabant, inflammati erant: & nigris quibusdam maculis distinguebatur eorum substantia. In Ventriculo bilis plurima. In vasis autem sanguis naturalem fluorem servans.

16. VIRGO annorum viginti, dolore corripitur in sinistra primum, hinc in dextera thoracis parte. In hanc cubare non potest: tussit: noctu delirat: convulsione afficitur adeo, ut retracta membra quædam remaneant, Tandem moritur.

PULMO dexter nonnihil inflammatus, a tergo præsertim. Sinister autem, qui undique pleuræ, costas, & diaphragma convestienti, adhærebat arctius, ut eximi sine laceratione non posset, multum rubebat. In corde nulla polyposa concretio: sanguis dumtaxat in utroque ventriculo ater, & coagulatus. Ater quoque in vasis, & crassior; sed tamen fluidus. Caput etiam, ac Venter dissecta sunt. In illo sanissimum cerebrum: paululum dumtaxat feri circa ejus basim. In Ventre autem, qui ante Sectionem animadversus fuerat nonnihil tumidus, causa hujus rei inventum est Colon intestinum, multum aere distentum. Ceterum sana erant viscera omnia, ipsumque Colon: quamquam hoc, ubi ad ventriculum pervenerat, inde se deorsum infra ventris medium demittebat; hinc rursus ad superiora reflectebatur, suamque pergebat viam. Appendicula autem Vermiformis crassitie calamus anserinum, longitudine octo circiter digitos transversos æquabat, oblique renem versus dexterum porrecta.

17. JUVENIS prope annos triginta natus, post plures labores, levi, obtusoque in sinistra thoracis parte dolore corripitur,

R

fe

(1) l. 2. (2) n. 11. (3) De causis Acut. morb. l. 1. c. 10, in fin.

(4) loco supra ad n. 10. indic. Aph. 16.

febricitat, difficulter respirat, nihil exspuit. Durant hæc ad quartum decimum usque diem, quo nonnihil remitti videtur morbus. Sed ex improvise ingens accedit spirandi difficultas cum stertore, & sputo materiæ spumosæ rosei coloris, quam multam sine tussi, ullave difficultate ejicit. Cum toto hujus morbi tempore in dexterum cubuisset latus, & nonnunquam etiam in dorsum; dum ex hoc in latus dexterum se converteret, mortuus est die decimo septimo. THORACE aperto, illæsa pleura inventa est, pulmonesque ab hac omnino soluti. Sed erat sinister ubique inflammatus, si partem superiorem excipias: ex qua tamen, quamvis sana, duobus in locis stillatim sanguis erumpebat; ut hujus libræ amplius quatuor, in eadem sinistra thoracis cavea stagnantis, repertæ sint. In corde nullæ polyposæ concretiones.

18. In nulla harum trium Observationum polyposas concretiones fuisse vides. Quod si in tenera infante (1), qua in ætacula perraro (2) inveniri dicuntur, id minus mirandum est, in illa autem Virgine (3) quamvis fluidus, sanguis tamen erat crassior, & in cordis ventriculis coagulatus; nihil horum certe occurrit in ultima historia. Quin sanguis in sinistram thoracis cavum ea copia effusus, & vel in mortuo erumpens, suum indicat fluorem. Videtur autem tanto plus ipsius in superiorem, quæ sana erat, illius pulmonis influxisse partem, quanto jam minus admitti poterat in subjectam, quippe inflammatione omnino impeditam: itaque alio usque & usque a tergo influente, rupta denique ibi esse vasa, nonnulla quidem, & exiliora, in viis aeris, unde roseus ille sputorum color, alia autem aliquanto minus tenuia in membrana extima pulmonis, unde tantum sanguinis in cavea illa thoracis: & cum a ruptione, & effusione sanguinis in utrumque locum, omnia graviora facta essent, tum demum ingruisse mortem postquam inutili prorsus facta ab effuso intus, extraque jam magis magisque sanguine illa etiam, quæ sana erat, parte sinistri pulmonis, convertit se homo in

latus dexterum, sicque alterum, quo uno spirabat, pulmonem tum obruit demisso ex sinistris in dexteram bronchia cruento humore, tum compressit, cedente mediastino, pondere sanguinis, circum sinistram pulmonem effusi, addito ad pondus ipsius ab inflammatione gravis pulmonis sinistri. Tot enim simul ferre non potuit pulmo dexter, qui antea unum hoc pulmonis sinistri pondus ferebat.

19. Sed erunt fortasse nonnulla, quæ super hac ultima Juvenis, & super illa altera Virginis (4) Observatione ex me quæras. Illud primum, cur posset Juvenis in sanum latus cubare, Virgo autem in ægrum magis cubare cogeretur, quemadmodum & Vir, quem diximus cum levem ob morbum in Nosocomium venisset, ex gravissimo periisse (5), facilem in affectum latus habebat decubitus. Credibile est hinc causam discriminis petendam, quod in Juvene solutus erat gravis pulmo; in Viro autem, & Virgine ad pleuram alligatus, ut si in latus sanum jacere conarentur, illico pulmonis pondus pleuram distraheret, molestiamque crearet. Cætera quæ ad Virginem attinent, partim extra fines haud prorsus sunt naturalis constitutionis, ut quæ in ventre describuntur, partim ad alias tractata pertinent, ut quod in capite, partim facillima sunt explicatu, ut puta doloris in sinistram primum, inde vero in dexteram partem invasio. Cum enim inflammationem efficiens materia in eo primum pulmone substitisset, qui, ut arctius ad costas, & Transversum septum adhærens, eam dimovere materiam minus poterat, magis hunc gravare perrexit; pars autem materiæ reliqua in altero, qui solutus erat, nonnihil substitit, leviolemque inflammationem effecit. Cæterum qui pulmo primum occupatur, aut quia magis quam alter infirmus est, aut quia ab inchoato morbo efficitur, minime mirum est, si majorem habeat inflammationem: quod & in proximo casu fuisse videbis.

20. SACERDOS annorum propemodum triginta, difficili corripitur respiratione, multum exspuit: principio de dolore

[1] n. 15.

[3] n. 16.

[2] Vide tamen *Commerc. Litter. A.* 1744. Hebd. 42. n. I. ad art. 15.

[4] n. 16.

[5] n. 3.

queritur in dextera thoracis parte, deinde in sinistra. Die decimo obit. IN THORACIS utroque cavo erat serum, sed non multum: cujus portio undique super pulmones concreverat, tunicae instar pallescentis. Pulmo autem dexter ea parte, qua spectabat dorsum, valde rubebat: induruebat quoque; minus tamen, quam in aliis solet peripneumoniis: circa medium vero gigni intus coeperat materia purulenta. Sinister pulmo a tergo pariter leve inflammationis initium ostendit. Pericardium æquo erat crassius, & flavescente sero turgibat: ex hujusque feri concreta portione quasi reticulare quoddam corpus effectum erat tum per extimam cordis, tum per intimam pericardii faciem: qua pressa, feri guttulæ erumpebant. Cordis ventriculus dexter continebat polyposam concretionem.

21. Historia hæc ubi dexterum pulmonem describit, occasionem mihi præbet alteram subjiciendi: ubi vero serum in thorace, & pericardio, alias plures. Ut a primo incipiam; verba illa attendenda sunt, pulmonem induruisse quidem; minus tamen, quam in aliis solet peripneumoniis. Plerique autem credere videntur, pulmonis inflammationem in rubore ferme consistere: quod aliquando fieri posse, non est negandum, ut siquando de genere est legitimi erysipelatis. Verum in plerisque inflammationibus densus durusque fit pulmo. Quod inter cæteros post Coiterum, cujus verba alias (1) proferam, Guarinonius olim, ut habes in Sepulchreto (2), animadvertit. *Raro, inquit, in cadaveribus pleurisi extinctorum non pulmones plenos, & duros invenias.* Wepferus autem, quod ibidem (3) leges, postquam de cujusdam pulmonibus hæc scripserat: *rubor tamen iste non erat index notabilis inflammationis; nam ibi molles permanserunt; eo processit, ut diserte hoc adderet: inflammati enim pulmones semper simul indurati deprehenduntur.* Durities autem, & densitas ut plurimum ejusmodi est, ut tunc secti aliud omnino quam pulmones

videantur (4). Sic Valsalvæ in magna inflammatione solidiori carni visi sunt similes, & in multis quidem cadaveribus. Quod in certo suo quodam Scripto repeti probabiliter posse existimabat, ab acido vitriolico, sanguinem in pulmonaribus vesiculis coagulante, cum musculorum quoque caro nihil aliud sit, nisi filamenta membranæ alba, quæ quoniam in suis sinibus sanguinem retinent, carnis acquirunt nomen. Utcunque autem id esset, sic certe invenisse se confirmabat in pulmonibus hominum, quos intra quatuor, aut quinque dies peripneumonia interemerat; ut non dubitandum sit nobis, quæ ratione affectos in iis deprehenderit, quos intra ejusmodi breve tempus hoc morbo confectos proposuimus (5). Sed cum eo in Scripto id ageret, ut ostenderet, intra paucos dies id accidere pulmoni posse; non inde consequitur, in iis vero, qui diutius vixerunt, non idem reperisse: quod cum aliæ passim subindicant, tum diserte proxima confirmat historia.

22. SENEX, annos circiter sexaginta natus, dolore prenditur in dextera thoracis parte, febricitat, tussit, exspuit, facilius decumbit in dorsum. Sputi copia major fit; sed ob sextam die decimo venam supprimitur. Itaque undecimo obit. PULMO sinister sanus, quamvis undique pleuræ adhærens. Dexter contra, quamvis a pleura solutus, dorsum versus summopere inflammatus deprehenditur, ut solidiorem carnis substantiam referat. Dux exigua, quasi inter se æquales, concretiones polyposæ singulæ in singulis inveniuntur cordis ventriculis.

23. Observatio hæc dat tanquam ansam ad plures annectendas, priusquam illas, quas, ob serum in thorace, & pericardio inventum, promissimus, tibi describamus. Omittamus, quippe superius (6) jam dictum, nulla re magis in peripneumonia accelerari mortem, quam sputi suppressione. Hanc autem sæpe accidere propter intempestivas, præsertim in senibus, missiones sanguinis, etiam omittimus: quanquam

R 2

plu-

[1] Epist. 21. n. 38.

[2] Sect. hac 4. in Additam. Obs. 2.

[3] l. 4. S. 3. in Addit. Vid. Schol. ad Obs. 26. n. 8.

[4] Vid. Epist. 21, n. 20. 28.

[5] supra, n. 3. 9. & fortasse etiam 2.

[6] n. 6.

plures sunt Medici, qui ægros ob id interimunt, quia nesciunt ipsi quiescere. Quos inter seniore[m] quendam olim novimus, qui iteratis usque, & usque venarum sectionibus, vehementiam quidem frangebatur peripneumoniæ; sed ægris adeo vires demebatur, ut plerique cum expectorare non possent, in ipsa morbi declinatione suffocarentur; quando ibidem, in eademque Constitutione alter Medicus, qui sanguinem quidem mittebat, sed non extra modum, pene omnes servabat. Est certe vel senibus, quibus addere animos poterit felix casus *Mareschalli de Botzheim* nonagenario majoris (1), est, inquam, certe vel senibus in hoc morbo sanguis detrahendus, & detraxi ipse, cum res tulit, & licuit, etiam duobus continentibus diebus, ut in grandæva muliere, ad quam non nisi quinto peripneumoniæ die vocatus fueram, Anna Mazzonia, cujus sanguis simul cum tota aqua, in quam mittebatur, quippe a manu eductus, in *gelatinam* concresebat; sed plus non detraxi in dies illos singulos quam uncias quinas, quantum videlicet sinebant vires, non ex modo, quæ tum erant, sed & quæ expectorationis causa servandæ fuerant, per quam ultra diem fracti jam morbi vigesimum tertium feliciter productam, anicula evasit. Verum ne contra ac promissi, facere videar, hæc quoque omittamus; illudque unum in proposito sene spectemus, facilius in dorsum cubuisse. Cujus rei causa non semper ita in propatulo est, ut in eo casu videtur. Cum enim pulmo dexter esset dorsum versus adeo inflammatus, & gravis, a pleura autem solutus; neque aliquid distrahere, neque sanam sui partem, aut pulmonem alterum gravare poterat, supino corpore. Lanio autem, de quo supra (2) dictum est, quomodo supinus cubare poterat, qui durum pulmonem ad sternum habebat alligatum? An forte quod initio, ut rationi consonum videtur, minus gravis esset pulmo, quippe necdum tanta congesta materiæ copia? Quæ posteaquam aucta est, tum denique amplius decubitum in dorsum ferre non potuit; sed erecta, ut scripsimus, cervice

spiritum ducere coactus est. At ejus, qui sequitur, casus quam explicationem afferemus?

24. VIR annum agens circiter quadragessimum, duplici autem laborans hernia, cum thoracis dolore, & difficili respiratio[n]e correptus esset, initio quidem facilius in latus cubabat dexterum, deinde in sinistrum; in dorsum nullo modo poterat. Multum exspuebat. Erecta cervice spirare cogebatur. Die decimo est mortuus.

PULMONES ambo & adhærebant pleuræ sic tamen, ut sine laceratione separari possent, & dorsum versus inflammati erant, ac multum duri. Nihil aquæ in pericardio. In corde tres polyposæ concretiones, una in ventriculo sinistro; duæ autem crassiores, firmioresque, altera dexterum ventriculum, altera totam hujus auriculam occupabant. Quod ad hernias attinet, *Cirrocelen*, & *Hydrocelen*; hæc a fero fiebat, cavum implente tunicæ Vaginalis, quæ compressa guttas aqueas emittebat; illa autem a varicosa venarum scroti productione, quæ catenæ figuram haud ineleganter representabat.

25. Cur hic initio in latus dexterum facilius jaceret, deinde in sinistrum, in dorsum autem nullo modo, difficile utique explicatum est, si nihil nisi quod denique in cadavere est inventum spectemus. Sed cum illa initio acciderent, & priusquam erecta cervice cogeretur respirare; ratio postulat, ut quo se modo tunc in thorace res se habere possent, reputemus. Nihil autem prohibet quo minus morbi- ficæ materiæ congestio major primum fuerit in pulmone dextero, deinde autem in sinistro, donec par in utroque facta hominem coegit sedere. Sed ante id tempus ut minus difficile in dexterum, mox vero in sinistrum poterat latus decumbere, in dorsum tamen ideo non poterat, ut opinor, quia tametsi pulmones erant, ut Senis, de quo proxime dictum est (3), pulmo dexter, inflammatus, & gravis; non erant tamen, ut ille pulmo, a pleura soluti. Itaque hic vir supinus jacere non poterat, quin pleura, ad quam erant annexi, distracta ab anteriore parte molestiam face-

[1] Vid. *Commerc. Litter. A.* 1744. Hebd. 3. n. 1.

[2] n. 13.

[3] n. 22. 23.

faceret, eumque situm non permetteret. Cæterum, quæ ad hernias spectant, ad alium attinent locum. Alterius dumtaxat herniosi Observationem mihi revocant ad memoriam, in cuius peripneumonia aliquid est, quod ad decubitum spectet, ut continuo perspicias.

26. VIR annorum quinquaginta, fuscum a primordiis colorem, & atrabilarium temperamentum nactus, Veneris affecla, XII Kal. Januarii difficili respiratione, ut si a catarrho esset,prehenditur. Res paulatim gravior fit adeo ut XI Kal. Februarii A. 1690. cogatur decumbere. Vox clangosa, exspitio aquosæ materiæ uberima, difficillima est respiratio, cum sensu ad fauces quasi strangulationis: difficilis in utrumlibet latus decubitus, sed in sinistram difficilior, graviolem facit respirationem. Hæc denique fit suspiriosa: nec nisi erecta cervice spirare licet. Progrediente autem morbo, multa illa aquosa sputa in pauca, viscida, lenta, & nonnihil graveolentia mutantur, faciliorque fit respiratio, illo tamen superstite suffocationis sensu. Levis semper est febris. Attamen pridie Idus Februarii vita cum morte commutatur.

THORACE aperto, dexter pulmo ab naturali constitutione parum alienus invenitur. At sinister pleuræ, nullo interjecto spatio, cohærebat totus, substantiaque erat durior, & inflammata. In singulis cordis ventriculis singulæ polyposæ concretiones, & quod necdum Valsalva viderat, in sinistro major. Fauces, ubi majus fortasse vitium erat, examinare non licuit. Ventre dissecto, lien undique per interjectas membranas ad vicinas partes alligatus reperitur, in eoque arteriosa vasa cartilaginea. In dextera scroti parte cum hydrocele animadverteretur; secundo aqueus humor inter Albugineam tunicam, & testem conclusus, inventus est: cuius humoris limpida guttæ ex ea membrana, præsertim ad latus majusculorum vasorum compressa, distillabant. Is humor validiore ignis vi in albißimam concreſcebat substantiam; debiliore autem paulatim in auras dissipabatur, lymphæque notas relinquebat.

27. Quod ad herniam attinet, quamvis

sub Albuginea tunica membranulam alteram tenuissimam viderim, quæ testiculæ substantiam proxime complectitur, & sic aqua inter utramque membranam concludi potuerit; tamen iis, quæ continuo subjiciuntur, spectatis, malim credere, non ita ut fideliter descripsi, Valsalvam scribere voluisse; sed inter Vaginalem tunicam, & Albugineam. Cæterum non unum est in hiltoria hac, quod animum suspensum teneat. Unde sensus ille quasi strangulationis? neque enim hic, ut in quibusdam peripneumoniacis, quos Gagliardus (1) memorat, pro anginosi perperam habitos, a puris copia repeti poterat, quæ esset in pulmonibus. Cur minor respirationis difficultas, ex quo sputa ex uberrimis pauca sunt facta? Qua ratione levis febris conjuncta fuerit cum peripneumonia? hunc enim morbum fuisse in eo viro, Valsalva, qui & viventem vidit, & mortuum secuit, non dubitabat; titulum enim huic Observationi adscripsit *De Pulmonia*.

Tandem, ut alia mittamus, cur difficilis decubitus fuerit in utrumlibet latus, cum alter dumtaxat pulmo affectus esset? imo cum hic esset sinister, difficilior decubitus fuerit in sinistram latus? Quod siquid præcessisset ejusmodi, ut in latentis alicujus partis læsionem haud satis intellecti impedimenti causam conferre possemus, velut in eo, quem protinus subjungam casu; magis audere in proferendis conjecturis liceret.

28. ADOLESCENTULUS annos natus quindecim, inter rixam cadit, dorsumque allidit circa ultimam thoracis, & primam lumborum vertebra. In jacentem adversarius insilit adolescentulus, petusque genibus premit. Qui ceciderat valde queritur de dolore circa allisam partem: ubi tamen nulla, quæ notatu digna sit, conspicitur læsio. Capite multum dolet: & dum consueta domi conatur obire munia, syncope corripitur. Mox primo ipso die dejectus animadvertitur appetitus ciborum: & post unum aut alterum diem febris accedit. Erat antea perpetuus in thorace dolor. Huic additur respirationis difficultas, & tussis, quæ

[1] Relaz. de' Mali di Petto.

quæ duo postea graviora sunt facta: simulque sanguinea exscreabantur, & sabrabra dejiciebantur. Accessit delirium, & convulsio, ut omne corpus quasi immobile remaneret: mors tandem circa decimum a casu diem: quo toto temporis spatio nunquam æger flectere dorsum potuit, sed extensum servare coactus fuit.

CADAVERE dissecto, non major a facie interna circa allisam partem læsio inventa est, quam ab externa conspiceretur. Num forte læsio erat ad Medullam, nervosve in vertebrarum interioribus, quæ rimari permissum non fuit? Cæterum Pulmonum superior pars a dextris quidem inflammata: a sinistris vero nonnihil dura comperta est, pulmone dextero valide ad pleuram adhærente, sinistro autem soluto.

29. Tot interjeci Observationes, ad decubitus, situmque corporis spectantes, ut ferme te oblitum earum putem, quas promiseram (1) ad serum pertinentes, in peripneumonicorum thorace, & pericardio collectum. Prima harum simul ad illud, simul ad decubitus attinebit, & præterea ostendet, quatenus pulmonis inflammatio aliquando jecinoris inflammationem mentiatur.

30. **CLERICUS**, qui modo vigesimum tertium inierat annum, jam ante triennium acuta febre cum parotidum eruptione laboraverat: a qua liber factus, in duplicem Tertianam inciderat, quæ postquam diu vexaverat, recessit quidem, sed pallidum faciei colorem, maciemque etiam quandantenus reliquit, præterea gravem aliquando respirationem, & nocturnum somnum interdum turbatum, urinas autem fere semper rubras. Ad hæc tandem acuta febris accessit, cui postridie se comitem addidit dolor, qui tangendo augebatur, infra ipsas costas nothas a dextris, infraque Ensiformem cartilaginem. Primis diebus vomitus fuit, & diarrhoea, tussis quoque nonnihil humida, sed perpauca post dies sicca atque irrita. Difficilis erat utrum liberet in latus decubitus, ut non nisi supinus jacere posset: vehementis autem ægro quidem calor sensus ad dorsum, renem versus dexterum: pulsus celer, frequens,

debilis, inæqualis, intermittens. Multum erat Valsalva incertus animi, quam esse morbi sedem censeret. Attamen cum æger nullum in thorace doloris signum patefaceret, sed propriis manibus ibi semper ubi dictum est, videlicet in regione hepatis, dolorem suum indicaret, tandem esse credidit hepatis inflammationem. Interea morbo in dies ingravescente, magisque semper aucta spirandi difficultate, pulsusque debilitate, septimo exacto die mors accessit.

CADAVERIS sectio, *mei judicii*, inquit Valsalva, digna ipso ingenuitate, *detexit errorem*. Nam in Ventre sana omnia erant viscera, si lienem excipias quadruplo majorem, quam par fuisset.

In Thoracis autem sinistro cavo serum limpidum stagnabat ad duas, eoque amplius, libras: dexterum sero plenum erat crassiori, cujus partes aliquæ concreverant, ut corpora quasi membranacea, in eo innatantia, mentirentur. Erant pulmones a pleura quidem soluti; sed dexter, quamvis mole non adeo aucta, totus tamen ab inflammatione valde induruerat. Pericardium magis quam soleat amplum, sero, quo repletum erat, sic dilatante. Dexter cordis ventriculus præter mediocrem polyposam concretionem, sanguine coagulato plenus, a quo proxima auricula valde turgibat. Ejusmodi sanguis, sed minori copia, in sinistro quoque fuit ventriculo.

31. Quod Valsalvæ ipsi accidit, tanto facilius plerisque aliis potuisset accidere, ut hepatis inflammationem esse crederent, quæ erat pulmonis, sicuti vicissim pluribus accidisse novimus, ut quæ erat hepatis, pulmonis, aut pleuræ esse existimarent, cujusmodi exempla habes hic in Sepulchreto Observatione XXXVI, quam potissimum indico, ut videas, quæ signa in ea, tanquam hepatis peculiariora, enumerantur, magna tamen ex parte in proposito quoque Clerico non defuisse. Adeo in Medicina facile est per ea ipsa interdum decipi, quæ facere videntur ad vitandas deceptiones! Accedebant in Clerico, quæ a prægressis morbis relictæ erant: ut si quis conjuncta spectaret cum iis, quæ novissime ingruerant, multo facilius posset falli. Quin etiam

[1] N. 21.

etiam alia, quæ ad designandam jecinoris inflammationem fortasse requiras, aut ne ipsa quidem defuerunt; quanquam a Val-salva forte in eo rerum numero sunt omis-sa: aut si defuerunt, fuisse tamen pote-rant iis dumtaxat positis vitris, quæ in ca-davere deprehensa sunt: aut denique si hoc non facile concedis; concedas certe neces-se est, pleraque hic signa fuisse hepatis in-flammati; rarum autem esse, ut in medi-cina facienda unius cujuslibet morbi signa universa concurrere videamus. Quo magis cautos esse decet Medicos in ea parte, quæ merito ab Hippocrate (1) *difficilis* pronun-ciata est, iudicio videlicet, præsertim ve-ro ubi in eadem regione corporis, quæ af-fecta est, plura subsunt, velut hic. Nam pone jecur dexter pulmo suberat inflamma-tus, unde etiam caloris sensus ad dorsum, renem versus lateris ejusdem: & quanquam is pulmo non erat adeo aucta mole, erat auctus tamen, & serum præterea crassius, quo thoracis cavea dextera opplebatur, septum Transversum deorsum, & antror-sum urgendo, hepar urgebat, & hoc vi-cissim a costis spuriis, earumve cartilagini-bus, & abdominis musculis, præsertim in-ter respirandum, multoque etiam magis, si admoveres manum, repressum, inflam-matum pulmonem comprimebat, molestum-que efficiebat sensum. Huc adde quadru-plo majorem lienis molem, quæ facile je-cur a latere magis in arctum compellebat. Unde etiam repetes difficilem in dexterum latus decubitus; in sinistrum enim esse de-buisse intelligis, a pulmone oppositi late-ris gravi, & a tanta indidem feri copia, mediastinum in sinistram thoracis caveam urgentibus, sicque alteri, quo uno æger spirabat, pulmone tanto magis efficienti-bus, quanto is pulmo magis impeditus jam ex parte erat, sive ob serum in suam quo-que caveam effusum, sive ob adjacentem proximo sibi diaphragmati lienis molem. Hæc autem a tempore usque prægressarum febrium diuturnarum non secus in hoc Cle-rico videtur fuisse, quam in illo Rhedario fuit, de quo dictum initio est (2). Num vero & priusquam febris hæc inflammatoria ac-cederet, serum in Clerici thorace colle-

ctum fuerit, suspicionem haud levem ea faciunt signa, quæ præcessisse narravimus. Quæ suspicio cum in duabus quoque histo-riis, quas continuo subjiciemus, oriatur; post eas malumus quid in singulis de hoc sentiamus, adjicere.

32. VIRGO annorum sexdecim, cui menstruæ purgationes ab octo jam mensi-bus suppressæ erant, cachectica, catarrha-lem materiam exspuens, nonnullam patiens in motu difficultatem respirationis, queri solita de quodam ardore, atque irritatione in sinistra thoracis parte, repente ortho-pnoea laboriosa corripitur, ut nullo modo possit decumbere, sputo sanguineo-catarrha-li, sensu ponderis opprimentis in eadem il-la sinistra thoracis parte, pulsu duro, ex-tremorum frigore, & denique morte quar-to ab initio orthopnoeæ die.

IN THO-RACIS utroque cavo aqua invenitur lim-pida, quæ seposita, non aliter ac sangui-s mora concretam rubram partem a serosa separatam ostendit, concretam in sui me-dio substantiam, *gelatinæ* instar, secre-tam ab reliquo sero exhibuit. Hoc quoque igni impositum, eodem modo, quo sangui-nis serum, concrevit. Cæterum totus si-nister pulmo valde erat durus. In dextero cordis ventriculo prægrandis polyposa con-cretio; in sinistro altera, sed minor.

In Ventre autem animadversa est fella ve-sicula crassioribus factis tunicis, exigua, & nullum vel leve bilis vestigium servans.

33. SENEM annos natum quatuor, & septuaginta dextri lateris dolor prehendit, gravando potius, quam alia ratione, per-molestus, molestior autem, si in opposi-tum latus cubet; itaque in dexterum dum-taxat jacet. Dolorem comitantur importu-na tussis, cruentum sputum, dolor capitis, vigilia, in primis autem vehemens febris cum pulsu duro, & frequenti, sed non valde turgido. Die tertio moritur.

THORAX dum aperitur, e dextero ejus cavo erumpit serum, quo illud totum op-plebatur; num vi brevis adeo morbi secre-to? an prius coacervato? Qui in eo cavo erat pulmo, ater, & phlogosi affectus, du-rus præterea, & valde compactus, mem-brana autem extima facillime separabili;

per

[1] S. R. Aph. I.

[2] n. 2.

per membranulas, scapulas versus, pleuræ adhærebat. Pulmo sinister vix labem conceperat. In cordis ventriculo dextero mediocris polyposa concretio, majori ex parte ad auriculam pertinens; gracilior altera in sinistro: illa in venam Cavam, & Pulmonarem arteriam; hæc in Pulmonarem venam ad brevem, in arteriam Magnam ad longum tractum producta: ambæ concreto sanguine stipabantur.

34. Quod in hoc Sene Valsalva dubitabat, an serum ante pulmonis inflammationem effusum jam esset in thorace, facilius id esset creditu, si ejus effusionis indicium aliquod præcessisset, velut in Virgine, & Clerico non unum prægressum animadvertimus. Cachectici prius erant uterque, & illa quidem usque adeo, ut cystis nullum bilis vestigium servaret; unde aliquis posset cui forte illa Drakii (1) improbabilis alioquin sententia placeret de felle menstruorum causa, argumentum ducere, hac diuturna suppressione eorum spectata, ad eandem sententiam quadantenus confirmandam. Clericus vero urinas rubras, nocturnum autem somnum habebat turbatum. Denique, ut cætera omittam, neutrius fuerat prorsus integra respiratio. Quod etsi in cachexia esse solet; tamen & sanguis in ea solet plurimo sero abundare, & hoc facile hic illic deponere. Itaque si in his duobus existimes, feri partem in thorace antea stagnasse, quam morbus novissimus reliquam adderet, facile assentiar. Nec in Sene tamen idem pertinaciter negabo, cum prægressa potuerint ob id quoque Valsalvæ esse incognita, quod decrepiti sua pleraque incommoda ætati potius, quam morbo, adscribere soleant, eoque negligere: mirum autem videatur, tantam aquæ copiam tridui spatio in thorace acervari omnem potuisse. Cæterum cave credas, quod in tribus hisce non diffiteor, in reliquis peripneumonicis, quibus in thorace serum sit effusum, locum habere. Nam & Coiterus, ut alias (2) ad te scripsi, inter morbos, quos pectoris hydrops comitatur, esse animadvertit, peripneumonias, & in nostris quoque, & Valsalvæ Observationi-

bus tot reperies, in quibus uterque morbus conjunctus est, ut veri simile non sit, eos omnes antea thoracis, & pericardii hydrope (nam hic quoque sæpe adjungitur) laborasse. Quin plerosque eorum, cum pulmonis inflammatione correpti sunt, sanissimos fuisse constat: ut cum egregio aliquis habitu a labore calens, aeri se præfrigido exposuit. Quod si huic inde, & sanguinis per pulmonum vascula circumitio retardetur, & humoris ex intima Asperæ arteriæ, extimaque totius corporis superficie invisibiles quidem, sed innumeræ jugiter prodeuntes particule cohibeantur; hæc per alia aliarum membranarum foraminula exitum molientur, earumque præsertim, quæ magis tunc calentes, magis quoque patulos habebunt poros, hoc est thoracem intus, ejusque viscera convestientium: isque erit exitus tanto facilius, quanto difficilius sanguinis per pulmones transitus, & moræ propior, quantoque crebriores, & validiores ad hunc expediendum thoracis conatus sive respirando, sive tussiendo. Sic enim simul ex membranarum poris uberius humor exprimetur: qui cum semel laxati fuerint, & dilatati, vel per se pergent exitum sero faciliorem præbere. Hæc autem omnia in iis magis fient, quorum tum ex membranæ magis erunt ad id paratæ, atque dispositæ, tum sanguis magis foetus aqueis corpusculis. Quod si utrumque horum, & eorum, quæ modo dicta sunt, aliqua contra se habebunt; tunc aut levior, aut nulla feri in thoracem, & pericardium erit effusio. Nam vel in hæcenus propositis Observationibus, ut partim sunt in quibus aqua in thorace, & pericardio inventa describitur, sic partim sunt in quibus non memoratur, aliqua etiam in qua (3) discrete adnotatur, nihil aquæ in pericardio fuisse. Verum hic duos, in quibus plurima fuit, Juvenes proponemus, quorum historias nos tibi alias (4) pollicitos esse, meminimus.

35. JUVENIS annorum propemodum viginti quatuor pungente corripitur dolore in læva thoracis parte, difficile respirat, multum sitit, tussit, sed nihil expuit. In affe-

[1] Anthropol. book. 1. ch. 23.

[4] Epist. 16. n. 45.

[2] Epist. 16. n. 33.

[3] supra, n. 24.

affectam dumtaxat partem decumbit, demissoque capite minus incommode agit. Tandem in dies graviore facta respirationis difficultate, decimo sexto die moritur.

PULMO sinister undique necessebatur valide cum proximis partibus, eratque inflammatus; quin circa claviculam jam suppuratus. Pericardium ingenti erat humoris copia dilatatum; ut hic merito ejus hydrops vocari posset. Parietibus erat valde crassis, hisque interius, ut cordi exterius, concretiones quædam albidæ substantiæ nonnullis in locis adhærebant. Cor quoque mole auctum erat: quod dum secaretur, fluidus ex ejus ventriculis sanguis emanavit. In iisdem tamen inerant & polyposæ concretiones, major in dextero, minor in sinistro.

36. ALTER, qui duobus circiter annis minor erat illo, de quo modo dictum est, primum de dolore in ventre conquestus, hoc desinente, dolore corripitur in thorace cum difficili respiratione, tussi, & siti molesta. Pronus assidue cubat sic tamen ut in dexterum vergat latus: caput autem submissum tenet, ut plerique eorum solent, quibus pericardium ingenti aquæ copia turget. Denique ingravescentibus symptomatibus, circa diem obiit eundem, quo prior, decimum sextum. IN THORACIS sinistra cavea limpida stagnabat aqua, in qua sanus, & solutus undique erat pulmo. Induratus vero, proximisque partibus, & præsertim versus scapulam valide annexus, qui in dextera: ubi humor erat vaccini feri similis, in eoque concretiones quædam, referentes albumen in calida densatum. In pericardio omnino similis humor, similibusque cum concretionibus, interiori ejus faciei, cordis autem exteriori annexis, ea copia inerat, ut pericardium hinc distentum, ingens occuparet thoracis spatium. Cordis ventriculi concretiones polyposas, dexter majorem, sinister minorem continebant.

37. Quæ ad pericardii hydropem attinent, alibi (1) ex duabus hisce Observationibus excerpti, ac perpendi. De concretionibus autem interius illi, & cordi

Tom. II.

exterius adhærentibus, aut in effuso in thoracem sero innatantibus, duratumque albumen referentibus, non secus habendum est, ac de cæteris, quæ aut in *gelatinæ*, aut in membranarum modum alias innatant, aut instar reticularis corporis, aut tunicae aliqujus, memoratarum partium superficiei, sæpe etiam pulmonum, & pleuræ impostæ reperiuntur, quemadmodum in hac Epistola (2), in aliisque (3) descripsimus, & describemus. Scilicet quod ego alibi, Valsalva autem etiam supra (4) diserte dixit, ex concreta fiunt portione effusi feri. Namque ut membranarum pori magis, aut minus ob eas causas, quæ paulo ante (5) indicatæ sunt, dilatantur, ita cum sero plures, paucioresve, crassiores, aut tenuiores, quæ concreescere possint, particulæ effundantur, eoque varias istas concretiones tunc præsertim, ut opinor, efficiunt, cum languidior factus cordis, & pulmonum, & caloris ipsius motus, & denique post mortem omnino cessans, serum jam minus, aut nihil agitat, easque inter se implicari, aut etiam deponi particulas finit.

Atque hæc scripseram, cum forte incidi in Opusculum Viri Docti, qui circa ejusmodi concretiones plura experiens, ejusdem ac Valsalva, & ego, naturæ existimat; sed in explicatione ut quædam habet in quibus convenimus, sic & alia vicissim in quibus discrepamus: ejusmodi tamen de rebus ego quidem libenter non soleo disputare. Illud potius dicam, nihil crebrius contra atque ipse videtur credere, quam istiusmodi concretiones occurrere, cum serum in thorace, aut pericardio multum deprehendimus, quemadmodum hæc, aliæque nostræ ostendunt Epistolæ, præsertim cum pulmo *valde durus est æquabiliter*, & *solito major*, & *plus ponderans*, hoc est, ut nos intelligimus, inflammatus. Sed & præter nostras observationes, aliæ, nec paucæ, aliorum sunt vel in IV hac, ne longius abeamus, Sepulchreti Sectione, ut Panaroli (6), qui cor totum albidum, & *tomentosum* ob materiam, *tunica* ipsius adhærentem, proposuit, ut Harderi (7), qui pericardium *intus hispidum*, & *velut*

S

holo-

[1] Ibid.

[4] n. 30.

[2] n. 32. 30. 20.

[5] n. 34.

[3] Epist. 16. n. 17. 30. 38. & Epist. seq. & aliis.

[6] Obs. 20. §. 7.

[7] In Additam. Obs. 11.

holoserico obductum descripsit, cor autem *lymphæ crassæ circumdatum*, quæ *corticis in modum illud ambientis detrahi* potuit, atque ut una plures observationes complectar, ut Guarinonii (1), qui *vidisse* se affirmat, *plerosque lateris dolore, & peripneumonia oppressos, & extinctos*, in quibus vitiosa materia cordi *loricam albam efficeret*, sive cor *quasi lanugine, aut calce cooperiret* (2), ut supra (3) dixerat, ubi etiam testatur, in illiusmodi cadaveribus non modo se *cavitatem thoracis sæpiissime aquosi, albi tamen, humoris plenam conspexisse*, sed & *pulmones plenos, & duros*, quemadmodum antea (4) indicatum est, & *sua membrana crassissima facta deterfos, ac si erysipelate fuissent affecti*. Videor autem hic mihi, secundum multiplices observationes meas, quæ sæpius, & quæ rarius occurrant, spectando, posse facilius credere, crassiorem concretionem membraniformem, pulmonibus impositam, a Guarinonio fuisse conspectam: nec sine omni suspitione sum, concretionem fortasse ejusdemmodi, sed tenuiorem, fuisse, quæ supra (5) a Valsalva dicta est membrana *extima a duro Senis pulmone facillime separabilis*.

38. Sed tu magis fortasse aves scire, cur in quibusdam ex postremo allatis peripneumoniarum historiis nonnulla pleuritidis indicia fuerint, ut in priore Juvene pungens dolor, in Sene autem, de quo ante ipsum proxime scriptum est, pulsus durus? Primum igitur, quod ad pungentem dolorem attinet, sic habeto, qui inter Recentiores doctæ, atque ingeniose pro vetere pleuritidis sede steterunt, vel ipsos non unum modum ultro agnoscere, & proferre, quo, solis pulmonibus inflammatis, molestus dolor, atque etiam acutus percipi queat: eosdemque minime diffiteri, pleuritidem, absolute loquendo, absque hoc dolore acuto punctorio, vel saltem levi tantum comitatam esse posse: quorum omnium fac memineris; vera enim sunt, & cum Valsalvæ, nostrisque Observationibus (6) videbis esse congruentia. Quæ sicuti inter relegendum has Epistolas

libenter cognovimus, ita etiam libenter vidimus, qua ratione alii Præstantissimi Viri non dubitent, quin pulsus in peripneumonia modo esse possint duri, modo autem molles. Quamvis enim pulmonum arteriæ, si Bronchiales excipias, non sint, ut cæteræ omnes, & in his Intercoştales, cum Aorta continuatæ, ut cum hac tota suas possint communicare irritationes; tamen irritata pulmonum vasa ea vehementia sanguinem urgere in sinistrum cordis ventriculum, ut hic irritatus sanguinem vehementer in Aortam compellat, sicque ipsam irriteret, donec ob auctam inflammationem pulmonum compressa, & impedita horum vasa minus vehementer, minorique copia sanguinem in eum ventriculum, & hic in Aortam impellat, sicque hac minus, minusque irritata, minus duri pulsus atque adeo molles fiant. Quæ omnia tum de pungente dolore, tum de pulsus duritie in peripneumonia hic tibi volui commemorare, ut quæ ex his licet, addere possis ad illa, per quæ utrumque in Matrona, cujus casum multo superius (7) descripsi, tibi explicare conatus sum, itemque ad ea, per quæ in propositis Sene, & Juvene singula etiam aliter nunc explicabo. Durities enim pulsus in Sene annos jam nato septuaginta quatuor magis fortasse ætati, qua rigent omnia, quam morbo, videri potest adscribenda. In Juvene autem pungentem illum dolorem si ad validam inflammati pulmonis cum pleura connexionem retulerò; nonne ita rem potero declarare, ut pleuram, quamvis haud inflammata, distrahi intelligas, quoties distensus jam, sed non omnino, ab inflammatione pulmo, inspirato aere magis distenditur, & hoc ipso omnia superficiei suæ puncta aliud ab alio dimovere, & quod consequitur, annexam pleuram quasi divellere conatur. Sic ferme expositum videbis in Sepulchreto (8) casum hujus nostri similem. Num ergo, inquis, pungens dolor eos omnes afficit quorum inflammatus pulmo ad pleuram adhæret? Non utique omnes, quod plures vel in hac Epistola Observationes ostendunt; nam

(1) Ibid. Obs. 2. §. 2.

(2) Vid. Epist. 45. n. 16.

(3) Obs. modo cit. §. 1.

(4) n. 21.

(5) n. 33.

(6) Vid. histor. seqq. & Epist. 21. n. 17. & histor. seqq.

(7) n. 9. & 10.

(8) Sect. hac 4. in Schol. ad §. 10. Obs. 20.

nam ut in earum aliqua pungentem scribere dolorem Valsalva forte oblitus sit; in tot reliquis oblitum esse non est credibile. Quid ergo est? Aliis fortasse minus arcta pleuræ, & pulmonis connexio; aliis pulmo superficiem versus adeo inflammatione impeditus, ac durus, ut ibi ab inspirato aere distendi non possit; aliis denique esse alia causa potuit, cur vel ea posita connexione, dolor tamen pungens non fuerit. Nam quare hic sit, aut non sit, aliquando causa in propatulo est, aliquando, ut verum fatear, non ita facile occurrit. Utrumque ex proximis intelligere poteris Observationibus.

39. VIR annorum circiter sex, & sexaginta, cum diu catarrhalem exspuisset materiam, denique ex frigidi aeris injuriis corripitur dolore pungente sinistri lateris, plurimum tussit, febricitat. Cum a doloris usque principio ingentem semper expectorasset materiæ copiam crassæ, flavæ, lineisque sanguineis paucis distinctæ, tandem sputo suppresso interit septimo die. IN THORACIS sinistro cavo aqua erat similis feri vaccini; pulmo autem prædurus, ad mediastinum, & pleuram, costas succingentem, valide adhærebat. Eodemque pacto pulmo dexter mediastino, & pleuræ qua diaphragma, & præsertim qua antè summas costas convexit, alligabatur. Ad hunc ultimum locum latebat in pulmone ulcus cancriforme, sedes fortasse morbi inveterati. Minor in sinistro cordis ventriculo fuit polyposa concretio; in dextero autem multo major, cui concreti sanguinis copia adhærebat. In Ventre animadversus est lienis color ad rubrum inclinans.

40. Si de sede antiqui morbi Valsalvæ conjecturam merito probas; intelligis sane, quid catarrhalis materiæ nomine ægris interdum, utinam ne & Medicis quibusdam, imponat. Sed hoc in transitu. Hic illud potissimum attendas velim, quo in latere pungens erat dolor, in eo quoque inflammatum pulmonem valide ad pleuram adhæsisse; inflammatum, inquam, tametsi Valsalva eam, quæ in ejusmodi morbo non prorsus defuisse, intelligitur, spirandi dif-

ficultatem, non secus ac in sequenti, in aliisque Observationibus febrem omisit, cum titulum iis, ut huic quoque, adscripsisset illam *De Pulmonia*.

41. MULIEREM annos natam sexagintaprehendit pungens dolor in dextera thoracis parte, ut in hanc cubare nullo pacto possit. Tussi vexatur; pauca exspuit; difficile quidem, sed non difficillime, respirat; viribus est omnino prostratis. Remittit postea dolor, ut sine ullo labore decumbere jam possit in latus dexterum. Sed interea, magis in dies deficiente pulsu, ægra quoque deficit. THORACE aperto, uterque pulmo adhærens pleuræ invenitur; sed dexter arctius. Hic totus, & superiore præsertim parte, induruerat; in qua abscessus erat, quo inciso, multum feri effluxit fuscæ coloris. Hoc ipso colore proxima quoque pulmonis substantia infecta erat, & sphacelo quodammodo correpta. Sinister pulmo, non ut dexter ex uno, sed pluribus ex lobis constans, qua dorsum spectabat, leviter inflammatus, totaque extima superficie reliqua nigris hic illic maculis erat distinctus. In pericardio multa aqua. In cordis utroque ventriculo magnæ polyposæ concretiones; sed longe major in dextero. Ventre quoque dissecto, intra extimam lienis partem corpus quoddam inventum est osseum, figura omnino spherica. Cæterum in hujus mulieris vasis sanguis pene totus concretus fuit.

42. Osse in liene, & majori in sinistro contra atque inveniri solet, quam in dextero pulmone, loborum numero hic omis- sis, tanquam alio pertinentibus; nisi forte ob inflammationem tres dexteri pulmonis lobi in unum coaluisse videbantur; præclare intelligis, cum illa in sphacelum coepit degenerare, eam doloris remissionem secutam; quæ interdum Medicis quibusdam, cætera non attendentibus, turpiter imposuit, ut in Sectione hac Sepulchreti (1) etiam vides. Sed priusquam ad sphacelum fibræ quadantenus laxarentur, inflammatus is, qui pleuræ arctius adhæserat, pulmo, ipsam adeo divellebat, ut propter doloris vim non posset mulier id latus cubando premere, quod cæteri, cum doloris

vehementia non tanta est, premere pleurumque solent peripneumonici, iique præfertim, quibus pariter ad pleuram annexus est pulmo. Quin etiam illi, qui vetustis, recentibusque temporibus pleuræ inflammationem sine pulmonis inflammatione sæpissime accidere, non dubitabant, pleuriticis *decubitus in latus inflammatum facilem esse*, docuerunt; *in sua enim ipsius sede (pleuram) collocari: in oppositam vero partem decubitus dolorem concitare; a pondere enim, & phlegmone, & suspensione in omnes membranas (pleuræ) continuas partes dolorem protendi*. Quæ verba, & explicatio sunt Aretæi (1). Ad quam hæc etiam alia addita fuit explicatio, quod sicuti certum est, compressum in cubando latus, multo minus inter respirandum agitari, quam oppositum, quippe liberum; sic minus agitari, extendive pleuram apparet, quæ compresso, quam quæ libero adhæret lateri. Quas explanationes quatenus ad pleuram transferre liceat, ad quam inflammatus pulmo annexus sit, vides. Sed interdum tamen illi iidem aliter accidere circa decubitus, animadverterunt; ut patet apud Cælium Aurelianum (2), ubi alia insuper proponitur explicatio. Quam tamen si consideres, iis convenire intelliges, qui facilius in latus affectum cubant, non quibusdam illis, qui *supra patiens latus jacere prohibentur*; ut vel hinc appareat, hos rarius, primos autem creberrime occurrere. Neque enim obitare debent, quæ antea (3) apud Cælium leguntur: *sequitur etiam ægros supra id latus jacendi difficultas, atque cum se supra contrarium latus verterint, dolor*. Nam etsi id latus nequeo cum aliis intelligere quod sanum est, tum quia Cælius sanum latus non memoraverat, sed ægrum, tum etiam quia sic *contrarium*, quod continuo memorat, *latus*, ægrum deberem contra frequentissimam observationem intelligere; tamen aut in mendosissimis alioquin codicibus ibi vitium suspicor, ut puta si ultima *jacendi* syllaba, ab oscitantibus librariis repetita, pro *facilitas*, aut *facultas* orta esset vox *difficultas*: aut si *difficultas*

legendum est, sic accipio, ut molestiam quidem a decubitu vel in ægrum latus intelligam, nullo tamen modo cum eo dolore comparandam, quem facit decubitus in contrarium latus. Sic etiam in proposita muliere Valsavam quidem indicasse impotentiam video cubandi in latus affectum; sed non propterea crediderim, non multo maiorem fuisse cruciatum, si mulier in sanum latus jacere conaretur; neque enim id negat: aut si non fuit, redire ad id cogor quod supra (4) passus sum ultro, difficilis decubitus causas non semper in propatulo esse; ut si, exempli causa, non modo pleura, sed & periosteum, costas undique succingens, ob arctissimum in hac muliere pulmonis nexum, & pulmonis tum inflammatione, tum abscessu distenti, ita fuisset distractum, ut premi incumben-
tis corporis pondere sine eximio dolore non potuisset. Utcumque id est, etsi Albertinum memini dicere, in peripneumonia decubitus modo in affectum, modo in oppositum latus esse faciliorem; tamen & Valsavam memini, cum id fateretur, sic distinxisse, ut illud in plurimis, hoc vero in nonnullis dumtaxat, sibi animadversum asseveraret, id quod Observationes, quas scriptas reliquit, inter se collatae, satis confirmant.

43. VIRGO annos nata viginti duos fixo dextri lateris pungente dolore cum tussi, sputo, difficili respiratione, & febre corripitur. In nullam partem cubare, nisi in dexterum latus potest. Progrediente morbo, sputum sanguine tingitur, qui uno die non paucus prodit. Aliquot ante mortem dies doloribus ad ilia vexatur. Nono autem, convulsivis accedentibus motibus, in sinistrum decumbens latus, e vivis excedit. IN VENTRIS cavo ferum animadversum est, lien prægrandis, & Tenuum intestinorum pars major inflammata. Thorace dissecto, pulmo dextre pleuræ arcte adhærens inventus est, totaque ejus substantia inflammatione magna affecta, & ulcere insuper qua pleuram spectabat certo in loco, inter quod ulcus, & pleuram serosa erat materia. Pulmo autem fini-

(1) Morb. Acut. l. 1. c. 10.

(3) l. eod. c. 14. n. 91.

(2) Acut. Morb. l. 2. c. 16. n. 98. edit. Almelov.

(4) n. 23.

sinister, præterquam ad atrum vergebat colorem, nigris quoque hic illic maculis distinguebatur. In sinistro pariter thoracis cavo aliquot erant feri unciae. In corde concretiones duæ polyposæ: quarum minor in sinistro latebat ventriculo; major totam auriculæ dexteræ, multum dilatata, caveam implebat.

44. In quibus sanguis est ad faciendas inflammationes idoneus, haud raro accidit, ut plures Partes aut simul, aut una post aliam inflammentur, thoracis præsertim, & ventris. Cujus rei præter Virginis hujus exemplum vel in his Litteris alia videntur subindicari; nam in Viro de quo paulo ante (1) dictum est, lienis color ad rubrum inclinabat sub inflammato pulmone: in Juvene autem (2) priusquam pulmo inflammaretur, dolor in ventre quid alicui hujus visceri mali immineret, significaverat. Cæterum huic Virgini pungens dolor mitior videtur fuisse, quam Mulieri cujus novissime (3) exposui historiam. Virgo enim, quod Mulier non poterat, in affectum cubabat latus; quanquam & in alterum tandem jacuit postquam serosa ulceris materia laxavit pleuræ fibras, ut distractionem facilius ferret ab appenso pulmone. Ab hujus igitur, & pleuræ nexu causam pungentis doloris ea ratione quæ supra (4) indicata est, repetere licuit in his quidem tribus Observationibus. In totidem vero, quæ sequuntur, indidem repetere, nisi forte per conjecturam non licebit.

45. VIRUM quinquagenarium postridie Kal. Martiiprehendunt acuta febris, lobariosa respiratio, dolor a sterno usque ad medios ferme abdominis musculos, tussis permolesta, quippe magnum dolorem faciens ad mamillam sinistram, & costas notas. In neutrum potest latus decumbere: non exspuit: quinto morbi die moritur. IN STERNI exsectione paucum serum fuscum e sinistro thoracis cavo emanavit. Qui in eodem cavo erat pulmo valde induruerat, ad subviridem colorem vergens, nigrisque distinctus maculis: cum secaretur, serosa, ac putrida colluvies cum misto sanguine erumpebat. In cordis ventriculis

polyposæ concretiones.

46. Hoc in casu liquet utique, in quem exitiosum morbum pulmonis inflammatio degenerasset. Verum non liquet, cur decubitus neutrum in latus ferri posset, neque cur dolor a sterno ad medios ferme abdominis musculos pertineret; nisi forte permolesta, irritamque tussim accuset, a qua magnus certe ille dolor ad mamillam sinistram, & costas spurias fieri credebatur. Qui, si ut videtur, ac solet, pungens erat; satis ejus causa non intelligitur, nisi conjicias omissam forte a Valsalva inflammati pulmonis ad hæc loca adhæSIONem: qua posita, facilius appareat, quomodo in exsectione sterni, cum thoracis neutra cavea sero esset plena, prodire illud paucum, fuscumque serum potuerit e sinistra quidem thoracis parte, scilicet ob laceratam superficiem annexi, & putrida, serosaque colluvie redundantis pulmonis. Sed hæc ex conjectura dumtaxat. Quod si cum ista peripneumonia conjunctam pleuræ inflammationem legeremus; pleraque intelligere facilius liceret, quæ sane in pleuritidis quibusdam contingunt, & a Cælio quoque Aureliano (5) adnotantur, ut dolor ad *pectus, atque ilium, & jacendi negata, atque displicens omnis positio*.

47. JUVENIS annorum circiter vigintisex pungente corripitur dolore in dextera thoracis parte, cum febre, & tussi. Paucum exspuit. Circa octavum diem accedit delirium, noctu præsertim. Dolor abit; sed respirationis difficultas semper gravior fit. Facilis est decubitus in utrumlibet latus. Die tandem decimo obit. PULMONES ambo induruerant toti: ambo dorsum versus ad pleuram erant alligati; sinister etiam a latere. Præterea cum substantia quædam alba, quasi membranacea, universæ pleuræ, & pulmonibus imposita esset, quasi reticularis instar cujusdam corporis laxi, & mollis; per hanc tamen nonnullis in locis pleura, & pulmones inter se erant firmiter colligata. In utroque thoracis cavo, sed magis in dextero, multus erat humor colore similis feri vaccini; qui tametsi, sepositus nullam,

us

(1) n. 39.

(2) n. 36.

(3) n. 41. 42.

(4) n. 38.

(5) Acut. Pass. l. 2. c. 14.

ut alias quoque animadversum fuerat, separationem ostendit; igni tamen impositus, sanguinei instar feri concrevit. Pericardium sero turgebat. Concretiones polyposæ, in dextero cordis ventriculo major, in sinistro minor.

48. Cum inspectum non fuerit cerebrum, scire haud licet, an ibi quoque secundum ea, quæ paulo superius (1) dicta sunt, aliquid fuerit inflammatorii, cui delirium imputandum. Huic autem imputo, quod sine ratione dolor abierit, eoque facilis decubitus factus fuerit in utrum liberet latus. Nam quibus causa doloris, neque sensus ejus est, his mentem laborare, post Hippocratem (2), ut nosti, admonuit Celsus (3). Sed pungens dolor cur in dextra fuerat thoracis parte, cum pulmo quidem, non dexter, sed sinister, ad pleuram esset a latere alligatus? Neque enim alligatio ad dorsum spectanda est, quia nec ibi dolor, & alligatio pulmoni ibi erat utrique communis. An igitur, quæ alligationes sub molli illa, de cujus origine, & natura satis antea (4) dictum, quasi membrana quadam latebant, eæque satis firmæ, hic magis a nobis attendendæ sunt? Verum hæ nonnullis in locis, atque ut videtur, utrobique indicantur. Reliqua igitur conjectura est, majores illas, firmiores, & delirio priores fuisse, quæ in cavo erant dextero, in quo etiam plus effusi humoris inventum est.

49. MULIER annos nata ad sexaginta, habitu gracili, & temperamento sanguineo, febre prehenditur vehementi, sicca tussi, & pungente sinistri lateris dolore sic tamen, ut si in hoc cubet, non multum doleat. A sanguinis missione adeo remittitur dolor, ut jam possit in quamcumque partem decumbere. Febris dumtaxat, & sitis urgent. Crassa aliquando expuit. Gravior fit respiratio. Tandem die decimo tertio moritur. PULMO sinister omnino solutus a pleura, quæ prorsus illæsa erat, subalbidus, nigris distinctus punctis, carne durior, nonnulla ostendit tubercula, sanie scatentia. Pulmo sinister (sic) superius quidem pleuræ per se ad-

hærebat; sed longe minus erat viciatus, quippe nigris tantummodo conspersus maculis, & jugulum versus durior, parvum abscessum continebat. In pericardio feri uncia. In cordis ventriculo dextero polyposa concretio magna, majori tamen sui parte auriculam implens, indeque se in vasa producens. In sinistro ventriculo erat altera, sed minor.

50. Hic vero qua conjectura utemur? Ea videlicet, quam manifestus, sed facile condonandus, Valsalvæ, vel potius ejus calami, error suppeditat. Cum enim singulos pulmones describens, neutri dexterum, sed utrobique sinistram nominet; liberum nobis est suspicari, quem primo loco descripsit, fuisse dexterum; quem secundo, fuisse sinistram. Ita res facile explicabitur. Hactenus per conjecturam causam deducere coacti sumus pungentis doloris a pleuræ, & pulmonis connexionem. Sed historię quædam sunt, in quibus præter eam connexionem, etiam inflammatio aliqua pleuræ fuit, pungens vero dolor non fuit, quem tamen plures ab hujus membranæ inflammatione repetebant. De eo genere præter aliam, quam alibi (5) proferam, hæ duæ sunt, quæ sequuntur.

51. JUVENIS annos plus viginti natus, qui chronica antea febre laboraverat, acuta corripitur cum dolore pectoris, difficultate respirandi, tussi, & paucæ materiæ expuitione, sanguineo colore tinctæ. Hic primis acuti morbi diebus plerumque, ultimis assidue in sinistram jacebat latus. Circa decimum sextum est mortuus.

IN VENTRE splen triplo major. Thoracis universum sinistram cavum suus pulmo omnino replebat; adeo hic intumuerat! durus totus, & inflammatus, pleuræ autem undique annexus: quæ levi dumtaxat suffusa rubore, inflammationis inchoamentum exhibebat. Pericardium humore, sero vaccino simili, non opplebatur modo, sed valde etiam distendebatur, ejusque humoris nonnulla concrementa per cordis faciem sternebantur. In hujus singulis ventriculis singulæ inerant polyposæ concretiones exiguæ, & flaccidæ; paulo tamen

(1) n. 44.

(2) S. 2. Aph. 6.

(3) De Medic. l. 2. c. 7.

(4) n. 37.

(5) Epist. 45. n. 16.

tamen major, quæ in dextero; majoresque ab singulis in auriculas, & venas ferebantur productiones, quam in arterias.

52. En jam tertium in hac una Epistola (1), qui post diuturnam febrem lienem habuit ingentem. Alios autem alibi quoque (2) adjiciemus. Sic etiam lienis infarctum post omnem febrem chronicam, præcipue quartanam, in Hungaria constanter observari, leges apud Cl. Kramerum (3); non modo in cadaveribus quorundam, febribus intermittentibus defunctorum scirrhosos lienes animadversos videbis a Cl. Hoyer (4). Porro, qui ejusmodi lienis morbis tenentur, quanto facilius in peripneumoniam incidant, ab Doctissimo Fantono (5) indicatum est. Quod ut Rhedario illi (6), & Clerico (7), ita huic etiam accidit Juveni. In hoc quidem inflammati pulmonis connexionem cum pleura fuisse, vides, & præterea membranam hanc, inflammatione haud prorsus carentem; dolorem tamen, qui pungeret, memoratum non vides. Quod si pleuræ inflammationem, quippe hic levissimam, forte contemnis; at pulmonis cum ea connexionem longe amplissimam attendes. Quid ergo est? Tanta illa ejusdem pulmonis magnitudo, suum ut cavum prorsus oppleret, cum duritie quoque superficiei (8) conjuncta, fortasse efficiebat, ut pulmonis neque pondus, quippe undique suffulti, neque distentio ab inspirato aere, quippe non cedente superficiei, afferre molestiam posset, eoque minus, quo magis & magnitudo, & durities progrediente morbo augebantur. Itaque primis diebus plerumque, ultimis assidue æger in affectum cubabat latus.

53. FAMULUS Equitis cujusdam, annos natus ad quinquaginta quinque, de dolore queritur in medio thoracis: in dorsum cubare dumtaxat potest, & nonnihil in latus sinistrum. Erecta cervice spirare cogitur. Die sexto interit. PULMO sinister dorsum versus, totus, multumque induruerat, & pleuræ, quæ aliquantum

rubebat, adhærebat valide, etiam qua hæc diaphragma convestit. Pulmo dexter sanus erat; quanquam in eo thoracis cavo paululum ferossæ materiæ animadvertebatur similis puri. Aqua in pericardio turbida. In cordis ventriculo dextero cum polyposa concretione sanguis erat in grumos coactus: qui alibi aliquem fluorem servabat.

54. Historia hæc satis, quod ad propositum spectat, similis prioris, si ad similem modum, tum quod ad observationem, tum quod ad explicationem pertinet, a te intelligitur; non est cur plura addam. Verum scire fortasse cupis, an pungens dolor tunc saltem vexet cum pleuræ inflammatio perfecta est. Duos hujusmodi subjiciam casus, ex quorum primo vexasse intelliges; ex altero autem non vexasse.

55. VIRO illi, cujus diuturna, & varia mala, ad ventrem fere attinentia, vitiatumque inventum jecur satis descripsi Epistola Anatomica III (9), accessit denique dolor pungens in leva thoracis parte, & difficultas in hanc cubandi, cum facile posset in alteram, tussis quoque, & sputi, in principio, aliquantum. Sputo suppresso, circa decimum ab illius doloris initio diem excessit e vita. PULMONIS sinistri pars superior tota in tumorem obduruerat, proximas undique partes comprimentem, nonnullisque in locis per tenuia filamenta se pleuræ annectentem: quæ & ipsa inflammata erat. Dexter autem pulmo, valide alioquin cum pleura nexus, ut vix posset sine laceratione separari, inventus est sanus. In pericardio mediocris aquæ copia. In cordis thalamis polypossæ concretiones, in sinistro exigua, ad arteriam Magnam porrecta, in dextero major, pertinens ad venam Cavam, & ad arteriam Pulmonarem.

56. VIR annorum circiter quinquaginta, qui multos jam annos lepra dextro in femore laboraverat, angina prenditur. Hæc cum ad biduum perdurasset, desit in dolorem quendam dorsi; cui postmodum accessit

(1) Vid. supra, n. 2. & 30.

(2) Epist. 31. n. 2. & Epist. 36. n. 17. 18.

(3) Vid. Commenc. Litter. A. 1738. Hebd. 15. n. 2.

(4) Act. N. C. Tom. 5. Obs. 68.

(5) Schol. ad Patris Obs. Anat. Med. 27.

(6) (7) n. supra indic. 2. & 30.

(8) Vid. supra, n. 38.

(9) n. 9.

accessit sicca tussis, ingens sitis, decubitus in sinistrum latus, cum in dexterum ferri non posset, item dolor quidam gravans, qui zonæ instar in imo thoracis percipiebatur. Etsi febris ultimis diebus videbatur mitis, neque præter ea, quæ diximus, signa ulla fuissent, quæ thoracis inflammationem indicarent; tamen æger mortuus est nono, ex quo decumbere coeperat, die.

THORACIS sinistrum cavum plenum feri purulenti repertum est: quo ex fero quædam concreverat quasi membrana, quæ pleuræ adhærens, hujus corruptionem mentiebatur. Pleura tamen illi subjecta inflammata erat; nec dissimile quidpiam pulmones, quamvis levissime, passi fuerant. Exiguæ autem polyposæ concretiones in magnis ad cor vasis latebant.

57. Pungentem in hac, ut in superiore historia memorari dolorem, non vides; tametsi pleuram in hac quoque inflammata legis: imo, si cum pulmonibus conferas, ejusmodi inflammatione affectam, ut ob hanc potissimum homo interiisse videri possit. Rara autem propter hoc ipsum usque adeo Observatio hæc est, ut inter omnes siue meas, siue quas Valsalva scriptas reliquit, ei similem non meminerim offendisse. Sed & Nannius (1) cum plurimos thoracis inflammatione sublato incidisset, præcipuamque læsionem in cæterorum pulmonibus deprehendisset, vix unum, aut alterum invenire potuit, quorum pleura dumtaxat inflammatione affecta esset; eos autem morbus intra biduum sine spuito sanguinis interemerat. Quam ob rei raritatem, & mortis ab ea tantum causa intelligendæ difficultatem, & tunc dubitavi, & adhuc dubito, an potius febris pessimi generis cum ea inflammatione conjuncta, homines confecisset, præsertim cum quandam solum pleuræ partem in iis se diceret Nannius inflammata reperisse. Nam si pleuram totam ab axillis usque ad septum Transversum inflammata conspexisset, qualem unum, aut alterum casum, haud pures ex Diemerbroeckio in Sepulchretum (2) referri vides; aliquanto minus

dubitarem; quanquam in priore hujus casu erat insuper pleuræ suppuratio, ex ejusque abscessu effusio puris in thoracem; in altero autem ea causa præcesserat, quæ vel sola potest citam mortem afferre, magnus videlicet frigida cerevisiæ haustus in exstuantem. Quod si pariter descriptæ; non verbo, ut ibidem (3), indicatæ usquam legerentur cunctæ Observationes Willisi, & Riverii; quot tandem essent, & quales, cognoscere, & existimare possemus. In nostris certe regionibus, quam rarissimum esset, si quis in iis, quos interna sustulit inflammatio thoracis morbi *sedem in pleura consistere*, aut hanc *solan corruptam, & putrefactam* inveniret.

58. Sed & perraræ apud nos sint pleuritides necesse est, quales tam crebræ occurrebant Diemerbroeckio, ut se in *multa pleuriticorum sectione*, scriberet (4), *nunquam pleuritidem illesa pleura factam invenisse; sed in quibus pulmo pleuræ affixus adhærebat, in iis pulmonem, qua parte pleuræ adnectebatur, simul etiam affectum vidisse: in aliis vero, quibus pulmo liber a pleura erat, eum nihil affectum fuisse: tertia autem, vel quarta dumtaxat* (non pleuriticorum, ut quidam intellexerunt) *sed hominum parti contingere*, ut pulmo pleuræ affixus adhæreat. Lege enim omnes, quas hætenus proposuimus, undetriginta Valsalvæ Observationes: lege etiam nostras, quas brevi ad te mittemus, duodeviginti. Ut nobis cadavera offerebantur eorum, quos internæ thoracis inflammationes sustulerant, promiscue incidimus. Quid ego deprehenderim videbis (5). Valsalva certe in quinque & viginti, tum in duabus præterea, quæ mox subjicientur (6), nunquam pleuræ læsionem ullam memoravit; imo in nonnullis, in quibus potuisses aliter suspicari, diserte illæsam pleuram fuisse admonuit. Vix in quatuor, de quibus a nobis postremo scriptum est, pleuræ inflammationem deprehendit. Sed in duobus (7) levem adeo, si cum annexi pulmonis inflammatione conferretur, ut ab hoc in illam, non ab illa in hunc progressam esse

(1) Vid. Comment. de Bonon. Sc. Acad. Tom. I. inter Medica.

(2) Sect. hac 4. Obs. 14. §. 8. & 9.

(5) Epist. 21.

(6) n. 59. & 61.

(3) Ibid. §. 1. & 4.

(7) n. 51. & 53.

(4) Ibid. §. 10.

se existimares. In tertio (1) erat quidem, ut etiam in quarto (2), non ita levis. Sed in illo tamen gravissima erat in pulmone, quamvis nonnullis in locis tantum, & per tenuia filamenta ad pleuram alligato: in hoc vero, quo de agimus, nulla memoratur pleuræ, pulmonumque connexio; qui tamen haud prorsus inflammationis expertes erant. Quod si quæras, unde igitur mortuum censeam? neque pleuram, neque pulmones accusabo; sed purulentum serum, quo altera thoracis cavea implebatur, eamque etiam partem, quæcumque illa fuerit, unde pus ipsum extiterat. Cum enim Hippocrates (3) doceat: *quicumque ab angina liberantur* (videlicet subito, ut Celsus (4) reddidit, id quod huic ægro videtur accidisse), *his ad pulmonem verti, & in septem diebus perire: si vero hos effugerint, suppurari, idque aliqua parte*, ut Celsus loquitur; ego qui in ægro, post diem septimum superstiti, pus inventum fuisse, video, partem autem unde effluxit, non video; quamquam pulmonem, si historia sineret, libenter culparem; liberum tibi facio Hippocratem sic interpretari, ut cum pulmonem dixit, proximas etiam pulmonis partes, ut erat studiosissimus brevitatis, indicasse censeas. Dolor autem ille dorsi, qui anginae protinus successit, item ille alter gravans, qui zonæ instar in imo thorace percipiebatur; nisi hunc forte referre malis ad purulentum serum, quo septum Transversum gravaretur; suspicionem tibi fortasse aliquam, si non conjecturam, suppeditabunt. Qua ego interim in medio relicta, illud admonebo, ut in descriptione propo-
sita (5) illam attendas falsam membranam, quæ pleuræ adhærens, hujus corruptionem mentiebatur. Huc enim altera spectat Valsalvæ Observatio, ad hunc modum se habens.

59. MULIER quartum annum agens, & sexagesimum dolore corripitur in dextera thoracis parte, ut difficulter cubare in hanc possit, nec sine dolore ipsam tangere. Frequens est respiratio, inanis tussis, celer, frequens, parvus, debilis

Tom. II.

pulsus. Die septimo sudor circa caput oboritur. Deficientibus viribus, nono circiter decedit. THORACE aperto, pulmo in cavo dextero occurrebat valde turgidus, ut hoc totum impleret, leviter adhærens ad pleuram ope cujusdam quasi membranæ, inter illum, & pleuram interjectæ. Quæ revera nihil aliud erat quam serum, quod postquam ex utriusque poris exierat, ita concreverat, & se extenderat, ut membranam sanie turgidam, atque adeo corruptam pleuram primo aspectu mentiretur. Cujusmodi species, inquit, imposuisse videtur Riverio (6) affirmanti, se in pleuritide corruptam pleuram comperisse. Sed hic, diligentius quærendo, ipsa quidem pleura sana inventa est; pulmo autem qua dorsum spectabat, magna cum duritie inflammatus. Cæterum alter pulmo multis quidem locis ad pleuram alligabatur; sed erat illæsus. In pericardio multa aqua. In cordis caveis polyposæ concretiones plures latebant, major in auricula dextera, minor in adjuncto ventriculo, quarum illa in venas Cavas, hæc in Pulmonarem arteriam producebatur: hac vero minores in ventriculo sinistro duæ, impari inter se magnitudine; harum major in arteriam Magnam, minor in sinistram auriculam se extendebat.

60. Riverius hallucinatus sit, an non, & si forte sit, an ea dumtaxat ratione, definire non aulam. Nam & aliam interdum esse erroris causam posse scio. Quam, cum proximam historiam legeris, declarabo.

61. FŒMINA annos nata plus sexaginta, plethorici habitus, & obesi, prehensa est Kalendis Decembris thoracis dolore in dextera potissimum parte, cum vehementi febre, magna siti, ulcerosa corporis lassitudine: nec respirare poterat sine dolore. Mittitur sanguis, atque alia ex arte præstantur; sed frustra. Imo illa augetur lassitudo, mens torpida fit, atque adeo subdelira. Tandem sputum, quod antea modicum erat, nec glutinosum, rotundum ejicitur, & purulentum: respiratio fit laboriosior: delirium accedit: & mors duo-

T

de-

(1) n. 55.

(2) n. 56.

(3) S. 5. Aph. 12.

(4) De Medic. l. 2. c. 7.

(5) n. 56.

(6) Vid. supra, n. 57.

devigesimo morbi die. **THORACE** recluso, cum dexter pulmo a pleura, cui adhærebat, separaretur, multum purulentæ materiæ erupit, scilicet ex abscessu in pulmonari substantia, circa quam magna erat inflammatio; pleura tamen illæsa. Sinister pulmo erat sanus. Venter dexter cordis mediocrem polyposam concretionem; alter inchoamentum dumtaxat continebat ejuscemodi concretionis.

62. Nunc si relegas quod etiam in dissectione cujusdam Virginis supra (1) a nobis scriptum est, dum manu tentaretur pulmonis a pleura, cui arcte adhærebat, separatio, illum ob frigiditatem disruptum esse, simulque ex abscessu, quem continebat, magnam ejecisse copiam saniosæ materiæ; facile intelliges, quam proclive sit, ut illud accadat, de quo ante hos quinquaginta annos monui in Bononiensi Scientiarum Academia (2), quod monitum non indignum censuit cujus benignissimam mentionem faceret in suis immortalibus Libris (3) Princeps, & Dominus meus, beneficentissimus litterarum, quas ipse eximie ornabat, Patronus, **BENEDICTUS XIV.** Pontifex Maximus. Fac enim, aliquos, ut haud semel ego vidi, vel celebres in vulgus Medicos, in ægris invisendis multum, in cadaveribus autem introspectandis leviter, aut nihil exercitatos, hominis, qui non sine pleuritidis signis obierit, dissectioni interesse, per inexpertum, ut sæpe accidit, Chirurgum institutæ, huic autem pulmonem a pleura remove conanti id contingere, quod in hac Muliere (4), aut in illa Virgine (5), ut disrupto repente abscessu in ea parte pulmonis, quæ arctius pleuræ affixa fuerit, pus erumpat, puris vero, & dilaceratæ annexi pulmonis reliquæ ad pleuram, ut solent, etiamtum restent adhærentes, cum pulmo reliquus, emissio pure statim concidens, abscessus cavum contraxerit, & fere occultaverit, aut siquid hujus ostendat, effectum potius, & partem cujusdam proximi in pleura suppurati tumoris ostendere videatur. Noli dubitare, quin continuo pronuncietur, satis

esse quæsitum, pleuram ab se evidenter conspectam putrefactam, corruptam, & collecto pure manantem, præjudicata opinione nullam erroris suspensionem relincente: qui perquam facile vitari potuisset, ubi reliquis illis, cauti, & diligentis Professoris manu abrasis, sub iis pleura aut levissime affecta, aut etiam, quemadmodum Valsalvæ contigit (6), sana prorsus, & omnino illæsa resecta esset. Non propterea tamen nego, solertibus, & exercitatis Anatomicis magnam interdum pleuræ ipsius læsionem post thoracis internas inflammationes occurrisse. Tantum quid de jactatis inter minus expertos Observationibus suspicer, non reticeo. Nunc quoniam a plerisque eorum, qui de sede harum inflammationum, pleuræ asserenda, pulmoni autem abjudicanda laborant, omnem pene sensum visceri huic adimi, animadverti; unam, haud amplius, eamque perbreve, Valsalvæ Observationem, unde contrarium possit confirmari, subjiciam.

63. **ANUS** septuaginta annorum, duos circiter menses de interno thoracis dolore conqueritur: non tussit: non exspuit: in neutrum cubare potest latus. Denique moritur. **PULMO** uterque nigris erat distinctus maculis: dexter præterea qua vertebra spectabat, durus, & exulceratus; quanquam nihil apparuit saniosæ materiæ.

Ingentis magnitudinis polypus in ventriculo cordis dextero, hinc per ejus utrumque orificium in vasa, & vasorum ramos se producebat, & mole sua multum auriculam dexteram dilataverat.

64. Si polypum, seu potius; quando ne illa quidem fuerunt polypi signa, quæ vulgo proferuntur, ut neque auriculæ dilatata; seu potius, inquam, polyposam concretionem, tunc polypi nomine etiam a Valsalva indicari solitam, vitæ ultimo tempore, non secus ac nigras illas pulmonum maculas, productam intelligis, (7) & auriculam per se laxam, eoque tempore ob infirmissimas suas vires minus resistentem dilatasse; reliquum est nempe, ut internus ille thoracis dolor haud alibi sedem per

duos

(1) n. 11.

(2) Vid. ejus Comment. loc. cit. supra, ad n. 57.

(3) De Servor. Dei Beatific. l. 4. P. 1. c. 18.

(4) n. 61.

(5) n. 11.

[6] n. 61.

(7) Vid. Epist. 24.

duos menses habuerit, quam in pulmone exulcerato.

65. Nunc quando bene longam seriem habes Valsalvæ Observationum; unam enim & triginta ante hanc ultimam proposuimus; si forte quæres, utra in thoracis parte sæpius fuerit inflammatio; longe aliter ipsi accidisse, invenies ac Doctissimis illis Viris, qui dextram ut plurimum ab ea affici, sinistram autem rarius, scripserunt. Namque ubi cadavera seposueris, in quibus Valsalva utramque partem inflammata deprehendit; reliquorum ferme totidem reperies a sinistris, quot a dextris inflammationem habuisse: idemque propemodum ex nostris quoque duodeviginti, protinus mittendis, Observationibus cognosces. At enim illud, inquires, non de pulmonum dumtaxat, sed de pulmonum, & pleuræ

conjuncta inflammatione scripserunt. Tu vero ne sic quidem cum illis congruere invenies Valsalvæ Observationes. Quarum cum quatuor, haud amplius, utramque conjunctam inflammationem proponant (1); eæ ipsæ omnes proponunt a sinistris. Nostrarum autem si una (2) congruit; altera (3) non satis congruit. Multo igitur & plures, & ampliores videntur requiri Observationum series, ut de re hac aliquid pro certo statuatur, suscipiaturque ex Anatome explicandum, cur pleuritis a dextris frequentior, sed mitior sit. Cujus problematis enodatio, quam Præstantes Viri non minus modeste, quam ingeniose, dederunt, an magis per Anatomen illustrari, & perfici possit, cum minus præcox videbitur; tunc ipse existimabis. Interea autem valebis.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XXI.

Absolvitur Sermo de Pectoris, Laterum, & Dorfi Dolore.

Eodem ferme ordine, quo Valsalvæ Observationes, meas quoque ad te scripturus, ab iis initium capiam, in quibus intima Thoracis Inflammatio, illæsa prorsus pleura, sedem habuit in pulmonibus.

2. MULIER ex peripneumonia, nec sine pulsum inæqualitatibus, mortua erat in Bononiensi Nosocomio S. Mariæ de Morte A. 1706. Martio mense, cum ego pro Valsalva, Parmam accersito, cadavera in Theatro Anatomico diffecarem.

PULMONES compactam, ut in hepate est, substantiam habebant: pericardium autem multam aquam. Cordis exterior facies primo aspectu corrosa maximam partem videbatur: nec erat tamen; sed inæquales concretiones, ipsi adhærentes, id mentiebantur: quibus nullo negotio amotis, extima cordis membrana lævis, & integra se ostendit (4). Interiori quoque fa-

ciei pericardii adhærebant concretiones alia, a prioribus prorsus sejunctæ, sed ejusdem generis; ut facile conjiceret, utrasque pariter ex crassioribus, quæ ab illa aqua secessissent, particulis coaluisse. In cordis ventriculis, & auricula dextera magnæ albæ, nec firmioris tamen structuræ, concretiones polyposæ. In fellis vesicula calculi duo nigri, sic satis duri, ad cubi formam accedentes, impari magnitudine; sed neuter parva.

3. JUVENEM torosum, annos natum duodeviginti, quem Venetiis intra octo circiter dies peripneumonia sustulerat, Amici mei Viri docti a me petierunt, ut persequerem mense Decembri A. 1708. multo magis ut quæ secundum naturam essent, pleraque diligentius cognoscerent, quam ut quæ ad morbum attinerent. Ad hunc tamen quæ spectarent, hæc demonstravi.

PULMO dexter arctius undique adhæ-

T. 2

(1) n. 51. 53. 55. 56.

(4) Vid. Epist. 25. n. 24.

(2) Epist. 21. n. 33.

(3) Ibid. n. 34.

hærebat vicinæ per tenuem quandam membranam. Eiusdem superior lobus durissimus, gravissimusque, quippe ex substantia hepar referente, quam & pars reliqua ejus pulmonis, & sinistri pars maxima quadantenus ostendebant. In sinistro thoracis cavo aqua multa, eaque cruenta, & quasi nigricans: cujusmodi aqua, nec pauca, in pericardio quoque erat. Cordis auriculam dexteram, facile videlicet cedentem, sanguis plurimus extremo, ut censui, tempore in ea resistans, multum dilataverat. Niger is erat, & grumofus, nec sine polyposa concretionem tenaci, & magna, cujus pars in subjectum ventriculum pertinebat: altera autem, huic substantia non dissimili, sed teres, in arteria erat Pulmonari. Nulla autem in sinistro ventriculo, adjectaque auricula, in quibus ne sanguinis quidem, nisi forte inter disseccandum effluerat, quidquam inveni. In Ventre aliqua aquæ copia fuit; jecur ad crepidinem lividum: intestina, alicubi subrubra, grave olebant.

4. SENEX annorum septuaginta quatuor, staturæ humilis, cauponas frequentare solitus, his ultimis annis obnoxius pulmonum inflammationi, hac novissime in Patavino Nosocomio intra octiduum confectus fuerat. Peculiaris symptomata, eo tempore animadversa, non fuit qui accurate satis narraret: quamobrem ipsa, ut in duabus pariter superioribus historiis feci ob eandem causam, non refero. Hoc unum, quod pro certo scire potui, non reticebo. Nullo prorsus symptomate, quod speciatim ad describendum cordis vitium attineret, hic laboraverat; non deliquis, non palpitationibus, non pulsuum, qui parvi cæteroquin erant, inæqualitatibus, neque aliis ejusdemmodi. Quæsi vi enim hæc diligentius postquam ad absolvendam Anatomen Publicam A. 1730. ejus cadavere usus fueram. PULMONES undique erant pleuræ annexi. Dexter pars summa dura, & nigricans: ejusdemque pulmonis sanguifera vasa connexa arctissime cum bronchiis: interque ea vasa unum animadversum est, quod ad tractum aliquot digitorum erat dilatatum; eo autem emenso tractu, ad ju-

stam diametrum redibat. Sed & Bronchialis arteriæ truncum existere vidi ex arteria Magna insolita amplitudine, ut diametro esset triplo propemodum majori, quam solet. A posteriore autem superficie sinistri ventriculi cordis, intervallo gemini digiti transversi supra mucronem, extrorsum prominebat tuberculum, mediocris cerasi magnitudine, & figura, cujus dimidium exstabat, dimidium intra substantiam cordis se immittebat. Erat instar alicujus hydatidis ex iis, quæ intra alia viscera, pulmones puta, aut renes, ita innascuntur, ut parte sui aliqua promineant tamen. Sed compunctum paucam emisit aquam; turbidiorem autem humorem retinuit. Qui ex prorsus aperto eductus est una cum membranula, in qua alba quædam erant, & mucosa, tum particula quasi tendineæ duritiæ. Visa est ea membranula locum intimæ tunicæ in tuberculo obtinere; nam exterior erat altera densa, & albida, intus aspera, & inæqualis, quæ universum cingebat tuberculum; ut suo quodam modo ad eos tumores videretur referendum, qui, ut Celsus (1) loquitur, *ex parvulo incipiunt, & diu paulatimque crescunt, & tunica sua includuntur*. Quam ego tunicam dum a circumjecta carne separarem, hanc sanam reperi tum circumcirca, tum qua tuberculum inter, & ventriculi caveam intercedebat; neque enim illud ultra dimidium crassitudinis ejus, in quo creverat, parietis se multum extendebat.

Denique sinistra cordis auricula multo quam soleat, longior, & in facie interna. Aortæ frequentes ossæ squamulæ conspiciantur, ad curvaturam præsertim, & prope cor sic tamen ut earum apparerent dumtaxat inchoamenta pone valvulas Semilunares. Cæterum illarum aliquæ etiam alibi, & nominatim ad Coeliacæ orificium, non deerant.

5. De cordis tuberculo hic primum dicam, quod dixi cum id Auditoribus ostenderem, ex hac quoque observatione intelligi, non satis cum vero congruere Pliniana (2) illa verba: *solum hoc viscerum (cor) vitiis non maceratur, nec supplicia vitæ trahit: læsumque mortem illico affert*. Nunc addo:

(1) De Medic. l. 7. c. 3.

(2) Nat. Hist. l. 11. c. 37.

addo : nec satis cum vero convenire ple-
 rorumque opinionem, nimirum cor laesum
 sine aliquo, aut pluribus eorum sympto-
 matum esse non posse, quorum nullum in
 hoc Sene fuisse, retuli. Quænam autem
 fuerint in Veslingii nostri Observatione,
 rariore ob sedem, ad idem tamen ac mea,
 genus attinente, Rhodius (1), qui illam
 proposuit, peculiariter docere prætermisit.
 Quantum enim certum est, exemptum e
 dextera illa cordis auricula, non polypo-
 sum quidpiam fuisse, ut in aliis quibus-
 dam Observationibus dubitamus, sed ve-
 rum *in quo nihil puris, folliculum*, quip-
 pe *venulis ei ad nutritionem annexis*, tan-
 tum quoque evidens est, hydropem, &
 pus initio morbi excretum pro peculiaribus
 illius signis haberi non posse. Cæte-
 rum quod ad præsens attinet institu-
 tum; pulmonum inflammationibus, qui-
 bus noster Senex obnoxius fuerat, num
 illius tuberculi initium, augmentum-
 que imputandum est? Vidisti enim
 ex superiore Epistola, atque adeo ex dis-
 sectionibus, hac quoque productis, quam
 crebro in peripneumonia serum in peri-
 cardio cumuletur, idque crassius, & alie-
 nis foetum particulis, quæ aut secedentes
 cordi adhærere, aut quapiam alia ratio-
 ne nocere possint vel postquam inflamma-
 tio finita est. Quin etiam videbis, quæ
 de corde ex pulmonum inflammatione in
 non paucis dilatato infra (2) attingemus:
 & conicere inde poteris, ut hic auriculæ
 sinistrae evidenter, ita subjecti quoque ven-
 triculi substantiæ, quamvis non ita mani-
 festo, vim fieri potuisse. Sed illa facile
 videntur, sæpius prægressæ peripneumonix
 esse adscribenda, quod Bronchialis arteria
 multo esset crassior, quod vasorum, bron-
 chia stipantium, aliquod esset varicosum,
 quod ea vasa cum bronchiis multo arctius,
 quam soleant, cohærerent, fortasse etiam
 quod pulmones undique cum pleura coa-
 luisent. Cursu enim sanguinis per hos a
 crebris inflammationibus retardato, & ex
 parte impedito, vasa, & pulmones ipsi
 distendantur, necesse est, eoque illa ar-
 ctius bronchiis, hi pleuræ se applicent;
 quæ autem a sanguine tunc sæpius per se

viscido, mora autem viscidioris facto ex-
 primuntur particulæ, glutinis instar partes
 cum partibus connectant. Cur autem plus
 humoris, magisque crassi, tunc exprima-
 tur, utque præter pulmones aliæ simul
 partes, in ventre etiam, sæpe inflammatione
 corripiantur, aliæque ejuscemodi cum satis
 fuerint proximis Litteris (3) explicata;
 noli expectare, ut his iterem: quæ causa
 nimirum fuit, ut duabus historiis, ante
 hanc propositis, nullam adnotationem sub-
 jicerem. Quod vero in tribus hisce Obser-
 vationibus signa non retulerim sigillatim,
 quæ peripneumoniam comitata fuerant,
 non mea in perquirendo, aut describendo
 incuria factum est, sed eorum, ut dixi,
 qui ægros viderant: quamquam sunt in-
 terdum causæ, propter quas ne illis quidem
 ipsis, qui ægros vident, pleraque, aut cer-
 te quædam signa perspicere satis liceat.
 Juvat hic secundum singulas, quas profe-
 ram, ejuscemodi causas, singulas historias
 producere, initio capto ab dissectione, quam
 per illos eosdem dies, quibus primam (4),
 in eademque occupatione Bononiæ institui.

6. **STRUCTOR**, sive, ut vulgo ap-
 pellitant, Faber Murarius annorum circi-
 ter triginta ex labore in febrem incidit.
 Huic se addiderunt periodici quotidiani
 rigores, quorum demum tempore coepit
 delirare. Sed cum delirium, quod mox fi-
 niri quotidie consueverat, assiduum deni-
 que factum esset, exinde æger in pejus
 ire. Erat delirium triste, & querulum:
 pulsus æquales: sanguis e naribus nonnun-
 quam prodiit. Etsi venam semel, iterum,
 tertium secuerant, atque alia, quæ e re
 ægri fore credebantur, non omiserant; is
 tamen sensim quidem, sed semper in pejus
 labens, mortuus est. **CADAVERIS**, no-
 na a morte hora dissecti, viscera etiam-
 tum fumantia calebant: & sanguis ex eo-
 rum incisis venis fluidus, calensque exhibat;
 tametsi polyposæ concretiones eductæ sint
 postea non modo e Cruralibus venis, sed
 etiam e corde, unde in Pulmonaria vasa
 alterius saltem lateris producebantur. Pul-
 mones, si anteriorem partem excipias,
 quæ albida, & sana erat, fere ubique na-
 turalibus duriores fuerunt; a dextris au-
 tem,

(1) Cent. 3. Obs. Med. 4.

(2) n. 34.

(3) n. 34. 37. 44.

(4) n. 2.

tem, & superiore præsertim lobo, durissimi, gravissimique, distenti, rubri, ex densaque substantia compacti. In Ventre splen magnus.

7. Delirio supervenientis peripneumonix quæ signa, ad doloris præsertim naturam, sedemque attinentia, satis queas ab ægro accipere? Facile autem potest, id quod indicata, & producta in VII, & in superiore Epistola tot monstrant exempla, utrumque hoc malum conjungi tum ob polyposas particulas sanguinis pronas ad resistendum, tum etiam quia delirus sæpe, diutiusque obliviscitur spiritum ducere, eo-que sanguinem per pulmones promovere: peripneumonicus autem, ut minus liberum habet sanguinis cursum per pulmones, sic hujus expedito a partibus regressui obicem habet jam paratum; addo, a superioribus præcipue cum Superior vena Cava a distento pulmone premitur, velut in proposito Structore. Itaque sæpius rubere, ac turgere partes superiores in hoc morbo exterius, videmus, ut proclive sit quid interioribus quoque accidat, aut certe immineat, intelligere. Quo minus miratus sum cum alias, tum maxime An. 1730. cum in publico cerebri anatomen docerem, de pluribus, quæ aperta habebam, capitibus ne unum quidem fuisse, in quo cerebri vasa distenta sanguine non essent; quippe casu factum erat, ut omnia sumpta essent ex hominibus, quos tunc vagans interemerat peripneumonia: nec defuit ibi in singulis effusa aqua, sicuti in thorace quoque peripneumonicorum sæpenumero effusam videmus. Sed de his Epistolam releges VII; nolo enim hic repetere, quæ in illa sub num. præsertim I. & 12. huc attinentia proposita sunt.

8. Causa etiam est altera, cur ægri ab inflammato pulmone nullam aliquando molestiam percipiant, sensus hebetudo sive ob cerebri, sive ob nervorum, sive ob pulmonis, aut pleuræ annexæ laxitatem. Et ob cerebrum quidem, nervosque exemplum habes in duobus Senibus, quorum alterum in VI (1) alterum in XI (2) Epistola descripsi. Utrique erat pulmonis inflammatio. Sed alter semisopitus, ac tardus ad in-

telligendum, vel tum negabat, se molestum quidpiam in thorace sentire, cum etiam tum percipere maxima ex parte debuisset. Alter vero ex apoplexia hemiplegicus, qui tota corporis parte dextera nihil sentiret, non mirum, si pulmonis, ab illa eadem parte inflammati, nullum prorsus haberet sensum. Reliquum est, ut idem a pulmonis, pleuræ annexæ laxitate posse fieri, exemplo indicem.

9. AGRICOLA annos natus ad triginta quinque cum ex alto cadens, dexterum latus contudisset, in Bononiense S. Mariæ de Morte Nosocomium exceptus fuerat. Postquam curatione, quæ conveniebat, adhibita, & respiratio, & cætera satis recte se habebant, jamque homo dimittendus videbatur, coepit is pane, aliisque crassis alimentis clam se adeo ingurgitare, ut in ardentem febrem inciderit, mox etiam in spirandi difficultatem, quam nullus tamen comitabatur thoracis dolor. Administrata sunt quæ morbus requirere videbatur, inter quæ una, atque altera sanguinis missio. Sed frustra omnia. Nam jacens, ut solebat, in dorsum, & stertens, & pulsibus, qui magni antea fuerant, vibratis, & frequentissimis cum per hæc ultimos traxisset dies, intra octiduum, ex quo ardens febris invaserat, mortuus est circa medium Aprilis A. 1706. CADAVER postridie secimus, in quo prius laudabilem habitum, sed faciem, & collum, ut in strangulatis, livida, & livens quoque abdomen non ad illa modo, sed late etiam circa medium spectavimus. Pulmones undique ad pleuram adhærebant tum per membranas, tum per se, ut a primo videbatur. Verum si diligentius attenderes, inter pulmonum membranam, quæ sana erat, & pleuram flavam, tenuisque intercedebat concretio ita disposita, ut alteram mentiretur membranam. Cum hac, ubi pulmonem avelleres, pleura ipsa ultro sequebatur. Sinistri pulmonis lobus inferior prægrandis, & gravis, totusque durior, & hepaticam substantiam referens. Reliquæ pulmonum partes non illaudabiles. In pericardio multa aqua subflava, & turbida. In singulis cordis orificiis, & auriculis poly-

(1) n. 12.

(2) n. 13.

lyposæ concreciones : quas inter maxima , quæ in auricula dextera , inde ramos promittens in ipsas usque Jugulares venas. In Ventre se præ cæteris offerebant Crassa intestina , quippe aere turgida . Sed magis attendendæ imæ Ileï partes , quæ ad magnos tractus undique ex atro rubebant , sanguiferis vasis , non secus ac post injectam coloratam ceram , manifestissimis : gravis autem erat odor , qualis solet intestinis inflammatis . Hepar subalbum , nisi quod ad limbum livescebat , intus variegatum marmoris instar . Ejus vesicula pauca cum bile , nec prorsus naturali . Lien magnus , albicans , laxior .

10. Pleuram , quæ adhærentes pulmones facillime sequeretur , si laxam fuisse , agnoscas ; possis inde , ut opinor , assequi , cur pondus inflammati lobi non sentiret .

Verum etsi hanc , aliasve præterea causas proferri interdum posse , nec sine veri similitudine , censeam , cur peripneumonici quidam auctum adeo pulmonis pondus non percipiant ; me tamen fateor in eorum nonnullis hujus rei causam , quæ mihi quidem satis placeat , non videre , multoque etiam minus , cur cætera hujus morbi signa ipsa quoque partim desint , partim levia adeo , & obscura sint , ut vix cum inevitabilis mors jam imminet , a Medicis , imo ne tum quidem nonnunquam , sed tantum post dissectionem cognoscatur .

Intelligis , me de re loqui maximi momenti , & cujus notæ , atque indicia diligentissime sint quærenda , ac pervestiganda , ut siquando incidat , liceat noscere , & satis tempore occurrere . Atque utinam Valsalva , a quo primam hujus rei mentionem audiui , in suis quoque schedis commemorasset , signisque nonnullis designasset . Verum sive hæc ob casuum raritatem animadvertere , nisi ægris jam desperatis , non potuit , sive animadvertit quidem , sed postremis annis , cum videlicet assiduis prohibitis occupationibus , vix amplius quidquam ejusmodi , chartis mandabat ; nihil certe in ejus scriptis reperire potui , quod huc attineret . Igitur quod ab ipso audiui , & ego vidi , communicabo , a brevi incipiens historia , cujus eam partem , quæ ad morbum spectat , Valsalva narravit ; quæ

autem ad dissectionem , illam vero ipse vidi , ut qui cum Valsalva cadaver secui .

11. FRANCISCUS CORALLIUS Bononiensis , jam senex , catarrhali affectione , ut homines id ætatis solent , sed levi adeo in speciem detinebatur , ut ne dignam quidem crederet ob quam Medicum accersendum curaret . Itaque casu factum est , ut cum postridie domo exire cogitaret , domesticis autem id æquo maturius videretur , ab his Valsalva rogatus sit , ut hominem sibi notum , & familiarem obiter videret , ab eoque consilio abduceret . Venit igitur postridie mane , & ea animadvertit indicia , quæ sibi in quibusdam aliis ejusmodi casibus adnotata vicinam mortem , præter adstantium opinionem , significaverant . Quamobrem sevocatis domesticis , nihil tale suspicantibus , quid immineat , continuo demonstrat ; & quamvis æger nullum in thorace sive gravantem , sive pungentem dolorem percipiat , imo sibi ipse satis bene habere videatur ; tamen pulmonis inflammatione , eaque jam desperata , teneri , confirmat . Prædictionem comprobavit eventus ; nam intra duodecim horas , aut eo citius mors ingruit . Morbi autem cognitionem sectio cadaveris confirmavit . THORACE enim aperto , lobum superiorem pulmonis dexteri tumidum , durum , sanguine infarctumprehendimus .

12. Hic minime dubito , quin duo quæras , alterum , qua ratione Valsalva rem explicaret ? alterum , quibus signis fuerit ad dignoscendum , prædicendumque permotus ? Quod ad primum attinet ; miranti mihi , qui fieri posset , ut infarcti pulmonis pondus minime sentiretur , nihil aliud memini respondisse , nisi id quod similiter mirarer , nempe scire se , plumbeum globum duas pendentem uncias , bellico instrumento , quod *moschetto* vocitamus , ejaculatum , in pulmone hæsisse , neque ponderis sensum fecisse . De signis autem illis , ut in historia , quæ aberant , memoravi , ita quæ aderant , non omissurus eram , si Valsalva pariter narravisset . Verum cum sileret ipse , ego autem per se editurum sperarem ; nolui tunc iteratis interrogationibus importunus videri . Casus tamen

tamen fecit, ut quæ illa fuerint, conjicere me posse credam ex iis, quæ hic A. 1730. in Celeberrimo Professore Antonio Vallisnerio, quem eodem morbi genere nobis ereptum fuisse, cenſeo, non ſine magno animi dolore adnotavi.

13. In illa epidemica catarrhalium februm Constitutione, quam Epistola tibi descripsi XIII (1) communi morbo prehenſus eſt pridie Idus Januarias, fere omnibus levi, & ſalubri: ipſi vero levi pariter in ſpeciem, ſed lethali, ſive quod laxioribus eſſet pulmonibus, ſive quod viſcida materia tunc plurimum abundaret, ſive etiam quod tametiſi annos natus ad LXIX, tamen ut cruda erat, & robuſta ſenectute, morbum in primo ipſo initio, nec ſemel quoque in progreſſu nonnihil contempſerit. Et is ſane erat, qui videretur poſſe contemni. Namque; ut omittam quod a duobus accepi Medicis, qui ſecundo die forte inviſerant, alter ſub meridiem, alter ad vesperam, in pulſibus nihil ferme fuiſſe febrile, imo eos ad vesperam fuiſſe rariores, neque alia tibi narrem, niſi quæ vidi ipſe, & inveni; cum die quarto gratulatum quaſi ad convaleſcentem veniſſem, & cibo jam ſumpto ſedentem in lecto offendiſſem; faciem, reſpirationem, vocis vim, & cætera ejuſmodi, quorum ſpectando, audiendove ferri iudicium poteſt, omnia qualia in ſano ſolebant eſſe, deprehendi. Tum ille, ut erat officioſus, vides, inquit, cujuſmodi meus fuerit morbus, neque me tibi purgare oportere, ſi te propterea non advocavi. Cum aſſediſſem, & ille tuſſiret aliquando; materiam, quam facile eduxerat, inſpexi, vidique ſic ſatis concoctam. Linguam oſtendit; viſcidula erat, & alba. Brachia porrexit; carnes erant; ut ſani hominis pulſus autem æquales, & moderata magnitudine, ac robore, juſto inter iectus ſingulos intervallo, niſi potius paululo longiore, ut ad raritatem vergerent. Hæc ut dixi, die morbi quarto. Poſtridie miſi, qui ſalutaret meo nomine. Vel magis alacrem eſſe retulit, ut in lecto ſedens quandam epistolam dictaret. Sexto die, etſi ob publicum Gymnaſii negotium eram occupatiſſimus, mane

tamen ſic in tranſitu inviſere Amicum volui. Ecce autem longe alium ac nudius tertius invenio. Facies decolor, demiſſa, concidens; reſpiratio difficilis; vox humilis, & languida, & tanquam ex profundo educta: expectorata materia omnino perpauca, crudiſcula, & permiſto hic illic ſanguine obſoleti coloris, infecta. Percuſſit illico animum tanta mutatio, eoque magis, cum mihi ut ſe haberet, quærenti, & cur iis horis; erant enim duæ ante meridiem, tempeſtas autem præfrigida; ſic in lecto ſederet? eodem ſe modo, vel etiam meliore, quam biduo ante videram, habere, reſpondit. Tum ego: num ſenſum aliquem ponderis, num dolorem quempiam, num calorem forte percipis in thorace? Diſerte negavit. Hoc tantum addidit, ſe in læva pectoris extrema parte eam a tuſſi moleſtiam ſentire, quam omnes ſolent, eoque contemnere: quod vero ſiti, ut ſæpe etiam diebus ſuperioribus, vexaretur, ne propterea calorem ullum internum ab ſe percipi, ſuſpicarer; ſuæ enim ſitis ſedem adeo in viſceribus non eſſe, ut quidquid aquei coactus biberet, a ventriculo reſpui, ſentiret: eſſe illam ſedem non infra fauces; has enim viſcida obſideri materia, qua etiam eorum, quæ ſumeret, ſibi guſtus obtunderetur, vini quoque, cujuſ pauxillulum, ut in morbo a lenta materia factum, ſe pridie, aſebat, hauſiſſe. Etſi mens, ut ex ſermonibus hiſce intelligis, quos non continenter tamen habuit, probe vigeſcit, etſi lingua, carnes, pulſus, niſi quod hi minus erant validi, non ſecus ſe habebant, ac die quarto, urinas autem, quas non vidi, confirmavit ipſe omnino bonas, & ſemper fuiſſe, & adhuc eſſe; mihi tamen, præter expectoratae materiae qualitatem, ſummamque imminutionem; reſpiratio, vox, facies magis magisque pene in ſingula momenta uſque adeo diſplicebant, meum ut dolorem, quantumvis oculare ſtuderem, vultu ipſo nonnihil proderem. Tum ille: quid dubitas? ad ſummam, huic pulſui; digitis autem carpum tangebatur; credendum eſt. Sed me interea prodiſtricis quorundam morborum naturæ non ignarum, & Corallii (2) probe me-

(1) n. 4.

(2) ſupra, n. 11.

morem, ista ipsa certiore in metum agebant, quod tantum suum non sentiret morbum, & quod cum pravis cæteris signis alia, & in his urinæ, ac pulsus præsertim non consentirent: cur enim hic non frequentes, sed rari potius? Quæsiui igitur, num sanus rarioribus forte pulsibus esse consueisset? Quod cum negasset, subiecit, a sexagesimo anno intermittentes, ut seniores non pauci solent, habere coepisse; eas intermissiones his diebus desisse, indicio videlicet alicujus impetus paulo majoris. Hoc unum, & sitim, febris alicujus indicium reperi in morbo usque adeo jam progresso, ut intra viginti quatuor exinde horas Virum sustulerit multo longiore vita dignissimum.

14. Noli mirari, si forte aliquid hic a me habes paulo aliter atque in ejus Vita proditum est. Familiares enim, quibus utebatur, Medicos, & amantissimam præterea Uxorem, & lectissimos Filios interea alium post alium epidemica febris prehenderat, ut cum extremis illis diebus omnes in lecto essent, satis absolutam notitiam eorum, quæ ipse tum vidi, atque animadverti, ad Generosissimum, & Eruditissimum Vitæ Scriptorem mittere non potuerint. In eo rerum statu, continuo dedi operam, ut Medici, & quidem experientissimi, advocarentur, si forte iis aliter ac mihi videretur, & meritissimus æger auxilio adhuc aliquo servari posset. Atque utinam ipse deceptus essem. Sed actum jam erat, omniaque semper vel manifestius in præceptis ruere pergebant, facie jam prorsus facta, qualis in cadavere esse solet, respiratione difficiliore, sputis denique omnino suppressis. Ipse tamen, ea erat deceptoris morbi indoles, Medicorum alteri ad vesperum redeunti, & quid ageret roganti, melius se habere respondit. Et quamvis totam noctem stertore, & magna spirandi difficultate vexatus, vix tandem mane perpaucis ante mortem horis, cum pulsus jam facti essent frequentes, & humiles, suum sibi morbum imposuisse agnovit, ingenueque, uti solebat, iis, qui aderant, fassus est. Ex quibus hæc ipse cognovi: etenim ex quo inevitabilem, at-

Tom. II.

que adeo jam proximam Collegæ amicissimi jacturam perspexi, præ dolore interesse non potui. Multoque minus cadaveris sectioni, si habita esset, interfuissem: quamquam neque apud me, neque apud eos, qui post me inviserunt, Medicos Doctissimos dubium fuit, quin illum pulmonis inflammatio sustulerit tanto perniciosior, quanto magis latenter, & occulte irrepsit, ut cum denique cognoscere licuit, curare amplius non licuerit. Quo magis signa insidiosissimi morbi a Medicis, quotiescunque inciderit, adnotanda sunt diligenter, si forte aliquod inveniatur, quod aut perpetuo, aut crebrius saltem adjungat se morbo jam tum quando occultissime incipit. Nam etsi illa etiam, quæ postquam prorsus confirmatus est, comitantur, haud omni careant utilitate non modo ne ab ægri fiducia, & aliquot non malis indiciis fallamur, verum etiam ut instans exitium prædicamus; tamen longe utilius est latens periculum, ni continuo occurratur, dignoscere, morbumque inter initia oppugnare.

Sed tibi fortasse in mentem nunc venerit suspicari, quæ ego signa desidero, illa jam a Sydenhamio (1), & Boerhaavio (2) animadversa fuisse, & proposita, ubi Peripneumoniam, quam *notham* uterque vocitant, descripsere. Verum si eorum, quæ viderunt ipsi, & eorum, quæ ego in Vallisnerio adnotavi, descriptiones paulo attentius conferas inter se, an ejusdem sint morbi vehementer dubitabis, quamquam nec satis illi conveniunt inter se. Nam potulentorum omnium vomitum, urinam turbidam, intenseque rubentem, a tussi capitis dolorem tantum, ut hoc videatur in partes dissilire, dolorem item omnis thoracis, & quædam alia, quæ Sydenhamius proponit, Boerhaavius ne memorat quidem: imo in urina vix aliquid, unde timendum sit, spectari indicat. Contra, docet ipse, prostratum esse jam inde ab initio omnem fere animi motum, videlicet, ut mentis Boerhaavii conscius Vir Celeberrimus interpretatur, hebetudinem esse insolitam, dum nullis fere animi motibus amplius afficiuntur tales ægri, sensusque externos, & internos torpere: quod

V

in

(1) Obs. circa Morb. Acut. Hist. S. 6. c. 4.

(2) Aphor. de cogn. & cur. Morb. §, 867. & seqq.

in Sydenhamio frustra quæras. Inter utrumque autem convenit, si paulo habitiores, & crassi, aut si pituitosi, frigidi, catarrhosi, liquoribus spirituosus, vini maxime spiritui, plus æquo sint addicti, aut ebrietati in primis a valide calefacientibus, eos præ cæteris hoc morbo corripi: nunc incallescere, nunc frigere, seu vagis horripilationibus affici: anhalos esse, sive spiritum crebro, ac celeriter ducere: oppressionem pectoris, sive pulmonum coarctationem non deesse: nec unum, aut alterum, quæ mox perpendemus. Nunc si ea, in quibus duo isti Medici peritissimi tum discrepant, tum conveniunt inter se, cum iis conferas, quæ nos descripsimus, sciasque præterea, Vallisnerii colorem optimum, adstrictum habitum, laudabilem in ciborum, potionumque usu consuetudinem; facile intelliges, quantum ejus morbus ab eo distaret, quem illi describere. At enim, inquires, conveniebat in eo, quod vix caloris, febrisve indicia de periculo monerent, cujus in urina, & pulsu vix ullum aderat præsagium. Conveniebat utique: etsi de inexpectato mortis periculo nihil habeat Sydenhamus, qui præterea fatetur quidem, nulla fere, præsertim in habitioribus eo morbo affectis, esse febris indicia; ibi tamen ubi docet, quomodo peripneumoniam hanc notam ab sicco asthmate internoscamus, in illa, ait, manifesta febris, atque inflammationis signa se prodere, quamvis minora sint longe, ac obscuriora, quam in vera peripneumonia. Sed fac, in his quoque utrumque Scriptorem inter se omnino convenire; nos tamen signa quærenda esse dicebamus, per quæ, si idem, qui insidiosè adeo Vallisnerium sustulit, rediret morbus, mature, aut saltem in medio cursu perniciosum ejus exitum prænosceret possemus: quod num per ea, quæ tradiderunt illi, nobis liceat, jam satis vides. Multi enim sunt ab initio fallaces morbi; sed alius aliis dignoscitur notis. Sic, ne a pulmonum inflammatione recedamus, quam fallaci specie inciperet, quam exitiosum in finem defineret illa, quæ a Præcl. Jo. Gesnero (1) descripta est, videre poteris. In ea quo-

que pulsus, & urina, signaque alia nonnulla ad speciem erant non mala. Sed horum fallaciam, quæ satis ostenderent, peculiaris indicia non deerant. Quod si morbi qui Wilh. Huld. Waldschmidium post leves molestias aliquas catarrhales Medicæ Reipublicæ improviso surripuit (2) eodem fere tempore, quo Vallisnerium, sed anno insequenti, non ignota nobis esset descriptio; signa alia quam in hoc vidimus, facile quædam legeremus. Erat enim morbus, ægri quoque judicio, & sensu, levis adeo, ut invisere ægrotantes suos ad extremum usque diem perrexerit: quo ipso die cum satis alacer surrexisset, mox ob magnum virium, ad id usque temporis nec ab eo perceptum, nec ab domesticis animadversum, languorem decumbere coactus, non multis post horis, Medicis periculi magnitudinem frustra agnoscantibus, vivere desiit. Mihi vero de signis, per quæ Vallisnerii morbus, aut ejus similior alius posset fortasse inter initia dignosci, potissimum cogitanti; ex iis, quæ die quarto in ipso adnotavi, imo vel die secundo adnotatum fuisse, dixi, illud, exempli causa, inquiri posse videtur, an siquis cum cæteris catarrhalis febris indicibus pulsus non habeat plus, minusve frequentes, sed rariores potius, quam sanus habere consuescet, an, inquam, in eo se mox prodatur ejusmodi inflammatio pulmonis. Est certe animadversione dignum, vel postquam hæc se prodiderat, pulsus tum etiam fuisse rariores. Huc adde, in eo quoque Suffocativo Catarrho, quem Schneiderus (3), ac Ettmüllerus (4) describunt, rarum pulsum inter signa proponi: qui catarrhus etsi, ut vel cæteræ ejus notæ monstrant, non est cum eo morbo, quem nos descripsimus, confundendus; tamen ab utroque Auctore fieri dicitur, cum sanguis, præsertim pituitosus, seu viscidior, aut quacunque ratione spissior redditus, in pulmonibus subsistit. Verum tu hæc melius; ipse enim nihil adhuc definitio. Hoc tantum dico, pro varia sanguinis, & corporum, pulmonumque in primis dispositione, varioque modo, quo in his illius congestio accidit,

(1) *Commerc. Litter. A. 1743. Hebd. 8. n. 1.*(3) *De Catarrh. &c. l. 5. §. 2. c. 4.*(2) *Eod. Commerc. A. 1731. Specim. 25. n. 2.*(4) *Prax. l. 1. S. 14. c. 3. art. 4.*

cidit, verisimile esse variari signa; ut modo præcipua omnia, aut pleraque inflammationis indicia occurrant, idque ut plurimum, modo nulla ferme illorum, aut etiam contraria, ut cum pulsus rarus est, denique nulla interdum, sed pulsu tamen plus minusve frequenti, velut in hac, quam protinus subjiciam, historia.

15. SENEX nonagenarius, qui ob contusum femur ab aliquo jam tempore in hoc cubabat Nosocomio, febricula, cujus nulla exterior causa, nullaque apparebant notabilia symptomata, novissime correptus, sic satis frequentibus, & debilibus pulsibus, nunquam tamen intermittentibus, sensim intra paucos dies defecit sub Novembris finem A. 1741.

IN THORACIS utroque cavo rubens aqua, non tamen multa. Ad pleuram, omnino, & ubique illæsam, sinister pulmo adhærebat alicubi; dexter vero ferme nusquam. Hic tamen in lobo inferiore tumidus ab inflammatione erat, ac durus. Cor tota propemodum anteriore facie, in sene alioquin macilentissimo, pinguedine opertum. Cum disseccando, valvulas, quæ ad ventriculi dexteri orificia sunt, omnes invenissem non modo non rigidas, aut crassiores factas, imo quæ ad Pulmonarem spectant arteriam, visæ essent ex tenuiore potius membrana, quam soleant; ubi ad alterum thalamum ventum est, æquo crassiores occurrerunt Mitrales, Semilunares autem præterea ossæ omnes ad eundem modum, atque inflexiles, introrsumque protuberantes, ut a parietibus arteriæ distarent sua facie interiore, & in medio limbo in crassum corpusculum excrescerent, quasi illud, quod ibi maximum omnium delineavi in Adversariis I. (1) non solum factum esset osseum, sed mole etiam auctius. Magna tamen arteria a corde ad eam usque partem, qua vertebri adhæret, tum Carotides, atque Subclaviæ ossæ squamulas non habuere: quæ in reliquo per thoracem Aortæ tractu conspectæ sunt. In

Ventre quoque eadem arteria, & Iliacæ iis squamulis non carebant. Pylori orificium ab una tantum parte, sua quam vocant, valvula instructum erat; ab reli-

qua tota, eaque majori, nihil ejusmodi extabat, nec unquam extitisse apparebat: insuper ipsum per se orificium multo amplius est visum, quam soleat. Renis sinistri substantia duobus in locis erat excavata, in altero magis, in altero minus: eæ cavæ humorem quasi aqueum continebant, desuper propria renis tunica conclusum. Vesica urinaria, sana cæteroque, excrescebat in herniam, cujusmodi alias (2) proposui, hemisphæricam, mediocrem, in quam, laxatis ipsius tunicis, patebat per orificium parvum, supra finem ureteris sinistri apertum. Sed vera hernia altera, quæ olim intestini alicujus partem, aut majorem quam nunc, omenti continuisse videbatur, ad scrotum occurrebat. Erat sacculus non ita parvus, ab dextero annulo, ut vocant, abdominis ferme ad testiculum usque pertinens inter eam tunicam, quæ cum musculo Cremastere adimitur, & membranam, ut videbatur, illæsam, obducentem Spermatice vasa, quorum interno lateri sacculus adjacebat. Ad idem enim latus inde unde dixi, per orificium digiti capax se peritonæum demittebat, dilatatum deinde in sacculum, & crassius factum. Omenti autem exigua, tenuisque lacinia per id orificium in sacculum delapsa, hujus parieti arctissime adnata erat.

16. Ex hac sectione, cujus aliæ partes alio attinentes a nobis in loco memorabuntur, satis est si id nunc attendas, quod spectat ad pulmones. Quorum inflammationis, suis non stipatæ signis, cum exempla protulerim; ad ea jam transeo, in quibus illam videas indicis saltem pleuritidis, quæ nusquam erat, comitatam.

17. SENEM annos natum plus sexaginta, simul febris, & pungens dolor corripuerat ad anteriorem partem lateris dexteri. Cubabat in dorsum. Lingua erat arida: pulsus magni, & frequentes. Post dies aliquot consuetæ curationis, in Bononiensi Nosocomio S. Mariæ de Morte institutæ, ita a febre, & dolore liber jam factus videbatur, ut senior ille Medicus pleniorum victum concesserit; post triduum autem ad abstergendas morbi reli-

V 2

quias,

(1) Tab. 4. Fig. 3.

(2) Advers. 3. Animad. 36.

quias, sic enim solebat, purgans pharmacum propinaverit. Cum ab hujus usu multum homo comedisset, nocte quadam proxima febris, & dolor illius ejusdem partis redierunt. Pulsus erant duri, frequentes, magni, vibrati ad diem usque ultimum, atque adeo ad paucas ante obitum horas; nam cum respiratio frequens esset quidem, nec tamen pessima, & sponte se in lecto erexisset ad sedendum, ut victurus dies aliquot videretur, mox accedente stertore mortuus est, circa medium Aprilem A. 1706.

CADAVERIS, eodem die secti, habitus illaudabilis, & macilentus, scabiosa femora, subsidens abdomen.

Thorace recluso, pulmonis dexteri superior lobus magnus, durusque se obtulit. Quem cum secarem, substantia factum vidimus hepaticæ similem, pus autem, certe puris non absimilem materiam simul cum spumoso humore effluere. In sinistro thoracis cavo aqua ex flavo viridis, mediocri copia. Pulmo qua diaphragma spectabat, itemque ad superius latus, ibique arctius, pleuræ adhærebat, flava quadam, tenuique intercedente quasi membranula. Pleura tamen nusquam in toto hoc thorace apparuit læsa. Sed ad pulmonem sinistram ut redeam; lobus ejus inferior, ater posterius, & durus, ex eadem ibi fuit substantia, quæ a dextris conspecta est, nec pure caruit, quod album ex eo defluere vidimus, cum pulmones e thorace detraheremus. In pericardio aqua multa qualis paulo ante descripta est. Ad singula cordis orificia polyposæ concretiones: quarum illa minima, quæ ad auriculam sinistram, maxima, quæ per Aortam pergebat. Quam arteriam valde latam animadverti, æqualiter tamen, nec sine indicibus supra valvulas incepturæ ossificationis. Ventre aperto, gravis ille odor perceptus est, qui ex intestinis solet inflammatis. Et sane Tenuia ad longos tractus circumcirca rubebant. Hepar; cujus vesicula subjectum pylorum, & Duodenum intestinum tinxerat plurimum, tinctura tamen ad intimas tunicas non pervadente; limbum, & proximum in cava facie exiguum tractum lividum habebat. Lienis autem sima fa-

cies valde nigricabat. Pancreas duriusculum fuit.

18. Vides igitur, pleuritidis signa in peripneumonia fuisse. Et certe cum hanc descripsit Hippocrates libro de Internis Affectionibus (1), *aliquando etiam in latere dolorem esse dixit. Quem locum Ballonius, ut in Sepulchreto ipso (2) videris, non modo animadvertit, sed insuper Observationibus confirmavit suis, maxime in iis, quibus aut thorax hydropo laborat, aut pulmo duriusculus sanie multa scatet. Sapienter autem ab eo scriptum fuisse, non in iis tantum, sed in iis maxime, vel proximæ nostræ duæ Observationes indicabunt, paucis ante superiorem hebdomadis habitæ, in eodemque Nosocomio.*

19. **LANIUS**, annos natus duodecoginta, procerus, colore ex fusco pallido, qui alias sputo sanguineo laboraverat, jam ante dies quatuor paulo infra sinistram mammillam internum, eumque pungentem, dolorem sentire cœperat, cum in Nosocomium admissus est. Pulsus erant non modo inæquales, sed & crebro intermittentes, frequentes autem, & qui parum digitis explorantium resisterent: tussis crebra, eoque sono, qui latratui esset prope modum similis: sputa crassa, in iisque albæ particulæ quasi polyposæ: difficilis respiratio: decubitus dumtaxat in dorsum. Sanguis ea die, quæ morbi videlicet erat quinta, emissus ad uncias octo, feri non plus habuit quam uno cochleari excipi posset: id erat turbidum: crusta autem flavæ, in summaque superficie, quæ concava erat, lividis punctis distincta, duos digitos alta, scissioni resistens; at subjectum crassamentum diffuens in tot quasi grumulos. In sputis postea apparuit sanguis. Cum morbus nihil remitteret, vena iterum secta est die septima. Tunc crusta apparuit tenuis; serum autem, quod aurei erat coloris, iusta fuit copia, & crassamentum naturali firmitudine. Sputo imminuto, & cæteris omnibus persistentibus, cum homo amplius loqui non posset, in dexterum autem latus se convertisset, in hoc cubans, placide, & sine stertore mortuus est octava die.

THO.

(1) n. 4.

(2) Schol. ad §. 4. Obs. 29. Sect. hujus.

THORACEM postridie secantes, pulmonem dexterum invenimus adhærentem ferme undique ad pleuram, sic tamen, ut facile, illæsaque sua membrana, separari posset; si lobi superioris supremam partem excipias. Hæc enim cum pleura connata erat, intraque substantiam ex livido atram plures continebat cellulas rotundas, parvas, proprio singulas folliculo undique comprehensas, ut nullus, quantum observare licuit, pateret exitus, læves intus, & prorsus inanes: quas antiqui morbi, de quo indicatum est, vestigia esse censui. Odor ex incisa hac pulmonis parte existebat qualis ex acido sero, sive ex ore puerorum existit, quos lumbrici male habent. Sinistri vero pulmonis superior lobe nihil habuit vitii: nimio dumtaxat seroso humore scatebat. At inferior gravis, rubens, durus substantiam omnem suam in hepaticæ similitudinem mutatam ostendit. Hic alicubi adhærebat pleuræ: latis autem, albisque mucosæ quasi membranæ portionibus passim tegebatur: quali, sed rubra, sub perpauco turbido sero ea quoque obducebatur diaphragmatis facies, quæ ei lobo respondebat. Facile autem erat ejusmodi membranas ab illæsa ejus lobi, aut diaphragmatis facie amovere, & ab hac præsertim, cum pleura, thoracis parietes, ipsumque adeo diaphragma convellens, raro spectaculo non solum cartilaginea duritie esset, aut ossea, sed ex magnis passim, nec tenuibus laminis revera osseis compingeretur, existerentque ex illa ejus superficie qua thoracis cavum spectabat, præsertim ubi osseæ erant laminæ, creberrima tubercula ossea, hemisphærica, granorum vicinæ magnitudine. Quæ omnia etsi in dextera magis, quam in læva thoracis cavea spectabantur; tamen in hac quoque multis in locis pleura ad descriptam constitutionem accedebat, in quibusdam vero jam erat assecuta; in nullis autem erat subrubens, nedum inflammata. Pericardium mediocrem aquæ subrubræ copiam habebat: dexter autem cordis thalamus polyposam concretionem carneo colore, planam, sed amplam, & in auriculam proximam se extendentem, præterea aliam te-

retem, & densiorem, quæ pertinebat in arteriam Pulmonarem. Ei similis a sinistro ventriculo subibat Aortam: minima omnium, crustæque non absimilis ad sinistram erat auriculam. Sanguis autem ater, & semiconcretus inerat præterea in thalamo utroque, Magnaque arteria. Ad Ventrem denique convertimus oculos, ejusque præsertim infimam partem. Ad ile enim dexterum in flaccidum, sublividumque tumorem abdomen se attollebat. Quem, hoc diducto, ad Colon intestinum, aere ea in parte distentum, cum pertinere conspiceremus; continuo ad tumores alios examinandos perreximus. Parvum, qui in sinistro erat inguine, fieri vidimus ab inguinali glandula, unum transversum digitum crassa, duos longa, unum cum dimidio lata: quam incidens, maxima quidem ex parte colore, & substantiæ modo esse comperi secundum naturam, ex reliqua autem albam, & quæ ex parvis quasi globosis particulis constare videretur. Tunc scrotum utrinque, sed a læva præsertim, tumidum, a dextra autem in fundo rubens, dissecando, tres hernias deprehendi. A sinistris primam, sacculum videlicet a ventris cavo pertinentem ad superiorem usque testiculi partem, tunc quidem rugosum, & nihil, nisi omenti bene longam laciniam, & quæ facile posset extrahi, continentem; sed quem alias admissio intestino fuisse distentum, cum illæ ejus rugæ, tum præsertim Ileï, & nonnulla ex parte, etiam Coli insoliti in ventre gyri, & complicationes indicabant. Herniæ autem aliæ duæ, alterius generis, singulæ intra singulas Vaginales tunicas, densiores factas, ab aqua fiebant subflava: quam facile illuc ex disrupta hydatide effusam fuisse censui, cum hujus mihi viderer reliquias agnoscere in parvula quadam quasi vesicula, crassis, ut si contracti in se fuissent, parietibus effecta, proptereaque jam propemodum solida, carneique coloris: ea per pedunculum ab Albuginea tunica pendebat, qua hæc prope majorem epididymidis globum ventrem testiculi convestit; quam omnino sedem tum quæ dextero, tum quæ sinistro adnata erat testi, vesicula

la obtinebat (1). Canaliculi, qui semini elaborando, sed multo magis vasa, quæ sanguini evehendo inserviunt, præter morem ampla erant; ut Varicosæ etiam herniæ quasi initium quoddam utrinque esse videretur, a cæteris potius herniis, quam ab hominis salacitate repetendum, quippe cui sine ullo prægressu unquam morbi vestigio præputium non secus ultra glandem adstrictum esset, ac in probis adolescentulis invenitur, qui necdum ullam veneris notitiam habuerint.

20. Quæ in prolixa historia legisti, non omnia, ut vides, ad hunc attinent locum; tamen omnia, ut fere soleo, simul conscripsi, ne quæ observatione conjuncta fore obscurarem, si narratione dividerem. Ex iis, quæ huc spectant, fuerunt in vivente albæ illæ quasi polyposæ particulae, quæ cum sputis rejiciebantur. Facile fuerint re ipsa polyposæ. Ut enim aliquando in utero, & intestinis ex viscidis corpusculis in unum compactis fiunt polyposæ concretiones; cur non etiam in Aspera arteria? Quin ut illas vidimus uteri, & intestinorum formam referentes, ita has pariter conspeximus in adolescente præsertim, qui A. 1704. in Bononiensi Nosocomio S. Mariæ de Vita ex peripneumonia decumbebat, qua etiam paucis diebus extinctum; sed non dissectum, quæcunque fuerit causa, fuisse memini. Cum enim sputa, eaque plurima expectoraret qualia nec ii, qui diu ægris inservierant, nec Medicus ipse Exercitatus alias vidisse recordarentur, ex albis frustulis, sanguine & spuma aspersis, constantia; alicui nostrum visum est, ut sputa illa examinis gratia in aquam conjecta agitantur, quod dum fieret, frustulum vidimus se se dividere in ramos tres, hos autem singulos in ramusculos plures, qui demum in capilli tenuitatem desinebant. Postea autem apud Cl. Cheseldenum (2) pictam conspeximus ejusmodi concretionem rejectam ex Aspera ar-

teria, ut hujus divisionis modum ostendat. Et tunc rediimus in memoriam, apud quos antea alias hujusmodi concretionum imagines vidissemus: primum videlicet apud Ruyschium (3), qui vel capillares expressit ramusculos; sed cum admonuit, valiformes ejusmodi polypos *nulla in re ab arteriis, venisque in speciem differre, quam sola cavitatis absentia, cum ubique solidi, durique existant*; in errore, quem tollere volebat, invitus nonnullos, quorum parcendum est nomini, confirmavit, qui nimirum in istiusmodi polypos, qui cavi essent, forte inciderunt. Bussierius enim, cujus quoque delineationem in Eruditorum Actis videram, quæ Lipsiæ eduntur (4), quomodo cavi formari possint, non solum docuit, sed unum, qui erat cavus, ex universa Aspera arteria puelli exemit, a quo dum viveret, extussitum venosum pulmonum vas perperam credebatur. Sed & Cl. Nichollsius (5), qui postea etiam pictam dedit, expectoratum ab asthmatico unam, & alteram concretionem, vidit utramque ramosam, & cavam. Eodemque pertinuisse, non dubito, quamvis ramosa non esset, *massam carnosam rubentem instar carnis recens macerata, sine ullo fœtore, ad articuli longitudinem, & minimi digiti crassitiem, interius autem ad instar vasis cujusdam venosi*, qua per tussim ejecta, duodecennis puer (6) diu quavis hyeme vehementer tussiens, & viscida exspuens, continuo liberabatur. Ceterum extussitas concretiones ramosas viderunt plures, & in his Illustris Senacius (7). Pasta autem noster Experientissimus (8) cum tria protulit hujus generis exempla, sibi conspecta, tum etiam, nec sine summa ratione, cum iis fecit, qui eodem retulerant duo, quæ sic a Tulpio (9) proposita fuerant quasi exempla essent veri pulmonaris vasis per tussim rejecti. Quo pariter referenda facile credes non modo recensitum a Bartholino (10), qui non secus ac Tulpus, imaginem addidit, sed

(1) Vid. Epist. 43. n. 16. & seqq.

(3) Resp. ad Epist. Probl. 6. Fig. 4.

(5) Vid. Commere. Litt. A. 1733. Hebd. 37. & Tab. 2. Fig. 1.

(6) Act. N. C. Tom. 1. Obs. 196.

(8) Epist. de Cord. Polyp. n. 11.

(10) Cent. 3. Hist. Anat. 98.

(2) Anat. of the hum. body Tab. 19.

(4) A. 1701. Tab. 4. Fig. 5.

(7) Traité du Cœur l. 4. ch. 3. n. 2.

(9) Obs. Med. l. 2. c. 12. 13.

sed & cætera, quæ apud Moellenbroccium (1), & Mackium (2), & alios fortasse leges, tanto autem magis illud *venæ frustum parvum per tussim excreatum e pulmone*, quod ex Nicolo Florentino memorat Marcellus Donatus (3), quanto ea tempestate minus cognita erant, quæ hac nostra sunt: quanquam mirari subit, Donatum, qui id, ait, *tanquam raro admodum contingens, omittere noluisse*, de Galeno, in cuius valde erat lectione versatus, non ibi fecisse mentionem, scribente (4); se *frustum quoddam vasis, haud ita parvum, tussiendo rejeci vidisse, quod ex pulmone fuisse eductum, plane intelligebant dissectoriæ artis haud imperiti professores: quotquot enim ad asperam arteriam in collo perveniunt vasa omnia capillorum fere speciem referre*. Num vero Hippocrates in ea Epidemiorum (5) historia, quæ sic incipit: *Pherecida post solstitium hybernum nocte lateris dextri dolor*; definit autem, ut recte agnovit Vallesius (6), in his verbis, *ante mortem tussiendo rejecit velut ex muco fungos compactos: excrearat autem & antea parva alba lactea*, num, inquam, his ipsis verbis concretiones de hoc genere indicaverit, eo libentius in medio relinquam, quod historiam illam idem consultissimus Interpres *vitiatam esse mille modis*, non dubitat, idque *ob vetustatem, & codicum corruptionem*. Illud satis est, ex iis, quæ dixi, intelligi posse, ex polyposo sive sanguine, ut in utero, sive etiam fero, ut in intestinis, in bronchia ejecto, mora fieri in eorum cavis ejusmodi concretiones. Quo posito, aliud quoque intelligi posse censeo, hoc est unde fiat, ut penitus inflammati pulmonis substantia hepaticam repræsentet. Scilicet ubi non solum vasa sanguifera, sed & bronchiorum rami, ramulique omnes ad quandam pulmonis sedem pertinentes, & cum his communicantes vesiculæ polyposis concretionibus infarctæ, oppletæque sunt, ibi pulmoni id accidat, necesse est quod in libro *de Veteri Medicina* (7) sic legitur: *quum pulmo suscepit*

ipse in seipsum humorem; & vacua, & rara, ac parva penitus explentur, & pro raro ac molli durus, ac densus evadit, & neque concoquit, neque dimittit. Unde igitur sit pro mollitie, & raritate, nova ista durities, & oppletis, quæ natura inanes erant, tenuissimis cunctis fistulis, & vesiculis, quasi hepatica densitas, præclare intelligis, & quod consequitur, pro levitate etiam pondus, quod hepati conveniret. Color autem alias rubicundior, aut ater est, alias pallidior, ut rubra pars sanguinis alias minus, magisque constipata, alias parcius aut neutiquam prorsus cum polyposa in utroque genere vasorum subsistit; neque enim semper est sanguis qui, vi facta suis vasculis, in arteriam Asperam distillet; sed vel sæpe ex hujus dumtaxat glandulis serum, foetum uberrime particulis polyposis, quippe quæ in morbis ejusmodi ea copia cum sanguine circumeunt, quam ostendit polyposa crusta in hujus emissi, & jam concreti summa parte, nec tenuis, plerumque spectanda: qualis in hoc quoque, de quo loquimur, Sene conspecta est, cum primum quidem missus est sanguis.

21. Cur vero tenuis in eo sanguine fuerit, quem post biduum emisere, num causam fuisse, censebimus, quod polyposæ materiæ pars magna interea in pulmone hæssisset, ejus adaugens infarctum? Quam si causam forte non improbas; intelligis certe, quam intempestive latentur nonnulli Medici, qui, cætera non attendentes, id unum spectant, tenuiorem, aut nullam in sanguine jam esse crustam, quæ antea fuerat crassa. Cave tamen, ne vicissim iis in universum assentiaris, quos ego aliquando pronunciantes audiui, si in hujusmodi morbis sanguis, secundo missus, crusta careat, id adeo malum esse, ut si tertio mittatur, intereant ægrotantes. Scilicet plura sunt, quæ casu possunt efficere, ne crusta existat, exitura alioquin, si illa non accidissent, quæ sæpenumero non attenduntur. Sydenhamius (8), qui longe alio tempore in

(1) Eph. N. C. Dec. 1. A. 2. Obs. 91.

(3) De Medic. Hist. Mirab. l. 3. c. 10.

(5) l. 7.

(8) Sect. 6. cit. supra, ad n. 14. c. 3.

(2) Earund. Dec. 2. A. 10. Obs. 102.

(4) De loc. aff. l. 1. c. 7.

(6) Comment. in eund. l. n. 82.

(7) n. 40.

in Anglia floruit, ac quo ille vivebat, quem tradidisse ajunt Marcellus Donatus (1), & Vincentius Baronius (2), *apud Anglos pleuritidem morbum.... rarum admodum conspici, ut novum propemodum sit illis malum*; cum certe ipse non alium hoc frequentiore offendisset, plura, ut nosti, de eodem adnotavit, quorum aliqua etiam nostrates Medici non imitantur, exempli causa, ut *durante morbo,.... lecto quotidie eximatur æger, idque ad horas aliquot*; bona tamen sunt quædam alia, interque hæc, quæ de crusta sanguinis animadvertit, si non semper, ut alii (3) adnotaverunt, at sæpe adeo respondentia, ut pro veris acceperit Boerhaavius (4). Quæ cum attenderis, facile intelliges, quam pronum sit falli, cum ea crusta aut tenuis, aut nulla apparet, nisi Medicus, concretum inspiciens sanguinem, sciat, tunc cum mitteretur, primum per cutemne reperet, tum an minus pleno exiret filo, denique an calens adhuc fuerit agitato. Hæc vero quotus quisque in quibusdam præsertim locis, inter inspiciendum sanguinem, exquirat? aut concreveritne in aere præter omnem modum frigido, an calido? postquam ab utrolibet feri præpediri separationem, Doctissimus memoravit Senacius (5). Ob illa igitur, de sanguine a me descripto propositi Senis, etiam si forte tunc exquisiverim, in meis schedis non adnotata, nihil de causa ejus mutationis definire paulo ante nolui, præsertim cum haud una illa in re mutatus sit, nec ignorem, quæ ad missi sanguinis observationes, & causarum inquisitiones attinent omnium, quæ tot, ac tam varia in ipso spectantur, multa apud Medicos adhuc deesse, & diu facile esse defutura,

22. Quod vero ad pleuram attinet, in mortuo osseam inventam; res sane multo rarior est, quam ut a sola ætate sit repetenda. Seniores hoc plures dissecurimus, in his illum, de quo superius (6) dictum est, annis circiter duodecim majorem natu,

quam hic esset; nec unquam alias in par spectaculum incidimus. Vix A. 1741. in sene mediocris habitus, ex diarrhœa mortuo, cujus cadavere usi sumus ad plura secundum naturam se habentia Discipulis nostris demonstranda, cum pulmonem alterum a dorso avellere sine laceratione non liceret, animadvertimus inter costas, & pulmonem laminam osseam intercedere, cujus adhuc partem asservamus. Adhærebat ea lamina sic ut detrahi tamen posset, costis aliquot, & spatiis illis, quæ inter eas erant interjecta, proxime vertebrae: quam vicinitatem in sequenti etiam animadvertes historia. Sed præterquam quod dubitavi, eam laminam non tam ex pleura esse, quam ex pulmonum membrana; nec latitudine pollicem, nec longitudine decem transversos digitos multo superabat, neque alibi quam eo in loco, quidquam simile occurrebat.

Cæterum Præstantissimus Hallerus (7) aliquoties vidit pleuræ *callositatem*, præsertim vero in suspenso fure, ut *magnam, manuique parem sedem occuparet*. Erat in hoc pariter *qua costas pleura posterius tegit*: neque tamen *os erat, sed callus*. Cl. autem Hottingerus (8) *pulmones sinistro lateri accretos, pleuramque materia quadam cartilagini haud absimili vestitam* invenit, eaque a pleuritide, qua ante aliquot annos mulier laboraverat, esse censuit. Fortasse & fur ille, & senes, de quibus dictum est, ex prægressa olim inflammatione callosam, osseamque factam eam membranam habuere. Verum, ut his missis, ad primum illud propositum (9) revertamur; pleura non erat inflammata in ea, de qua hætenus locuti sumus, historia, neque pulmo sanie multa scatebat, neque thorax hydrope laborabat; & tamen pungens dolor infra mamillam perceptus fuerat. Nunc ad alteram, in his omnibus satis consimilem, transeamus.

23. VIRUM annorum circiter quadraginta pungens corripuit dolor lateris dexterum cum

(1) De Hist. cit. supra, an. 20. l. 6. c. 4.

(3) Vid. apud Swieten. Comm. in Boerh. Aph. §. 890.

(5) Tr. cit. supra, ad n. 20 l. 3. ch. 4. n. 8.

(7) Progr. de indur. corp. hum. partibus §. 2.

(9) n. 18.

(2) De Pleuripneum. l. 1. c. 2.

(4) Aph. §. 314. & 901.

(6) n. 15.

(8) Eph. N. C. Dec. 1. A. 10. Obs. 231.

cum febre, & calore magno. Cum domo, ubi sanguinem miserant, in Nosocomium illatus est, quarta videlicet inchoata morbi die, pulsu erat parvo, frequenti, & nonnihil inæquali; frequenti quoque, & debili respiratione. Supinus jacebat. Vultus erat soporosi. Mens parum constabat. Noctem egit inquietam cum difficili respiratione. Hæc mane jam erat difficillima. Sic, addito stertore, obiit circa finem ejusdem diei quartæ.

THORACEM insecta nocte dissecantes, nihil in pleura, quod præter naturam esset, spectavimus, nisi quod propter Spinæ sinistrum latus tribus, quatuorve exasperabatur tuberculis, quorum color albus, durities instar ossis. Ab ea parte pulmo ferme sanus, fulvo cateroquin humore imbutus quacunque secaremus. Qui vel uberius ex pulmone prodibat dextero. Hic vero & major, & gravior, & durior, ubique hepatis substantiam referebat, exceptis quibusdam non exiguis tractibus, in quibus substantia erat albida, & quasi ad corruptionem vergente. In omnibus cordis orificiis aliquid polyposæ concretionis, minimum ad sinistram auriculam, multo plus ad dexteram, utrobique cum grumoso sanguine, inter utriusque modum id quod polyposi in Pulmonarem, & Magnam pertinebat arterias. Cranio recluso, vasa turgidula inveni, quæ per Tenuem feruntur meningem: sub hac autem aquam, cujus in ventriculis Lateralibus portio fuit aliqua, sed subrubentis. Choroides plexus minime pallidi; nec sine hydatidibus tamen. Ventre tandem aperto, Tenuia intestina conspecta sunt nonnullis in locis, iisque perpauca, leviter inflammari incipientia. Hepar duriusculum visum est: eratque lividum tum in limbo, tum per magnum cavæ proximæ faciei tractum; sed hic superficie tenuis, non illic. Denique lien adeo laxus, ut digitis admotis nullo negotio discerperetur.

24. **MULIER** ætate consistente eodem A. 1706, eodemque in Nosocomio haud ita multo ante tres illos, de quibus novissime diximus, mortua est: cujus morbus ad hunc modum se habuit. Cum uterum ferret mensem jam tertium; abortum fecerat. Post hunc etsi ex utero tantum san-

guinis defluerat, quantum satis ipsi esse videretur, etsi insuper vena secta fuerat, tamen octavo, an decimo post abortum die, causa nulla prævia, quam sciret, interna thoracis inflammatione correpta est: ob quam domi primum, deinde in Nosocomio cubuit ad diem usque ultimum, qui trigessimus circiter fuit post abortum. Ibi jacens semper in latus dexterum; nam in sinistrum, dorsumve non poterat; præter febrem, spirandique difficultatem, de thoracis dolore querebatur, interiore illo quidem, non qui tangendo exasperaretur; sed cujus sedem designare satis non poterat. Tussiebat, sed aut nihil exspuebat, aut si quidpiam, nihil certe quod attineret ad morbum. Surditas accesserat, & in auribus dolor; quamobrem quoque, ut opinor, sanguinem cum e brachio antea misissent, e pede quoque miserunt. Verum incassum omnia. **THORACEM**, Caput, Ventrem non nisi post triduum secare potuimus.

In primo paucam utrinque, paucioram tamen a dextris, aquamprehendimus turbidam, atque subluteam. Pulmones, ferme ubique, ad pleuram annexos, cum abstrahere conarentur, pellicula sequebatur quædam albida, & facile disrumpenda, quæ pulmonum certe non erat membrana, quippe quæ omnino integra suberat, & illæsa: num vero ex pleura esset, ut videbatur, neque tunc satis constitui, neque nunc pro certo crediderim, cum membraniformium illarum, de quibus sæpe dixi, concretionum venit in mentem: quas neque ad pleuram neque ad pulmones attinere, non sæpius modo, cum recentes adhuc essent, & molles, sed vel posteaquam longa mora, & tempore siccatae erant, mihi evidens fuit in nonnullis eorum, qui ab hujusmodi morbis olim evaserant, cadaveribus, velut in eo quod, cum hæc scriberem, dissecabam. Pulmonem enim dexterum, toti pene lateri, dorsoque proximo arctius, nulloque relicto intervallo coherentem, avellens cum perpetuam, æqualem, siccam, densam toto eo spatio restare membranam viderem, quæ ad pulmonem, quippe sua integra membrana vestitum, non attinebat, ad pleuram quoque

minime spectare animadverti, propterea quod hanc omnino illaſam ei ſubeſſe membrana vidi, quam uno tractu non difficile ſequentem adimebam. Sed ad mulierem ut revertar; erant ejus pulmones inflammati, præſertim ad poſteriora; ſubſtantiam enim oſtendebant magis denſam, atque duriuſculam, & alicubi etiam nigricantem. In pericardio ſubrubræ aquæ, & turbidæ copia aliqua. In utroque cordis ventriculo polypoſæ concretiones quaſi ex muco quodam, colore inter album, & flavum medio. Cranii exſecto fornice, alia. ejusdemmodi, exiliſque concretio in Superiore Falcis Sinu, aqua autem modica ſub meninge Tenui conſpecta eſt; in ventriculis ferme nulla. Neque erat cerebrum omnino laxum: Choroides autem plexus bene ſe habebant. Glandula tamen Pinealis ea magnitudine, ut mediocrem uvæ acinum propemodum æquaret, vix leviter cultro tacta eſt, cum aquam turbidam, & paucam materiam ſubflavam, ac mucosaſem emiſit, emiſſaque detumuit. Tunc auribus introſpectis, utriuſque Tympani Membrana nigricans, & flaccidiſſima viſa eſt, tum utrique proxime adjectæ cellulæ Maſtoidæ nimis humidæ: quin altero in Tympano materia quaſi purulenta: exterius autem in proximo occipitio, ad ſiniſtram præſertim partem, quidquid cellularum in communibus tegumentis eſt, quaſi mucoſa aqua diſtendum. Utrinque tamen Parotis glandula, & Meatus Auditorius ſana fuerunt. Ventrem denique vel ob id recludere viſum eſt, quod ab epigaſtrio deorſum tumeret, ſique eum premeres tumorem, flatus continuo per os prodirent. Igitur jecur, omnium, quæ ad id tempus videram, maximum, ventriculum in regionem umbilicalem compulerat. Hic erat aere tumidus. Illud vero durum ubique; colore tamen, quamvis ad album vergeret, non ita denique ab eo, quo eſſe ſolet, alieno. In ejus veſicula bilis quaſi nigreſcebat. Lien magnus; nihil tamen ad hepar. Uteri parietes viſi ſunt paulo craſſiores, exſanguis tamen, ſive ipſos tranſverſos inciderem, ſive digitis ſubtus appreſſis ſanguinem ex intima, quæ livida erat, fundi

ſuperficie exprimere conarer. Tubarum altera in ſimbriis appenſas hydatides ſic habebat, ut poſſet majus illius orificium clauſum videri. Verum utraque ſuo illo albo puriformi humore multo adeo ſcatebat, ut ſi Tubarum craſſiorem partem orificium verſus comprimeres; exiſteret ille, & hoc monſtraret. In Tubæ autem alterius medio corpuſculum intus erat, nigrum, forma uvæ acinum, nec ſine quodam quaſi petiolo, repræſentans, quod ſanguinis grumulus videbatur, & fortasſe erat. Teſtes ſuperficie inæquali, & una, atque altera nigra macula diſtincta. His maculis peculiaris ſuberat parva cyſtis, nigro globulo occupata. In unius autem globuli medio erat minor alia quaſi cavea colore ex nigro, flavoque miſto. Cæterum uteri, annexarumque partium odor gravis quaſi ſphaceli: in pelvi autem ventris pauca aqua ſubruba, & turbida.

25. Hæc ultima, ob prægreſſum abortum quærendo, animadvertimus. Quæ in Pineali glandula adnotata ſunt, falſos eſſe quosdam ejusdem uſus, confirmant. Quæ in auribus, ea vero ad illa referenda ſunt, quæ alibi (1) attigimus de cauſa ſurditatis in morbis acutis. Ad propoſitum attinent, quæ in pulmonibus ſunt animadverſa. Unde tamen decubitus impotentiam in ſiniſtrum latus non repetes; ſed potius ab ingenti illa jecinoris mole, minus ventriculum gravante cum mulier cubabat in dexterum. Quantum autem a prægrandi hepate deorſum trudi aliquando ventriculus poſſit, Sepulchretum alibi (2) oſtendet.

26. Nunc a Bononiensī illa quaſi epidemica tunc inter pauperes pulmonum inflammatione ad Patavinam quandam tranſibo, quæ hyeme A. 1738. nuſquam magis quam in quibusdam Monacharum Cœnobiis graſſata eſt, in uno autem maxime, ut quæcunque ea prehenderentur, omnes, nonnullæ etiam intra dies quatuor, interirent. Quæ cauſa videlicet fuit, ut cum jam novem deceſſiſſent; publice mihi mandatum fuerit, ut morbi naturam, etiam per diſſectionem, inquirerem. Non erat difficile intelligere, nihil in eo eſſe con-

(1) Epist. 6. n. 5.

(2) Vid. l. 2. S. 7. Obſ. 61.

contagiosi, cum ex iis, quæ ægris affederant, nulla morbum contraxisset, imo, quæ ab ægris sibi maxime caverant, illæ morbo correptæ essent, nec sine peculiari causa, & dispositione fere singulæ, nimirum alia veteris ulceris in crure occlusionem, alia prævio in pectus casu, quæ multum in hac ultima ægrotatione exspuerat sanguinem, alia ad phthisim jam ante disposita, aliæ denique alia causa, quæ thoracis vires, pulmonumque infirmasset, ut quæ decrepita erant ætate. Sed tamen, cum earum, quæ tunc ægrotaverant; et si tres, neque ignobiles Medici alius aliis adhibiti essent; ne una quidem, ut diximus, fervari potuisset; id vero non tam morbi vi, quam non bene cognitæ ejus naturæ, a multis, & a Monialibus in primis, adscribebatur. Quam ego opinionem qua arte convulserim, ex subjecta cognosces historia. Cum enim decima jam mortua esset, Medicique illi, & ego ad ejus sectionem convenissemus; priusquam hæc inchoaretur, petii, ut quæ in ejus morbo adnotata essent, actaque, narrarent. Quod senior, qui eam curaverat, diligenter fecit ad eum modum, quo mox referam; confirmantibus reliquis duobus, se quoque in cæteris non dissimilia vidisse, & egisse, nisi quod unus, qui oleum dederat ex dulcibus amygdalis recens expressum, ingenue addidit, inde ægram pejus habuisse. Verum ad eam, quæ tunc dissecanda erat, veniamus.

27. VIRGO annos nata ad quadraginta duos, quotannis hyeme non mediocri tussi obnoxia, optimo habitu, sanguine abundans, in magnis, assiduisque laboribus, ut suo inserviret Cœnobio, versata, noctu feбри correpta est, qua primum toto corpore perfrigit, mox incaluit. Ad febrim, interjectis horis viginti quatuor, dolor pectoris accessit altera ex parte cum spirandi difficultate, tussi prorsus irrita, pulsibus subduris, & ferme ad mortem usque digitorum pressioni resistentibus. Progređiente morbo, dolor ab illa ad oppositam pectoris transivit partem. Erat sensus ponderis intra thoracem. Neutrum in latus cubare licebat. Missi sanguinis virens serum, polyposa crusta, huic autem

subjecta pars reliqua nigredine fuit summa, & duritie. Sanguis autem statim ac dolor invasit, & deinde alias, atque alias missus est justa copia ejusmodi in corpore, tum e brachiis, tum sicut hic semper in foeminis solent, intra eundem diem etiam e pedibus. Neque præterea omissum est quidquam eorum, quæ ejusmodi in morbis hic præstari ut plurimum consueverunt. Attamen die ineunte septima mortua est. Quæ cum ego audivissem, fretus iis, quæ post ejusmodi signorum præcipua semper inveneram, agite, inquam, secetur cadaver; morbi natura hæc facile reperietur, ut in pulmonibus substantia appareat jecinoris. IN THORACE igitur, per Chirurgum aperto, nihil fuit effusi humoris, & nulla pulmonum cum pleura connexio, præterquam ad latus sinistrum, & hæc quidem neque arctissime, neque multum ad spatium. Dum eam disjungeret, pulmonemque propterea premeret, inde serum turbidum effluxit, nec omnino paucum, an ex pulmone, ut visum est, an ex interstitio inter hunc, & pleuram intra oras connexionis relicto, eo magis incertum fuit, quod ibi nec pulmo, nec pleura peculiarem ullam ostendebant læsionem; sed ille subalba, crassiuscula quasi membrana operiebatur, qualem sæpe in superioribus historiis, etiam qua pulmo solutus erat, descripsimus; pleuræ autem respondentis, superficie tenus adhærebat rubicundum quoddam quasi sedimentum, quale in aqua subsideret, in qua recens caro lota esset. Alio in loco ubi nulla fuerat adhæsiō, pulmonis superficies quasi in tuberculum prominebat, quo inciso, subalbum instar puris serum effluxit. Tum pulmones extrahi jussimus. Non modo graves erant; sed etiam non uno in loco duri. Dissecti densam compactamque, ut prædixeram, hepaticæ instar, substantiam a superficie introrsum ad magna spatia ostenderunt, alibi rubriores fere, & subalbo illo sero scatentes, quod in tuberculo deprehensum fuerat; ut evidens esset, utriusque pulmonis inflammationem, quæ jam in supurationem degenerabat, mortem attulisse. Cæterum in pericardio vix quidquam feri; in corde autem nihil polyposi inventum est:

quin sinister ventriculus vix aliquid; dexter autem paulo plus habuit nigri sanguinis, & minime fluidi.

28. His ita perspectis, reversus cum cæteris, ubi Antistita nos expectabat, non ignotus, dixi, ut timebatis, rarusque morbus tot Virgines sustulit; sed notissimi, & frequentissimi vehementia. Cujus rei id vobis argumento sit, quod ante cadaveris dissectionem tales pulmones inventum iri prædixerim, quales revera inventi sunt; neque enim hoc facere potuissem, nisi creberrime ex hoc ipso morbo denatos incidissem: feci autem consulto, ut vos ipsæ verum esse id, quod modo pronunciaui, plane intelligere possetis. Sic metus, & opinatio illa sublata sunt: conversusque sermo est ad eam, quæ felicissime cessit, rationem proponendam, qua cæteræ possent, & præsertim quæ laxioribus, & imbecillis essent pulmonibus, morbum cavere; neque enim dubium nobis videbatur, quin ob hanc potissimum causam in iis, quæ decesserant, vinci non potuisset peripneumonia.

Quæres hic fortassis duo: alterum, qui primi olim in iis, quos hæc inflammatio absumsit, pulmones animadverterint substantiam hepaticam referentes? alterum num post lethales thoracis inflammationes, sicuti pulmones ad hunc modum affectos vidi, ita nunquam magnas pleuræ quoque læsiones offenderim? Quod ad primum attinet, haud facile nunc meminerim, an quispiam ante Lælium a Fonte diserte adeo rem expresserit. Sed ejus oportet librum inspicias. Nam etsi ejus Observatio ter saltem in I. Sepulchreti Volumine posita est, semel ubi de Læsa Respiratione (1) verba fiunt, iterum ac tertium in Sectione hac de Pectoris Dolo (2); semper tamen id, quod dico, omissum est. Vix tandem Voluminis III. libro IV. sub tit. de Febribus, ad quem Lectores rejiciuntur, invenies, si diligenter excussa prolixa illa Sectione I. incideris in §. 6. Obs. 45. Verum ibi hoc quidem leges: *pulmonis caro inventa densa, dura, & rubra, quemadmodum esse solet hepatis caro*; sed non

leges tamen, morbum post quem sic inventa est, ab Lælio sine ulla dubitatione Peripneumoniam, ut reapse ostendebant signa, fuisse judicatum. Hujus igitur Consultationem inspicias oportet, quæ in Sepulchreto aut non designatur, aut sic designatur, ut C. credas, cum sit XCVIII. Post ipsum autem etsi alios, & quosdam etiam hac nostra ætate, in iisque Jo. Bapt. Fantonum (3), Dominicum Gagliardum, (4) Frid. Hoffmannum (5), ut infra (6) ostendetur fusius, sic invenisse, non ignoremus; cui tamen acciderit; sicuti Valsalvæ, quantum videtur, & nobis, si unam dissectionem excipias, certe accidit; ut semper ad hunc inveniret modum, non facile recordamur. De altero autem, hoc est de pleuræ læsione insigni, & quæ cum ea quam in pulmone descripsimus, conferri posset, si Valsalvæ, & meas, quæcunque ad lethales thoracis inflammationes attinent, ad unam omnes Observationes perlegeris; plane cognosces, nunquam accidisse nobis, ut illam sine hac, sed ne cum hac quidem conspiceremus. Sunt autem meæ non modo hæctenus propositæ, sed & quæ aliis in Epistolis (7) prolatae sunt, & quæ præterea in hac continuo proferentur. LæSIONEM quidem in illarum quibusdam, & in his, quæ sequuntur, omnibus pleuræ invenies cum pulmonum læsione conjunctam; sed num tantam, ut per se mortem afferre, aut certe magis quam illa pulmonum læsio, potuisset, ipse existimabis.

29. ANCILLA annorum undeviginti, paulo habitior Virgo, & plethorica, dum in menstruis esset, quæ a tribus jam mensibus parcius quam antea, provenire consueverant, ex auræ frigidaë occurso correpta est pungente pectoris dolore, & difficili respiratione. Fixus hærebat is dolor infra mammam sinistram, & tangendo augebatur, ut cubare in id latus non liceret. Illata est in Bononiense Nosocomium S. Mariæ de Morte postquam domi vena secta fuerat brachii lateris ejusdem. Perstabant ea, quæ dicta sunt. Jacebat in dorsum. Frequentes erant pulsus, parvi, & pa-

(1) l. 2. S. 1. Obs. 24.

(2) Obs. 9. §. 10. & Obs. 16.

(3) Obs. Anat. Med. 27.

(4) Relaz. de' Mali di petto.

(5) Medic. Rat. Syst. Tom. 4. P. 1. S. 2. c. 6. thes. path. §. 12.

(6) n. 40.

(7) VI. n. 12. & VII. n. 11. & 13.

parum, si premeres, digitis resistentes; nec tamen inæquales: sonus quasi bullientis humoris in Aspera arteria: profunda tussis, & prorsus irrita: lingua sicca: alvus laxa, sed intra modum. Huc per intervallo subdelirium accessit. Sanguis missus e brachio dextero, cum inspiceretur post horas sex, paucum serum, idque aurei coloris, & nonnihil turbidum, ostendit, crustam autem crassitudine duorum digitorum, colore flavo, ut lardum rancidum referret, corona in quam assurgebat, vasis latera circumcirca attingente. Quæ crusta, cum vas inclinaretur, in plures laminas se ipsa disjuxit, subjecta autem pars sanguinis in plures grumos, non secus ac quodpiam pulmentum. Ab hac venæ sectione eodem die nonnihil sanguinis, vel potius feri levissime cruenti ex utero defluxit. Omnibus in pejus ruentibus, pulsuque profundiore facto, quasi arteria introrsum retracta esset, cum ex ore humor efflueret aquæ instar spumosæ, in qua caro recens lota sit, sub initium diei septimæ vita defecit. **CADAVER** secui postridie, qui dies fuit XIV Kal. Apriles A. 1706. Thoracis parietibus iis etiam, quos facit septum Transversum, ubique adhærebant pulmones, paucis in locis per membranas, in multo autem pluribus, & præsertim ad latera, & dorsum, per se ipsos, ubi eorum membrana illæsa pleuræ se annectebat paulo quam soleat, dumtaxat crassiori, & facile in duas laminas dividuæ. Sinistri pulmonis superior lobus ex dura totus, compactaque, hepaticæ instar, substantia, colore ad subalbum vergente. Reliqui omnes pulmonum lobi, quamvis spumoso humore prorsus distenti, naturalem substantiæ modum servabant: ex qua dissecta is humor prodibat, simul autem ex bronchiorum non paucis ramulis materia effluebat alba, omnino similis puri, ex uno tamen, nisi forte fuit sanguiferum vasculum, alba quidem, sed non fluida, comprimendo, exhibat materia, pro polyposa concretionem a me habita. In ipso Asperæ arteriæ trunco, majorumque, in quæ se primum illa dividit, bronchiorum, aggestam hic illic, & concrementem materiam vidi ex albo cineream, qua lingua quoque ob-

ducebatur: subalbam autem, & crassiusculam ex osculis exprimebam glandularum, quæ a tergo iis truncis inhærent. Quæ autem majores ad primam illam divisionem occurrunt, Bronchiales dictæ, non omnes sanæ visæ sunt. Porro inter lobum, & lobum pulmonum quibusdam in locis intercedebant albæ illæ, quæ sæpius supra descriptæ sunt, hic duriusculæ, crassiusculæque, sed tamen falsæ, membranæ. In pericardio copia aliqua subrubræ aquæ. In cordis ventriculis nihil sanguinis, sed polyposæ concretionem solidæ maxima ex parte, & quasi ex carnosissimis membranis constantes; ex aliqua tamen etiam mucosæ. Earum, quæ erant in ventriculo dextero, altera se intra auriculam proximam dilatabat, & in Cavas pergebat venas; altera, quæ erat teres, se in Pulmonarem arteriam, ejusque ramos extendebat. Per ventriculum autem sinistrum una, teres pariter, dumtaxat transibat, inflexa hinc in Aortam, inde vero in sinistram auriculam, & venam Pulmonarem, Cellulosæ membranæ, quæ memoratos magnorum vasorum truncos cingunt, e pericardio egressorum, ob congeßam aquam mucosæ videbantur. Abdomine diducto, gravis odor, qualis ex visceribus inflammatis, & jam in gangrænam vergentibus. Sed hepatis albidius erat: splen autem gangrænosa quidem nigredine infectus, sed non ita profunda, & ad mediocre spatium, idque inferius, ut diaphragma, quod sanum erat, ea parte non attingeret. Graveolentia autem ex utero, adnexisque utrinque, & a tergo partibus maxime existerat. Circa ipsas erat aqua modica, eaque subrubra: omnes autem exterius livebant a prægressa inflammatione, quæ in ima parte Recti intestini; & pudendi quoque se suo rubore adhuc probebat, vasculis vel minimis quasi ab injecta rubicunda cera conspicuis. Quas dum omnes partes simul exsecarem, ut singulas inspicerem diligentius, in oculos incurrerunt semina, ab igne quem multum, ac sæpius sibi subdere hyberno tempore ea Virgo consueverat, foedissime variegata: quod sic in transitu adnoto, quia de quorundam sententia videri poterat ob hanc causam debuisse proximis hyemalibus mensibus

sibus sanguis ex utero magis, non minus, respondere. Testes, virilibus mediocribus non minores, ac molles, inter quamplurimas vesiculas majores, minoresque humoris, ut solent, plenas, & sanguiferorum vasculorum, quæ innumera in his testibus obvia erant, ramusculis instructissimas, singuli binas cellulas habuerunt, quarum altera corpusculum nigrum perfecte sphaericum, grumi sanguinis exsiccati simillimum, continebat, altera autem nihil, constans ipsa ex membranula corrugata, quæ ex albo, & flavo virescebat, eratque in altero saltem teste proxima superficiei, si non hianti eo in loco, at certe non sine indicis prægressæ læsionis. Utero, & vagina apertis, in hac circa illius osculum duo erant adhuc sanguinis grumuli: quem nullo negotio exprimere licebat ex interiore illius cervice, præsertim autem ex fundo: cujus superficies, quippe hic non tensa, quendam quasi mucum, quo ipsa obducta esset, primo aspectu repræsentaverat. Sed hoc minime est hujus loci, ut neque Tubarum situs, & rugarum vaginæ natura, & sedes, & globosæ carunculæ pone hymenem, hic integerrimum, locatæ, & alia ejusmodi, quæ mihi in hac, in aliisque Virginibus adnotata, quidam Viri Docti partim non videntur vidisse, partim videntur a me olim esse proposita, non meminisse. Neque etiam satis huc pertinent deprehensus in hac Virgine Pituitarium sinuum Maxillarium, & Sphenoidæorum defectus, ut quorum usus aucta magnitudine, & numero cæterorum supplebantur. At reliqua pertinent, quæ subjiciam. In Capite enim fauces, & vicinia quasi ex inflammatione foetere incipiebant. Ex aperto autem cranio odor ille prodibat, ut sic dicam, acidus, qui ex ore verminantis pueri solet. In superiore Falcis Sinu concretiones polyposæ subalbæ. Vasa per Tenuem meningem repentina paulo turgidiora. Inter illam, & cerebrum aqua, copia tamen modica, ut in ventriculis quoque Lateralibus, in quibus subrubebat. Plexus Choroides palliduli, hydatides paucas quidem, sed majusculas, habuerunt. Denique cerebrum paulo, cerebellum autem multo mollius fuit, quam soleat.

30. VIR annos natus sex, & quinquaginta: mediocri habitu; statura procera, vita multis in rebus extra normam acta, cum in nolis sacrarum turrium agitandis, qua se arte tuebatur, nimium haud ita pridem laborem sustinuisset, aliquot jam dies dolorem tulerat leviter pungentem ad interiorē inferioremque sterni partem, cum tandem is dolor valde auctus est, accedente, nec multo post, febre eodem die cum difficili respiratione. Interea alvus sponte mota spumantem humorem biliosum, & calidum bis terve ejecit. Denique in idem Nosocomium, in quo ante duas hebdomadas Virgo obierat, de qua novissime dictum est, fero adeo est illatus, ut vix ante finem diei, ex quo febris inceperat, quartæ sanguis mitti e brachio potuerit. Is paucum habuit serum, crustam autem duos digitos crassam, ex albo flavam. Quinta die pulsus plenus, & durus: nox ferme insomnis: homo spirare non poterat. Ante ejus diei finem urina inspecta saturo erat colore, nec valde pellucida: pulsus frequens, æqualis, non durus: difficilis respiratio, & cum gemitu: dolor ibidem: decubitus in utrum liberet latus: sputum crassum, spumosum, variegatum ex flavo. Nocte proxima dolor, & tussis vexarunt. Mane dolor remissus: pulsus, & sputa eadem, urina quoque, nisi quod rubella erat, pauca, & nonnihil turbata. Prope finem ejus diei, quæ sexta erat, sanguis missus est e manu dextera: sed quoniam omnis in aquam effusus est, sic inspectari, ut par erat, non potuit. Septima ineunte die æger aliquanto melior videbatur. Tamen circa illius diei finem dolor major, pulsus minor, & frequentior, ut respiratio quoque; lingua arida. Initio diei octavæ multus sudor: quem Medicus, a quo hætenus interius, exteriusque adhibita fuerant, quæ a plerisque solent, blande promoverē instituit, sed sine levamine. Imo nox implacida, & ad ejus diei finem respiratio frequentissima, pulsus parvus, & parum pressioni resistens, sputum crudæ, flavæque materiæ, quæ fluida erat, & sine spuma, urina eadem. Die nona inchoata, cum brachia, ut vellent, e stragulis posset exerere, & tum etiam, quam-

quamvis cum difficultate loqueretur, ministris propterea tunc morituum non credentibus, mortuus est. THORAX utrinque aquam habuit, eamque a dextris saltem flavam, & turbidam. Pulmo uterque superius ad pleuram necessebatur, quæ ibi, & aliis quoque in locis thoracis dexteri crassior fuit. In quo frustra illius quasi membranæ imposita erant illæ alioquin superficiei pulmonis. Hic valde gravis, totusque ex substantia illa hepaticæ simili, sed albida, & dura quidem, at minus quam solet, cum ita densa est, ut semicorrupta hic videretur, præsertim cum ex sectorum bronchiorum orificiis, multis in locis, subalbus & turbidus prodiret humor. Per faciem tum pulmonis, mediastino, qua pericardium continet, attiguam, tum mediastini ad eam sedem, extensum erat crassiusculum quoddam quasi rete, subflavum, neque inelegans, facile detrahendum, quemadmodum & alterum quod ibidem præterea per mediastinum vidisses sanguinei coloris. Nihil horum a sinistris: quin ibi pulmo aut sanus, aut ferme sanus. In pericardio aqua inerat non pauca ejusdemmodi ac in thorace dextero memoravi. Cor vel pro hominis statura magnum, sed valde laxum, concretiones habuit polyposas, alteram, quæ in auricula incipiens dextera, inde per ventriculum annexum in Pulmonarem producebatur arteriam; alteram paulo densiorem, multo autem majorem, quippe quæ totum pene sinistrum ventriculum occupabat, inde vero Aortam subibat. Ex hac cum extraherem, cylindrus secutus est ex sanguine valde concreto ad spithamæ longitudinem. Nec minus concretus sanguis erat, qui vasis saltem superioribus, ut collum dissecans perspexi, continebatur. Laryngis, & pharyngis vasa turgebant. Facies ex rubro livebat. Ibi in sinistra auricula sanguis erat semiconcretus. Caput tamen non incidi, aliis occupatus, ut vix altero post mortem die thoracem, ac ventrem dissecare potuerim. Venter exterius livebat ad ilia. Interius tamen nihil nisi Colon intestinum respondebat sanum, sed aere distentum. Hepar in transversum adeo porrectum, ut summam lienis partem, sibi arcte nexam,

totam obduceret, lividam crepidinem ad magnum tractum habebat. Livor, alioquin haud alte penetrans, proximam quoque cavam partem ad trium circiter digitorum spatium inficiebat. Cæterum non durius erat jecur; sed paulo tantum albidius. Ejus vesicula intra paucam bilem, quæ tamen subjectam tinxerat externam faciem Antri pylori, calculos ad viginti continebat, alia alios magnitudine sed plerosque parvos, unum maximum, qui, ut cæteri, intus, extraque nigricabat non secus ac si carbo esset, quem etiam rara, & friabili substantia referebat. Nullus horum, lucernæ admotus, flammam concepit, aut scintillas emisit; leves tantum quosdam crepitus interdum edidere. Lien magnus, etiamsi cum hominis statura conferres; laxus, & exterius albicans. Ventriculus denique tota sinistra parte exterius habuit utramque faciem magnis quibusdam, & quasi ramosis maculis distinctam ex atro lividis. Hæ interius quoque apparebant, & ad oesophagum usque producebantur, guttulasque sanguinis circum inter tunicas hærentes habebant; ut his omnibus inspectis, de adjecta demum ventriculi inflammatione non dubitares.

31. Si ad has longas duas historias longas quoque animadversiones adderem sive ad morbum, ejusve curationem, sive ad deprehensa per sectionem attinentes; quis foret Epistolæ modus? præsertim cum plura adhuc restent, minime omittenda. Satis est, si in illarum utraque duo attendas, alterum ad morbum, alterum ad sectionem spectans. Ad morbum attinet color, in crusta illa sanguinis, flavus: quem mihi meminisse Albertinum dixisse, pejorem, & periculosiorem inflammationem secundum observationes suas significare. Quod & in meis, quantum recordari possum, respondit. Neque enim solum in his duabus, sed etiam in ea, quæ supra (1) in Lanione descripta est, in aliisque præterea animadverti vel cum dissectionem adjungere haud licuit, ut præsertim in viro ebrioso, qui in eadem illa Bononiensi Constitutione, simul pungente dolore pectoris, & acuta febre correptus, vino quidem, sed non venæ sectione usus est, donec

donec quarta morbi die in idem Nosocomium excepto, illa primum die, mox & quinta iterum sanguis e brachio mitteretur. Qui missus est quarta, is valde sectioni resistebat, tenuique opertus erat crusta ex livido variegata, difficile secanda. Qui autem quinta, is vero crusta obductus æque tenaci, sed digitum alta, & flava, in grumos, dum inverteretur, se ipse dissolvit; adeo res mutatae apparebant intra unum diem! Hanc eandem facilem crassamenti sanguinis in grumos dissolutionem in Ancilla quoque (1), & in Lanio illo memoravimus, in quo intra biduum mutationem animadvertes, sed contrario ordine. Hi omnes mortui sunt, ut is etiam, de quo dicere coeperam, ebriosus, qui ad vespertinum decessit diei ejusdem, qua iterum sanguis mane missus fuerat. Semper cubuit in dorsum, jam inde a quarta die vertiginosus, & delirans, lingua nigra, frequenti pulsu, & intermittente quanquam sic satis digitis resistebat: ad quæ perpauca ante mortem horis stertor, & sublimis respiratio accessere. Jam vero, quod ad sectionem attinet, vides sane, his quoque novissimis perlectis historiis, pleuræ lesiones, quas mihi quidem in hujusmodi morbis accidit ut offenderem, ab eo multum abfuisse, ut mortis causa censeretur possint. Crassiorem videlicet pleuram inveni; sed non adeo ut apud Riolanum scribitur, hic in Sepulchreto (2) memoratum, ut *decuplo solito esset crassior*, nec lividam, & sideratam, imo neque ab inflammatione rubentem. At ille, inquis, alique invenerunt: quin & hoc addidit, *propterea scripsisse Hippocratem, cadavera pleuriticorum dissecta apparere fulgurita, quod de partibus thoracis internis est intelligendum*. Ego vero aliorum observationes non nego: atque adeo meis, quas mox subjiciam, libens illas quoad potero, confirmabo. Quas hætenus tibi perscripsi, eas hic dumtaxat recenseo. Tamen si Riolanus, memoriæ minus confusus suæ Hippocratis locum relegisset, qui extat, opinor, in libro *de Victus ratione in morbis acutis* (3); nullum in eo esse dissectionis indicium sensisset, cum Vete-

res dicantur quosdam pleuriticos *sydere ictos* ob hoc etiam putavisse, quod mortuis ipsis *latus lividum reperitur, ut simile quid plaga appareat*: imo cum Galeno (4) in ejus loci expositione agnovisset in cute apparere istum *nigrorem* non secus atque in *illis*, qui ita ex plaga affecti sunt. Quod autem Riolanum facere præstitisset; afferemus nos locum Cælii Aureliani (5), apertissime pro ipso facientem. Loquens enim de pleuriticis, & de pleura, hæc, inquit, *expirantibus sæpe agrotis nigra invenitur*. Nec vero existimes, id dixisse conjectura fortasse fretum capta ex partium lateris externarum livore consequente agrotorum decubitus, præsertim si forte accidisset, ut quemadmodum in morbo solent, in morte quoque in idem illi jacerent latus. Neque in istam sententiam addas, sane id non dixisse de omnibus: & continuo ea verba, quæ externum livorem indicent, subjecisse: *hos denique venenatos quidam putaverunt*. Quin si forte opinionem tuam inde potissimum confirmare te posse crederes, quod Cælii ætate humana cadavera non secabantur; primum vide, num ætate Hippocratis, quem modo cum Riolo objiciebas, revera secari cœpta essent? deinde Cælium inspicere; intelliges, quo in capite id dixit, argumenta pro pleura ex Erasistrato quoque attulisse, quem corpora humana incidisse constat: denique ipsa relege, quæ prima protulimus, Cælii verba; videbis non conjecturæ, sed observationi convenire. Cui si forte unum illud opponi igitur posse existimas, decubitus videlicet, de quo dicebamus, morientium, quasi sanguinis in decliviora delapsus non externa modo, sed etiam interna lateris vasa, eorumque ramusculos distendendo, pleuræ quoque livorem, qui antea non esset, tunc effecisset; si forte, inquam, sic existimas, primum vide, num in latus, quo dolent, cubare soleant pleuritici, deinde & illud vide, ne casus objiciantur tibi pleuriticorum, qui, ut Dux Rupefoucaultius (6) erecta cervice ad obitum usque spirare coacti, lividam tamen altero in latere & cutem, & pleuram habuerunt. Sed hæc tu

(1) n. 29.

(2) l. 2. S. 4. Obs. 14. §. 2. & 3.

(3) n. 8.

(4) Comm. 1. ad t. 35. l. cit.

(5) Acut. Pass. l. 2. c. 16.

(6) Sepulchret. S. 4. cit. Obs. ult.

videris. Neque enim mihi sic rem explicare necesse est. Qui etsi livorem istum, & cætera, quæ dixit Riolanus, in eorum pleura, de quibus hic loquor, conspexissem; tamen non inde potius mortis causam, quam a tanto illo pulmonum vitio repeterem: nec sane in his, quæ sequuntur, historiis, in quibus pleuram rubicundam, & liventem quoque interdum, ac semicorruptam nonnunquam, & valde crassam inveni, te ipsum aliter puto esse existimaturum.

32. MULIER annos nata ad quadraginta quinque, ex ulcere alterius cruris antiquo, sicca autem scabie toto corpore, additaque ad scabiem lenta febricula male habebat. Scabie evanescente, ulcere autem acrius vexante, consilium capit, ut in Bononiense Incurabilium Nosocomium admittatur. Antequam in hoc veniat, prospiciens fortasse, qua re ibi esset caritura, generoso vino se ingurgitat, ut nihil ferme, nisi id, sumat tridui spatio. Itaque nocte prima, qua in Nosocomio jacuit, inquiet fuit, & valde incaluit. Mane habuit melius. Pulsus tamen erat frequens, celer, durus, vibratus, non ita digitis resistens, nec magnus. Hora eadem redit calor: accedit dolor pungens ad infimam legitimam costam sinistri lateris, qui etsi, tangendo, non cresceret, neque in id latus cubando; decubitus tamen erat commodior in latus dexterum, propterea quia decubitus in sinistram tussim movebat, quod semper in brevi hoc morbo animadversum est. Abiit postea, neque amplius reversus est dolor; ut meliuscula ægra videretur, præsertim cum pulsus, etsi vitia cætera retineret, tamen minus frequens esset factus. Sed quarta die post horrorem incaluit, pejus habet, per tussim autem, quæ sicca hætenus fuerat, pus reddit cinereum, lividum, foetidum, incruentum. Non nisi erecta cervice spirare potest. Pulsus fit minor, & debilior, pus autem expectoratum nigricans. Leve delirium accedit. Febris per hos ultimos dies serius increfcit. In medio sextæ diei quasi ex repentina suffocatione mortua est, autumno A. 1705.

THORAX utrinque habuit foetidi cinerei seri non multum: pulmones autem

leviter laxæque ad pleuram adhærentes. Hæc a sinistris, qua pulmo adhæserat, aspera hic illic, rubrisque exiguis quasi tuberculis erat inæqualis. Pulmoni ejusdem lateris, nam dexter sanus nihil habuit eorum quæ sinister, qua diaphragma contingebat, duæ flavæ suberant falsæ membranulæ, quarum altera ipsi, altera diaphragmati adhærebat. Erat is pulmo non ruber, sed lividus, & hepate durior. Sectus pus intus ostendit ejusdemmodi atque expectoratum fuerat, præsertim in quibusdam quasi sinibus, qui & puris flavi aliquid continebant. Eos sinus tunica cingebat nulla durior, aut peculiaris: neque in arteria Aspera quidquam erat. In vena Cava, & Pulmonari arteria concretiones erant polyposæ minores: major in sinistra fuit auricula. In ventre sana omnia. Caput non dissecuri.

33. MILES ætate consistente, habitu mediocri, vel potius ad macilentum inclinante, cum mortuus esset in Nosocomio Patavino sub initium Martii A. 1743; mihi, qui tunc ibidem nonnulla de Re Anatomica studiosæ Juventuti explicabam, ejus cadaver oblatum est. Antequam dissectionis initium fieret, quæsi, ut soleo, quibusde æger quereretur? Cum responsum esset, primis diebus de pungente alterius lateris dolore conquestum fuisse, cum febre, tussi, & difficultate respirationis conjuncto, donec ferme soporosus factus, & leviter delirans, tremantibus digitis, & jam sine pulsibus, diebus illis ultimis, decesserat; non dubitavi, quin frequentissimæ illi discipulorum, Doctorumque coronæ hepaticæ substantiæ similitudinem in pulmone, concretiones polyposas in corde, circa cerebrum turgentia vasa, & humorem aqueum facile inventum iri, prædicarem.

THORACE igitur ibi protinus, & Capite mox aperto, viderunt omnes, pulmones, qui ferme undique, excepta anteriore facie, quæ & naturali propemodum erat colore, ad pleuram artissime adhærebant, cum extracti essent, alterum ab altero magnopere discrepare. Dexter enim valde amplificatus, gravis erat, & durus totus; si parvam in summo portionem, & eam, quam dixi, faciem exciperes; æquali præterea, & lævi, ut jecur,

Y

super-

superficie, ut ne vasculorum quidem rete in hac appareret, intus autem compacta illa substantia, quæ coctum jecur, & dissectum repræsentaret. At sinister pulmo vix a naturali in eo differebat, quod sectus paulo durior, & rubrior, quam soleat, ex atro videbatur. Sed & pleura cum a sinistris decolor esset, vel potius albida; in toto fere latere dextero rubicunda ex manifesta inflammatione spectabatur. Nihil in thorace effusi humoris: at pulmonibus ab Aspera arteria abscissis, quæ valde lata huic viro obtigerat, glandulisque Bronchialibus pluribus, & majoribus quam consuevit, circa partitionem instructa; mox aquæ sanguinolentæ, & spumosæ non modica copia sensim defluxit a dextris, modica a sinistris. In pericardio non paucissima aqua fuit ex flavo levissime rubescens. In utroque cordis ventriculo albæ polyposæ concretiones inde per Magna vasa longe productæ cum adhærente ubique nigro sanguine, & grumoso: quin aliquas, tæniarum instar, in Iliacis ipsis vasis postea inveni, alias autem, ascaridum similes, in sinus Longitudinalis initio. Sed partite, ut soleo, cætera, quæ in capite, & ventre animadverti præter naturam, adjiciam.

Cranium dum secaretur non pauca aquæ copia defluxit. Mox per Tenuem meningem vasa pleraque conspeximus sanguine turgida, ex medullari autem cerebri substantia passim inter secandum sanguinis guttulas creberrimas minores, majoresque existentes, in ventriculis autem Lateralibus aquam multam, eamque turbidulam, Choroidibus plexibus non pallidis quidem, sed nec sine vesiculis plurimis, & in his quibusdam majusculis, aquæ plenis. Laxus Fornix: laxa medulla Oblongata.

Ventre aperto, & omento, quod cum initio concreverat intestini Coli, inde soluto, & ad superiora retracto, insolitus apparuit ejus intestini positus, eoque hic non omitendus. Nam vix jecur attigerat, cum inde se infra umbilicalem regionem demittebat, unde oblique sursum in sinistram hypochondrium ferebatur. Hæc tota ejus pars dumtaxat, erat aere, nec parum, dilatata. Hepar denique, lien, pancreas non secundum naturam se habebant. Hoc enim

subdurum erat: lien autem æquo non paulo major, & propterea humilior: hepar quoque magnum, & majori ex parte albidum, neque, a dextris præsertim, si incideres, omnino sanum; ejus autem biliarius ductus, qua parte Communis dicitur, justo latior.

34. VIRI quoque alterius cadaver ibidem mihi oblatum est ante finem Martii A. 1744. Cribrare triticum ars ejus fuerat, pulmonibus sane inimica. Itaque pleuritidem antea passus, ex recidiva mortuus erat undecimo die. In qua de dolore quebatur, thoracem gravante præsertim a dextris, sedere in lectulo coactus, ut spiritum duceret; multum tussiens, nec multa expectorans, eaque viscida, & sanguinolenta; facie rubens; pulsibus duris, maxime confusis, inæqualibus, intermittentibus, nec sine quibusdam interdum tremoribus convulsivis. Sanguis bis, terve missus fuerat, cui crassa polyposa crusta insidebat. Quæ cum ab iis acciperem, qui sæpius in novissimo hoc morbo inviserant, & cadaveris subtumidum ventrem, pedesque, & extrema crura œdemate affecta spectarem; continuo illis, & reliquæ Auditorum coronæ dixi, facile hic effusam aquam non in ventre modo, sed in thorace etiam, ac pericardio nos esse visuros: fortasse & concretiones ad cor polyposas, & ruborem, aut vitium aliud pleuræ, aut pulmonis cum hac connexionem: facilius autem in eodem viscere turgentiam, & substantiæ duritiem, ac densitatem.

PECTUS illico incidi coeptum. Quod dum fieret, per incisuras cartilaginum, costas cum sterno committentium, aqua exundabat: quæ turbida, & flavescens utrinque, sed a dextris præsertim, multa inventa est, nec sine quibusdam concretionibus, quales in imo dolio per vinum natare solent. Ea exhausta, neuter pulmo ad pleuram adhærens conspectus est; sed hæc in lateribus, sinistro præsertim, in quo fortasse illa antea pleuritis fuerat, apparuit rubicundior. Pulmones, alibi fere molles, inferiorem partem dexteram habuerunt duram, & turgidam, & quæ secta, densiorem ostendit substantiam ex fusco purpuream. Ex utroque bronchio in truncum

arte

arteriæ Asperæ sanguinolentus humor exprimebatur. Pericardium antequam incidetur, justo amplius conspectum est. Sed eo inciso, manifestum fuit, eam amplitudinem non tam aquæ, etsi non pauca erat, eaque ejusdemmodi atque in thorace dictum est, quam magnitudini cordis deberi, cujus non crassiores quidem erant parietes, sed ventriculi, dexter præcipue, dilatati, magnamque copiam atri sanguinis continebant. Erat hic certe non fluidior, nec ullam tamen aut ibi, aut usquam polyposam concretionem ostendit, excepta una, eaque tenui, crusta in ventriculo dextero; ut me non poenituerit, quod concretiones, & pulmonis ad pleuram adhæSIONem non asseveranter prædixissem; tametsi illas semper in emissio hujus viri sanguine, & quidem crassas, conspectas esse, hanc autem ubi pleuritis fuerit, a plurimis poni, non ignorarem, & sæpius ipse deprehendissem. Quod si quis narrare potuisset, quæ facile ante ultimum hunc morbum, & saltem post primam pleuritidem fuerant indicia dilatati cordis, & hydropis in thorace incipientis; procul dubio eorum, quæ in novissima inflammatione vehementer adeo hominem vexaverant, partem alio rejecissem, quam in pulmonum morbum, qui denique inventus quidem est, qualis a me prædictus fuerat, sed non tantus, quantum ea symptomata requirebant. Dixi autem, post primam pleuritidem signa esse potuisse dilatati cordis. Huic enim, neque ita raro, id ex pleuritide accidere, hoc est ex pulmonum inflammatione, non una dissectio indicat superius proposita. Sic Vir, de quo proxime ante hunc scripsimus (1), sic etiam Senex, de quo sub initium dictum est (2), ille cor majus quam ejus vel procerâ statura ferret, hic sinistram cordis auriculam multo, quam soleat, longiorem habuere. Sic Juvenis ille, secundus ex iis, quos inter Valsalvæ Observationes descripsimus (3), cor mole auctum ostendit. Nec vero mirum est, si viis sanguinis per inflamos pulmones compressis, & coarctatis, ille aut nimis distendendo, aut nimis irritando cor, & propria hujus vasa, vim afferat ipsius parietibus, intimæve

horum substantiæ. Et quanquam distentio major esse debeat in cavis dexteris, quippe quorum exonerationi obstaculum tunc oppositum est in pulmonibus; tamen in substantia intima sinistrorum quoque cavorum venæ distendantur, necesse est, sanguine, quo cava dextera nimis opplentur, obstante sanguini per Coronariæ venæ ostium e sinistris quoque redituro. Irritatio autem, quæ a sanguine fit vehementius compulso, major sit a sinistris oportet, donec inflammatione nondum perfecta, viæ per irritatos pulmones sunt magis patentes. Præterea aliis alia pars cordis esse potest aut ab ortu, aut post ortum proportionem minus firma; ut pari causæ, quæ aut distendendo, aut irritando vitare cor possit, minus quam cæteræ hujus partes, resistat. Itaque in aliis cor universum, in aliis partem ejus aliquam, præsertim vero a dextris, amplificatam interdum offendere post graves, aut repetitas pulmonum inflammationes, minime est mirum. Quæ cum possemus aliorum Observationibus confirmare; indicare malumus quas, hæc recensentes, forte legebamur, Illustris Senacii (4), qui, ut apud ipsum videbis, neque rem aliter explicat, & sæpe post ejusmodi inflammationes cor se vidisse amplificatum affirmat, præcipue a dextris, quemadmodum & nobis in proposito Viro accidit. In quo ne alia, quæ præter naturam occurrerunt, omittamus; Venter aquam habuit, nec paucam, ejus similem, quæ in thorace, & pericardio descripta est. Hepar durum, ex livido pallens exterius, interius autem crebris particulis albis variegatum. Caput secare, aliis distenti occupationibus, non potuimus.

35. VIRI alterius consistente ætate, sano habitu, sed ad macilentum potius, quam ad pinguem, vergente, cadaver incidimus eodem in loco, eodemque mense, insequente autem anno, cum plura ipsi in aliis secundum naturam animadversa, recognoscere, ut soliti sumus, & frequentissimis Auditoribus demonstrare instituissemus. Aderat cum cæteris Assistens Nosocomio Medicus. Hic sciscitantibus narrabat, cadaver tunc disseccandum lapicidæ esse:

Y 2

se:

[1] n. 30.

[2] n. 4.

[3] Epist. 20, n. 35.

[4] Traité du Cœur l. 4. ch. 8. n. 3.

se: cujusmodi artificum pulmones ob involantem pulverem quantum opportuni morbis sint, cum ratio indicat, tum observatio (1) confirmat. Huic primum febrim, mox pungentem sinistri lateris dolorem, mox alvi fluxum, ut octies intra horas vigintiquatuor fluida egereret, non flava, neque cum molesto sensu, mox gravantem in thorace dolorem advenisse. Serius, ut a plebeiis sæpe fit, nec ullo domi præsidio adhibito, hominem sub quintam morbi diem in eum locum fuisse illatum, jam omnibus, quæ dicta sunt, laborantem, eaque ad extremum usque perstitisse. Missum ob morbi præcipui naturam, & violentiam sanguinem densiorem quidem fuisse, nec tamen cum crusta polyposa. Sputa, non sine aliqua sanguinis tinctura, apparuisse; verum non processisse. Confusa demum, & subdelira mente, mox etiam pulsibus, qui tensi, nec intermittentes fuerant, sensim deficientibus, initio diei undecimæ interiisse. Quæ cum omnes audivissemus; tum ego, jam nosis, inquam, in pulmone quid mecum videre ejusmodi in morbis consueveritis. Vidistis insuper aliquando etiam in pleura læsionis aliquid: in diaphragmate quoque ego quidem nonnunquam vidi (2), cum peripneumonici mens labasset: at sæpe aquam in thorace: multo autem sæpius polyposas in corde, vasisque annexis concretiones. Hæ tamen, & illa facile deesse possunt in hoc casu; illa, cum tanta feri copia sit per alvi fluxum ejecta; hæ, cum in misso sanguine crusta fuerit nulla. THORAX, cum hæc dixissem, sub oculis omnium continuo reclusus, nihil aquæ habuit. Pulmo uterque erat anteriore facie turgidus, & ibi quidem mollitie, & colore naturali: facie posteriore, & inferiore, a sinistris autem insuper laterali pene tota, arcte ad thoracis parietes adhærens. Ubicunque adhæserat, ibi inæqualis pleura, ad dorsum autem subnigra, in latere sinistro crassior, & colore non naturali. Sed & diaphragma, quibus ejus partibus tum carneis, tum etiam tendineis annexi pulmones fuerant, iis in partibus ex fusco erat rubicundius, & sanguifera habebat vascula, magis quam soleant, evi-

dentia. Extracti pulmones prægraves erant, totaque posteriore, & ima facie nigri, nigredine alte subeunte per subduram, compactamque substantiam, quæ durior, magisque compacta, & densa inventa est a parte sinistra ad magnum tractum; cum ab anteriore parte, a dextris præsertim, mollis, & rara substantia, eaque roseo colore secanti occurreret. In pericardio aquæ paulo plus quam solet. Cordis vasa propria, in plana præsertim facie, sanguine turgida. Sic & vena utraque Cava, & auricula dextera sanguine distendebantur. Hic autem erat nigerrimus; at sine ullis polyposis concretionibus: quæ neque in cordis ventriculis, neque ullis in vasis usquam apparuerunt: vix semigrumosi aliquid in eo sanguine, idque ipsum paucum. Venter diarrhœæ etiam causa dissectus, Tenuium intestinorum partes aliquas ostendit quasi inflammatas. Sed Colon, quod statim in conspectum venerat, quippe aere, quamvis non plurimum, tumens, recte se habebat, nisi quod a medio illius tractus, per quem in transversum ferri solet, ad umbilicum se inflectebat, unde sursum quidem, sed non alte adeo redibat. Jecur vero pallidum intus, extraque, & vesicula inani aut certe bilis guttas vix paucas continente, quæ chartæ illita, colore quodam hanc infecit flavo, fusco, atque obsoleto. Lien æquo & major, & laxior. Cranii sectio, propter alias interjectas observationes, in diem quintum dilata est; ut eam quoque fortasse ob causam laxiora omnia deprehenderim. In altera Falcati processus facie officulum fuit abnormi figura, sed planum potius, quam asperum, non tenuissimum, magnitudine haud æquans unguem digiti minimi. Sub meningē Tenui in anfractibus quiddam *gelatinæ* instar. Per eam meningem sanguiferorum vasorum, & plerique trunci turgidiores, & minimi ramusculi passim manifesti. Sanguine quoque abundabant ii, qui sunt in Plexibus Choroidibus, & qui per Oblongatam medullam repunt: nec crebra deerant sanguinea puncta ubicunque cerebri medullam secares.

36. JUVENIS annos natus ad viginti quin.

[1] Vid. Act. N. C. Tom. 5. Obs. 85.

[2] Epist. 7. n. 13.;

quinque, pallidula facie, & qui strumis antea, ac Venerea quoque, ut ajebant, lue laboraverat, cum a nimio, ut erat famulus, motu incaluisse, horrore, & febre correptus est cum dolore pungente, quem toto ferme pectore, proprie dicto, sentire se dicebat, magis tamen ad inferiora. Dorso etiam dolebat, imo universo corporis ambitu, ut ubicunque tangeres, ibi dolorem ipso attactu augeri diceret. Cubare, nisi in dorsum, non poterat. Pulsus erat frequens, & parvus: sitis nulla: calor internus: respiratio difficilis: sputa fluida, & rufa. Quarta morbi die biliosa deiecit. Octava autem cum multum minxisset, lethalique sudore maderet, obiit circa finem ejusdem diei in Bononiensi, quod sæpius memoravimus, Nosocomio ad medium Januarium A. 1706. IN THORACIS cavo dextero serum turbidum, & saniosum. In utroque pulmones ferme undique ad parietes, eos etiam, quos diaphragma facit, adhærentes, sinister quidem anteriore facie per filamenta dumtaxat; idem autem pulmo, & dexter quoque, reliquo propemodum toto ambitu per interjectam crassam quandam quasi membranam non modo arctissime connexi, sed quodammodo etiam connati. Hæc membrana alba, tenax, & alicubi vix dimidio minus crassa, quam digitus auricularis a dextris quidem; nam a sinistris multo minus tum alba, tum crassa erat; pulmones, quos vi necesse erat avellere, sequebatur. Eandem tamen si a pulmonibus, quod facile erat, separares, eorum membranam subesse illæsam, & integram perspiciebas. Itaque pleuram esse dixisses, nisi a sinistris sanam, & integram pleuram sua in sede restitisse animadverteres, per quam proximi transpiciebantur Intercostrales musculi, iique potius rubentes. A dextris tamen, pleuræ loco, membrana altera apparebat illius similis, nisi quod paulo minus erat crassa, quæ inde simul cum pulmone avulsa jam fuerat; quam alteram membranam si detraheres; albidos subesse Intercostrales musculos conspiciebas; ut hic quidem pleura morbi vi crassior facta videri posset. At pleura certe, qua pectoris musculus Triangularem dexterum

operiebat, semicorrupta erat, & levi digitorum affricu lacerabatur. Is inflammatus erat musculus: sed & carnea pars diaphragmatis, quæ utrinque hujus centro propior erat, qua pulmones adhæserant, inflammata similis alicubi videbantur. Pulmones autem ad hunc modum se habebant. Sinister uno in loco albam, & velut ex granis quasi *tartarizatis* substantiam ostendit, cæteris in locis ferme omnibus duram tantum, & densam, & gravem; minus tamen anterius. Dexter vero vel magis fuit, quam sinister, & durus, & densus, & gravis. In pericardio aqua erat paulo majori copia, eaque turbida. Polyposa concretio ex albo flava, sed laxior, ex cordis ventriculo dextero per utrumque hujus orificium se producebat. Nec dissimiles concretiones erant, quæ per ambo sinistri orificia pergebant. Quæ hinc, in venam; ab dextero autem ventriculo in arteriam Pulmonarem pergebant: eæ divisæ in ramos, partitiones imitabantur horum vasorum.

Ventre aperto ventriculus, & intestina, Colon præsertim, aere multum distenta occurrerunt. Lienis inferior pars nigredine peculiari infecta erat non secus ac si inflammationem gangræna excepisset; ea nigredo ad sesquidigitum introrsum pergebat. Contra hepar albidum, idemque maximum: in cujus vesicula cum pauca bile ex albo flavescenti calculos inveni plus septuaginta, quorum maximi, qui perpauca erant, fabam non superabant, minimi grano piperis minores haud erant: illi ad figuram ovalem, sed non una ex parte depressam; reliqui ad cuboidem quadantenus accedebant. Intus madebant bile, & ex quibusdam quasi granulis constructi videbantur. Hæc crusta, duplex saltem, undique concludebat, subviridis in plerisque, in nonnullis ex parte alba. Omnes flammam semel conceptam alebant, & tunc subinde levi cum crepitu scintillabant. Ren dexter valde laxus. Arteriæ Aortæ truncus tum in ventre, tum inde per thoracem ad curvaturam usque angustior visus pro corporis, alioqui non parvi, & plerorumque viscerum magnitudine.

Caput non attigimus.

37. Pleuræ majorem læsionem quam in hac

hac historia, consulto in postremum locum servata, mihi quidem in thoracis inflammationibus videre non contigit. Veruntamen credisne, hunc ipsum Juvenem ob illam, an ob conjunctum pulmonum morbum interiisse? Nunc si nostras omnes, & Valsalvæ Observationes relegeris, & cum aliis aliorum, quos infra nominabimus, tum veterum, tum recentium Medicorum contuleris, facile intelliges, longe proclivius nobis esse (si alterutrum omnino sequi necesse foret), eorum sententiæ adstipulari, qui lethalem pleuritidem docent in sola pulmonis, id quod sæpe vidimus, quam eorum, qui ajunt in sola pleuræ, id quod nunquam deprehendimus, inflammatione consistere. Et diserte quidem Hippocrates; ut Praxagoram, Herophilum, & antiquiorem forsitan Hippocrate Euriphontem Gnidium; atque alios præteream, quos Cælius Aurelianus (1), eorum quoque rationes proferens, testatur, *in pleuriticis locum patientem esse docuisse pulmonem*; diserte, inquam, Hippocrates in libro *de locis in homine* (2) non peripneumoniam tantum, sed & pleuritidis sedem in pulmone collocaverat, hujus, cum altera; illius, cum ambæ ejus visceris partes sunt a copia influentis calidi humoris tumefactæ: quod ego discrimen revocandum esse in usum, non contendo; hoc tantum ajo; præstitisse (id quod Demetrius Herophilus (3) fecerat) eodem uti, quam ob alios Hippocratis locos, quod veri hoc in loco fuerat, obscurare. Quod an Martianus fecerit, hic non quæram. Sed videre poteris vel in ipso Sepulchreto (4) cum de hoc eodem Hippocratis loco disputaret, recte contra ac Joubertus (5) *infinitorum cadaverum apertione subnixus*, illud affirmaverit, raro evenire, *unam pulmonis partem inflammari, altera permanente illæsa*: aut dolorem oriri non ratione inflammationis pulmonis, sed lateris: & cum objecerite eorum Observationibus, qui se scripserant, *pulmones læsos in pleuritide semper reperisse*, cum objecerit, inquam, non mirum esse,

si id Romæ observaverint, ubi *pleuritides, & peripneumonie sint fere omnes de numero earum, de quibus hoc in Hippocratis loco fit mentio*, continuo subjiciat, *quotidie Romæ observari cadavera pleuriticorum in Nosocomio S. Spiritus, scilicet ex Romano agro illatorum, in quibus latus læsum, & corruptum reperitur*, nulla pulmonum mentione habita. Tu vero fac tibi illarum Observationum veniat in mentem, quas Hoffmannus (6) memorat sub ea tempora in eodem illo S. Spiritus Nosocomio a Petro Servio vel in trecentis pleuriticis institutas, in quibus hic *semper lobum pulmonis infectum, materiaque repletum conspexit, pleura aut nihil omnino ad sensum vitata, aut leviter tantum quodammodo inquinata*. Tum vide, quanto cum his magis, quam cum illis nostræ fere omnes Observationes consentiant: quæ certe, ne quem tibi scrupulum injiciat Martianus, aliæ aliis in locis, aliisque temporibus habitæ sunt. Eædem singillatim, non ut Joubertus, generatim ostendent, num rarius sit, alterum dumtaxat, an ambos inflammari pulmones, itemque num pungens dolor semper lateris inflammationi debeatur. Quod non modo sæpe non inflammatum, sed ne ullam quidem interdum cum inflammato pulmone connexionem habens tunc reperitur: id quod cæteroquin ab Diemerbroeckii (7) Observationibus discrepare, & cum Recentiorum quorundam placitis minus convenire, non ignoras. Quid? quod si nostras quasdam inspicias, XVI. Epistola (8) tibi descriptas, Observationes, pleuram aliquando non sine omni inflammatione fuisse intelliges, at sine lateris ullo dolore; ut quærere omittamus, an huc plane attineant pleuritides *sine punctorio lateris dolore* non uni Auctori adnotatæ apud Ettmüllerum (9).

38. Jam vero si nostras omnes, simulque Servii Observationes attendas, continuo intelliges, quam his facile assentiri possis, qui in lethali pleuritide *solam pleuram, pulmone ipso illæso, sapissime inflammari*,

(1) Acut. Pass. l. 2. c. 16.

(2) n. 24.

(3) apud eund. Cælium l. cit. c. 25.

(4) Schol. ad §. 5. Obs. 14. hujus Sect.

(5) Sect. ead. Obs. 24.

(6) Medic. Rat. Tom. 4. P. 1. S. 2. c. 6. §. 2.

(7) Vid. Epist. 20. n. 58.

(8) n. 30. 31. 40.

(9) Prax. l. 1. S. 18. art. 9.

mari autumant, licet cum iis facere videatur Sydenhamius (1), qui *materiam peccantem in pleuram deponi* censet, *nonnunquam & in pulmones*. Quanto aliter ii Medici, qui per anatomen quid sæpius contingat, vel olim indagarunt, ut Coiterus (2), cuius verba omnia hic describemus non modo quia cum Observationibus consentiunt nostris, verum etiam quia in hac Sepulchreti Sectione frustra perquisivimus. *Anno salutis 1563. autumnum cum per totam fere Italiam tusses, peripneumoniae, & malignæ pleuritides epidemialium morborum instar grassabantur, atque multos occidebant, inveni, inquit, in omnibus, quos secui, quasi totos pulmones sanguine media ex parte putrido repletos, turgidos, atque mirum in modum induratos: id spatii, quod pulmones non replerant, aqua loturæ sanguinis non dissimili plenum fuit: capita etiam magna aquæ limpidæ copia referta erant.* Vides, cum alia memoret, pleuram non memorare. Sed tu vicissim objicere mihi Vesalium (3) potes, pariter in Sepulchreto prætermisum, qui cum de foeminis duabus mentionem injiciat, quarum alteram *ex laterali dolore extinctam fuisse*, conjiciebat, altera *ex inflammatione tertia die interierat*; pleuram quidem, sed non pulmones, commemorat. In illa enim inflammationem, scribit, *totam fere sinistram sedem membranae costas succingentis, præcipue tamen ad costarum radices, occupasse.* In hac vero *secundum venæ pari carentis ingressum, & ipsius propagines totam posteriorem thoracis sedem occupavisse, & sibi ad morbi lateralis essentiam dignoscendam egregium specimen præbuisse.* Ego vero non hic dicam, Vesalium tunc aliud agentem, & ea obiter memorantem, pulmonum læsionem omittere potuisse eo facilius, quod illo tempore minus hæc controversia agitabatur: sed pulmones, si vis, illæsos in duabus illis mulieribus fuisse, dabo, dum tamen tu quoque des, in illis omnibus, quos certe multo plures Coiterus designat, pleuram sine læsione fuisse, aut cum ea,

quæ negligi posset. Hic autem quid sæpius fiat, profecto quærimus; non quid nonnunquam. Neque enim vel in Epistola superiore (4) quasdam aliquando accidere Observationes negavimus, quæ sint istarum Vesalii similes. Quin etiam ut istas Vesalii, sic aliam aliquam, in hac Sepulchreti Sectione pariter omisam, Harderi videlicet (5) adderemus, nisi præter alteram mortis causam in cerebri cortice purulento propositam, minus dilucide sedem indicasset multi puris, quod in thoracis caveam effusum invenit; accurate enim ejusmodi sedes sunt definiendæ, neque, ut aliquando factum videas, marsupium idem, in quo pus fuerit, aut adhuc sit, modo ad pulmonem, modo ad pleuram est quasi pro arbitrio referendum. Observationes igitur, in quas dubitatio non cadat, ampliorum, graviorumque, illæso pulmone, pleuræ læsionum in pleuritide non negamus; sed oppido per raras esse dicimus, si nimirum cum immani earum numero comparentur, quas & Coiterus, & Servius habuere, & qui idem quod Servius, in viginti pleuriticis observavit, Barthol. Vicarius (6), & Gagliardus (7), qui triginta circiter disseccandos curavit, & Nannius (8), & ne de me, aut de aliis, quos infra laudabo, quidquam hic dicam, Valsalva demum, qui plurimos inciderunt. Neque enim horum quisquam in tanto numero dissectionum unquam in pleuræ læsionem incidit tam gravem, tamque amplam, illæsis pulmonibus.

39. Quin etiam pleuræ inflammatio cum pulmonum inflammatione conjuncta non tam crebro in cadaveribus deprehenditur, quam Viri alioquin Doctissimi videntur existimare. Quod verumne sit, an secus, tunc optime intelligitur, cum magna series Observationum spectatur. Si quæ Coiterus, Servius, Vicarius indicarunt, bene perpendas; plurimas habes, quas ad Valsalvæ, nostrasque adjungas. Quibus has quoque addes, præter alias, quæ in Sepulchreto leguntur. Zwingerus (9), & Dillenius (10) pul-

(1) Obs. Med. circa Morb. acut. S. 6. c. 3.

(4) n. 57. 58.

(5) Apian. Obs. 53.

(2) Obs. Anat.

(3) Epist. de Rad. Chyn.

(7) cit. supra, ad n. 28.

(8) Vid. Epist. 20. n. 57.

(6) Vid. in Obs. 87. Cent. 1. N. C.

(9) Eph. N. C. Dec. 3. A. 5. Obs. 8.

(10) Ead. Dec. A. 10. Obs. 241.

pulmones duriores, & gangræna jam affectos viderunt, & cum cæteras partes iis in cadaveribus male se habentes describant, neque pleuram nominant, & primus discrete addit, *nullibi tamen adnatum* fuisse pulmonem in ægro, qui cum lateris intolerabili pungente dolore sanguinem extussiverat; alterum autem pleuritis exquisita sustulerat, in peripneumoniam degenerans. Lanzonus quoque (1) in mortuo ex forti pleuritide pulmonis abscessum invenit *mortis, ac morbi causam*; de pleura ne verbum quidem. Imo in epidemica ejusdem anni Constitutione cum ex pleuritidis signis plerique Medici inflammata pleuram esse censerent, aliis contra disputantibus, aperto cadavere, ut *lis tanta dirimeretur* (2), alterum deprehendit pulmonem, *absque ulla pleuræ læsione*, erysipellate infectum, & tumefactum, & ex flavo maculosum. Sed & Cl. Fischerus (3) in altera Constitutione, ut videret, in *controversia de loco inflammationis tam acriter a quibusdam agitata, quid sentiendum esset*, inciso cadavere nihil aliud sibi repertum narrat, quam pulmonis dexteri inflammationem, & concretiones polyposas in vasis majoribus pulmonaribus. Neque Præstantissimus Gesnerus in ea, quam supra (4) memoravi, fallaci quidem, sed non sine punctorio in lateribus, aut sub scapula dolore, Uriensium pagi Constitutione, uno, altero, aliis dissectis corporibus, pleuræ ullam refert inventam læsionem, cum pulmones utique inflammatos, aliterve intus, aut extra male affectos proponat. Denique ut alios omit- tam, prætermittere nequeo Illustrem Hallerum (5), qui cum suas pleuritidis, & peripneumonix quatuor Observationes ediderit, vix in una earum tradidit, *in pleura signa fuisse inflammationis*, in omnibus autem pulmones, scripsit, aut magno fuisse abscessu vitiatos, aut a sanguine, qui intra eorum vesiculas, cellulæve de-

stillaverat, aut ab albo humore intra eorum substantiam coacto graves, & in parte duos, & solidos, quemadmodum in eorum inflammationibus, sæpius accidere, supra (6) a nobis expositum est. Hæc cum ita se habeant, præclare intelligis, pleuræ inflammationem cum pulmonis inflammatione conjunctam minus crebro deprehendi, quam Medicus nostra ætate nobilissimus credere videbatur, cum *peripneumoniam*, scripsit, *ex se ipsa raro oriri, verum supervenire pleuritidi, & paraphrenitidi*. Quæ verba ad memoriam revocant Hippocratis locum, sic a Dureto (7) latine redditum: *Peripneumonia pleuritidis succedanea, tutior est primigenia*: qui locus Interpretum, & Medicorum ingenia torfit cum ob alias causas apud Cælium Aurelianum (8), & Ballonium (9) commemoratas, tum præsertim, quia in Aphorismi (10) scriptum est: *A pleuritide peripneumonia malum*. Et Martianus quidem (11), atque Sennertus (12), quibus fortasse nimis ausi fuisse alii in textu emendando viderentur, rationem excogitarunt, qua, nulla verborum mutatione facta, rem non incommode intelligi posse crederent, si nimirum, quod Sennertus ait, reputemus, materiæ parte in thoracis parietibus antea deposita, pauciores, minorique cum impetu in pulmones reliquam ferri, aut si, quod censet Martianus, vox ἀσφαλές ἐραι non ita accipiatur, quod vulgo faciunt, ut tutiores tunc securioresve peripneumonias significet, sed *stabiliores*, sive minus jam transmutabiles. Quarum interpretationum ne primam sequar, facit aphorismus modo memoratus, quocum illam ut satis conciliem, non video: ne vero alteram, vel ipse constans, quantum perspicere potui, in Coacis usus illius vocis, eive affinium, ut majorem non stabilitatem, sed securitatem, hoc est minus periculi omnino significant (13). Quæ cum ita sint;

[1] Ibid. A. 5. Obs. 122.

[2] Ibid. Obs. 120

[3] Cent. 9. N. C. Obs. 80.

(4) n. 14.

(5) Opusc. Pathol. Obs. 13. & seqq.

(6) n. 20.

(7) Coacar. Prænot. l. 2. c. 16. n. 28.

(8) Acut. Morb. l. 2. c. 25.

(9) Annot. 6. ad Consil. 27. l. 1.

(10) Sect. 7. Aph. 11.

(11) Ad Coac. Sect. 2. n. 277.

(12) Medic. Pract. l. 2. P. 2. c. 16.

(13) Vid. apud Duret. cit. cap. n. 17. cui adde n. 16. & cap. 17. n. 1. Adde cap. 15. n. 4. & l. 1. n. 149.

in mentem mihi olim venerat quærere, num forte liceret primam illam litterulam, quasi librariorum incuria additam, a proposita voce abjicere, ut mutatione omnium minima, id quod ratio postulare videbatur, non jam tutiores, sed periculosiores eas esse legeremus peripneumonias, quæ pleuritidi succedunt: aut si id non liceret, num sequi fas esset conciliationem a Petito (1) traditam, aut certe probatam, ut aphorismum accipiamus de peripneumonia, quæ perstanti pleuritidi addatur, Coacarum autem locum de peripneumonia, in quam pleuritis mutetur. Tu autem videbis, num eo loco duæ istæ peripneumoniarum inter se comparentur, an potius hæc altera, in quam pleuritis mutatur, cum ea comparetur, quæ sit *primigenia*. Quod si est, ut plane est, nempe illuc redimus, ut rationem quæramus, cur peripneumonias, quæ accidunt ægris, jam pleuritide, & ipsa pleuritidis curatione debilitatis, eas tutiores pronunciet Hippocrates, quam quæ, nulla prævia pleuritide, valentes, robustosque homines aggrediuntur? Illas sane ipsas apud Ballonium (2) videbis censerì *lethales*, nec ratione solum, aut Galeni auctoritate, sed & exemplis productis citioris inde mortis *Reginæ Navarrae*, & *Dominae Dupuy*: ad quæ alia, atque alia sæpe addiderunt deinceps Medici funesta exempla, & non ita pridem Vir Clariss. Gianella noster (3): tantum abest, ut eas peripneumonias, si quod sæpius contingit spectemus, credere in universum possimus *primigeniis tutiores*.

40. Verum ut ab his, quæ succedunt, ad illas, quæ simul cum pleuritide sunt, peripneumonias redeamus; non tam crebro eas quidem, id quod jam satis vidiſti, sed tamen haud rarissime occurrere, non nostræ modo, sed & aliorum Observationes demonstrant. At certe multo minus crebro occurrunt illæ, quibuscum gravior pleuræ sit inflammatio conjuncta. Testis est præ cæteris vel is Civis meus, qui de utroque simul juncto morbo peculiare vo-

Tom. II.

lumen edidit, primusque ambobus *Pleuripneumoniae* nomen, si non imposuit, at certe sic confirmavit, ut nunc pervulgatum ab recentissimis etiam laudetur, Vincentius Baronius: cujus Observationes jam inde ab A. 1636. typis commissæ haud scio cur non fuerint in Sectione hac Sepulchreti propositæ, in qua cæteroquin præter eam, quam supra (4) indicavi, aliæ quædam non semel tantum, sed bis ponuntur, ut quæ tum §.7. Obs. 9. tum §.2. Obs. 40., & quæ tum in extremo Scholio ad Obs. 33. tum nono articulo Appendicis ad Obs. 25., & quæ tum in hujus Appendicis articulo quarto, tum in secundo Scholii ad Obs. 38. eadem leguntur. Baronius igitur (5), cum in nostris illis regionibus *Pleuripneumonia* epidemice vagaretur, tresque eo morbo interemptos ipse in Nosocomio patrio dissecaret, *in nullo eorum latere abscessum, nec ullum alium in membrana costas succingente inflammationis, aut tumoris vestigium deprehendere potuit, præterquam in una tantum muliercula*, in qua ipsa tamen non inflammata eam membranam, sed *tabidam* invenit, ut arcte adhærentem pulmonem, cum avellerent, sequeretur. Ex singulorum autem morbi descriptione, quam sectionibus præmittit, apparet, omnes acuto ac pungente lateris dolore fuisse cruciatos. Quin etiam, ut suarum similes, his subjicit Plateri, & Zecchii Observationes: quorum ille in pleuriticis duobus *maculam tantum lividam* in pleura, cui quidem affixos pulmones ipsos potius male affectos deprehendit; Zecchius autem in pluribus, non illam, sed pulmones vitiatos invenit, ut in Sepulchreto quoque (6) adnotatum leges: quanquam in extremo Tractatu de *Lateris Dolo*re, qui ut *Methodo de Urinis* subjectus, sic *Consultationi* illi, quæ editarum Venetiis est ultima, præpositus est; idem Zecchius scribit, in pleuriticis cum magno pulmonum vitio, pleuram *interdum prorsus illesam, nonnunquam vero parum immutatam* repertam esse. Huc Jacotium (7)

Z

ad-

(1) Comment. in Aret. de Morb. Acut. l. i. c. 10.

(3) De Success. Morb. l. 2. c. 6.

(6) Sect. hac, Obs. 20. §. 29. & 1.

(2) Annot. 6. cit.

(4) n. 28.

(5) De Pleuripneum. l. i. c. 1.

(7) Comment. in Hipp. Coac. Sect. 2. l. i. aphor. 1.

addito, cujus hæc sunt verba: *experimento in dissectione pleuritico-rum raro tumere pleuram observamus: & ne Valsalvæ, & nostras dissectiones sæpius inculcemus; trecentas illas Servii (1) adjicito, in quibus pleuram aut nihil omnino vitiatam, aut leviter tantum quodammodo inquinatam offendit. Quemadmodum autem cum supra (2) ostenderem ampliorum, graviorumque pleuræ læsionum, ubi salvi pulmones sint, aut illius inflammationis cum horum inflammatione conjunctæ raritatem, non me certe ex iis esse credideris, qui nullam pleuritidem a membrana costas succingentis inflammatione excitari contenderant, nominati plerique a Cl. Titmanno (3), ita hic pariter recte credes, non ideo me graves pleuræ inflammationes cum pulmonis inflammatione junctas negare, quod in dissectionum maximo numero deprehensas perraro fuisse ostendam. Neque enim earum oblitus sum, quæ in Sepulchreto recensentur: ad easque addere alias possum, ut puta quas Gagliardus (4) indicat, & in pluribus quidem, a pulmone in pleuram extensas, aut cum Hoffmannus (5) vidisse se, ait, *inflammatam, & sphacelatam pleuram*, vitiato parvis abscessibus pulmone adhærentem. Hoffmannus tamen id etiam, quasi nonnunquam, vidisse se addidit, postquam, id quod frequentissimum est, sic in universum tradiderat: *In sectione pulmones inveniuntur inflati, duri, instar hepatis, & aque fundum petentes*: quæ præclara quoque Observatione (6) confirmavit, eorum immane describens pondus, & distentionem, & duritiem, quia *vesiculas quasi carnea crassa rubicunda substantia habebant infarctas*: & cum thoracis nullas omitteret internas partes, pleuram ne memoravit quidem. Gagliardus autem ad triginta, ut dictum est supra (7), dissectis, in aliis pulmonum substantiam sic in hepaticæ similitudinem invenit mutatam, ut in quodam Chirurgiæ studioso sectus pulmo a secto ejusdem hepate internosci non posset,*

in aliis nigram, in aliis utroque illo vitio, quorum primum *phlegmonosum*, alterum *gangranosum* vocat, promiscue affectam. Amplissimus quoque Senacius (8) cum universè scribat, substantiam pulmonis „indurari in pleuritidibus, & massam „formare similem hepatis, alibi (9) tamen cujusdam Constitutionis pleuritides excipit, in quibus *gangranosum principium* accusat, & in ægris, mortuisque animadverta non reticet. Tu quid inter Parisiensem, & Romanam Constitutionem discriminis fuerit, conferendo utrumque Scriptorem, intelliges. Gagliardus enim tribus illis singulis vitiis sua peculiaris adscribit signa, & remedia. Sed ut phlegmonosi in suppurationem abeuntis progressum in paulo serius extinctis satis dilucide ostendit; sic in gangranosi, & in misti ex utroque descriptione perspicuitatem desiderabis; neque enim licet intelligere, phlegmone, an erysipelate, an neutro inflammationis genere eæ partes essent affectæ pulmonis, quas gangræna corripiebat. Et progressum quidem substantiæ illius quasi hepaticæ in suppurationem a me quoque tum in hac (10), tum in aliis (11) Epistolis adnotatum videbis: sic etiam in dura, ac densa illa eadem parte nigredinem (12): in eademque conspexisse Valsalvam, cum *atrum, & phlogosi affectum, durum, & valde compactum* pulmonem Senis (13) descripsit, tertio die mortui, & cum Mulieris (14) prostratis omnibus viribus decumbentis, cujus postea remisit dolor, *indurati* pulmonis partem *fuscam, & sphacelo quodammodo correptam*, & cum Viri (15) quinto die extincti pulmonem *valde induratum, ad subviridem colorem vergentem, nigrisque maculis distinctum*. Sed nec Valsalva, quod sciam, in peripneumonicis pulmones, qui non essent indurati, nigros deprehendit, nec ipse, nisi uno in Viro, de quo Epistola Anatomica scripsi XIII (16): quamquam illos, quippe ad caput præcipue intentus, *cursim* inspexi, & graviter quidem læsos fuisse memini; sed ea tamen nigredo

(1) Supra n. 37.

(2) n. 38. 39.

(3) in

Procem. Mechanismi venæ Azyg. Pleurit. causæ.

[4] cit. supra, ad n. 28.

[5] cit. ibid.

[6] 1. in Enarr. Morb. cap. ibid. cit.

[7] n. 38.

[8] Traité du Cœur l. 4. ch. 3. n. 2.

[9] l. 3. ch. 8. n. 9.

[10] n. 17.

[11] Epist. 6. n. 11.

[12] supra, n. 4. & 24.

[13] Epist. 20. n. 33.

[14] Ibid. n. 48.

[15] Ibid. n. 45.

[16] n. 23.

do a gangræna esset, an a sanguine, qui non ita prorsus in eorum vasis substitisset, ut ad gangrænam faciendam requiratur, adnotatum non habeo: ut neque intelligo, durine essent, an a sphacelo laxati, & molles, cum Lancisius in Romana illa epidemica peripneumonia (1) *præcordia rubentia usque ad diaphragma fuisse, scripsit, & nigricantia sanguine coacta*, id est, ut inferius (2) loquitur, *rubra, & sphacelo tentata*. Verum utcumque id fuerit; hæc omnes pulmonum labe, in quibus commemorandis me a proposito divertisse fortasse credideris, videntur tibi ejusmodi esse, ut si cum pleuræ noxis, quantumvis gravibus, nonnunquam jungantur, his potius, quam illis, debeas ægrorum interitum imputare? Lancisio id certe non est visum, qui vel eos, in quibus rami venæ Azygæ lateris primum inflammati in varices abierant, ad me scripsit, (3) *ex seiva quidem pleuritide, sed in peripneumoniâ, & septi inflammationem facessente, diem suum obiisse*. Quin Riverio ipsi, dum contrariam tueretur sententiam, veritas expressit verba hæc, quæ in Sepulchreto quoque (4) a te reperientur, nobisque satis esse debent: *pleuritides vehementiores, quæ mortem inducere consueverunt, in peripneumoniâ ut plurimum degenerare*. Sed universe asseverat Medicus Præstantissimus Trillerus (5), in vera pleuritide, non pleuram solum affici, quod hætenus quidem temere creditum; sed ipsam quoque pulmonum substantiam simul infestari, quod unicus medicinae ocellus, anatome, docuit luculentissime, & nullam veram pleuritidem acutam sine peripneumonia agnoscit. Denique, ut alios hic omittam, satis fuerit Anatomicum Exercitativissimum Hallerum (6) negare, sibi unquam visum, solam pleuram inflammatione sua hominem necasse.

41. Nec vereor interim dum in controversia hac de veræ pleuritidis sede diutius hæreo, ne tu forte Empiricos imitatus,

quibuscum mollius, quod ad illam attinet, egit Galenus (7), de re inutili tot verba a me fieri arbitreris. Nam si Dogmatici ea tempestate, *contra illos parum idonea se responsione tuebantur*; at nostris temporibus si Celeberrimos inter Dogmaticos Medicos duos consulueris, Boerhaavium (8), & Hoffmannum (9); non facile credes, eadem curationis discrimina Empiricos illos per solam experientiam accurate, partite, dilucide adeo novisse, atque hi, anatome, & ratione duce, proposuerunt, præsertim autem Boerhaavius. Ægre etiam feres, fuisse ætate nostra senioremedicum, qui eadem omnes uti curatione scripserit, siue pleuram morbus teneat, siue pulmones, oblitus videlicet vel ejus discriminis, quod ne ii quidem negant, qui cætera extenuare conantur, si res ad suppurationem vergat, tunc saltem requiri aliam curandi rationem, si pus in pleura sit, aditisque musculis, aliam, si in pulmonibus, & longe alia via ex illa, atque ex his, esse educendum. Non me fugit, alios quoque, & longe quidem eo peritiores, memoria nostra fuisse Medicos, qui eandem fere, imo parem omnino medendi rationem docuerint utrique morbo convenire. Sed hi aut sedem utriusque in pulmone, aut simul utrumque esse arbitrabantur, & quæ remedia utrique morbo communia, & recte quidem, statuerent, satis intelligitur. Ille vero, ut omnem Anatomicorum operam in disquisitione hac inanem esse dictitaret, idem affirmabat de universa curatione; quasi illud saltem verum non esset, magis sollicitum de morbo, & de celeri magnorum auxiliorum administratione Medicum fore, qui multo creberrimam ejus sedem sciat esse in pulmonibus, rariorem in pleura. Tu autem, si bene tuum novi animum sciendi cupidum, & veri cognitionem rebus cæteris anteferentem, non iis modo, quæ de morbo hoc mihi hætenus conspecta esse dixi, contentus non eris; sed illud insuper fortasse optabis,

Z 2

ut

[1] Epidem. Rheum. A. 1709. c. 2. n. 6.

[2] c. 4. S. 1. n. 7.

[3] Dissert. de Vena sine pari.

[4] Sect. hac Obs. 14. §. 4.

[5] Vid. Commenc. Litter. A. 1741. Hebd. 2. n. 2.

[6] Opusc. Pathol. Obs. 13.

[7] De Loc. aff. l. 3. c. 2.

[8] Aphor. de cogn. & cur. Morb. tum §. 849 & seqq. tum §. 886. seqq.

[9] c. 6. cit. supra, ad n. 28. §. 2. & seqq.

ut quemadmodum pulmonum membranam toties integram sanamque fuisse animadverti, ita & nonnunquam ipsam dumtaxat quasi erysipelate affectam, profundiore substantia illæsa, & minime infarcta, deprehendissem, ut sedes omnes harum thoracis inflammationum per anatomen ex me cognitæ haberes. At aliis quoque me diligentioribus, aut felicioribus aliquid relinquere, ne gravius feras: intereaque ex ea sede, quam omnium frequentissimam esse confirmavi, tibi satis sit cum alia, tum hæc præsertim multo facilius intelligere. Primum, cur empyema sæpe adeo non sequatur, ut sequi oporteret, si pus in pleura, unde extrorsum nullus patet exitus secundum naturam, acervaretur.

Alterum, quomodo tanta puris copia a pleuritidis quibusdam expectoretur, aut in eorum thoracem effundatur, quæ si a pleura proveniret, exili sane, tenuisque membrana, *magnum profecto esse miraculum*, ut Aretæo (1), sic & aliis videri posset. Nam quod ab inflammatione tam crassa fiat, ut tantam possit materiæ vim continere, nec mihi unquam, nec Valsalvæ, nec ulli ex iis Anatomicis, videre pro certo contigit, quorum longe maximum fuisse numerum Observatorium, supra (2) dictum est. Ad pleuram autem pinguedinem addere, ut materiæ copiam non defuturam intelligamus, videtur liceat. Exterior enim pinguedo ad spuriam pleuritidem, non ad veram spectat, & latentem, de qua hic loquimur. Interior autem quantula demum sit in non obesis, minime ignoras; obesos enim minus esse pleuritidi obnoxios, agnovimus alibi (3) cum Medico Diligentissimo Trillero. Tertium denique, ea posita, quam frequentissimam esse hujus morbi sedem probavimus, a te facilius intelligendum, illud est, quomodo cruentum sputum sæpe adeo vel inter hujus initia se ostendat.

42. Non sum nescius, quot rationes Viri ingeniosissimi excogitarint hujus ex-

plicandæ rei, quando etiam in sola pleura statueretur inflammatio. Quarum antiquissima Erasistrati est, cujus verba, nobis a Galeno (4) contra disputante servata sunt. Quam rationem quamvis Sennerius (5), dissimulato auctore, secutus esset, nunc tamen plerique ignorarent, nisi inter Italos Vir Doctus, idemque de Pleuritidis tractatione bene meritus in bono lumine collocasset, imo probabilem reddidisset, Erasistrati verbis non modo ad nunc cognitam sanguinis circumitionem accommodatis, sed etiam per Bronchiale arteriam, quam Erasistrato notam, ac Galeno, secus ac respondentem illi venam, sermo utriusque (6) satis ostendit, singillatim expositis: qua in expositione tamen cum alia fortasse, tum illud certe optare possis, ut per *concam arteriam* non Bronchialis intelligeretur, sed Magna; nam & vena quod *maxima* sit, *ob id ipsum cava nominatur*, ut a Galeno alibi (7) traditum est. Inter recentes autem sputi illius cruenti explicandi rationes, ut vetustas alias, quas Schneiderus (8) jam satis refutavit, præteream, nihilque de ramis venosis dicam, a pleura in ramos venosos pulmonis pertinentibus, ab nonnemine in rem hanc indicatis; ut nihil, inquam, de iis ramis dicam nisi quod si vel essent perpetui, quidquid inferrent, minime illud in pulmonibus subsisteret, quippe ab angustis in latiores semper venas cum reliquo eorum sanguine perrecturum, alio traducendum; at eam profecto rationem sine laude omittere non possum, quibusdam in casibus fortasse locum habituram, quam per tubulos inter Venam sine pari, & arteriam Asperam injectionibus detectos mihi quondam significavit Lancisius (9). Verum ut summi Viri ingenium, & diligentiam probem; certe quotiescunque pulmonem ipsum esse inflammatione affectum sciam; non facile ego in pleura expectorati sanguinis causam quæram, nec via recta, amplissimaque relicta, obliquos, angustosque

(1) De Caus. diuturn. Affect. l. i. c. 9.

(4) De Loc. aff. l. 5. c. 3.

(6) cap. 3. modo cit. infra medium.

(8) Dissert. de Pleuripneum. c. i. §. 33. 34.

(2) n. 38. & seqq. (3) Epist. 20. n. 10.

(5) cap. 16. cit. supra, ad n. 39. qu. 3. in fin.

(7) De Venar. &c. dissect. c. 2.

(9) Dissert. de Vena sine pari.

que tramites sequar, præsertim donec meminero earum Observationum, quas olim in disputatione mecum, ut solebat, amice habita in Bononiensi Scientiarum Academia proposuit Nannius, presse nimium in vetere illa scheda indicatas, ex qua una potuit Vir cæteroquin non minus diligens, quam doctus, qui nunc magno suo merito illi Academiæ a secretis est, in ejusdem Commentariis (1) describere. Nannius enim sic narrabat, ut ego illo eodem die memoriæ causa mihi adnotavi, in ea pleuritidum epidemia, in qua vix unum aut alterum pleura dumtaxat læsa deprehendit, hosque mortuos sine sputo sanguineo, ut in Commentariis scriptum est, cæteros (id quod ibi minime leges), in quibus pulmones potissimum læsos offenderat, qui sane quamplurimi fuerunt, omnes præviis cruentis sputis decessisse. Nunc itaque intelligis tum quare sibi non omitendum putaverit, in duobus illis, ejusmodi sputa defuisse, tum quid mihi ab ejus observationibus in rem præsentem indicari videatur.

43. Eodem die memini, quæ in Nosocomio S. Mariæ de Vita ipse videram in duobus adolescentibus, sed in alio alio tempore, cum Academia communicasse.

Alter ex frigore externo correptus fuerat perforante dolore circa medium lateris dexteri, qui in eo, quem exiguum tenebat, loco se movere, & circumferre videbatur, linteis calidis admotis non remittebat, tangendo autem crescebat, ut in id latus æger decumbere non posset. Noctu febris accessit cum frigore incipiens, cum sudore autem desinens. Quæ etsi erat intermittens; tamen cum rediret singulis noctibus, dolor autem idem perstaret, in Nosocomium venit adolescens: ubi sanguine emisso e brachio, latere autem inuncto ex oleo calido de lini seminibus expresso, sedem quidem mutavit dolor, & naturam hæcenus, ut potius gravando, quam perforando molestiam afferret; cæterum mucronata cartilago, ad eum enim

locum transiverat, manum tangentis ferre non poterat. Cum hæc nono jam die ab initio doloris ita se haberent, ex improvviso tussi oborta, sanguinis grumum foetentem, majoris castanæ magnitudine, æger rejecit. Quo ejecto, omnia, quæ dicta sunt, abiere, ut nec febris nocte proxima, sed sudores potius redierint, deinde vero ne hi quidem. Igitur quærebam, unde is grumus? nam ex arteria Aspera non videbatur ea magnitudine provenisse: e naribus autem intimis, etsi per extimas haud ita pridem sanguis prodidisset, æger venisse constanter negabat; tum quæ præcesserant, eorumque subita solutio, aliaque præterea ut ipsi crederem, faciebant. Relinquebatur ut e ventriculo: quamvis nulla ad hujus regionem molestia primis diebus præsertim se prodidisset, neque ulla nausea, ulla ad vomitum propensio ipsam grumirejectionem antecessisset. Certe autem ad ventriculum attinebat, quod in altero acciderat Juvene. Is enim dolore lateris, tussi, cæterisque pleuritidis indiciis affectus, & de his dumtaxat conquestus, nisi quod tamen simul nausea tentabatur, cum ab iis, quæ cæteros juvare pleuriticos solent, vel pectus se haberet; denique rejecto inter vomitum sanguineum terete lumbrico, statim ab iis, quæ dicta sunt, omnibus liber est factus. Nec vero hanc Observationem eo die commemorabam, quod rarum esse censerem: neque enim me fugiebat, ex quo Gabucinus (2) unam ejusdemmodi proposuerat, quæ Donato (3) adeo mirabilis visa erat, quot proditæ essent aliæ tum ab iis, quos laudat Ettmüllerus (4), tum ab aliis, qui in Sepulchreto (5) memorantur: ad quas esse, quæ addi possint, non ignoras præsertim ex Hardero (6), Raygero (7), ex Virisque aliis Clarissimis, nominatim Joanne Baptista Verna (8), & Josepho Antonio Pujati (9) Auditore olim nostro, nunc Collega meritissimo, a quo uno plurimæ doctæ, ut solet, accurateque propositæ sunt. Verum ideo

(1) Tom. I. inter Medica.

(2) Comment. de Lumbric. c. 13.

(3) De Medic. Hist. Mirab. l. 4. c. 6.

(4) Prax. l. I. S. 18. art. 9.

(5) Schol. ad Obs. 38. hujus Sect.

(6) Apian. Obs. 96.

(7) Vid. Act. Lips. A. 1691. M. Janu. in fin. ad Obs. 26.

(8) Princ. morb. acut. Pleurit. P. 3. c. 11. n. 19. & seqq.

(9) Dec. rar. Medic. Obs. 7.

ideo commemorabam, quod sermo de Pleuritide erat eo die in Academia institutus ob litteras a Cremonensi Medico, dum viveret, Experientissimo, qui condiscipulus meus fuerat, Ignatio Pedratto ad me datas, in quibus verminosas pleuritides summa cura describebat, quæ hyeme A. 1705. Farnesii, ubi tunc ille medicinam faciebat, in eaque vicinia epidemice grassabantur. Ut igitur appareret, primum quidem, a vermibus inferri aliquando pleuritidis similitudinem, quæ, ejectis vermibus, continuo evanesceret; deinde autem, veram ipsam pleuropneumoniam interdum fieri, si porro illi irritare pergerent, & sic ad thoracem non vapores nescio qui, sed constantes spasmodicæ membranarum crispaturæ traducerentur, quæ sanguinem denique, præsertim lentum, in vasculorum angustis retinerent, visum est, ut hoc licebat ex recentibus Pedratti Observationibus intelligere, sic illud quoque recenti mea Observatione confirmare.

44. Quoniam vero in Sepulchreto nullam invenio dissectionem, quæ in pleuritide verminosa ostendat, revera posse thoracis interiora inflammari, cum eæ, quæ ex Quercetano proferuntur (1), lumbricorum cumulos dumtaxat exhibeant, in ventriculo, & intestinis repertos; quæ tunc Pedrattus in thorace mortuorum viderit, adscribam; si prius tamen, quæ in viventibus adnotavit, ex iis, quæ tum scripserat, tum coram addidit postea, cum plura post scriptam epistolam observasset, summam significavero. Juvat enim decipientium morborum Constitutiones plures, & alibi observatas, legisse, & inter se contulisse. Ille igitur sic observavit. Lateris dolor obtusus potius, quam pungens, primum omnium existerat, qui præterquam quod nonnullas habebat intermissiones, initio erat tolerabilis. Interea autem apparebant indicia vermium in ventre nidulantium: quin horum aliqui ut plurimum ex ore ejecti, aut cum alvicrementis conspiciantur. Simul autem non sine tussi, & hac vehementi, sputa erant alba, non concocta, eademque sanguineis quasi fila-

mentis jam tincta. Febris, quæ cum horrore inceperat, uno fere tenore, & cursu perstabat: Pulsus, non, ut in pleuritide solent, duri, tensive, humiles erant, parvi, inæquales. Ad quintam usque, aut summum, ad septimam diem morbus non modo non crescere, sed potius decrescere, atque adeo jam propemodum victus esse videbatur, dolore, ac tussi abeuntibus, febre autem ipsa non mediocriter imminuta. Postea vero hæc omnia usque adeo majora, quam antea, fiebant, tantaque & spirandi difficultas, & virium dejectio adjungebatur, ut intra horas quadraginta ægri misere inquieti, intus æstuant, toto autem corporis ambitu perfrigerati, & quod certissimum erat mortis signum, cadaveris instar liventes, nullis tunc proficientibus auxiliis, interirent. Sed in morbi initio, ut denique animadversum est, profuit iis, qui firmis essent viribus, dare, quæ vomitum moverent, & nominatim, quam benedictam vocant, Rulandi aquam, de qua confer quid in ejusmodi pleuritidibus censeret Quercetanus; habes enim vel in Sepulchreto (2). Alvum autem in hoc morbo ciere oleo etiam ipso ex amygdalis recens expresso, aut mercurio, ut vocant, dulci, ad abigendos certius vermes cum pauca myrrha, & corallina conjuncto, non ita proderat. Nam etsi hoc lumbrici mirifice expellerentur; mox tamen a dejectionibus exacerbabatur dolor, & crescebat inflammatio. Oleum autem illud cum a primo expectorationem reddere faciliorem videretur; paulo post tamen, quasi pulmones laxasset, aucta spirandi difficultate mortem accelerabat, ut omnino fuerit omittendum. At sanguinis missione, quippe vires deiciente, abstinere oportebat, vix ut nonnunquam, maxime urgente inflammatione, partite tamen, ac parce, fuerit instituta. Sive igitur hic morbus ita erat explicandus, ut paulo ante (3) indicatum est, explicationem confirmante utilitate ex Rulandi aqua inter initia statim id, quod lentiores sanguinem facturum esset, ejiciente, sive etiam aqua eadem quasi antidoti instar cum Quercetano, aliisque

(1) Obs. 38. paulo ante cit. & Schol. ad eand. in fin.

(2) in eod. Schol.

(3) n. 43. in fin.

que spectata, morbum hunc mavis pestiferi aliquid habuisse, quod vermes comitantur potius, quam facerent; nam & pestilentes pleuritides interdum observatae sunt, quo illae apud Ballonium (1) in Adnotatione I. referuntur, quae ab eo sunt descriptae initio Constitutionis Vernae A. 1571. pressius in Sepulchreto (2) commemoratae; illud certum est cum multorum, quos descriptus morbus abstulerat, cadavera tum Farnesii, tum in proximis oppidulis secarentur, viscera quidem ventris in aliis aliter, ut propriae singulorum affectiones ferebant, constituta apparuisse, scirrhosa videlicet, obstructa, aut alia ratione male habentia, praeter ceteris autem valde affectum ventriculum, & tympaniticum in modum inflatum, putridaque, & graveolenti humorum saburra onustum, sed praecipuam laesionem in omnibus intra pectoralia thoracis, fere eandem ac quae propterea ex uno tantum subjicitur, deprehensam esse.

45. VIRI, quem modo propositi morbi vis atrocius, ac celerius absumperat, PULMONES tuebant adeo, ut totum thoracis cavum impleverint. Sinister autem, quo in latere dolor fuerat, penitus inflammatus ac nigricans conspectus est, praeterea inferiora versus albido ichore infarctus, abscessus instans. Pleura ubique inflammata, livescens, & nonnullis quasi punctis sanguineis distincta. Intercostales muscoli, Interni praesertim, & sinistri, haecenus inflammationem contraxerant, ut fugillati viderentur. Denique in cordis ventriculis, annexisque Magnis utriusque generis vasis grumi fuerunt atri sanguinis, nec dissimiles polyposae concretioni.

46. Ex his, quae a nobis de Verminosa Pleuritide relata sunt, conjunctis tamen cum iis, quae de eadem supra (3) laudati Auctores scripserunt, jam tibi facile apparebit, nulla esse verae pleuritidis signa, quae non aliquando in illa quoque sint observata non modo cum jam in veram degenerasset, sed tum etiam cum hujus tan-

tummodo similitudinem referret. Quo magis, in pueris praesertim, itemque in aliis, qui soleant vermibus esse obnoxii, nec non in iis Constitutionibus, quae horum feraces sint, cavere Medicos, oportet, ne forte pro vera habeant pleuritide aliquam, in qua necdum aliud sit, nisi pleuritidis similitudo, solis anthelminticis curanda. Sed de pulmonis, & pleurae, & utriusque inflammationibus legitimis, aut nothis haecenus. De inflammatione autem diaphragmatis, aut mediastini, & pericardii quidquid vidi cum leve fuerit, & cum pulmonum inflammatione conjunctum; simul cum hac jam in his Litteris (4), aut in aliis etiam (5) indicatum est. Videre igitur poteris qui peculiares illarum membranarum inflammationes non conspexerunt modo, sed & earum signa adnotarunt. Neutrum enim solum satis est. Sic olim Avenzoar, cujus non brevem locum Zacutus (6) protulit, & fusius ante Freindium (7) consideravit, signa proposuerat inflammationis Mediastini, quam se pertulisse, non dubitabat. Sic etiam Jacotius (8) non reticuit notas, quas eidem morbo de Avicennae quoque sententia credidit convenire. Sic denique Heurnius pater (9) quibus ex indiciis conjiceret, Juvenem quandam esse indidem mortuum, legeris. Contra, Nicolaus Massa (10), qui apostemata etiam in mediastino vidisse se scripsit, de eorum signis nihil adjecit, cum illa, quae in Nobili Florentino pleuriticum apostema comitata erant, diligenter retulisset, cujus morbi, & dissectionis in Sepulchreto nullam video mentionem fieri: & quamvis se vidisse, ajat, & multos alios, a pleuritico apostemate mortuos, quorum apostemata magna erant; tamen haec superius non memoravi, incertus, an ejusmodi magna apostemata ad ea spectarent, de quibus agebam, an potius, ut in Florentino illo, de quo dicebat, ad musculos etiam proximos occupantia, frigida, antiqua, & multos annos perpetua tussicula, & gravante dolore permolesta. Opus igitur

(1) Epidem. 1. 1.

(2) Schol. ad Obs. 28. hujus 4. Sect.

(3) n. 43. & seq.

(4) n. 35. 36.

(5) Epist. 7. n. 11.

(6) De Medic. Princ. Hist. 1. 2. hist. 23.

(7) Hist. Medic. ad A. 980.

(8) Comment. in Coac. Sect. 2. l. 5. aph. 65.

(9) Enarrat. Hippocr. 1. 5. aphor. 24.

(10) 1. Introduct. Anat. c. 27.

igitur est signis, per dissectiones comprobatis, ut morbum dignoscere, & accelerata auxiliorum administratione curare possis, aut si hoc non liceat, saltem de gravi periculo monere, & ne deceptus videare, quid in cadavere sit inveniendum, prædicere. Utrumque autem quod simul requiri, dicebam, ostendet Medicus præstantissimus, Salius, vicinus meus (1). Qui cum junior in mediastino inflammatorium tumorem, nec parvum, primus omnium vidisset, quæ autem symptomata in ægro fuissent diligenter adnotasset; postea non cessavit unquam ea cum illis, quæ in ægris aliis similia occurrerent, solerter conferre: itaque & morbi signa constituit, de eoque docte, periteque scriptam primam, quam Medici habuerint, integram tractationem vulgavit. Observationem, quæ tractationis causa fuit, in hac habes Quarta Sepulchreti Sectione (2): in Sectione autem Prima hujus libri II. alteram (3) leges, quam insequenti sæculo litteris mandavit Panarolus, prætervisam iis, quos de hoc morbo scripsisse vidi: in qua utinam alia, quæ defuisse non puto, symptomata adscripta essent, & inflammationis sedes, quæ fortasse pericardium attingebat, dilucide esset indicata. Quorum alterum non desiderabis quidem in Heurnii filii Observatione, pariter in Sepulchretum (4) relata; at signorum, quæ fuissent inflammationis hujus peculiaris priusquam in vomicas abiret, imo vel postquam abierat, nullum adnotatum invenies. Ut inflammationis, & abscessus Mediastini, sic & Pericardii quotquot memorari exempla vidimus, ea tibi, ut perlegere citius possis, in Sepulchreto indicabimus. Primum igitur eandem illam, quam Salii esse diximus, Observationem inspicias, ut quæ inflammatorium tumorem exhibet, in parte etiam ad pericardium attinentem; quapropter de utriusque membrana inflammatione Salius egit, certe antequam Rondeletii Observationem (5) inspicere potuisset, quippe Lugduni editam eodem A. 1583., quo Salius Præfationem Idibus Martiis scribebat Faventia, libro

suo præfigendam. Historias autem, quas proximo sæculo conscriptas, ex Hildano, itemque ex Zacuto citari videris, binas, ne forte fallaris, ex eorum singulis citari scito. Hildani enim primam reperiens in Sepulchreto (6) haud procul ab ea Rondeletii, quæ modo commemorata est; alteram autem Sectione hac IV (7). Ubi etiam est Zacuti propria (8), nec tamen eo, quem ibi a typographo indicatum videbis, libro illius 2. sed si conferre forte volueris, & sane paulo aliter Auctor scripserat, libro 1. perquirenda. Zacuti autem altera ad pericardium certe non attinet; imo illa est Avenzoaris morbi sui descriptio. A quo ut mediastini, sic etiam pericardii inflammationem, & abscessum esse memorata, cum Freindius (9) admoneat; quomodo Salium, & Rondeletium excusabimus, nullam ejus mentionem facientes? præsertim cum hic scripserit, eum *affectum neminem, quod sciret, adnotasse, & Salius, mirandum esse, qua ratione proximæ docentes, utrumque affectum ita neglexerint, ut ne horum quidem minimum fecerint verbum*: quanquam hic, quos intelligeret, *novissimos* videlicet *Medicos*, sua satis Præfatione declaravit, in suaque Præfatione ostendit, cur Avicennæ, ut Jacotius nondum morborum omnium curationem, sicut *Ordinarii Practici*, doceret, sed dum Coacas interpretaretur, censuerat, inflammati mediastini cognitionem ipse quidem tribuere non potuerit, tanto libentius tributurus Avenzoari, quod vetusti alicujus Medici, ut tum solebant, auctoritate sua signa pleraque sic confirmasset. Verum, quod pro Rondeletio quoque dictum velim, tanta præ cæteris Arabicæ Scholæ Medicis Avicennæ fama invaluerat, ut quod in magno ejus Opere non extaret, frustra apud reliquos perquiri posse videretur. Longe difficilius est Ludovicum Mercatum excusare, a quo scripta de hisce affectibus (10), si cum Salii, quem ne nominat quidem, tractatione contuleris, ab Salio omnia sumpsisse statim cognosces. At quanto minus erga Salium grati, ut sæpe fit, ali-

(1) De Affect. Particular. c. 6.

(2) Obs. 2.

(3) Obs. 125.

(4) Sect. 4. Obs. 27.

(5) Sect. 8. 1. hujus 2. Obs. 4. §. 12.

(6) Obs. ead. §. 5.

(7) Obs. 4.

(8) Obs. 29.

(9) Hist. & A. cit.

(10) De Intern. Morb. Curat. l. 2. c. 6.

aliqui fuerunt, qui eodem vivebant tempore, tanto gratior, æquiorve fuit hoc nostro sæculo nobilis Scriptor Freindius (1), gratique pariter fuerunt Archiatri duo Amplissimi, quos, hæc recensens, qua parte de his Morbis scripserunt, nuperrime legēbam: imo alter Observatione sua Salii Observationem diserte confirmavit; alter quomodo, & quando a præfrigido aere inspirato, aut a gelida potione mediastinum, quippe a pulmonibus interceptum, gulam autem intercepti, non difficile inflammari possit ostendit. Nec tamen Salio ingratum fuisse crediderim, Virum aliquin Doctum, qui cum anno, postquam Freindii Historia Medicinæ prodierat, decimo Scriptum vulgaret suum, questus est, Mediastini inflammationem fuisse ab omnibus ad id usque tempus prætermittam, cuius interim signa quædam produxit, inter ea, quæ Salius proposuerat, occurrentia; neque enim hic vel syncopen, ubi inflammatio pericardium attingeret, prætermisit. Eam igitur querelam inde potius ortam putaverim, quod nec omnes omnia legere, nec quæ legerimus, omnium possumus meminisse. Cæterum animadversa ab Salio signa relegens, illud fortasse miraberis, cum molestiam ad sternum animadverterit, ad dorsi vertebrae non adnotasse, aut cum illius rationem hanc redderet, quod mediastinum ad sternum alligatur, non attendisse ad vertebrae quoque alligari: aut saltem non admonuisse (id quod fortasse erat) propius sternum, quam vertebrae, fuisse illas inflammationes: quod discrimen in locis quibusdam Hippocraticis de *pleuride ad dorsum*, aliter in Sepulchreto (2) explicatis, attingit Cl. Verna (3): quamquam Epistola superiore (4) alia quoque a me ratio indicata est, cur mediastino affecto accidere interdum possit, ut sternum, potius, quam vertebrae, compatiatur. Sed vertebrae facta mentione, id etiam mirari subit, cum sæpe adeo capitis dolores, per sanguinis impetum, aut moram in cerebri meningibus, aut per aliam aliquam harum læsionem, irritationemve explicentur, cur ad dorsi dolores, de quibus no-

Tom. II.

minatim in hac Sepulchreti Sectione agitur, explicandos perraro soleat commemoratio fieri meningum Spinalem medullam convestientium, quæ nihil demum nisi illæ superiores meningis sunt in vertebrae cavum productæ. In hac ipsa Sectione exempla etiam afferuntur dolorum thoracis ab aneurysmate provenientium. Quorum, etsi in alia Epistola de Aneurysmatibus plura scripserim, aliaque in alia sim additurus, unum, atque alterum exemplum seorsum hic proferam, primum quidem propterea quia vix aliud ejus aneurysmatis indicium rescire potuimus, quam dolorem intra thoracem; alterum autem, quia non solum ab aneurysmate, sed etiam ab jecinis pondere is thoracis dolor videtur repetendus.

47. MULIER consistente ætate, quæ alias in Nosocomio Patavino fuerat ob dolorem in sinistra intima thoracis parte, in idem rediit ante medium Januarium A. 1717. de eodem illo dolore querens, nunc magna cum febre conjuncto. Pulsus erant vibrati, morbusque omnino videbatur gravis, sed non adeo, ut mors jam proxima esse crederetur. Fuit tamen; nam postridie quam in Nosocomium venerat, mulier improvise mortua est. THORACE aperto, hujus quasi hydrops a primo apparuit. Sed cum infra aquam magna concreti sanguinis copia occurreret, intellectum est, hujus serum hydropis speciem representasse. Quærentibus, unde sanguis prodiiisset, magnum se obtulit Aortæ aneurysma, idque perruptum. Quam arteriam cum diligenter spectarem, sic observavi. Jam inde ab initio, æquo erat latior, intusque inæqualis. Nec tamen in manifestius aneurysma se dilatabat priusquam Subclaviam sinistram emisisset. Inde non in saccum quandam lateralem, sed in omnem partem truncus ipse se expandebat, ut cavum efficeret magnum, forma ad sphaeroidem accedens: ad cujus infimam partem, iterum se in arteriæ modum contrahebat, secundum inferiores thoracis vertebrae, ut solet, descendens. At superius, ubi dilatatam fuisse, dixi, hinc altiore sinistri pulmonis partem pre-

Aa

me-

(1) loco modo indicato.

(2) Sect. hac 4. Append. ad Obs. 39.

(3) P. 3. c. 8. n. 9. & 12. libri cit. supra, ad n. 43.

(4) n. 12.

mebat, inde vertebrarum aliquot corpora, & laterales processus, & proximam costarum partem a sinistris pariter urgebat. Et hæc quidem ossa omnia erant ibi valde excavata; illa autem pulmonis pars atra erat, tum dura adeo, atque compacta, ut mirabile hic officium, quod verbo attigi in II Adversariis (1) præstaret. Scilicet aneurysmatis interior facies, nullis in hac muliere corticibus polyposis obducta, intimam arteriæ substantiam, sicuti nonnullis in locis, perraris tamen, & angustis, laxam adeo ostendebat, ut ex ea quasi squamulæ nullo negotio avelli possent, ita & eandem, & extimam ubi cum pulmone aneurysma arctissime conglutinabatur, exesam, & prorsus deficientem spatio duorum digitorum commonstrabat: eam autem parietis arteriosi partem supplebat mirifice, sed evidenter, pulmo, ut neque per oras spatii illius ob firmissimam, amplamque conglutinationem, neque per pulmonis substantiam, quippe adeo ibi, & in ea vicina compactam, quidquam sanguinis exire posset: itaque nec cruenta sputa mulieri fuerant, & ipse incruentam prorsus arteriæ Asperæ, & bronchiorum intimam faciem inveni. Cæterum nullum in corde vitium, nulla polyposa concretio, si unam excipias, longulam quidem, sed exilem, quæ ex sinistro ventriculo per Aortam ad hujus usque curvaturam pertinebat: quin sanguis in corde, & alibi fluidus non minus, quam ater conspectus est.

Abdomine, quod rugis non carebat, diducto, præter eum singularem, quem ex hac muliere satis in Adversariis III (2) descripsi, flexum, & situm incipientis Crassi intestini, & jecur decolor; generationi attributæ partes nonnulla exhibuerunt digna adnotatione. Uterque enim testis erat niger, sinister autem durus præterea, & ex parte plenus sanguinis semiconcreti. Ambo ad Tubas, & proximas partes sic annexi, ut pro certo scire non posses, ad quas potissimum attinerent hydatides circumjectæ, a dextris quidem multo minores; a sinistris autem magna una, aliæque hujus parietibus adhærentes eo numero, ac

magnitudine, ut universæ creditæ sint aquam continere ad uncias quatuor. Hæc erat subflava: hydatidum autem singularum tunica duplex, quarum intima tenuior, vasculis erat instructa albescentibus, ut tunc apparebant. Tubarum utraque inter hydatides illas, & deinceps impervia, prope uterum autem crassior facta, & non modo pervia, sed dilatata: ibique sinistra plena erat muci ferme limpidi. Sed in uteri interna cervice, quæ hic erat prælonga, mucus fuit ex atro flavus, tenacissimus. Osculi autem uterini corona, quæ in vagina prominet, ac vagina ipsa oblita erat tota quadam albida materia, quasi mulier, id quod pro certo sciri non potuit, fluore quodam laboraret, eoque originem haud altiore habente: quod muci color indicat longe alius in cervice, Tubaque descriptus. Scire etiam frustra cupiebam, numquid mulier quæstæ esset de mammis. Has enim cum extra, intusque scrutarer, & hic illic duriores quam æquum videretur, in rugosis præsertim, ac procidentibus, animadverterem; comprimendo serum expressi, quod ex nonnullis papillarum foraminulis turbidum, & colore diluto quidem, sed ad eum, quem *tabacci* dicimus, proxime accedente; ex aliis autem prodibat colore omnino ex viridi nigricante. Quin ex incisa glandulosa mammarum substantia serum alicunde erumpebat viride, aliunde autem atrum: tamen eo sero absterfo substantia illa apparebat alba, satisque sana. Denique, cum aquam in Spinæ tubo esse intellexissem, perlustratis intus, extraque iis thoracis vertebris, quas ad aneurysma excavatas fuisse dixi, harum vitium minime ad tubi cavum pervenisse manifestum fuit.

48. De viridi illo, atroque mammarum sero aliquid scribam alio loco (3); ne a proposito nunc divertam. Hic autem si forte miraris, aneurysma, cujus vis ossa illa excavasset, tanto molliorem pulmonis substantiam pariter vitare non potuisse, aut eam saltem, quæ erat circum hiatus oras, conglutinationem divellere; hortabor, ut Observationem legas Cl. Maloetii (4),

(1) Animad. 39. ad fin.

(2) Animad. 14.

(3) Epist. 50. n. 47.

(4) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1733.

in qua cum aneurysma adhæreret trunco arteriæ Asperæ, hujus autem cartilagine aliquot partem facerent parietis aneurysmatis, ut pulmo faciebat in nostro; ea tamen vis sanguinis, quæ illas cartilagine attriverat, & ex parte eroderat, neque adhæSIONem illam, quæ circum erat, dissolverat, neque tanto molliores, & tenuiores parietes reliquos aneurysmatis corroderat, aut perforaverat. Nimirum quæ ictibus magis cedunt, minus læduntur; quæ autem valentius resistunt, ea vero detrimentum multo gravius accipiunt. Sic etiam, ut inter multa recentiore exemplo utar, ex Cl. Schreiberi Observatione (1) cognosces, cum ingens Aortæ aneurysma sub Pectoralibus musculis Minori, & Majori ita esset disruptum, ut foramen posset pugnum admittere, tresque ibi costas absumpsisset; tamen neque intus pulmonem, quem represserat, aut diaphragma, quocum concreverat, neque extra violasse musculos, quibus occludebatur, Pectorales. Sed jam ad ultimam Observationem veniamus.

49. JUVENIS meraci vini potationibus deditus, eoque largioribus, quod sitim ars sua movebat, quæ erat coquinaria, post nimios in hac labores, coeperat ante mensam thorace, & stomacho male habere, & difficile respirare: mox etiam durities quædam ad umbilicum accesserat. Erant hæc omnia sine febre. Sanguine bis, sed intra modum, e brachiis misso, & datis, quæ ad demulcendum, & expectorandum facerent, ita melius habuit, ut sibi persanatus videretur. Sed post dies octo, cum in eo solum peccasse se diceret, quod debilioribus etiam tum cruribus nimis ambulasset, redierunt illa omnia, multoque graviora. Vidi ego cum demum in Bononiense Nosocomium S. Mariæ de Vita esset illatus pridie Kal. Maji A. 1703. die a recidiva octavo, an nono. Facie erat albida, atque subtumida, frigidis pedibus, & a diebus jam tribus non secus ac crura tumentibus. Pauca mingebat, multum sitiebat. Pari in quovis situ difficultate jacebat: sed si caput attollere tentaret, sudor in fronte prorumpebat. Cum

de his, & de iis, quæ supra dicta sunt, quereretur; tum maxime de pectoris angustia, & ingenti præsertim pondere querebatur propemodum ac si, ut ajebat, molam ad pectus haberet frumentariam. Pulsus explorare cum vellem, frustra carpum utrumque tetigi, in neutro percipi poterat, homine, quod ad caput attinet, egregie valente, & quantum respirationis difficultas sinebat, satis prompte omnia, quæ dixi, narrante, & hoc insuper addente, se nunc quavis nocte febre corripì, a qua tamen corpus incalesceret dumtaxat a medio fursum. Cum scire averem, an tunc saltem pulsus se proderent, qui interdum latebant; omnibus in pejus ruentibus sic, ut postridie interiret, neque id, neque alia inquirendi facultas fuit, nisi per cadaveris dissectionem: cujus ex ore plurimum sanguinis prodierat.

IN THORACE, & Ventre aqua erat, non magna tamen copia. Sed in illo cor ex majoribus, quæ unquam viderim, idque, ut auricula quoque dextera, quæ valde erat dilatata, & vasa Coronaria, quæ ampla exstabant, sanguinis plenum atri, & ferme fluidi, sine ulla polyposa concretionem. Magni autem hujus cordis fibræ laxissimæ erant; ut vel ipsæ, quæ in ventriculis prominent, columnæ facillime sequerentur trahentis digitos. In Ventre ea pars intestinorum Tenuium, quæ umbilico respondebat, quasi inflammata videbatur ad palmi tractum. Sed lien, diaphragmati arctissime annexus, revera colore fuit præter naturam. Sic hepar quoque. Dura præterea hæc duo viscera; sed hepar magis, eoque gravius, ut minime dubitaverim, quin hujus pondere addito ad pondus cordis ingentis, & sanguine oppleti, magis diaphragma gravaretur, deorsumque compelleretur, eodemque a diaphragmate urgeretur hepar, & viscera alia proxima. Unde vero, & qua via sanguis in cadaveris os pervenerit, cum diligentius querendi tempus non esset, minime deprehensum est.

50. Ex cæteris autem, quæ in mortuo reperta esse dixi, proclive est, quæ viventem afflixerant explicare. Nec tamen fa-

A a 2

ciam,

(1) Nov. Comment. Acad. Sc. Imp. Petropol. Tom. 3. in Physic. Obs. 4.

ciam, ne, si plura addam, voluisse videar non jam epistolam, sed librum mittere. Tu cum iis, quæ de vero cordis prolapsu, ejusque aneurysmate ad te alias (1) scriptæ sunt, Observationibus si hanc contuleris,

superiorem autem cum illis, quæ de aneurysmatibus arteriæ Magnæ (2); nec aliquid ab re alienum facies, & utrisque adjecta invenies pleraque eorum, quæ hic consulto prætermittuntur. Vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XXII.

Verba fiunt de Sputo Sanguinis, & de Sputis Purulentis, Sordidis, Empyemate, & Phthisi.

Æ Quum est tot Epistolarum longitudinem unius tandem brevitate pensare. Itaque minime prolixa hæc erit, etsi morbos, de quibus tres in Sepulchreto extant Sectiones, & in his una longissima, comprehendet. Quod tamen ne incuria quadam, & præpropera festinatione factum credas; primum omnium causas accipe tum aliorum prolixitudinis, tum nostræ brevitatis.

2. Multa quidem, & digna, quæ multum laudentur in tribus illis invenies Sepulchreti Sectionibus V. VI. VII. sive Observationes legas, sive Scholia. Sed simul invenies tamen, quæ facile nolles. Exemplo sint in V. (3) *cordis substantia per sputum rejecta*: (4) *hæmoptysis ex ruptione alicujus vasis in latere dextro, suspensorii hepatis*: (5) *in pulmonibus vena cava disrupta*: in VII. autem (6) *tabes ob renes, præsertim dextrum, jecori per membranas peculiares, quibus vestiebantur, quasi adnatos*. Quid? quod aliqua, & in his prima illa in Sectione altera (7) iterantur, ut Scholia quoque (8). Atque ut in una Sectione VII. subsistamus; confer, quæso, Observationem LXIX. cum §. 2. XXIV; tum CXXXI. Observationis §. 1. cum 2; denique Observationem CXLIV. cum CLIV; intelliges, sexies ea proferri, quæ ter satis fuerat protulisse: iterari autem cum lecto-

rum perturbatione, qui in tertia duos credent libros Thomæ Bartholini citari, cum unus idemque citetur; in secunda ambigent, Francofurti *ad Viadrum*, an potius Francofurti *ad Oderam*, ubi revera Observatio est habita, id contigerit; in prima denique cum in dissecto Christophori Richteri cadavere de *utero*, si Superis placeat, verba, nescio quo casu, fieri animadvertent, quanta credis admiratione perculsum iri. Sileo Observationem (9) *Tabis a Glandula pyloro adnata* non esse observationem, sed conjecturam, eamque, si quæ ego ibidem similia vidi, & sine tabe, attendamus, non satis firmam. Scholium quoque sileo Observationi subjectum XXXVII. ad hanc nullo modo attinere posse, in qua neque de *matrona*, neque de *cerebro* sermo sit (qui & alibi (10) error admissus est): nec tanti esse, quæ de actione hepatis, lienis, & pancreatis olim Diemerbroeckius comminisceretur, ut plures paginas in Scholio adjecto CLV. Observationi implere debuissent. Quid vero dicemus de Additamenti ad VII. eandem Sectionem? Mitto complures paginas *Consultationibus* (11) occupatas. Mitto Observationes, in quibus ne nomen quidem est ejus, quo de agitur affectus, Tabis, velut in IX. At certe Observatio III. cum parte ejus Scholii, jam antea in Sectione ipsa vel paulo fusius Observ.

(1) Epist. 17. n. 28.

(2) Epist. ead. & 18.

(3) Obs. 21.

(4) in Schol. ad Obs. 24.

(5) in Additam. Obs. 1.

(6) Obs. 126.

(7) Sect. 6. Obs. 14.

(8) Ibid. secundum ad Obs. 9. & ad 31. in Sect. 7.

(9) CXXVIII.

(10) ut Sect. 5. Obs. 10. Schol. quod attinebat ad 9.

(11) Obs. 17.

serv. LXII. producta fuerat, quemadmodum Observ. XCVIII. & LI. jam data eadem, quæ in Additamentis Observ. X. & XXI. repetuntur, si pauca in prima harum addita excipias verba, & plura in altera, quæ Blancardus, ut solebat, aut omisit, aut mutavit, quasi non Thomæ Bartholini, sed sui ipsius illa esset Observatio, in quo cautior, quamvis non omnino vel in hac ipsa, fuit Bonetus. Ad hæc omnia, & istiusmodi alia, quæ ipse, diligentius inquirendo, fortasse animadvertes, si tot illæ Observationes addantur, quas Bonetus etsi ad alios titulos fatetur pertinere, non prorsus tamen hic prætermittit, tum aliæ, de quibus ne id quidem fatetur, cum alio ipsæ quoque pertineant tamen, tum denique illarum ingens numerus, quas, ubicunque maciei esset causa, in VII. Sectionem conjectas videmus, in qua, ut libri hujus secundi inscriptio de *Affectibus Pectoris* indicabat, non alia Tabes locum habere debuisset, quam quæ causas obtinet intra thoracem; neque enim de Tabe, ut de Respirationis læsione, censendum est, quæ, ubicunque sit ejus causa, ipsa quidem semper thoracis evidens affectio est: si ergo hæc, quæ dicta sunt, attenderis universa, facile intelliges, unde factum sit, ut quæ occasione propositorum morborum in Sepulchreto prolata sunt, tantum paginarum numerum occupaverint.

3. Nos autem contra, tantum abest, ut in hac Epistola velimus tibi aliquas Observationes semel, atque iterum narrare, aut quæ ad thoracem præcipue non attineant, huc dissectiones conjicere, ne verbo quidem hic illas commemorabimus, quæ etsi huc quoque attineant, tamen alibi aut habuimus, aut habituri sumus occasionem ipsas proferendi. Quin etiam erant fortasse aliquæ ad phthisim magis, quam ad peripneumoniam spectantes, quas duabus proximis Epistolis, cum de hac ageremus, referre ad ipsam maluimus. Nam etsi aliquando aut sputa, aut febris ejusmodi essent, magis ut phthisi, quam peripneumoniæ convenirent, aut repertum in pulmone vitium non ita recens videretur; tamen cum Valsalva, qui ægros, & cadave-

ra inspexerat, diserte adscripserit, ex peripneumonia esse mortuos, aut ego thoracis incommoda, quæ præcesserant, omnino ignorarem: quæ novissime fuissent scirem; hæc potius, & sententiam illius secutus, eo retuli, quo aliqua certe ex parte spectabant, & unde tamen huc, si malles, revocare tibi liberum foret. Præter hæc, præcipuam causam accipe brevitatis nostræ. Valsalva posteaquam juvenis in phthisi periculum venit, ut in ejus scriptum est Vita, cadavera istiusmodi morbis absumptorum minus, opinor, quæsit. Ego vero, ut me tibi aperiam, illa fugi de industria adolescens, & fugio vel senex, tunc ut mihi, nunc ut Studiosæ, quæ me circumstat, juventuti prospiciam, cautius fortasse quam opus sit; at tutius (1). Itaque non multa ille, ego vix aliquod dissecui. Quorum nunc ordine historias describam, & eorum primum, quæ incidit, Valsalva.

4. VIR quinquaginta annos natus, multos in itineribus labores passus, domum tandem redux, valde querebatur de pectoris dolore, & tussi, per quam paucam omnino exspuebat materiam: commodius capite demisso jacebat: ventrem, & pedes habebat tumidos: multum sitiebat: cum anhelatione respirabat: a cibo valde gravabatur. Ad hæc accessit sanguinis sputum. Sed hoc quievit; persisterunt cætera, nisi quod uno fere ante obitum mense a dolore pectoris vacavit. Tres tamen, quatuorve ultimos dies in latus dexterum cubare non poterat. Tandem ingenti sanguinis copia e pulmonibus erumpente suffocatus est.

VENTREM totum aqua replebat flavescens, non absimilis feri, quod misso, concretoque jam sanguini circumjectum videmus. Nusquam lymphæ ductus conspiciebantur. Lien naturalem hepatis æquabat molem, arcteque adeo cum proximis partibus necebat, ut separari difficile posset. Hepar aliquantum videbatur contractum, & intus, extraque pallebat: ejus vesiculæ crassiores factæ erant tunicæ. Vesicæ autem urinariæ tunicis multæ hic illic cartilagineæ concretiones inhærebant.

In Thoracis cavo dextero pulmo sanus, nisi quod inferiore parte multum rubebat.

(1) Vid. Epist. 49. n. 32.

bebat. In sinistro autem pulmo totus erat pallidus, contractus, & durus, saniosamque continebat materiam: præterea circumjectis partibus ita erat annexus, ut quasi unum cum ipsis corpus facere videretur, nec posset, nisi violentia adhibita separari. Pericardium quoque undique cordi annectebatur. Hujus ventriculi prorsus inanes fuerunt.

5. Quæres fortasse, quomodo sinister pulmo contractus dicatur, idemque circumjectis partibus adeo annexus? Scilicet aut non undique omnibus annexus erat, sed quibusdam: aut si erat omnibus, non ambitu contractus, sed intima substantia fuit, quamobrem contractus, & durus dicitur, saniosa materia quidquid spatii intra contractam substantiam relinquebatur, eo magis opplente, quod minus de ipsa tussis poterat ex duro, & alligato undique pulmone ejicere. Cujus hæc vitia cum pectoris dolor, tussisque significant, non post primum sanguinis sputum coepisse, cumque doloris ejusdem absentia ultimo ante obitum mense, indicet summopere auctam pulmonis duritiem priusquam alterum multo exuberantius sanguinis sputum contingeret; veri simile est, ad utramque sanguinis eruptionem multum contulisse duritiem illam, quæ primum vasorum partem, novissime autem omnia arctando, sanguinem coegerit primum quidem in eodem sinistro pulmone vas aliquod nimis distendere, ac rumpere, postremo autem id facere in dextero. In hunc enim, sanguinem, prope modum exclusum a sinistro, contracto, duroque jam toto, ob idque pallente, vim fecisse, tum impotentia illa extremis diebus in latus dexterum cubandi, tum ejusdem pulmonis dexteri, cætera sani, ingens ad inferiora rubor videntur commonstrare. Et certe non modo in phthisicis, qualis & vir iste fuit, qui ore sanguinem ejecerant, pulmonum durities & a Wirfungo (1), & ab Ingrassia (2) reperta est, verum etiam in aliis, quibus nunquam purulenta, sed cruenta semper fuerant sputa, ut a Willisio (3), cujus hic fere sum explicationem secutus, alibi secuturus aliam, ubi magis credam convenire. Cæterum

quamcunque sequi placeat in eo sanguinis sputo, de quo me consuluit juvenis Sacerdos ex S. Dominici Familia, non erit facile causam reddere, cur iis potissimum contingat, de quibus ille referebat. Cum enim ex eo quærerem, pater, an mater, an alterius parentes, aut avi eo sputo laborassent, diserte negavit: illud vero continuo adjecit, se Armenio patre, matre autem Itala procreatum; animadversum autem esse Venetiis in domibus aliis tribus, liberos, quos Armenius pater, Itala mater genuissent, ejusmodi malo fuisse obnoxios, cui parentes, avique non fuissent: jamque sibi tres, aut quatuor germanos fratres eo sputo correptos periisse. Scorbuticum autem id mihi, & ipsi sanguinis sputum videbatur. Sed ad Empyicorum Observationes transeamus.

6. ADOLESCENTULUS annorum circiter duodeviginti, cum ab dexteri pulmonis inflammatione congruo remediorum præsidio liber jam esse videretur; nova iterum corripitur febre cum tussi, purulento sputo, & siti. Facies interim tumescit. Assidue in dexterum cubat latus, neque alium vel ad breve tempus ferre decubitus potest. Venter tumet. Denique postquam duos menses, eoque amplius his fuerat vexatus, moritur. VENTRE, qui in cadavere detumuisse videbatur, dissecto, non parva feri limpidi copia prodiit: nulla tamen in ejus visceribus apparuit læsionis nota. Thorace aperto, dexterum hujus cavum pure omnino plenum invenitur, in eoque pulmo adeo contractus, ut principio deesse videretur. Quoniam autem dum cadaver antea moveretur, per arteriam Asperam pus erumpebat; quæsitum est, num forte ex thoracis cavo per poros tunicae pulmonis, an per ulcus, quo hæc esset erosa, in bronchia pervenisset. Sed nullum in ea deprehendi ulcus potuit, quantum per intolerandum foetorem inquirere licitum fuit. Neque cum pulmonis contracta substantia dissecaretur magnum intus ulcus repertum est; sed nonnullis tantum in locis exigua tubercula parvam puris copiam emittentia. Cæterum sana erat pleura: pericardium autem aqua plenum.

7. Optan-

(1) Sepulchr. l. 2. S. 7. Obs. 6.

(2) Ibid. Obs. 102.

(3) l. 1. Sepulchr. S. 21. Obs. 7.

7. Optandum fuisset, ut longiori, & accuratiori examine constitutio membranæ pulmonis explorari posset, ut de via puris non tam e thoracis cavo in pulmonem, quam e pulmone in thoracis cavum statui aliquid liceret. Cum enim pleura sana esset, relinquebatur, ut in illud ea puris copia excidisset e pulmone. In quo etsi ulcus minime repertum est magnum, sed parva dumtaxat tubercula, unde pus, quod e cadaveris ore effluxerat, exiisse, & paulatim in bronchiis collectum esse existimemus; pulmonis tamen contracta substantia abscessus, qui in eo antea fuisset, caveam non modo plurimum minuere potuit, sed etiam occulere. Neque enim sicuti in viro, de quo paulo ante (1) dictum est, in hoc quoque adolescentulo ita contracta pulmonis substantia erat, ut ambitus minime esset imminutus; quin hic adeo decreverat, ut a primo deesse pulmo videretur. Cujus tanti decrementi duplex potuit esse causa, altera substantiæ intimæ pulmonis magna per suppurationem consumptio: altera ambitus pulmonis compressio a puris in thoracem effusi copia tanta, ut illam huius caveam omnino compleret. Utriusque autem causæ quanta vis sit, ex hisce ipsis Sepulchreti Sectionibus intelligi potest. Non paucas enim, nec paucorum in iis leges Observationes (2), ex quibus constat, pulmonis præsertim alterius non multam modo, sed universam prorsus substantiam suppuratione absumptas fuisse. Quibus non desunt quas addas. Amplissimus enim Senacius (3) nonnunquam pulmonis lobum totum vidit consumptum, & in pus redactum, Laubius autem (4) pulmonem dexterum intra incredibilem ferme copiam puris crassi, ultra medietatem absumptum: quo referenda videtur Observatio quoque humanissimi Senis Dominici Passeri Medici Pisarensum Primarii, ad me scripta anno, quo edita est, 1734, & quæ mirabilior est Marci Gerbezii (5), qui eundem pulmonem dexterum totum una cum Aspera arteria præ putredine in pulvem col-

lapsum deprehendit. Et quanquam Jo. Tackius (6) ita vidit plane corruptum, ut latus dexterum pulmone destitutum fuisse scripserit; majori tamen admiratione afficeret Cl. Ritterus junior (7), qui in sinistro latere alba purulenta materia ad medium usque repleto, tradit, pulmonis illius, qui totus fere erat consumptus, oscula vatorum fuisse aperta; nisi Celeberr. Anatomicus Hallerus (8) confirmaret, se loco pulmonis ejusdem sinistri, qui totus evanuerat, multum aquæ subfoetidæ, albuminis instar viscidæ, offendisse, in eaque arteriam Asperam, & vasa majora arteriosa, & venosa quasi resecta, patulo fine hiantia, ut sanguinis effluxum quid moraretur, ægerrime invenires. Nam Platerus, qui non semel in phthificis nihil penitus de pulmonibus alterius lateris superfuisse deprehenderat, *callo saltem aliquo vasa cordis, quæ illuc pertinebant, & arteriæ ramos obturata* conspexit, quemadmodum in hac VII. Sepulchreti Sectione (9) leges. Quæ omnia ad priorem de duabus, quas dixi, causis decrementi pulmonis, spectantia, cum ipse perpenderit; tum quod ad alteram attinet, velim inspicias extremam partem primam illius Scholii, quod subiectum est Observationi IV. Sectionis VI. ut animadvertas, e suppurato pulmone non illud tantum pus in thoracem effundi, in quod pulmonaris abiit substantia, sed & longe majorem puris copiam, in quod illa abeunt magna ex parte, quæ per vasa in eum pulmonem conferuntur. Necesse ergo est, ut illo repleto thoracis cavo, tanto magis decrescat pulmo, quanto magis pus adhuc crescit, magisque urget reliquam pulmonis substantiam, facile in arctum compingendam, tum quia membranæ, ex quibus constat, vesiculæ natura mollem, tum quia cavæ, a suppuratione intus relictæ magis insuper cedentem efficiunt. Quin etiam ob has, aut aliam aliquam ejusmodi causam factum puto, ut aliquando pulmo aqua multa circumfusus, compressus adeo fuerit, ut pene deesse videretur. Sic

Co-

(1) n. 4.

(2) S. 6. Obs. 4. 11. & in Additam. Obs. 1. §. 2. & Obs. 4. & §. 7. Obs. 20. &

55. 103. & cæt.

(3) Traité du Coeur l. 4. ch. 3. n. 2.

(4) Act. N. C. Tom. 2. Obs. 107.

(5) Eorund. Eph. Dec. 3. A. 3. Obs. 6.

(6) Dec. ead. A. 8. Ob. 155.

(7) Eorund. Act. Tom. 6. Obs. 14.

(8) Opusc. Pathol. Obs. 17.

(9) Obs. 55.

Columbus (1) *inveni*, inquit, *partem thoracis pulmone destitui*, hoc est, *minimam pulmonis portionem adesse*: quod vero reliquum erat cavitatis ab aqueo humore occupabatur. Sic alias quoque Valsalva, cuius alibi (2) proferetur Observatio, nullum primo aspectu esse credidit pulmonem; adeo sub multo humore contractus erat! Sic, ne longior sim, laudatus Hallerus (3) *in hydrope pectoris* pulmones vidit adeo compressos, & *innatos pleuræ*, ut nullos adesse incauto videretur, certe tribus lineis vix crassiores. Ob eandem vero causam deceptionem ejuscemodi accidisse in Observatione (4), quam Disputatio exhibet LVI. inter Practicas ab ipso collectas, probabilius eidem (5) videtur. Laudat tamen historias, huic Dissertationi passim insertas, quæ ad pulmonum, & proximarum glandularum vomicas spectant. Eas tu perlegas velim. Reperias enim quas Sepulchreto adjungas, quantum videre potui, non ita paucas. Quarum nullam in his Litteris commemorare mihi licuit, sero adeo Disputationem illam accipienti, vix tu, Epistolis jam prope omnibus non recensitis solum, sed etiam descriptis, hic potuerim hæc interjicere. Sed ad alias Valsalvæ Observationes, in quibus pulmonis immuta erat moles, transeamus.

8. VIR annos natus prope quadraginta quinque, qui in paludosis regionibus vixerat, queri coepit de thoracis incommodis, in his de gravi, & a motu difficiliore respiratione. Aliquot post mensibus corripitur febre vehementi cum sinistri lateris gravante, & pungente dolore, ut difficile in ipsum cubet, siti magna, tussi molesta, sputo aliquando subrubro, pulsuque duro, & frequenti. Cum hæc remisissent, postquam in Nosocomio unum mensem decubuerat, domum repetit, superstiti siti, leviori dolore, & copia serosi sputi. Post dies circiter duodecim ardentior febris resurgit cum siti majori, sensu ponderis in thorace toto, copioso sputo, molestaque tussi. Hypochondria, quasi a circumjecta fascia, dolent. Tandem moritur. IN VENTRE nihil aliud animadversum est,

nisi splenem nimium mollem fuisse.

In sinistra autem Thoracis cavea pulmonis anterior facies pleuræ adhærebat; sed reliqua ad dorsum accedens, a pleura sejuncta, inter hanc, & suam crassam valde factam membranam, sinuosam quasi cavitatem comprehendebat, multa serosa materia plenam, in qua membranea innatabant frustula, *gelatinam* referentia, qualia nonnullis in locis firmiter membranæ pulmonis annexa erant. Erat hic pulmo nigris intus conspersus maculis, parvaque adeo mole, ut vix quartam naturalis pulmonis partem æquaret. Contra, pulmo dexter sua aucta magnitudine illius parvitatem satis pensabat. Sanguis, si ejus nonnullos excipias grumos in dextero cordis ventriculo repertos, eundem ferme, quem in vivis solet, fluorem servabat.

9. Et si Valsalva in hac dissectione non aliud serum in thoracis sinistro cavo, quam quod sæpe post pleuripneumoniam solet, videtur describere; saniosum tamen id fuerit necesse est, propterea quia huic morbo Empyematis nomen adscripsit. Et sane inflammationi successit pulmonis minus feliciter judicatæ: qui & tanta ista suæ molis imminutione quid præterea passus esset subindicat. Quod vero ad nigras attinet maculas, quibus intus distinguebatur, si hic credis Olao Borrichio in Observatione CXVI. Sect. VII. (6) *vera vel præsentis, vel brevi sequuturæ corruptionis illæ erant argumenta*; sic enim sæpe adnotasse se scribit, *in pulmonibus mortuorum, quos catarrhi infestaverant*: quanquam cum toties eas maculas Valsalva in historiis, Epistola XX, & alibi descriptis, memoraverit; existimare poteris, num veri simile sit, eos omnes, aut plerisque fuisse catarrhis infestatos, sicut in ea, si perlegas, Observatione conjicere videtur Borrichius.

10. VIR triginta circiter annorum, palustrium locorum incola, ex venerea lue thoracis affectibus obnoxius factus, diu in Ferrariensi cubuerat Nosocomio, in quo ab ardenti quidem febre, sed non a pectoris angustia omnino liber evaserat. Hæc sensim molestior facta est. Quin etiam cru-

(1) De Re Anat. l. 15.

(2) Epist. 50. n. 4.

(3) Ad Boerh. Prælect. §. 102. not. 17.

(4) §. 65.

(5) in Tabula Disputation. Volum. 2.

(6) l. 2. Sepulchr.

ra, venter, ac ipsum denique caput tumere coeperant cum levi febre, siti, majori spirandi difficultate, lateris sinistri, in quod libentius jacebat, dolore, crebra tussi, assiduæque serosæ materiæ expuitione. Interea a decubitu adeo increverat capitis oedema, ut non paucus ichor sinistra ex aure efflueret: donec languescente tandem pulsu sic ut extremo biduo percipi vix posset, mors accessit.

EX CADAVERIS integumentis, & carnibus, dum scalpello via fieret ad interiora, serum destillabat.

In Ventre quoque serum inventum est pellucidum, sed lutei coloris, quod igni impositum, pene totum in auras abiit, pellicula videlicet, ac striis quibusdam exceptis. Intestina pallida omnino, & aere turgida. Hepar vero atrum.

Thorace recluso, cum forte incideretur vena Mediastina, pari propemodum impetu sanguis exsiliabat, ac in viventibus, cum vena secatur: fuit autem in toto hoc cadavere sanguis valde fluidus, & quasi fusus, nulla, ne in ipso quidem corde, apparente polyposa concretione. Pulmo dexter per membranas exiles superne ad costas alligabatur: a tergo inflammatus erat. Sinistri autem pars superior dura, & præ inflammatione quasi carnea videbatur: inferior vero in frustula erat divisa, in sanie innatantia, quæ substantiam referebat quasi *gelatinosam*, & multa in eo cavo sinistro erat. Pericardium undique adhærebat cordi arte adeo, ut unum cum ipso efficere corpus videretur. Alicubi erat cartilagineum, alicubi tam crassum redditum, ut semipollicem æquaret: hæc autem crassitudo debebatur ejus filamentis crassioribus factis, & quasi carneis, ac ovalia quædam corpora intercipientibus, quæ incisa, serum luteum emittebant, eoque expresso foveas parvarum instar vesicarum repræsentabant.

11. Illud utrique huic viro commune fuit, ut cum palustrem incoluissent regionem, fluidum adeo sanguinem haberent, hic autem secundus etiam magis, ut non modo empyemate, sed etiam hydrope laboraret: qui morbus in priore quoque viro, ex parte aliqua fortasse cum empyemate

Tom. II.

conjunctus, causam præbuerit, ut depressus in thorace humor, serosus magis appareret, quam purulentus. Sed in hoc altero cum hydropis vis tanto major fuerit in reliquo corpore; num inde factum dicemus, ut quamvis ad cæteros morbos nova pulmonum inflammatio accessisset, levis tamen appareret febris? an hanc levem ideo apparuisse, quod pericardium, Malpighiana patefacta structura crassius, & cordi undique arctissime adhærens, majori hujus obstaret agitationi? Cæterum lues

venerea, quæ primum fecerat hunc virum thoracis affectibus obnoxium, pulmonem proclivorem videtur ad corruptionem hanc tantam reddidisse. Certe ad luem illam non raro phthisim tandem se adjungere, tum Medicinam, tum Anatomen exercentes non ignorant. Id potest scripta ad te alias (1) viri sectio indicare, in quo simul genitalia pessime affecta, & pulmonem purulentumprehendimus. Sed & mulieris ob stultitiam vagantis, eoque minus sibi ab inquinatissima plebe caventis, cum cerebrum dissecaremus (2); corpus vidimus jam macie confectum; pulmonem autem magna ex parte refertum pure fuisse audivimus. Sic eundem in meretrice valde læsum fuisse accepimus, cujus nonnullas alias inspeximus Partes sub finem A. 1716. Hæc pus cum sputis expectoraverat, & diu venerea febricula macerata fuerat, ut in cadavere *mammæ neque vestigia extarent, solæ autem papillæ cernerentur*, quemadmodum in phthisici corporis descriptione loquitur Aretæus (3). Sic in meretrice altera post similes phthisis notas, quales pulmones Valsalva invenerit, mox (4) videbis. Nunc enim priusquam ad phthisicorum transeamus historias, alia restat empyici, quam continuo describemus.

12. VIR quidam a prægressis quibusdam febribus liber existimabatur. Sed postmodum conqueri de siti coepit, difficilique respiratione, ut erecta cervice spiritum ducere cogeretur, de sensu item cujusdam ponderis in medio thoracis. Decubitum in sinistram latum ferre nullo pacto poterat. Quod si præterea oedemate pedes intumuis-

B b

sent,

(1) Epist. 17. n. 25.

(2) Epist. 8. n. 9.

(3) De Caus. & Not. diuturn. Affect. l. 1. c. 8.

(4) n. 15.

sent, nullo autem modo tumebant, haud alienum fuisset de hydrope thoracis dubitare. POST MORTEM autem empyema, sive pus replens sinistram thoracis cavum repertum est. Sinistri pulmonis lobus superior aliquantum induruerat: & quæ claviculam spectabat, vesiculas, ex quibus constat, mirum in modum auctas habebat; ut nonnullæ avellanæ magnitudinem æquarent; cæteræ multo minores erant. Quædam globi figura, reliquæ oblonga, & ovali, omnes plenæ erant aeris, exterius autem sanguiferis vasculis circumcirca instructæ, quorum inosculationes in una, aut altera apparebant. Una insuper, minima quædam foraminula per interiorē faciem hiantia ostendit.

13. Hic æger quare in affectum latus, in quod superiores plerique poterant, cubare non posset, haud liquet, præsertim cum dolor nullus, ut in primo (1) de duobus viris proxime descriptis, eo in latere commemoretur. Sed neque eo in viro, a quo Epistola hac (2) incepimus Valsalvæ Observationes proferre, cum præter illas, quæ in ventre erant, causas, aliæ in thorace non deessent difficilem respirationem facientes, proclive est intelligere, cur non erecto, sed demisso capite jaceret commodius. Multo autem difficilior videri potest explicatio Observationis Cl. Capperi (3) in quodam putridos, corruptosque pulmones habente, qui ultimis vitæ quinque horis supinus denique cubare potuit, cum antea adeo inflexo corpore in lecto sedere coactus esset, ut caput inter genua quasi recondere videretur. Hic vero phthisicus alter est de duobus, quibus laudata adeo ab Sydenhamio (4) equitatio mortem acceleravit: quæ res occasionem præbuit Amplissimo Præsidi Buchnero Scholium adiciendi unde intelligas, quando in phthisi illud exercitationis genus vetandum sit, & quando non sine spe commendandum. Nimirum ut in cæteris morbis, ita in hoc quoque non omnia omnibus profunt auxilia. Itaque iis, qui phthisi obnoxii sunt,

siquis Medicus imperaret concionari, aut alio modo vehementer, & acute sermocinari, aut canere, quia Sanctorius noster (5) hæc non commendavit modo, sed & eximii Sacri Oratoris exemplo comprobavit, qui in juventute huic morbo obnoxius, postea quotidie ingenti voce concionem habendo prosperam sibi valetudinem comparaverat, neque ille tamen Medicus qua hic esset Orator, & qua item cæteri, quibus id laudabat Sanctorius, pulmonum constitutione, attenderet; quot tandem credis in illud ipsum, a quo retrahere vellet, malum temere esse præcipitaturum? Sane cum esset in juvene M. Tullio, ut ipse de se tradidit in eo libro, qui inscribitur *Brutus*, cum esset, inquam, *summa gracilitas, & infirmitas corporis, procerum, & tenue collum: qui habitus, & quæ figura non procul abesse putatur a vitæ periculo, si accedit labor, & laterum magna contentio*, ipse autem vi *summa vocis, & totius corporis contentione* diceret; optimi & Amici, & Medici hortabantur, ut causas agere desisteret: itaque recessit a foro, nec nisi biennio post rediit *prope mutatus*. Nam & *contentio nimia vocis resederat, & quasi defuerat oratio, lateribusque vires, & corporis mediocris habitus accesserat*. Contra vero qui sibi non temperant, Oratoribus, Lectoribus, Cantoribus quid in pulmone sæpe accidat, noster ostendit Ramazzius (6), atque idem viscus ut exulceratum, purulentum, prorsus putridum fuerit juveni, qui tibiis canebat, & cuidam Musico, laudatus alias Duissingius (7) docebit, & Stegmannus (8). Quin ipse memini, in Foroliviensi Juvene, qui acuta voce in Cæsarea Aula magno cum plausu cecinerat, spirandi organa fuisse adeo exulcerata, ut vitio ad laryngem, faucesque producto jam deglutire nihil posset, & dum vitellum ovi sorbilis ingerere sensim vellet, suffocatus interierit. Quid autem Valsalva in pulmonibus alterius viderit, qui in eadem arte, ejusque instrumentorum usu versatus fuerat, mox (9) leges. Prius enim de

[1] n. 8.

[2] n. 4.

[3] Aët. N. C. Tom. 4. Obs. 47.

[4] in Dissert. Epist. ad G. Cole.

[5] Comment. in Art. Med. Gal. c. 67. partic. 2.

[6] De Morb. Artific. c. 37.

[7] Commenc. Litter. A. 1741, Hebd. 44. n. 1.

[8] Eph. N. C. Dec. 3. A. 4. Obs. 109.

[9] n. 14.

de ejus historia, quem novissime (1) proposui, hæc pauca adjicienda sunt, non liquere videlicet, unde pus extiterit, quo cavum replebatur sinistri lateris, an aliunde eo translatus, an effusum ex superiore illa pulmonis parte aliquantum dura, in amplisque vesiculas dilatata. Nam si quibus symptomatibus stipata fuissent prægressæ illæ febres constaret, aut quæ pars alia corporis servaret aliquod læsionis vestigium, posset esse primæ conjecturæ locus. Nunc etsi cavæ illæ pulmonis ad eum modum apparuerint, ut pro amplificatis ejus vesiculis posse accipi visæ sint; tamen summa illa sedes, in qua erant, & adjuncta durities suspicionem fortasse aliquam movere possunt, conjecturæ alteri faventem, apud eos præsertim, qui non casu factum credant, ut in phthisicorum dissectionibus Valsalvæ acciderit eandem potissimum læsam invenire pulmonis partem, quemadmodum proxima ostendet Observatio, & duæ confirmabunt, quæ post illam proferebantur.

14. QUIDAM musicæ artis, ususque hujus instrumentorum peritus, ætate jam consistente, tribus ante annis in sputum incidit sanguineum, cui tussis cum expuitione materiæ, ut vulgo dicitur, *catarrhalis* successit. Multis elapsis mensibus sputum sanguineum rediit, deinde alias quoque, donec post se expectorationem reliquit materiæ & multæ, & crassæ, & pejoris notæ. Facilis quidem erat decubitus in utrum liberet latus, nullusque in thorace dolor. Sed tussis noctu, & præcipue post cœnam molesta erat. Gravis quoque erat respiratio, post motum præsertim, quantumvis levem. Ad hæc, multa sitis: a cibo autem assumpto stomachi gravitas. Aliquot ante mortem hebdomadis crebri erant sudores nocturni: & cum pedes aliquando intumescere, & postmodum omnino detumescere consuevissent, novissimis diebus haud amplius detumescebant. Accedente autem diarrhœa, qua multa serosa materia profluebat, cum se, ut surgeret, vestire cœpisset, defecit. PULMONES huic homini multis repleti erant tuberculis. Insuper sinistri pulmonis lobus su-

perior, & superiore quidem parte, sternum versus, exterius prædurus, ulcus intus, nec parvum, habebat, in quo sanies, quasi pultis instar. Hic autem Valsalva animadvertit, phthisicis, quos ad id tempus secuerat, ulcus, & læsionem in superiore fuisse pulmonum parte. Quod reliquum est, huic in dextero thoracis cavo feri quasi selibra, in pericardio tandundem repertum est. Hoc pericardii serum, impositum igni, totum evanuit, nisi quod pelliculam reliquit in vasis fundo.

15. MERETRIX viginti circiter annorum, plures jam menses lenta febre, tussi, sputo pejoris notæ, totius corporis macie laboraverat. Querebatur de dolore in sinistra thoracis parte, in quam si decumberet, ferre vix poterat. Spirandi difficultate urgebatur. Huc accessit copiosum sanguinis sputum: quo represso, diebus post duobus, australi sæviante constitutione, in qua simili morbo laborantes plerumque pereunt, vivendi finem fecit. PULMO dexter vix costis adhærebat. Uterque duris, & ad album colorem vergentibus scatebat tuberculis, glandulosa corpora mentientibus. Præterea utriusque pulmonis superiores lobi superiore ipsa parte vitia alia habebant. Nam dexter quidem sternum versus, ingens excavatum ulcus, & in hoc purulentam materiam continebat; sinister vero, latus versus, duram substantiam ad pyri majoris magnitudinem, quæ substantiam indurati pancreatis quodammodo referebat, in ejusque medio parvum ulcus, puris plenum. Serum in pericardio paucum: in cordis ventriculo sinistro exigua polyposa concretio; in dextero mediocris cujus major productio in proximam auriculam inferebatur.

16. VIRGO annos nata quatuor, & viginti, post sputum sanguineum tussi vexatur, catarrhalem materiam expectorat, quæ novissime saniem refert, febricitat, thorace dolet, a sinistra præsertim parte, in quam non potest decumbere, toto corpore macescit, pedibus exceptis, qui ambo nonnihil tument, dexter etiam erysipelate nonnullis ante mortem diebus ten-

Bb 2 ta-

tatur. THORACIS sinistrum cavum repletum sero invenitur, portiunculis concreti sanguinis quibusdam in locis, tum pleuræ, tum infimo pulmonis limbo adhærentibus. Illa multum rubebat non secus ac si inflammata esset. Hic quoque, ut inflammatus pulmo solet, valde induruerat. Cavum autem alterum seriquidem parum, & pleuram sanam habebat. Sed ejus pulmo, qua claviculam spectabat, aliquantum durus, in duritiei hujus centro ulcus recondebat. Pericardium vix aliquod sui humoris vestigium ostendit. Cordis ventriculi erant concreto sanguine omnino pleni.

17. Omissa Pleuripneumonia, quæ novissime in hac Virgine ad phthisim videtur accessisse, eidem, ac Viro (1) commune fuit tum pedes tumidos habuisse, tum aquam in thorace; cum Meretrici (2) ut hæc abfuit, sic ille quoque defuerit tumor. Est autem antiqua Coiteri observatio, hic etiam in Sepulchreto (3) laudata, aquæ in phthisicorum thoracem effusæ: quanquam id quod ait, se effusam invenisse a dextris, quod *latus majori ex parte his malis obnoxium sit*, etsi secundum ejus inspectiones haud minus vere dictum est, quam in eadem Sepulchreti pagina (4) a Bontio, *numquam sinistrum pulmonis lobum solum adnatum costis se vidisse, sed vel utrumque, vel dextrum*; tamen ejusmodi res etiam contra ac ipsis accidit, neque ita raro, ab aliis spectantur. Sic etiam casu factum credes, ut Valsalvæ contigerit in phthisicis ad illud usque tempus (5) dissectis læsionem pulmonum præcipuam in superiore parte (ubi certe in tribus descriptis modo cadaveribus fuit non secus ac in alio, de quo Cl. Hoyerus (6)) deprehendere; nisi forte major a septo Transverso, & inferioribus costis, & quod consequitur, a majori agitatione distantia facit, ut in summa pulmonum parte facilius aliquanto hæreant, quæ hos demum exulcerant. Nam tubercula quidem, unde non infrequens phthisis ortus secundum Francisci Sylvii

(7), & aliorum observationes, tubercula, inquam, ut in Viro, & Meretrice animadverteris, sic in aliis sæpe in quavis promiscue pulmonum parte reperiuntur. Et quamvis in puero, cujus sororem, fratremque phthisis sustulerat, Valsalva (8) invenerit in superiore pulmonum parte; in Virgine tamen quadam, cujus historiam continuo subjiciam, ne ipse quidem certam in pulmone sedem tuberculis fuisse prodidit, ut neque in Adolescentulo, de quo supra (9) dictum est; Mulieris autem, cujus est alibi (10) scripta dissectio, pulmonem sinistrum *hic illic* parva tubercula continentem vidit, quorum nonnulla erant suppurata.

18. VIRGO ex pavore incidit in febrem lentam, cum dolore ad pectus. Parotides, & colli ferme omnes glandulæ tumebant. Moritur. VENTER aquæ limpidæ aliquantum continebat. Omentum per quædam parva quasi ligamenta cum mesenterio, & peritonæo necebat. Erant hæ tres Partes, & præterea intestinorum, uteri, & felleæ, atque urinariæ vesicæ superficies protuberantibus, disjectisque passim corporibus inæquales, variæ figuræ, & magnitudinis, sic tamen ut per omenti quidem superiorem partem essent minora, per inferiorem autem multo majora, & præterea conferta, atque inter se contingentia. In sinistro pulmone tum ulcus erat, & ichor in hoc saniosus, tum præterea corpora ejusmodi qualia in mesenterio, & aliis ventris partibus. Eorum nonnulla pus, quædam materiam quasi pultis instar continebant, alia autem adhuc solidiora, quasi glandularum Conglobatarum naturam referebant.

19. Recte Mortonus (11) animadvertit, *miram non esse, si scrophulosi, qui tumoribus glandulosis in aliis partibus frequenter obnoxii sunt, non raro etiam ejusmodi tuberculis vel in ipsis pulmonibus afficiantur*: quin etiam phthisis scrophulosæ certissimum diagnosticum sumendum esse a tumoribus glandulosis in externo habitu corporis eam

(1) n. 14.

(2) n. 15.

(3) Sect. 7. Obs. 40.

(4) in Schol. ad Obs. 38.

(5) n. 14.

(6) Aët. N. C. Tom. 4. Obs. 118.

(7) Sepulchret. Sect. 7. cit. in Schol. ad Obs. 30.

[8] Epist. 1. n. 2.

[9] n. 6.

[10] Epist. 17. n. 5.

[11] Phthisiolog. l. 3. c. 1.

eam comitantibus. Quam ego rationem, & dogma, aliorum quoque, & in his Cl. Laubii (1) observatione confirmante, secutus, in juvene Monacha, cujus videbam collum ita glandulis inæquale, ut in Virgine Valsalvæ erat, cum gravia, ut in phthisi, thoracis incommoda pulmonibus adscriberem, quos non absimiles tumores facile occuparent, præsertim cum alios in ventre quoque persentirem; ejus Generosus Parens postquam meam audivit opinionem, nimis vera, inquit, opinari te, credo, qui puellam, hujus sororem, paribus incommodis absumptam, cum amissem, ejusque pulmones inspicere jussissem, tuberculis hic illic obsitos fuisse acceperim. Ille idem Scriptor, ut sæpe, & passim in cunctis phthysicorum pulmonum partibus tubercula offenderit, ejus ostendent Observationes, quæ in Sepulchreto etiam (2) extant. Earum una (3) triplicem materiæ, iis tuberculis comprehensæ, varietatem monstrat, cum alia pure, alia substantia mellea, pleraque autem, & hæc quidem minora, materia steatomatosa referta exhibet, cujusmodi fortasse erat, quam Valsalva in tuberculo grandiore vidit illius pueri, cujus paulo ante (4) injecta est mentio, referentem colore, & mollitie substantiam cerebri medullarem. Sed & alia continent aliquando, ut puta, ne longius a proposita Valsalvæ Virgine abeamus, materiam quasi pultis instar. Verum hæc, aut alia pro causarum, & corporum varietate, in progressu; antea autem, ut vel ex ejus Virginis inspectione intelligis, solida tubercula Conglobatas glandulas repræsentant. Quin etiam possunt annis primis magna ex parte sensum fugere, crescente autem ætate se prodere, tantoque citius augeri, & matura fieri, quanto citius causæ accesserint, exempli gratia, in eadem Virgine is pavor, qui humorum alioqui crassorum, & viscidorum motum in pulmonibus retardaverit.

20. Sic autem potissimum ingentiam

phthysim se se producere, cum Sylvio (5) existimo, qualis futura erat in puero commemorato: alias vero, in aliisque aliter pro varia in pulmonibus aut firmarum partium, aut fluidarum dispositione. Namque pro hac varietate adventitiam quoque phthysim, iisdem positis contingentibus causis, quæ plerosque aut non lædunt, aut parum, tardeve lædunt, in quibusdam contra oriri facile videmus, & multum, citoque invalescere. Neque dubium est, quin causis quoque phthysim in cujusvis pulmone producturis hic magis resistat, si sanissimus sit. Ejusmodi autem causæ sunt pulmonis inflammationes, & vulnera, si utraque male curentur, aliæque, & in his, quæ extrinsecus illabuntur, ut puta globulus, qui arteriam Asperam subiit sexennis pueri (6), cujus historiam cum legeris, facile suspicaberis, operarum incuria aliquid esse peccatum; nam globulus *nuce juglande paulo minor* nec illuc introisset, & celerissimam suffocationem, non lentum morbum unde *pulmones pure repleti* possent attulisset. Est etiam causa alia, nempe præfrigida multa potio, dum ab nimia exercitatione corpus æstuat, ingurgitata, res fere perniciosissima, quamvis non ex pulmonis tantum læsione. Namque, ut de sanguinis alveis, gulæ proximis, nihil dicam, ventriculum quoque, in quem potio excipitur, inde primum fuisse vitiatum in phthysico puero, non sine ratione aliqua contendebat Lentilius (7). Cui ut in illo casu non refragemur, nec in aliis fortasse, in quibus multo prius ab exteriori illa causa læsiones ventriculi, quam pulmonum, animadvertantur, unde mala ciborum confectio viscidos, acresve succos pariet, qui & stomachum vellicando, tussim excitent, & in pulmonibus tandem subsistendo, irritandoque, causam præbeant phthysi, qua ratione ille, si non Vateri (8), at Cel. Heisteri (9) Observationem explicare forsitan maluisset; ut in nonnullis, inquam, minus refragemur; tamen vel in his casibus negari non po-

[1] Act. N. C. Tom. 2. Obs. 106.

[2] Additam. ad Sect. 7. l. 2. Obs. 34. 36. 37. 38. 40. & 43.

[3] 38.

[4] n. 17.

[5] cit. supra, ad n. 17.

[6] Vid. Eph. N. C. Cent. 4. Obs. 121. in Schol.

[7] Earund. Dec. 3. A. 7. in Append. n. 10. ad Obs. 6.

[8] Dec. ead. A. 10. Obs. 161.

[9] Eorund. Act. Tom. 1. Obs. 174.

potest, adhærentes œsophago a fronte quidem tenuiores arteriæ Asperæ, & primorum bronchiorum parietes, proximos autem ab utroque latere pulmones a præfrigida multa allabente, aut interlabente portione, si corpus æstuet, aut protinus lædi, aut ad læsiones accipiendas, quod ipsum sine læsione aliqua fieri non potest, vehementer disponi. Hæ igitur, aliæque causæ, siue ingentis, siue adventitiæ phthificos faciunt, occiduntque pro earum, & corporum, & roboris varietate, vario modo: quod Observationes inspiciens aut in Sepulchretum relatas, aut alias, subinde a me indicatas, statimve indicandas, cognoscas. Pus in plerisque, nec raro, ea copia fuisse invenies, ut pulmonem repletet, atque infarciret (1): contra in quibusdam vix puris vestigium (2); imo in quamplurimis a quodam Chirurgo dissectis, ut in Sepulchreto (3) legeris, nihil. Quod factum si cum Sylvio (4) credas ob eandem causam, ob quam ulcera etiam externa in moribundis exsiccantur; non adversabor, adversaturus, si cum eodem (5) universe dicas, *siquis phthysicorum cadavera secuerit, non ita multum puris reperturum in ipsorum pulmonibus, a quo credi possit suffocatus æger*. Obstant enim aliorum dissectiones, in iisque, ut alias ex modo indicatis præteream, Roderici a Fonseca (6), & Cl. Jo. Adami Gorizii (7). Cujus Observatio purulentam materiam, pulmones, & bronchia infarcientem, aliam *albam*, aliam *subviridem*, aliam denique *instar facum cerevisiæ* proponit: *fuscam* autem vidit Præcl. Daniel Hoffmannus (8): *tabum* denique *atramento simile* Illustris Hallerus. (9) In quibus autem, secto pulmone, sanguis cum pure, & sanie permixtus effluerit, supervacuum est memorare. Attamen cum Tozzius (10) non semel a se observatum scripserit, *phthysi peremptos in tam ex-*

tremam sanguinis consumptionem pervenisse, ut is solum in arteriis, & venis superfuerit, qui vix circulationi ejusdem satis foret, reliquo penitus exhausto; ne forte id credas esse perpetuum, non est reticendum, in phthysica (11), cui præ summa totius corporis macie, & consumptione vix cutis per tenuis hæreere ossibus videbatur, incisos pulmones *quantitatem ingentem sanguinis*, cum pure & sanie permixti, effudisse: quia etiam addendum est, in duobus (12), quorum alter pus expectoraverat, uterque in pulmone exulcerato, & putrido multum habebat, etsi ex ore, & naribus, alter vero insuper ex omnibus partibus, per quas contingunt hæmorrhagiæ, immanem sanguinis copiam, nec semel excreverant, tamen secundi cadaver in rene sinistro *magnam sanguinis stagnationem, & in regione lumbari vasa sanguifera valde tumida, & inflata* ostendisse, primi vero eadem vasa *sanguine valde turgida in omento, ventriculo, & mesenterio*. Cæterum, ut illic redeam, pus, & sanies aliam in aliis naturam habent, aliumque odorem, & modo seorsum, modo una sunt cum induratis pulmonum partibus. Quæ tum ex plerisque indicatarum Observationum, tum ex his quoque intelliges, quas pergam indicare. Sic in Juvene (13) pulmonum pars concava pure erat foeta, convexa autem ferme tota tophacea: & in Viro (14) pulmo dexter pus fluidum; sinister materiam quandam induratum habebat. Et cum in quibusdam (15) pulmones pleni scirrhis cartilagineis, aut steatomatibus duris obstiti, in aliis referti exiguis purulentis grandinosis abscessibus, aut vomica, vomiceve (16) deturpati reperti sint; fuerunt alias inventi simul callosi, & compacti, simul vomice passim obfessi, itemque (17) penitus obstructi, & exulcerati, aut (18) steatomatibus innumeris, & hic illic vomice infarcti,

- [1] Eorund. Cent. 4. Obs. 116. & 118. & Act. Tom. 1. Obs. 59. & Tom. 2. Obs. 19. & Haller Opusc. Pathol. Obs. 15. [2] Act. N. C. Tom. 4. Obs. 47. [3] Sect. hac 7. Obs. 77.
[4] Ibid. in Additam. Schol. ad Obs. 2. [5] Obs. ead. [6] Comment. in Hipp. l. 7. Aph. 16.
[7] Eph. N. C. Cent. 8. Obs. 19. [8] Eorund. Act. Tom. 2. Obs. 2.
[9] Obs. cit. 15. [10] Comment. in Hippocr. l. 7. Aph. 16. [11] Eph. N. C. Cent. 7. Obs. 83.
[12] Eorund. Act. Tom. 1. Obs. 173. & Cent. 10. Obs. 36.
[13] Commenc. Litter. A. 1731. Specim. 46. n. 5. [14] Eph. N. C. Cent. 3. Obs. 2.
[15] Vid. Halleri cit. Obs. 15.
[16] Commenc. Litter. A. 1743. Hebd. 30. n. 11. & An. 1745. Hebd. 24. n. 1. ad V.
[17] Act. N. C. Tom. 2. Obs. 8. [18] Eorund. Dec. 3. A. 9. Obs. 243.

farcti, aut denique (1) foedati apostematibus multis, & tuberculis, quorum aliqua inflammata videbantur, alia adhuc erant immatura: qualia in proposita Valsalvæ Virgine (2) fuisse retulimus.

21. Et si autem in tot, quæ indicavimus, & in aliis, quæ, ut morbus est frequentissimus, prope innumera sunt, exemplis tanta & causarum, & effectuum apparet varietas; si tamen hanc in aliis pro peculiaribus singulorum hominum conditionibus alio referas, unamque communem omnium, quos vides, effectuum originem quæras; hanc in humore aliquo facile agnosces, qui ob quamcunque sive ingentiam, sive adventitiam causam in pulmonibus subsistens, modo, si crassior sit, & tenuiores particulae abeant, ibi indurescat, efficiatque propterea, ut aliquis aliquando, qui ipso peior sit, erosurus humor subsistat, modo, si ipse jam sit per se acer, vel mora, aliorumve admistione acer fiat, citius, aut serius membraneas incipiat pulmonum cellulas erodere. Una autem erosa, vitium ad proximas propagatur, fitque, pluribus absumptis, manifestum ulceris cavum, quod circumjectarum a pure compressæ, eoque crassiores factæ membranulae duro circumcirca pariete possunt concludere, ut in externis ulceribus, fistulosis præsertim, videmus. Nec tamen negandum est, effusos humores, eosque in primis, qui fibrosis, ut vocant, abundant particulis, ipsos sibi, his depositis, & ad cavi parietes agglutinatis, cystim construere ex falsa ejusmodi membranæ specie, ut Cl. Maloetius (3) ostendit. Valsalva autem in Scripto quodam italico ex iis, quæ vulnerato pulmone animadverterat, non dubitabat, quin natura quædam interdum produceret filamenta membranæ, a se bis, terve conspecta, quæ progrediente tempore aucta, in firmum abirent folliculum, qui effusum pus comprehenderet, ut in aliis, qui diutius vixerant, se agnovisse existimabat. Utcunque id est, aliis etiam ex causis, ut satis superque intellexisti, quam ex suppuratis tuberculis, phthisis pulmonaris fieri potest, nec si pus, aut ulcus

peculiari tunica conclusum deprehenditur, continuo censendum est, a tuberculo esse, cujus adhuc tunica superstes sit. Sed ea tubercula num veras, & quæ omnibus natura insint, glandulas esse credemus, atque adeo illas ipsas, quas passim ad bronchiorum divisiones vel intra pulmonem describunt, & Bronchiales appellantur? quæ cum intra ipsum exiguae sint, ab accedentibus causis in dispositis, hæreditario præsertim vitio, augeantur. Num vero ut id credamus, juvat signum illud futuræ phthisis, quod Mortonus (4) his verbis recensuit: *matutina, & diuturna phlegmatis nigri, & viscosi excretio: quippe quod procedit a glandulis in pulmonibus juxta tracheam positis, humore nigricante repletis. Quod symptoma sicuti scorbuticis, & scrophulosis familiare est, ita Phthisim Asthmaticam progressu temporis insecuturam monstrat.* Et nuper quidem Viro Docto visæ sunt etiam secundum naturam liquorem suum in bronchia immittere ob sputa nigricantia concolora succo ipsarum glandularum. Sed neque secundum naturam sputa nigricant, & satius fore crediderim, si eundem sequaris ubi eas glandulas certissime esse de conglobatarum genere, affirmaverat, itemque ubi ob hanc causam negaverat, suum asperæ arteriæ succum infundere, itemque ubi, & recte, animadverterat, cum aliquæ ipsarum per faciem utramque pericardii ad diaphragma usque spargantur, ab omni cum aspera arteria commercio remotas esse. Ego vero cum de quatuor continenter inspectis cadaveribus earum aliquas, ex prima illius arteriæ divisione sumptas, dissectissem, affricatamque sectionibus chartam fuliginosa quadam tinctura non secus ac si contritum carbonem multa aqua dilueres, infectam semel, iterum, tertium vidissem, ex quarto autem cadavere, quod hominis erat consistente, ut cætera, ætate, glandulasque eas habebat nec minus sanas, nec minus intus, extraque nigricantes, nullum inde nisi subflavum, maxime dilutum, obsoletumque colorem retulissem; haud aliter in tribus illis prioribus atque in hoc quarto inveni tinctum quem aperueram, pro-

xi-

[1] Dec. ejusd. A. 7. Obs. 9.

[2] n. 18.

[3] Mém. de l'Acad. R. des Sc. A. 1752.

[4] Phthisiolog. l. 2. c. 2. ad n. 19.

ximum Asperæ arteriæ truncum, & prima bronchia, id est nihil quidquam vel leviter nigricantis coloris habentia. Quamobrem quocunque eæ glandulæ sint intus colore infectæ, necdum a mea perpetua sententia mihi discedendum censeo, sed in eo adhuc permaneo, ut non facile ipsas credam cum arteriæ illius cavo communicare, præsertim cum aliæ non desint glandulæ, quæ, cum earum succus in illud, & prima bronchia manifesto influat (1), præbere in hæc aditum possint illiusmodi sanguinis faci, ut Willisius (2) loquitur, cui quoque noti erant, qui sputa redderent atramenti instar nigricantia, non secus ac Sallio in Commentariis ad verba illa Hippocratis (3): *saliva crassa, ac fuliginosa tussi rejicitur*. Cæterum ut Bronchiales glandulas, erosione aliqua facta, communicare interdum cum bronchiis præter naturam, non negavero; ita an eadem sint, quæ in phthisicorum pulmonibus tubercula faciant, in medio ob eam causam relinquo, de qua supra (4) dictum est, cum videlicet vix unquam ejusmodi pulmones disseccare voluerim, multoque minus hæc tubercula, & illas glandulas, præsertim quod ad sedem attinet, diligenter accurateque inter se comparare. Unam propterea, haud amplius, paulo attentius habitam, hic a me Observationem accipies.

22. MULIERI agrestis, annos natæ ad quadraginta, tumor ad calcanei dexteri latus internum adeo increverat, ut modicum æquaret hominis caput. Ob eam magnitudinem, & quod ab steatomatis natura degenerans, factus jam erat cancrusus, in Venetum Incurabilem Nosocomium excepta fuerat mulier, & is tumor extirpatus. Sed cum repullulasset, annum jam alterum ibi permanenti mulieri, neque ullo de affectu conquestæ unquam, qui ad thoracem attineret, accidit ut ad hujus sinistram partem pungente dolore corripereetur, quem febris, & spirandi difficultas comitabantur. Semel, atque iterum missus est sanguis, cui alba insidebat crusta, datum oleum ex dulcibus amygdalis recens expres-

sum, neque alia omissa, quæ in pleuripneumonia ex usu esse consueverunt. Per hæc, etsi nihil quidquam expectoratum est, illa sublata visa sunt omnia. Verum dies necdum advenerat quadragesimus, ex quo inceperat pleuripneumonia, cum respirationis difficultas ingruere coepit cum sensu angustiae, & suffocationis, ut jam altiore capite, & dorso cubare ægra cogeretur: & pulsus, qui, cum fuerat inflammatio, intermiserat, rursus vel magis intermittebat. Nullus tamen dolor, nulla tussis, nullum sputum, febris nulla, nisi quod ultimis tandem diebus febricula accessit. Qua, & spirandi difficultate illa identidem magis, noctu autem præsertim urgente, ad maciem, & ad extremam virium infirmitatem mulier redacta, vix ut exili voce de faucium erosionem, in quibus nil tale conspici poterat, quereretur, mortua est die post novam respirationis difficultatem decimo quinto. Hæc cum ego, Amicique ab Nosocomii Medico, diligente, ac probo Viro, Senense Rinaldio accepissemus, rogatus ab omnibus, ipsoque Rinaldio adjuvante, cadaver dissecai sub Aprilis initium A. 1708. PECTUS cum incidere coepissem, & cartilagine, per quas costæ cum sternum committuntur, secarem, cruenta aqua prodiit e sinistro thoracis cavo: quod mox eadem plenum conspexi. Cum ea, etsi nullus gravis odor ex ipsa, aut ex pulmone existeret, pus tamen permixtum fuisse non dubitavi, cum pulmonem ad imam anteriorem partem corruptum viderem, absumptumque, magna ibi cavea ultro se oculis objiciente. Sed & dissectus, hic illic ostendit ad tractus non modicos substantiam, primo quidem aspectu, & inquisitione, steatoma, albedine videlicet, ac firmitudine aliqua referentem; sed ubi cultro dimoveres, similiorem purulentæ materiæ. Reliquus pulmo minime durus, rubicundo erat, quasi a stagnante sanguine, colore infectus. Multo quam sinister, minus viatus erat pulmo dexter, ut qui intra non sanissimam quidem, sed tamen leviter peccantem, substantiam suam pauciora, & mi-

(1) Vid. Advers. 1. Tab. 1. ad F. & Tab. 2. Fig. 1. ad O. O. O.

(2) Sepulchr. l. 2. S. 1. in Schol. ad Obs. 9. & ad § 2. Obs. 105. hujus 7. Sect.

(3) De Morbis l. 2. t. 117.

(4) n. 3.

minora condebat illa quasi steatomata, quæ peculiari tunica concludi videbantur. Cæterum uterque pulmo, sed dexter artius, ad thoracis parietes ferme undique adhærebat. In pericardio multa fuit aqua turbida, subflava. In omnibus cordis cavéis polyposæ concretiones, inde per Magna vasa productæ, mediocri omnes firmitudine; sed ea minima, quæ ad sinistram pertinebat auriculam. Venter quoque,

cum exterius magna ex parte liveret, apertus est. Sed is livor intestinis deberi visus, aere valde turgentibus. Omenti vix aliquæ erant reliquæ. Hepar duriusculum, albidum, variegatum, ejusque vesicula bile plenissima. Lien prægrandis, & æquo durior. Durius quoque pancreas. Duri testes, albique, & grandiores, & in iis nigræ quædam cellulæ. Quamvis autem intra summam vaginæ partem annulum invenerim, quem pessum vocant, ut mulierem uteri, vaginæve prolapsui obnoxiam fuisse appareret; tamen, eo annulo detracto, neque ita laxam vaginam comperi, ut facile se invertere deorsum posse videretur, & uterum sua in sede conspexeram; itaque ejus annuli, & decubitus ope multum profecisse mulierem existimavi. Quod reliquum est, turbida aqua, nec tamen multa, stagnabat in ventre.

23. Empyematis simul, & phthificæ in pulmonibus dispositionis exemplum habes: Dabo alterum phthisis, in qua ossiculum quoddam rejectum est, non quod ego cadaver secuerim; nam qui clam hominis consanguineo secare aggressi sunt, ne ipsi quidem persecare potuerunt; sed quod horum mihi spectata erat fides, æger autem, cum Bononiæ degerem, non secus atque ejus incommoda, maxime notus.

24. MEDICUS consistente ætate, qui jam diu cachectica facie fuerat, postea autem etiam anhelus, & raucus sputa denique reddere cœpit varie colorata, inter quæ non exiguum frustum extussit curvi officuli, quod & mihi ostendit, læve a cava parte, asperum a convexa. Interea suffocationis sensu, neque ita raro, corripiebatur. Nocte demum quadam cum se

Tom. II.

melius habere dixisset, horis post paucis inventus est mortuus, nihil omnino sentiente, qui inserviendi causa in eodem cubiculo, atque adeo propter ipsum dormiebat.

PULMONES cum extra, tum intus vesiculis obfiti erant albo pure plenis, inæqualibus sic, ut majores uvæ acinum non excederent. In pericardio multum aquæ turbidæ. In corde vix una parvula concretio polyposa. Altiolem Asperæ arteriæ truncum, & laryngem incidere, ob eam, quæ dicta est, causam non licuit.

25. Et tamen eas potissimum Partes introspicere oportebat, ut unde ossiculum extitisset cognosceretur. De hoc enim alia aliorum sententia fuerat, nonnullis inepte pro ossis hyoidis particula, aliis vero pro annuli Asperæ arteriæ, ossi facti, portione habentibus: qui propius ad verum fortasse accedebant, quando vel ramulum ejus arteriæ in os conversum, & in phthifici quidem pulmone, deprehendit Blasius (1); nos vero non illius modo arteriæ annulos, sed & frustula, quæ intra pulmones annulorum loco plura conveniunt, ex cartilagineis facta ossea, ut scripsimus ad te alias (2), observata habemus: bronchiorum autem fragmenta, qualia a corrupto pulmone avulsa, in sanie intra phthifici thoracem reperta sunt, talia hominem in magna quantitate excreare consuevisse testatur Bontius (3). Neque id ignoravit Hippocrates (4), cum *sputum pus*, scripsit, & *velut ulceris ricinos bronchia in pulmone cartilaginosa*: quæ ad verba videris, quæ in rem nostram Salius (5) adscripsit. Quin Aretæus (6) sermonem de iis habens, qui pulmonis abscessibus laborant, ad propositum a nobis casum vel propius accessit. *Raucescere enim, & breve spirare, dixit, & aliquando eorum quempiam subitanea, ac multi humidi attractione strangulanti, quod arteria puris multitudine obstructa aerem non recipiat: ab iisdem autem bronchia, id est asperæ arteriæ circulos, nonnunquam expui ob ulceris varietatem, si alte abscessus penetrat: quando & fragmenta visceris expelluntur.* Cæterum hic quoque, ut verba ultima ostendunt, latentia intra

Cc

(1) Sepulchr. l. 2. S. 7. Obs. 164.

(3) Sepulchr. S. 7. modo cit. Obs. 12.

(5) Comment. in ejusd. l. t. 119.

(2) Epist. 15. n. 18.

(4) De Morbis l. 2.

(6) De Caus., & Not. diuturn. Affect. l. 1. c. 10.

intra pulmonem bronchiorum frustula significavit. Sed frustum istud osseum, a Medico rejectum, neque figura cum frustulis illis bronchiorum conferri poterat, neque magnitudine, ut ad majores arteriæ annulos esset referendum. Quin Valsalva ex larynge ipsa, cujus grandiores cartilaginee haud raro osseas fieri scimus, abscessisse suspicabatur, ex gravi etiam laryngis vitio improvisam Medici, subitamque mortem deducens propterea, quod duos in Nosocomio Incurabilium, laryngis ulcere alterum, alterum carcinomate laborantem, utrumque subito, & cum minus id expectaret, mortuum esse animadverterat: quo Virginis quoque casum, tibi alias (1) a me descriptum, referre poteris.

26. Laryngis facta mentio ad memoriam illud revocat adeo usitatum, ac tritum inter Veteres Medicos dogma de acri a capite in laryngem, pulmonesque destillante materia, & phthisim demum afferente. Quod dogma, si capitis nomine pharyngis fornicem, internasque nares accipere dumtaxat velimus, cum vero interdum consentire non negabimus. Glandulosam enim tunicam, qua illæ instructæ sunt, partes humorem aliquando secernere, qui erodendi vim habeat, erosiones, quæ in ipsis accidunt partibus, satis videntur comprobare, unde & alii, & nos (2) sputum sanguinis interdum provenire observavimus, quod & ab iis, quas oris vocant hæmorrhoides, proveniens, imponere pro pulmonari Medicis posset, qui signa non attenderent ab Hippocrate (3) olim, ab Aristotele (4), & a Cælio Aureliano (5) proposita, ab Helwichio autem (6) erudite, nec sine observationibus, illustrata, ad quas poteris aliam addere Cl. Dethardingii (7). Itaque si ex altioribus, quæ dixi, locis delabentem humorem, præditum erodendi vi, subiectum palatum mobile, & adjecta huic uvula ab larynge non avertant, nihil prohibet, quin hanc subeat, ipsamque, & pulmones tandem erodat, aut vitiet. Quamobrem quibus ea palati pars cum uvula

ab lue venerea, ab aliave causa absumpta est, eos tussi, & phthisi tandem obnoxios fieri non unius Medici, atque Anatomici Observationes ostendunt, ut ex Cl. Jo. Zachariæ Petsche (8), nostrisque etiam Scriptis (9) cognoscas. Neque enim quod aliter in parte nobis videre contigerit, aut id, quod vidimus, posse etiam aliter explicari indicaverimus; idcirco eam, quam modo memoravimus, & tunc etiam attigimus, explicationem prorsus displicere nobis existimaveris. Quin, eadem posita, planius intelligi rationem fatemur, quæ Mercurialem (10), & Gavassetium (11) permovet, ut decubitus supinum, & demisso capite imperarent ad gravissimas, diuturnasque ab hoc in thoracem defluxiones, in oesophagum potius, & ventriculum avertendas. Sic enim primus eo uno auxilio Germanam mulierem liberavit; alter autem Virginem, jam sanguinem ea de causa exspuentem, a Medicis nobilissimis destitutam, & ab omnibus deploratam, eadem ratione juvit adeo, ut postea etiam perfanare potuerit.

27. Aetius vero (12) Asperæ arteriæ ulcera curare docuit, ægro supino reclinato, atque iis, quæ capiti subjiciuntur, sublimius instratis, credo cum in laryngem nihil deflueret. Ea autem ulcera maxime prope arteriæ extremum, aut in ipso extremo, sanabilia omnino existere, suis etiam fretus experimentis, asseveravit. Quapropter videndum est, ne curatæ phthisis exempla quædam non ad pulmonis ipsius, sed ad arteriæ potius ulcera attinuerint. Quod non tam de aliorum, quam de mea quadam curatione dictum velim, unde multum laudis adolescens retuli, cum in Patria medicinam exercerem. Res autem ad hunc modum se habuit. Vir erat Lucensis, qui Stephanus Cheli vocabatur, longa statura, habitu corporis exsucco, solers, atque industrius, in curis assiduus, gravibusque negotiis versatus, hasque etiam ob causas hypochondriacus. Hunc tussicula, quam tincta sanguine sputa comita-

(1) Epist. 15. n. 13.

(2) Epist. Anat. 9. n. 14.

(3) Prædict. 1. 2. n. 27.

(4) De Partib. Animal. 1. 3. c. 5.

(5) Morb. Chron. 1. 2. c. 11.

(6) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. Obs. 118.

(7) Earund. Cent. 7. Obs. 73.

(8) Sylloge Anat. Obs. §. 87.

(9) Epist. Anat. 9. n. 9. & 10.

(10) (11) De indicat. Curat. c. 52.

(12) Medic. Tetrabibl. 3. Serm. 1. c. 64.

bantur, jam diu male habebat. Seniores Medici cum alias herbarum permulcentium, & quæ pulmones juvare creduntur, succis, alias lacte asinino, alias *gelatinis*, quas vocant, & jure testudinis, interdum lignorum dilutis decoctionibus, nonnunquam iis, quæ adstringendi vim habent, a chalybe sumptis, & lapide hæmatite, ad hæc Villensium aquarum potatione, & balneo ex aqua fluviali, aliisque ejuscemodi, si curare possent, conati, adeo non profecerant, ut macilentiorum ægrum, morbum autem facerent deteriore; adstringentia enim minuere urinas, balnea in sputis augere sanguinem videbantur, Villenses autem aquæ intra primos dies, quod minime transirent, omnino fuerunt omittendæ, & pleraque tandem stomachus averfabatur. Cum haud minus ægrum Medicorum, quam Medicos morbi pertæsum esset, ventum ad me est, qui tum reverentia erga seniores, tum communi apud omnes desperati jam morbi opinione ductus, excusationes attuli plures, donec victus auctoritate, & gratia eorum, quibus ægri salus cordi erat, ita manus dedi, ut scirent cuncti, me invitum, & nihil promittentem alienæ obsequi voluntati, non tam ut ægrum curarem, quam ne defererem. Erat hic extenuatus, infirmisque jam viribus, & somno brevi, atque interrupto. Tamen cum febrem, saltem assiduam abesse viderem, *rejici autem per sputum*, ut Aetius loquitur (1) *purulenta pauca, ac cruenta*, neque alibi sensum doloris manifeste percipi, nisi juxta exulceratum Asperæ arteriæ locum, id est paulo infra laryngem: cumque ex omnibus, quæ adhibita fuerant, auxiliis duo aliquid contulisse invenirem, quæ ad ea ulcera ab Aetio (2) laudantur, arteriaca videlicet *sub lingua detenta*, ut paulatim liquefacta, in asperam arteriam delabantur, & exhibitum *lac quotidie recens mulctum ab adstante adhuc animali*; spem aliquam, sed tacitam fovere cœpi, & rationem quærere efficiendi, ut quæ nonnihil profuerant, ea denique persanarent. Usi erant trochiscis, qui in ore liquarentur, ex speciebus diatragacanthi frigidi, & lacte, ut dictum est, asinino, unde puncti in Aspera

arteria sensus tunc, cum illa adhiberentur, propemodum sublatus fuerat, & vires cum somno nonnihil auctæ. Cum quærerem, cur igitur in eorum, quæ juverant, usu non perstitisset, a trochiscis quidem lædi sibi stomachum respondit; a lacte vero cum primum ea præstari utilitas videretur, mox tamen priora omnia rediisse. Sed tu, inquam, *vitaſti interea ventum, & solem?* id enim ab Hippocrate (3) iis diserte imperatum memineram, quibus *ex fervido ulcere, aphtha appellato, pulmonis fistula laboraret*. Non vitasse autem sciebam: trochiscos autem illos ex natura, & dulcedine sua stomacho, quippe hypochondriaci, obfuisse intelligebam. Cum igitur quæ mihi facienda, quæ vitanda essent constituissem, forte accidit, ut meum communicare consilium possem cum Paulo Piella, Medico inter Bononienses præstante, qui tunc nobiscum in morbo gravissimo curabat Joannem Baptistam Ursium Comitem, eum, qui postea Cæsenatum Pontifex fuit. Paulus autem, etsi quæ a me proposita erant non improbabat; tamen cum sputa attente inspexisset, accepissetque, sæpius sic esse tenuia, & pauca, nec semper quidem, sed tamen subinde fieri nonnihil sanguinolenta; vereor, inquit, plurimum, ut sanare possis hæc ulcera, quæ præterquam quod profundior sedem fortasse habent, certe, si quid video, ad genus accedunt ejusmodi herpetis, ut, si vel in cute ipsa extaret, summa cum difficultate ad cicatricem perduceretur. Quod judicium, ut magistri, in re præsertim chirurgica, si quis alius, experientissimi fecit quidem, ut me nihil promississe gaude-rem; ne tamen ea, quæ constitueram, experiri non fecit. Erat anni tempus, quo & aeris injurias diligentissime vitare oporteret, nec propter ineptum pabulum a brutarum animantium lacte sperari multum posset. Itaque primum omnium in tepidum, nec tamen humile, aut angustum cubiculum hominem includere se jubeo, ibique, missis curis omnibus, amicos, ac familiares audire magis, quam ipsum loqui, idque submissa, & minime concitata voce. Tum iis præscriptis, quæ lenire

Cc 2

arte-

(1) c. 64. cit.

(2) Ibid.

(3) De Morb. l. 2. t. apud Salium 112., & 114.

arteriam, nec stomachum lœdere tamen possent, & hoc ad lactis usum parato, muliebri lac impero primum quidem non ita multum, tentandi causa, tum deinceps, cum optime cederet, quantum sagaci, & attento ægro selibram circiter æquare videretur matutino tempore, tantundem vespertino e mammis sugendum horis quatuor, aut quinque ante prandium, cœnamque. Quorum utrumque erat medicare, sed hæc magis, sine vino utrumque, & siquæ alia nocere possent, sed non sine pulte ex hordei farina, quæ radicis chinæ pulvere ad unciam in libras singulas, nullo autem saccharo adjecto, lento igne fuerat quasi in calcem redacta, & ex lacte recens e vacca emulso, quæ hordeo, & paleis, non faba, & fœno, pascebatur. Nutricem quoque sanam in primis, ut idoneis uteretur alimentis, & horum, quo ad ejus fieri posset, varietatem fugeret admonueram; quæ res neglecta, una maxime videtur facere, ut sæpe in medendo mulieris lac non præstet lacti cæterarum animantium, quamvis illud *ut familiare, ejusdemque nobiscum naturæ, cæteris præferant ad tabificos affectus* vel antiqui illi Medici, in primisque Euryphon, & Herodotus, a Galeno (1) laudati. Per hæc ab extremo Novembri ad medium Majum diligentissime servata, ita homo restitutus est, ut sexdecim ipsos annos egregie valuerit. Quibus elapsis, ejus sanguis iterum corpusculis erodentibus foetus, hæc per biennium in cute sub impetiginum forma deposuit. Sed his de improvise evanescentibus, imi pedes acerrimis doloribus cum aliquo tumore, sed majori rubedine, capti sunt. Quæ post dies viginti cum repente abiissent, ecce tibi per biduum urinæ suppressio; & post hanc crurum tumor sæpe evanescens, sæpe rediens, tum febres, tandem inter umbilicum, & pubem dura quædam interna protuberantia, atque alia præterea ventris incommoda, quibus conflictatus vivendi denique finem fecit. Sed hæc omnia, absentibus nobis, contigere: quæ ob id tantummodo commemoravimus,

ut curationem illam nostram perfectam, absolutamque fuisse intelligeres, cum homo non solum tandiu valuerit, sed & postquam iterum ægrotare cœpit, tot inter morbos nunquam primo illo tentatus sit. Quem cum phthisim fuisse vulgo existimarent; non fuit phthisicus in civitate, qui eundem sibi curationis modum non præscriberet; nemo tamen eorum evasit.

28. Sunt & aliæ multo etiam profundiores arteriæ Asperæ affectiones, quas vulgus sæpius, interdum & Medici cum phthisi confundant, in quibus tamen affectionibus ipsi pulmones sani sunt. Sic, ne alias (2) ad te scriptas Observationes hic repetam, sic, inquam, Valsalvam memini dicere, in nemine se pulchriores, quam in Forocorneliensium Episcopo Zanio pulmones vidisse, cui vitati credebantur ob multos, quos expectorabat humores, a propriis videlicet bronchiorum glandulis secretos. Qui etsi revera non sint purulenti; interdum tamen ejusmodi sunt, ut siquis purulentos esse contendat, facile inter tot illas *puris formas, ac species*, quas Aretæus (3) sic enumeravit, ut *prope infinitas esse* diceret, aliquam reperiatur, ad quam referre illos posse quadantenus videatur. Atque utinam cum dubitatio interdum aliqua injicitur, tunc certæ semper, & de quibus inter omnes conveniret, veri puris notæ, signaque extarent. Nam quod Jacotius (4), exempli gratia, ita pus a pituita distinguit, ut illud cinericium sit, hæc alba, illud foetidum saltem modice, hæc nequaquam, illud secedens in partes maxime si in aquam conjiciatur, hæc glutinosa; haud satis scio, qua ratione hæc omnia cum Aretæi doctrina conciliet, qui inter puris genera *glutinosum* quoque, & *odore carens* diserte collocaverat, præsertim cum ibi id fecerit Aretæus, ubi ab Jacotio laudatur, quod *solo aspectu pus a sputo distinguendum* censuerit, nec multam suppurationis notitiam haberi ab iis, qui humiditates igne, vel aqua explorant, notans videlicet qui Hippocratis aphorismo (5), in Coacis (6) repetito, alteroque in his adjecto (7), ad
pus

(1) De succor. bonit., & vit. c. 4.

(2) Epist. 4. n. 21., & Epist. 10. n. 11.

(3) De Caus., & not. diuturn. affect. l. 1. c. 9.

(4) Comm. 1. in L. 6. S. 2. Aph. 9. Coacar.

(5) Sect. 5. 11.

(6) Aph. modo cit.

(7) Aph. 10.

pus dignoscendum abutuntur, quando neuter, sicut recte Jacotius admonet, ad puris diagnosim, sed uterque manifesto ad mortis prognosim scriptus est, sive phthistici sputum, igni impositum, gravius oleat, sive subsidat injectum in aquam marinam, quæ vase quidem æneo contineatur. Quale vas cur requirat Hippocrates, etsi Duretus (1), & ipse Jacotius causam reddere conati sunt; vereor tamen, ut satis, non dicam tibi, sed sibi ipsis fecerint: & certe hic alter eo redit denique, ut Hollerium (2) secutus, referre parum credat quo vase aqua illa excipiat: quod num Hippocrati in tanta brevitate conveniat, ipse videris. Joannes autem Hieronymus Zanchellius, Vir, qui multa in re cum medica, tum chymica expertus erat, cum mecum Venetiis loqueretur de Amico utriusque nostrum Doctissimo Victorio Francisco Stancario, quem Bononiæ phthisis tussim, & sanguinis sputum consecuta vexare jam coeperat, & tabidos mihi nominaret duos per eclegmata restitutos, alterum quidem per illud, quod *rob nucum* vocatur, alterum autem per *rob maturarum ebulli baccarum* certa quadam ratione confectum, nec quod ipse pro arcano habebat sileret, balsamum sulphuris cum balsamo copaibæ paratum, cumque inde, ut fit, in sermonem forte incidisset de isto Hippocratis loco; credere se ostendit, per æneum vas aliquid detrahi marinæ aquæ, ut sic resistat paulo minus descendentibus sputis, quam si alio, ac æneo vase contineatur; ad illud enim experimentum facilius, certiusque ineundum neque idoneam esse, ut multi arbitrantur, aquam puram, quippe minus quam oportet, neque item marinam, quippe paulo magis, quam opus est, resistentem. Confirmabat autem, sibi hac ratione, quam proponit Hippocrates, periculum sæpe facienti, nunquam non Hippocraticam prædictionem respondisse: nec quorum sputa natarent, eos ita brevi, ut quorum subsederant, periisse, ut non dubitaret, si postea, cum deterior videlicet factus esset eorum morbus, tum rursus ca-

ptum esset experimentum, non dubitaret, inquam, quin sputa fuissent ad fundum lapsura. Nec vero collecta sputa, quod multi faciunt, de pelvi in aquam dejici, sed ab ægri ipsius ore, ut Hippocrates jubet, in aquam rejici volebat, imo ab ipso ægri pulmone, & id sæpius, probe conscius, nec sputa semper a maxime vitiata pulmonis parte educi, & contra quid ipsis, postquameducta sunt, per moram detrahi possit, ut alia esse, quam statim per se fuissent, in experimento videantur.

29. Sed Cælius Aurelianus (3) ubi plurimos commemorat Medicos, qui non ad mortem prædicendam, sed ad *discernendum purulentum liquorem*, ægrorum sputa in aquam (marinam non dicit) mittebant, aut carbonibus imponebant, itemque Cornelius Celsus (4) ubi eorum mentionem facit, qui hoc altero utebantur signo, cum *de phthisi dubitabant*, non obscure videntur probare istiusmodi consuetudines: primus autem in phthisticis ex sanguinis rejectione sputa ex lividis vel prasinis fieri *alba*, atque *purulenta* diserte scribit, quod primo illi repugnat ab Jacotio (5) posito inter pus, ac pituitam discrimini. Præterea ambo illi veteres Medici, quos plerique, & nos fere hac in Epistola ita sequimur, ut eos tamen, qui aliter sentiunt, non improbemus, eam tamen, in qua saniosa, ac purulenta sputa non sint, phthisim non vocarunt ne tum quidem, cum pus in thorace, atque adeo in pulmone collectum esset. Itaque primus *phthistica passionis*, & *empyica* vel tum discrimen esse docuit, cum in hac pus rejicitur non paulatim per sputa, sed acervatim. Celsus autem non tradidisset (6), a phthisticis *pus excreari*, si empyicos pro phthisticis accipi voluisset. Empyicos enim cum describeret (7), ad eaque signa, quæ Hippocrates prodiderat, aliquid, ut Ronsseus (8) animadvertit, de suo adderet ad venas attinens, quæ sub lingua sunt, nihil tamen in iis, quæ excreantur, mutavit. Hippocratem enim videbat non in eo tantum,

(1) In Coac. l. 2. c. 17. n. 3.

(2) Comm. in cit. Aph. 10.

(3) Morb. Chron. l. 2. c. 14.

(4) De medic. l. 3. Cap. 22.

(5) Vid. n. 28.

(6) c. cit.

(7) l. 2. c. 7.

(8) Enarrat. ejusd. c. 7.

tum, quem potissimum tunc Celsus spectabat, Prænotionum (1) loco, sed & in Coacis (2), inter suppuratorum signa constanter hoc ponere, quod *nihil memoratu dignum spuant*. Quod si alio in libro; is vero est, qui inscribitur de Locis in homine (3), antequam suppuratum ex eo conjectare doceret, quod *spiritum multum habet, subraucosiusque loquitur* &c., eundem *pus excreare* dixit; hoc aliter, aut post alia, quam phthisicos, ejicere intelligebat, sicuti ex laudati Cælii lectione colliges: & certe eo ipso in loco alios esse Hippocrati phthisicos, alios suppuratos, illud manifestum monstrat, quod paulo ante (4) dixit, *suppuratos ex his tabidis, sive phthisicis græce appellatis, fieri, ubi corpus humectius factum fuerit: & contra ubi siccus fuerit factum, ex suppuratis tabidos*.

30. Verum ut ad eum, a quo tibi fortasse digressus videor, sermonem redeam; intelligis profecto, quam facile possint homines decipi in tanta aliquando puris agnoscendi, judicandique difficultate, ut etiam si phthisis non in sola pulmonum abdita exulceratione, sed & in puris evidenti per sputa expectoratione statuatur; tamen sibi interdum videantur jure credere, eam phthisim fuisse, quæ non fuerit. Quod ita dico, ut non tamen veros phthisicos nonnunquam sanatos fuisse negem, inter initia præsertim, & pure non multo ibi collecto, unde apertum, facilemque in bronchia aditum haberet. Sed rarius id factum censeo, quam illi existimant, qui minime experti sint, quanta Medici diligentia, & quanta simul ægri obedientia requiratur vel ad eas tollendas affectiones, quæ fortasse vera phthisis non sunt, etsi ejus, quod ad pleraque attinet, consimillimæ videantur. Quandam ejuscemodi tibi describere hic placet, ut si minus possim in his Litteris, mortuorum, ut soleo, dissectionibus satisfacere, at ægrorum observationibus, fusius, quemadmodum optari a te scio, & minutius descriptis, satisfaciam. Tu cum illam, felicemque ejus curationem perlegeris, tunc quo sit nomine appellanda existimabis.

31. Comes Feltriensis non gingivarum modo, & dentium molestiis haud secus ac Nobiles Viri ejus Fratres, sed præterea narium exulcerationibus, & pruriginosis per cutem herpetici generis affectionibus quotannis obnoxius, cum voluptatem, quam ex venatione capiebat, secutus, summo mane per autumnum sæpe se frigori objecisset, in rheuma inciderat grave, cui se tussis, & mense demum Novembri sanguinis sputum adjunxit. Quapropter secta vena est, & cum sputum sanguinis rediisset, iterum secta, datumque caprinum lac, item *gelatina* eboris, & vitulini pedis, quæ in aqua conficiebatur, in qua fervens chalybs sæpe extinctus, & quæ præterea vim adstringendi, & glutinandi habent, fuerant incocta. His Decembrem jam totum adhibitis, sedari morbus visus est; subinde tamen redibat tussis. Martio autem mense omnia recruduerunt. Quamobrem decoctiones mane exhibitæ sunt lignorum, & radicum, quæ adversus defluxiones solent a multis Medicis laudari, herbis additis antiscorbuticis, & vulnerariis; sero autem antihecticum, quod vocant Poterii, primum cum emulsione frigidorum seminum, deinde autem cum aqua bardanæ. Quibus, aliisque ejusdemmodi cum a medio Martio ad Aprilem totum usus fuisset, lac caprinum iterum sumpsit, simulque balsami Peruviani guttas ad duodecim, hæc autem diebus circiter quadraginta. Interea alter superiorum artuum candente ferro exulceratus est, ulcusque servatum. Ex his curationibus etsi aliquod interdum levamen perceperat; tussis tamen, & raucoedo pertinacissime affligebant: quin illa sævior facta erat, & ex imo usque thorace oriri videbatur: sputa autem ex albidis, & catarrhalibus colore jam alia alio esse coeperant, & alio pondere, aliaque tenacitate: ad hæc quidam angustia pectoris, & constrictionis sensus accesserat, internique ad sternum caloris, quorum de hoc sæpe, de illo autem assidue æger querebatur. Quæ omnia eo majorem incutiebant metum, quod fauces, antea rheumate vexatæ, melius se habebant

(1) n. 16. apud Marinell.

(2) n. 3. ante med.

(3) n. 28.

(4) n. 27.

bant ex quo illa accesserant, simulque cutaneæ maculæ factæ erant pallidæ, nec ullum pruritus afferebant, ut vis omnis morbi ad thoracem se convertisse videretur. Jamque ipsam etiam vocem, non modo reliqui robur corporis in homine annos necdum nato triginta duos infirmari, maciem augeri, faciei, oculorum, & animi vigorem minui, omnes animadvertabant. Atque ita res se habebant, cum sub Junii finem a me consilium per litteras petitum est, ægrum enixe commendante eo, qui imperare poterat, Senatore Veneto Præstantissimo, & Patavii tunc Præfecto, ac Proprætore Angelo Emo. Erant multa, ut vides, quæ metum facerent: nec deerant tamen alia, ob quæ nondum spem abjiciendam censerem, facilis noctu somnus, facilis decubitus in utrum liberet latus, appetitus ciborum non dejectus, minime post hos aucta pulsuum frequentia, nullus in sputis foetor, nullus in thorace ponderis sensus, nulla anhelatio. Et quanquam hæc ad me omnia vix scripta fuerant, cum æger, profunda urgente tussi, sputa expectoravit, qualia nunquam antea, quinque, vel sex cruenta, & corrupta; non ideo sententiam mutavi, præsertim cum certior fierem, ex quo illa ejecta fuerant, nullam esse amplius de sensu illo caloris, & constrictionis querelam. Itaque ut æstivum illud tempus, & variæ morbi causæ, varique effectus suadebant, varia commendare institui sic, ut alterum posset altero contemperari. Non est opus hic omnia, & quæ alia aliis, siqua forte non ferrentur, substitueram, tibi recensere: satis est, quæ ex illis potissimum in usu fuerint indicare. Quotidie mane pauxillum sumebatur resinæ terebinthinæ, qua fauces, pectusque non leviter juvari affirmabat æger. Post id diebus viginti primis potabatur aqua, ut nunc vocitant, lactis, in quo erant, fuerantque antea anagallis aquatica, hederæ terrestris, hyperici flores, & pauxillum corticis sassafras macerata, cujus aquæ potio semper quincta a prandio hora, etiam iterata est. Sed matutinæ post dies illos viginti, substituta potio est juris viperini, cum ranis, & caudis fluviatilium can-

crorum parati. Quo postquam uti coepit, evidentius proficere visus est; cutaneæ enim maculæ, uti speraveram, rursus coloratæ, & pruriginosæ factæ sunt, & color simul faciei melior, & vires nonnihil auctæ, & corporis habitus paulo minus macilentus, rarior tussis, levior rauco, sputa pauciora. Cibus nunquam alius, quam ex fœmineis gallinaceis pullis, sive ut nostrates vocant, & Varro (1) fortasse scripsit, *pul-lastris*, quæ, ventre herbis farto, quas supra memoravimus, elixabantur, & ex pulte, quæ ex oriza, aut avena cum amygdalis conficiebatur. Potio in mensa aquæ semper, radice chinæ, & cortice sassafras quam levissime medicatæ; extra mensam aquæ Brandulæ, quæ æstivo calore, & siti urgente, paulo etiam largius propinabatur. Hac curatione factum est, ut æger post medium Sextilem posset e Patria se Venetias conferre, & me Patavii sub initium Septembris convenire, spei plenus, ut qui, per litteras significatum, morbum levasset, visum, & per me exploratum depellerem. Perplacuit gravi, in quo fuerat, metui fiduciam hanc successisse. Homine autem per biduum, quo hic fuit, diligentius observato, hæc etiam placuere, primum quod illa omnia, quæ mihi spem fecerant, adhuc perstabant; deinde quod conformatio thoracis nihil ostendebat, unde possem dispositum ad phthisim conjicere; talis enim erat, ut lata scapularum ossa proxime attingeret, non ut ab iis recedens, faceret, ut illa in alarum modum prominere; tum quod nullus erat hecticus calor, nulla pulsuum frequentia, nulla sitis, nulla spirandi difficultas ne per acclivia quidem gradienti; tandem quod diuturna illa, & pertinacissima rauco omnino esset a plurimis jam diebus sublata. Adhuc tamen tussis, sputa, macies me sollicitum habebant. Magis enim macilentum videbam, quam ex litteris credidissem. Sputa autem, etsi ex quo cruenta illa, & corrupta expectoraverat, nunquam ejusdemmodi apparuerant; tamen nondum, matutina præsertim, colorem ex subflavo cinereum, saporem autem subsalsum amiserant. Tussis denique, quamvis multo rarior facta per horas

(1) De Re Rust. l. 3. c. 9.

ras cæteras, molesta adhuc erat vespertinis, & matutinis, eaque oriri ex irritamento intra thoracem, quantumvis summum, videbatur. Augebat sollicitudinem vicinum jam tempus, quo morbus coeperat, quod non secus atque hyemem, non una res ægrum cogebat traducere in Patria. Ibi autem quam matura, diuturna, acria sint frigora, cum illius sedes, ac situs docebant, tum antiquum carmen, quod Cæsaris creditur, confirmabat,

Feltria perpetuo nivium damnata rigori (1);

quando contra, in ejuscemodi morbis, Celsi (2) ætate, *Alexandriam ex Italia ibatur*. Quo magis etiam atque etiam inculcavi, quanta se ibi deberet cura, & diligentia tueri, & quanta remediis uti, quæ tunc commendarem. Quæ inter cum lac præcipuum esset primum asininum, deinde vaccinum; ipse domum redux, illo ad mensem usus, sputa vidit adeo in melius mutata, ut copia, colore, cæterisque omnibus conditionibus jam naturalem prope servarent modum; tum ad vaccinum lac transiens, & in eo diutius, ut imperaveram, si satis

prodesse videretur, persistens sic ut ad extremum usque Decembrem illud sumpserit, sputis qualia secundum naturam esse debent, omnino jam redditis, omni irritamento, malaque affectione sive thoracis, sive faucium sublatis, pristinum & faciei colorem, & reliqui corporis tum robur, tum habitum recuperavit, integraque deinde valetudine fuit, eratque adhuc cum hæc recenserem, anno, ex quo convaluit, duodevigesimo: tantum in adverso & loco, & anni tempore, singulari Dei benignitate, unum remedii genus, lac potuit, adjuvante summa ægri in se custodiendo diligentia, & pari in utraque curationis parte ex animi mei sententia administranda studio, ac vigilantia Ludovici Alberti, Medici apud Feltrienses solertissimi, & multo longiore vita digni, cujus litteræ VIII. Idus Januarii A. 1740. ad me scriptæ raram, minus a plerisque sperati, eventus felicitatem nunciarunt. Quam vere proximo ipsius, qui ægrotaverat, vix a me amplius, nisi se indicasset, agnoscendi conspectus gratissimus confirmavit. Habes quod promiseram. Vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XXIII.

Agitur de Palpitatione, & Dolore Cordis.

QUI proximis Litteris cum Valsalvæ aliquot dissectionibus vix unam meam accepisti, nunc contra meas quidem aliquot, illius autem nullam habebis; non quod plures in ejus schedis non extent, quæ ad Cordis Palpitationem, & Dolorem attineant, sed quod locus singulis aptior in aliis, quas aut misi, aut missurus sum Epistolis esse visus est. Nam sive ea cordis incommoda causas habent procul a corde, sive in ipso, aut prope ipsum; tunc quidem fere accidit, ut alibi simul alia, & sæpe graviora mala se prodant; nunc autem raro fit, ut sine aliis majoribus noxis cor palpitatione agitetur. Quamobrem nostræ, quæ mox proferentur, Observationes

ipsæ quoque ex parte aliqua alio spectare videbuntur non secus ac plures in ea, quæ huc respondet Sectione VIII Sepulchreti, neque illæ tantum, de quibus fatetur Bonetus, cum diserte adscribit, quibus præterea in Sectionibus fusius sint ab se antea propositæ, aut postea proponendæ; sed & aliæ, eæque in primis, quarum Auctores aut nullum prorsus, quo ægri vexarentur, affectum, aut alium quam cordis indicant. Ad hoc genus referes Observationem VIII, in qua (3) scabies dumtaxat, & hydrops memorantur; palpitatio autem sic in Scholio nominatur, ut, si animum attendas, fuerit, an non fuerit in ægrotante pro certo nescias. Illius vero generis Ob-

(1) apud Bembum in Rer. Venetar. Hist. l. 9.

(3) §. I.

(2) De medic. l. 3. c. 22.

servationes esse X, & XVI. ne ipse quidem negat Bonetus; quin ultro agnoscit in Scholiis utrique adjectis, alia ac de quibus ibi agit, mala esse potuisse. Utrobique tamen, quamvis non conjecturæ dandæ fuerant, sed Observationes, levius fortasse id feras, quam ubi quæ in Sectione hac non longissima jam semel attulerat, in eadem iterum ab se proferri non sensit. Idem enim est, quod legimus Obs. VIII. §. 3., ac quod versu ipso primo Obs. I., in qua cæteri qua diligentia descripti sint nosces, ubi cum Hollerii ipsius Scholio ad citatum caput, quod in ejus libro I. est, conferre volueris. Porro idem est, quod Observationi XV. primum subjicitur, ac quod primum est in V. Idem, quod in XVIII., ac quod in extrema I. Idem, quod circa initium Scholii ad §. 6. Obs. XXI., ac quod in fine est Scholii ad X. Denique puella proposita §. 2. Obs. XIV. haud alia est ac quæ §. 11. Obs. XXI. &, quod facile non credas, nisi per te ipse recognoscas, in hujus ultimæ Observationis §. 8. unus, idemque puellus est, qui continuo ibidem reponitur §. 9. Nec vero in Additamentis ad hanc Sectionem minus obliviosæ res acta est. Ex illis enim Observationibus, quæ in unam III. congeruntur, si duas illas, quarum altera Civem quendam quinquagenarium, altera Virum nobilem proponit, cum illis compares, quas supra Bonetus sub num. XXI. §. 5. & sub num. XIV., initioque adjecti huic Scholii, suis indicatis Auctoribus, protulerat, easdem statim esse cognoscēs, hanc Riverii, illam Hildani. Neque enim Blancardus, qui in *Anatomia sua Practica* tanquam suas, aut ex aliorum relatu (1) ambas (2) dederat novum in modum personatas, omissis quibusdam; imo etiam additis nonnullis, quæ in cadavere Hildani non memoraverat, fucum tibi poterit facere, tanto minus credituro, quia vel in ea Observatione, quæ illas in Sepulchreto proxime præcedit, Ruyschium, tanquam, se disseccante, præsentem nominat, qui se illud ipsum cadaver disseccasse, postea, quod minime ignoras, ostendit (3). Sed ut Blancardum cum suis istis artibus missum faciamus; quid attine-

Tom. II.

bat denique Observationibus ex ejus libro descriptis, quæ saltem, quales ex cunctis sint, ad palpitationem spectant, Observationem illam subjicere, quæ cum Asphyxiæ tantum sit, non ad istam, sed ad proximam Sectionem omnino pertinebat? Nihil ejusmodi mihi placet imitari. Historias nullas iterabo, & quæ ad alias magis, spectare Epistolas videbuntur, eo, differam: præsertim vero nisi quæ ipse, aut Amici, quos nominare possim, disseccuerint, cadavera non describam. Incipiam ab eo, quod Mutinæ incidit Jo. Franciscus Bernardino, is, qui postea illa in Aula Archiater fuit, tunc mecum Bononiæ, cum recentem dissectionem narraret, studiorum causa versabatur.

2. MULIEREM, quæ nobiles pueros educabat, cordis palpitatione corripuit. Missus e brachio sanguis magno auxilio fuit ad dies circiter duos. Quibus elapsis, palpitatione rediit ea vehementia, ut pectus attolli ad singulos ictus cerneretur. Simul erant is thoracis dolor, ea spirandi difficultas, ea febris, ut magnam facerent peripneumoniam suspicionem. Missus iterum e brachio sanguis nihil profuit. Missum autem e pede mors intra horam circiter est consecuta, quam pulsus indicavit sensim inde minor, minorque factus, minusque resistens comprimantibus Medici digitis, magis autem frequens. CADAVERIS ex ore multum sanguinis effluxit. Tamen in Thorace, & Ventre sana omnia. Caput, ut in quo nullum apparuerat morbi signum, non attigere.

3. Etsi propositi morbus, & obitus, cum ista cadaveris observatione conjuncti, quacunque uti malimus via, & ratione, difficiles habent explicatus; crediderim tamen, internas convulsiones ex parte saltem aliqua ad illum faciendum convenisse. Namque, ut cerebrum absolvamus, nervi plexus, nervique restant, de quibus suspicemur. Horum autem læsiones quis satis possit, ubicunque oporteret, inquirere? aut inquirendo plerumque dignoscere? quæ nimirum causa est, ut in ejusmodi cadaverum inspectionibus quam rarissime quærantur. Attamen si certis quibusdam in ce-

D d

re-

(1) Vid. ejus Præfat.

(2) Obs. 35., & 75.

(3) Obs. Anat. Chir. 69.

rebro motibus cordis palpitatio continuo succedit, ut vel sanis accidit in nonnullis animi affectibus; quis neget, si in nervis fiant motus, qui proportionem illis cerebri motibus respondeant, quis, inquam, neget, fore ut tunc eadem palpitatio contingat? Nam quidquid cerebrum in corde potest, per nervos potest inter ipsum, & cor, aut proxima vasa traductos, per quos videlicet ii motus ad cordis, aut vasorum carneas fibras perveniant, aut horum, si mavis, tunicas exterius constringant, ut jam perspicue appareat, eundem secuturum esse effectum, si iidem motus, qui a cerebro alias incipiunt, aliquando ab interpositis incipiant nervis, haud secus ac iis, qui post amputatum pedem, de hujus pergunt dolore queri, idem effectus est a motu, qui interpositis in nervis oritur, atque erat a motu consimili, qui a vitioso usque pede oriebatur. Recte igitur vel olim Saxonia noster docebat, non modo *ex cerebro ortum ducere palpitationem cordis*, sed & eandem *aliquando fieri ex solo nervorum vitio, nulla apparente lésione in cerebro*: quæ verba in Sectione hac quoque Sepulchreti, subjecta leges Observationi XLII, ex qua cæteroquin illud confirmatur, quod paulo ante ponebamus, a certa in cerebro mutatione, ac motu, illico motum naturalem cordis mutari. Quod si in tenella infante, quæ in *Commercio Litterario* (1) memorata est, nihil revera præter illas polyposas concretiones inveniri poterat, quod culparetur, palpitationes cordis ipsam inquietantes, eo facilius per convulsiones undelibet ortas explicabis, quod ex *convulsionibus mortua* est. Cæterum, quæ dicta sunt ad nervos quoque transferre poteris cum Magnorum vasorum, aut cordis nervis communicantes, ut quæ in hypochondriacis præsertim, & hystericis palpitationes haud raro accidunt, inde etiam aut omnino, aut in parte originem ducere intelligas. Nervi enim sunt in ejusmodi corporibus multo procliviores ad abnormes repentinos motus suscipiendos; quamobrem siqua alia, illa certe vel ab levioribus animi affectibus statim corripi palpitationibus cordis videmus. Et quanquam in mulieribus tribus, quarum

protinus subjiciam historias, alias aliquas palpitationis fuisse causas agnosces; tamen quin illa quoque cum cæteris interdum convenerit, minime dubitabis.

4. UXOR Patavini cujusdam Pictoris, annos nata quadraginta, liberorum quatuor mater, neque in cibo, neque in potu peccare solita, sed natura delicata, eoque iracundior, nec sane iræ causis, & mœstitiæ carens, a longo jam tempore appetitu ciborum dejecto, mensstruis tamen purgationibus non deficiebatur, cum sex ante mensibus de cordis palpitazione queri cœpit, qua ad mortem usque assidue quidem, sed interdum magis, alias minus vexata est. Huc aliæ accedebant querelæ de sensu erosionis intra thoracem, & ad hujus spinam, & palpitationis ad Spinæ latus productæ, tum de perdifficili alimentorum in ventriculum transitu postquam per gulam jam prope ipsum descendissent, tandem de nervorum, ut dicebat, dolore in brachiis præsertim: quo ad cætera illa adjuncto, cum se œdema quoque addere cœpisset, præcipue in dextero artu inferiore conspicuum; de Aortæ aneurysmate opinio apud quosdam non ignobiles Medicos confirmata est. Contra alii, cum facilem in utrum liberet latus decubitus animadverterent, pulsus autem non vibratos, non intermittentes, & in utroque brachio consimiles, ad hystericam affectionem illa omnia referebant eo magis, quod interea paroxysmo quodam correptam scirent, in quo illam dentibus arcte inter se constrictis mulieres invenerant, quæ etiam interdum multis in locis frigidam a se perceptam dicebant. Inter has controversias mulier denique, contractis jam pulsibus, inter loquendum mortua est. Quæ cum mihi omnia Collega meus Præstantissimus, qui sapius mulierem inviserat, Antonius Vallisnerius diligenter narrasset, duoque a me peteret, alterum, ut quæ mihi de eo morbo sententia esset, dicerem, alterum, ut secum cadaveris dissectioni præessem; hoc continuo pollicitus sum; ad illud nihil aliud tunc respondi, nisi post multa, etiam graviora, mihi non semel accidisse, ut in Magna arteria non aneurysma, sed interioris faciei vitia quædam

(1) A. 1744. Hebd. 42. n. 1. ad art. 15.

dam tantummodo deprehenderem. CA-
DAVER non paucis interjectis a morte
horis, tempestate frigidior quam anni tem-
pori conveniret; erat enim A. D. XII.
Kal. Apriles 1726; adhuc calebat, lauda-
bili habitu, sed collo crassiusculo, ventre
autem turgidulo sic tamen, ut nulla in cu-
te appareret nota quatuor uteri gestatio-
num. Thoracis utrumque cavum, sed
præsertim dexterum, aquam habuit non
paucam, minime graveolentem: pulmones
sanos, quamvis sinistri facies ima, item-
que posterior ex parte aliqua, arcte illa
ad septum Transversum, hæc ad dorsum
adhæreret: denique in Aspera arteria, in
œsophago, ad ventriculum usque aperto,
in mediastino, pericardio, corde, auriculis,
vasis omnibus majoribus diligenter intus,
extraque perlustratis, nihil quod culpæ
posses, si ea excipias, quæ in corde, tamen,
& Magna arteria censui esse animadverten-
da. Arteria enim hæc, & cor exterius as-
picienti mihi, & inter se, ac cum toto
corpore comparanti visa sunt cor quidem
majus, arteria autem contractior, quam opor-
teret; neutrum tamen multo. Corde mox
dissecto, & exiguis duabus polyposis con-
cretionibus, quarum altera ad Tricuspidem
valvulas, altera ad Aortæ initium erat,
cum sanguine adeptis, qui in ventriculis
vix paulo, & modica in parte, minus erat
quam reliquo in corpore fluidus, corpuscu-
la ad medium valvularum, quæ arteriis
præficiuntur, limbum animadverti duriora,
& simul ampliora, unum præsertim, quam
soleant. Sed hæc levia. Quæ in Aorta
autem conspecta sunt, quamvis ipsa quo-
que primo aspectu levia videri possent, ta-
men universo ejus trunco non per thora-
cem modo, sed mox etiam per ventrem se-
cundum longitudinem aperto, cognita sunt
multo graviora. Tota enim ejus interior
facies a corde ad eam usque sedem, quæ ori-
ficiis subest arteriarum Emulgentium, si
cum reliqua usque ad divisionem in Iliac-
as conferretur; manifesto ab naturali,
quæ in hac erat, albedine, & levitate
ad flavedinem inclinabat, & inæqualita-
tem, quæ oculis paulo attentius defixis
ex eo esse videbatur, quod alibi in leves

protuberantias se attolleret, alibi in exi-
guos sinus subsideret. Verum hæc omnia
superficie tenuis; nisi quod paulo supra
valvulas arctum erat spatiolum, ubi, qua-
si ab erosione nonnihil excavata, divi-
sas, quæ suberant, fibras ostendebat: in
vicinia autem arteriarum Emulgentium
lamella intima, leviter admoto ungue,
nullo negotio abradebatur. Cæterum nul-
la usquam in Aorta induratio. Sed vi-
tium, quod in tanto ejus tractu descri-
ptum est, in aliquos saltem ex supe-
rioribus ipsius ramis producebatur, quem-
admodum horum in curvatura orificia
introspectans, animadverti. In Ven-
tre aqua fuit, neque ita pauca. Omen-
tum contractum, & vix modica hic illic
pinguedine reliqua, multo laxissimum.
Peramplius ventriculus, & humore ple-
nus. Jecur pallens, cujus vesicula pau-
cam, & decorem continebat bilem.
Splen durus, nec magnus tamen. Uteri
quoque, cætera sani, duriores parietes,
sed & crassiores. Dura etiam ovaria, &
alba exterius, nec parva: intus cellulæ
fuerunt, aliæ inanes, quarum unius erant
parietes subflavi, aliæ humore sanguino-
lento refertæ. Bene se habuerunt reli-
qua. Caput non secumimus. Collum
crassiusculum fuisse ostendi, propter
glandulæ Thyroidæ crassitudinem, mul-
to, quam æquum esset, majorem. Dissec-
ta, parvis quasi lobulis compacta vide-
batur, quos inter globulus inventus est
humoris plenus, nihil magis, quam ex-
pressum ex amygdalis oleum, referentis.

Sanguis in hoc cadavere multus fuit,
& ubique, ut dixi, fluidus, si exiguas il-
las concretiones in corde excipias.

5. In foemina iracunda, accedentibus
iræ, mœstitiæque causis, & appetitu ci-
borum dejecto, intelligis sane, qualis ex
alimentis chylus, & quales ex hoc humo-
res conficerentur. Itaque si cum liquore
illo oleaceo, quo Lancisius (1) lævem,
ac lubricam servari intimam arteriarum
faciem censuit, asperæ, alienæque par-
ticulæ in Aortæ interiorem substantiam se
insinuarunt, & circa intimam tunicam
subsisterunt; non erit obscurum, quomodo

D d 2

ge-

(1) De Aneurysm. l. 2. c. 1. Propos. 6.

genitæ, nec quomodo eam, quam ibi conspeximus, afferre mutationem potuerint. Quod si etiam quæris, cur in illo potissimum Aortæ tractu, & superiorum ejus ramorum substiterint; nisi hunc forte a primordiis fuisse infirmiores suspiceris; ex iis ipsis, quos memoravimus, animi affectibus rationem duces. Nervi enim ob hos commoti, in majora potissimum (ut ea indicant, quæ tunc & sentiuntur, & apparent) in majora, inquam, potissimum agunt vasa, & cordi propiora, ut mirari non oporteat, si quo tractu Magna arteria major est, ipsaque, & ejus rami a corde minus diffita sunt, eo in tractu arteriosæ annulares fibræ in vehementiores, aut diuturniores sine certa norma, & lege contractiones tunc adigantur, sicque ex vasculis inter se, & intimam tunicam interjectis, eo urgeant, quo per se non irent, vel crassiores, si quæ sint, asperioresque particulas, hærendique ibi occasionem præbeant. Quæ quoniam particulæ huc illuc adactæ, præter illam intimæ superficiei mutationem, erosionis quoque sensum, quippe asperæ, possunt inducere; proclive erit intelligere unde esset ejusmodi sensus, qui mulieri molestus erat ad Spinam, itemque ille alter, qui per brachia præsertim se extendens, aneurysmatis suspicionem augebat, cum ab arteria quidem facile esset, non tamen dilatata, sed quadantenus erosa, quæ tametsi ramos dat per omne corpus pertinentes, magis tamen brachia afficiebat, ad quæ ramos, ipsos quoque eodem correptos vitio, prope truncum saltem, mittebat. Jam vero si Aortæ non quasi ab illito oleoso quodam humore lævem, sed asperam, & inæqualem faciam, ut diximus, intimam faciem attendas, minusque propterea lubricam, & mollem, & quod consequitur, non modo transeunti, sed & distendenti sanguini minus cedentem, multoque etiam minus cedentem musculosam tunicam, ob fibras videlicet magis, minusve, sed sæpe adeo convulsas, ut vel in cadavere truncum arteriæ aliquanto contractiorem inveniremus; perspicuum erit, quantum ob has

omnes, & præsertim ob ultimam causam Aorta sanguini resisteret; ut esset propterea cordi vehementius connitendum ad obstacula superanda, & sanguinem, sæpe ex parte aliqua in se resitantem, omnino extrudendum: quorum ex altero palpitationis causam, ex altero etiam auctæ cordis magnitudinis intelligimus. De hac autem cum alias (1) ad te scripserimus, neque de ejus causis, aut effectibus, neque de ejus Observationibus nunc opus est plura dicere: satis est ex his illas, in quibus cordis palpitatio adnotata fuit, indicare, velut quæ a Valsalva (2), a Meckelio (3), ab Schreyo (4) habitæ sunt: cujusmodi alias infra quoque commemorabimus. Habes præcipuarum historiæ propositæ partium explicationem, unde liberum tibi erit, siquid forte placeat, accipere, negligere cætera, & nervorum convulsionibus paulo etiam magis uti, quam ego fecerim. Nam sunt omnino in hac historia, quæ sine his minime videantur posse explicari, ut paroxysmus ille, in quo se adeo contraxerant musculi, inferiorem maxillam attollentes, & obstaculum illud alimentis oppositum, ne postquam proxime ventriculum venerant, in hunc descenderent, convulsis, ut puto, iis lacertis diaphragmatis, inter quos extrema traducitur gula. Sed jam vide, an proxima quoque Observatio postulet, ut nervos aliqua saltem ex parte accusemus.

6. MULIEREM annos natam sexaginta quatuor ingens cordis palpitatio vexabat. Simul utrinque in collo vasorum pulsatio conspiciebatur: in carpis autem pulsus erant inæquales, & subobscuri. Respiratio difficilis; novissimis autem diebus difficillima, ut jam non posset, nisi erecta cervice, spiritus duci. Nuper quoque œdema accesserat utriusque manus, sed multo majus inferiorum artuum, cum ventris universi tumore conjunctum. Credebatur mulier aut polypo, aut aneurysmate, aut magno alio aliquo ejusmodi morbo laborare, cum mortua est in hoc Nosocomio circa medium Februarium A. 1741. Quando autem, & quas ob causas mor-

(1) Epist. 17., & 18.

(2) Epist. 17. n. 21.

(3) Epist. 18. n. 4.

(4) Ibid. n. 15.

morbus cœpisset, post ejus mortem scire non licuit; Venetiis enim huc venerat paucis ante hebdomadis. **CADAVER**, e cujus ore sanguis effluxerat, inspexi postridie mortis, aut certe non serius bi-duo. Manus detumuerant; sed ventris, & artuum inferiorum tumor perstabat. Nihil facilius, quam claviculas ab sterno disjungere, & cartilagine costarum incidere; ut nisi mulier ætatem, quæ supra scripta est, falsa ipsa esset, multo junior credi potuisset. Sterno sublato, pulmones turgidi apparuerunt, iidemque albidii, nisi quod a tergo saturo colore, ut solent, rubebant. Molles erant, neque ulla ex parte ad thoracis parietes annexi. Non pauca aqua flava, & inodora tum in utraque thoracis cavea, tum in pericardio fuit; nec tamen plurima. Cordis ventriculi, & auriculæ sanguine distenta, qui in grumos quidem concreverat, sed polyposi nihil habebat, vel postquam vacua facta fuerant, æquo majora conspiciebantur, id quod in sinistra præsertim auricula animadverti. Arteriæ quoque Pulmonaris, & Magna æquo capaciores; cunctæ autem valvulæ majores. Sed hæc tamen, quæ dicta sunt ferme omnia iusta inter se proportionem: & cordis quidem, ejusque partium, & memoratarum artularum, si conferres cum reliquo corpore, auctam magnitudinem cognosceres; non plurimum tamen auctam. Cum hæc igitur ita se haberent, nec plurima, ut dixi, in pericardio, aut thorace fuisset aqua, & pulmones sani conspicerentur; cœpi diligentius tum cor, tum illas arterias, tum alia vasa & extra, & intra pulmones inspicere. Sed in corde nihil præterea adnotare potui, nisi in valvula majori Mitrali, qua facie alteram spectabat, medio-re semilunare orificium; per quod specillum inter valvulæ membranas ad lineam circiter secundum longitudinem ascende-bat: crassitudinem vero, & duritiem in limbis potissimum unius, atque alterius ex valvulis arteriæ Magnæ. Hac autem arteria a corde ad diaphragma usque secundum longitudinem aperta, toto eo tractu primum lineas quasdam subobscuras in longitudinem ductas ubique apparere

vidi, a corde præsertim ad curvaturam, circa quam uno in loco quædam etiam albida macula cernebatur: deinde tuni-cam intimam animadverti undecunque velles unguibus arreptam, aut impulsam, ad frustra non parva nullo negotio detrahi posse. Tum Pulmonaris arteriæ trunco, ramisque ejus aliquot dissectis, in horum quibusdam inveni sanguinem quasi in tubulos alicubi conformatum. Adhærebat ei sanguini pauca polyposa substantia erat-que ipse colore quodam obsoleto; cum substantiæ illius nihil in corde, ut dixi, nihil alibi cerneretur; sanguis autem esset ubique nigerrimus. In Pulmonaris venæ ramis pariter incisis, venaque ipsa Cava antea aperta cum quidquam non occurrisset adnotatione dignum, bronchia dissecta sunt, in quibus erat spumofus humor, qui etsi alibi purulentus, alibi sanguinolentus videri poterat, reapse tamen purulentus non erat. Tum sectione a bronchiis per Asperæ arteriæ truncum ad laryngem totam perducta, pariterque œsophago aperto, hisque omnibus parti-bus, & pharynge perlustratis, ne tin-ctura quidem sanguinea usquam apparuit, ut qua via sanguis in cadaveris os venisset obscurum esset. Ventrem, in quo aquam esse non dubitabam, ape-riendi & tempus, & causa defuit; ne-que enim is, nisi ultimis tandem diebus, intumuerat, neque ullæ unquam de ipso querelæ mulieris auditæ fuerant: ut ne-que de capite. Et Cerebrum sane cum postridie, Publicæ Anatomæ causa, dissecaretur, nihil obtulit, quod adnota-rem, nisi majorem, quam soleat, co-piam sanguinis, ex ejus vasis defluentem.

7. Si ex iis, quæ in hoc cadavere ani-madverti, seponas omnia, quæ ut mor-bi violentiam augerent, morbum tamen ipsa non fecerant, sed illum potius, tan-quam causam effectus solent, sunt conse-cuta, ad pauca redeas necesse est, quæ pro morbi causa proxima accipias, nisi quidem suspiceris, ex his ipsis alia pari-ter effectus fuisse, alia autem esse fortasse leviora, quam ut talem morbum sola fa-cere potuisse videantur. Utrumque enim crediderim ego de illo sanguine in qui-bus-

busdam ramis descripto Pulmonaris arteriæ : quem si forte ipse malis , non extremo tempore , sed diu antea ibi subsistisse , & subito a tergo reliquo sanguini cum obicem posuisse , unde arteriæ illius , & dexteri ventriculi cordis , adstræque auriculæ dilatatio sit repetenda ; equidem cum objicere alia possem , unum illud quæram , unde igitur Aortæ , & sinistri ventriculi , atque auriculæ dilatationem , & sanguinis , qui sic distenderet , moram deducas ? Quæ autem in valvulis adnotata sunt , eorum aliquod ne ad ullum quidem morbum fortasse attinet , velut istud in altera Mitrali orificium , quod in modicum interstitium ducebat membranarum illam facientium . Ejusmodi enim membranæ a membrana parvas disjunctiones sine ulla ibi alia vitii nota , nec semel in valvulis cordis vidi , & ab ortu esse existimavi . Sic præsertim in una ex Aortæ valvulis ita sejunctas membranas laminas animadverti , ut specillum inter se admitterent . Sed quoniam , sicut alibi (1) dicam , cor erat hominis , qui aneurysmate ad Aortæ curvaturam laboraverat , si forte velis utramque hanc disjunctionem violento transeuntis sanguinis incursum deberi ; morbi hic quoque erit effectus , non causa , quemadmodum & ea , quæ in facie interiore Magnæ arteriæ conspecta sunt . Crassitudo autem , ac durities limborum , quas in duabus ejusdem arteriæ valvulis animadvertimus , si ipsæ quoque morbi effectus non sunt ; at certe a me sæpe adeo in iis quoque repertæ sunt , qui nullum circa cor affectum paulo graviores passi fuerant , ut minime videantur pro causa eorum habendæ , quibus hanc mulierem vehementer conflictatam fuisse dixi . Quorum quidem indicium aliquod ex præbuerunt in caveis cordis , annexisque arteriis dilatationes ; modicæ alioquin , omnes & proportionem ferme inter se respondentem : sic tamen ut quærendum relinquunt , unde originem ipsæ habuerint . Quæ si forte repetatur a convulsionibus , nec a veri similitudine alienum id fuerit , & ad violentiam morbi melius intelligendam erit accommodatum .

Jam vero ad tres propositas Mulieres quartam adjungamus , in qua non tam palpitatio , etsi hæc quoque non deerat , quam molestus ad cor sensus erit nobis explicandus .

8. FEMINA paulo minoris ætatis , ac quæ novissime descripta est , in eodem Nosocomio de cordis palpitacione interdum ; sed de spiritus difficultate , quem non nisi erecta cervice ducere poterat , semper querebatur , multo autem magis de tanta ad cor angustia , atque anxietate , ut sæpius quamprimum moritura videretur . Erant , qui pericardio hydropicam crederent . Huic pulsus nunquam intermittentes : venæ autem amplæ erant . Mortua est cum ad Anatomen in publico absolvendam Muliebria quærentur paulo ante medium Martium A. 1731.

THORACE , & Ventre apertis , aliqua utrobique inventa est aquæ copia ; nec tamen hydrops pericardii . Arteriæ Magnæ valvulæ erant induratæ ; imo una ossea . Ipse autem arteriæ truncus interiore facie passim ostendebat aliquid aut ossei , aut ad osseam naturam vergentis , ut ne ea quidem pars , quæ ad ventrem pertinebat , a me post Muliebrium ostensionem dissecta , aliter se haberet . Neque enim solum ad latus orificii Mesentericæ Inferioris , & alibi , sed vel ad ipsam in Iliacas divisionem , inveni osseam : passim autem inæqualem , & colore hic illic ita albido , ut solet , ubi ossea fieri incipit .

9. Negandum profecto non est , Aortam , cujusmodi descripsimus , sanguini a corde impulso resistere , eoque & palpitacionem , & difficultatem spirandi , & angustiae sensum illum efficere posse , quibus mulierangebatur . Sed illud simul declarandum est , quare de iis tot hominibus , in quibus ejusmodi fuisse Aortam ad te alias scripsi , & scripturus sum , plures certe iis affectibus , aut tam vehementer , non laboraverint . Quod ut fiat , alia procul dubio addenda sunt ad vitium Aortæ , quæ in muliere hac fuerint , in illis non fuerint , ut puta vitium præsertim in organis aliud , aut alia sanguinis con-

(1) Epist. 58. n. 13.

constitutio, alia copia, & siqua præterea sunt hujus generis; ne semper exquisitiorem nervorum sensum, & convulsiones in medium proferre videamur. Sic in Verdriesii alias (1) indicata Observatione post immanem cordis palpitationem, & asthma violentum, Aorta quidem conspecta est intus ossea prope cor, sed hoc quoque stupendæ magnitudinis, durumque, ac tumens. Sic in alio, qui diu variis conflictibus morbis, in horum initio plurimum obnoxius fuerat cordis palpitationi, invenit Cl. Plancus (2) non modo illam arteriam multis in locis osseam factam, sed & Coronariam utramque cordis, hoc autem maximum, & præcipue auriculam ejus dexteram, quæ amplissima erat, & robustissima; ut intelligas vel ex uno hoc vitio potuisse cor a validius contruso in subjectum ventriculum sanguine vehementius irritari, minusque mireris, si forte in alias (3) memorata Grassii filii Observatione nihil videbitur præter auriculam dexteram duplo majorem causa esse potuisse palpitationis. Denique, ne longior sim, in Illustri Fœmina, cujus palpitationis cordis, & assidua, & tanta fuerat, ut ab adstantibus audiri, a remotioribus cerni posset, Magnam quidem arteriam totam callosam vidit Cl. Cohausenius (4); sed etiam in corde ipso, nedum in pulmonibus, scirrhus, sanguinem vero viscidum, & mucosum. Itaque & in proposita a nobis muliere præter osseam passim, aut ad osseam vergentem Aortam, hujus quoque valvulæ attendendæ sunt. Quarum ut una erat ossea, reliquæ induratae, ita minus sanguini obsequentes, augere obstacula huic exituro potuerunt, & contra, non satis redditum intercludere eidem, mox repulso a contrahente se Magna arteria, ut cum portio illius aliqua in sinistrum cordis ventriculum tunc rediret quando hic alium, venientem a pulmonibus, sanguinem debebat excipere; necessario fieret, ut tam portio redux, quam portio, propter obstaculum paulo ante non extrusa, partem occuparent aliquam

ejus loci, qui totus ex instituto naturæ adventuro e pulmonibus sanguini debebatur. Quæ res denique & pulmones, & cor non prægravare non poterat, & hoc cogero, ut subinde majori conatu sanguinem in se restituentem ejiceret. Hæc, quæ ratio præmonstrare videtur, non una Anatomicorum Observatio confirmat. Sic Vieussenius (5) in Viro, & Matrona, quorum utrumque cordis palpitatio, & cubandi humili capite impotentia diu vexaverant, cum pulsuum inæqualitate conjunctæ, inventas refert in Matrona quidem Aortam, ejusque valvulas osseas, in Viro autem illam præduram, & tanquam cartilagineam, valvulasque non modo osseas, sed & limbis discissis, iisdemque lapideis revera factis; re, inquam, vera, ne forte credas, ut alibi aliquando, ita in corde quoque id quod esset osseum, pro lapideo imposuisse. Nam præter eas, quæ infra memorabuntur, consimiles in Sepulchreto hic leges aliquanto vetustiores Observationes, ut Gregorii Horstii majoris (6), qui *calculum ex tartaro concretum* deprehendit *membranosa valvularum dexteri ventriculi cordis substantiæ adnatum*, & Jo. Georgii Greifelii (7), qui unam ex iis, quibusde loquimur, Aortæ valvulis *mediam* vidit *plane consumptam, & deperditam, & illam partem ubi arteriæ adherebat, etiam friabilem in similem arenam*, ac fuerat *particula quadam alba instar unguis minimi digiti*, quæ in sanguine erat paulo supra initium arteriæ Magnæ, pars videlicet valvulæ, quam novissime sanguis avulserat; corde in ambo- bus, post palpitationem mortuis, non secus ac in Viro illo Vieussenii fuerat ventriculus sinister, permagno. Igitur quod limbos valvularum Semilunarium lapideos ab se inventos scripserit Vieussenius, non miraberis. Illud miraberis, quod semel, iterumque negaverit, se legisse unquam, aut audivisse, ullam in iis valvulis naturalis structuræ mutationem esse ab Anatomicis deprehensam, cum vel ista Greifelii, a Boneto edita, Observatione prætermis- sa, non deessent in pervulgatis libris aliæ ossea-

[1] Epist. 18. n. 4.

(2) Epist. de Monstr.

(4) Commenc. Litter. A. 1743. Hebd. 21. n. 4.

[6] Obs. 35.

(7) Obs. 13.

(3) Epist. 18. n. 4.

(5) Traité du Cœur ch. 16.

ossearum Aortæ valvularum, ut quam Raygerus in Miscellaneis Nat. Curios. (1), & quam Ruyschius in Observationibus Anatomico-Chirurgicis (2), quamvis addita Figura (3) minime ipso digna, proposuerant. Has consecutæ sunt postea, ut alias præteream, Cowperi, & aliorum Anglorum Observationes sex (4), quæ valvulas easdem exhibent, aut in parte, qua excresecbant, aut omnino osseas, aut lapideas factas, aut gypseas, aut denique ita densas, contractas, & albidas, ut mox osseæ, aut lapideæ futuræ esse viderentur. Quibus Observationibus tres saltem, quatuorve alias addes Virorum Præclarissimorum Theodori Zwingeri (5), Josephi Exup. Bertini (6), & Alberti Halleri (7), qui easdem valvulas offenderant primus in Senne, qua parte cohærebant Aortæ, duras admodum, & cartilaginofas, alter in duabus Virginibus osseas, & sic dispositas, vix ut calamus scriptorius inter eas transiret, tertius in Juvene fabulosam materiam inter suas membranas, osseas autem squamulas suis in tendinibus habentes sic ut rigidæ essent, & inexplicabiles.

10. Noli tamen credere, in hisce omnibus Observationibus cordis palpitationem memorari. Nam de quatuor ultimis, in postrema tantum eam leges, & cui potissimum vitio de tot aliis gravioribus, quæ infra (8) dicentur, tribuenda esset, dubitabis: ut dubitares in prima quoque, si palpitatione præcessisset; erat enim Pulmonaris arteria nonnihil cartilaginosa, & cor justo grandius, ut alibi (9) indicavimus; præcesserant autem diuturnum asthma, & thoracis hydrops: ut in duabus Bertini anxietates, animi deliquia, & omnimodæ pulsuum inæqualitates. Pariter de sex illis Anglorum historiis ultima (10) dumtaxat palpitationem proponit sic tamen, ut ab arcta pericardii ad universum cor adhæsiōne repetatur; qua de re post (11) videbimus; certe hæc, aliaque præter naturam, ut magna in primis sinistrarum cordis ca-

vearum dilatatio, non deerant. Quarta autem, & quinta nil aliud, quam hydropem, & asthma commemorant: cæteræ pulsus intermittentes, & secunda brevissimam præterea respirationem, minus commodum decubitus, sensum quendam ad cor molestum, & animi refert defectiones; ut palpitationem, si fuisset, non videretur omissura. Hanc neque Ruyschius (12) nominavit, cum asphyxiam non modo, & lipothymias, quæ extremis diebus, sed etiam asthma, quod diu ante fuerat, non prætermitteret: consulto, an ex oblivione, viderit qui Blancardo magis, quam ipsi, credat; hæc enim illa dissectio est, cui Ruyschium interfuisse dumtaxat, si Superis placet, ut initio est dictum (13), significavit. At si illi credimus, palpitationem interdum non defuisse; credamus quoque necesse est, cor fuisse duplo majus, quam soleat: cujus sinistri ventriculi dilatatio cum aliis, quæ erant præter naturam, in plerisque sane earum Observationum proponitur, quas modo ex Anglis laudabamus. Illa quidem quam antea ediderat Raygerus (14), omnium minime videtur patere istiusmodi exceptionibus, cum *in toto corpore nihil morbosum, nihil præternaturale repertum scribatur, nisi quod tres valvulæ semilunares, ad arteriam magnam ex sinistro cordis ventriculo egressum sitæ osseæ fuerint*. Si tamen omnia, quæ de eo homine indicantur, diligentius perpendas, nulli incommodo obnoxium fuisse fortasse arbitraberis, donec repentina morte, quæcunque huius causa fuerit, sublatus est. Verum cum illæ, quæ ex aliis Partium conjunctis læsionibus exceptiones repetuntur, ibi magis locum habere possint, ubi quæritur, quæ palpitationis causa fuerit, quam ubi quæritur, cur non fuerit; nos exceptiones, quas subinde indicavimus, eo servantes ubi de pulsuum vitiis, quæ simul aderant, verba faciemus (15): illis hic utemur Observationibus, in quibus cum Aortæ valvulæ rigidæ essent, atque inflexiles, palpitatione

(1) Dec. 1. A. 3. Obs. 282.

[2] Obs. 69.

(3) Fig. 57.

(4) Saggio delle Transaz. tradotte dal Derham Tom. 2. P. 2. c. 3. §. 7. 8. 9. 13. & Fig. Tab. 5.

(5) Act. N. C. Tom. 1. Obs. 78.

(6) Quæst. Med. an causa mot. altern. cord. multipl. n. 3.

(7) Opusc. Patholog. Obs. 52.

(8) n. 12.

(9) Epist. 18. n. 4.

(10) c. 3. cit. §. 13.

(11) n. 17. & seqq.

(12) cit. supra, ad n. 9.

(13) n. 1.

(14) supra n. 9.

(15) Epist. 24. n. 21.

tamen nulla commemoratur : quod incuria tantum, aut oblivione in illis omnibus accidisse veri simile non videtur, præsertim cum id certe mihi non acciderit, sicuti relectis quibusdam earum, quas alias misimus, historiarum facile cognosces. Vide enim, ut in Sutore (1) essent eæ valvulæ in se contractæ, subrigidæ, atque duriusculæ; nunquam tamen, cum de tot aliis quereretur, de palpitatione conquestum fuisse accepi. Atque, ut Anum quandam (2) omittam, quæ cum Aortam, & unam ejus valvularum sic ferme constitutas haberet, ut ea foemina (3), a qua in hunc sermonem ingrediendi occasio data est, similibus tamen Affectionibus minime vexabatur; Senes tibi descripsi duos (4), quorum incommoda omnia cum diligentius sciscitarer, de cordis palpitationibus nihil audivi, pulsus autem ut in Sutore quoque, nam de Anu pro certo non memini, tunc potissimum, cum sunt attendendi, id est extra lipothymias, & graviores febrem non intermisisse comperit habui: & tamen utriusque Senis Magna arteria osseis intus laminis prædita, valvulas ostendit in altero hic illic duras, in altero jam prorsus osseas, inflexiles, & suo ipsas corpore, quod ab orificii parietibus distabat, introrsum protuberantes, corpusculis etiam, quæ in medio limbo sunt, osseis, & mole auctis: erantque præterea Mitrales valvulæ in hoc crassiores, in illo non secus ac Semilunares, hic illic duræ.

Sed & aliæ, præter illas, mihi sunt Observationes, earum non absimiles, velut hæc.

11. ANUM decrepitam gangrænæ, quæ post superatum acutum morbum remanserant, tandem ad summam maciem, & interitum deduxerunt. Ei semper, ex quo primum illum morbum evaserat, parvi, debilesque pulsus fuerant, primis diebus non frequentes, postea autem, cum sitiret, frequentes; sed nunquam intermittentes, aut inæquales. Nulla cordis palpitatione, nulla spirandi difficultas; hæc enim omnia singillatim, re adhuc recente, quæsi a Medico, qui illam quotidie inviserat: quæsi

Tom. II.

autem postquam sub Januarii finem A. 1739. in Gymnasio cor ejus Anus perlustraveram. Cum ea respondisset, quæ modo scripsi, addidit, de stomacho tantum conquestam esse: quo nomine præcordia, ut plerique de populo solent, intellexisse coniecimus, cum alimenta appeteret, oblataque assumeret, nec dissectio aliter indicasset. VENTRE enim recluso, si excipias uterum, sana fuerant omnia, ut ventriculus quoque, in se contractus. Uterus autem fundum habebat ferme totum intus ex subrubro atrum, ut gangræna affectæ Partes solent, eundemque inæqualem, præsertim quodam in loco, ubi superficies in parvam, humilemque excrescentiam se attollebat. Ejus Tubæ circa longitudinis medium prorsus imperviæ. In Thora-ce, præter albidas interioris Aortæ maculas, & osseas nonnullas squamulas, illud maxime adnotandum fuit, quod ejusdem arteriæ valvulas contractas, duras, osseas, & ad limbum in non parva quasi tubercula crassescences invenerim.

12. Apparet igitur ex aliorum, nostrisque Observationibus, cordis palpitationem contra atque cæteroquin non raro solet, haud semper consequi ubi rigidæ, osseæque sunt valvulæ Magnæ arteriæ: idemque apparet de pulsuum inæqualitate, & intermissione. Quorum vitia etsi ad proximam Epistolam attinent; hic tamen, ut cum valvularum illarum morbis erant, aut non erant conjuncta, subinde una, eademque opera attingo, ne in ea Epistola opus sit easdem Observationes repetere, sed satis sit indicare. Idque ipsum consilium sequi placet in plerarumque earum, quas proponi video, causarum palpitationis examine. Quarum illa primum considerandam se offert, quæ in vicinarum valvularum Mitralium vitio aliquo consistit. Sic Vieussenius (5) vehementissimam cordis palpitationem cum pulsu humillimo, debili, & omnino inæquali ex deprehensa harum valvularum contractione, & in os mutatione deducit, quæ plurimum sic imminuto illo, cui subjectæ sunt, orificio, non multum sanguinis admittentes, &

Ee

(quod

(1) Epist. 18. n. 2.

(2) Epist. 19. n. 49.

[3] supra n. 8.

(4) Epist. 7. n. 9., & Epist. 21. n. 15.

(5) Traité du Coeur ch. 16.

(quod tu addes) ei, quem admiserant, reditum omnino intercludere non valentes, maximam sanguinis partem cogebant in pulmonum vasis, & dexteris cordis caveis, quas dilataverat, restitire. Sic Cl. Reimannus (1) cum eadem, quæ modo dicebam, symptomata in ægrotante animadvertisset, *valvulas venæ cavæ Mitrales dilatatas* (quod nomen, & alia indicant, scribere voluisse *venæ pulmonaris*), & unam præcipue *harum* deprehendit cum *lacertulis suis*, & *columnis carneis ad latera ventriculi extantibus*, *asperas*, & *penitus ossificatas*. Sic Experientissimus Vir Morandus (2) in eo, qui cordis palpitationibus obnoxius fuerat, alteram earum valvularum invenit in sacculum dilatatam, pollicis capacem; credo, quod sanguinis copia, aut impetus sensim amplificasset interstitium, cujusmodi me supra (3) dixi parvum aliquando inter valvulæ membranas animadvertisse orificio patente; cujus sacculi parietes & crassiores erant, & pluribus hic illic officulis instruebantur. Erant tamen Aortæ etiam valvulæ tum crassiores, tum officulis durissimis instructæ: & Reimannus præter columnas, ut dictum est, osseas, arteriam illam lapideis intus adhærentibus concretionibus angustiore, & pericardii hydropem simul conspexerat: Vieussenius autem & thoracem, & pulmones tero plenos, & vasa Magna omnia, si arteriam excipias, dilatata deprehenderat. Sic etiam Præstantissimus Vir Hallerus (4) post hæreditariam cordis palpitationem, Mitrales quidem valvulas totas durissimas, & solidissimas offendit, & calculorum materia adeo plenas, ut passim dissectis fibris creparent, sed & carnem proximi Pulmonaris Sinus lapideam, & cordis ipsius partem semilapideam, & pericardium passim tum scirrhis obsessum, tum cordi adnatum; ut alia, & in his, quæ de rigidis, & inexplicabilibus in eodem cadavere Aortæ valvulis retulimus antea, prætermittamus, multoque magis, quæ in Anu qua-

dam (5) conspexit non modo in aliqua earundem valvularum, sed & in proxima Aorta, arteriaque Pulmonari, corde ipso, & ejus arteriis Coronariis, quippe graviora quam quod in altera Mitrali valvula erat, præsertim vero quia de morbis, qui mulierem vexassent, nihil constat.

13. Sed huc adde eorum Observationes, qui cum osseas, aut rigidas, suisque officiis impares Mitrales valvulas invenerint, minime in iis, quæ viventes afflixerant, palpitationem memorarunt. Nam Peyerus de ea Virgine, a Glasero suo Præceptore dissecta, in qua illas mutatas vidit in *osseam plane substantiam, ostium præcludentem*, cum haud uno in Scripto verba faciat (6), nihil usquam commemorat, nisi subitaneum in bene valente hydropem, respirandi difficultatem, & inopinatam suffocationem: quin pauciora habet, qui de eadem Virgine ad Bonetum scripsit Mangoltius (7). Nec Bellinus (8) lapidem ait, in altera valvularum Mitralium genitum, aliud nisi *maxime variam intermissionem pulsus produxisse, mirisque ægrum doloribus afflixisse*. Nec Cowperum, cujus sunt quatuor de sex illis Anglicis, supra (9) laudatis, Observationibus, cum in tribus proponat, aut pingat easdem quoque valvulas ex parte lapideas, vidisti tamen palpitationem commemorare. Quam si fortuito, aut alio properantibus iis, diligentissimis cæteroquin, Scriptoribus, omisam contendas, non pertinaciter repugabo. Neque aliter sentiam, si volueris, de Hunauldio (10), qui nihil nisi phthisim recenset in ea foemina, cujus valvulas Mitrales reperit hic illic osseas fieri incipientes, atque ita inter se glutinatas, ut arcta sanguinis in ventriculum via, sinistra esset auricula amplificata. Rogabo tamen, ut Cl. Fantoni (11) Observationem legas, qui Mitrales valvulas *insolita duritie, & crassitudine* invenit, in earumque altera *folliculos duos, in altera unum, singulos fere ciceris magnitudine, quibus apertis, putrida*

(1) Aët. N.C. Tom. 1. Obs. 170.

(2) Hist. de l'Acad. R. des Sc. A. 1729. Obs. Anat. 7.

(3) n. 6.

(4) Obs. cit. supra, n. 9, & 10.

(5) Obs. 51.

(6) Meth. Hist. Anat. c. 6. in Schol., & Pæon., & Pythag. Exerc. 24.

(7) Sepulchr. l. 3. S. 19. Obs. 3. §. 6.

(8) De Morb. Pect. 1.

(9) n. 9. & 10.

(10) Hist. de l'Acad. R. des Sc. A. 1735. Obs. Anat. 6.

(11) De Obs. Med. Epist. 8. n. 29.

trida effluxit, subflava, & virescens materia; hæc autem se in Sene quodam conspexisse testatur, in quo, *cum ex lenta febre, & stomachi, ut agebat, languore diu agrotasset, nulla unquam affecti cordis signa apparuerant*. Quod si missas ad te antea Epistolas relegas, Agricolam (*) reperies, in quo *excrecentiam* vidi cinerei coloris, iisdem valvulis innatam, raram sane vel in cæteris cordis valvulis affectionem, uti Lancisius (1) animadvertit: nec tamen inter alia, quæ agrotantem male habebant, palpitatione fuit, aut pulsuum inæqualitas; quanquam hæc, si minus illi vehementes, frequentesque fuissent, non defuisset fortasse. Sculptorem quoque (2) invenies, & Bajulum (3), nulli, donec improvisa apoplexia utrumque statim confecit, morbo vel levissimo obnoxios, quorum illi altera Mitralis valvula, colore, naturaque mutata, facta erat multo, quam æquum sit, durior; huic autem & Mitralium, & Tricuspidum nonnullæ ad limbum protuberabant in quasdam quasi glandulas, ex densa, firmaque substantia compactas. Sed, ut brevis sim, nec duos illos Senes, de quibus supra (4), cum de Semilunaribus valvulis sermo esset, indicatum est, hic iterum commemorabo, quorum alteri Mitrales crassiores erant, alteri hic illic duræ: & omittam complures alios, in quibus earum limbos duros, & tuberosos inveni, quæ res aliquanto minus idoneas reddit officio suo, sive a peculiari vitio illa sit, sive ab eo, quod invehit ipsa ætas, nam & in vetulo cane sic vidi, estque tum in his valvulis, tum in Tricuspidibus, in quibus pariter haud raro conspexi, quasi gradus, ut Cel. quoque Hallerus (5) censet, ad naturam osseam induendam. Quas vero osseas jam factas deprehendi, eas vero ob graviores, quibuscum junctæ erant, morbos alio differam oportet.

14. Interea autem, ut vides, posito aliquando, nec levi, valvularum Mitralium vitio, non continuo palpitationem cordis sequi, aut pulsuum intermissionem; sic

etiam credito, ubi quicumque alius obex vel propior dexteris cordis cavis, quam illæ sint valvulæ, illa sanguinem remorando dilataverit, non statim fore, ut palpitatione consequatur; nam pulsuum quidem inæqualitatem minus tunc accidere consuevisse, Epistola XVIII (6) indicatum est. At enim, inquires, illo ipso loco a te agnitum, confirmatumque esse memini, tunc palpitationem angere agrotantes solere. Recte meministi; siquidem *sepe* tum esse palpitationem agnovi. Sed num forte id nego? Quin libenter aliis insuper adjectis Observationibus confirmabo. Satis nunc sit illam indicasse Cl. Chomelii (7), qui Virum, cujus arteria Pulmonaris lapideis intus, extraque tuberculis obsessa erat, cor autem permagnum, crebris vexatum fuisse palpitationibus adnotavit. Scilicet nullam ego ex propositis palpitationis causis negaverim cum hac interdum fuisse conjunctam; quasdam vero etiam sæpius fatebor. Id tantum admoneo, ubi causa aliqua ejuscemodi posita sit, non continuo eo decurrendum esse, ut palpitationem simul fuisse omnino, & semper credamus. Vide enim, exempli causa, ejus dissectionem Virginis (8), in qua præfectas Pulmonari arteriæ valvulas hic inter se colligatas Valsalva invenit, ut viam sanguini vix relinquerent lentis diametro æqualem, qui propterea in dextris caveis cordis restitans ipsas dilataverat. In iis tamen, quæ viventem affligerant, palpitationem minime adnotatam reperies. Quod si forte incidas in historias, ex quibus sanguinis cursus per compressum extra, intusve pulmonem retardatus, cordis palpitationibus causam videatur præbuisse, qualis inter alias Observationes illa est Cl. Grimmii (9), qua Virum proponit incommodo hoc ferme perpetuo annum, eoque amplius vexatum, ejusque pulmonem alterum effusa aqua circumdatum, utrumque autem vix numerabilibus vomitibus intus oblitum; hinc quidem ortam palpitationem fuisse credito, sic tamen, ut simul memineris, hanc

E e 2

vix

(*) Epist. 11. n. 11.

(2) Epist. 3. n. 26.

(5) Ad Boerh. Prælect. §. 149.

(8) Epist. 13. n. 12.

(1) De Subit. Mort. 1. 2. §. 7., & 8. Schol. ad Obs. Phys. Med. 4.

(3) Ibid. n. 4.

(4) n. 10. in fin.

(6) n. 11.

(7) Mem. de l' Acad. R. des Sc. A. 1707.

(9) Act. N. C. Tom. 1. Obs. 111.

vix unquam in tot fuisse, quos superiori-
bus Epistolis aut thoracis hydrope, aut pul-
monum, ut in peripneumonia, duritie, &
tuberculis, ut in phthisi, confectos descrip-
simus.

15. Longum esset per omnes causas ire,
quæ proponuntur, palpitationis, nolenti
præsertim, quæ alibi aut dicta, aut dicen-
da sunt, iterare. Nam de cordis ipsius
ossibus, ulceribus, polypis erit in proximis
Epistolis opportunior scribendi locus. De
pericardii autem hydrope, a quo tot sunt,
qui palpitationem repetunt, nihil attinet
ad ea addere, quæ de morbo illo, & de
hac ipsi modo adjuncta, alias absente, Epi-
stola XVI (1) sunt scripta. Præstabit
igitur quasdam alias hic pericardii affectio-
nes, quæ inter palpitationis causas proferun-
tur, unamque potissimum, quam non se-
mel vidimus in mortuorum corporibus,
considerare. Nam conclusi intra ipsum fla-
tus, & multo minus vermes nondum se
nobis obtulerunt. Qui etiam si plures in
Sectione hac Sepulchreti Observationes (2)
leguntur palpitationis, tremorisve cordis
a vermibus pericardii; tamen alibi certius,
alibi gravius visorum in eo vermium testi-
monium desidero. Visorum, inquam; ne-
que enim vel in Sepulchreto ipso desunt
magnorum Virorum nomina Francisci Syl-
vii (3), Hartmanni (4), Ballonii (5),
Hollerii (6), Riolani (7), aliorum, qui
Veterum quorundam doctrinæ astipulati,
vermes in pericardio, & corde ipso ali-
quando sine ulla dubitatione posuerunt.
At si quis viderit, quærat; Riolanus
quidem ait, *de hoc morbo tractavisse Sa-
lium*; sed hoc ipsum ubi tractaverit
minime dicit. Redeamus igitur ad Obser-
vatores oportet. Prima ex indicatis Ob-
servationibus (8) eximium sane Auctorem
habet Lowerum. Sed si attente legas,
conjectura est, non observatio. Neque
enim eos vermes vel semel conspexisse se
dicit: qui si, ut credebat, *sæpenumero*
cor arroderent; non ipse modo, sed &

alii intra pericardium deprehendissent. Se-
cundæ autem Observationis (9) vermem
si forte qui viderint, aut quo in Principe,
& quando viderint, quæris; ne ipse qui-
dem Observationis Scriptor hæc videtur sci-
visse. Tertia (10) ex *M. S. Stockeri* est,
qui tamen eos vermiculos a se conspectos
non dicit. Ultimam denique (11) ut to-
tam legere possimus, ad Sectionem X reji-
cimur. Verum postquam ejus paginas ver-
santes, hanc in ipsa esse VII Observa-
tionis §. 1. agnovimus; neque eam pror-
sus intelligere ob typographi oscitantiam,
neque ob ejusdem incuriam in eo possu-
mus invenire, ex quo descripta esse dicitur
Zacuti lib. 5. prax. admir. cap. CX: est
enim libro I cap. CXXXIX. In hoc au-
tem, ait Zacutus, vermem fuisse *mortuum*,
nigrum, *cimicis magni forma*: quemadmo-
dum in proximo capite describit *anguicu-
lum* in corde altero. Quorum hunc sicuti
ex descriptione ipsa polyposam concretio-
nem fuisse intelliges anguiformem; ita
aliquid ejusmodi, quod nigrum, magnumque
cimicem referret intimo ventriculi cordis
parieti adhærentem, mecum facile suspica-
beris, præsertim postquam alias alibi (12)
examinaveris hujus generis observationes.
Nec vero hæc dico, quod nullum unquam
inter pericardii membranas esse posse ver-
miculum pertinaciter contendam, cum in-
ter Magnæ arteriæ tunicas sæpe adeo in-
canibus deprehenderim (13). Sed eo dico,
quod certiores legere Observationes velim
priusquam illud agnoscam. Interea autem
vermes, qui cordi officiunt, eos esse ajam
cum Tralliano, sub ista Zacuti Observa-
tione laudato, qui sinistram lædunt orifi-
cium ventriculi adeo in consensum cor-
trahens, ut *καρδία* appelletur, quæ sen-
tentia pariter Sennerti fuit, sub eadem
Observatione, ubi illa quarta nobis erat,
producta. Sic autem facillime intelligen-
tur quæ sub secunda, & tertia ex Hart-
manno, & Hollerio adnotantur de lum-
bricis in palpitatione cordis, quæ a vermi-
bus

(1) præsertim n. 23.

(2) 19., & 25. §. 1. 2. 3.

(3) in Schol. ad §. 6. Obs. 21.

(4) ad §. 1. Obs. 25.

(5) ad §. 1. Obs. 27.

(6) ad §. 1. Obs. 7. Sect. 10.

(7) Ibid. §. 3.

(8) 19. Sect. hac 8.

(9) Ibid. Obs. 25. §. 1.

(10) Ibid. §. 2.

(11) Ibid. §. 3.

(12) Epist. 24. n. 23.

(13) Epist. Anat. 9. n. 45.

bus est, excretis, nec curatio ipsa Loweri, quæ prima Observatione producitur, si vermes revera abegit, multo aliter videtur esse explicanda.

16. Etsi vero pariter, ut dictum est, nondum mihi accidisse memini, ut pericardium aere distentum invenirem; tamen eo facilius Hollerio (1) credam gravissimo Viro, qui id se *in dissectionis corporibus*, cordis palpitazione *peremptis exploratum habuisse* testatur, quod & ego aere turgidas cum alias caveas, tum vasa quoque sanguifera deprehendi (2), & alii, quos tibi alibi (3) laudavi, cor ipsum, ut, si cætera sinant, per me tibi liberum sit iis assentiri, qui palpitacionem ab aere deducunt, non modo pericardium, ut hic in Sepulchreto Observatione XVIII, sed & cor ipsum distendente, hoc tamen intra eum modum, qui Observatione XXI. (4) a Francisco Sylvio indicatus est. Dixi autem, si cætera sinant, nonnullis de causis, quas inter locum habet evolutio aeris ex viventium sanguine, haud ita facile in plerisque eorum ponenda, in quibus alioquin commodum esset palpitacionem sic explicare. Quod tibi intelligere proclive erit ex iis, quæ in V Epistola (5) disputavimus. Quin id ipsum, quod in ea (6) dictum est, Redio placuisse in pulsus intermissione ut plurimum repetenda a majori aliqua aeris bulla, per cor transeunte, id, inquam, ipsum quam difficile visum sit discipulo ejus Bellino, hujus edita scripta (7) demonstrant. Itaque, sicuti de vermibus modo dixi, ita de flatibus nunc dico, plerumque hos cordi molestos esse, non cum ejus, aut pericardii cavum, sed cum subjecta intestina occupant, & ventriculum. Quæ sæpe flatus distendunt adeo, ut septo Transverso, & huic incubanti cordi incommodent. Sic autem manifesto patet quod in Scholiis, ad Observationem illam additis XVIII semel, iterum, ac

tertio inculcatur, flatibus erumpentibus levare, aut solvi palpitacionem: qui si caveas cordis, aut pericardii, ut in ea Observatione ponitur, occuparent; viam certe, per quam repente, atque affatim inde usque erumperent, non haberent.

17. Denique ad eam venio palpitacionis causam, quæ evidenter occurrit, nec ita raro, & in qua tantum abest, ut aqua, aer, aut quidquam aliud se inter pericardium, & cor interjiciat; pericardium adeo cordi adhæret, ut tunc deesse, nisi accurata perquisitione discernas, sæpenumero videatur, hincque deceptos dubitet Cel. Hallerus (8) post Peyerum (9), Stalpartium (10), Freindium (11), Lancisium (12), hinc, inquam deceptos fuisse illos, quæ humanum cor pericardio carens se vidisse scripserunt, quos inter, præter eos, qui a modo laudatis Scriptoribus nominantur, connumerandus est Antonius M. Cananus apud Hippolytum Boscum (13), & ex recentioribus Alex. Littrius (14), & Jo. Georgius Hoyerus (15). Peyerus tamen cum dubitationem illam suam ad hunc modum exposuit: *opinari fas sit, pericardium aut pulmonibus, aut ipsi cordi potius ita tunc adnatum præter naturam hæsisse, ut distinctum videri non potuerit*; alteram sagacioribus reliquit rationem, qua rem explicarent: quam rationem solertia, & industria Cl. Viri Abrahami Kaav Boerhaavii (16) bono in lumine collocatam videbis. Verum pericardii non ad pulmones, sed ad cor adhæSIONem, quam & ipse ex morbo ignoto bis vidit, & de qua sunt a nobis hic verba facienda, hanc, inquam, adhæSIONem sive repetas ab illius aquæ defectu, sive a glutinosis, viscidisque particulis aut cum hac secretis, aut destillantibus ex ulcusculis, quæ in pericardii, aut cordis, aut utriusque superficie innascentur; rem semper facilius intelliges, si causa adjungatur, quæ pericardium ad cor appri-

(1) De Morb. Int. l. i. c. 29. in Schol.

(3) Ibid. n. 20.

(7) De Morb. pect. i.

(9) Meth. Hist. Anat. c. 6. in Schol.

(11) Hist. Medic. ubi de Avenzoare.

(13) De Facult. Anat. Lect. 4.

(15) Act. N. C. Tom. 5. Obs. 68.

(4) §. 6.

(8) ad Prælect. Boerh. §. 132. not. 2.

(10) Cent. i. Obs. Med. Anat. 37. in Adnot.

(12) De Mot. Cord. l. i. Propos. 23. & in Schol. ad Hist.

(14) Hist. de l. Acad. R. des Sc. A. 1712. Obs. Anat. i.

(16) Nov. Comment. Imp. Sc. Acad. Petropol. Tom. i.

primat, & cordis ipsius diu languidus, & exiguus motus. Cave enim, aliter accipias quæ Hermannus Boerhaavius (1), eodem, ac Peyerus (2), exemplo usus docebat: *Quando palpebra excoriata fuerunt, unius aliquando noctis quiete concresecunt. Ita pulmo cum pleura, cor cum pericardio connasci visum est.* Neque enim pulmo, aut cor prorsus quiescere tandiu possunt; satis est tamen, si quiescere prope modum videantur. Sic vero ibi etiam, ubi ab eodem scriptum est (3): humido, qui disjuncta fervet, *vapore deficiente, visum est cor cum pericardio connatum post miseras angustias, & palpitantes homines occidisse, qualem historiam Peyerus habet, ibi, inquam, pariter cavendum est, ne plus quam fortasse voluerit, Summum Virum dixisse credamus.* Nam Peyerus (4) cum *respiratione difficillima maximam quidem pectoris anxietatem, nec tamen diserte palpitantes adnotavit, etsi pulsum debilem semper, & parvum, tremulum aliquando, ultimisque duobus mensibus intermittentem, atque ad extremum plane myurum, & formicantem fuisse scripsit.* Nec vero in cunctis, quæ sub eo Boerhaavii loco indicantur, Observationibus, neque in aliis pluribus, quæ scribenti hæc mihi succurrunt, angustiarum semper, nedum palpitationum, fit mentio: quod ex iis intelliges, quæ presse de singulis continuo attingentur.

18. Quatuor ex vetustioribus sunt in Sepulchreto; sed alia alibi, Gul. Ballonii (5), Oth. Heurnii (6), & hoc senioris, Philib. Sarazeni (7), qui *nemini antea, quod sciret, observatam hanc pericardii ad cor adhæSIONEM Hildano significavit* (8) eo, quo Ballonius mortuus est, anno 1616. (9), cuius sane libri non nisi undevigesimo post anno prodierunt. Sed A. 1578. Ballonius id noverat. Hæc enim leges inter illa, quæ per ejus anni ver adnotaverat (10): *Accersitus D. Duretus . . . omnis palpitationis cardiacæ causam aut in oppressione, aut in excussione ponit. Illa est cum ma-*

lum in corde ipso est, aut circum cor. Ut cum nimia aqua inter pericardium crevit, aut cordi pericardium adhærescit. Videri potest Dureto ipsi hoc cognitum. Sane ubi inter palpitationis causas id enumeravit Ballonius, nec a quo, nec quomodo observatum esset indicavit. Sic enim scripsit (11): *AdhæSio pericardii corpori ipsius cordis, quod in duobus hydropicis observatum est.* Utcunque id est; hæc duæ, quæ sub Ballonii nomine proferuntur, Observationes, palpitationem ipsæ quidem cordis proponunt. Sed frustra hæc in Sarazeni, & Heurnii, quantum ex Sepulchreto apparet, Observationibus perquiretur. Difficilem uterque adnotant respirationem; Sarazenus, ut in re ipsi nova, alia insuper, quæ ab uno Meckrenio (12) casu fortasse confirmata esse video, sed de angustis, pulsibus, palpitatione nihil. Sic etiam, ut ad Recentiores, qui pericardium viderunt cordi adhærens, transeamus, & Meckrenii (13) Observationem, in qua nullum tamen de palpitatione, aut pulsus intermissione verbum, ob adjunctum cordis vulnus prætermittamus; Lowerus (14) etsi quæ mala præcesserant diligenter conscripsit, & in iis *ad motum quemvis anhelationem, pulsum parvum, & intermittentem, dolorem cum insigni gravamine præcordia infestantem, & crebras lipothymias, de palpitatione tamen ne verbum quidem interjecit.* Peyerus autem (15) de iis, quæ antecesserant duas, secum a Wepfero communicatas dissectiones, aliud non indicat, nisi *præcordiorum anxietatem* in altero dumtaxat ægro, qui *nunquam nisi pronus in genua provolutus, & cubitis suffultus dormire, imo respirare valuit.* Stalpartius vero (16) ne illam quidem; tantum *continuum, lentamque febrem, ac tussim, qua ejiciebatur plurimum sanguinis.* Sed Malpighius (17) nihil omnino memorat eorum, quæ Landinum affligerunt. Ad Sepulchretum autem ut redeam, eaque hic colligam, quæ facile possunt quærentes fugere, cum sint ex-

(1) Prælect. in Instit. §. 709.

(2) Schol. cit.

(3) Prælect. §. 182.

(4) c. 6. cit.

(5) Sect. hac 8. Obs. 20.

(6) Sect. 1. Obs. 74.

(7) Ibid. Obs. 94.

(8) Vid. Hildan. Cent. 4. Obs. 32.

(9) Vid. Ballon. vitam.

(10) Epidem. l. 2.

(11) l. 1. Consil. Med. 109.

(12) Obs. Med. Chir. c. 35.

(13) Ibid.

(14) Tract. de corde c. 2.

(15) Schol. cit. supra, ad n. 17.

(16) Cent. 1. Obs. rar. 37.

(17) De Struct. Glandul.

extra hanc Sectionem per alias, atque alias dispersa; nec Garnerus (1), nec Helvigius (2) prægressorum malorum quidquam nominant, præter mammam exulceratam, & hydropem, cum adnatum pericardium cor aut exiguum admodum, & in se contractum, aut consueto duplo majus complecteretur. Hiarnius (3) præter spirandi difficultatem, & alia nonnulla, ad immanem ventris tumorem ferme spectantia, vix *aliqualis cordis inquietudinis* facit mentionem. Plura quidem de malis diuturnis, & huc attinentibus, sed nec pauciora de viscerum noxis habet Stegmannus (4), qui palpitationem cordis, pulsus inæqualitatem, & dyspnœam a pueritia usque perpetuam narrans, ad cartilagineam quandam excrescentiam juxta auriculam cordis sinistram, ad copiam pinguedinis cor obducentem, ut non parum ejus augeret molem, ad aliaque, non modo ad pericardii adhæSIONem, refert, idque sapienter, præsertim cum hæc per fibrosos dumtaxat nexus fieret, eosque ad pinguedinem, quæ mediam operiebat cordis regionem, pertinentes. Sed ubique, & undique, ut cæteræ fere omnes, de quibus nihil excipiam, adhæSIO fuit a Genevensibus Medicis (5) in Juvene adnotata, cui *familiaris* erat cordis palpitatio. Contra, ab Hottingero (6) non hæc, sed anhelatio in muliere animadversa est, in qua pericardium cordi instar crassum factum, & durum, cordi affixum deprehendit. Littrius (7) in duobus nihil habuit, quod memoraret; nam uterque ex vulnere mortuus, alter femoris, cum alioquin bene, inquit, valeret; alter nescio cujus partis, sed intra horæ quadrantem, & hic quoque, tametsi id in utroque mirabile est, non male habuisse antea videtur. Quin etiam Ruyschius (8) ubi cor ostendit *con-*
natum pericardio, idque a prægressa inflam-

matione harum partium, unde ager intolerabili dolore fuit correptus circa pectoris anteriora, non sine febre continua, neque alia addit, & quæ dicit, ea an ad tempus inflammationis referat, an ad illud, quod consecutum est, cum pericardium annexum jam erat, haud satis liquet. Contra autem apud Dionisium (9) præter alia, & in his spirandi difficultatem, & pulsus vehementiam, atque frequentiam violenta, ac assidua cordis palpitatio adnotata est. Violentissima pariter hæc memoratur in ultima de sex illis Anglicis Observationibus, de quibus superius (10) mentio fuit. Sed quartæ adjecta, quæ Cl. Cheselden est, nihil nisi hydropem, ac maciem commemorat. Sic etiam Lancisius in duorum, quos describit (11), neutro, cum cætera, & in hisce præcordiorum contractiones, & oppressiones, ac lipothymias diligenter describeret, palpitationem nominavit, imo in primo (12) vel pulsus ut plurimum fuisse æquales admonuit. Verum a Vieussenio (13) assidua, cum levi pectoris oppressione, cordis palpitatio animadversa est: quæ violenta saltem juxta finem morbi a Freindio (14) fuit adnotata, cum pulsu tunc perpetuo incitato, sæpius etiam inæquali, & intermittente. Sed Cantius (15), qui inter horum utrumque scripsit, historiam morbi, quo extinctus erat homo ab ipso dissectus, ignorabat. Abrahamus autem Vaterus cum in Programmate quodam (16) suam in cadavere aniculæ Observationem proponens, morbos, qui prægressi fuerant, omisisset; in Oneogenia (17) destitit de eadem, ut videtur, foemina verba faciens, non palpitationem, sed asthma vehemens, cachexiam, oedema pedum, & lumborum inflammationem memoravit, ut neque in viro (18), in quo præter anxietates, & oppressiones cordis, quod hujus cum pericardio concretioni responderet, nihil fuit.

Nec

(1) l. 4. S. 2. Obs. 7. §. 1.

(2) l. 3. S. 21. Obs. 21. in Addit.

(3) S. ead. Obs. 36.

(4) l. 2. S. 1. Obs. 32. in Addit.

(5) l. 3. S. 10. Obs. 3. in Addit.

(6) Eph. N. C. Dec. 3. A. 10. Obs. 231.

(7) Hist. de l'Acad. R. des Sc. A. 1701. & 1706.

[8] Thes. Anat. 6. n. 36. not. 1.

[9] Descript. d'une oreill. du coeur.

[10] n. 9. & 10.

[11] De Subit. Mort. l. 2. Obs. Phys. Med. 4., & de Mot. Cord. Prop. 23.

[12] in Schol. ad cit. Obs. §. 10.

[13] Traité du Coeur ch. 1.

[14] ubi cit. supra, n. 17.

[15] Impet. Anat. Tab. 4.

[16] post Observ. rariss. calculor.

[17] Thes. 20.

[18] Dissert. de calcul. in vesica fell. generat. Thes. 9.

Nec in nauta, de quo Cl. Laubius (1), quamvis pericardium cum parvulo corde, & diaphragmate firmissime concretum, duritie cartilagineum, crassitudine pollicem aquaret, quidquam fuerat præter asthma gravissimum, quod huc referres, nisi & feri ingens copia, quo venter, & thorax opplebantur, & vomicae non paucæ, pulmonum vasis majoribus accumbentes, aliaque illud facere potuissent. Pariter Cl. Daniel Hoffmannus (2) cum tot mala accurate describat, quibus puella, cujus anatonem profert, fuerat conflictata, neque inter ea recenset palpitationem, & diserte adnotat, *nunquam* pulsum deprehensum *vel inaequalem, vel intermittentem* fuisse. Celeberrimi autem Viri Heisteri (3) Observationem cum Littrianis illis, de quibus paulo ante dictum est, procul dubio comparabis, quippe in juvene habitam non modo non valetudinario, sed cum æqualibus *in caupona largiter* compotante, donec repente quasi ebrius e scamno caderet, moxique ibi moreretur. Etsi vero Doctus Vir Jo. Guil. Agricola (4) pericardium cum corde pene toto concretum post thoracis inflammationem (post quam non solum Ruyschius (5), sed Hottingerus (6), alique etiam viderant) accurate describens, palpitationem cordis celerrimam ad finem usque vitæ commemorat; non omittit tamen cordis mire auctam magnitudinem, ejusque thalamorum, & auricularum, & venæ Cavæ capacitatem, plenosque tuberculis pulmones. Quin etiam cum ter alias eandem viderit concretionem (7), & semel quidem ubi pulmones labe carebant, nullum de palpitatione verbum habet, sed tantum suspicatur, in malignis quibusdam febribus summam inde esse debilitatem, lipothymias, & syncopes repetendas. Porro neque Præcl. Plancus (8), qui ex graviore sterni ictu pericardii ad cor adhæSIONem sæpenumero animadvertit, hanc propter eandem causam in hydropico proponens, palpitationem memoravit. Quæ

etsi fuisset; dubium tamen esset, ab adhæSIONe illa, an ab osseo annulo deduces, quo ima sinistri cordis ventriculi pars cingebatur, non secus, atque in Observatione, quam pridem legeris, Cl. Jo. Sebast. Albrechti (9) dubitaveris, utrum cordis non sine dolore palpitationem, & periodicum asthma corruptis pulmonibus, adnato posterius ad primam divisionem arteriæ Asperæ non exiguo tumori, cordis magnitudini duplo majori, cui vasa quidem omnia ex eo prodeuntia, aut ipsum adeuntia, & dexter ventriculus, sed neque sinister, neque auriculæ respondebant, utrum his, inquam, omnibus, an potius uni pericardii connexioni per validiores, brevesque fibras cum plana cordis facie ex majori hujus parte, & ad apicem usque ipsum, tribueres. Cel. quoque Hallerus (10) cohæSIONem *non integram* vidit, *quæ freni instar coercerat extremum cordis mucronem*; sed de quibus homo quereretur non addidit. In alio autem, quem hæreditaria palpitatione vexaverat, passim quidem pericardium conspexit adnatum cordi, sed per scirrhus, & tot præterea, tamque gravia in illo eodem corde animadvertit, quemadmodum supra (11) dictum est, ut cui potissimum palpitationem adscribas, minime liceat conjicere. In duobus pariter Præstantissimus Kaavius cor, & pericardium connexa invenit, in altero per filamenta, quorum longissima extensum æquabant digitum, in altero arctius, præsertim qua cor diaphragmati incumbibat, sed neutrius qui morbus fuisset scire potuit, sicut initio est indicatum (12). De tribus tamen viris, quorum primum Egregius Chirurgus Fayus (13), alterum Medicus Doctissimus Pasta (14), tertium Hieronymus Queye tunc Medicinæ studiosus (15) priusquam decem, de quibus novissime dixi, inciderentur cadavera, dissequare, primus diuturna, & vehementi cordis palpitatione, cui pulsus quoque respondebant; alter sæpe illa, spirandique difficultate, præsertim a corporis, aut

[1] Act. N. C. Tom. 2. Obs. 20.

[4] Commerc. Litter. A. 1735. Hebd. 8. post n. 4.

[7] Commerc. Litter. A. 1736. Hebd. 41. in fine.

[9] Act. N. C. Tom. 5. Obs. 21.

[11] n. 12.

[12] n. 17.

[14] Epist. de Cord. Polyp. n. 13.

[2] Ibid. Obs. 2.

(5)

[3] Obs. Med. Miscell. 4.

[6] supra cit.

[8] Epist. de Monstr.

[10] Ad Prælect. Boerh. §. 182. not. m.

[13] Hist. de l'Acad. R. des Sc. A. 1735. Obs. Anat. 8.

[15] Dissert. de Syncope c. 3. Prop. 1. n. 1.

aut animi motu, laborabat, cum pulsu inæquali semper, & intermittente; postremus palpitatiōi insolitæ, & subitaneis, sed momentariis pulsus intermissionibus, crebrisque, sed levibus, lipothymiis obnoxius vixerat. Hi omnes præter pericardium, ferme crassius, cordi adhærens, quæ alia hujus, aut vicinæ habuerint, aut non habuerint vitia, mox indicabitur.

19. Jam enim si ex hisce omnibus, quæ mihi, dum has Litteras scriberem, occurrere, & relegi potuerunt, Observationibus quinque, & quadraginta (1), primum sex illas seponas, quæ nobis quid malorum præcessisset, non indicant, deinde quatuor, & viginti detrahas, in quibus nulla fit de palpitatiōe mentio, quindecim, haud amplius restabunt, in quibus fit, Ballonii nimirum duæ, Hiarnii, Stegmanni, Genevensium, Dionisii, Anglorum, Vieussenii, Freindii, Agricola, Albrechtii, Halleri, Fayi, Pastæ, & Queye, singulorum singulæ. Verum has ipsas si, postrema excepta, attente perlegas, & quot præter naturam, & qualia simul cum pericardii adhæsione in singulis propemodum reperta sint videas, multum dubitabis, num hæc adhæsiō, an vitium quodpiam aliud, palpitatiōis causa fuerit. Nam, ut polypos, qui in quarta, octava, nona, decima leguntur, prætereas, quos in eadem octava non præteribat Michelottus (2), recte alioquin admonens, cavendum esse, ubi plura simul vitia deprehenduntur, ne sine certa ratione unum aliquod potissimum pro morbi causa proponatur: utque aquam pariter minime attendas, quæ in Observatione decima tertia, & decima quarta certe, fortasse & in duabus illis, quæ ex Ballonio sunt, thoracem opplebat, sed potius pro ipsius diuturnæ palpitatiōis, ejusve causarum effectu habeas; in plerisque earum quindecim, de quibus loquimur, Observationum alia invenies, quæ multo magis te morentur. Namque, ut de iis nihil dicamus, quas cum proferremus, ista indicavimus, in octava pulmones erant imbuti adeo serosis succis, ut thoracis cavum omnino implerent: in nona pericardii, cordi

Tom. II.

adhærentis, pars scatebat minutis abscessibus, qui inflammationi successerant: in sexta, septima, decima tertia, decima quarta, auricula alias dextera, alias sinistra, aut sinister ipse ventriculus incredibilem prope in modum erant dilatata. Mitto cætera, ut in plerisque harum quatuor, ossa aut in arteriæ Magnæ initio, aut in pericardio, aut in tota auricula dextera, aut cum sinistræ immensi illa dilatatione conjunctam angustiam, & parvitatem adjecti ventriculi, ut in decimaquarta, aut denique innatum pericardio ipsi, qua costas respiciebat, tumorem, ovum modicum æquantem, & concreto sanguine plenum, ut in decima tertia. Quo de uno tumore ut aliquid dicam, nam de cæteris ferme omnibus alibi dixi, & in parte, ut de ejusmodi quoque tumoribus (3), dicturus sum, vide, quæso, pauca illa, quæ in extremo libro I. de Aneurysmatibus (4) sibi inter scribendum, ut fit, memoriæ causa adnotaverat Lancisius: *Adverte hic de signis agere, quibus distinguitur Aneurysma cordis a pericardii tumore. Vidimus enim quemdam inauratorem, qui cum viveret, cordis palpitatiōe, & spiritus angustis laborabat, quique palam Aneurysmate certe tentatus credebatur; is post varias sanguinis missiones, a quibus alleviari videbatur, repente obiit. In cujus postea cadavere prægrandis abscessus, qui disruptus liquorem meliceroidem effudit: occupabat autem pericardii basim, unam inter, alteramque tunicam. Hinc certe intelligis, posse aliquando vel unum per se tumorem pericardii palpitatiōis causam esse.*

20. Quæ cum ita sint, vides profecto, in proposita quæstione, an pericardii ad cor adhæsiō hujus palpitatiōem excitet, multo pluris esse faciendas Observationes illas, per quas in cadaveribus nihil aliud vitii, præter eam adhæsiōnem, deprehensum est. Cujus generis inter omnes, quæ supra (5) indicatæ sunt, quinque potissimum occurrunt, idest Sarazeni, Loweri, Genevensium, Heisteri, Queye. Et palpitatiōis quidem mentio fit in tertia, itemque in ultima. Sed in hac, ut in pri-

F f

ma

[1] Vid. alias Epist. 24. n. 3. in fine.

(2) Comment. Bonon. Sc. Acad. Tom. I. in Opusc.

(3) infra n. 23.

[4] Prop. 5. in ipso fine.

(5) n. 18.

ma quoque, minime apparet quomodo reliqua se habuerint viscera, & vasa: quorum vitia quædam posse interdum palpitationis esse causas, & ratio, & quæ subinde his Litteris scripsi, satis indicant. Lowerus autem, & Heisterus cum in cæterarum cadaverum suorum partium examine, ut ex utriusque descriptione patet, diligentes fuerunt, tum siquid illæ haberent vitii, facile præ cæteris, quippe in Re Anatomica præstantes, uterque poterant internoscere. Num vero eorum, aut Sarazeni Observationes palpitationis præcesserit, ex iis, quæ, singulas memorans, cum fide retuli, cognosces. Sed ne forte credas, pericardium ipsis aut non undique, aut laxius cordi adhærens occurrisse, Heisterus certe fuisse, ait, *arctissime cum corde undique concretum, ita, ut sine laceratione nullo modo inde separari potuerit*, Lowerus autem, *cordi toti ubique adeo arcte accrevisse, ut digitis non nisi agre ab illo separari potuerit*, insuper fuisse *crassum, opacum, & velut callosum*: quod addo, ne forte si in plerisque earum Observationum, in quibus palpitationem fuisse dixi, pericardium crassum, durumque legeris, hinc illam potius, quam ab adhæensione, repetendam esse suspiceris; quanquam Heurnius, Peyerus, Hottingerus, Laubius, Hoffmannus, qui crassum, durum, cartilagineum, carnosum viderunt, palpitationem, ut supra (1) dixi, non adnotarunt.

21. Quæres hic facile (quando ad paucas adeo Observationes redimus), in quibus Valsalva, & ego pericardium vidimus cordi adhærens, in iis fuerit, an non fuerit palpitationis? Quod ad illum attinet; cum ter viderit, semel in puero, quo de alibi (2) scribetur, iterum autem, ac tertio in viris duobus, de quibus proxima superiore Epistola (3) scriptum est, de puero quidem nihil adnotavit aliud, nisi macie confectum interiisse: in viris autem cum plura, & varia animadverterit, frustra ea releges, ut de palpitatione, & de peculiaribus pulsuum vitiiis quidquam reperias: & tamen

pericardium non modo undique cordi in his omnibus adhærebat, sed in eorum altero, cui pectoris angustia fuerat (quam si quis malit, referre alio potest), erat præterea alibi crassissimum, alibi etiam cartilagineum. Ego vero septies inveni cordi adhærens, & quidem undique. Cujusmodi historiaram quatuor ad te alias describas misi, Stabularii (4), Piscatoris (5), Lanionis (6), & telarum lanearum Tonso-
ris (7): in quorum nullo an cor palpitasset, neque an fuissent præcordiorum angustiae, & pulsuum vitia, scire potuimus; nec mirum, cum Lanio esset stultus, reliqui autem alius alia causa repentino morbo sublati: quanquam in Tonfore magnum, & vicinum cordi aneurysina rem dubiam reddidisset, præsertim cum pericardium non per se cordi esset annexum, sed per mucosam materiam. At in Piscatore tamen, & Stabulario, quorum utrique non secus ac Lanioni, per se adhærebat, & in primo quidem arcte adeo, ut sine cordis laceratione avelli non posset, haud facile credo, magna fuisse thoracis incommoda, cum primus paulo ante mortem ferendo piscatus labori par esset. Stabularius autem ante ultimam apoplexiam ter in Nosocomium exceptus, nunquam de palpitatione questus esset, imo in ea, ob quam perpau-
cis omnino ante mensibus ibi cubuerat, thoracis inflammatione, præter solitam in eo morbo duritiem, ac frequentiam pulsuum, nullum in his vitium habuisset, quemadmodum ab iis, qui curaverant, Medicis recente etiam tum rei memoria certior sum factus. Nec tamen negaverim, postea, ob eamque ipsam, ut Henningerum, Ruyschium, Agricola adnotasse dixi (8) inflammationem, pericardii adhæ-
sionem incipere, & sic fortasse quæ antea cordis, & pulsuum mala non erant, existere potuisse. Reliquas autem tres meas Observationes uno in viro, & duabus in foeminis habitas, in aliis, ad quas magis attinent, Epistolis (9) leges: videbisque, in una dumtaxat, intermittentem pulsuum, & palpitationem, hanc autem facile ab

(1) Ibid.

(2) Epist. 49. n. 4.

(3) n. 4., & 10.

(4) Epist. IV. n. 19.

(5) V. n. 19.

(6) VIII. n. 6.

(7) XVIII. n. 25.

(8) supra n. 19.

(9) XXIV. n. 11. XXX. n. 7. XXXV. n. 12.

arctissima pericardii adhæsione non modo ad cor universum, ejusque auriculam dexteram, sed ultra basim cordis ad Magna etiam vasa, cum hoc communicantia.

22. Quid ergo est, inquis, quod Lowerus (1), Vieussenius (2), Michelottus (3) non modo spirandi difficultatem, sed & pulsus intermissionem primus, cordis vero etiam oppressionem tertius, & palpitationem sequi debere docuerunt, posita pericardii, duri præsertim, ad cor adhæsione? Nonne ob hanc pericardium contractius factum, annexum sibi a natura diaphragma sursum retractum servat, ejusque cum spiritus ducitur depressionem minus facilem reddit, idque eo magis, quo pericardium ipsum durius est? Nonne descendens tamen tunc diaphragma, pericardium secum rapiendo efficit, ut tunc magis a pericardio cor constringatur, & sic multo difficilius hujus cavearum expansio fiat, unde oppressio, pulsus intermissio, & palpitatio consequantur? Ego vero etsi de his tribus effectibus facilius fortasse rationem video, cur priores duo, quam cur tertius quoque contingat; tamen quid pro tertio pariter dici possit, non ignoro. Sed ubi frequentior, ut vidimus, experientia refragatur, supervacuum esse duco, ut rationibus examinandis immoremur. An potius antea considerandum est, num revera in iis omnibus Observationibus palpitatio defuerit, in quibus non est nominata? Alii enim per incuriam omittere, alii non animadvertere potuerunt, neque hi ob negligentiam tantum, verum etiam propter eam causam, quæ ad Observationem quandam (4) in Sectione VIII hac Sepulchreti in hunc modum adnotata est: *Contingit aliquando, præsentibus causis, palpitationem cordis non accidere, quia longo tempore agri decubuerunt, atque ob quietem tranquille sanguis cursum suum peragit. Experientia enim cognitum est, cachecticis cor, si quieti degant, raro palpitare: a qualicunque vero motu, maxime in acclivium ascensu, vehementer concuti.* Sic inferius ad alteram Observationem (5) adscriptum est: *Arduum est palpitationem*

cordis per consensum partium inferiorum inductam, ab idiopathica discernere: sæpe enim contingit, ut quanquam cor intra se causam contineat, per periodos tamen redeat affectus, ut cum serum, pericardio inclusum, orgasmo cietur, aut flatus accedunt. Quæ etsi magna ex parte accipienda sunt, & alio quoque non inutiliter transferenda, nequando organicum esse morbum, ob hanc unam causam negemus, quod sua perpetuo non edat indicia; tamen num propter hæc, quæ dicta sunt modo, aliave ejusmodi satis infirmari credes vim omnium Observationum, in quibus sine ulla palpitationis mentione adhæsionem pericardii ad cor propositam fuisse ostendimus? præsertim cum aliæ accedant Observationes diligentis, & cauti Viri Albertini (6), qui in illius adhæsionis signis, siqua forte essent, perquirendis tantum abest ut palpitationem memoraverit, contrarium potius, si attente omnia pensitemus, quæ in eam rem scribit, animadvertit, motus videlicet cordis a pericardio tunc cohiberi per se quidem, ac reprimi, ut a nobis minime percipiantur, & si nonnunquam percipiantur, ab alio esse vitio, ut puta auctæ simul magnitudinis cordis, & quanquam hujus, & pulsum perturbati motus, ut in Loweri historia (7), quasi polypus subesset, accedant, tamen manu ad cordis locum apposita, motum magis sentiri a Medico, cum polypus subest, quam in illa adhæsione.

23. Dum hos relego Albertini locos, ex quibus intelligi licet, sæpe ipsum vidisse hanc, qua de loquimur, pericardii adhæsionem, duo insuper animadverto, alterum, sæpius eandem Bartolettrum quoque observavisse, cujus libris me in præsentia carere, minus tibi mirandum est, quam semper caruisse Bonetum, ut Auctorum Index ostendit, quibus in Sepulchreto usus est; alterum, in Principe Viro, in cujus pericardio tumorem invenit Albertinus sanguineum, qui a dextris cordis secundum totam ejus longitudinem extendebatur, signa antecessisse, quæ de organico varicosi generis

Ff 2

vitio

(1) (2) [3] locis indicatis supra, ad n. 18. 19.

(5) 31. in Schol.

(6) Comment. de Bonon. Sc. Acad. Tom. I. in Opusc.

(7) Vid. supra, n. 18.

(4) 16. in Schol.

vitio fidem facere videbantur : hæc autem supra esse dixerat, cum pulsatio nulla est, aut fere insensibilis. Lancisius autem, ut ex ejus Observatione constat, quam superius (1) retuli, a pericardii tumore palpitationem cordis animadvertit, & a multo etiam minori Zacutus, qui ter morbum hunc se vidisse affirmavit, in proxima superiore Sepulchreti Sectione VII (2); a te legendus, non libro, qui ibi citatur, II, sed I, ut intelligas in Scholio, quod ipsum quoque ex Zacuto est, locum, in quo hic curationem qualemcunque proposuit. Quid ergo est? An humor varius, qui tumore continebatur, ut citrinus apud Zacutum, & meliceroides apud Lancisium, aliter ac sanguineus apud Albertinum, irritando, palpitationem ciebat? An alia in aliis tumoris sedes ejus varietatis causa fuit? Erat enim illa apud Lancisium pericardii basis, apud Albertinum autem pericardii latus, idque dexterum; nam Zacutus quænam esset reticuit. Magni autem illud discrimen momenti esse potest, si forte a tumore, qui sit in basi, major alterutra prematur, & coarctetur arteria, atque ita exituro e corde sanguini obex ponatur, unde palpitatio, quod a tumore, qui pericardii latus occupet, minus videtur timendum. Nec vero ajas, de quindecim illis Observationibus, (3) in quibus palpitatio memoratur, decimam tertiam tumorem proponere, naturam, & sedem ejus persimilem, qui ab Albertino conspectus est. Tumor enim in illa decima tertia Observatione addebatur ad dilatationem magnam sinistri ventriculi, & ad osseum Aortæ initium: & nos præterea conjecturas, quæ multis præsertim Observationibus non sint innixæ, non ut sequaris indicamus, sed ut alias, atque alias, quandocunque liceat, Observationes nactus, cum his compares, & tunc denique probes, aut abjicias. Quod si forte accideret, ut conjecturam istam ultimam confirmares, tunc quæri etiam posset, an ex pericardii adhæsiōe cor palpitet, quando pericardium non cordis solum, sed & arteriis, ab hoc prodeuntibus, ita affigatur, ut, eas constringendo, viam coarctet sanguini e corde

erupturo, quemadmodum coarctabat fortasse in Observatione illa nostra (4), quam cordis præcesserat palpitatio. Cujus hoc nostrum causarum examen non eo spectare credito, ut ullam earum omnino rejicias, sed ut aliam aliter, alibique agentem, cum aliaque conjunctam, aut sejunctam, alias palpitationem efficere, alias non efficere mecum agnoscas, & de singulis ferme non plus dicas, quam quod in ipso initio Sectionis hujus, Scholiographi, vel potius Hollerii verbis in Sepulchreto scriptum leges: *Excitari potest cordis palpitatio a tuberculo, abscessu, aliisque ejuscemodi*. Longe enim aliud est *excitari posse*, ac necessario excitari. Quorum hoc, non illud, nobis minus cum vero consentire in re proposita visum est.

24. Te sæpius miratum esse non dubito, hanc Epistolam relegendem, quod nusquam me niti animadverteris observationibus, doctrina, auctoritate Eximii Archiatri Senacii, quasi de Palpitatione Cordis nihil scripisset, aut longe alia ipsi, ac mihi sententia esset. Ille vero de ea tot scripsit, & ego quæ his Litteris comprehensa ad te miseram, cum illis fere inveni adeo consentientia, ut præstare censuerim hic semel, sed paulo fusius, de ipso dicere, quam centies obiter nominare. Si totum igitur, quod de hac cordis affectione conscripsit caput (5), & quæ alibi quoque attigit, non cursim, sed attento, ut par est, animo perlegeris, primum quæ de causis palpitationis doceat tum generatim, tum speciatim, animadvertes. Et generatim quidem ab irritatione cordis ejus palpitationem deducit; speciatim vero ab rebus irritationem facientibus, aut irritationis causam præbentibus. Quarum rerum alias extra cor, alias in corde ipso esse ostendit. In his vitia cordis ponit, atque explicat unde irritatio nascatur, sive sanguinis egressui obex, sive ingressui opponatur, tum sive cordis cavæ sint dilatatae, sive contractæ: qua occasione egressum sanguinis minus liberum ab auricularum dilatatione deducit, ut quarum, sanguine distentarum, moles aditos arteriarum com-

(1) n. 19. in fin.

(2) Obs. 110.

(5) Traité du Cœur l. 4. ch. 11.

(3) supra, n. 19.

(4) supra n. 21. in fin.

primat truncos, quod eo facilius credes, si carneam modicam *excrecentiam* inter illos in cordis basi a Garnerio (1) reperi- tam memineras, ipsos comprimendo, per- petuam fecisse palpitationem. Ad ingressus autem simul, & egressus sanguinis impedi- mentum quomodo faciant valvulae, auricu- lis subjectae, si induratae, & agglutinatae parietibus cordis sint, ut ipse in quodam viro deprehendit, alibi (2) explicavit. Alibi quoque (3) egregie docuit, illiusmo- di impedimentum immerito saepius tribui polyposis in corde concretionibus, praeser- tim cum certae, evidentesque in valvulis, & auriculis, valisve majoribus causae occur- rant palpitationis, in quo Vieussenius, & Langelottus peccarunt. Tum ad causas, quae extra cor sunt, ut nervos referat, videbis, siue in cerebro, siue alibi irritatos, & vel absque nervis, ad compressa pulmonum va- sa: quae dum praecclare, ut solet, pertra- ctat, admonere non omittit, quam caute incusare hanc causam oporteat, ut quam solam palpitationis saepe non sequatur. Por- ro, ut alia bene multa, eaque perutilia invitius praeteream, de quibus ipsi ex insti- tuto agendum fuit, & in iis, ut incepti, subsistam, de quibus scribendi occasionem habui, praesertim vero ad pericardium spe- ctantibus; quomodo ex huius hydrope ac- cidat palpitationis ostendit: de ambiguis autem siue illius tumorum indiciis, siue non ita certis ejus vermium observationi- bus, alio loco (4) prudenter differit: ubi (5) etiam exempla deficientis pericardii in- firmat, cordi autem adhærentis sua quoque multiplici observatione confirmat: qualis autem adhærentia, & ad quas cordis sedes, palpitationis causa, aut impedimentum sit, docet (6): nec reticet, quam cautos esse oporteat, ubi simul causae aliae sunt, & praesertim graviores, ne adhærenti temere

palpitationem adscribamus, & generatim admonet, ubi simul causae sunt plures, pe- culiares singularum effectus internoscere non licere; imo tunc universas efficere quaedam posse, quae singulae nequaquam possent. Praeclara illa quoque sunt (7): quarum causarum, morborumve ambigua, & ob- scura sunt signa, assiduis perquisitionibus esse a Medicis operam dandam, ut ali- quando illustrentur: quod etsi consequi non potuerint, eum interea fructum capturos, ut in pronunciando, curandoque cautiores sint, Physicamque adjuvent, in qua, histo- ria morborum omnium, quibus homines obnoxii sunt, quamvis non nisi post obi- tum pateant aliqui, ipsa per se digna est, quae minime ignoretur. At si, velut in pluribus palpitationis causis feliciter conti- git, accadat denique, ut satis internoscantur; quanta inde utilitas ad praedicendum existat, quanta ad curandum; nihil, mihi crede, ostendere clarius potest, quam quid- quid post causarum examen hic Summus Archiater, ratione, & experientia fretus, partite, & copiose in multo majori parte subjicit indicati capitis de Cordis Palpita- tione. Quo perlecto, haud amplius mira- beris, in tanta auxiliorum copia, quae Ve- teres nobis adversus illam reliquerunt, tot passim occurrere, quorum alia aliis repu- gnent evidentissime. Cum enim palpitationis causae tam variae sint, & quaedam adeo inter se adversae, variis quoque singulae, adversisque remediis nonnullae oppugnen- tur necesse est. Causis igitur in suum quaque ordinem digestis, ex confuso illo quasi *chao*, singula, ut vere ait, remedia in suum quodque locum per se, ut ita di- camus, se ipsa distribuunt. Verum hæc satis non ad justam recte scriptis laudem reddendam; sed ad tuum perlegendi deside- rium incitandum. Vale.

EPI-

(1) Sect. hac 8. Sepulchr. Obs. 23.

(4) ch. 5. n. 2, & 3.

(5) n. 4.

(2) ch. 9. n. 5.

(6) Vid. etiam ch. 9. in fin.

(3) ch. 10. n. 10.

(7) ch. 5. n. 1.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XXIV.

Sermo fit de Pulsibus præter naturam.

SI de omni pulsuum vitio sermonem instituere his Litteris vellem, infinitum laborem, inutilemque susceperem. Quotus enim quisque morbus ingruit paulo gravior, in quo non aliquid pulsus peccent? aut in quo per anatomen liceat veram huius rei causam ostendere? Satis erit igitur majora quædam pulsuum vitia, eo-que Medici cogitationem, & Anatomici perquisitionem ad se peculiariter trahentia, diligentius attendere, facto initio a maximo omnium: quod mihi quidem videtur in ea pulsuum exilitate, ac debilitate consistere, ut cum amplius non percipiuntur, æger asphyxia teneri dicatur, sive jam esse sine pulsu. Quo Valsalvæ nostri Observatio spectat, ad hunc modum se habens.

2. VIR annos natus quinquaginta, cum multis antea diebus a peripneumonia liber evasisset, rursus in thoracis incidit morbum. Nam præterquam quod de siti, & inani tussi querebatur, in sinistram latus cubare non poterat. Quotiescunque enim hoc tentabat, paulatim se id latus versus convertendo; quo magis convertere se pergebat, eo magis sentiebat, imminere animi defectionem, quam ut vitaret, ad supinum, aut ad oppositum redibat situm. An febricitaret, ex pulsu conicere non licebat, quippe qui minime percipiebatur.

MORTUI pericardium inventum est valde dilatatum, materiaque purulenta, multo diluta sero, oppletum. Cor vestiens membrana valde erat crassefacta. Ex hac ad pericardium duæ solidæ, & firmæ productiones ferebantur, singulæ cylindri forma, crassi, & brevis ligamenti instar, cor valide ad pericardium annectentis. Altera prope auriculam dexteram enata, secundum horizontem in pericardii anterius latus pergebat; altera autem ab ipso cordis mucrone in mucronem pericardii, tensa adeo, ut non posset ille systoles tempore basim

versus accedere, nisi pericardium secum traheret, & quod consequitur, diaphragma.

3. Secundum hanc quidem Valsalvæ animadversionem proclive tibi videbitur huius asphyxiæ causam intelligere, corde videlicet sic alligato, ut in extrudendo sanguinem, vix levissime suo fungi officio posset. Causam quoque assequi te credes, imminuentis animi defectionis ex tentata conversione thoracis in latus sinistram, nimirum quia plurima, quæ pericardium distendebat, materia, tunc huius mucronem gravabat maxime, eo-que resistentias augebat cordi se contracturo, ut nullo jam modo suum exequi valeret munus. Veruntamen esse aliqua fortasse possint, quæ tibi obstant rem ad illum modum intellecturo. Mitto ea, quæ a Valsalva ipso accepisse memini, de vinculo inter pericardium ducto, & cordis latus in eo, cui varius decubitus varium pulsum efficiebat: & quæ de tremore cordis apud Albertinum (1) legeris, si ii concitatus se moverent, in quibus tenui membranæ vinculo laxè cordi alligatum pericardium invenit: & quæ in Sepulchreto (2) de pulsus inæqualitate in viro, cui pericardium mediæ cordis regioni, & quidem adiposæ ejus substantiæ, ut superioribus etiam Litteris dixi, per fibrosos nexus adherescebat. Has enim alligationes omnes fuisse diceres laxiores, quam, ut cordis motum impedire adeo possent, ut fieret asphyxia, præsertim cum ad ejus mucronem non attinerent. Sed quid ad Præcl. Halleri (3) Observationem dices, qui cor cum pericardio carneis fibris ex mucrone adscendentibus connatum vidit sine ullo, quantum novit, hominis incommodo? Certe, si asphyxia laborasset, ignorari non potuisset. Num hanc quoque dices alligationem laxam fuisse, quam alibi (4); de eadem enim videtur loqui; freni instar coercuisse dixit extremum mucronem? Fac tamen fuisset

[1] Comment. de Bonon. Sc. Acad. Tom. I. in Opusc.

[3] Dissert. de Vasis cord. propr. not. ultima.

(2) l. 2. Sect. 1. in Addit. Obs. 32.

(4) ad Boerh. Prælect. § 182. not. m.

se laxam. Num laxa erat in tot illis Observationibus, quæ superiore sunt Epistola (1) commemorata? In illis certe arcte pericardium ipsum non mucroni modo, sed cordi universo adnatum erat: nec tamen ulla est, in qua asphyxia fuerit vel extremo tempore animadversa. Quia etiam cum tres aliæ extent Clarissimorum Virorum Joannis Fantoni (2), Benedicti Gullmanni (3), & ejusdem, quem merito laudabam modo, Alberti Helleri (4), quæ nescio quomodo me fugerint illam Epistolam recensentem; in prima nihil, nisi *cor convulsive motum*, in tertia ne hoc quidem, in secunda palpitatio cordis, inæqualitas pulvis, asthma, aliaque diligenter, sed non asphyxia, memorantur; quamvis sinister cordis ventriculus intus, extraque esset cartilagineæ firmitudinis; & pericardium tamen, in hac carnosum, in prima cartilagineum, *undique cordi valide, arctissime, accurate, & pertinaciter*, ut in tertia quoque, annexum erat. Quid ergo respondendum est? Vide, an hoc forte: Valsalvam præter illam alligationem, invenisse membranam cordis extimam multo crassiorem factam, pericardium autem oppletum serosa materia, & purulenta. Crassitudo enim illius membranæ faciebat fortasse, ne cor satis expandere se posset, & cum paucum propterea admitteret sanguinem, neque modica hujus copia mox in arterias extrusa, nec vi qua extruderet, ipsas dilatare satis valeret, cohibitum scilicet ab alligatione, & præterea a materia illa, ut serosa erat, laxatum, ut purulenta autem, pessime affectum, sive hæc ex pulmonibus in peripneumoniæ declinatione translata huc fuerat, sive peripneumonia habuerat etiam pericardii, & membranæ cordis inflammationem conjunctam: quorum utrum credibilius sit, propter eorum, quæ tunc ægrum afflixerant, & quæ in mortui pulmonibus apparuerint, ignorationem, haud liquet. Verum est quidem, utriusque, aut alterius illarum membranarum inflamma-

tionem exceptam fuisse non semel ab utriusque inter se coalitu secundum Ruy-schii, & Freindii Observationes, superioribus Litteris (5) commemoratas. Sed verum est quoque, serum crassis, & quæ facile concreescere possint, particulis foetum, sæpe intra pericardium exprimi, eorum præsertim, qui laborant peripneumonia, sicuti ad te scripsimus alias (6). Ex ejusmodi autem concretionibus, si tenues, disjectæque cordi adhæreant, posse effici instar pilorum; si constipatæ autem in unum aut plures quasi fascies inter cor, & pericardium ducantur, fieri posse crassa vincula illud ad hoc alligantia, alterum quidem ab Riolano (7) indicatum, utrumque autem per observationes a Weitbrechto (8) confirmatum est. Nam Riolanus hoc tantum scripserat: *si aqua pericardii crassa, & viscida fuerit, ejus crassamentum in pilos convertitur. Unde cor pilosum in quibusdam observatum fuit*. Eo tamen magis inclinatur animus, cum præter pus, & crassam factam membranam cordis, firmitudinem attendo vinculi a Valsalva deprehensi, ut prima hoc potius ratione suspicer, quam altera productum fuisse, nempe coalitu, neque illo arctissimo, qui ad mucronem tantum contigerit.

4. Cæterum si pilosi cordis injecta mentio te forte cupidum sciendi facit, an quidquid de ejus inventis pilis ab Historicis, itemque a Medicis proditum est, censeam ad eundem modum esse explicandum, ad quem paulo ante indicabam; sic habeas velim, dubia mihi, neque unam ob causam, videri pleraque ejus observationis antiquissima exempla. Nam quod in Aristomene Messenio Valerius (9) scripserat ab Atheniensibus repertum esse, id factum Plinius (10) postea tradidit ab Lacedæmoniis, Pausanias autem (11) Aristomenem, non captivum inter crudeles hostium manus, sed liberum, & ab utrisque longe diffusum, cum ad Generum apud Rhodios transisset, *ex morbo obiisse*. Quod vero in exciso

(1) n. 17. 18., & seqq.

(2) Anat. corp. hum. Diff. 11.

(3) Act. N. C. Tom. I. Obs. 4.

(4) Opusc. Pathol. Obs. 49.

(5) n. 18., & 19.

(6) Epist. 20. n. 37.

(7) Anthropogr. l. 3. c. 7.

(8) Comment. Acad. Sc. Imp. Petropol. Tom. 6.

(9) Fact. ac Dict. Memorabil. l. I. c. ult.

(10) Natur. Hist. l. 11. c. 37.

(11) De tota Græcia l. 4.

exciso Leonidæ corde a Xerxe conspectum narrat Plutarchus (1), Aristidem, qui de rebus Persicis scripsit, secutus; a barbaro quidem, & inimico Rege id fieri potuit; sed in viro ad extremum usque fortissime pugnante non satis veri simile est, cor morbidi quidquam habuisse. Idemque a me dici credito, de Lysandro, qui exercitum ducens, sub Haliarti moenibus in pugna cecidit (2). Potuerat sane ab intersectoribus Thebanis, & Atheniensibus, qui ipsum vehementer oderant, mortui corpus discerpi. Sed hoc factum neque Pausanias, neque in Lysandri Vita Plutarchus, qui redditum Lacedæmoniis corpus scripsit, ullo modo indicant. Unus, quod sciam, memorat in Lysandro, & in cane Alexandri Eustathius apud Cælium Rhodiginum (3), ex Græcis addentem in Hermogene quoque Rhetoricæ artis Scriptore. Sed ut canem illum disseccari potuisse fateor; sic rhetorem hunc non facile crediderim, quippe mortuum iis temporibus, quibus hominum corpora disseccare fas non erat, & ob eam in quam ex acerrimo juvenili ingenio diuturnam inciderat mentis hebetudinem (4) omnium potius miseratione, quam ullius hostili odio, & rabie dignum, a qua, ut superiores illi potuerant, credi possit ipse pariter post mortem tractatus. Intelligis, cur in plerisque antiquis exemplis dubitem, verearque, ne homines tanto ea facilius crediderint, quia cum Homerus ut prudentiam significaret, quemadmodum putat Eustathius (5), *densum pilis cor* dicere visus sit, & præterea Nonnus (6) ut Sabinorum audaciam exprimeret, iis *cor densis vestitum pilis* tribuerit; eximiam quandam sive prudentiam, sive calliditatem, sive audaciam existimaverint, sine piloso corde facile esse non potuisse, præsertim quando, ut ad minus vetusta exempla transeam, ejusmodi cor in tribus latronibus, scelere, & audacia nobilibus inventum esse, legerunt apud Muretum (7), Benivenium (8), & Amatium Lusitanum (9). Qui in eo, quem confectum a se di-

cit, cujuscumque fuerint pili non indicat: ut neque Scultetus Noribergensis (10), qui in audacissimo pariter Juvene, in Theatro hoc nostro Anatomico A. 1650. dissecto cor *undequaque pilosum* fuisse scribit: nec denique Lanzonus (11), qui in plebejo, ab se inciso, cor *undique pilis repletum* invenit. Quem tamen cum peripneumonicum fuisse appareat, proclive est conjicere, non pilos, sed viscidas concrectiones habuisse, quæ pericardium, cum a corde removeretur, sequentes, sua tenuitate, & albedine incanos pilos repræsentarent. An vero eidem conjecturæ sit locus in cæteris, qui modo sunt memorati, non facile dixerim: quamvis in latronibus, quippe diu in teterrimo carcere macerari solitis, ut socios indicent, & facinora omnia confiteantur, cachexiam liceat, hincque non paucum, eumque crassum fortasse, & viscidum pericardii humorem suspicari. Nec quia Juvenis in hoc Theatro dissectus, ex accepto vulnere continuo obierat, ideo, quod ad cor, & pericardium attinet, optime, cum viveret, se habuisse existimabis, postquam legeris (12) *per plures annos de ardore cordis esse conquestum*. Quod si præterea animadverteris, neque Antonium Molinettum, neque Petrum de Marchettis, neque Dominicum filium, qui Parenti manus adjutrices præbebat, neque horum omnium Amicum Joannem Rhodium, qui tot hic habitas paulo rariores Observationes collegit, nullam, quod meminere, hujus de qua dico, & cujus aliorum ob injunctum munus, alii ob assiduam in Theatro frequentiam non consciri esse non potuissent, nullam, inquam, hujus fecisse mentionem, ne ibi quidem ubi Antonius, aut Dominicus de pilis postea, & de corde scripserunt; si hæc igitur animadverteris, facile opinaberis, qui primo aspectu visi essent pili, eos accuratius dein examinatos, longe aliud fuisse compertos. Quin ubi ordo, & genus Juvenis illius venit in mentem, quorum utrumque in Theatrum inferri, & publice disseccari prohibe-

(1) in Parallel.

(2) Vid. Pausan. Oper. cit. l. 3. & l. 9.

(3) Lect. Antiq. l. 4. c. 16.

(4) Ibid. l. 21. c. 6.

(5) Ibid. l. 4. cit. c. 16.

(6) apud. Muret. Var. lect. l. 12. c. 10.

(7) Ibid.

(8) De abdit. Morb. &c. Caus. c. 83.

(9) Cent. 6. Curat. Med. 65.

(10) Trichias. admir.

(11) Eph. N. C. Dec. 3. A. 5. Obl. 122.

(12) Trichias. cit.

hibebat; confictum ab aliquo hunc casum, & Sculteto alibi narratum crederem, nisi ex libris meæ hujus Inclytæ Nationis Germanicæ appareret, totum illud biennium, in quod is annus cadit 1650. hic ipsum fuisse, studiorum videlicet causa, quod semper Germani fecerant, nec postea facere, quoad cunctis integrum fuit, intermiserunt. Qui aliter putant, si eos inspicere potuissent libros, vidissent utique servatam eam consuetudinem, ut innumeros, qui minus sunt noti, præteream, a Philippo Jacobo Sachsis, Jacobo Pancratio Brunone, Christiano Mentzelio, Paulo de Sorbait, Jo. Sigismundo Elsholtio, Erasmo Bartholino, Michaelē Lysero, Henrico a Moinichen, Jo. Daniele Majori, Marco Mappo, Gabriele Claudero, Henrico Meibomio, Michaelē Ettmüllero, Jo. Nicolao Pechlino, Georgio Abr. Mercklino, Paulo Hermanno, Luca Schrockio filio, Carolo Raygero, Davide von der Becke, Gothofredo Schulzio, Jo. Fabricio, Jacobo Barnero, Jo. Mauricio Hoffmanno, Jo. Casparo Sparr, Ferdinando Carolo Weinhardt, Vito Riedlino, Francisco Stockamero, Jo. Adamo Limprecht, Jo. Guilermo Pauli, Jo. Georgio Wolckamero, Michaelē Friderico Lochnero, Jo. Sigismundo Henningero, Georgio Dethardingio, & Jo. Adamo Genselio, qui etiam, ut superiorum non pauci, Doctor est hic creatus A. 1702. Satis autem mihi est, ne forte juniorum quenquam invitatus præteream, te ab anno illo 1650. per insequentium annorum seriem ad initia usque sæculi hujus perduxisse, ut facile intelligas, num circa medium sæculi superioris tanta in Italia facta sit rerum mutatio, ut Exteri ad Italos venire medicorum studiorum gratia magis, magisque intermiserint, hac inter cæteras ratione permoti, quod in Italia toto eo sæculo adhuc sequerentur Galeni theorias; quasi vero Thomas Cornelius, Leonardus de Capua, Marcellus Malpighius, Jo. Alphonsus Borellus, Franciscus Reditus, Laurentius Bellinus, Lucas Tozzius, Bernardinus Ramazzinus, & alii apud nostrates, exterosque celeberrimi, aut

Tom. II.

Galenī affectæ fuissent, aut non post medium superioris sæculi sua doctrina, suisque scriptis Italiam ornavissent. Quo etiam tempore neque Carolus Fracassatus, neque Franciscus Spoletum, nec Jo. Baptistam Scaramuccium, nec ipsum denique Pompejum Saccum in Galeni verba jurasse eorum lucubrationes ostendunt, ut Dominici quoque Guglielmini, & Georgii Baglivi; nam utriusque horum jam ante finem illius sæculi quædam prodierant. Et quando me nihil, nisi veri amor, in hunc sermonem deduxit; sine, hoc quoque admoneam, quod pariter ad historiam spectat litterariam ejusdem sæculi, ut sicubi legas, catalogum Professorum Patavinorum ab anno 1611. ad 1694. haberi in Act. Erudit., quæ Lipsiæ eduntur, Tomo I (1) animadvertas, non alios in catalogo illo nominari, nisi qui Artes docebant eo A. 1682., ideoque nomina deesse Galilæi, Santorii, Casserii, Spigelii, Veslingii, Petri de Marchettis, Antonii Molinetti, Prosperi Alpini, Jo. Prævotii, Sertorii Ursati, ut alios, nec paucos, omittam illustres Viros, qui intra illud plus octoginta annorum spatium Gymnasii hujus nostri famam auxerunt. Sed ad Scultetum ut redeam; etsi neque ex ejus, neque ex illorum, quos ante ipsum indicavi, scriptis sat liquet, verine unquam pili, an pilorum similitudo intra pericardium reperta sit; non tamen facile negaverim fieri posse, ut quemadmodum ipse intra Duram cerebri meningem fasciculum reperi capillorum (2), alii autem alios alibi pilos, atque adeo intra dexterum canini cordis (3) ventriculum (an illuc cum sanguine ex purulentis, in quibus erant, partibus investos?) sic, inquam, fieri posse non negaverim, ut aliquis nonnunquam cor revera pilosum aut invenerit, aut inveniat: quod si accadat, summa in examinando, comparandoque cum veris pilis diligentia Observatori commendanda est. Sic autem assensum hac in re sustinuisse, tanto magis gaudebam, cum hæc relegerem; quod Illustris Archiater Senacius (4), ubi agit de pilosi cordis observationibus, ipse quoque

Gg

(1) pag. 375.

(2) Epist. Anat. 20. n. 58.

(3) Act. Erud. Lips. M. Maj. An. 1684. p. 215.

(4) Traité du Cœur l. 4. ch. 9. n. 1. & seq.

que haud aliter sentiendum existimat.

Sed ab longiori, quam initio putaveram, & non una tamen de causa haud inutili, ne dicam mihi necessaria, digressionem ad institutum revertamur.

5. In Valsalvæ schedis nullam aliam, præter eam, quæ proposita est (1), Observationem invenio, quæ ad pulsus attineat peculiariter; cum multæ sint alioquin simul ad hos quidem, sed magis ad alia pertinentes, ut tibi propterea alibi aut describerim, aut sim descripturus. Quapropter huc meas addam, quæ ipsæ erunt non ita multæ: nec mirari debes; nam in IX, quæ huc spectat, Sepulchreti Sectione cum Observationes proferantur quadraginta quinque; primum septem delendæ sunt, quippe repetitæ, ut facile intelliges, VIII cum XXVII; XII cum XLIII; XIII cum XXXIX; XIV cum XLIV; XVI cum XXI; XX cum XXXI; & XXXVIII cum XLI conferendo: ex reliquis autem diserte admonet ipse Bonetus, esse viginti quatuor ad alios titulos tanto magis pertinentes, ut sub ipsis fusiùs exhibitæ sint: itaque de quadraginta quinque redimus ad quatuordecim. Verum, utcumque id est, accipito libenti animo quas dare possum, & primum hanc, quæ & ipsa attinet ad asphyxiam.

6. SENEX jam tres menses, ex quo crus fregerat, in hoc cubabat Nosocomio, levi quadam, sed pertinaci, febre detentus, cum præter expectationem repente animadversum est, sine pulsibus esse hominem, cui ne intermittere quidem consuefcent, & qui nihil pejus, quam soleret, eo ipso tempore se habere asseverabat. Quod ut confirmaret, protinus se erexit, & in lectulo confedit. Tamen, neque ita multo post, reapse est mortuus. CAPUT cum cervicibus, & plerisque visceribus a me diligenter perfectum est, ut studiosæ Juventuti opportuno eo tempore, erat enim sub initium Decembris A. 1730, multa demonstrarem, quæ non sunt hujus loci. Quæ vero præter naturam aut erant, aut videri poterant, huc redeunt. Cum ex vertebrarum tubo, dum ab infimis cervicem vertebrae reliquæ disjungerentur, ni-

hil aquæ prodiiisset; non pauca ex cranii cavo, dum circum secaretur, defluxit. Non pauca etiam fuit in Lateralibus ventriculis. Substantia tamen cerebri non modo non laxa, sed omnium, quæ mihi se obtulerint, fortasse durissima: nec pallida erant sanguifera vasa; imo atro sanguine referta pleraque, Sinus præsertim. In duabus illis arteriis, quæ prope superiorem faciem Callosi corporis inter utrumque hemisphærium ducuntur, aeræ inerant bullæ: & tamen frigida erat tempestas, vix tertius a morte dies, & ne minimum quidem indicium putredinis. Carotidis arteriæ dexteræ, qua e Receptaculo existerat, non parva parietum portio erat crassior facta, & naturæ inter ligamentum, & cartilagineam mediæ, facie tamen intima etiam tum membranea: cujusmodi vitium in aliis quoque majoribus cerebri arteriis jam inchoatum visum est. Extra cranium autem multo gravius erat. Namque in altero colli latere, ad ipsam Carotidis divisionem ossea non modica lamella inter ejus tunicas inerat: ejusdemque truncus totus erat plurimum dilatatus, cum justus esset in Carotide altera latitudinis modus.

Thoracis tamen viscera, & Magna vasa cum perlustrarem, nusquam dilatationes animadverti: quamvis Aorta prope valvulas indicia ostenderet futuri ossis, eaque alibi etiam; quin mediocrem laminam haberet osseam sub intima tunica, qua, Subclavia sinistra emissa, descendere jam incipiebat. Polyposæ autem concretiones obtinebant passim cordis ventriculos, præsertim dexterum, & Magna vasa, in quorum uno fuit quædam earum albida, atque ita compacta, ut distrahenti valde resisteret. Ventris viscera nihil habuerunt vitii, si renem alterum excipias, qui sub ipsa propria tunica cellulam continebat, fabæ mediocris capacem, feri plenam. Ne hoc quidem omitam, ad latera Seminalis carunculæ granula quasi tabacci occurrisse: in pendula autem urethra vix unum fuisse, eumque tenuem ex omnibus a me inventis Canaliculis. Atque ut magis intelligas, me nihil eorum, quæ in hoc corpore ab naturæ consuetudine vel leviter recede-

re viderentur, neglexisse; hoc etiam accipe, ex gyro propemodum toto helicis auricularum, pilos huic homini pependisse longos adeo, ac confertos, ut *μῦσαξ* raro occurrat, qui posset cum iis cirris comparari.

7. Videndum est tibi, velisne brevem hanc asphyxiam ab aqua deducere, intra cranium repente effusa, quæ cum minus cerebro, quippe hic durissimo, nocere posset, cerebellum ita compresserit, ut immutato spirituum in cor influxu, non posset hoc sanguinem nisi debili primum, & insensibili impulsu, mox vero, cum mors videlicet ingruit, nullo prorsus in arterias immittere. Sic etiam relegens Epistolam ad te nostram XIV. (1) videbis, puerum cujus cerebelli partem pus vitiaverat, pulsibus complures dies omnino caruisse. Quod si forte minus tibi placeat hac, quæ nec mihi perplacet, aut ejuscemodi ratione aliam rem explicare, quam ad concretiones istas polyposas referre; plures quidem habebis, quibus auctoribus id facias; sed recte, an secus facias, erit tibi diligenter etiam, atque etiam considerandum. Scilicet me quidem non fugit, potuisse te in Sepulchreto legere Observationes duas asphyxiæ, alteram (2) in Viro per diem integrum, alteram (3) in Virgine per viginti quatuor horas, utramque istiusmodi concretiones in corde repertas describentem; & posse ad eas addi ex aliis antea editis, quamvis in eo Opere prætermisissis, Sebastiani Pissinii (4) unam in nobili Matrona Clara Spada habitam, quæ cum sine pulsibus fuisset *ad quadragesimum diem*, & *ultra*, corpora istius generis in utroque exhibuit cordis ventriculo: quin etiam, ne a Sepulchreto discedamus, cordis Magna vasa concreto sanguine fuisse repleta in Viro *diutius* asphyxia laborante (5), in altero autem, qui ad eundem modum *quatuor ante mortem mensibus* affectus fuerat, *nullam aliam* deprehensam esse asphyxiæ tam diuturnæ causam præter decem, aut duodecim grumos sanguinis crassi, ni-

gri, concreti in Aorta prope cor (6). Verum ne disquiram, num in his omnibus Observationibus nulla præterea fuerit causa, & præsertim in hac ultima, quæ ut non uno in loco Sepulchreti (7) fufus proponitur, a te poterit melius inspicere, aut in illa, quam pertinere ad Virginem dixi, cui fuisse cor multo amplissimum animadvertes; infra (8) erit opportunus admonendi locus, quid faciendum antea sit, quam concretionum polyposarum observationibus sine facili erroris periculo nitamur. Interea vero illius tibi Juvenis veniat in mentem, quem in extrema Epistola XXI (9) sine pulsibus descripsi, corde autem non minus, quam in ea Virgine, amplificato; sed tamen sine ulla sanguinis concretionem. Cujus fibræ cordis cum essent summa laxitate, dubium esse potest, an hæc magis, quam cordis amplitudo, asphyxiam fecerit: quanquam ab utraque conjuncta factam fuisse: non videtur dubitandum. Sic etiam memineris, Epistola XVIII (10) propositam fuisse mulierem corde illam quidem amplificato, sed cujus frequentis asphyxiæ causam satis posse intelligi, non credidimus, nisi addita convulsione. Nam etsi quotiescunque asthmate, ut videbatur, convulsivo prehensa, in Nosocomium ventitabat, pulsus percipi non poterant; credibilis est tamen, in paroxysmis dumtaxat non secus ac haud raro solent hystericæ, quam sexennium illud totum continenter pulsibus caruisse. Qui enim continenter carent, tandiu posse vivere non videntur (etiam Riolanus (11) vel multo diutius vidisse se dicat, sed *cum summa*, quæ hic non erat, *virium imbecillitate*) nisi forte id sit ab arteriis, quas Medici tangere consueverunt, aut exilibus, aut non suo loco positis, aut certa aliqua ratione impeditis: quorum nihil in ea muliere deprehensum est. Exiles autem sunt, quibus in plures divisæ, aut quibus Ulnares crassissimæ obtigerunt non suo loco positæ, cum profundius locantur, ubi per anatomen a Cl.

Gg 2

Tor-

(1) n. 3.

(2) Sect. hac. 9. Obs. 4.

(3) in ipso fine Sect. 8.

(4) Epist. de Polypo Cordis.

(5) Sect. hac. 9. Obs. 45.

(6) Ibid. Obs. 7.

(7) Ex gr. l. 2. S. 3. Obs. 22. §. 2.

(8) n. 30.

(9) n. 49.

(10) n. 34, & 35.

(11) Encheir. Ant. l. 5. c. 46.

Torrès (1) in femina repertæ sunt, quæ, dum viveret, illis carere videbatur, aut cum per radii dorsum feruntur; hac enim ivisse crediderim in Starkmannio (2), cui non solita in fede, verum inter pollicem, indicemque saliebant. Impediri autem non una ratione posse mox indicabitur.

8. Exempla alia illiusmodi naturalis asphyxiæ sive utroque in carpo, sive in alterutro, in Sepulchreto (3) adnotata habes; ut minime opus sit, quæ mihi in exercenda medicina occurrerunt, narrare. Simul habes, qua ratione cavendum sit, ne utrumlibet illius asphyxiæ genus nobis imponat: quanquam secundum non nisi eos fallere Medicos potest, qui, alterutro dumtaxat contrectato carpo, pronunciant, quod Minadom (4) fecisse miror; quanto enim magis terrere videtur pulsus alter, tanto minus alterius omit-tenda exploratio est: & si uterque absit, tentandæ aliæ arteriæ sunt, Temporales videlicet, ac Carotides, & denique etiam, cum licet, quæ ad inguina saliant, Cru- rales; neque enim usque adeo verum est, non minorem, quam harum, evidentiam, & magnitudinem esse Carotidum, quas tamen ob minus a corde intervallum, non me fugit, peculiari esse in re hac at- tentione dignas. Est etiam utrumque asphyxiæ genus aliquando ab impedi- mento adventitio ambaram, aut singularum ar- teriarum, quas in carpis tangere consuevi- mus: nec talia in Sepulchreto (5) desunt exempla. Ad eaque illud pertinet, quod Lancisius (6) indicat, & nos vidimus in Marchione Paulutio. Scilicet designat eundem Generosissimum Virum, cuius de morbo, & dissectione pleraque alias (7) ad te scripsimus: quibus hoc quoque addere pro certo potes, in carpo sinistro pulsus percipi non potuisse. Num vero id ex eo fuerit, quod polyposum corpus ferme im- plebat sinistram arteriam Subclaviam, qua ratione consimilis etiam Observatio, in nobili alio Viro postea habita, explicata

est, an aliunde repeti potuerit; cum ab- sens aneurysma, quod ad curvaturam Aor- tæ erat, ipse non examinaverim, in me- dio relinquo. Memini certe cujusdam Har- veii (8) Observationis, quam in Sepul- chreto non invenio, nempe in quo aneu- rysma deprehensum est in dextra parte ju- guli, prope descensum arteriæ subclaviæ in axillas, ab ipsius arteriæ exesione progna- tum, in illo pulsus ejusdem brachii exilem admodum fuisse, eo quod, inquit, major sanguinis portio, & influxus in tu- morem divertebatur. Unde vero in mul- to breviori morbo, peripneumonia, fa- ctum dicemus, ut ille, de quo est Sectio- nis hujus Observatio XXX haberet pulsus in dextra manu fere abolitos? an unde Ob- servationis auctor ait, Saxonia, quod du- rior, majorque in dextro pulmone esset in- flammatio? Si inde fuit; num propterea fuit, quod ab ejusmodi pulmone proxima dextera comprimeretur arteria Subclavia? At si hoc ponimus; continuo nobis vi- dendum est, cur in paribus, quæ certe non raræ sunt, summi pulmonis alteru- trius inflammationibus non parem pulsus ejusdem lateris abolitionem deprehenda- mus. Omnino autem multo facilius pulmonum ventricam asphyxiæ infantis cau- sam a Spindlero (9) per anatomen dete- ctam fuisse credam, quam a pulmonis sinistri vitio, quod ut ab se prædictum ex pulsu, ita quoque inventum Celebris Pro- fessor olim aiebat, pulsus in sinistro pari- ter carpo humillimum, infirmissimumque esse factum agnoscam.

9. Sed ut has singulorum, aut brachii etiam utriusque sive a natura, sive a mor- bo provenientes asphyxias omittamus, item- que illas, quæ in arteriis omnibus, quas- cunque tangere possunt Medici, circa lethalium morborum finem haud raro etiam ad biduum, aut plures dies occurrunt ni- hil habentes admirationis, quippe cum summa conjunctæ deficientium virium o- mnium dejectione, & sensuum hebetudi- ne; magna certe difficultas est in cæteris illis,

(1) Diff. de Corde inverso.

(2) Eph. N. C. Cent. 10. Obs. 42.

(3) in Schol. ad Obs. 1. Sect. hujus, & ad Obs. 10.

(4) Ibid.

(5) in Schol. ad cit. Obs. 1.

(6) De Aneur. 1. 2. Propos. 38.

(7) Epist. 17. n. 26., & 27.

(8) De mot. cord. Exerc. 1. c. 3.

(9) Vid. Act. Lips. A. 1691. M. Janu.

illis, de quibus supra dictum est, asphyxiis. Ægri enim externis, internisque sensibus satis vigent, loquuntur commode, se de latere in latus convertunt (1), quin prompte se erigunt aliqui (2), & quod noster vidit Ramazzinus (3), juvenis quidam Hebræus, cui ad quatuor dies nullibi arteriæ micabant, adeo robustus erat, & ad motum expeditus, ut etiam ipsa die, qua e vivorum statione decessit, e lectulo surrexit, & suas vestes induerit. Fuerat is quidem eo quatrinduo totus gelidus, nec urinæ quidquam reddiderat. Sed perfrigerationes, & ischuriæ renales erant alioquin illis in ægrotis satis frequentes (4): neutrasque, nisi forte circa asphyxiæ finem, in plerisque historiis adnotatas memini; certe in Cive illo meo, quem in Adversariis (5) commemoravi, perfrigerationes ultima tandem nocte accesserunt, tuncque urinas jam nigrescentes quidem, non suppressas, vidi. Jam pone quam malueris asphyxiæ causam ex iis, quæ solent, & quæ supra (6) memoratæ sunt: quæro, cur cessante arteriarum motu, non continuo, ut in syncope, cessent motus, & functiones partium cæterarum? Dices, quod & ipse agnosco, in asphyxia non modo cor non quiescere; nam & Pissinius (7) in Clara Spada fatetur, manu sinistra thoracis parti admota, subobscurum quendam cordis motum apparuisse; verum ne arterias quidem, majores præsertim, & interiores, sed tantummodo leviter micare. Non tamen perspicue ostendes, qui fiat, ut in tanta motus sanguinis immutatione, ea possint ægri, quæ paulo ante proposita sunt, nec pallor, frigus, hebetudo, loquendi, edendi, & se movendi impotentia in eo, quem vidi ipse, continuo accesserint: imo potentia in nonnullis restet, ut postquam vixerint ad plures dies omnino gelidi, rursus, ut Ramazzinus (8) observavit, excalefiant; quin etiam ut postquam sex dierum spatio pulsu caruerint, optime convalescant, quemadmodum ex Bartholino in Adversariis (9) me-

moravi. Sed hæc tu, & posterius fortasse videritis; mihi necdum hac in re plus liquere, quam ibi (10) scripserim, ingenue fateor. Hic fortasse dices, multo difficilius intelligi posse, quomodo in iis vita servetur, qui sub aquis diutiusmersi, mortuis simillimi educuntur. In asphyxia enim respirationem, & quod consequitur, internam saltem quandam circulationem sanguinis persistere, quæ in illis simul cum respiratione omnino interceptatur, necesse est propterea, quia sine aere alterne pulmonum vasa explicante, ex his nihil sanguinis transire in sinistram cordis ventriculum potest, quo nihil in arterias extrudente, circulatio prorsus nulla est. Quis vero neget, hæc quoque esse intellectu difficilia? Sed tamen ii mortuorum similes jacent: asphyxia autem correpti ea præstare pergunt, quæ diximus, ut valentes homines solent, non modo ut viventes: idque ipsum est, quod potissimum admirabamur. Olim fortasse obscura hac in re luminis aliquid existeret, si mulieris, quæ Latetiæ Parisiorum adhuc forsan vivit (11), cadaver, quæ par est, & qua ibi solet, diligentia perlustrabitur: quanquam illius asphyxia ab ortu usque est, & si cujusmodi sit corporis calore, & colore, & mensuris purgationibus, & valetudine, itemque si proles unicæ maciem, parvitatemque spectemus, paulo minus videbitur esse mirandum, quod nulla usquam arteriæ ullius, ipsiusque cordis pulsatio ne post vehementissimas quidem exercitationes, aut in febrium, quibus sæpe obnoxia est, maximo calore percepta sit.

10. Proxima est Asphyxiæ summa pulsuum exilitas cum debilitate conjuncta, a natura interdum, sæpius a morbo. A natura esse censui in muliere exercitata, & robusta, quam angina vehemens urgebat: itaque ab iis pulsibus minime absteritus sum adolescens, quo minus tantum sanguinis detrahi juberem, quantum morbus flagitabat. Me vero non esse

(1) supra n. 2.

(2) n. 6.

(3) Constat. Ep. A. 1692., & seqq. n. 23.

(4) Ibid. n. 33.

(5) II. Animad. 44.

(6) n. 3. 4. 7.

(7) Vid. supra n. 7.

(8) Constat. cit. n. 33.

(9) Animal. indicata.

(10) Vid. & Animad. 42. 43.

(11) Hist. de l'Acad. R. des Sc. A. 1748.

esse deceptum, servata mulier comprobavit, in qua postea, cum optime valeret, eosdem illos pulsus deprehendi, & ab arteriarum, quæ proxime cuti subsunt, naturali exilitate deduxi. A morbo autem cum hi fuerunt, in aliis aliud accidit, ut invenirem, velut eæ, quæ sequuntur, ex parte monstrabunt historiæ: ex parte, inquam, nam quæ, exempli causa, summam exhibent fibrarum cordis laxitatem, eæ ad te alias aut missæ sunt (1), aut mittentur (2).

11. VIRO annos nato ad quadraginta sub cute, quæ latus alterum occipitis vestit, tumor increverat, quem talpam, & testudinem vocant. Hic cum in abscessum degenerasset, hominem tandem sustulit. Nullæ unquam fuerant de thorace querelæ, nulla difficultas respirationis. Pulsus nec ita frequentes, nec rari, neque intermittentes, neque ulla unquam ratione inæquales, in eo dumtaxat peccaverant, quod essent debiles, & perexiles. Quæ omnia mihi diligenter sciscitanti asseveravit, qui eum sæpissime inviserat, Medicus, cum forte in Gymnasio adesset, dum hominis thorax incideretur, & hujus viscera me perlustrante, ipse quoque spectaret. PULMONES undique cum pleura cohærebant, laxi, & foetidissimi. Cor quoque, & ejus auriculæ, quamvis hæ aliquanto minus, pericardium undique habebant adnatum. Aorta, qua secundum thoracis vertebrae descendebat, intus magna hic illic cujusdam quasi incipientis erosio- nis ostendit indicia, minora autem, sed plura futuræ ossificationis. Nihil præterea vitii in thorace animadversum est. Cætera autem fere omnia, & in his Caput, non tam ob foetorem secare negleximus, quam ob melioris, interea allati, cadaveris incidendi necessitatem, ut Publicam, jam provectam, Anatomen eo anno, qui fuit 1727, absolvere possemus.

12. Nunc cranium quoque ejus vellem hominis introspectisse, si forte proximum tumori, & abscessui cerebellum aliquid haberet labis, ut cum iis conferrem, quæ supra (3) de ejus in asphyxia non tam

compressione indicavi, quam vitio ex pure, quod ab exteriori abscessu per cranii caviem ad ipsum pervenerat, commemoravi, aut cum iis, quæ in alia Epistola (4) de muliere scripsi pulsus humiles, cerebellum autem laxissimum habente: quanquam tibi fortasse causarum satis in thorace ejus, de quo loquimur, Viri inventum videbitur. Sed pulmonis undique cum pleura cohæ- sionem ad rem nihil facere, tot alia cadavera demonstrant, de quibus vel in nostris Epistolis legeris. Ejusdem autem visceris graveolentiam satius fortasse est a sanie deducere illuc extremis diebus ex abscessu per sanguinem convecta, ne quod etiam antea peccabant pulsus, id a pulmone repetere conemur. Denique Aortæ vitium illic fuit, unde arteriæ non proveniunt carpos adeuntes. Restat igitur illa cordis universi ad pericardium adhæsiō, qua factum putes, ut illud intra hoc constrictum minus expandere se posset, quam ad justam sanguinis copiam excipiendam, & quod consequitur, in arterias extrudendam requiritur, præsertim cum alteram alias (5) tibi sim historiam scripturus, in qua post exiles pulsus, & debiles pericardium inveni undique, tametsi non arctissime, cordi annexum, in superiore autem Epistola (6) Peyerum, & Lowerum commemoraverim, qui in iis, quorum cordi pericardium fuit adnatum, pulsus hic *parvum*, ille *debilem*, & *parvum* adnotavere. Sed vicissim oblivisci non decet, Dionisium, Freindium, Fayum, quos ibi (7) pariter laudavi, in ejusmodi casu pulsus vehementem, incitatum, & palpitantem, quæ magna erat, respondentem memorasse. Videtur igitur quidpiam aliud adjiciendum, aut non adjiciendum, ut causa in speciem eadem modo hunc, modo huic oppositum efficiat pulsus. An vero, & quid adjectum fuerit in trium, quos novissime diximus, Doctorum Virorum Observationibus, ex iis poteris conjicere, quæ in ipsarum examine sunt indicata. Non unus quoque apud Illustrem Auctorem Senacium locus est, quem attente perlegens, melius possis de causis oppositorum inter se pulsuum exi-

(1) Epist. 11. n. 13, & Epist. 21. n. 49.

(4) XV. n. 8.

(5) pist. E35. n. 12.

(2) Epist. 30. n. 15.

(6) n. 17., & 18.

(3) n. 7.

(7) n. 18.

existimare, ut ubi (1) in palpitazione indicat, qui fieri possit, ut cum vehementibus, magnisque cordis pulsationibus sæpius quidem pulsationes arteriarum jungantur exiles, nec validæ; nonnunquam tamen & validæ, & magnæ: aut ubi (2), absente etiam palpitazione, docet, cur sint aliquando tum hi, tum illi arteriarum pulsus a pulmonibus repetendi: aut denique ubi (3) omnem de pulsibus doctrinam præclare explicans, quam in singulis pulsuum discriminibus consuluisse non poenitebit, hoc, de quo loquimur discrimen debilitatis, & parvitat (4) non modo ab languidis cordis viribus, aut ab sanguinis inopia, sed etiam ab aucta resistantia arteriarum deducit, propter quam dilatanti cordis vi tanto minus cedant, quanto simul ob eandem resistantiam minus sanguinis possunt admittere (5). Augeri autem resistantiam docet, alias ob nimiam plenitudinem, nullum ferme ulteriori dilatationi locum, ut neque constrictioni, relinquentem; unde est, ut eo in casu a missione sanguinis & major pulsus fiat, & validior; alias autem ob arteriarum tunicas, ab nervis contractas, ut in hysteriis præsertim contingit, cum arterias ad tenuis filamentum modum redactas percipimus, imo & pulsus certis in partibus supprimuntur, unde (6) tunc illæ, reliquis calentibus, frigent. Hinc illud quoque intelligere te posse credo, quomodo asphyxiæ quædam, breves interdum, nonnunquam longæ, & lethales fiant, neque in hysteriis modo, sed & in aliis nonnullis, in quibus nisi forte ab nervis, unde illas repetas, non facile apparet, velut in ea Observatione, quæ ab Starckio (7) proposita est. Verum ad nostras jam redeamus.

13. VIR consistentis ætatis, cujus ars erat cannabam carminare, venit ipse in Bononiense Nosocomium S. Mariæ de Mor-te Vere A. 1705. de dolore querens in hypochondrio dextero: & sane ibi tumor, tangentis manui renitens, in jecinore esse videbatur: pulsus autem minimus erat, infirmissimus, frequentissimus, siquis alius,

quem ad eam usque diem offendissem. Hora, postquam eo venerat, circiter quarta stomachi, ut ipse vocabat, dolore tam acerbo prehensus est, ut ex faciei pallore, ac sudore, pulsibus quasi omnino abolitis, respiratione autem, qualis esse in moribundis solet, jam jam moriturus videretur. Evasis tamen, narravitque, alias quoque consimilibus paroxysmis se fuisse correptum. Pulsus interea ad priorem, quam paulo ante descripsimus, conditionem redierant. Postridie Medicus sanguinem e brachio mitti jussit, & ea dari, & ad hepar apponi, quæ plerumque in hujus tumoribus consueverunt. Paucis post diebus cum is tumor paulatim evanisset, ecce dolor in ipsa cordis regione ægrum corripit, cum spirandi difficultate conjunctus. Sanguis iterum, sed parce mittitur, qui lente, nec multum, concrevit. Inde respiratio minus aliquanto difficilis facta est, pulsus autem vix paucillulo minus malus. Hic proportionem in temporibus quoque eadem erat, qua in carpis, parvitate, & debilitate, vix ut ibi inveniri posset. Manum ad cor admovi: pulsabat frequentia pari, vi tamen mediocri. Eam autem pulsationem etiam multo infra cordis regionem produci, ut Seniorum alicui visum erat, etsi ipse percipere satis non potui; tamen hætenus sensi, ut præter concretiones polyposas, & copiam aquæ in pericardio, quæ eramus antea suspicati, auctæ cordis magnitudinis suspicionem addiderim. Omnino cor laborare videbatur, & Cardiaca, quæ vocant, remedia ipse flagitabat æger. Tandem octava, an nona, ex quo venerat, die, iis, quæ dicta sunt, manentibus, cum excoctum pomum, quippe dejecto jam appetitu, forte comederet, ac transeuntes salutasset, mox repente, pomum adhuc in manu habens mortuus est: quod sane, ut nosti, iis accidere scripsit Hippocrates (*), qui sæpe, & vehementer sine manifesta causa animo liquuntur. C A D A- V E R E exterius hic illic, sed facie Præsertim, livido, Adiposa autem mem-brana

(1) Traité du Cœur l. 2. ch. 11. n. 9.

(4) n. 7.

(5) n. 3.

(6) ch. 9. n. 6.

(*) S. 2. Aph. 41.

(2) l. 3. ch. 8. n. 9.

(3) ch. 7.

(7) Eph. N. C. Dec. 3. A. 10. Obs. 171.

brana flavescente observatis, Thoracem aperuimus, & ad pericardium properavimus. Plurima in hoc fuit aqua, eaque subflava: cor autem ex magnis, quæ viderim, ejusque pinguedine foeda visu. Polyposæ inerant concretiones tres ex flavescente quasi mucosæ, sed non ita molli, compactæ, maxima quidem in auricula dextera, in ventriculis reliquæ, ex iisque altera in Pulmonarem, altera in Magnam arteriam productæ, ut nulla omnino fuerit nostrarum suspicionum, cujus poeniteret. Cæterum sanguinis portio etiam aliqua atra, & in grumos concreta fuit; sed pars major instar aquæ diffuens: quæ dum vasa præsertim dissecaremus Pulmonaria, & magna reliqua, animadvertimus. Antea autem vascula, quæ per pulmonum superficiem ducuntur, atra, neque adeo exilia, quippe sanguine distenta, intuiti eramus, visceris substantia inter illorum areas albicante, si partem superiorem utriusque pulmonis excipias, quæ nigra intus, extraque fuit, prædura insuper, & ex qua dissecta ichor undique defluebat crassiusculus, colore, quem *tabacci* nostrates vocitant. Ventre denique referato, ut quid in hypochondrio dextero dolorem, tumoremque fecisset, cognosceremus; hepatis subdurum, & minimis tum albis, tum ejus, quem modo dicebamus, coloris particulis instar marmoris variegatum ubiqueprehendimus: quod attollentes, etsi pylori, & Duodeni intestini partem, quæ bilis vesiculæ attigua fuerat, flaventem conspeximus; bilis tamen, qua erat vesicula distenta, & dilatata, ipsa atramentum referebat; certe illius tunicas exterius nigrescentes, intus autem jam prorsus nigras factas spectavimus.

14. Fieri potest, ut is tunicarum color minus a bile esset, quam a vesiculæ inflammatione, quæ jam in gangrenam degenerasset: quod si fuit, habes, unde magis intelligas doloris illius causam, qui initio hypochondrium dexterum urgebat: quanquam ab ipsa dilatata vesiculæ distensione dolorem potes repetere, ab eademque dilatatione, quæ fortasse major

tunc fuerat, aut cum flatibus in subjecto intestino conjuncta, tumorem pariter, qui tunc se ostenderat. Quidquid autem vitii fuit in superiore pulmonum parte, antiquum fuisse credes, præsertim si quæ ars hominis fuerit, & quid ex ea in alio (1) viderimus, & adnotaverimus, veniat in mentem. Itaque si polyposas concretiones illas, ut nunc consuevimus, nec injuria, facere, seponas; duo hæc restabunt, plurima in pericardio aqua, & aucta cordis magnitudo, unde pulsus, quales descripti sunt, repetas, & ea, quæ cor per intervalla affligebant, & quod consequitur, respirationem turbabant. Quod ad aquam illam attinet, non tantum in Sepulchreto Observationem XVI. habes Sectionis huc pertinentis, in qua Observatione, etsi alia, & magni quidem momenti, ubi fusius proponitur (2), leges in thorace deprehensa, tamen a pericardio aqua pleno, pulsus formicans deducitur; sed & in Epistola ad te nostra XVI. plura invenies, quæ convenire videantur, ut in Viro (3), cui pulsus debilis, humilisque, fuisse pericardium aqua distentum, ut in Puero, & viro (4), quos Vieussenius secuit, hoc morbo laborantibus pulsus fuisse debilem, parvum, frequentem, denique, ut in dissectionis (5) ab Diemerbroeckio, languidum, probantibus, qui ab ea circumjectæ aquæ copia fibras cordis laxari non dubitant: neque illud ob stare arbitraberis, quod idem Auctor pulsus tunc simul rariorem invenerit, cum ab aqua acri, qualem in Viro, de quo agimus, flavedo indicabat, irritari cor fateretur Diemerbroeckius, unde esse potest pulsus frequentia. Ad illas adde Albertini (6), quas alibi quoque indicavimus, Observationes, pulsus frequentes, ac parvos, quin etiam exiles, celeriores, deficientesque pro minori, majorique in pericardio aquæ copia memorantis. Ponit quidem parvos, & frequentiores, sed eosdem vibratos, & tensores ubi aqua vellicans est. Verum ibi de pericardii hydropo loquitur, qui ex se ipso, & solus infestus. Nos autem eundem habebamus cum ea, quam mox considera-

(1) Epist. 7. n. 13., & 14.

(2) l. 2. S. 1. Obs. 88.

(3) n. 40.

(4) n. 24.

[5] n. 23.

(6) Comment. de Bonon. Sc. Acad. Tom. 1. in Opusc.

bimus, cordis amplificatione conjunctum.

Nec vero te illud perturbet, quod aut in aliis Epistolis, in iisque præsertim, in quibus de Peripneumonia agebamus, longè alios pulsus aliquando cum ea aquæ copia proposuerimus, aut in illa XVI. exiles, infirmosque pulsus inter signa peculiaria hydropis pericardii non receperimus. In illa enim Epistola signa quærebamus, hunc a morbis cæteris perpetuo distinguentia, qualia ejusmodi non esse pulsus, vel ex iis apparet, quæ modo ex Albertino proferebantur. In aliis autem Epistolis non diuturnus, sed brevis hydrops, qui cordis fibras satis laxare, & infirmare non potest, fere nobis proponebatur; cum hic in Viro iis, quos descripsimus, paroxysmis jam antea obnoxio, & eos, quos diximus, pulsus in Nosocomium afferente, non minus, quam cordis aucta moles fuisse videatur longioris temporis.

15. Nec me fugit, cum aucta cordis magnitudine vehementes sæpe, cum videlicet nihil obstat, vibratosque fuisse pulsus, ut in Sene (1), cujus ex Valsalvæ schedis, & in Viro item (2), atque in Anu (3), quorum historias ex meis tibi alias descriptas misi. Verum in neutro priorum pericardium aquam habebat, qua laxarentur cordis fibræ; imo cor Viri crassioribus erat ventriculorum parietibus. Quæ res cum in Anus etiam corde fuerit; non ita mirum est, si hujus interiores fibræ a circumjecta plurima aqua infirmari non potuerint. Contra, in alio Viro (4), a Valsalva observato, ut in multa aqua pericardii cor magnum quidem fuit, sed parietibus, quod adnotaverit, non crassioribus; ita vix pulsus percipiebantur, isque non secus, atque ille de quo institutus hic sermo est, ex improvise obiit. Quid enim potest cor majus, ubi ejus fibræ infirmæ sint, nisi plus sanguinis admittere, quam valeat extrudere? Impleatur itaque necesse est, eoque magis laxetur. Magis autem, magisque laxatum, minus sanguinis, minorique cum vi in arterias ejiciet, unde pulsus parvitas, ac debilitas. Laxitas autem fibrarum cordis, etiam in pericardii aqua non mace-

Tom. II.

rati, tanta aliquando esse potest, ut & cor sensim amplissimum fiat, & nulli denique pulsus percipiantur. Quod in eo accidit Juvene, quem supra (5) quoque commemoravimus, in extrema Epistola descripto XXI. Cujus ego Juvenis, & Viri pariter, de quo hæctenus locutus sum, Observationes spectabam, cum dixi Cl. hujus Gymnasii Professori Homobono Pisoni (6), *me vidisse cordis augmentum cum pulsu exili.*

16. SENI quoque macilento, quem anno secuimus 1743. mense Decembri, pulsus fuerant debiles, & parvi quidem, sed minime intermittentes, cum propter *inarceratam*, ut vocant, enterocelen illatus est in Nosocomium Patavinum. Qui ante hunc morbum sic essent, an potius ob hunc ipsum, cum ea intestinorum inflammatione conjunctum, ut cita mors omnem curationem anteverterit, etsi pro certo scire non potui; tamen quæ in pluribus ejus corporis partibus, & in ipso præsertim corde spectavi, frequentissimæque studiosorum coronæ ostendi, ejusmodi sunt, ut non indigna censeam, quæ tecum communicentur.

CORDIS exteriorem faciem examinantia arteria se obtulit Coronaria sinistra in canalem osseum ab ipsa origine ad tractum plurium digitorum mutata, qua basis magnam partem amplectitur. Sed & rami illius prælongi, quem per anteriorem cordis faciem demittit, pars erat ossea jam facta ad tantum spatium, quantum digiti transversus tres operirent. Itaque via sanguini utrobique patebat non per canalem membraneum, aut quem disjectæ lamellæ osseæ hic illic duriores facerent, sed per tubulum osseum perpetuum, vix nonnullis in locis minus durum, iisque perexiguus, & cum transversa lineola nodorum exilis arundinis comparandis. Tum corde aperto, & polyposis quibusdam concretionibus detractis, etsi aggeres valvularum Magnæ arteriæ duriores multo quam soleant, & pene osseos vidi; nihil tamen ossei aut in ipsis, aut in aliis valvulis, aut in illa arteria prope cor quidem, deprehendi. Sed aliquo a corde intervallo, & ad superiorum arteriarum origines, & deinceps ad divisionem usque in Iliacas erat

H h

Aor-

(1) Epist. 17. n. 6.

(2) Epist. 18. n. 30.

(3) Ibid. n. 28.

(4) Epist. 16. n. 6.

(5) n. 7.

(6) Vid. ejus Spicileg. Curation. S. 4. Obs. 1. in fin.

Aortæ interior facies sæpe inæqualis ob osseas durissimas laminas, quarum plures amplitudine unguem æquarunt digiti pollicis: intimam tamen, quæ eas omnes operiebat, arteriæ tunicam uno tantum in loco læsam offendi, crassiusculo ibi humore se ostendente, de quo, & de ipsa laminarum sede quid in hoc homine, aliisque observaverim, erit alibi opportunior scribendi locus (1). Squamæ autem osseæ neque ad divisionem in Subclaviam, & Carotidem arteriam dexteram, neque in Iliacis defuerunt, neque in Splenica præsertim, in qua crebræ erant ad lienem usque. Intra cranium tamen, itemque in artubus tum superioribus, tum inferioribus nihil ossei in arteriis animadverti, etsi in artubus hæc firmiores erant, durioresque, & fortasse etiam latiores paulo quam soleant: quas dum secaremus, vidi in Cruralibus quod supererat sanguinis, non fluidum quidem, sed nec polyposum. In Lateralibus vero Crassioris meningis Sinibus polyposæ erant concretiones sic satis crassæ. In Cerebri autem ventriculis dextero, sinistroque non deerat aqua, nec in Choroide utriusque plexu hydatides, & in iis quædam majores.

Sed ad Thoracem, & Ventrem ut redeam; in illo cum Asperam arteriam, & primos ejus ramos inciderem, cartilagineas passim osseas factas animadverti, easdemque in illius arteriæ trunco ad eam formam redactas, ut singulæ magis, quam curvam unam, ut solent, lineam, binae trianguli referrent latera, antè ad angulum convenientia: quam ob causam hic adnoto; neque enim osseas fieri in senibus eas, & laryngis cartilagineas, rarum est, quod ex observationibus apparet, quas ex pluribus collegit Auctoribus Cl. Winklerus (2); ut rarum potius sit, exercitissimum, dum viveret, Anatomicum Cassebohmium nunquam, sicut ille narrat, osseas factas vidisse; nos certe utrasque non semel vidimus (3). Venter autem etsi præter inflammata, ut initio dixi, intestina, viscera omnia sana habuit, & in his jecur, & lienem, quorum utrumque mediocri erat

magnitudine; in jecinore tamen hæc fuerunt excipienda. Erat ejus vesicula in transversum locata: & quanquam justa & ipsa erat magnitudine, sinum in jecinore habebat omnino nullum, in quem, ut solet, exciperetur; ut postquam ab eo viscere, id quod nulla vi, nulloque negotio præstiti, fundum illius omnem disjunxeram, vix sedes, ad quam adhæserat, agnosci posset: quæ erat lævis adeo, & uniusmodi, ut si quod forte fuerat vasculum ejusquemodi ab jecinore ad eum pertinens fundum, aut ab hoc ad illud, necesse esset exilitate fuisse incredibili, & quæ omnem fugeret sensum. Et vesicula quidem ita a primordiis usque se habebat. Bilis vero in ea inerat nigricans, & subviscida, mediocri copia, in eaque calculi ad viginti. Quos ut nigros vidi, continuo iis, qui aderant, prædixi, id quod fuit, neque flammam concepturos, nec liquatum iri, sed flammæ admotos, vix crepitus levissimos esse edituros. Mediocri erant, nec adeo varia magnitudine: omnes autem ex pluribus quasi globulis constabant, quorum alii aliis impositi, modica sui parte inter se contingebant. Denique & scrotum inspexi, unde paulo post hominis mortem, me absente, intestinum detractum fuerat, & cum cæteris, ut cadaver diutius duraret, amotum. Testem, qui fuerat herniæ proximus, minorem altero, nec paulo, inveni. Sectus, interiorē substantiam habuit ex fusco rubentem; cum alter colore haberet naturali. Inter hunc tamen, & Vaginalem tunicam modicum aquæ fuit, nec ad alterum ipsius testiculi extremum defuit corpusculum illud exstans, subrotundum, quod & alias (4) animadvertimus, & pro disruptæ hydatidis reliquiis habuimus.

17. Multis ex dissectione hac ad alium, ad quem attinent, locum servatis, hic pauca de ossea illa Coronaria arteria adjiciemus. Laurentius Bellinus (5) vidimus, inquit, lapidem adnatum ramis coronariis majoribus, qua dextrum a sinistro ventriculo dirimunt. Sive cum Pechlino (6) ossis, & tofi

(1) Epist. 27. n. 22.

(2) in calce Dissert. de vasor. corp. hum. Lithif.

(3) Epist. 7. n. 11., & Advers. Anat. I. n. 24.

(4) Epist. 21. n. 19.

(5) De Morb. Pect.

(6) Eph. N. C. Dec. I. A. 9.; & 10. Obs. 31.

& *tofi*, sive *lapidis* naturam in vasorum, & membranarum rigidis indurationibus distinxit, sive lapidis vocabulo omnes accepit, ut paulo inferius de aliarum arteriarum, & Mitralis valvulæ indurationibus a se visis mentionem faciens, & eadem lapidis voce utens; difficile enim est, nunquam in osseas bracteas, sed in lapideas semper concretiones incidisse; eodem res, quantum ad præsens attinet propositum, redit; alibi (1) enim quatenus ea distinctio locum habeat, diligentius videbitur. Ut Bellinus, locuti sunt qui, in Sepulchreti libro I (2) propositam, Observationem scripserunt præceptoris sui Drelincurtii, qui in eodem cadavere, in quo, ut nos, *lienalem arteriam hinc inde protuberantem, atque tophaccam* deprehendit, *arteriam quoque coronariam cordis lapidosam* invenit. Sed Thebesius (3) vidisse se, ait, *ramos majores arteriarum per convexam cordis superficiem ad cuspidem decurrentes, hic illic ex parte osseos*. Denique Cl. Crellius *Observationem* edidit, stipatam Scholiis dignissimis, quæ perlegantur, *de Arteria Coronaria Cordis instar ossis indurata*, eadem videlicet, quæ postea a nobis sic inventa est, sinistra, pariter ab origine, & in suo præterea insigni ramo. Utinam, sicut habemus in Sepulchreti libro II, (4) quæ mala, & quod mortis genus in eo præcesserunt, in quo cordis venæ coronariæ repertæ sunt osseæ, quamvis non sine aliis internarum partium vitiis, ita quæ peculiaria incommoda in iis fuerint, quibus sociæ arteriæ erant osseæ, scire potuissemus; quando Lancisius (5) naturam adiposæ fasciolis texisse has censuit, ut cave-ret, ne quemadmodum aliæ arteriæ non raro, ita hæc in osseam substantiam duratæ a libera distentione, atque elongatione, cum opus esset, prohiberentur. Sed neque Bellinus, neque Drelincurtii Discipuli quidquam de prægressis morbis adscripserunt: Thebesius eam rem *maxime funestam* esse posse credidit, fuisse non dixit: Crellius

ne cadaver quidem reliquum videre potuit senis, in cujus marcido, fracidoque jam corde illam observavit: mihi denique, ut in pauperrimo, qui vix habuit qui paulo ante mortem in Nosocomium inferendum curaret, plura iis, quæ scripsi, cum maxime cuperem, scire non licuit. Tandem, cum hæc relegerem, & quæ interea prodierant, hujus ipsius morbi cordis *Observationes* inspicerem, in Clarissimorum Virorum Scriptis extantes, Senacii primum (6), deinde Planci (7), novissime Halleri (8); primam, & secundam fuisse in viris palpitationi obnoxiiis animadverti. Sed cum in secunda, ut alias (9) retuli, aliæ non deessent evidentes causæ palpitationis; prima potissimum unde hæc fuisset in eo saltem casu ostendebat, quippe aliud nullum indicans vitium, nisi arterias coronarias osseas factas, ramosque similes corallii ramorum efformantes; ut proclive esset intelligere, sive ossei horum aliqui ramuli inter fibras cordis se immitterent, sive exterius subsisterent ipsas complectentes, utrolibet modo easdem aut in systole, aut in diastole cordis irritasse, & sic juxta ea, quæ alibi (10) Auctor docet, palpitationem induxisse. Hallerus autem unam quidem, aut alteram habitam in vetulis mulieribus, quibus aliæ quoque in os degeneraverant, *Observationem* profert; sed quæ, dum eæ viverent, fuissent incommoda, non significat propter eandem, opinor, causam, quæ me quoque de meo Sene plura scire prohibuit. Quod ut antea, nec dissimilem ob causam, mihi accidisse, ægre tuli quod ad pulsus attinebat cujusdam viri, cum sub anni finem 1725. pleraque ejus viscera ad me domum allata, Amicis inspectantibus, dissecarem. Tamen quæ a me tunc audita, & quæ conspecta sint, accipe.

18. VIR annos natus circiter sex, & triginta, statura magna, qui molitoris famulus fuerat, in morbum incidit, qui thoracis hydrops videbatur. Itaque cruribus tumetibus, pulsibus humillimis, gonorrhœa

H h 2 in-

(1) Epist. 25. n. 9., & Epist. 27. n. 20., & seqq.

(3) Disp. de Circul. sangu. in Corde §. 4

(5) De Mot. Cord. Propos. 39.

(7) Epist. de Monstr.

(10) ch. 11. n. 2.

(2) Sect. 12. in Addit. Obs. 8. in fin.

(4) Sect. 1. in Addit. Obs. 31.

(6) Traité du Cœur l. 4. ch. 9. n. 5.

(8) Opusc. Pathol. Obs. 50., & 51.

(9) Epist. 23. n. 9.

insuper laborans virulenta, mortuus est.

IN THORACE non solum, verum etiam in Ventre fuisse aquam, retulerunt ii, qui detraxerant viscera: quin etiam Crassa intestina quibusdam locis fuisse inflammata, & graveolentia, ideoque cum cæteris visceribus non esse missa. Vera dici, gravis odor confirmabat eorum, quæ alata fuerant, ventris quidem maxime, sed non leviter etiam thoracis. Itaque pulmonibus, qui gravi erant pondere, prætermisiss, cor, & vasa, in quibus tunc forte quædam avebam recognoscere, diligentius sum rimatus. Polyposis albidis concretionibus, quales in vena quoque Portarum, & Cava Inferiore fuerunt, ab auricula dextera ablatis, cum in reliquis cordis caveis nihil esset ejusmodi, nihil autem usquam appareret vitii, nisi in valvulis arteriæ Magnæ, idque maximum; hoc attentius intuens, atque examinans sic reperiēbam. Ex omnes valvulæ summo limbo, & huic proxima parte illius faciei, qua respiciunt inter se, in breves, & inæquales extubabant *excrecentias*: quarum pondere prægravatæ, eo adducebantur universæ, ut angustiores inter se relinquerent viam, per quam egredi sanguis posset. Cum autem singulas inspectarem valvulas, dexteram vidi breviorē esse limbo, sive minorem in transversum esse factam; sinistram autem per medium a limbo ad aggerem usque imum disruptam, ab ipsisque rupturæ labris alias protuberare excrecentias. Harum omnium substantia erat laxa ex parte, & flaccida, ut digitis, atque ungibus nullo negotio avelli possent; ex parte durior, ut cum inter digitos comminueres, perciperes, admistas esse particulas quasi ad cartilaginis naturam accedentes. Excrecentiis detractis, restabat valvularum substantia, sed contracta, & deficiens, & id confirmans, quod primo aspectu visum fuerat, id vitium ex erosione quadam extitisse, præsertim cum interna ventriculi facies, qua valvulis erat proxima, ipsa quoque ostenderet aliqua erosionis vestigia. His visis, & frustra in Aorta, cæterisque vasis, & corde iterum universo aliis perquisitis,

quæ præter naturam esse viderentur, & Mitralium valvularum limbis tantummodo hic illic paulo crassioribus, & durioribus animadversis, ad reliqua examinanda transivi. Ventris Partes aliquæ dumtaxat hæc pauca habuerunt, quæ adnotarem. Hepar magnum, nec præter modum tamen, pallidulum fuit, totaque exteriorē facie subfuscum quoddam ostendit reticulum, quo albæ exiguæ maculæ intercipiebantur. Lien interius mollis, exterius quosdam crassos habebat ramos, si oculis crederes, quasi adiposos; sed eorum substantia firmitudine erat tendinea, imo inter ligamenti, & cartilaginis naturam media. Glandulæ ad mesenterii centrum, & ad truncum venæ Portarum amplificatæ. Gonorrhoe memoræ ægre tuli, cum visceribus non licuisse afferri penem. Igitur, quod potui, urethræ initium, & Prostata glandulam, & Seminales Vesiculas perlustravi. Illud sine ulla vitii nota, Seminalem carunculam habebat humilem. Prostata erat parva. In Vesiculis aquosum semen, sed, ut in hydropico, minus id fortasse attendendum.

19. Hæc nostra excrecentiarum in Semilunaribus valvulis Observatio medium quodammodo obtinet locum inter raram illam Lancisii (1), qui excrecentias in iis carneas, & minus raras cæteras, Cowperi præsertim, & Vieussenii, qui, ut superioribus quoque Litteris (2) commemoravimus, osseas, aut lapideas conspexere. Quo magis optandum mihi fuerat, si licuisset, cognoscere, an ei, de quo loquimur, viro pulsus unquam esse consuevissent intermittentes, ut hi in suis observarunt, & inæquales; an, ut Lancisius in suo, ut plurimum æquales (3). Verum, ut dixi, nihil aliud scire potui, nisi humillimos fuisse: quod alioquin satis convenit modicæ illi sanguinis copię, quæ per viam, a valvulis angustiores factam, Magnam subibat arteriam: neque discrepat ab nostris in Anu, & Sene Observationibus, quarum illam in eadem Epistola (4), hanc in XXI (5) proposuimus. Cum enim Semilunares valvulæ utriusque osseæ, in illa quidem limbis essent in non parva tubercula

(1) De Subit. Mort. II. 2. Obs. Phys. Med. 4. §. 3.

(2) n. 9.

(3) Vid. §. 10. Schol. ad cit. Obs.

(4) 24. n. 11.

(5) n. 15.

cula crassescantibus, in hoc vero magis etiam introrsum protuberantibus; utriusque pulsus fuerunt debiles, Anus parvi insuper; neutrius intermittentes.

20. Nunc quando mentio facta est de pulsum intermissione, quæ vel magis quam eorum exilitas, aut debilitas, ad Asphyxiam accedit (quid enim intermissio est aliud, nisi asphyxia brevissima, aut quid asphyxia, nisi intermissio diutissime durans?) non sunt hic sine examine, hujus vitii causæ prætermittendæ, quo tantopere plurimi terrentur Medici, sæpe merito, nec raro tamen præter rationem, veluti cum in ventriculo, aut intestinis subest causa, quæ aut per se evanescere, aut facile a Medico tolli possit. Quo enim modo a flatibus, illa distendentibus, cordis palpitationem fieri interdum, & solvi diximus (1), eodem quoque, aut non ita dissimili pulsum intermissionem effici aliquando, & per se abire in pluribus, qui noti sunt nobis, manifestum est. Alias iisdem illis in visceribus materia est quæ idem faciat, irritando eorum nervos, quibuscum nosti ut consentiant facile nervi cordis. Ea autem materia interdum ejusmodi est, ut nullo negotio inde possit averri. Sic memini, cum febricitanti Virgini mederer, & ad cætera intermissio pulsum accessisset præter rationem; minime absteritum esse me ab eo exhibendo, quod constitueram, medicamento, quo abstergerentur ventriculus, & intestina; imo eo fidentius dedisse: eodemque die & absterfa hæc, & pulsus priori normæ restitutos fuisse. Et tu vel in Sepulchreto (2) legeris, vidisse Ballonium non id modo, sed & alia simul languidi, & parvi pulsus vitia ad eundem modum sublata. *Pro gradibus purgationis*, inquit, *pulsus restituebatur*. Quin etiam longe diuturna aliquando intermissio est, ut qua se *per sexennium* laborasse, scribit Lancisius (3); eademque tamen, si, ut in ipso, *ex hypochondriorum consensu* est; his percuratis, omnino tolli, & perfecte potest. Quod autem de nervis dixi, qui in hypochondriis irritentur, idem profecto de iisdem vel alibi, aliave de cau-

sa ad eundem modum dispositis negandum non est. Fuit id mihi maxime evidens in quodam consultissimo Rei Medicæ apud Bononienses Professore, qui cum forte animadvertisset, sibi pulsum intermittere, ipse autem inde anxius, atque sollicitus, quasi id fortuita ex causa esse non posset, identidem, ut fit, digitos ad carpum ad-moveret, crebriorem semper suo maximo cum mœrore fieri intermissionem sentiebat: idem vero postquam meum, quamvis juvenile, non aspernatus consilium, multo rarius sibi pulsus tentare coepit, eo-que minus suum de his angorem animi augere; multo rarior intermissio facta est, donec ipso tandem neglectu prorsus evanuit. Sed non eos tantum nervos, qui cor adeunt, verum alios etiam, qui arteriis, aut musculis, qui his apponuntur, inserviunt, earum variare motus posse, ex ægro didici, qui cum gravissimi morbi periculum vix evasisset, magna ob adversum nuntium importune delatum mœstitia affectus, eoque majori, quo magis hanc occultare conabatur, mihi nihil tale expectanti pulsus exhibuit primum utroque in carpo, diebus autem insequentibus in sinistro tantum, omni peccantes inæqualitatum genere, ut, cum in dextero essent eodem tempore maxime æquales, perspicuum esset causam ad sinistram dumtaxat Brachialem arteriam attinere, quæ ipsa quoque mox levato mœrore, nervisque ad pristinam dispositionem redeuntibus, ad naturales motus rediit.

21. Cæterum cum pulsum intermissio est non ab impedimento, aut irritamento aliunde profecto, sed a causa, quæ in corde ipso, aut proximo Magnæ arteriæ trunco, aut ad alterutrum innascatur, magni eam facere oportere fatendum est. Potest autem multiplex, ac varia esse, & in primis illa ipsa constitutio valvularum Semilunarium, de qua paulo ante (4) dictum est. Neque enim quod mihi aliter contigerit, idcirco negligo quod aliis contigit. Imo quod in aliis etiam valvulis Gregorius Horstius, majorem dico, & Laurentius Bellinus observarunt, attendo. Ille enim,

(1) Epist. 23. n. 16.

(2) Sect. hac 9. in Schol. ad Obs. 8.

(3) De Subit. Mort. l. 1. c. 19. §. 3.

(4) n. 19.

enim, ut in hac IX. Sepulchreti Sectione habes, & fusius, non in sequente *de Syncope*, sed in præcedente de Palpitatione (1) leges, calculum instar minoris castaneæ nucis adnatum conspexit membranosa substantiæ valvularum dexteri cordis ventriculi; Bellinus autem lapidem genitum in altera valvularum Mitralium: uterque post pulsus intermittentes: quas Observationes in superiore etiam Epistola (2) commemoravi. Horstius tamen; nam Bellinus alias rem fusius se executurum promisit; in pericardio simul humorem putridum, & cor duplo majus invenit. Sed & Cowperus, & Vieussenius, sicut in eadem Epistola (3) indicatum est, præter valvularum osseam, lapideamve duritiem, dilatationem sinistri cordis ventriculi in iis, qui pulsibus fuerant intermittentibus, aut inæqualibus, fere deprehenderunt. Forte autem accidit, ut cum valvulas nos vidimus ita mutatas, non simul invenerimus cavearum cordis amplificationem: itemque ut cum hanc seorsum invenimus, pulsus non fuerint intermittentes, quod Epistola præsertim ostendet XVIII. (4), aut si in uno (5) fuerant, alia simul essent, quæ accusari fortasse possent: nec Valsalvæ (6) aliter videbis accidisse. Quid ergo est? An quæ sejuncta id semper non possunt; eadem conjuncta poterunt semper, aut fere semper intermissionem pulsus efficere? Cum ad hæc dispicienda multo plures requirantur Observationes; satis in præsentia fuerit, quæ semper non respondent, indicavisse.

22. Illam quoque intermittentium pulsuum causam hic (7) in Sepulchreto proferri video, de qua satis, superque superiore Epistola (8) scriptum est, videlicet pericardii ad cor adhæSIONem. Quam certe non semper id facere, his quoque Litteris (9) confirmavimus. Proferuntur hic (10) cordis etiam exulcerationes. Num vero cum his semper sint pulsus intermittentes, proximis Litteris (11) quæremus, non mi-

nus, quam semperne cum iis exulcerationibus animi defectiones jungantur. Nunc vero, his, & cæteris, quæ non ita sæpe accusantur, causis prætermisissis, unam potissimum attendemus, qua nulla sæpius, cum de pulsuum intermissione, & inæqualitate agitur, a Medicis nominari solet, polypum. Nec desunt qui credi velint, hunc notum fuisse Galeno, quippe ejus *conformationem ex multiplicibus pelliculis* describenti in gallo, quasi vero ibi (12) diserte non loqueretur de *cordis tunica, scirrhuso tumore affecta, perinde ac si plures crassæ membrane involuta altera alteri fuissent*. Certe minus improbabilia dicerent, si cum Antipatri morbum esse censuit (13) ab obstructione lævium pulmonis arteriarum ex *crassis, & viscosis humoribus*, aliquid polypi simile animo concepisse affirmarent. Saltem quæ a cordis polypo fieri dicuntur, ab ea, quam conjecerat, causa repetebat Galenus *omnigenam primum in pulsu inæqualitatem*, deinde vero in progressu cordis *palpitationem, & spirandi difficultatem*, denique *repentinum obitum*, aut certe hæc inde repetebat Salius (14) eandem conjecturam secutus, iisque addebat *aliquam hydropis speciem, & leipothymiam*. Cæterum qui in venis polypos non conjectura, sed oculis, manibusque deprehenderit, primus, quantum ad hoc tempus legisse memini, fuisse videtur celeberrimus sua ætate Medicus, civis meus, Helidæus de Paduanis; ut si Schulzius viveret; atque utinam viveret; non sibi amplius pœnitendum credere fortasse posset, quod *ex Italia non satis justerei hujus initia deduxisset*. (15) Helidæum enim, Spigelius (16) scripsit, in cadavere mortui a diuturna quartana reperisse *in corde, venis, omnibusque membris frusta magna, longa, alba, pituitosa*. Nec vero Helidæus vivebat eodem, quo Spigelius floruit, sæculo XVII; hic enim unus est de multis erroribus, quos typographus Pissinii (17) admisit, sed præterito, ut

(1) Obs. 25. § 1.

(2) n. 9., & 13.

(3) n. 9., & 10.

(4) n. 2. 28. 30.

(5) Epist. 21. n. 34.

(6) Vid. Epist. 17. n. 21.

(7) Obs. 15.

(8) n. 17., & seqq.

(9) n. 11.

(10) Obs. 11., & 42.

(11) n. 19., & seqq.

(12) De loc. aff. l. 5. c. 2.

(13) De iisd. l. 4. c. 8. in fin.

(14) De Affect. Partic. c. 21.

[15] Epist. add. ad Goetzii Dissert. de polypos. concret. &c.

[16] De Febre Semit. l. 1. c. 15.

[17] Epist. de polypo Cord.

ut Spigelius recte dixerat, id est XVI; imo Petrus Forestus, qui ante finem obiit ejusdem sæculi XVI in extrema senectute (1), quanto ille antea tempore florere cœpisset, non obscure significavit, cum de ipso ad hunc modum locutus est (2), *Heliæus, medicus insignis, Præceptor meus.* Quem dixissem primum in corde quoque polypum animadvertisse, nisi *frustulum illud nigrioris carnis*, a Benivenio (3) antea inventum, mespili forma in sinistro cordis ventriculo supra arteriam, post dolorem cordis, & defectiones, a plerisque pro polypo acciperetur pariter ac glandulosa, sed nigricantis interim carnis libræ duæ, repertæ postea a Vesalio (4) in eodem ventriculo, instar uteri dilatato, post pulsum miris modis inæqualem, & varium: quanquam Donatus (5) utramque hanc carnem sine ulla dubitatione inter carneas excrescentias retulit, quas describebat, partium cæterarum, non secus ac Schenckius (6) inter carnosas excrescentias ventric. cordis, & Riolanus (7) a polyposis concretionibus insignem glandulam distinxit, quam Poloni cujusdam cor in medio septo habebat, & noster miratur Pasta (8), cum alias nullas reperiat in toto Sepulchreto nigricantis polypi in sinistro quidem ventriculo Observationes, quomodo polypi illi duo Benivenii, & Vesalii in eo ventriculo nigricaverint.

23. Sed illæ duæ sive non fuerint, sive potius fuerint polyposæ concretiones, fuerunt certe, ut alias (9) a nobis ostensum est, tum quæ intra Magnæ arteriæ aneurysma a Medicis deprehensæ sunt A. 1557 instar carniformis materiæ, & circum hanc instar lardi suilli elixati, tum quæ A. 1567 extractæ sunt a Coitero (10) e Sinibus Duræ meningis, & e ventriculis cordis phreneticæ mulieris, alias vero e cerebro eorum, qui suspendio necati fuerant, eæque omnes lumbricis non dissimiles, sed ex alba pituita conflata. Qui

cum Medicos mōnere jam tum cœpisset, ut caverent; videri enim imposuisse ejusdemmodi concretiones iis, qui se intra aut cranium, aut cor vermes deprehendisse, affirmarent; satis mirari non possumus, egregii Viri monita usque adeo fuisse neglecta, aut oblivione obruta, ut ab doctis cæteroquin Scriptoribus ea posteris traderentur, quæ in Sepulchreto; ne vagemur latius; occurrunt. Leges enim, exempli gratia, Vidium juniorem (11) scribentem, se audivisse ab hominibus fide dignis, qui pestiferis febribus interemptos dissecuere, vermes aliquando in ventriculis cordis fuisse genitos. Sed non leges, quæsiuisse ab illis, quo examine usi, vermes a concretionibus vermiformibus distinxissent. Leges, Spigelium (12) in foemina macie confecta quatuor lumbricos teretes spithamæ unius longitudine reperisse, qui in ipsum truncum venæ portæ se insinuaverant, ac toti corpori alimenti aditum obstruxerant. Sed quamvis apud Spigelium ipsum (13) hanc Observationem recognoscas; videbis quidem eam habuisse, non A. 1562, quo necdum erat natus, sed 1601, quo vix tertium & vigesimum fortasse attigerat; qua autem ratione explorans dignoverit, veros esse vermes, non videbis. Miraberis potius, credidisse, illuc ex intestinis per angustia venarum mesaraicarum orificia commeasse, & tandiu ibi perstitisse, ut viam obstruerent alimento. Namque ut vermes alii intestina aliquando; sicuti nos quoque (14) in gallinæ vidimus, sed mortua, perforaverint; quo tamen isti ingenio illa, quæ ipse dicit, orificia selegerint, ac pervaserint, & extra suam naturalem sedem in omnino aliena tandiu vixerint, & toti corpori alimenti aditum, & viam obstruxerint, non apparet. Apparet contra, difficultatem hujusmodi nullam restare, si quatuor ponas fuisse polypos, qui lumbricos referrent, præsertim cum polypi in phthisico-

rum

[1] Vid. Freher. Theatr. Viror. erud. cl. P. 3.

[3] Sepulchr. l. 2. S. 10. Obs. 6.

[5] De Med. Hist. Mirab. l. 5. c. 3.

[7] Anthropogr. l. 3. c. 12.

[9] Epist. 17. n. 2. & 29. & Epist. 4. n. 23.

[11] l. 4. S. 1. Obs. 62. §. 11.

[14] Epist. Anat. 14. n. 44.

[2] l. 1. Obs. Med. 12. in Schol.

[4] Ibid. Sect. hæc 9. Obs. 2.

[6] Obs. Med. l. 2. ubi de Corde.

[8] Epist. de Cord. Polypo n. 14.

[10] Observ. Anat.

[12] l. 2. S. 7. Obs. 163.

[13] De Lumbr. lato c. 5.

rum cadaveribus sæpe occurrant. Quid vero de anguiculo illo dicemus quem in sinistro cordis ventriculo apud Anglos inventum Zacutus (1), & Severinus (2) proposuere? Non aliud sane, quam quod Epistola superiore (3), in eundem obiter incurrentes, significavimus, satis esse descriptionem legisse, ut polyposam fuisse concretionem, intelligamus. Itaque etiam Severinus (4), etsi de eo anguiculo alia primum agitavit, & in his quidpiam, quod alicui ad explicandam polyporum generationem vel nostra hac ætate venit in mentem, vegetabilium potius generis, quam animalium fuisse; tamen recte eo tandem rediit, ut censeret, ad concrectiones, quas & ipse viderat, spectare, quas nunc polyposas vocitamus. Quem si Riolanus non legisset, aut si ipse quoque eas concrectiones non conspexisset; minus aliquanto mirarer, in Encheiridio (5) hæc scripsisse: *Vermes etiam in corde generantur..... Memorabilis est historia Angli ejusdam, cui cor erosum fuit a verme: historiam leges apud Aurelium Severinum.* Denique, cum de verme alio, cimicis forma, de quo idem Zacutus scripserat, proximis Litteris (6) jam dixerimus; videbis, sub eadem Observatione, a Boneto alibi (7) repetita, adscriptam alteram (8) vermium duorum, quos in atro, & grumoso sanguine, cordis ventriculos occupante, ostendit iis, qui aderant, Vir alioquin doctus, albo colore ambos, dimidium digiti longos, non modo proboscide, sed & auribus, oculisque instructos, credo quibus in eo tenebricosissimo loco, nisi tunc forte vitali credebatur flammula collustratus, uterentur. Ambo tamen erant mortui. Verum nunquam vixerant, ut opinor; sed filamenta erant polyposa altero extremo quasi in proboscidem gracilescentia, & particulis atrii sanguinis, ut fit, inhaerentibus, aures, oculosque mentientia. At enim adhuc erat, inquis, *vivus* is vermis, quem in pericardio hominis Florentini, subita morte

extincti, Medici repererunt. Quis hoc ait? Petrus Sphererius (9). Sed aderatne ipse? Non videtur. An is, qui narravit? Ne id quidem. Bononiæ degebam, cum rumor forte sparsus est, nonnullis equis Nobilis Viri, qui repente mortui conciderant, dissectis, lacertas multipedes in eorum cordibus fuisse deprehensas. Ridebant docti. Semidocti tamen non deerant, quorum partim id fieri posse contenderent, partim adderent, & rumori affingerent, lacertas illas non sine motu, & vita fuisse inventas. Ibi Valsalva, quid disputatione opus est? inquit. Lacertas istas inspiciamus. Mortuo igitur mox equo alio in eodem stabulo ad eundem modum, inspeximus: nec longo examine opus fuit, ut nihil aliud esse, quam polyposas concrectiones, perspicere-mus, quæ exteriorum lacertarum formam quadantenus imitabantur. Utrum existimas tandem, lumbricos in sanguiferis vasis, & corde inveniri fato quodam his temporibus desitos esse? an si Coiteri monita ex Majorum animo non excidissent; non sæpius illos, quam posteros, lumbricos in ejusmodi locis fuisse inventuros? Sed ne forte suspiceris, a me de industria esse factum, ut ab iis, quæ in Sepulchreto sunt, Observationibus non recederem sive hic, sive, ubi de vermibus pericardii agebam (10); præcipuas hic attingam ex iis, quæ aut non relatæ in illud sunt, aut referri non potuerunt: sic autem attingam, ut plane intelligas, me non modo non oblitum esse eorum: quæ ibi ingenue fassus sum, non contendere a me, quod in canibus sæpius vidi, id esse in hominibus nunquam posse, verum insuper non repugnaturum tibi, si forte nonnunquam fuisse, credas. Fuisse enim potuit, neque uno modo. Primum enim si ea legeris, quæ a me, & ab aliis conspecta scripsi (11), in canibus, & quibusdam aliis animantibus non unum esse locum, in quo rubelli, & acicularum tenuitate innascentur vermiculi, undeque exi-

[1] [2] Sepulchr. 1. 2. S. 4. Obs. 6. §. 1. & 2.

[4] in Schol. ad cit. Obs. [5] l. 3. c. 8.

[8] in Schol. [9] Obs. cit. §. 1.

[11] Epist. Anat. 9. n. 44. & seqq.

[3] n. 15.

[6] n. 15. [7] l. 2, S. 11. Obs. 3. §. 2.

[10] Epist. 23. n. 15.

exitum tentent, præcipue autem in vasa sanguifera; non valde miraberis, Thomam Cornelium (1) in sturno convulsio- nibus vexato cordis basim teretium quo- rumdam vermiculorum amplexu circumpli- catam invenisse, multoque minus, nobi- lem Chirurgum Lapeyronie (2) non uno in cane inter cordis basim, & pericar- dium, nec semel in ventriculis ipsis ver- mium glomeres vidisse. Quorum si neu- trum similitudine aliqua deceptum credis; minus deceptum existimabis Lochnerum (3), qui mire se moventes, reptantesque vermiculos ab se deprehensos affirmat, & rubicundulos quidem, atque, ut satis exem- plo indicat (4), crassitie, & longitudi- ne aciculam æquantes, eosque in thalamo sinistro cordis Virgunculæ, cujus bime- stres cruciatus, rossonisque sensum circa præcordia describit, cum tremore, & pal- pitatione cordis, pulsus intermissione, defectionibus animi, sudore frigido, & convulsivis motibus conjunctos. Optan- dum quidem fuerat, ut priusquam eorum vermiculorum nidum in corde fuisse pro- nunciaret, viscere ob suas alternas con- strictiones, easque, cum irritantur, vehe- mentiores, minus idoneo ad vermiculo- rum nidificationem moramque bime- stre; optandum, inquam, fuerat, ut substantiæ cordis erosiones, & indurationes illas quæssivisset, a nobis in ejusmodi nidis animadversas, ne forte in tunicis vasis alicu- jus fuissent non plurimum diffusi, ut faci- le cor posset in consensum trahi, & a vermiculis tunc demum adiri, cum in morte, aut mox post mortem quoquover- sus e nidis aufugiunt vermes, quemadmo- dum a Vallisnerio (5) adnotatum est. Quod in canibus quoque, aliisque anima- libus tunc arbitror accidisse, multoque magis ubi non de vermiculis, sed de te- retibus agitur intestinorum, ventriculique lumbricis, revera aliquando intra pericar- dium repertis. Neque enim per sanguife- ra vasa, in quorum hi quidem tunicis haud nidulantur, sed per brevem, expedi-

Tom. II.

tamque œsophagi viam, quem non aliter ac intestina, nec rarissime, perforant, se in proximum possunt pericardium con- jicere. Qua ratione, & eo, quo dixi, tempore huc pervenisse crediderim, il- lum Baglivi lumbricum, quem comme- morat Clericus (6), itemque alterum, quem Cl. Hæhnius (7), cum a corde, cui affixus erat, abstraheret, statim, ait, digitis suis se circumcinxisse, anguis ad in- star. Hic enim lumbricus in viro fuit, cujus, dum viveret, nulla, quæ ad cor at- tineant, proponuntur incommoda; pri- mus autem in eo, qui cum doloribus ventriculi alia pertulerat mala, ad cor quidem, sed facile in consensum a ven- triculo tractum, spectantia. Dubitationes igitur, & conjecturas intelligis meas, quas non ante abjiciam, quam plures, nec si- ne accuratissimo, quod sæpius desidero, examine, habitæ Observationes proferan- tur, quæ me illuc adducant tandem, ut quod fieri posse, & potuisse non inficior, factum esse libens agnoscam. Vides simul, ubi dignus Auctor est, cui credatur, & ab se visos aut vermiculos, aut lumbricos viventes scribit, a me fidem, ut par est, adhiberi. Veruntamen quot denique ejusmodi extant Observationes? nam qua- rum memineram in præsentia, earum nul- lam hic a me prætermissem, aliquam et- iam non viventis lumbrici admissam pu- to. At enim Verneyus, inquit, observasse scribitur (8) lumbricum, ter- restrium similem, & hunc viventem, intra Sinum Longitudinalem pueri, quem assiduus, vehemensque dolor vexaverat ad nasi radicem, & post trimestrem lentam febrem, magnæ demum convulsiones su- stulerant. Mihi vero hunc ipsum casum legenti in Historia Regiæ Scientiarum Academiæ (9), & verba singula perpen- denti Verneyus visus est potius rem sibi narratam, quam observatam retulisse; ut nonnulla mihi suspicio sit, qui narrave- rit, ne ipsum quidem rem vidisse, sed cum ab iis, qui viderant, audivisset, for- tasse

I i

(1) Progymn. Phys. 6.

(2) apud Senac. Traité du Cœur l. 4. ch. 9. n. 6.

(3) Eph. N.C. Cent. 8. Obs. 1.

(4) Vid. earund. Dec. 2. A. 6. Append. n. 1. Obs. 13.

(5) Ris. alla Lettera di Monsign. d'Adria.

(6) Hist. Lat. Lumbr. c. 13., ubi de Vermib. Cord.

(7) Act. N. C. Tom. 7. Obs. 14.

(8) Vid. apud Palsin Anat. du corps hum. P. 2. ch. 3.

(9) A. 1700. Obs. Anat. 10.

tasse a Sinu, ut sit, ad Sinum, a Frontali videlicet (1) ad Longitudinalem transtulisse. Itaque non agitur hic, ut vides, an Verneyo credamus; ut neque an Thomæ Cornelio (2), quando puellam memorans, in qua post molestos circum præcordia dolores, & frequentem epilepsiam, nulla alia interitus apparuit causa, nisi quod *vermes lumbricis similes cordis vasa exedissent*, puellam quidem novisse se scribit; vermes hos vidisse non scribit, ubi vermiculos in illo sturno, in glandulis, canis oesophago adnatis, in aliisque aliorum, quæ ibidem nominat, animalium partibus, semper diserte ab se conspectos fuisse ait, & ab se pariter visos *in cerebro etiam, & corde vermes multiformes, & interdum non minus copia, quam magnitudine mirandos*. Quæ verba tamen hos indicant vermiformes potius fuisse polypos, ut in puella quoque illa fuisse conjiciebat Vallisnerius (3), fibras vermiformes ex albida, viscidaque materia, cordis ulceri adhærentes. Sed quæ nobis venia danda non esset, si res ejusmodi hoc tempore pro vermibus facile acciperemus, ei & Viro, & tempori danda est, quo Coiteri monita aut neutiquam, aut negligenter adeo a plerisque Doctis etiam Medicis legerentur, ut illas ipsas concretiones, quas lumbricis similes, sed reapse ex pituita, ut ipse vocabat, factas fuisse docuerat, inter exempla numerarent verorum lumbricorum, qui in corde, & cerebro deprehensi essent. Fortasse non crederes, nisi ipsa verba producerem, quæ inter suorum vermium, quos pro verissimis habebat, enumerationem sic interposuit Cornelius: *Ejusdem pariter generis vermes a se quandoque observatos scribit Volcherus Coiter non in corde tantum, sed in cerebro quoque eorum, qui suspendio mulctati periere*. Nihil verius poterat dici, si quod de suis Volcherus, idem de suorum quibusdam Cornelius censuisset.

24. Sed jam tandem a prolixo, nec frustra tamen prolixo, de vermibus fal-

sis, verisque sermone ad illam, quæ in hunc adduxit, nempe ad susceptam polyporum concretionum historiam revertamur. Quam, ne quis amplius suspicetur cordis polypum esse morbum novum, & ab novo ætate hac nostra vivendi genere fortasse repetendum, ab Helidæi tempore inchoatam (4) ad Coiterum perduxeramus. Hujus Anatomici observationes, aliæ annis proximis excepere eorum, qui in corde polypos, vasivæ spectarunt, ut Jo. Baptistæ Canani, Gulielmi Ballonii, Thomæ Erasti. Primus enim A. 1574. *pinguedinem ad magnæ candelæ sebaceæ formam* in sinistro cordis ventriculo invenit Ostiarii Serenissimi Ducis Ferrariensis subita morte extincti, ut ex Boschio, illius discipulo, in Sepulchretum Anatomicum (5) relatum est. Quam observationem si cum ea, quæ proxime præcedit (6), conferas, utramque eandem esse conjicies, ab iis, ex quibus describitur per incuriam *Ostiarii* vocabulo omisso, ut quod in eo fuit, in Duce fuisse videatur. Id melius cognosces, eam, quæ indicatur, quartam Boschii Lectionem inspiciens pag. non 438, neque enim paginas 76. universæ excedunt, sed 38: nec miraberis, quod Cananum & ibi, & quotiescumque ipsum nominat; sæpe autem nominat; titulo ornet *Multum Rev.* Ex quo enim Julii III. Pontificis Maximi Archiater fuerat, videtur Clerici vestem, & fortasse etiam plus quam vestem retinuisse, quando Fioravanti (7) anno scribens ab ejus Pontificis obitu decimo quinto, cum hunc Cananum, etiam tum viventem, laudaret præ cæteris in oculorum anatome, sic appellabat *il Rev. Monsig. Canan Ferrarese*. Fuisse autem Julii Archiatrum didici ex Viro Doctissimo, Humanissimoque Thyrso Pagliarino J. C., & Canonico Ferrariensi, qui & Canani longe rarissimum donavit Opusculum (8), confirmante quod is ad me scripsit Prospero Mandosio (9), qui præterea nobile Canani Genus, & germanum ejus fratrem Julium S. R. E. Cardinalem commemorat. Quæ,

(1) Vid. Epist. I. n. 8., & 9.

(2) Progymn. 6. cit.

(3) Risp. cit.

(4) n. 22.

(5) l. 2. S. 11. Obs. 5. §. 5.

(6) Ibid. §. 4.

(7) Cirurgia l. 2. c. 16.

(8) Muscul. hum. corp. pict. dissect.

(9) Oeogr. Pontif. Archiatr.

Quæ, atque alia ad Canani vitam, & Opusculum attinentia, opportuniorem fortasse habeo explicandi locum. Nunc satis sit hæc tibi sic in transitu indicasse, ut me scias, quod de hoc Anatomico, exclusus angustiis temporis, invenire non potui, cum illud post scriptum adderem Epistolæ Anatom. XV (1), mox ita invenisse, ut ad ipsius tunc a me susceptam defensionem pondus maximum accesserit: quanquam nullam fore in posterum causam spero eandem persequendi. Gulielmus autem Balonius; ut pergam dicere de Observationibus polyporum; in Constitutione Autumnali A. 1575. (2) quendam memorat, in quo *veluti caruncula* repertæ sunt, *eæque oblongæ*, in orificiis vasorum a corde ad pulmones pertinentium. Denique Thomas Erastus, quemadmodum habes in Sepulchreto (3), in libro edito A. 1580. concretionem descripsit *flavescentem instar medullæ*, quæ in ossibus boum coctis invenitur, deprehensam in duorum cordibus, quorum alteri cum febre, & pleuritide, alteri sine febre pulsus maxime fuerat inæqualis. Non est opus ut singulos memorem, qui deinceps has concreciones in corde, & annexis vasis reperientes, alii cum medulla pariter, alii cum pinguedine, alii cum ipsa carne compararunt. Neque enim vel ex superioribus omnes, quos poteram, nominavi: quamvis Smetius (4) A. 1576. in Principe Viro, cujus pulsus fuerant inæquales, inordinati, intermittentes, præter concreciones in ventriculis cordis earum similes, quas descripsit Erastus, ipsas insuper *appendicibus aliquot præditas* adnotaverit: quas certe longissimas conspexit Nereus (5) in peripneumonica, quippe quæ ex dextero cordis ventriculo carnosæ, albidæ, flaccidæ Cavam venam subeuntes, *propagabantur usque ad caput, & os sacrum*. Per alterum autem ejusdem ventriculi orificium Guarinonius (6) sæpe vidit pituitam crassam; sic enim illas vocabat; in Pulmonarem arteriam ita se producere,

ut initio tracto simul educeret ex cunctis arteriæ ramis omnem eam pituitam *ab illis in formam eorum redactam*, ut arbor videretur. Sed ejusmodi quasi arboris delineationem primus omnium, quantum recordari nunc possum, edidit postea Casparus Bauhinus (7), simulque polypi tum dexteri, tam sinistri cordis ventriculi (8) cum polyposis, quæ in ventriculi utriusque substantiam insertæ fuerant, radicibus, & sinistri polypi in arteriam Magnam, Subclavas, Carotides, & Vertebrales propagatione. Quæ omnia etsi materiæ *adiposæ* nomine, qualem in hydropicis, & phthisicis sæpius observaverat, comprehendit; tamen in puella quadam (9) præter materiam *pinguedini similem* in ventriculo dextero, in annexa auricula prætumida materiam quandam albam, *membranosam*, crassam, oblongam a se visam commemoravit. Nec vero circa ea tempora, & deinceps donec Tulpus (10) A. 1641. suam cordis polypi Figuram, & descriptionem proposuit, defuerunt alii, qui ab se quoque visum memorarent: ex quibus unum satis est nominare, cujus libri in manibus erant omnium, Riolanum. Hic enim quæ in Sepulchreto [11] extant de *frustulis carneis, pugni magnitudine, invicem conglobatis* ab eo deprehensis *intra ventriculum dextrum ad orificium venæ Cavae in quibusdam repentina, ac inopinata morte suffocatis*, & nominatim in Episcopo Malleacensi, eadem ipse jam ediderat anno saltem 1626. in Antropographiæ capite ibidem indicato; ad quæ alia addidit postea, ut in postrema ejusdem Operis editione legimus, quæ ad A. attinet 1649. Quin etiam ipsum *polypi* nomen, quo deprehensam a Tulpio concretionem, qui aderant Medici uno ore appellarunt, indicatum videtur, ut animadverterent Viri Docti, a Fabricii Bartoleti libris, editis A. 1633., in quibus cum de visis a se ipso concretionibus verba faceret; *polypodis* vocabulo usus fuerat.

25. Etsi vero a tot Medicis, & ab aliis;

I i 2

ne-

(1) n. 66.

(2) Epid. l. 2.

(3) Sect. hac 9. Obs. 3.

(4) Sepulchr. l. 3. S. 21. Obs. 3. §. 24.

(5) apud Schenck. Obs. Med. l. 2., ubi de Cord. Excresc.

(6) Sepulchr. l. 2. S. 1. Obs. 14., & l. 4. S. 1. Obs. 14.

(7) Tab. 9. Fig. 2. in Append. ad Tab. Theatri Anat.

(8) Ibid. Fig. 1.

(9) Sepulchr. l. 2. S. 8. Obs. 14. §. 2.

[10] Obs. Med. l. 1. c. 27.

[11] l. 2. S. 11. Obs. 5. §. 2.

neque enim singulos nominare institui, sed summa dumtaxat capita, & tempora attingendo, Observationes plerasque notissimas in seriem digerere, sicque aliquam tibi Polypi historiam adumbrare; et si, inquam, a tot Medicis visus ille fuerat, & pro graviorum morborum, atque adeo ipsius mortis causa habitus; nemo tamen ante A. 1654. peculiarem de eo tractationem vulgavit, quo tandem anno suam *de Polypo Cordis* Epistolam emisit Sebastianus Pissinius Lucensis Medicus, qua propriis, & quorundam tum Veterum, tum Recentiorum Observationibus propositis, aut indicatis, polypi quidem *nomen novum*, sed *rem novam non esse*, fassus, signa ejus afferre, & nonnulla de eo theoretica, & practica problemata solvere conatus est.

Hunc erat excepturus Michael Kirstenius, is cujus Observationem, & Figuras polypi cordis edidit Thomas Bartholinus (1). Namque ut A. 1657. ad hunc scribebat Segerus (2), illi erat in animo *adornare Dissertationem de affectibus Cordis*, qua mente plures hujus polypos observaverat, & delineatos Segero ostenderat, a quibus catarrhos suffocativos ideo oriri inprimis credebat, quia omnes illi, in quibus polypos hos observaverat, catarrho hocce extincti fuerant, cursum videlicet sanguinis ejusmodi concrementis inhibentibus ac plane sistentibus. Quæ Dissertatio num prodierit ignoro: certe qui eam viderit, legisse non memini. Suam interim *de Polypo Cordis* inscriptam A. 1666. emisit Malpighius, illius materiam, structuramque rimatus. Quæ Dissertatio, non secus ac pleraque præcipua, quæ post illam, de cordis, & vasorum polypis a tot aliis edita sunt, cum sit tibi longe notissima, hanc nostram historiam polypi adumbrationem ulterius non producemus: sed ad ea continuo transibimus, quorum causa illam præmittere non inutile existimavimus.

26. Quod ergo ad polypi materiam attinet, qui hanc cum adipe, aut carne, aut membrana, aut pituita compararunt, minime illi arguendi sunt, cum similitudinem dumtaxat spectaverint, quæ aliquando oculorum judicio tanta est, ut aqua aquæ

similior non videatur. Qui vero non similem modo, sed eandem prorsus esse putarunt, hi nullo, aut levi examine contenti, rei specie decepti sunt. Sic qui adiposi esse generis, adeo crediderunt (3), ut mirarentur, quomodo vel in eo loco ita concrecere potuisset, cujus calorem loci, docente Galeno, *vix digitus, vivo existente animali, sufferre posset*, perfacile ignis experimentum videntur neglexisse. Mirum autem est, cum pinguedinem esse crederent, aut de ista Galeni doctrina, aut de illa concretionem non dubitasse, vivo ne homine, an frigido jam facto cadavere potius accidisset: quanquam magis mirum est, multo recentiori tempore non defuisse qui polypi materiam ab ipsa cordis pinguedine, haud scio quomodo a superficie ad interiora traducentes, derivaverint. Sed qui polypos carnem, membranamve esse censuerunt, si revera semper decepti non sunt, sed eorum nonnunquam fibras cum fibris cordis continuari, & vera per ipsos sanguifera vascula produci conspexerunt, quorum mihi neutrum in polypis prope innumeris spectare adhuc contigit; non illi tunc polypos, de quibus hic agimus, sed cordis *excrecentias* viderunt. Verum aliud est polyporum quasi radículas in cordis minimas foveolas, & foraminula se inferere, vasorum autem per se, aut intra se repentium quandam interdum similitudinem ostendere; aliud continuari fibras ipsas, & certis, ac peculiaribus tunicis instructa vasa sub oculos, & scalpellum cadere hos polypos incidentium. Certe Valsalva ut olim inclinabat in hanc sententiam, ita sibi pluscula per quendam polypum videre vascula visus est, quæ & diligenter delineaverat; sed ex similium polyporum examine fallaciam sensit, & quæ antea delineaverat, postea delevit. Tandem qui polypos pituitam esse dixerunt, si aliud hoc nomine, quam materiam, ex qua crusta fit, concreto sanguini insidens, significarunt, non ita certe probandi sunt, ut qui illam ipsam materiam intellexerunt. Quam enim aliam hoc tempore nisi illam materiam polypi præcipuam, & peculiarem esse censemus?

aut

(1) Cent. 3. Hist. Anat. 17.

(2) Th. Bartholin. Cent. 2. Epist. Medic. 86.

(3) Vid. Boschii Lect. 4., & Bartholin. Cent. 1. Epist. Med. 2.

aut quod discrimen inter eam crustam, & polyposam concretionem a Malpighio, & Willisio adnotatum fuisse, aut revera esse, tum hos legendo, tum illas diligenter, earumque structuram examinando, comparandoque, invenire potuit Vir Cl. Andreas Pasta (1)? Illam autem materiam fuisse Veterum pituitam, inter cæteros præclare ostendit Eximius Medicus, eorumque doctrinæ peritissimus Salius (2). Videmus, inquit, non solum utramque bilem cum sanguine e vena ejectam concreescere, sed etiam pituitam ipsam, quæ adeo in sanguinis superficie nonnunquam concreescit, ut vix gladio incidi queat, nisi que hæc, & limosa pars sanguinis ei admisceatur, licet concreseat sanguis, quomodocunque e vena ejectus, non tamen ita cito concreescit, nec ita dure coalescit, sicuti ei contigit, quando copiose ei admisti sunt & humores melancholici, & pituitosi. Quæ tibi volui omnia verba describere, ut cum iis conferre possis, quæ Vir Experientissimus scripsit Jo. Ludovicus Petitus in Commentario altero (3) de modo hæmorrhagias sistendi, ubi sanguinis partem rubram eo laxius concreescere animadvertit, quo minus de alba admissum habet, & contra; ut crusta propterea durissima sit, quod ex alba tantum parte coalescat. Sed illud præterea vel in cadaveribus ab eodem animadversum videbis, sanguinem, qui in corde, & vasis omnibus tum venosis, tum arteriosis ita concrevit, ut pars alba sit a rubra distincta, inferiorem quidem partem rubram habere, superiorem autem albam, modo cadaver frigidum factum sit in situ horizontali, sicuti plerumque contingit.

27. Verum etsi hæc de polyporum materia, & structura adeo illius simili, quæ in crusta sanguinis observatur, & de crustæ in superiore parte quiescentis, & frigefacti sanguinis quotidie propemodum visa efformatione, etsi hæc, inquam, ut erant notissima, ita injicere Medicis dubitationem debebant, num polypi diu ante mortem, an potius post mortem coalescerent, præsertim ex quo, modo memoratam, lege-

rant, a Petito in cadaveribus habitam, Observationem; tamen nisi existeret, crescente in dies nimia ista de præexistente polypo persuasione, nisi, inquam, existeretis, quem paulo ante laudavimus, Andreas Pasta, qui tollere contra

Est oculos ausus, primusque obsistere contra (4);

equidem qui, aut quando finis apud plerisque effuturus fuisset, haud satis scio. Primus autem dixi, quia Kerckringius (5) magis universarum sanguinis partium, quam albarum potissimum concretionem, id est polypum, impugnavit, aut si hunc impugnavit, tam molli brachio id fecit, ut cum multo firmior Malpighii (*) defensio videretur, & si nihil aliud, quam Kerckringii objectionem attendas, etiam esset; magis magisque ex quo prodierat utraque, proferre, homines plerique pergerent observationes polyporum, unde prægressi & morbi, & obitus explicarentur. Fuerat aliquis infirma, & sæpe etiam ægra valetudine quindecim, aut viginti ipsos annos. Si in mortui demum corde repertus polypus fuisset, hic jam inde ab initio extitisse, & perpetuus malorum omnium auctor fuisse dicebatur. Idem pariter accusabatur, post morbum deprehensus celeriter conficientem. At cor æquo majus, at cor, aut ejus auriculæ magnitudinis mirandæ, at pulmones pessime affecti, & compressa arteria Aspera simul conspiciebantur. Polypi culpabantur tamen. Quenquam a me nominari non est opus, cum jam diu in omnium manibus scripta sint, quæ hoc testentur. Sed nocere tamen minus possunt, cum simul causas nobis proferant, quas verius incusemus. Quæ vero eas non proferunt, ut haud improbabili indicio sunt, eas sæpe non fuisse quæsitæ, sic quantum detrimenti a polypis Res Medica retulerit, non obscure significant, cum in tot cadaverum inspectionibus polypo reperto, satis quæsitum esse pronunciaretur, & quid præterea in thorace, in ventre, in capite lateret, unde veriores morbi, & obitus discerentur causæ, perquirere negligetur.

Nec

(1) Epist. de Cord. Polypo n. 17., & seqq.

[3] Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1732.

(5) Spicileg. Anat. Obs. 73. (*) Op. Posth.

(2) De Affect. Partic. c. 4.

(4) Lucret. de rer. nat. l. 1. v. 67.

Nec minus damni indidem, nec raro, cepisse Rem Juridicam existimabis, cum apud Judices legeris polypum a Medicis reum factum alienæ culpæ, eorum videlicet, qui aut ense, aut fustibus, aut pernicioso pharmaco sanos, valentesque homines occiderant, sive noxa his rebus illata intus appareret, sive postquam deprehensus erat polypus, non esset diligenter quæsitæ. Nimirum se auferri sinebant Medici hac ratione, non potuisse polypum tam cito post mortem formari: neque has duas alias attendebant, crustam non minus celeriter reformari in extracto sanguine, & si polypus diu ante mortem cor occupasset, hominem illum sic, ut fatebantur, valentem, & omnino sanum futurum non fuisse. Quin ea ipsa res, qua admoneri debuissent, polypos illos non esse morbos, horum videlicet frequentia (quotus enim quisque hoc igitur morbo non laborasset?) eadem illuc se adduci patiebantur, ut docerent, polypum longe frequentiore esse morbum, quam homines opinarentur; quando jam olim Guarinonius (1) de polypo, quem pituitæ nomine, ut supra (2) indicatum est, designare consueverat, hæc in Observatione quadam, unde verum discendum fuerat, scripsit: *Cor sine pituita illa solita in mortuis*: nec de ulla in cadaveribus alia re magis fortasse, quam de sanguine, vera illa sunt apud Celsum (3) verba: *tale esse, quale mortui sit; non quale vivi fuit*. Quam parum igitur apud plerosque profecisset suscepta obiter a Kerckringio polyporum impugnation, satis, superque intelligis. Sed Pasta longe alia via, ac ratione ipsos polypos ex proposito aggressus, in dubium adeo revocavit tum Epistola in eam sententiam edita, tum breviori altera, quæ a Viro Cl. Francisco Roncallo Parolino Comite (4) vulgata est, ut perpauci mihi jam posse produci polypi videantur, de quibus num diu ante mortem fuerint, non dubitemus. Et diu quidem est, ex quo ipse dubitare nonnunquam cœperam, non de concretionibus istis levioribus, quas cum in plerisque cadaveribus viderem, sæpe stoma-

chabar, interdum subridebam, si quem forte eorum, qui aderant, audirem inde repetentem morbi causam, quæ se alio loco satis prodebat; sed de magnis, ac durioribus concretionibus, ut quas A. 1703. offendi utrumque cordis ventriculum, & Magna, his adjecta, vasa omnia occupantes adolescentis, quem intra dies tres acutissimus sustulerat morbus, qui cujus generis esset, non adnotavi; adnotavi autem suspicionem hanc meam, videlicet cum perpauci dumtaxat, exigui, & molles una essent atri sanguinis grumi, quo vita servari ne ad nonnulla quidem momenta potuisse videretur, post obitum denique maximam sanguinis partem in eas concretiones fuisse coactam. Neque aliter accidisse in iis suspicabar, quos Lowerus (5) scripsit a se dissectos, *miratus*, corde, & vasis adeo infarctis, *cor ullo modo constringi, aut reliquum sanguinem adhuc fluidum, ad vitam, & calorem in partibus conservandum in vasis istis præterlabi potuisse*; ne quid de eo dicam, in quo ab iis concretionibus alterius ventriculi cordis ostium ita erat obturatum, ut *pennæ anserinæ aditus in ventriculum pro influxu sanguinis vix restaret*, alterius autem ostium *aggre digitis recludi potuerit*. Adjuvabant suspensiones has tum historiæ similes, tum alia, quorum partim paulo ante attigi, partim infra memorabo, tum ea, quæ apud quosdam Auctores legēbam, ut puta apud Coiterum, atque Riverium. Quorum ille cum polypos vermiformes, ut supra (6) relatum est, non secus in iis, qui suspendio, quam in ea, quæ phrenitide necata fuerat, invenisset, nec ratio appareret, cur in primis illis esse ante obitum debuissent; in altera quoque post mortem demum formari potuisse videbantur. Riverius autem, ut in Sepulchreto (7) leges, Observationem litteris tradidit caruncularum, quarum *major ad avellane magnitudinem accedens, cum arteriæ aortæ ostium præcluderet viri, qui pulsus inæqualitatem primum, deinde asphyxiam passus obierat, credita ab* Rive-

(1) Sepulchr. l. 4. S. 1. Obs. 13. in Adlit.

[4] in Epistolis post Historias Morbor.

[7] l. 2. S. 8. Obs. 14.

(2) n. 24.

[5] Tract. de Corde c. 2.

(3) De Medic. in Præl.

[6] n. 23.

Riverio est hæc effecisse, cum alia non deessent, quæ accusari possent, nec caruncula ejus dumtaxat magnitudinis præcludere in viro potuisse magnum illud ostium videatur, præsertim cum in Scholio, ab eodem Auctore memoretur *caruncula similis, & multo major* in corde militis occisi, qui *tamen ante bona fruebatur valetudine*. Vides certe, quid hinc pariter consequatur: quanquam Riverius occurrere dubitationi non omisit, discrimine illo prolato, quo plures quoque alios usos esse deinceps, vidi, carunculæ in milite parietibus ventriculi in parte alligatæ, in altero solutæ, ut in hoc posset compelli in vasorum ostia, in illo non posset.

Meas tamen omnes suspensiones, dum res mihi magis dilucesceret, tacitus compressi, & facile adhuc comprimerem, rationibus, quæ pro polypo proponi, aut reponi solebant, me, ut verum fatear, morantibus, nisi has Pastæ ingenio, & diligentia plurimum denique infirmatas vidissem.

28. Et primum obstare mihi videbantur polypi signa, quæ non sine accurato, & cauto plerarumque omnium, quæ illius extarent, Observationum examine fuisse a Summis Viris proposita, existimabam. Et quanquam unum aliquod pathognomonicum signum raro in morbis haberi posse non ignorabam, mirabarque non defuisse memoria nostra, qui ejusmodi in polypo signum esse doceret, Carotidum, & Subclaviarum arteriarum pulsationem vehementiorem, ut quam sine polypo sæpenumero observatam sciebam, quod & aliquæ ad te scriptæ confirmant historiæ (1); neminem tamen ferme legebam eorum, a quibus polypi indicia sunt commemorata, qui inter hæc intermittentem, aut saltem inæqualem pulsum non poneret, quem sæpe etiam in adumbrata a nobis polypi historia (2) relatum animadvertere potuisti, & indicatum scis ab nonnemine tanquam signum polypi pathognomonicum. Quem ego hominem vel ab senioribus suæ Sectæ Doctoribus refutatum non mirabar, cum mihi ea-

rum Observationum veniebat in mentem, in quibus aut sine hoc signo inveneram polypos, aut cum hoc signo non inveneram: cujusmodi eæ sunt, quod ad primum attinet genus, quas in Epistola habes VII, n. 11., & 13., & in hac ipsa XXIV n. 6.; quod vero ad alterum, quas in Epistolis aliis habebis, quibus tunc addes quæ in Epistola sunt XXI n. 34., & in XXIII n. 6. Sed & Epistolam relegendis IX cum in illam historiam (3) incidis, qua constat, pulsum inæqualitatem parco, sed continuato, opii usu fuisse solutam; illam, si bene te novi, a polypo ortam non credes. Verum etsi hæc tunc cognita ex parte, ac perspecta habebam; putabam tamen, ea paucas esse exceptiones, quales in Medicina sæpe occurrunt, nec satis dignas, quas diagnosi opponerem a Viris Experientissimis constitutæ, præsertim cum me non fugeret, signorum vim non uno, aut altero seorsum accepto, sed pluribus conjunctis esse spectandam. Sed ecce tibi Epistola Doctissimi Pastæ, in qua (4) tot collectæ sunt polyporum Observationes, etiam numero, aut mole valde spectabilem, post nulla polypi indicia a Clarissimis Auctoribus deprehensorum, ut proposita illorum diagnosi jam sæpius inutilis videatur, aut si ratione duce excogitata est, dubitare cogat, non fuisse igitur ante mortem polypos, quorum in viventibus nullum prorsus signum extabat. Quas dum relego Observationes, invenio duas, alteram Wincleri, Borrichii alteram, quas discrimini illi objiciam Riverii (5), ab alligata, aut soluta caruncula sumpto. Erant enim polypi in utraque illa Observatione *nulla parte adnati, nusquam annexi, sed liberi*, atque soluti; nihil tamen de pulsum intermissione, aut inæqualitate adnotatur. Juvat huc addere observata a Cl. Joerdensio (6), qui ingenue fassus, *omnia illa signa ab auctoribus adducta ad cognoscendum polypum jam factum etiam collective sumta, non sibi sufficere, ut inde certi quid de ejus præsentia statui queat, mox in singulorum exa-*

[1] Epist. 17. n. 23., & Epist. 23. n. 6.

[5] Vid. supra, n. 27. circa fin.

[2] n. 22., & 24.

[3] n. 7.

[4] n. 4.

[6] Act. N. C. Tom. 4. Append. n. 5. §. 5., & 6.

examine, ubi ad pulsum venit intermittentem, hunc se *nunquam* in Polyposis, nisi moribundis, observasse testatur: & tamen in tot, quorum morbos, & dissectionem aut peculiariter describit, aut summam indicat, ipsi accidit, ut omnes *polypos præter unicum, eumque omnium maximum, trabibus, & columnulis cordis ventriculorum non alligatos, sed liberos deprehenderet*. Jam vero quando illud primum, videlicet sine pulsus intermissione, aut alia inæqualitate polypum sæpe inventum fuisse satis ostensum est; omis- sis aliis, quæ in promptu essent, & nomi- natim Cl. Trewii (1) Observationibus, alterum pariter, nimirum pulsus inter- missionem, aliasque, etiam mire varian- tes, inæqualitates sine ullo polypo ani- madversas fuisse, non una, sed pluribus, ut par est, Præstantissimorum Virorum Observationibus confirmemus, nec tamen omnibus, quibus liceret. Itaque primum ex Se- pulchreto satis sit de multis septem, haud amplius, indicasse, Gregorii Horstii (2), Nicolai Tulpii (3), Lazari Riverii (4), Læ- lii a Fonte (5), Joannis Prævotii (6) singulo- rum singulas, Hieronymi autem Cardani (7) binas. Quas si legeris, pulsum fuisse *intermittentem* reperies, *intermittentem* quo- que *inæqualiter*, fuisse *inæqualem*, etiam *mire inæqualem*, *maxime inæqualem*, *omni inæqualitatis genere perturbatum*, *plurimum- que in singulis differentiis variantem*, *or- dine omnino nullo*: sed cum in unoquoque ex his septem ægris aut pericardii, aut cordis, quod in aliquot magnum fuit, aut pulmonis, ut in plerisque, aliarumve partium vitia descripta invenies, in nul- lo polypum, aut concretionem polypo- sam commemoratam videbis. Sed neque in aliis videbis, quas huc adjicies, histo- riis, Brunneri (8), Gullmanni (9), Lan- cisi (10) pulsum proponentium *inæqualiter intermittentem*, *inæqualiter inæqualem*, *ir- regularem*, & *inæqualem*, *inæqualem*, atque *intermittentem*, cum quidquid morborum post

eos pulsus deprehenderunt in corde præ- sertim, arteria Magna, & vena Cava, non reticuerint. Quid? quod in puella quatuor, aut quinque annos nata, cujus morbum, & dissectionem egregius Vir scripsit Verneyus junior (11), cum pulsus modo celeres, modo tardi, & præterea intermittentes, imo ad tempus per inter- valla suspensi timorem incuterent de cor- dis polypo; nihil in corde adnotatione dignum inventum est; sed ad ejus basim scirrhusus tumor nucis magnitudine, ar- teriæ Pulmonari incumbens, & per radi- ces quasdam cum Spina connexus. Cla- rissimus autem Vir Joannes Targionius (12) ubi in Patricio Florentino cordis Ma- gnorum vasorum, & proximarum partium vitia descripsit, ne quis forte ob pulsum, qui diutissime semper fuerat, irregulari- ter irregularis, & intermittens, po- lypum ab se omissum esse, suspicare- tur, diserte addidit, ne minimam qui- dem concretionem polyposam fuisse re- pertam. Quod ne de aliis, quos pau- lo ante laudavimus, suspiceris; fac ve- niat in mentem cum diligentia plerorum- que, tum omnium consuetudinis, qua, cum polypi vocabulo necdum Medici ad eum quidem, de quo loquimur, designan- dum utebantur, eum tamen aliis, quæ su- pra (13) sunt dicta, nominibus significa- re non omittebant, tum quantum certa quædam pulmonis, aut cordis, aut va- sorum, huic annexorum vitia ad perver- tendos pulsus valeant, tum denique ex illis dumtaxat pulmonis, & cordis vitiis (nusquam enim *polyposi quidquam* erat) Pastam quoque (14) in duobus, quorum propterea cadavera perlustravit, præter alia polypi signa, *inæqualem*, *intermittentemque continenter pulsum* ortum esse jam nonnullis ante obitum mensibus depre- hendisse.

29. Quoniam autem ad confirmandum, diu ante mortem fuisse polypos, dilatatio- nes proferri solent cavorum, in quibus in- ve-

[1] Eorund. Act. Tom. 2. Obs. 53.

(2) l. 2. S. 8. Obs. 35. §. 1.

[3] Ibid. Obs. 23. §. 1.

[4] Sect. 5. Obs. 21.

(5) l. 4. S. 1. Obs. 45. §. 6.

[6] Ibid. Obs. 3. §. 10.

(7) l. 2. S. 9. Obs. 33., & 22.

[8] Eph. N. C. Cent. 6. Obs. 1.

[9] Eorund. Act. Tom. 1. Obs. 4.

[10] De Aneur. Propos. 53.

(11) Mem. de l' Acad. R. des Sc. A. 1704.

[12] Prima Raccolta d' Osserv. Med. pag. 116., & 119.

(13) n. 22., & seqq.

(14) Epist. de Cord. Polypo n. 9.

veniuntur, quasi illæ tanquam effectus polypo, ut causæ, successissent; non id Pasta facit, quod ipse in Adversariis II (1) feceram, ubi contrario etiam ordine rem se habere posse ostendi: imo illis ipsis historiis, ex quibus elucere credunt alii, dilatationes polypos esse consecutas, non satis polypos in viventibus probari patefacit (2), quia polypi non modo antea, sed ne postea quidem in iis corporibus fuerint, necesse est, sed post mortem denique gigni potuerunt; nam & dilatationes sine polypis sæpenumero inveniri, & polyporum signa, quæ in iis fuerant, in quibus reperiuntur dilatationes harum dumtaxat signa esse potuisse planum facit. Qua una ex re mihi quidem videntur plura, sed duo potissimum consequi. Illud primum: qui polypi diagnosim ex iis nobis constituerunt, quæ in ægris observaverant, in quibus simul dilatationes, & polypi reperti sunt, non satis caute se gessisse. Sic, ne a Sepulchreti proposita IX Sectione recedam, si quis præfixos Observationibus, exempli causa, II, & X titulos spectet, in illa *pulsus inæqualitatem* ortam procul dubio credet ob *cordis sinistrum ventriculum subnigricante carne infarctum*, cum tamen ratio quoque habenda sit ipsius cordis *instar uteri ad ejus carnis molem*, cujus pondus *libras duas æquabat, extensi*: in X vero Observatione *pulsus interceptio* eidem esse videbitur *a duobus polypis in corde*, præsertim cum ea Observatio, quæ ibi ex parte dumtaxat profertur, nihil præterea exhibeat, quod fuerit præter naturam. Magnum autem errandi periculum ab ista mutilatas historias producendi consuetudine properantibus lectoribus offertur. Quis enim credat, ubi de pulsibus agitur, ingens cordis ipsius vitium reticere? Et tamen si eadem Observatio alio loco (3), ubi tota producit, inspiciatur, cum iis polypis fuisse invenitur *cor bovino majus, totam thoracis capacitatem replens*. Alterum, quod consequi, paulo ante indicabam, polypi diagnosim vel magis labe-

Tom. II.

factat. Qui enim illam proposuerunt, cum probe viderent, signa, quæ afferebant, aliis morbis esse posse communia, illud addiderunt, signa ista utilia futura, *deficientibus aliis indiciis, quibus affines morbi dignosci solent*. Ita Pissinius (4). Ante illum autem Riolanus (5), ubi de polypis mentionem injecit, hæc subjecerat: *qui premuntur spirandi difficultate cum pulsus interceptione, sine tussi, sine ulla suspitione hydropis pulmonum, aut vomica, suspectam habere debent repentinam suffocationem cordis, a polypo videlicet*. Alii denique aliter ejusdemmodi exceptiones addiderunt. Sed quomodo indicia decurrunt affinium morborum, si quæ polypi signa creduntur, ea dilatationibus etiam conveniunt, & *aneurysmata seu aortæ trunci, seu lævi cordis ventriculi*, ut confirmat Cl. Pasta (6) *specie polypi præ aliis fallunt morbis*? At enim, inquires, cum polypus sine ullo aneurysmate, sine ulla alia cordis, vasorumque læsione invenietur, cui prægressa ægri incommoda imputare liceat; hæc tunc saltem polypi signa fuerint, & quod consequitur, polypus ante mortem extiterit. Ne tunc quidem pro certo hæc consequi agnoscit Pasta (7), ut qui signa omnia polypi in iis quoque interdum animadvertit, quibus neque ulla erat earum læsionum, nec polypus: quamobrem sicuti a causa aliqua, etiam oculos effugiente, ut puta, quod alibi (8) indicat, a cardiacorum nervorum vitio, tunc illa signa proveniunt necesse est; ita nihil prohibet quominus ab eadem in iis quoque proveniant, in quibus polypi deprehenduntur, præsertim cum tota Epistola satis ostendat, quanto probabilius sit, polypos non nisi post mortem compingi. Cum has Litteras ad te meas recognoscerem, eximium de Corde Tractatum Illustris Senacii in manum sumpsi, & caput (9), quod de Cordis Polypis est inscriptum, perlegi, gavisusque sum, ejus quoque judicio improbari (10), qui signa polypi, & in his

K k

pul-

[1] Animad. 40., & 41.

[4] Epist. de Polypo Cord.

[7] n. 6.

[8] n. 18.

[2] n. 5. 7., & seqq., & 13.

(5) Anthropogr. ult. edit. l. 3. c. 12.

(9) l. 4. ch. 10.

[3] l. 3. S. 7. Obs. 45.

(6) n. 27.

(10) n. 10.

pulsuum inæqualitatem polypo tribuere maluerunt, quam vitiis simul cum polypo deprehensis, in hisque dilatatae cordis auriculæ: nonne huic dilatationi tribuenda erant, inquit, symptomata omnia, & ipse polypus? Sed cum plurima alia habet singulari laude perdigna, tum illud in primis, quod difficilem se præbet in veris polypis & agnoscendis, & dignoscendis. *Raros* enim in tanto numero esse ait, (1) quos pro veris agnoscat: & cum horum effectus eisdem esse affirmet, ac tot aliorum obicem, cursui sanguinis per cor se opponentium; vix tandem soli pulsuum inæqualitati, eique varianti, hoc tribuit, non jam quod fecerant alii, ut inde polypos dignoscamus, sed tantummodo ut *suspiciemur*. Suspiciemur, inquam; neque enim fugere ipsum poterat, præter polypum, alios esse obices etiam inconstantes, ut puta a varia nervorum irritatione, quæ si in nervos, exempli gratia, pulmonum cadat, variam sanguini objiciat difficultatem e corde in pulmones exituro, aut ab his in cor reditu-ro: quo exemplo utor, quoniam paulo post (2) video, ipsum quadantenus indicari; nam & alia colligi exempla possunt e capite insequenti (3), & vel sine his satis est dogma, quod ab eo alibi (4) positum est, pulsus inæqualitatem a turbata esse nervorum, & cordis actione. Quæ turbatio quamdiu simul durare, simul varia esse possit, nihil fortasse melius tibi ostendet, quam id, quod nuper legebam in Volumine III Commentariorum de Bononiensi Scientiarum Instituto (5). Cum enim Vir Cel. Molinellius quatuor canibus alterum nervorum Vagorum in collo obligasset, neque, ut Valsalva quidem solebat, statim solvisset; mox in omnibus motum cordis *nullo in genere æqualem, inordinatum, intermittentem nullo ordine*, in uno præterea, cui nervum eundem etiam secuerat; motum illum *confusum præter modum* animadvertit, nec ante diem XVII, XXIX, XXIII, XXVII, in ordinem iis canibus rediisse. Itaque si eisdem nervo, aut alii ad cor spectanti,

aut eorum origini læsio aliqua accadat gravis, quid hæc possit facere intelligis, & quam sapienter is, quem laudabamus, Archiater ab ejusmodi pulsu non diagnosim polypi, sed suspicionem dumtaxat repeti posse censuerit. At enim, fortasse hic dices, quid, si inæqualis pulsuum inæqualitas ultra diem undetrigesimum, ut in pluribus accidisse novimus, producat, & diutissime perseveret? Huic etiam quæstioni occurrit Pasta (6), atque utinam ne inciderent sæpius ex cerebri, aut nervorum læsiones, quæ neque sanari possunt, neque mutari, eoque annos quam plures perstant, & ad mortem usque. Ejusmodi autem læsiones cum sensum plerumque fugiant; mirum non est, si aut cum vitiis cordis, aut sine his in eorum cadaveribus, qui varie inæquali pulsu fuerint, nihil quidquam, cui imputare hunc liceat, deprehendatur. Etsi enim illa cordis vitia ejusmodi sint, ut nunc quidem ad unum modum, mox ad alium se habere non potuerint; at se potuit ad illa addere nervorum læsio unde ea varietas existeret, quæ etiam sine illis vitiis inde esse potest, ut non improbabili dubitatione a Pasta indicatum est.

30. Non est mihi in animo omnia ejus Epistolæ capita percensere, quam legere per te possis, & fortasse jam legeris. Satis est, si dicam, nihil ferme eorum esse omissum, quæ hinc permovere homines debent, ut dubitent, num sint in viventibus polypi, hinc vero, ut minus confidant iis rationibus, quæ afferri solent, ut eos esse in viventibus ostendatur.

Quid ergo, inquis, a nobis interea faciendum est? Vir alter experiens, & doctus est expectandus, qui ad illam Epistolam sic respondeat, ut quod mihi quidem, sicut alias (7) scripsi, non ita facile videtur, perspicue, & firme illas omnes eximat dubitationes. Quod nisi fiat; caute equidem de polypis loqui pergam, nec committam, ut quæ mihi dubia sunt, ea temere pro certis ponam. Neque enim amplius ea licet excusatione uti, qua antea licebat. Scripserat, exempli gratia, A.

1685

(1) n. 9.
[6] n. 11.

(2) n. 11.

[7] Epist. 18. n. 9.

(3) ch. 11. n. 9.

(4) l. 3. ch. 7. n. 9.

(5) in Opusc.

1685 Zollicofferus in Dissertatione de Polypo Cordis (1): eo ritu, quo sanguis pleuriticorum, cachecticorum, &c. venæ sectione emissus, dum motum, partes ejus omnes antea miscentem, & invicem obvolvuntem, paulatim perdit, crassam, albam, & densam, polypo nostro substantia omnino similem, in superficiem protrudit, talem in ejusmodi subjectis concretionem in corde, & vasis ejus post mortem aque, ac in sanguine emissio fieri posse, nihil est, quod me impediat credere, præsertim cum in illis subjectis a concretionem illa polyposa subsidentis, & coagulati sanguinis portiones aliquæ plerumque reperiantur, similes sanguini pleuriticorum crasso, & nigro. Jam vero si ab eo tunc quæreres, cur post hæc continuo illic transisset, ut non solum profiteretur, se tamen nullo modo concedere, polypum omnem post mortem demum formari; verum etiam de polypis eadem fere, quæ cæteri, asseveraret; nempe eas, quas subjicit (2), rationes sui facti produceret: eæque ipsi ad justam excusationem valerent, ut quæ ab nemine fuerant in dubitationem vocatæ. Nobis vero iisdem utentibus quæ daretur venia? postquam illæ ipsæ, ut supra (3) ostendimus, adeo sunt a Pasta infirmatæ. Quod si aliis niti velimus rationibus, ut puta iis, quas apud aliquos legeris, ad polypos saltem illos excipiendos, qui ventriculorum parietibus adhærent, & tendineis valvularum sive Mitralium, sive Tricuspidum fibrillis implicantur, aut qui duritie, & firmitudine ea sunt, ut digitis nequeant dissolvi, eoque ostendant, se opus esse non brevissimi temporis; has quoque Pasta (4) occupavit exceptiones. Nam, quod ad duritiem, & firmitudinem attinet commemorat, quantæ interdum eæ sint in crusta sanguinis e vena emissæ, & quam brevi tempore hæc gignatur. De adhæsiōne autem ad ventriculorum parietes affirmat, sanguinem, si cordis bubuli ventriculis loco vasis vitrei excipiat, modo materia æque scateat, ex qua fit crusta, non secus adhærere eorum parietibus, quam polypi soleant: quod & de implicatione, opinor, dicere poterat cum fibrillis valvu-

larum, quando animadverto attulisse (5) ex Moinichenio exemplum polyporum, qui tendinibus mitralium valvularum implicabantur, inter eas quidem Observationes, quæ, cum in viventibus nullum fuerit polypi indicium, ad polypos attinent, qui post obitum producti sunt. Num vero illos saltem non nisi longo, varioque tempore compactos polypos fuisse credemus, qui sint fibrosi, qui membranæ, tendinis, nervi, sive aspicias, sive manibus hinc, & hinc trahas, naturam quadantenus æmulentur, qui strata ostendant alia aliis imposita, aut qui denique tubulorum instar sint cavi? Crederemus fortasse, nisi Pasta (6) observationes protulisset, unde illa omnia in crusta quoque emissæ sanguinis luculenter conspecta esse constaret: quod vero ad cavos attinet polypos, quædam animadvertisset (7), ex quibus conjicere proclive sit, crustam circumcirca ex quiescente sanguine, post mortem videlicet, intra vas aliquod, emeruisse, circumcirca, inquam, id, quod facilius intelliges, si cadaver necdum calore intus destitutum, in oppositam faciem, aut latus, sive lavandi, sive alia de causa conversum fuisse mecum posueris, deinde vero inter dissectionem, aut viscerum extractionem grumosum sanguinem e crusta circumjecta elapsum, hanc inanis tubuli instar reliquisse. At sunt quidam morbi, inquis, ita cum polypo conjuncti, ut ab hoc provenisse omnino videantur. Nam primum Schulzius (8) oedemata producit duo, alterum in pedibus, & natibus adolescentis, alterum in dextero mulieris pede. Erat illi crassus polypus in vena Cava ad Iliacarum confluxum; mulieri autem in Iliaca dextera. Polypum igitur in utroque, dum viverent, fuisse apparet, qui expedito sanguinis regressui se opponens, oedematis causa fuerit. Annuerem forsan, nisi alii in adolescente fuissent polypi, & stupendi quidem in corde, tum in communicantibus cum ipso vasis, nullique prorsus illorum effectus alibi se ostendissent; & nisi morbus, quo extincta fuerat foemina, & causæ externæ, quæ fortasse præcesserant

K k 2

rant

[1] §. 13.

[2] §. 14.

[3] n. 29.

[4] n. 20.

[5] n. 4.

[6] n. 20.

[7] n. 24.

[8] Act. N. C. Tom. I. Obs. 220., & Commenc. Litter. A. 1731. Specim. 10.

rant pedis œdema, & aliine in aliis quoque diffitis vasis fuissent polypi, sileretur.

Proferes deinde quassam cordis; aut auricularum dilatationes, quas, cum alia tibi earum causa occurrerit nulla, contendas forsitan, ab eo, quem intra illas conspexeris, polypo inductas fuisse. Noli id contendere; tot enim vel inter antecedentes sunt causæ dilatationum, & nonnullæ earum ita abditæ, aut antiquæ, ut ne ægri quidem ipsius Medicis, & assidentibus, ex quibus scisciteris, aliquando sint notæ, videlicet graves, sed dissimulati, animi affectus, pulmonum alia ætate, aliisque in regionibus prægressæ inflammationes vehementes, & quæ præterea sunt ejusmodi apud Amplissimum Senacium (1) legenda. Namque hæc, præsertim si in eos inciderunt, quorum cor ad dilatationem esset dispositum, haud raro ipsum dilatarunt citius, aut tardius prout major, minorve erat illa dispositio; ut propterea unde, & quando factum esset dilatationis initium non semper ægri animadvertere potuerint. Denique trahere argumentum posses in speciem multo validius ex Illustris Halleri (2) Observatione, quæ in vena mulieris Cava inter Renales venas, & Iliacas *nihil cavitatis loco superfuisse* proponit, nisi *fibrosam quandam, quasi carneam, polyposam, & duram carnem*. Cum enim vena SpermatICA dextera, ut sanguinem ab inferiore Aorta illatum reduceret, immitteretque in venam Uretericam, ad Iliacam ejusdem lateris spectantem, *enormiter facta esset latior*, atque adeo foret *unciali diametro*, & *perinde dilatata esset ea quoque Ureterica*; videtur polyposa illa concretio, quæ sanguinis ascensum impediret, jam diu fuisse ante mulieris mortem.

Veruntamen cum Hallerus scribat, venam ibi Cavam fuisse *concretam*, & exemplum ejus concretionis ex Mantissa Anatomica (3) Rhodii indicet, qui Cavam *artissime coaluisse* dicit, ut ne specillum quidem admitteret, haud dubie ab exulceratione, & Solertissimus ipse Hallerus *concrete Cava venæ in sua foemina rationem se non intelligere fateatur, cum in eo cada-*

vere nulla causa, venam tantam comprimere apta, reperta sit, & Clariss. in Theatro Anatomico Gottingensi Professor Winklerus (4) de eadem illa foemina, ut videtur, loquens (quamvis neque ætas, neque indicatus Observationis annus magnopere consentiat), in qua SpermatICA vena Cavæ crassitudinem æquabat, hanc totam a *coalitu* obstructam vidisse se ajat; conicere proclive est, coalitum, ejus facile similem, quem a me visum alia tibi Epistola (5) describam, ipsum quidem ante mortem jam fuisse, concretionem vero polyposam sub ipso coalitus loco intra venam ibi contractam, vitæ extremo tempore, ut tot alias, productam esse. Quæ cum ita sint, nec quidquam proferri videam, unde quod deducas, extra non injustas dubitationes positum sit; vix per paucas de tanto numero posse excipi concretiones crediderim, quarum in viventibus alias inchoatas, alias perfectas fuisse non inficiemur. Inchoatas in moribundis, aut in longissima syncope, & ob frigentem jam sanguinem insanabili, adeo oppressis, ut mortuorum magis, quam viventium omnino similes videantur, si sanguis quidem ejusmodi sit, qualis solet is, qui ad crustam gignendam est maxime idoneus. Perfectas autem in aneurysmatibus iis præsertim, quæ sacci formam appensi referunt. Ibi enim vidi ipse, non *illius carnis concavae specie*, quam polypi præbent aliquando in ventriculis, aut auriculis cordis, multoque minus, ut ullo modo pro *tunicarum aneurysmatis excrescentiis* possent haberi; sed quales tibi descripsi Litteris aliis (6), ubi exceptionis hujus meæ causas sic indicavi, ut hic iterandas non existimem. Neque illud a vero alienum putabo, ut si ramorum cum aneurysmate communicantium orificium aliquod a polyposis illis, quæ intra aneurysma sint, concretionibus ex parte operiatur, ut minus in ipsum influat sanguinis, possint illæ incipere, vivente homine, in eum ramum se extendere, utque accedente ad debilem ex aneurysmate sanguinis motum, extremo in moribundis cordis languore sangu-

[1] Traité du Cœur l. 4. ch. 8. n. 3., & 4.

[4] Dissert. de Vasor. Lithiasi S. 1. §. 6. Adnot. a

[2] Opusc. Pathol. Obs. 20.

[3] Obs. 21.

(5) 56. n. 10.

(6) Epist. 17. n. 29.

guinem jam minus, minusque propellens, concretio in ramo augeatur, & denique ex subsistente post mortem, refrigeratoque ibidem viscido, ac polypofo sanguine undique compleatur sic, ut cavi remaneat nihil: qua ratione alteram Halleri (1) Observationem facilius intelliges. Noli tamen credere, etsi in dilatatis arteriis polypos vel diu ante mortem agnoscam, hinc sequi, ut in dilatato etiam corde a me non minus agnosci debeant. Fibræ enim dilatati cordis fere agere solent validius, sicuti ex palpitationum violentia ostendit Senacius (2), aut siquando tandem agunt debilius; nunquam tamen cum earum viribus in sanguine comminuendo, expellendoque infirmissimæ in dilatata arteria fibrarum vires sunt comparandæ.

31. Hic illud a te interrogari me posse scio, si pauci adeo in viventibus sunt polypi, quid igitur attineat non tam in Valsalvæ Observationibus, ex quibus mihi detrudere nihil licet, quam in meis, fere semper mentionem facere earum concretionum, quæ mortis causæ non fuerint, sed effectus? Ego vero primum ob hoc ipsum commemoro, nimirum ut reapse videas, verum esse in Italia quoque id, quod Zollicofferi (3) præceptor Schachtius ajebat, *adeo non rarum in Belgio esse polypum, ut rarius quid ipsi videretur, si in morbo defunctis nullum reperiret*, idque cum videris, facilius credas, eum post mortem coaluisse, cujus ulla in tot viventibus indicia non essent. Deinde etsi in mortuis coaluerit, qualis tamen esset in viventibus natura sanguinis, polypi absentia, aut præsentia, & varia conditio significant. Denique sunt discrimina quædam inter eos polypos, qui a dextris, & eos, qui a sinistris in corde insunt, a Malpighio (4) adnotata, a Pasta autem (5) ex parte in dubium vocata. Scilicet plerumque illos sub albo, hos autem atro colore, illosque majores, hos minores esse Malpighius scripserat. Pasta vero de colore dubitat; de magnitudine non dissentit. Si rationem spectes a Malpighio indicatam additorum

modo chyli, & lymphæ ad sanguinem, dexterum cordis sinum petentem, & amplitudinis hujus sinus; eo inclinabit animus, ut Malpighio utrumque concedas, sed magis, ut majorem a dextris polypum molem, cum simul attenderis, infirmiorum sinistro esse ventriculum dexterum, ut non nisi minori vi premere, & expellere sanguinem possit, & facilius mox laxari, ac distendi, cum propter deficientem magis, magisque extremo tempore respirationem minus ejicit sanguinis, quam accipiat. Sed tamen verum ut certe scias, Observationes sunt colligendæ. Fecit id Pasta, ut supra (6) indicavimus, quod ad colorem attinet, proptereaque assentiri Malpighio non potuit. Fecimus nos, quod spectat ad magnitudinem, & omnes, quæ in tota illius Epistola sane plurimæ Observationes aliæ aliam ob causam proferuntur, inspicientes, revera sæpius in dextero, rarissime in sinistro majorem polypum fuisse vidimus; imo creberrime in dextero tantum, perraro in solo sinistro memorari animadvertimus. Nee vero aliter Valsalvam observare solitum invenies ejus perlectis historiis omnibus, præsertim quas Epistola XX complexi sumus. Qua fretus longa observationum serie, non dubitavit, ut ex nostra XI cognosces Epistola (7), cum a sinistris polypum a nobis extrahi forte conspiceret, alterum a dextris inventum iri, nec falso, prænunciare. Ad discrimina igitur istiusmodi, atque alia insuper, ut quod Malpighius (8) de substantia polypi a sinistris densiore adjecit, pro certo dignoscenda, ut deinde eorum causæ, quæ in gravissima, quam supra exposuimus, de Polypis controversia esse aliquando utiles possunt, inquirantur, profecto intelligis, non frustra quæ de ipsis in singulis dissectionibus conspecta sunt, adnotari: quod utinam vel diligentius plerumque facere potuissemus.

32. Verum, ut tandem ad pulsus inæqualitatem, & intermissionem revertamur, siue polypi ante mortem sint, siue non sint in corde agnoscendi, ex iis, quæ subinde

(1) Opusc. cit. Obs. 19.

[2] ch. 8. cit. n. 5.

[3] Dissert. cit. §. 3.

[4] Dissert. de Polypo Cordis.

[5] Epist. sæp. cit. n. 14., & 23.

[6] n. 22. in fin.

[7] n. 22.

[8] Dissert. cit.

inde interjecimus, verissimum esse apparet, hoc Cl. Fantoni (1) monitum: *iterum dico: ex vitiis pulsus ne temere de polypis iudicium feramus, cavendum. Multos sane decepit. Sectio cadaverum cautiores efficiat. Polypos enim reperias; & æqualis, & constans fuit pulsus: Polypi desunt; & omne vitium fuit in pulsu deprehensum.* Cæterum pulsuum vitia omnia, aut plures, ut nosti, aut singulas pulsationes attendendo, deprehenduntur. Plures attendendo, & omnes inter se, quod ad omnia attinet, comparando, inæqualitas, & quod ad numerum intra certum tempus, intermissio, & si hæc multo longissimum tempus daret asphyxia cognoscuntur, de quibus hætenus dictum est, præterea autem frequentia, aut raritas. Singulas autem pulsationes attendendo, celeritas, aut tarditas, durities, aut mollietates, magnitudo, aut parvitas, vehementia, aut debilitas, & siqua sunt alia huc addenda; fateor enim, hac in parte nimis largos fuisse Majores. Nec tamen si vicissim Recentiores quosdam parciores fortasse dixero, quam æquum sit, id immerito a me dictum putabis. Neque enim profecto necesse est, ut frequentes omnes pulsus sint celeres, neque ut omnes duri, aut omnes magni sint vehementes, quod minus attendisse videri possunt, qui celeritatem, duritiam, & nimiam magnitudinem, & his contraria vitia omiserunt. At enim celeritas, aut tarditas puncto temporis, quod una pulsatio vix durat, *tactu distinguere non possunt.* Facile cum Bellino (2) hoc fateor *in statu a naturali parum recedente.* Sed cum multum ab hoc recedit, nunquamne distinguere poterunt? Si autem poterunt, quo tandem nomine tunc volent id vitii genus appellari? quandoquidem id, quod necessitas cogebat nulla, celeritatis, & frequentiae, tarditatis, & raritatis vocabula, apud Veteres sapienter discreta, jam usu promiscuo, non probante Sthalio (3), confuderunt. Certe apud eos videbimur pugnantia loqui, si celeritatem conjunctam cum raritate in ægrorum

pulsibus nos invenisse dicemus. Incidit id alias quoque; sed nunquam magis, quam in adolescente, in quo non magnam pulsuum raritatem, maximam autem celeritatem deprehendimus. Erat ex illis, qui canabem carminant, hypocondriaco quovis timidior, sed robustus: cubabat autem ob thoracis inflammationem in Bononiensi Nosocomio S. Mariæ de Morte A. 1705. Majo ineunte. Ter missus fuerat sanguis, quem non modo sine crusta, sed difficile, & tarde concrecentem, cum saltem, qui secundo mittebatur, fuisse memini. Sputa secundo, & tertio die sanguinea, deinde nulla, aut fere nulla; sed nocturni sudores crebri, inutiles primum, at circa diem decimum, & undecimum utiles adeo, ut pulsus, qui vibrati, & frequentes valde fuerant, ut acuta febris requirebat, undecimo die hac finita, nec vibrati amplius, nec frequentes, imo rari essent, nec rari tamen valde extra modum. Sed cum ea raritate mox se conjunxit vibratio, celeritas autem tanta, ut cum arteriæ motus ambo, extrorsum videlicet, & introrsum, simul sumpti non multo plus occuparent temporis, quam soleant secundum naturam, primus triplo esset brevior, quam secundus. Quæ res biduum circiter perstitit, donec vigiliis, & siti, quæ etiam tum supererant paulatim abeuntibus, sensim pulsus quoque, vibratione, & celeritate imminuta, ad naturalem pene modum, sicuti quarto decimo percepimus die, redierunt.

33. At sine celeritate, aut tarditate, raritatem multo majorem deprehendimus in duobus præsertim Senibus, ex quo primum epilepticis insultibus a ventre incipientibus, tentati fuerant: quorum alterius historiam alias (4) ad te perscripsimus; alterius fortasse aliquando (5) scribemus, quem nudiustertius consultationis causa invisentes, cum ea pulsuum raritate invenimus, ut intra sexagesimam horæ partem pulsationes sint tantum viginti duæ, numero videlicet duabus circiter tertiis partibus minori, quam oporteret, idque a pluribus

(1) in Schol. ad Patris Obs. Med. Anat. 27.

(3) Excus. resp. Exam. Puls. celer., & frequ. c. 4.

(5) Vid. Epist. 64. n. 5.

(2) De Pulsibus.

(4) Epist. 9. n. 7.

bus jam mensibus. Videbis quidem in Sepulchreto (1) Rumlerum multo pauciores in Juvene adnotasse, ut *signum summæ imbecillitatis virium*, cum lenta febris conjunctæ. Sed neutri eorum, de quibus loquimur, febris fuit ulla, aut ea virium infirmitas, ut e lecto surgere, & si non semper, ut Nobilis ille Vesalii Vir (2), aliquando certe, *veluti sani, obambulare* non possent. Iisdem tamen nec inæqualis ut plurimum pulsus fuit, nec varius sive in altero, sive in utroque carpo explorares, ut in rustico erat Adolescente, quem Bononiæ vidi in Nosocomio S. Mariæ de Vita. Is olim cum esset duodecennus, ex arbore cadens, dorsum alliserat, unde urina tunc fluxit sanguinea, cordis autem assidua palpitatio ingruit, quæ etiam tum, nono post anno, vexabat, & quotannis solebat ter, quaterve exacerbari, & spirandi difficultatem afferre, ut tum acciderat. In eo igitur cum carpos simul ambos tentarem, pulsus utrobique inæquales, & inordinatos reperiēbam sic tamen, ut pulsationes plerasque attendenti manifestum esset, in sinistro neque raras posse dici, neque frequentes, in dextero autem triplo fere, quam in sinistro, esse rariores. Qui si tunc forte obiisset Adolescens; aliquid forsan ad hujus discrepantiæ causam intelligendam non inutile deprehendissem, modo illa in minima non fuisset ex casu vitiata nervorum structura ad arteriam dexteram pertinentium. Ab nervis enim plura sæpenu-mero esse credo pulsuum vitia, præsertim autem explicatu difficiliora. Nam *languidum* illum pulsus, & *rariorem*, quem in Sepulchreto (3) a plurima aqua turbida in pericardio deduci vides, nec rarum adeo præter modum fuisse apparet ex ista ipsa loquendi ratione, nec in altero dumtaxat brachio, & sic satis fortasse ex causa ibidem proposita explicari potest: quamquam de tot, quas sæpe produxi, aut commemoravi, non dissimilibus aquæ in pericardio Observationibus haud scio, quot tandem rari potius, quam frequentis, qui præcesserit, pulsus mentionem habeant. Frequentis autem pulsus facilis videtur expli-

catio, sive irritans causa aliqua nervos cordis vellicet, sive cor ipsum, idque interius, aut exterius: exterius quidem, ut cum acris aqua est in pericardio, quo refertur in ista ipsa IX Sepulchreti Sectione Observatio XIII; interius vero, cum sanguis per cava, substantiamve cordis traductus, is est, qui possit vellicare: sive etiam illæ, per quas spiritus in cor influunt, nervorum viæ post diuturnum cordis irritamentum adeo pateant, ut hoc ablato, pergant ii nihilominus, nec ad breve tempus, æquo crebrius in cor influere: quæ fortasse causa est, cur haud raro, pervictis jam febribus, ægri tamen, si nihil aliud, quam frequentiam pulsuum, attendas, febricitare videantur, eoque a minus peritis, magisque timidis Medicis in lectulo usque, & usque retineantur, cum inde paulatim, ut vires sinunt, si convalescere quidem velimus, sint extrahendi. Pulsuum autem durities causas plerumque ita habet manifestas, ut per se pateant, pateatque, cur minus in senibus sit attendenda, nisi forte aut nimium magna illa sit, aut hi carnibus contra ac senes plerique solent, etiam nunc mollioribus, & quasi teneris. Magnitudinis autem pulsuum si multo evidentissima causa non esset; ex illis conjici posset, quæ supra (4) hic illic attigimus, cum de contrario vitio ageremus: nec vero morari hic vacat, ubi singulorum discriminum cursim, ut vides, quasdam causas, quæ faciliores nobis videntur, quasi exempli causa, indicamus; fontes enim monstravimus supra (5), unde longe & plura, & exactiora haurire cum libuerit, queas. Unum illud nunc restat, ut de pulsuum vehementia quæramus. Etsi enim cum verba fecimus de asphyxia, & de pulsus debilitate, nonnullas indicavimus causas, quarum oppositæ vehementiam faciant necesse est; accidit tamen aliquando, ut vehementia tanta sit, & cum iis conjuncta, ut peculiaris ejus causa in cadaveribus, si forte sub sensum caderet, quærenda esse videatur: quod in eo fecimus viro, cujus protinus subjicietur historia; ut qui ab asphyxia orsi sumus, vitiis intermediis

(1) Sect. hac 9. in Schol. ad Obs. 2.

(4) ut n. 15. 19.

(5) n. 12.

(2) in cit. 2. Obs.

(3) Sect. cit. Obs. 19.

diis jam percurtis, in contrario illi maxime vitio scribendi finem faciamus.

34. SUTOR consistente ætate, nulla in re, ut ajebat, delinquere solitus, nisi in nimio vini potu, ante menses circiter quatuor tentari cœperat universi corporis lassitudine, & pulsatione ad regionem cordis, cum spirandi difficultate conjunctis. Quæ cum in dies crescerent, Paulus Salanus Medicus Bononiæ exereitatissimus, aneurysmate laborare hominem censuit, nec semel detrahi sanguinem jussit. Novissime ad ea, quæ diximus, accesserant animi defectiones, cum in Nosocomium S. Mariæ de Morte exceptus est. Erant eæ defectiones, & spirandi difficultas noctu graviores, tunc potissimum cum homo capere somnum volebat, illisque ingruentibus, brachium dexterum acerbo dolore corripiebatur non secus ac si dilaniaretur. Assidua autem erat ad cordis regionem, indeque ad umbilicum usque pulsatio tanta, ut majorem sensisse, aut vidisse vix meminerim. Nam visu etiam tota percipiebatur: & quanquam major erat in pectore, sic tamen ea quoque pars, quam dixi, abdominis impositam manum percutiebat, ut cunctis non modo in thorace, sed in ventre etiam aneurysma esse videretur. Ajebat æger, eam se pulsationem ubique percipere, ut vel ad extremos pedum digitos perveniret. Et sane Carotides quoque, & Temporales arteriæ, & quas sæpius tangebamus, Radiales iisdem magnis, vibratisque pulsibus agitabantur. Pedes erant subtumidi. Vix quidquam cibi sumebatur. Et quanquam febris erat nulla, & poterat æger cum minus difficilis fiebat respiratio, in utrum liberet latus cubare, capite autem egregie valebat; tamen graviter adeo morbum ferebat suum, ut mortem sibi præoptandam existimaret. Cujus voti compos factus est quarto, ex quo in Nosocomium venerat, die. Cum enim forte ad alvum exonerandam surrexisset; vix in lectulum regressus, spiritum ducere, nisi erecta cervice, non potuit, in eaque spirandi difficultate mortuus est. CADAVER secumimus Kalendis Quinctilibus A. 1705. labra valde livida inter secandum adnotantes, atrum autem, & fluidum sanguinem,

qui, dissectis circa jugulum integumentis, defluxit. Thorace aperto, flavum serum in cavo ejus dextero animadversum est. In sinistro tota pulmonis convexa facies ad pleuram adhærebat per interjectam crassam, & mollem quasi membranam, quæ hinc a membrana pulmonis, inde autem a pleura poterat sine laceratione separari, reliquæ, & indicium, ut opinor, prægressæ olim peripneumonix. Pulmones sani. In pericardio feri turbidi aliquantum. Cor potius magnum, sed intra modum. In hujus caveis, vasisque cum iisdem communicantibus, nihil usquam polyposi; sanguis ater dumtaxat, & leviter in grumos coactus. Cum omnia attente perscrutarer, vix potui animadvertere in una de tribus valvulis, quæ Pulmonari præficiuntur arteriæ, subduri aliquid, & ad cartilagineum accedentis in medio valvulæ, ad ejusque limbum præsertim. Cæterum nulla cordis, nulla auricularum, nulla vasorum sive in thorace, sive in ventre dilatatio. Quin etiam cum arteriam Magnam a corde ad divisionem usque in Iliacas aperuissem; nihil in tota ejus interna facie adnotare licuit, nisi leves quosdam, & inæquales quasi sulcos, in longitudinem ductos, eosque primum ab ipso arteriæ initio ad eam usque partem, quæ adhærere incipit thoracis vertebri, & rursus, sed levius, quæ sub diaphragmate Coeliacam edit. Ventre, priusquam id quærerem, adaperto, & flavæ aquæ copia non ita modica in eo conspecta, intestinum Colon ab jecinore ad finem usque in perangustas cellulas coarctatum, & contractum quoque ventriculum animadvertimus, neutrum mirantes, quippe in homine, vix quidquam, ut diximus, plures jam dies comedente. Itaque nihil in ventris visceribus præter naturam inventum est, nisi quod hepar erat duriusculum, & maculis exterius distinctum, quædam quasi granula mentientibus. Cerebrum, quod reliquum erat, egregie constitutum deprehendi; quanquam Tenuem meningem non ita difficile fuit ab illæso cortice detrahere. Denique e vertebrarum tubo nihil aquæ prodire vidi.

35. Unde igitur tanta, & tam vehemens cordis, omniumque arteriarum pulsatio?

fatio? Nempe indidem unde est in plerisque Aortæ aneurysmate tentari incipientibus. In his vero non ab aneurysmate ipso est, quod necdum est factum, & si factum esset, tunc potius, ut in dilatatis fluminum alveis videmus, impetum minueret fluentis humoris; sed ab ea causa est, quæ aut sola, aut cum aliis ipsum facit aneurysma, vasorum parietes violenter urgendo, infirmando, & extrorsum denique compellendo. Ea autem causa in aucta præter modum vi consistit, qua cor in Aortæ initium, & hoc in proximam arteriæ partem, & pars hæc in aliam deinceps sanguinem trudit, qui præsertim eo copiarum modo, & qualitate ea sit, ut violentiorem illum motum & facilius possit accipere, & vehementius ad parietes arteriarum transferre. Quid igitur magis augeat cordis, & arteriarum vim, quam ea victus ratio, quæ vividiorum spirituum, & si vis, magis etiam irritantium copiam præter modum adaugeat? Ei certe victus rationi non in hoc modo homine, sed in aliis quoque aliquando vidi ejusmodi universalium arteriarum pulsationem successisse, in primis in viro Meldulensi, a quo ante hos circiter quadraginta annos consultus sum. Vidi præterea in aliis, in quibus Senex honestus fuit, civis meus, & Mercatores duo, alter Patavinus, alter Venetus: quorum hic florente ætate adhuc vivit, alter affecta mortuus est, cujus cadaver ut incideremus, nullis precibus ab uxore impatrare potuimus. Hos omnes fuisse bibaces non credo, imo aliquem non fuisse scio. Ab nervis tamen in his quoque omnibus eam pulsationem fuisse crediderim, cum signa peculiariora aliorum morborum non essent, aut si essent, vel ad irritatos nervos haud obscure spectarent, ut alibi (1) in Mercatore illo Veneto ostendam, vel ad morbos attinerent, qui non nisi nervos irritando, possent illam pulsationem efficere, ut ex dissectione Senis, quem modo dicebam, alias (2) intelliges, a calculis renes, vesicamque torquentibus mortui. Sed & aliæ Observationes in mea

Tom. II.

me opinione confirmant. Nam præterquam quod una extat (3), in qua post pulsationem in cerebro supervenit palpitatio cordis, & arteriarum, in extremis quoque digitis percepta, & ab utero esse hoc malum in Matrona Patavina suspicabatur Rhodius (4), & licet indidem arcessere infamula, quam idem commemorat (5), a Platero (6) curatam; quæro ex te, quoniam modo cor flaccidum pulsus facere per se possit non debiles? In Agricola tamen, cujus tibi in XI Epistola (7) historiam scripsi, cor flaccidum fuit, pulsus vehemens. Scilicet aut quanto pauciores poterat descriptum ibi ejus cerebrum spiritus secernere, tanto plures secernebat cerebellum, vel, si mavis, Spinalis Medulla, & ad cor mittebat, aut cum resolutione aliorum nervorum, irritatio, ut sæpe accidit, aliquorum, & in illo cardiacorum, conjuncta erat, aut certe aliquid ejusmodi fuit. Atque ut Observationibus utamur, quæ ingentem arteriarum omnium pulsationem commemorant; vide, quæso, duas, quæ ex duobus celeberrimis Parisiensibus Auctoribus in Sepulchretum relatæ sunt. Altera (8) Ballonii est in Juvene, cordis palpitazione jam diu affecto, cui omnes arteriæ evidenter in singulis fere partibus palpitare videbantur. Paræi est altera (9) in quodam Vestiario, qui micantium impetu arteriarum omnium pulsum se percipere dicebat. In primo adeo omnes cordis valvulae, & magna arteria distenta visa est, ut cor triplo, aut saltem duplo amplius videretur. In Vestiario autem arteria Venosa reperta est in eam amplitudinem dilatata, ut manum in pugnum complicatam capere posset, & interna ipsius tunica ossea. Nunc quæro ex te, num vasorum distentiones, dilatactionesque augeant impellentem fibrarum vim, & fluentis humoris impetum? an illam potius, & hunc minuant, quemadmodum paulo ante indicatum est? Quod si agnoscis; veri igitur similis videbitur, quæ causa in utroque antea fecerat aneurysmata, eandem, vel his factis, perstitisse, imo adeo validam secus ac frequentius

L I acci-

[1] Epist. 64. n. 10.

[2] Epist. 42. n. 13.

[3] Commenc. Litter. A. 1736. Hebd. 32. n. 3.

[4] Cent. 2. Obs. Med. 40.

[5] Ibid.

[6] Obs. 1. 2.

[7] n. 11.

[8] l. 2. S. 8. Obs. 26. §. 2.

[9] Sect. hac 9. Obs. 9.

accidit, fuisse, ut tantam illam arteriarum omnium pulsationem servarit.

36. Dixi autem *aneurysmata*, Paræi quoque Observationem complectens, primum quia hic eadem voce usus est, *aneurysmate arteriæ Venosæ*, tum etiam quia dubium mihi est, ne forte per incuriam ita scripserit, cum vellet scribere *venæ Arteriosæ*, id est arteriæ Pulmonaris. Dubitandi autem causa est multiplex. Nam primum in historiis, quas legisse memini, omnino duabus maximæ dilatationis arteriæ Venosæ, id est Pulmonaris venæ, tantum abest ut ingens illa memoretur universalis pulsatio; aut pulsus non memorantur, aut minimi, debilesque fuisse dicuntur. Illarum altera est Hildani Cent. 2. Obs. 89; non ut perperam ab Lancisii (1) typographis indicatur 99: altera autem Vieussenii in Tract. de Corde gallice scripto cap. 16. Quin etiam sic mihi accidit, ut cum ejus venæ truncum, nempe sinum, in quem rami omnes ipsius influunt, æquo ampliorem offendi, pulsus præcessisse audirem, aut languidos, aut nullos, quemadmodum Epistolam relegens XVIII (2) cognosces (3). Deinde in utraque illa historia, cordis palpitacionem, & spirandi difficultatem fuisse lego: quas in Paræi Observatione non solum non video nominari, sed credere debeo abfuisse; cum *pila palmaria ludentem* extremis horis virum, de quo loquitur, animadverto, quod exercitationis genus utrumque incommodum exacerbando, non voluptatem, sed molestiam attulisset. Contra in eadem Observatione invenio quod neque in duabus illis occurrit, neque a venæ illius dilatatione videtur expectandum, ut *dolens* videlicet, & *tumens* locus exterius appareat. Solet id fieri ab dilatati aut cordis, aut arteriosi vasis pulsatione; estque in hoc multo, quam in venis, frequentius, ut *interna tunica ossæ* inveniat: quanquam hoc ipsum quomodo Paræus de vena dicere potuisset, haud satis intelligo, qui venam *unica constare*

tunica; non, ut arteria, *duas obtinere tunicas* scripserat (4). Vides igitur, quæ in ejus Observatione hæsitare me cogant. Neque enim faciunt, ut omnino *venam Arteriosam* scripsisse credam; nam sic quoque difficultates, non tot quidem, sed tamen aliquot ex his, quas attigi, superessent. Me quidem non fugit, hujus etiam venæ, id est arteriæ Pulmonaris, dilatatæ exempla haberi, quamvis multo, quam arteriæ Magnæ, pauciora: ut in Rivæ illa Icone (5), qua primum majorum omnium vasorum dilatationes pictæ sunt, & in illa ipsa, quæ paulo ante indicata est, Vieussenii historia, & apud Kerckringium (6), atque ut in iis Observationibus, quæ & prægressa habeant signa, & in Sepulchreto extant, subsistamus; Alardus Mauritius Egerdes (7) *magnitudinem præternaturalem* describit Pulmonaris arteriæ, *quasi aneurysmate affectæ*, & hinc inde *sacculos cruore coagulato turgidos habentis appensos*: & nisi huc referenda est Scholiographi Hollerii (8) Observatio *abscessus* in eadem arteria, quem & Poterius (9) ait in pluribus sibi observare licuisse, Cæsalpinus (10) certe proponit *arteriam, quæ ducit in pulmonem, duplo latiorē naturali*. Cave enim credas cum Boneto (11), sic eum *arteriam venosam* vulgo, *Neotericis venam pulmonariam*, designasse, qui hos docuit in Quæstionibus Peripateticis (12) ita loqui, ut nunc loquuntur, & sibi constans in illo ipso, quem Bonetus laudat, Artis Medicæ libro VI. antequam istam scriberet Observationem, bis confirmavit (13), quam vocassent Prisci *venam arterialem*, omnino *veram arteriam esse*, arteriam, inquam, *in pulmonem ducentem*, cum *vena* sit, quam illi *arteriam venalem* dicebant, in cor *introducens ex pulmone*. Nunc igitur vide, cum dilatatione Pulmonaris arteriæ fuisse in Sancto illo Sene, de quo loquitur Cæsalpinus, & palpitacionem cordis, & propter duas abruptas a cartilaginibus costas manifestum exterius locum, quo se pectus, alterne *tumens*

[1] De Aneur. Propos. 53.

(4) Oper. l. 2. c. 10.

(6) Spicil. Anat. Obs. 16.

(8) Ibid. S. 8. Obs. 27. §. 1.

(10) Sepulchr. Obs. 27. modo cit. §. 2.

(13) c. 9. & c. 109.

[2] n. 2., & 34.

(5) Eph. N. C. Dec. 1. A. 1. Obs. 17. litt. R.

(7) Sepulchr. l. 2. S. 5. Obs. 4. in Addit.

(9) Insign. Curat., & Obs. Cent. 3. c. 22. in fin.

(11) in Schol.

(12) l. 5. q. 4.

[3] Vid. etiam Epist. 64. n. 7.

mens attollebat. Nec, si huc attinet Scholiographi illius Observatio, in hac deerat palpitatio cordis: cujus oblitus videri potest Bonetus, cum ejusdem, opinor, Observationis partem alteram, ad syncopem facile attinentem, quæ Antipatro accidit, ipse ad pulsus inæqualitatem referens (1), Observationi opposuit (2) conjecturam Saxoniam, quippe de homine etiam tum vivo sermonem habentis: quo in judicio num fallar, tu constitues, cum apud ipsum Saxoniam, illumque Scholiographum, non *ad cap. 3;* sed *ad cap. 30.* ea, quæ nunc attingi, recognoveris. Quod vero ad respirationem attinet; minus hanc fore difficilem, ubi impedimentum, hoc est dilatio, ad arteriæ Pulmonaris initium sit, quam ad venæ finem, & ratio ostendit, & ex iis, quæ Bellinus (3) docuit, & Albertinus (4) observavit, colligi licet (5). At enim in pluribus, quæ indicatæ sunt, dilatati hujus, aut illius vasis Observationibus alia erant, in corde præsertim, vitia, a quibus potissimum tum quod deessent, tum quod essent quædam signa, repetendum est; in Alardi autem Observatione, nullum horum, quæ quidem supra memorata sunt, extat. Fateor, eoque hæsitare me dixi. Sed tamen quo magis omnia expendo, & Paræi historiam relego, eo magis suspicari cogor, in ea saltem deesse aliqua, ex quibus nonnulla, & vehementem illam in primis arteriarum omnium pulsationem intelligamus.

37. Cujus ad causam ut redeam, & ad ejus a me descriptam historiam; si per illam hanc credis non perperam explicatam; intelligis primum, tanto diligentius obstandum initiis aneurysmatum, ut Lancisius (6) vocat, spuriorum, quanto manifestius est, vel priusquam verum aneurysma fiat, interdum ab illius causa defectiones animi, & non ferendam vim mali, & mortem quoque ipsam afferri: quæ vitari possent omnia per curationem idoneam, matureque institutam, qualis in iis fuit, de quibus supra (7) ex Platero, &

ex Commercio Litterario indicatum est, & illa præsertim blanda, & Lancisianis similis, quam Bonhomo adhibuit Prævotius noster (8): quin sola diætâ quantum valeat, his perpauca verbis indicavit Ballonius (9): *Cuidam omnes arteriæ micabant manifesto. Mirum id fuit. Instituta diætâ curatus est.*

Deinde vides, cujusmodi sint in arteria initia illorum aneurysmatum, quæ videlicet neque ab nativa illius imbecillitate, neque ab erosione fiunt, nedum a vulnere, aut contusione. Nempe vehemens impetus, quo sanguis ab nimium adaucta vi cordis, & arteriarum in has diutius urgetur, tam crebris denique, & æquo gravioribus ictibus, majoribusque distentionibus earum latera, quantumvis per se satis firma, lædere incipit, tunicæ earum intimæ villos tenuissimos quidem, sed arctissime compactos, ita distrahendo, ut prima læsio sulcorum forma, quos descripsimus, se prodât. Hanc deinceps cæteræ in proxima tunica consequuntur læsiones interdum citius, alias serius, ut major impetus sanguinis, minorque arteriæ firmitas est, aut res contrario modo se habent: fitque tandem verum aneurysma, sive in omnem partem expansum, sive instar sacci a latere appensi, ut villorum distractio vel circum undique, vel uno in latere facta est. Sic Epistola XVIII. (10) relegens, quæ in Magna cujusdam foeminæ arteria descripsi, sulcos hujuscemodi in longitudinem ductos reperies in illa arteriæ parte, quæ nondum erat dilatata: superius autem certo loco non secus ac si magis distracta fuisset, arteriæ fibras ipsas apparuisse; quo loco nimirum credibile est, futurum fuisse, ut in sacci formam excresceret, si diutius vixisset mulier: denique ab eo ferme loco ad cor usque arteriæ tunicas jam in omnem partem fuisse expansas. Nec vero illud morari te debet, quod pulsus in ea foemina percipi non poterant. Neque enim an semper ita res fuisset, aut esset, constabat: & si forte convulsionum vi id in artubus

Ll 2 acci-

(1) l. 2. S. hac 9. Obs. 6.

(2) in Schol.

(3) De Morb. Pector.

(4) Comment. de Bonon. Sc. Acad. Tom. 1. in Opusc.

(5) Vid. tamen Epist. 64. n. 7., & 8.

(6) De Aneur. Propos. 5.

(7) n. 35.

(8) apud Rhodium Cent. 2. Obs. Med. 40.

(9) Paradigm. 15.

(10) n. 34.

accidebat; tanto ob id etiam, major sanguinis impetus in Aortæ ipsius tunicas esse poterat, quod missus esset ex *adaucto impetu recto*, & *reflexo*, sicuti ab Lancisio (1) indicatum est. Eademque a me de muliere illa altera dici credito, cui simul in Aorta lineas, istorum sulcorum non dissimiles, simul subobscuras in carpis pulsus Epistola proposui XXIII. (2): tanto autem magis eadem dici, quod ingens in illa erat cordis palpitatio, vasorum autem in collo pulsatio oculis ipsis occurrebat. Quales autem fuerint pulsus in aliis, quorum Magnam arteriam intus sulcatam inveni, etsi ignotum est; nihil tamen prohibet credere fuisse, interius præsertim, vehementiores, quam iis corporibus secundum naturam conveniret: imo in nonnullis eorum profecto verisimile est, ut in Sacerdote, de quo scriptum fuit Epistola IV. (3), & in Veneta muliere, de qua Epistola XXVI. (4) scribetur, cujus Aor.

ta sulcos, siqua alia, spectabiles ostendit, cum dilatatione, & certo loco etiam cum erosione conjunctos. Accedit enim haud raro ad impetum sanguinis, progrediente morbo, & tempore, causa alia, quæ vim habeat erodendi, unde initium accelerari potest legitimi aneurysmatis, quemadmodum recte animadvertit Lancisius (5), & generatim indicavit Fernelius (6). Spurii autem aneurysmatis causa priusquam legitimum fiat, id est antequam arteria ab impetu sanguinis sit dilatata (cujus rei signum pulsatio præbet ex angustiore jam facta latior), quo læsionis genere vitare arteriam incipiat, sub oculos jam a nobis positum existimamus, simulque ostensum, vel eo tempore nonnunquam hominem posse ab illa eadem causa gravissime torqueri, & vita privari. Hæc ad ea, quæ Lancisius docuit, adjunges, si tamen placuerint: & valebis.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XXV.

Agitur de Lipothymia, & Syncope.

A Sphyxia quidem, ut superioribus Literis (7) ostensum est, sine Syncope esse potest: sed non Syncope sine Asphyxia. Illud difficillimum intellectu est: hoc facillimum. Minime enim mirabile est, qui mortuorum similes jaceant, in his ut cætera fere omnia vitæ indicia, sic pulsus etiam deesse. Contra, non satis mirari possis, in quibus nullum arteriarum motum reperias, in iis pleraque eorum vigere, quæ in hominibus non vivis modo, sed sanis etiam spectamus. Facilius igitur Syncope, quam Asphyxiæ, tractatio est: nec difficilius Lipothymia, quippe a Syncope non nisi gradu discrepantis. Harum utriusque causas, quæ Valsalvæ quidem, & mihi in cadaverum dissectione se obtulerunt, ex Epistola hac cognosces. Ille igitur sic invenit.

2. JUVENIS duodetriginta annorum,

procerus, & pinguis, rubraque a natura facie, crebro stomachi dolori obnoxius, qui sibi dum inclinato corpore caput demittebat, a stomacho aliquid ad fauces means sentire videbatur, interdum ob virium debilitatem, laboriose se movens, & anxie respirans; bis etiam animo usque adeo deficiens, ut mortuus videretur; sæpe quoque de dolore capitis, & vertiginibus conquestus; cum aliquot ante mensibus pristinam pinguedinem amisisset, rubrum tamen faciei colorem servasset, die tandem quadam, vespertino tempore domum redit lassus, & solito stomachi dolore vexatus: ventriculi regionem petroleo inungit, coenat, noctemque placida quiete transigit; ut mane expergefactus, quærenti uxori quomodo se haberet, recte responderit. Surgit, ut alvum exoneret. Dum lectum repetit, vix pedes attollere jam posse,

(1) Oper. modo cit. Propos. 36.

[5] Oper. cit. Propos. 39.

(2) n. 6.

(6) Patholog. l. 5. c. 12.

(3) n. 21.

(4) n. 21.

(7) n. 9.

posse, vacillare, & quasi cadere ab uxore conspicitur. Tandem ad lectum pervenit, in eumque confestim se rejicit, hoc unum, & semel clamans: o morbum ingentem! Facie multum rubet, pallefcit postea, leve ad vomitum irritamentum ostendit, lotium, & fæces reddit: brevi moritur.

MORTUI facies, & collum ad laryngis latera, cum livore tuebant.

Ventre aperto, chyliifera per mesenterium vasa conspiciuntur; a coena autem ad mortem sex circiter horæ intercesserant. Lien duplo major erat. Ventriculus autem quæ lienem spectabat, adeo tenuis, ut ne dimidium quidem ejus æquaret crassitudinis, quam in reliquis habebat partibus: illoque in loco ad superiora multis intus erat sanguineis punctis distinctus. In ventriculi autem cavo subflava inerat materia.

Thorace recluso, nil, nisi in corde, annotatione dignum fuit, cujus auricula dextera adeo erat dilatata, ut tertiam cordis æquaret partem: dexter autem ventriculus copiam fluidi sanguinis ingentem continebat, cum eaque minorem polypum, naturæ multum ab iis concretionibus discrepantis, quæ in eorum corporibus sæpius occurrunt, quos febris, aliive ejusmodi morbi interemerint. Substantia enim erat multo crassiore, atque aliter ac in illis compacta, colore autem carni simili.

Cranii fornice exsecto, dum Crassa meninx incideretur, serum prodiit ad uncias duas: cujus paulum in ventriculis quoque cerebri repertum est, cætera sani.

3. Cum ad ventriculi, capitis, & cordis morbos hæc attineat historia, inter hos ultimos referre malui, propterea quia duæ illæ prægressæ animi defectiones, graves adeo, ut hic Juvenis mortuus esse crederetur, cujus generis novissima fuerit, ex qua revera mortuus est, satis videntur significare. Nam quicumque modus fuerit, quo hujus ultimæ initium ingruit, & quæcunque capitis, nervorumque in ea conspiratio, nihil magnopere obstat, quo minus in syncopen desisse arbitremur: quod confirmat subsequens faciei pallor, nec recrementorum infirmat

exitus, quippe cum sphincterum laxatio interdum syncopi quoque communis sit. Magnus certe inventus est in corde morbus. Nec vero id ob parvum illum polypum dico, cujus qualiscunque substantia, structura, & color apparuerint; non propterea decet eorum oblivisci, quæ superiore Epistola (1) exposita sunt. Sed ob tantam illam dico dexterarum cordis cavearum dilatationem. Nisi enim fuisset ventriculus ille multum dilatatus; ingentem continere sanguinis copiam non potuisset: neque cum hic tanta sanguinis copia tumeret; non magna esse potuit proximæ auriculæ dilatatio, quæ tertiam adeo ampli cordis partem æquaret. Amplificatis autem cordis caveis, non insolitum esse, animi defectiones accidere, præter Albertini (2) Observationes, illas ab dilatationibus repetentis *speciatim caudicis venæ Cavae, sive auriculæ cordis dexterae* sic, ut non nunquam in *syncopem cardiacam desinant*, præter Observationem XI., quæ in Sectione X. est Sepulchreti, huc attinente, & alias fortasse ejusmodi, denique præter illam, quam alibi quoque commemorandi occasionem habuimus, Grassii Filii (3) de muliere lipothymiis crebro redeuntibus obnoxia, quæ demum, vix advertente quopiam, mortua, & pro apoplectica habita, nullum usquam, nisi in dextera cordis auricula, vitium perscrutantibus exhibuit, consuetam molem vel duplo superante, præter has, inquam, Observationes, ostendunt aliquæ etiam ex nostris, ut quæ de canabris Carminatore superiore Epistola (4), & quæ de Sutore XVIII (5) descripta est, quorum utrique, illis defectionibus obnoxio, si vitam syncope ereptam dixeris, facile annuam. Sed insuper leges in eadem Epistola XVIII Observationes alias duas (6), quas cum proposita Valsalvæ compares, explicatumque etiam invenies, (7) quomodo dilatatum cor facile succumbat denique oneri sanguinis prægravanti, & celerem afferat mortem, præsertim si quid accedat unde illius expellentes vires imminuantur. Cujus rei causam in eo, de quo loquimur, Juvene facile repetere ab

nervis

(1) n. 30., & aliis.

(2) Comment. de Bonon. Sc. Acad. Tom. I. in Opuscul.

(3) Eph. N. C. Cent. 5. Obs. 24.

[4] n. 13.

[5] n. 2.

[6] n. 8., & 14.

(7) n. 3.

nervis potes sive ob acrem, qui repente, læsum ventriculum corripuerit, dolorem convulsis, sive ab aqua illa sub Duram meningem improvise effusa, aut saltem aucta, & quidquid intra cranium erat, premente, adeo, aut compressis, aut spirituum influxu ex parte privatis, ut ejusmodi cordis motui servando pares amplius esse non possent. Itaque sanguis in cavis ejus dexteris, &, quod consequitur, in venæ Cavæ, & proximis hujus ramis Jugularibus cumulatus, substitit, eumque in collo ad laryngis latera, & in facie livorem, tumoremque effecit.

4. SACERDOS annos natus sexaginta, per triginta circiter capitis, & ventriculi debilitate vexatus, siti quoque, & repentinis, præcipue dum stabat, animi defectio- nibus, cum pectoris angustia, & pulsus intermissione, in febrem tandem incidit Ter- tianam duplicem continuam, quæ acutior in dies facta, in ardentem, atque adeo lethalem degeneravit. ABDOMINE diducto, omentum prægrande inventum est, quod se in funis modum intorserat. Dexter ren deerat, neque ullum erat vaso- rum ejus Emulgentium vestigium: sini- ster naturali erat magnitudine, & vesicu- lam aqua plenam, quam hydatidem vo- cant, fovebat. Thorace dissecto, ven- triculum cordis dexter satis magnam con- cretionem polyposam ostendit, quæ ad mediocrem tractum se per venam Cavam producebat; sinister minorem, quæ venam Pulmonarem adibat. Denique Cranio circumsecto, quod antiqui morbi sedem continere existimabatur, intra cerebri ven- triculos aquæ multum, glandulæ autem plexus Choroidis plurimum tumidæ con- spectæ sunt.

5. Hic Sacerdos si idem non fuit ac Monachus, de quo mihi (1) Valsalva dixe- rat; bis alterius defectum renis ipse vide- rit, necesse est. At si idem fuit, ut opi- nor, aut in Tractatu de Aure Humana (2) non sinister ren fuerat scribendus, sed dexter, aut hic non dexter, sed sinister. Verum uterlibet ren defuerit; cum esset is, quo uno homo iste præditus erat, na- turali magnitudine, &, quod consequitur,

non tantum lotii fecerneret, quantum duo secrevissent; num inde pleraque deducen- da sunt ex iis incommodis, quibus tandiu conflabat? num præsertim ex quo ad minorem ea, qua opus fuisset, secretorii urinæ organi magnitudinem labes accesserat aliqua ab interna hydatide, quæ, si non aliud, at certe aliquid de ea magni- tudine detrahebat, num, inquam, tunc saltem plus aquæ in cerebri ventriculis cu- mulari coeptum est? Nam antea quoque aliquam illius copiam in iis fuisse, capitis debilitas, & quæ ad thoracem attinebant incommoda videntur significare, cum in illo nihil præterea, in hoc vero nihil per sectionem deprehensum sit, quod merito accuses. Verum undenam fiebat, ut præ- cipue dum staret, illis corripere deli- quiis? An quod nullus magis, quam stan- tis, hominem lassat corporis situs? An quod ventriculum, jam per se debilem, pondus tunc magis distraheret prægrandis omenti? Hoc autem unde sic intortum? Si ex historia appareret, quid præter ea, quæ adnotata sunt, homini aut extrin- secus, aut interius accidisset, unde omen- tum diu in unum locum adigi, compri- mique posset, rem exponere conarer ad eum fere modum, ad quem Ruyschius (3) ejusdem coarctationem, mutationemque in farciminis formam explicavit. Ut ad illud redeam, quod præcipue hic nobis pro- positum est, videlicet ad animi defectio- nes; noli mirari, si in hoc quoque homi- ne non sine interjecta nervorum mentione possim earum causam indicare, quando ni- hil nisi in cerebro, & ad ventriculum re- pertum est, ubi hanc fuisse conjiciamus; nervi autem sive ad originem compressi, sive alibi irritati, quam sæpissime, & evi- dentissime faciunt, ut animo deficiamus. Constat id ex tot deliquiis, quæ hominesprehendunt aut certis animi affectibus de improvise perturbatos, aut teterrimis odo- ribus percussos, aut acerbissimis nervosa- rum partium, & ventriculi præsertim, do- loribus correptos. Nec obstare credas, quæ de cordis motu hoc tempore disputantur, quasi a nervis minime penderet. Aliud enim est absque nervis posse ad tempus cor

(1) Advers. Anat. III. Animad. 32.

(2) c. 2. n. 14.

(3) Obs. Anat. Chir. 63.

cor moveri : aliud iis læsis , & præsertim irritatis , non posse cordis motum vitari , plurimum minui , atque adeo interrumpi . Illud primum sicuti alii , certe Amplissimo Senacio (1) erat notum , atque perspectum . Sed num propterea negavit alterum ? Imo vero si præclarum ejus de Syncope caput (2) leges , videbis sane , haud aliter ac modo a me factum est , id mali subinde ab nervis ubi ubi irritatis , præsertim vero sive in cerebro compressis , sive ibi , aut in ventriculo stimulis , deducere . Verum ne ab iis recedamus , quæ in morbidorum cadaverum sectione inveniuntur ; hanc , quæ sequitur , Valsalvæ Observationem perlege , & nervos , si potes , minime incusa .

6. VIR Nobilissimus , patre natus articulo-
rum doloribus , & catarrhis obnoxio , a prima adolescentia varis , & scabie , mox virulentis gonorrhœis sæpe , & penis ulceribus , denique in extrema juventute paternis illis doloribus vexatus , cum ab his omnibus liberari cuperet , disparem curationis exitum habuit . Nam quod ad venereas illas noxas attinebat , eæ quidem facile remediis obsequebantur , nulloque relicto post se luis vestigio , facebant . Articuli autem dolores , quamvis nec semel , & multifariam impugnati ab iis præsertim Medicis , qui , cum veneri subesse aliquid existimarent , modo hydrargyrum , alias lignorum decocta exhibuerant , sudorem concitantes , nunquam tamen ita abigi potuerunt , ut non subinde plus minus incommodi afferrent articulosque debilitatos relinquerent . Quos ut confirmaret , temere per se consilio capto , Euganeis balneis , & lutis cum vel præter modum usus esset ; nec sui voti compos est factus , & mox capitis doloribus non sine plenitudinis sensu vexari cœpit , tum oculorum inflammationibus , & narium hæmorrhagiis . Quarum illæ eo magis sinistro oculo nocuerunt , quod hic multis ante annis consimili diu affectus morbo , ex erosione Corneæ tunicae albuginem contraxerat , quæ secundo hoc , pariter diuturno , incommodo aucta fuerat , ut nonnihil pro-

mineret , pupillæque e regione respondens , objecta duplicare videretur . Hæmorrhagiæ autem , irritis complurium Medicorum auxiliis , tandiu perrexerunt , donec Valsalva facile remedii genus indicavit , velut alias (3) de hoc ipso Generosissimo Viro ad te scribentes satis exposuimus . Sed cum postea caput assiduis curis , & gravissimis cogitationibus magis , magisque infirmasset ; rediit creber sanguinis fluxus , sed e narium vasculis , ut opinor , superioribus , rediitque interdum oculorum inflammatio non levis , tum frequens , & repentinus faciei rubor , sensusque caloris in capite , debilitatis autem cujusdam ad infimum occiput , hæc autem omnia tunc magis , cum alvi , aut vesicæ excretiones minuebantur . Tandem septimo circiter ante obitum mense quotiescunque aut scalarum gradibus ascenderet , aut per æquum , & planum locum paulo celerius ambularet , aut brachia ita præsertim , ut in vestibus induendis facimus , moveret , tunc primum cœpit animadvertere , molestum quendam frigoris sensum sibi ad inferiorem sterni partem excitari . Qui sensus paulatim adeo mutatus est temporis progressu , ut post unum , aut alterum mensem frigus illud in dolorem acerbissimum desineret , qui continuo ad caput ascendere ægro videbatur : & tunc illico visus , pulsus , & animus deficiebant . Et quanquam initio non nisi iis , quos diximus , corporis motibus hæc succederent ; postea tamen vel sine ullo motu sibi deficere videbatur . Sed , quod mirum est , ad violentiores quosdam motus , ut puta sternutationis , aut tussis , nihil ejusmodi , atque adeo nullam omnino patiebatur molestiam . Nunquam spirandi ullam difficultatem percipiebat , sed capitis sæpe debilitatem , ut interdum sibi casurus videretur , ni fulcrum aliquod apprehenderet . Sæpe etiam tum interdiu , tum noctu convulsivi motus aliquando universum corpus , alias partem aliquam corripiebant , palpebras præsertim , & brachium sinistrum : nunc convulsio digitorum quendam prehendebat manus dexteræ cum dolore : modo stupor eandem manum , &

crus

(1) *Traité du Cœur*. l. 2. ch. 7.

(2) l. 4. ch. 12. n. 2. 5. 7. 9.

(3) *Epist.* 14. n. 24.

crus totum, huic respondens: nonnunquam utroque in brachio sentiendi facultas omnino deficiebat: aliquando utrumque dolore afficiebatur: nec raro ad sinciput dolor erat, aut constrictionis sensus ad occiput. Atque hæc omnia promiscue ad diem usque mortis ægrum torquebant. Cæterum fere ad eum usque diem ciborum appetitus, somnus, naturalis corporis color, & hilaritas intrepidi animi constituerunt. Hæc cum ita se haberent; dici non potest, in quot, & quam varias sententias & præsentis, & consulti per litteras Medici non infimi nominis discederent, cum alii nihil esse dicerent, nisi hypochondriacam affectionem, alii humorum siccitatem nescio quam, alii nerveorum quorundam ramorum exsiccationem cum nimia humorum mobilitate conjunctam, alii spasmodicum rheumatismum, aut convulsionem a salinis acribus particulis in thoracis, & artuum musculos se inferentibus, ibique nervos stimulantibus, alii denique irritationem a virulentis ex lue venerea particulis, quæ in mediastino substitissent. Unus Valsalva pleraque eorum, quibus æger torqueretur, a causa, quæ intra cranium esset, repetebat, tum dolores capitis prope assiduos spectans, & convulsiones, quæ ad tot, & tam diversas partes pertinebant, tum quæ post affectiones ex parte similes aliquando in cadaveribus deprehenderat. Itaque ut cæteri auxilia proponebant, quæ peculiari cujusque eorum sententiæ convenirent; sic ipse quantum ea, quæ sanguinis copiam, aut turgentiam, aut concitationem ad caput augerent, improbabat, tantum ea, quæ his contraria præstare possent, commendabat, præsertim cum videret, si turgentia fieret ad aliam aliquam partem corporis, tunc caput levare, eductoque sanguine ex iis vasis, quæ circa imum intestinum sunt, ægrum meliuscule dies aliquot habuisse. Verum ut causæ morbum efficientis sedem generatim ipse cognosceret, & quæ vitæ paulo diutius, & levioribus cum incommodis trahendæ convenirent; tamen peculiarem sedem causæ, hujusque naturam, remediis insuperabilem, divinare non potuit. **CADAVERE** enim dissecto, cum reliqua omnia non

modo in Ventre, & Thorace, sed in ipso etiam Capite sana essent; in Falciformi Crassæ meningis Processu ossa quinque inventa sunt, alia alia forma, & magnitudine, sed pene omnia acutis quasi spinis horrentia. Maximum lineas Bononienses quindecim longum, septem in medio latum, unam cum dimidia crassum, valenter annexum erat initio, & proximæ parti illius processus, cujus etiam formam referebat. Hoc os aliquem ad tractum intercipientibus ossa duo, quæ reliqua parte inter se arcte jungebantur. Sic conjuncta, latitudine æquabant lineas decem; sed latius quinque erat longum; angustius novem, quod duas lineas erat crassum, inferiori tamen latere, sive quo Callosum corpus spectabat, pertenuè. Hujus extremo se reliqua duo ossa annectebant, processum arcte intercipientia; nam etsi longius, quod lineas nimirum æquabat quatuordecim, erat, ut priora, à latere positum dextero; brevius tamen, quod novem æquabat, latus sinistrum tenebat. Itaque universa hæc quinque ossa partes duas tertias, & fere amplius occupabant longitudinis totius processus ab anterioribus incipiendo, & retrorsum pergendo. Præter illa, ossiculum erat, novissime fortasse efformatum, lentis magnitudine.

7. Existimabat Valsalva, ab eo tempore, quo æger Euganeis lutis abusus, materiam, quæ arthritidem facere consueffet, arcere ab articulis studuisset, illius materiæ partem aliquam inter Falcati processus fibras intercipi, & dolores capitis, quibus nunquam antea obnoxius fuerat, afferre coepisse: eandemque sensim postea in ea, quæ descripta sunt, ossa concrecentem, postquam horum aculeis proximam utrinque meningem Tenuem incepisset compungere, in quibusdam præsertim corporis motibus, eas convulsiones excitasse, a quibus cum cætera, tum illæ animi defectiones orirentur: quarum potissimum causa istius ægri morbum, & dissectionem in hanc Epistolam retulimus. Ultro tamen fatebatur, satis illud explicari non posse, cur ad tussis, aut sternutationis motus, quibus vehementius concuti meninges Videntur, nihil eorum accideret. Equidem memi-

memini, cum tibi alias (1) pleraque ossum, in Falcato processu inventorum, exempla commemorarem, graves quidem ab illis noxas, cum meninges pungerent, allatas esse dixisse. Verum non memini, in majoribus motibus non esse allatas, cum a minoribus afferrentur. Sic, exempli gratia, in ea Observatione, quæ in Historiam Regiæ Scientiarum Academiæ Parisiensis ad A. 1711. relata est, Juvenis ille, qui ob istam causam epilepticis paroxysmis, iisque fere semper noctu prehendebatur; tamen interdum quoque, si ambularet, a motu in eosdem incidebat. Quod si non concussionem tantum, sed majorem quoque in meningum vasis aut copiam, aut impetum sanguinis debemus attendere, unde meninges ipsæ magis ad officula urgeantur, quemadmodum & ratio indicat, & Observationes confirmant Scheidii (2), & Hunauldii (3), quorum alter aliquod, alter unicum ab sanguinis missione levamen cephalæ, aut epilepsiæ, ab ejusdemmodi causa inductæ, adnotarunt; quis est, cui sanguinis in meningum vasis aut copia, aut impetus magis augeri videatur ex levi brachiorum, quam ex violento tussis, aut sternutationis motu? Sed etsi quod Valsalva intelligere non potuit, nos quoque intelligere non possumus; tamen, quod proposito satis est, apparet, cum aliud præter illa ossa toto corpore non esset, unde gravia, quæ præcesserant, mala repeterentur, ejusmodi autem ossa acerbos dolores capitis, aut diras convulsivas affectiones in tot aliis excitaverint; apparet, inquam, hic etiam quid accusare debeamus. Neque enim, ut in Præsule, quem Lancisius (4) describit animi deliquiis, cum se moveret, obnoxium, & convulsionibus tentatum, erat hic in corde, & cerebro quidquam, unde potius hæc repeteres, quam ab ossibus, quæ in Præsulis quoque Crassa meninge reperta sunt.

8. At enim, inquis, exempla etiam extant ossium in eadem meninge deprehensorum, a quibus tamen ulla orta incommoda non adnotantur. Ego vero adeo

Tom. II.

hæc non nego, ut meis non dubitem Observationibus confirmare. Nam præter illud os magnum, quod alias (5) descripsi, inveni alterum in viro, de quo alibi (6) sermo erit, mediocris uvæ acini magnitudine, superficie leviter granosa, interjectum Crassæ, Tenuique meningi, quod sibi respondentem foveam excavaverat in diducto cerebri sulco, qua hemisphærii sinistri pars superior ab anteriore suo extremo digitos transversos quatuor distabat, sesquidigitum autem ab hemisphærio dextero, foveæ parietibus, & circumjecta substantia secundum naturam se habentibus. Et ne longius a Falcato processu abeam; A. 1726., & A. 1744. cum in Gymnasio, ut solitus sum, non unum cerebrum dissecarem, in viro, itemque in muliere ossa ibi ad hunc modum conspexi. In illo sub ipso vertice, ad singula Longitudinalis Sinus latera, in ipsa Duræ meningis substantia, singula erant non parva officula, quorum unum in plures oblongos, acutosque quasi denticulos desinebat. In muliere autem, parva officula erant tria, fere sub vertice locata, quorum crassissimum ab duobus lateribus, sed ab uno præsertim, similes emittebat denticulos; reliqua erant squamarum duarum instar, majoris, & minoris. Inerat illud in ipso externo sinistro latere Sinus paulo antea memorati; hæc inter se vicina, nec multum distita ab infimo Falcis limbo, dexteræ faciei ejusdem Falcis sic adhærebant, ut nullo negotio avelli possent. Quod si nunc quæras, cui aut dolori, aut incommodo ante novissimum morbum hi singuli fuerint obnoxii; me quoque perquisivisse dicam, & præsertim de muliere hac, quæ consistente, ut videbatur, ætate post sanguinis sputum decesserat; sed, ut in mendicis sæpius accidit, nihil rescire potuisse, quod pro certo adnotarem. Num vero propterea ponendum pro certo est, nulla omnino ab iis officulis incommoda fuisse allata? Non magis profecto, quam ubi Casp. Hoffmannus (7) filet quæ detrimenta attulisset os cartilagosum exacte rotundum, Mm. quod

(1) Epist. 3. n. 21.

(2) Dissert. de duob. officul. in Apopl. qu. 6.

(3) Hist. de l'Acad. R. des Sc. A. 1734. Obs. Anat. 2.

(4) De Subit. Mort. l. 1. c. 20. n. 3. 4.

(5) Epist. 3. n. 20.

(6) Epist. 52. n. 32.

(7) Apolog. pro Gal. l. 2. S. 4. c. 287.

quod *magnitudine thaleri imperialis*, Dura meninge utrinque tectum invenerat, aut potius ut omissis minoribus, majora commemorem; quam ubi Dionisius (1) scribit, se in noto artifice eandem reperisse meningem osseam factam propemodum totam, neque indicat, quibus is obnoxius fuerit malis. Scilicet aut quæ hæc fuerint, satis cognitum habere non potuit, aut si habuit, quod de noto, nec mendico, homine potius credo, in locum, & tempus opportunius id distulit: quod sicubi fecit; ea perutilis fore videtur historia ad quosdam illius meningis usus, de quibus multum disputatum est hac ætate, aut ex parte aliqua tuendos, aut omnino abjiciendos.

Illud præterea animadvertendum est, quod etsi ossa meninges pungentia valde noceant, quemadmodum illud, de quo meminit Petrus Borellus (2), *multis cuspidibus horridum, in dura matre deprehensum, unde dolores ager capitis diu passus fuerat*, & tot alia ossa ejuscemodi (3); tamen nisi ea forma, & posita sint, ut possint meninges compungere, aut pondere, & mole aucta adeo, ut deorsum trahendo, aut premendo, Sinum præsertim aliquem, & quem diximus, Falcis, arctare valeant, fere nullum, ut alias (4) scripsimus, sui indicium sunt præbitura. A quibus ut vides quantum; mitto numero, & magnitudine; at forma simul, & sede illa discreparent quæ a Valsalva inventa sunt; ita noli ejus Observationi alias objicere, quæ cum ea non sint comparandæ.

9. Atque utinam illa saltem, quæ adeo nocent, ossa non minus certas, & peculiaris, quam magnas, sui significationes præberent. Verum hæc sunt tot aliis causis sæpe communes, ut merito censuerit Scheidius (5), locum vix esse alicui suspicioni eorum ossium tunc etiam cum diuturna quædam capitis mala nullis remediis cedunt, neque satis unquam remittunt. Quod vero, etiamsi plane dignosceretur; officula hæc tolli non possent, neque ulterior eorum productio impediri, sicut ab

eodem (6) ostensum est. Quo loco vere, atque eleganter id dicit, quod & mihi olim venit in mentem, cum senior Medicus, qui, studio ab aliis dissidendi, non raro in tricas se induebat, os, quod ad Aortæ initium coaluisse in nobili Ægro, comminisceretur, dissolvendum esse proponeret Artis auxiliis; fieri enim posse, ut quod durum ex fluido factum esset, rursus ex duro fluidum fieret: nos videlicet, inquit Scheidius, ejusmodi auxiliis *non tam naturæ parsimonia, quam benignitate destitui*; nam quibus ossa, vi morbi nata, solveremus, iisdem simul, cætera, quæ natura ipsa ossa construxit, destruerentur.

An tamen remedia sint quibus, non jam facta ossa dissolvi possint, sed facienda, aut certe augenda, in arteriis quidem, impediri, ex iis intelliges, quæ aliis Litteris (7) perpenduntur de ossium in arteriis productione, a suppuratione quadam proveniente, & cum exulcerationibus earum conjuncta; nam quæ possent huic causæ obstare, illi quoque possent effectui. Verum ut ut res se habeat in quibusdam arteriarum ossificationibus, num idem judicium de iis quoque ferendum sit, de quibus hic loquimur, mecum interea dubitabis. Neque enim cum ossa in meningibus inveni, suppurationis indicia, aut exulcerationis, vidi adhuc fuisse conjuncta: nec qualescunque osseas, aut, si mavis, ossiformes tantummodo, bracteas vidi; sed vera plane ossa conspexi. Nam, ut cætera præteream veri ossis indicia, si descriptionem releges (8) magni illius ossis, quod in Falce deprehendi; videbis certe, ut in simplex utrinque stratum ex parallelis ossibus fibris defineret: quo etiam oblongi illi, & acuti quasi denticuli videntur attinere, in quos aliqua ex minoribus, quæ supra (9) descripsi, extenuabantur. Hoc autem indicium, quod in ordine consistit *velut fibrillarum, ut in ossibus observamus, recta excurrentium*, non solum ab laudato Scheidio (10), sed ab aliis etiam Viris Peritissimis proponi, & confirmari video, ad

(1) Descript. d'une oreille du Coeur extr. dilat.

(2) Hist., & Obs. Med. Phys. Cent. 4. Obs. 99.

(3) ut Sepulchr. l. 1. S. 1. Obs. 113.

(4) Epist. 3. n. 20., & 21.

(5) qu. 6. cit. supra, ad n. 7.

(6) qu. 7.

(7) Epist. 27. n. 30.

(8) Epist. 3. n. 20.

(9) n. 8.

(10) qu. 2.

ad vera ossa a duris alterius generis concretionibus internoscenda. Sic Abrahamus Vaterus (1) ex *striis albicantibus*, & ex *striata textura* verum os a calculo constanter distinguit. Sic ab Joanne Saltzmano *ordinata fibrarum juxta certam directionem dispositio*, merito, judice etiam Cl. Crellio (2), pro *charactere veri ossis suppeditatur*. Quantum igitur ad hoc tempus observare potui, non licet mihi cum Viris Doctissimis facere, qui vera ossa in arteriis potius, quam in meningibus, agnoscunt. In his autem non solum intra cranium, sed intra vertebrarum quoque tubum, ibique in ipsa Arachnoide, quod nescio an aliis antea acciderit, si non os, at ossis, ut puto, inchoamentum conspexi. Scilicet in eo Sene, cujus pleuræ, an membranæ adnati pulmonis, quandam partem inveni ossream, ut alia Epistola (3) ad te scripsi, cum medullæ Spinalis, in sua sede a tergo resectæ integumenta Studiosis Anatomes demonstrarem, diductæque Crassa meninge, Tenuem inter, & Arachnoidem aerem immissem; in hac, se totam attollente, particulam animadverti modici cucurbitæ seminis forma, & magnitudine, in transversum locatam, albidam, jam ferme opacam, & facie interiore subasperam, ac evidenter inæqualem. Hæc lateri sinistro propior, undecimæ responderebat thoracis vertebræ: nec quidquam ejusmodi in cæteris meningibus apparebat. Verum his missis, tribus Valsalvæ defectionum animi Observationibus, nonnullas ex nostris subjiciamus.

10. MULIER paupercula, annos nata, ut videbatur, ad quinquaginta, aut plus eo, parva, & potius macilenta, cum ante annum syncope fuisset correpta ejusmodi, ut pro mortua haberetur, ab eoque tempore etiam alias: novissime in lectulo mortua inventa est. CADAVER

Theatro nostro concessum fuit, unde Anatomem tradere inciperemus A. 1726.

In Ventre nihil adnotatione dignum, si lienem excipias nimis parvum, & ubi incidere, diffluentem, tubamque uteri alteram, extrema parte cum ovario sic con-

natam, ut orificium, quod ibi est, omnino occlusum haberet. In Thorace

sinister pulmo annexus passim ad latus. In vena Cava, auricula dextera, & ex parte aliqua in ventriculo proximo crassæ polyposæ concretiones colore ex albido carneo, distractioni valde resistentes, quibuscum atri sanguinis grumi cohærebant. In sinistris cordis caveis vix aliquid sanguinis. Mitrales valvulæ ambæ prope limbos crassiores, duræque factæ, ibi in seriem majusculorum quasi globulorum extuberabant, qui incisi substantiam ostendebant consimilem tendinis. Vicinæ etiam Semilunares æquo, sed minus, crassiores: harumque una Arantii corpusculum autum habebat, & parva tantummodo sui parte adhærens. Magna arteria statim, atque egressa erat, dilatabatur: prope autem orificia ramorum, superiora petentium, interiore facie inæqualis, & subflava, & laxa adeo, ut subflavæ laminæ membranæ, si digito tentares, nullo negotio avellerentur. Arteria quoque Pulmonaris æquo amplior visa est. Sed ad cor ut redeam; hujus parietes quacunque incidere, sectiones ostendebant ex cinereo colore fuscas, ac liventes; secabam autem cor die a morte decimo tertio, quod ideo dico, ut, si malis, id, & quidpiam in Aorta adnotatum possis ex parte aliqua huic moræ, quamvis hyemali illo tempore, tribuere. Idemque de nonnullis eorum, quæ in cerebri dissectione vidimus, dictum puta, eoque magis, quod in aliis cadaveribus occupati, illam totum insuper distulimus biduum.

Caput cum a cervicibus amputaretur, aqua effluerat non ita pauca. Tamen sub Tenui meninge, & in ventriculis cerebri Lateralibus, & Tertio multa restiterat, minime turbida. Choroides plexus palliduli, nisi quod in medio a restitante sanguine nigricabant. Idem qua superiorem ventriculorum partem subituri se inflectunt, in grandes extuberabant vesiculas, a sinistris præsertim, quæ plenæ erant aqua. Septum Lucidum; quanquam cerebrum, ut plerumque facere solitus sum, in sua sede consecabam; aut ruptum erat antea,

M m 2 aut

(1) Prog. ad Obs. rariss. calcul., & Osteogen. thes. 27.

(2) Obs. de art. Coron. Cord. instar oss. indur. n. 9.

(3) XXI. n. 22.

aut inter secandum facile ruptum est; adeo enim erat tenue, & laxum, ut vix appareret. Sed & radices Fornicis, & Fornicis ipsius substantia erant quam molliissimæ, ut cerebelli etiam cortex, qui non secus ac cortex cerebri, colore erat fœde pallido, & ad subflavum inclinante. Sed pars utriusque medullaris, & cerebri præsertim, naturali erat firmitudine: in hac autem sanguifera vascula passim conspicua, quæ & in Tenui meninge hic illic sanguine turgentia adnotaveram. Arteriæ Carotides ad cerebri basim duriores, nec minus Basilaris. Quin hæc circa suæ longitudinis medium cum ex albo flavesceret, aperta inæqualem ostendit superficiem; ut appareret, vitium, quod in Aorta ad initia superiorum ramorum videramus, per horum aliquos esse intra cranium usque propagatum. Denique Pituitaria glandula non solum subsederat præter modum, sed nihil ferme substantiæ suæ amplius continebat.

11. Cum propter Aortæ, & Pulmonaris arteriæ dilatationem majoribus viribus egeret, ut sanguinem eo, quo, illis adjuvantibus, solet, protruderet, eæ autem vires canalibus, qui illum ad cerebrum conveherent, vitiatis, vel solito essent minores; hinc, opinor, cor sæpius quiescere coactum fuit, donec ob adauctam intra cranium, vitio glandulæ Pituitariæ, aquæ copiam, viribus omnibus orbatum, ad perpetuam quietem reductum est, affectu ex syncope, & apoplexia misto. Cæterum exempla defectionum animi ex Magnæ arteriæ dilatationibus alia fortasse aliis Litteris proferemus præter ea, quæ dedimus alias (1) ex Valsalva descripta. Nunc ad alia transeamus.

12. VIR consistentis ætatis ob grave ulcus alterius cruris, sextum jam mensem in hoc cubabat Nosocomio, cum inexpectata syncope sublatus est, ineunte Maio A. 1723. THORACE, & pericardio reclusis, in illo aqua non deerat cum quibusdam concretionibus *gelatinam* referentibus: in hoc autem cordis sinistrum

ventriculum animadverti æquo crassiore, & duriores: quod cum a majoribus, & firmioribus esse crederem polyposis concretionibus; inciso corde, non nisi tenues quasdam, & mucosas in utroque pariter ventriculo inveni: neque crassitudinem illam, & duritiem aliunde esse, quam a crassioribus factis columnis carneis, intra ventriculum sinistrum extantibus, cæterum secundum naturam intus, extraque se habentibus.

13. Num satis syncope istius causam perspexerim, non parum dubito. Quacunque enim ratione aggredior rem explicare; illud obstat, non præcessisse alias syncope, aut saltem animi defectiones. Certe crassitudinis in iis columnis incrementum puncto temporis fieri non potuit: cur igitur, si illo jam perfecto, syncope, ex prope modum perfecto nulla facta est lipothymia? Num igitur huc quoque aliquid addendum est, ut puta convulsio a pravis ichoribus ex cruris ulcere, ut pridem, quod *gelatinosa* illæ concrectiones ostendunt, in thoracem, sic tunc repente in nervorum principium invectis? Per eam sane haud multo secus, quam in viro illo Pistoriense apud Lancisium (2) cordis mucrone ad basim violenter, ac pertinaciter contracto, simul improvisa Syncope induci, simul corde in se conglobato, hujus augeri durities, ac crassitudo potuisset. Cor autem *convelli*, & ab Hippocrate olim, nec uno loco (3), dictum est, & ab Recentioribus quemadmodum musculus esse confirmatum fuit, sic negari non potuit, iis esse malis facile obnoxium, quibus & cæteri muscoli, & quod consequitur, etiam convulsioni; ut irritatis per ichores pessimos nervis, fibræ cordis in pertinaci convulsione permaneant. Est vicissim ubi cordis resolutio, & laxitas in morbis ejuscemodi culpanda videatur. Sic in historia, alias quoque memorata, Cl. Gretzii (4) cum in mortua ex *continuis lipothymiis*, nihil sanguinis in cordis caveis deprehensum est, sed cor *totum flatu distensum* adeo, ut *tympanitidem cordis dixisses*; si-

(1) Epist. 17. n. 17., & 21.

(2) De Subit. Mort. Obs. Phys. Anat. 4.

(3) De morbo Sacro n. 18. De Nat. Mul. n. 46. De Morb. Mul. l. 1, n. 72.

(4) Disp. de Hydr. Pericard. in præfem.

ve aer dum ea viveret, sive potius a morte maxima ex parte a sanguine se evolverit, eumque extruserit; non facile intelliges, quomodo ad illum usque modum distendere parietes, praesertim sinistri ventriculi, potuisset, nisi laxissimi fuissent, & denique omnino resoluti. Sed de paralyfi cordis erit etiam alibi (1) scribendi locus.

14. Quoniam cæteras, quas habeo, Observationes, ad morbos etiam, de quibus hic agimus, attinentes, aliis ad te datis Epistolis (2) partim proposui, partim sum propositurus; duas perbreves subjiciam historias, quas, cum Bononiæ degerem, accepi ab Doctis, spectatæque fidei Viris. Earum mihi venit in mentem hanc Sepulchreti X. Sectionem versanti, pluresque legenti, & inter se conferenti Observationes, quæ ad vitia attinent cum membranarum cordi circumjectarum, tum ipsius praesertim cordis. Sunt eæ membranæ, ut nosti, Mediastinum, Pericardium, & cordis membrana propria. De Mediastini inflammatione si ea legas, quæ ibi sub num. XVIII. producuntur, tres credas esse Observationes, cum duæ sint; eadem enim omnino est, quæ §. 2., & quæ §. 3. continuo proponitur: quod plane cognosces ubi non tam verba attenderis, quæ nescio qua licentia, aut quo casu in alia alia sint; quam earum primam cum ea conferens, quæ legenda indicatur *tit. de Dyspnæa*, id est hujus II. libri Sect. I. Obs. CXXV. §. 1. animadverteris, ex eodem, ejusdemque Auctoris loco illam primam accipi, unde accepta dicitur, quæ eandem sequitur. Nec vero quæ protinus subjicitur §. 4. & ad pus attinet post pericardii inflammationem in hoc conclusum, dubium est, quin eadem sit, quæ aliquanto fusius paulo ante data fuerat §. 2. Obs. XIII. Quam si ubi tota descripta fuerat, videlicet Sect. non 3., sed 4. *Observ. 4.* perlegeris; intelliges ad membranam quoque tertiam, hoc est cordis propriam, imo etiam ad cor ipsum exesum in parte, & marcidum pertinere. Quod si demum

Tom. II.

quæras, ad hanc membranam, an ad pericardium, an potius ad aliam aliquam præter naturam, alterutri innatam, spectet illa *tunica quædam superjacens ipsi cordi, plena humiditate quadam fædi odoris*, quam tunicam, cum quæreretur syn-
copis causa, in dissectione corporis inventam esse testari Galenus dicitur Obs. XII; vereor, ut ex hujus libris addiscere id possis: & suspicor, si quidem Commentaria illa, unde hæc sunt descripta, Philothei sint, aut Theophili, aut Stephani; alium enim aliis in codicibus auctorem præferunt; suspicor, inquam, Galeni librum, in quo ea res legeretur, intercidisse: sin autem, quæ Galenus (3) scripserat de emaciata magis in dies simia, & de tumore in ambiente ejus cor tunica, humorem, qualem hydatides, continente, ea fortasse ad syncope, & ad graveolentem humorem incuria quadam esse traducta. Sed hæc, utcumque se habeant, Observationem, quæ sequitur, mihi ad memoriam reduxerunt.

15. MONACHUS cum aliis valetudinis incommodis, tum animi praesertim defectionibus conflictatus, vivendi finem fecerat. PERICARDIUM inventum est aqua plenum, & cordi ex parte annexum: a cordis autem mucrone magna hydatidis pendebat.

16. Ex ruptis hydatidibus humore effuso, pericardii hydropem fieri alibi (4) a nobis memoratum est, inter cæteras hujus morbi causas hanc quoque recipientibus. Quam sane in eo Monacho locum habuisse veri simile est, aliis antea hydatidibus disruptis, ejus similibus, quæ integra etiam tum restabat. Cum hydrope autem pericardii conjuncta aliquando esse deliquia missæ ad te alias (5) Observationes ostendunt. Sed cum hac eam potissimum conferes, quæ superioribus Litteris (6) ex Valsalva descripta, pericardii simul hydropem exhibet, simul quasdam ad cor alligationes cum hujus mucronis impedimento. Alterius generis non leve obstaculum cordis motui deprehendit intra pericardium

M m 3 Lan-

(1) Epist. 26. n. 38.

(2) XVIII. n. 2., & XXIV. n. 13., & 34.

(3) De loc. aff. l. 5. c. 2.

(4) Epist. XVI. n. 44.

(5) Epist. ead. n. 43., & XXIV. n. 34.

(6) Ibid. n. 2.

Lanzonus (1), cum foeminae cadaver incidere a frequenti syncope mortuae, tres videlicet subvirides calculos, quorum unus ea fuit magnitudine, ut aequaret pondus unciarum duarum. Sed altera, quam sum pollicitus, Observatio ad multo gravius, quippe cordis ipsius, vitium attinet, ulcus scilicet. Eam non pluribus, quam superiorem, verbis comprehendam, quot nimirum ex ipso Albertini ore accepi, qui sub praefectore Malpighio noctes, diesque aegro affederat.

17. PRÆFECTUS arcis Urbani crebro ad regionem cordis dolore, & hunc consequente syncope corripiebatur. Cautè a Malpighio, diligenterque curatus, videri poterat convaluisse, cum denique febre acuta prehensus, confectusque est. IN CORDE & polypi, & ulcus reperta sunt.

18. Cave, hunc esse credas eundem arcis ejusdem Praefectum, cujus morbum, & dissectionem Malpighius ipse (2) commemoravit, acutissimo dolori ad sternum, & brachium alterum obnoxii, & cor habentis, quod geminum cor superabat, cum ingenti polypo in auricula ejus dextera. Ille enim ex Baldeschia, hic ex Passionæa, si rectè memini, nobilissima Gente fuit: neque illi affedis Albertinus poterat, quippe mortuo A. 1667., neque demum morbus cum morbo convenit, aut dissectio cum dissectione. Cæterum te non puto ex iis fore, qui Harvejo nimis additi, ex ulcere dolorem cordis fuisse mirerentur: quod ipse (3) insensibile esse docebat, propterea qui adolescens, cui raro casu mucro cordis tangi poterat, cum tangeretur, non sentiret; quasi vero eum mucronem caro fungosa excrevens, uti narrat, non obtexisset. Equidem ubi ejusdemmodi caro excrevit, aut ubi cor laxum, ac flaccidum est, & ubi membranam propriam cum subjectis huic nervis, aut minus tensam habet, aut ob diuturnam in multa pericardii aqua macerationem amisit, tunc esse cordis ulcera sine ullo ferme doloris sensu inficias facile non ibo. Verum an-

tequam hæc, aliave ejusmodi accidunt, mirer, si cor erodatur, & exulceretur sine dolore. Itaque cum Olaus Borrichius (4) Centurionis cor describens, exteriorem hujus carnem profunde exesam, in lacinias, & villos putrescentes abiisse narrat, minus id mihi mirum est, quod tunc Centurio non doleret, *membrana videlicet cordis propria* ab acri humore, quo pericardium distentum erat, jam *absumpta*. Quod autem *de dolore cordis ager nunquam conquestus esset*; id vero mirum non esse non potest, nisi forte ponamus, membranam illam maceratione laxatam secessisse, aut certe maxime hebetem factam esse priusquam acrior fieret pericardii humor, & ad erodendum idoneus.

19. Tam gravia cor mala, & diuturna ferre posse incredibile priscis Auctoribus videbatur, quanquam Plinius (5) rem multo magis, quam Aristoteles (6), exaggeravit scribendo, sicut alibi (7) memoratum est, *lasum cor mortem illico afferre*. Nam Aristoteles, etsi *in nulla hostia cor ita affectum visum adhuc esse* dixerat, ut in cæteris visceribus cernitur; tamen vitiatis nonnunquam iis Partibus, quæ sunt maxime cordi annexæ, non negavit, *quæ morbo, vitiisque ejusmodi pereunt animalia, iis dissectis, affectus morbosos in corde conspici*: quos, puto, non credidit, sic conspicuos fieri puncto temporis. Nec vero Aretæus (8), neque Galenus (9) ab omni cordis læsione illico vitam eripi docuerunt; cum diserte hic scripserit, quibus cordis vulnus ad ventriculum usque non pervenit, ex iis aliquos non solum ea die, qua vulnerati fuerunt, sed sequenti quoque *nocte vivere potuisse*; alter autem, si aphthæ e faucibus intra adyta thoracis descendant, non continuo, sed illo tantum eodem die strangulare. Idem tamen cor, dixit, *neque ulcera, neque saniosos humores sustinere*, & Galenus ab inflammatione, aut erysipellate, dum fieri incipit, *illico antequam augeantur hujusmodi affectus, animal corrumpi*: itaque, sicut antea scripserat (10),

(1) Eph. N. C. Dec. 3. A. 7. Obs. 75.

(3) De Generat. Animal. Exercit. 52.

(5) Nat. Hist. l. 11. c. 37.

(8) De Caus. Acut. Morb. l. 1. c. 9.

(2) Op. Posth., ubi de Polypo cordis.

(4) in Bartholini Act. Med. Hafn. Vol. 1. Obs. 89.

(6) De Part. Animal. l. 3. c. 4.

(9) De Loc. aff. l. 5. c. 2.

(7) Epist. 21. n. 5.

(10) Ibid. l. 1. c. 5.

impossibile esse, ut abscessum cor sustineat. In eandemque sententiam ire his minores Medici perrexerunt, priorum, atque adeo vetustissimi Scriptoris librorum de Morbis (1), qui *nullum morbum in corde oboriri*, tradiderat, auctoritatem secuti, nemo sui culpa, sed omnes temporis, donec longe aliud docere coepit dissectio cadaverum, non bestiarum, sed hominum, ut quos multiplex intemperantiae genus, praesertim vero curae, animique affectiones gravissimae, & longae non raro cordis, & annexorum vasorum morbis obnoxios faciunt. Aut prima, quantum meminisse nunc possum, aut inter primas Benivenii (2) Observatio fuit circa initium saeculi XVI, qui in fure, suspendio necato, *abscessum offendit in sinistro cordis ventre pituita redundantem*. Observationem hanc non ita multis post annis excepit altera Medicorum Viennensium, a quibus auditam Matthias Cornax vulgavit multo postea in Explicatione addita Historiae suae (3): quae Observatio in Sepulchreto prima est Sectionis hujus, exhibetque *plusquam mediam partem cordis saniosam, & putredine absumptam*, ex parietum videlicet, ut ego intelligo, crassitudine. Paucioribus interjectis annis, tertiam addidit Nicolaus Massa (4), cujus summam habes in Scholio ad Viennensem Observationem, quantum memoria tulit Cornacis; nam Massa, ut alia praeteream, vidit in ventriculo dextero *apostema notabile interius, auriculam autem sinistram, quae parvissima erat, ulceratam totam exterius cum sanie manifesta*; sed ulcus multo majus, quam sit dimidia pars corticis unius ovi gallinacei, non in corde vidit, sed in substantia pulmonis in parte sinistra. Quam Cornacis hallucinationem, quamvis in Sepulchreto auctam, ubi scriptum est *magnitudine ovi gallinacei*, hic libenter praeteriissem, nisi, uti mox videbis, necessario mihi fuisset commemoranda hic servaturo, quod promisi Litteris superioribus (5), nimirum ut quaererem, num semper cum ulceribus cordis sint & animi defectiones, & pulsuum

intermissiones conjunctae.

20. Cum enim Benivenii Observatio, nec paucæ ex iis multis, quæ illam sunt postea consecutæ, aut prorsus, aut magis, quam vellem, jejuna sint quod ad ea attinet, quæ præcesserant, memoranda, ut tanto pluris faciendæ sint duæ illæ proximæ Viennensium, & Massæ, quorum illi ante lethalem syncopem multa, & crebra eo anno prægressa docent animi deliquia, hic vero in mortuo alioquin ex vulnerati capitis in cerebro, & cerebello apostematibus, nihil signorum præfuisse, quæ ad cor attinerent, indicare videtur; facile intelligis, mihi esse considerandum, an Cornacem sequi debeam credentem ideo in hoc Massæ agro non fuisse deliquia, quod cordis affectio recentior esset. Sequor autem eo libentius, cum pus animadverto non modo in corde, sed in pulmone etiam fuisse, scilicet utroque facile translatum ex capite, sub extremo illo tempore cum homo, hemiplecticus, & mente alienata, moribundo similis jacere potuit. Neque enim in jecur semper ex vulnerato capite saniem transvehi, sed in viscera etiam alia, Medicus, & Chirurgus Experientissimus deprehendit Molinellius (6): & quam huic contigit sic observare, ut ea viscera *nunquam non ex iis essent, quæ abdomine continentur*, nihil tam repugnare video, quo minus aliquando ea quoque sint, quæ thorace abundant (*): neque aliter explicari facile posse, quæ Massa in pulmone, & corde hujus hominis invenit, quem ante vulnus cognoverat sanum, & nunquam conquestum de aliquo dolore, neque tussientem postquam vulneratus in lectulo manebat, &c. Huc addere fortasse possem illam saniem, quam colore eodem, quo ex gravissimo capitis, & cerebri vulnere, ex ulceribus pariter stillantem, in brachio, & femore interea referatis, Vir Cl. vidit Daniel Hoffmannus (7), ut minime dubitaret, quin illa a capite in omne corpus ferretur. Sed mihi satis est, Magnum quoque Archiatrum Senacium (8), quem hæc præ-

(1) l. 4. n. 13.

(2) De abdit. morb. caus. c. 89.

(3) Gest. in utero foet. mor. c. 3.

(4) lib. Introduct. Anat. c. 28.

(5) n. 22.

(6) De Bonon. Sc. Acad. Comment. Tom. 2. P. 1. ubi Medica.

(*) Quin de his rebus Vid. quæ fusius scribuntur Epist. 51. n. 21., & seqq.

(7) Act. N. C. Tom. 5. Obs. 54.

(8) Traité du Cœur l. 4. ch. 7. n. 2.

præsertim recognoscens sæpius lego, haud aliter, ac a me factum est, Mafæ Observationem explicare maluisse. Hac ergo seposita, cæteras attendamus. Igitur in Sectione hac Sepulchreti X. quinque omnino sunt, in quibus cordis legitur exulceratio, videlicet I ut diximus, II, VIII, X, & quæ in Additamentis est II. In Sectione autem IX duæ, haud amplius, nimirum XI, & XLII. Omnes perlege. In his duabus pulsuum quidem intermissionem reperies, sed non deliquia. In illis contra, hæc fere invenies, sed non pulsuum intermissionem. Nulla igitur est ex his omnibus, quæ utraque habeat. Nam etsi VIII illa Sectionis X. hunc præfert titulum: *Leipothymia exulcerationem cordis sequuta*; re tamen vera, si non ibi modo, aut Sectione IX sub num. XLII est enim eadem; sed V. præsertim Sectione, ubi sub num. XXI. fusius ex Riverio auctore describitur, perattente inspicatur; tantum abest, ut ulla inveniat defectio animi, quæ mortem præcesserit, ipsam pulsuum intermissionem multis ante mortem diebus jam *desuisse* intelligemus. Sic etiam, si forte dubitas, in XI Observatione IX. Sectionis aliquid deesse, quod attineat ad deliquia: eandem quære ubi plenius proposita est, sub num. XXVII. Sectionis I; spondeo, fore, non modo ut nihil de iis reperias, sed cum Riverio, a quo diligenter, ut prior illa, tradita est, fortasse putes, simul cum exulceratione cordis, dexteræ etiam ejus auriculæ dilatationem *causam fuisse tantæ pulsus inæqualitatis, & intermissionis*. Et quoniam supra (1) animadvertimus, quandam Sectionis X. Observationem, quæ sub num. XIII. §. 2., iterumque sub num. XVIII. §. 4. proponitur, si alibi (2) ubi tota perlegi potest, inspicatur, cor in parte *exesum*, & *marcidum* exhibere; ne forte putes, ibi saltem præter animi defectiones, intermittentes pulsus commemorari; pro certo habe, ne ibi quidem de his quidquam esse te reperiturum.

21. Sed num alia, inquis, præter istas in Sepulchreto non producuntur, aut indi-

cantur exulcerati cordis Observationes? In Sectionibus quidem his duabus IX, & X. alia præterea non producuntur, nisi forte ex IX. attinere huc velis XXIII. in qua cordis membrana *erosa, excoriataque* memoratur: quæ a me Observatio consulto prætermittitur est cum quia cor ipsum erat illæsum, tum præsertim quia nulla diserte, quæ conjuncta essent mala commemorantur, aut siquod designari videtur, id ad pulsuum frequentiam spectat, non intermissionem. Sed in Scholiis quibusdam Sectionis X. Observationes quidem indicantur nonnullæ, ut sub num. II, tum in ea Sectione, tum in ejus Additamentis videbis. Verum primæ, quæ Tulpii sunt, ut cum ipsius conferas libro, deliquia habent, non pulsus intermissiones: alteræ, quæ ad Cabrolium auctorem spectant, ne ea quidem, sed hoc tantum: *ne quis hinc iis mortem allatam arbitretur; ambo laqueo vitam finire*. Quod si illius etiam mirificæ Observationis ratio habenda est, quæ ante has indicatur, Bernardini Telesii, quanquam in ea non de erosione, sed de hectica ariditate consumpti cordis, & salva *ejus tantum tunica*, prorsus deleti mentio fit, id est, ut ego intelligo, non secus, atque in quodam phthisico invenit Peyerus (3), *adeo extenuati, ut sinister ejus thalamus vix mediocre corium, dexter vero simplicem tunicam parietum crassitie æquaret*; certe nihil aliud leges apud Telesium, nisi eum virum *diuturno morbo fuisse absumptum*: quæres autem in citato ejus *rer. nat. l. 5. c. autem 24*, non 28. apud Meekrenium ipsum indicato, historiam hanc, nisi ea, qua dixi, ratione explices, incredibilem: & si in ea pro *cordis tunica* tibi quoque ut Meekrenio, *pericardium* intelligendum videatur; cor ipsum, ut in hecticis non rarissime accidit, cum pericardio connatum intelliges: quanquam autem vel minus credibilis videtur, quippe in sano, repente mortuo, Observatio altera (4) *pericardii, continentis membranam cordis, parenchymatis penitus consumpti loco, sanguine nigricante repletam*; quidquid tamen veri habeat; haud alia, opi-

(1) n. 14.

(2) Sect. 4. Obs. 4. l. 2.

(3) Method. Hist. Anat. c. 6. in Schol.

(4) Eph. N. C. Dec. 1. A. 6. Obs. 25., & in Sepulchr. l. 2. S. 11. Obs. 21.

opinor, quam prima illa ratione explicabitur. Sed præter Sectiones istas duas IX., & X., in quibus hætenus perquisivimus, alias esse, quæ Observationes alias proferant ulcerati cordis, minime dubito, & ex parte scio. In quibus tamen cave numeres quæ libro I. Sect. II. producit sub num. IX. Fucum enim Blancardus fecit Boneto, ipsum pro Observationis Auctore in Scholio habenti. Eadem est enim re, non verbis, ac altera de duabus, quæ supra (1) a nobis, & a Boneto jure, meritoque tributa Riverio est, ex quo primam quoque tacite sumptam Blancardus (2) proposuit. Sed cum illa insuper, quam post Riverianas consideravimus, haud aliter egit: ut valde suspicer, non uno loco & Boneto, & plerisque aliis, & mihi fortasse imposuisse. Itaque homine, ut veteris Poetæ (3) verbo utar, verutloquo dimisso, certiores Auctores quæramus.

22. Est igitur in Sepulchreti libro II. Sectione I. Observatio LXXXVI., quæ supra (4) commemorata est, Olai Borrichii in eo, cui cordis exterior caro *profunde exesa, in lacinias, & villos carneos putrescentes abierat*. Haud ita absimilia observasse postea Peyerum (5) video, & Grætzium (6), qui ab se conspecta non ineleganti Icone representavit. Sed hic strictim significans, quæ præcesserant, *symptomata*, inquit, *hydropem thoracis innuentia, diu vexaverant*. Peyerus non plura indicavit, quam *adolefcentem phthisicum fuisse, & hydropicum*. Borrichius autem cum multo plura singillatim, & distincte proferat, nihil de animi deliquiis, nihil de intermittente pulsu attingit. Quod nec Benetus ipse facit, cum cætera enumeret Observatione CXXXIV., quæ videtur huc attinere propter cordis auriculam dexteram *pure refertam, quod e ventriculis manabat*. Minus id miror Sectione VI. Observatione XV., & Sectione VII. Observatione CIX. §. 1., & 2. Nam Rota, Fernelius, Trincavellius etsi antiqua hi cordis ulcera, ille *majorem* ipsius *partem*; quod sic accipies, ut in Viennensi

illa historia supra (7) declaratum est; *exesam* proposuere; tamen ut casus memorabant, non describebant, alius empyema ægri diuturnum, alius consumptionem paulatim factam, alius morbum longum, nec plura, indicarunt: quanquam si pulsus intermisissent, aut animus deficere consueffet, credibile est, eorum aliquem id verbo saltem fuisse significaturum. Quod vel magis de Marchetto nostro credo, non *Dominico*, sed Petro Equite, ejus Parente; nam Dominicus, etsi ejus *Opera Chirurgica* a magno Scriptore laudari video, & fuit sane Medicus, & Chirurgus nobilissimus, nihil tamen nisi *Anatomiam* edidit suam. Itaque Petri sunt *Observationes Medico-Chirurgicae*, quarum illa est XLVI., quæ ulcus proponit ad sinistram usque cordis caveam perveniens, & modo indicatis Fernelii, & Trincavellii Observationibus continuo subjicitur §. 3, sed aliter, atque ab Auctore scripta est. Qui cum præter maciem, *febrim* quoque, & *virium imbecillitatem* enumerasset, ut rationem redderet, cur fistulosi illius ulceris, sterni vulnus secuti, *nulla spe salutis tentaretur curatio*; non videtur deliquia, & pulsus intermissionem, si fuissent, prætermisurus. Nec dubito, quin Hollerius quoque, si illa Archidiaconum vexassent, qui *abscessum in cordis substantia* habebat, & mulierem, quæ *multos*, sic utrumque fuisset in Scholiis ad suum caput *de Syncope* commemoraturus, ut ad proximum memoraverat caput (8) *de cordis palpitatione*, quæ illos afflixerat: & Bonetus pariter quod ad Archidiaconum illum spectat, ad VIII., quæ de eadem Palpitatione est, Sectionem retulit §. 2. Observationis VIII., etsi nescio, cur Forestum potius, quasi Auctorem, laudaverit, quam Hollerium, ex quo nominatim id Forestus, & plura alia, quæ sequuntur, descripsit. Cæterum quod in ejusdem Observationis §. 1. de cordis ulcere in foemina ita scriptum est, ut de hac illud tantum sciamus, quod ob scabiem ad thermas missa,

(1) n. 20.

(2) Anat. Pract. Obs. 40.

(3) apud Cicer. de Orat. l. 3.

(4) n. 18.

(5) in Schol. supra cit. ad n. 21.

(6) Disput. de Hydr. Pericard. §. 3.

[7] n. 19.

(8) 29. libri 2. de Morb. Intern.

sa, inde hydropica redierit, non hic magis utile est nobis, quam quod de corde eroso in quodam ob diuturnum usum acidularum vitriolatarum, Observatione pariter VIII. legimus Sect. XII. libri IV. Sed contra, perutiles sunt, quæ Sectione eadem leguntur inter posthumas Observationes Jo. Bapt. Fantoni, XVI., & XXVIII. Neque enim sunt ita jejunæ; sed quæ ægros male habuerant, diserte utraque, & præsertim prima, nos docent. Cum igitur cor alteri esset *exterius purulentum*, id est, ut Cl. Fantoni Filius postea edidit, *corruptum*, alteri *abscessu* in eo *jam disrupto alteratum*; in neutro tamen defecisse animus dicitur, aut pulsus intermisisse.

23. Atque hæc sunt Observationes ulcerum, aut abscessus in corde aperti, in quas mihi hætenus contigit, ut, Sepulchretum versans, inciderem, vel potius quas in eo, aliisve libris meminisse legisse; neque enim omnes vidisse me puto, aut quas viderim, meminisse. Et sane hæc relegenti succurrit Lancisii locus (1), scribentis, cordis superficiem examinam, atque exulceratam se bis, aut ter deprehendisse: *signa vero hujus affectionis communia fere esse cum indiciis, quæ præcordiorum aneurysmata comitantur*. Sed neque id mirum, quia ipse quidem invenit *plerumque* cum his complicatam: neque inter signa eorum aneurysmatum necessario illa duo esse, de quibus hic quærimus, ex tot, alias ad te missis, aneurysmatum præcordiorum historiis facile intelligis. Videri etiam possent Meekrenii caput XXXV. (2) perlegendibus plures aliæ extare ulcerum cordis Observationes: & fortasse extant. Attamen ex iis, quas profert, aut indicat, alias, si diligenter contuleris, ex illis esse comperies, quæ jam a nobis sunt perpensæ, aliarum autem plerasque in iis non invenies, quos ipse quidem designat, scriptorum locis; nonnullas etiam longe aliter habere cognosces, ac ipse videtur indicare. Namque inter narrandum Observationem suam, cujus postremam partem

haud facile est intelligere, *huic*, inquit, *exemplum simile*, id est cordis ulceris cum crebra animi defectione, *in discipulo suo Romæ a se dissecto observasse se scribit Reald. Columb. de re anat. lib. 15.* Columbus autem eum discipulum refert quidem, *subinde in Syncopen incidis se*; verum non ulcus in eo fuisse, sed *pericardium defuisse*. Quorum autem in corde *ulcera, abscessumve* conspexit, quibus affectionibus, dum viverent, obnoxii essent, non dicit. Unus superest, quo, cum hæc antea ad te scripsimus, carebamus, Eximius Auctor, Senacius. Is eo capite (3), quod de Inflammationibus, Abscessibus, & Ulceribus Cordis inscripsit, tot vitiati cordis Observationes commemoravit, ut si illas singulas, quod faciendi nobis in præsentia tempus deest, cum his contuleris, quas supra indicavimus, fieri non possit, quin præter has, reperias alias a Viro Eruditissimo animadversas, certe autem quasdam Lutiæ Parisiorum habitas, illamque præsertim in foemina, quam sicuti ipse ægrotantem viderat, utinam cum mortua dissecaretur, videre quoque potuisset. Tu igitur quocunque invenies a nobis minime perpensas; in iis saltem attendas velim, an sint ambo illa signa, de quibus quærimus, adnotata. Etsi enim Senacius ipse (4) diserte negat, ex cordis ulceribus necessario sequi pulsus inæqualitatem; cum tamen (5) hanc, & crebra deliquia inter ea commemoret signa, quæ *ordinario* illa ulcera comitantur; videndum est tibi, de utroque simul, an potius, ut credimus, de signo saltem alterutro sit intelligendus: nihil autem est unde melius cognoscere id possis, quam Observationes illæ, quæ apud ipsum peculiari-ter tibi restant considerandæ.

24. Quod si forte interim quæris, ex cordis erosione quid Valsalvæ, Albertino, aut mihi adnotare contigerit, Epistolas potes ad te meas XVI. num. 17., & 43., & XXIV. num. 18. relegere. Nihil de pulsuum intermissione reperies, nihil de animi defectionibus, si leves quasdam excipias,

(1) De Mot. Cord. Propos. 23. in Schol.

(3) Traité du Cœur l. 4. ch. 7.

(5) n. 3.

(2) Obs. Med. Chirurg.

(4) Ibid. n. 1. in fin.

pias, ab Albertino animadversas. At leves, inquis, illæ erant erosiones, & superficie tenus. Fateor; sed erant veræ, & ibi erant, ubi maiorem cordi molestiam creari, supra (1) indicatum est. Veras autem fuisse dixi, ne forte inter eas referres, in quibus videtur extima cordis facies erosa, nec tamen est: cujus videlicet falsæ erosionis exemplum Epistola propositum XXI (2), & unde ea fiat, & qua ratione internoscatur, tametsi pressius, ostensum est. Scilicet ex pericardii humore, præter naturam se habente aliquando concretiones quædam cordi adhærent, quæ sua inæqualitate, & colore erosionem mentiuntur. Earum non ignaris proclive est fallaciam vitare, iis detractis, & subjectæ cordis membranæ integritate detecta. Itaque in iis Borrichii, Peyer, & Grætzii, quas supra (3) indicavimus, Observationibus noli id facile suspicari, cum membranam illam quærentes, *absumptam*, alicubi revera *corrosam*, & cor ea *privum* invenerint. Valsalvæ autem, & Albertino haud erant ejusmodi concretiones ignotæ. Eæ alias alia mentiuntur, in his pinguedinem, & villos, pilosque, uti superioribus Litteris (4) scripsimus. Itaque assensionem sustinimus, cum aliquando audiremus, in quodam, cui permolesti fuerant cordis angores, præter pericardium flavissima aqua plenum, omnem cordis pinguedinem hic illic repertam esse quasi a muribus exesam. Nobis enim antea se se obtulerat ejusdemmodi species in vetulo milite, de quo alias (5) ad te scribemus, nec passi eramus ut imponeret: quod neque Cl. Schreiberus est passus, cum postquam in Observatione, quam alias (6) retulimus, diserte admonuerat, exterius cordi undique adhærentes *villos magnos, longos, latosque, quasi carnis fungosæ teneræ . . . e sero sanguinis formari intra pericardium stagnante*, imagines addidit villosorum cordium accuratissime expressas, quas si quis inspicat rerum ignarus, continuo deceptus minime dubitet, quin corda repræsentent,

quorum pinguedo, & reliqua superficies passim fuerint corrosionibus profundius exesæ. Num vero Sepulchreti libro II. Sect. II. Obs. III. extima cordis facies, quæ describitur *lanuginoso panno omnino similis, aut intima ruminantium animalium ventriculi tunica*, appareret *quasi corrosa* ob concretiones, villos mentientes, a sero depositas, quo pericardium valde tumebat, an *procul dubio ab ejusdem feri acrimonia* revera esset cum *extima cordis substantia*, ut in Scholio dicitur, omnino corrosa, in medio relinquo, sicut in Observatione quoque Laubii (7), an revera cordis facies exesa fuerit; etsi enim pericardium *ultra libram j. sanguinis atri congruati* continebat; hic tamen aliunde, quam a cordis facie destillasse poterat, & Laubius ipse, hæsitanti similis, rem ita proponit: *sanguine illo ope spongiæ absterso, cordis substantia lamellis quasi obsita, & exesa oculis se sistebat*. Verum si reapse cordis substantia in utraque Observatione corrosa, & exesa fuit; dubitans enim utramque superius præterii; animadvertas velim, inter ea, quæ ægrotantes patiebantur, nullum de pulsuum intermissione, nullum de animi defectione verbum legi. Quarum cum tot historiis sæpe neutra, nunquam utraque, haud raro alterutra dumtaxat fuerit; quid in proposita questione (8) existimandum sit per te vides.

25. Quod si in apertis cordis abscessibus, & ulceribus res ita se habet; num forte aliter in conclusis se habebit? Quid præcessisset, cum *tumores duros in sinistro cordis ventriculo vel ad ovi magnitudinem*, ut in Cardinali Gambara invenit, reticeret, ut sæpius solet, Columbus (9): nec quod ad thoracis incommoda attineat, quidquam indicat Hildanus (10) in adolescente, qui *in cordis acumine tuberculum habuit album ad nucis avellaneæ magnitudinem*: neque, ut ad Sepulchretum redeam, aliud, quam hydropem, Rhodius (11) in viro, cui *folliculus inerat in dextra cordis auricula*, aut quam maciem Bartholinus (12) in bove, cui *abscessus*

(1) n. 18.

(2) n. 2.

(3) n. 22.

(4) n. 4.

(5) Epist. 43. n. 17.

(6) Epist. 16. n. 46.

(7) Eph. N. C. Cent. 9. Obs. 15.

(8) n. 19. in fin.

(9) De Re Anat. l. 15.

(10) Cent. 1. Obs. 51.

(11) l. 3. S. 21. Obs. 3. §. 18.

(12) l. 2, S. 7, Obs. 112.

sus pomi magnitudine intra duos folliculos ferum continens, dextero ventriculo adhærebat, aut quam *spirandi difficultatem cum febre* Gantius (1) in quodam, cui in basi cordis *excreſcentiæ* erant *plurimæ*, in his una ovo columbino par, omnes materia molli infarctæ. Me vero, ut alios sciens omit- tam, cum tuberculum offendi in corde Senis innatum, certio- rem factum esse no- ſti (2), neque inter- missiones pulsum, neque defectiones animi, neque cordis pal- pitationes, neque omnino quidquam præ-

cessisse, unde id tuberculum indicaretur. Quo minus mirari oportet, si quando re- pentinæ mortes illos occupant, qui nullo de incommodo querebantur, cum pars ad vivendum adeo necessaria, cor possit inter- dum, nullis peculiaribus comitantibus in- commodis, ejusmodi vitio laborare, cujus incremento parietibus illius perforatis, si- mul cum sanguine vita amittatur. Quibus de mortibus proximas Litteras expecta, & Vale.

(1) Ibid. S. I. in Additam. Obs. 2.

(2) Epist. 21. n. 4.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XXVI.

Verba fiunt de Morte Repentina ex vitio vasorum
sanguiferorum, quæ sunt potissimum in
Thorace.

SUBITAS Mortes quamvis frequentiores factæ hoc sæculo videantur, tamen etiam antea in Italia, aliisque regionibus, variis subinde temporibus non infrequentes fuisse, aliis ad te Litteris (1) demonstravimus. Confirmabit id, ut Plinium (2) omittamus, qui esse frequentes scripsit, & cum plures ipse memoraret, vel plurimas prodidisse Verrum docuit; id, inquam, recentioribus exemplis confirmabit Sectio XI. Sepulchreti, inscripta de Morte Repentina, ibi præsertim ubi aut Bartholinum (3) legescribentem, A. 1652. initio Februarii mensis, ob inconstantem aeris intemperiem, multos in urbe Hafnia, inopinata morte subito extinctos, aut Panarolum (4) docentem, præcipiti, & repentina morte A. 1651. brevi temporis spatio unum post alium Romæ occubuisse. Huc Lancisium (5) adde, qui idem sub Alexandro VII, id est annis post paucis, ibidem accidisse ostendit, & in Hetruria, ut arbitror, circa idem tempus, antea autem, nempe circa initium præteriti sæculi & Romæ, & Venetiis, & in aliis quoque Civitatibus.

2. Sed quandocunque, & ubicunque ejusmodi contigerint mortes, causam aut in cerebro, & nervis, aut in pulmonibus, & arteria Aspera, aut denique in corde, & sanguiferis vasis ab Anatomicis esse quærendam, neque ego dubito, & idem Lancisius in egregiis libris, quos de Subitaneis edidit Mortibus (6), satis præmonstravit. Cum igitur ea sit a me causa in duobus primis ipsius sedis generibus antea quæsitæ, cum Epistolas ad te scriberem de Apoplexia, & de Suffocatione; reliquum nunc erit, ut in tertio quæram,

Tom. II.

id est in corde, vasisque sanguiferis, quæ thorace potissimum continentur. Nolo enim iterum, quod sæpe fieri video in Sectione hac Sepulchreti, de Apoplecticis, aut de Suffocatis verba facere, nec de iis, qui ob læsum aliquod ventris viscus repentinam mortem obiere, antea scribere, quam incipiam de Ventre: quanquam ejusmodi mortis proxima causa non in viscere illo vitio, sed fere per nervos, aut sanguifera vasa in cerebro, & corde est. Scilicet in viscere illo ventris, aut nervi sic irritantur, ut cordis musculus, meningeseve cerebri vehementius convellant, aut vasa ita eroduntur, ut sanguine effuso, repente justa hujus copia cor, & cerebrum deficiat. Sed nos in loco de his videbimus. Nunc quæ Valsalvæ, & nobis in corde, & proximis dumtaxat vasis se causæ obtulerint subitæ mortis, scribemus. Nomine autem subitæ mortis eam hic accipimus, quæ, siue ejus præsensio fuerit, siue non fuerit, celerrime hominem rapit præter ipsius, aliorumve eo quidem tempore expectationem. Cujusmodi mortis ex vitio aut cordis, aut proximorum vasorum exempla occasionem habuimus proponendi Epistola XVII. (7), XVIII. (8), XXI. (9), XXIV. (10), & XXV (11). Jam vero eorum, quæ restant, pleraque accipe; & primum ex Valsalva hæc tria, quæ ad vasa attinent; nam quæ ad cor spectant, in proximas Litteras rejiciemus.

3. VIR annos quinquaginta natus, qui alias sanguinem, sed paucum, exspuerat, anhelare quoque interdum solitus, dum malleo ambabus manibus arrepto diutius, magnaue cum vi nescio quid percutit,

N n

re-

(1) Epist. 2. n. 2. & seqq. (2) Nat. Hist. l. 7. c. 53. (3) Obs. 24. (4) Obs. 9.
(5) De Subit. Mort. l. 3. n. 7. (6) l. 1. c. 5. n. 4. & c. 9. & seqq. (7) n. 10. 17.
(8) n. 2. 8. 14. 25. (9) n. 47. (10) n. 13. (11) n. 2. 10. 12.

repente cadit, & uno, aut altero verbo auxilium implorat. Mox loquela amissa, anhelans, intra horæ dimidium pallente facie moritur. THORACIS sinistrum cavum invenitur sanguine omnino plenum, cujus magna pars concreverat. Eruperat hic ex erosa arteria Magna, ubi descensura ad vertebrae se inflectit. Ibi enim in aneurysma dilatata, respondentes vertebrae excavaverat, & qua hæ excavatæ erant, ibi absumpta arteria videbatur.

4. Quam cavere debeant conatum quemlibet ii, quibus dilatata arteria est, hic etiam casus ostendit. Conatum enim auctus consequitur sanguinis impetus, quo extenuatæ, aut ex parte erosæ arteriarum tunicæ perrumpuntur. Quod etsi multis illorum per se accidit, velut ei, de quo protinus scribemus, Juveni; tamen & multis non accidit: cavendum autem est omnibus, ne sibi ipsi mortem accelerent, quæ per se tardius esset ventura.

5. JUVENIS annorum circiter viginti septem multum jam tempus tumore quodam pulsante in pectoris parte dextera inter costam tertiam, & quartam affligebatur, quo in tumore, dum ab uno se in alterum convertibat latus, fluctuantem materiam, eique motui obsecundantem sentiebat. Anhelatione interdum correptus fuerat: quæ tamen brevi post sectam venam remittebat. Dum Sacris interest, ex improvise cadit, facie pallet, vix loquitur, cito moritur. IN THORACE aneurysma conspectum est magnum. Nam qua Carotides arteriæ erumpunt, incipiens, & ad sternum se extendens, cui tam valide adhærebat, ut separari sine laceratione non posset, sub clavicula etiam dextera ad tertiam, & quartam costam se producebat, quarum interiori faciem excavaverat, asperamque, & inæqualem reddiderat. Denique intra pericardium perveniebat, ubi perruptum, sanguine omne hujus cavum impleverat. Nulla in corde polyposa concretio fuit.

6. Sed etiam sine aneurysmate interdum eroditur, effunditque sanguinem arteria Magna, quod proxima perbrevis docet historia.

7. QUIDAM extremo Junio A. 1689. improvisa morte sublatus est. CADA-

VERIS secandi venia a consanguineis vix impetrata, Magna arteria inventa est rupta qua proxima est cordi, pericardium autem inde plenum omnino sanguinis coagulati.

8. Noli mirari quod ad hæce Observationes vix quidquam, aut nihil adnotem. Namque ubi de Aneurysmatibus scripsi, satis multa interjeci, quæ huc conveniant, & hæ Observationes pleraque habent per se clara, & præter has, bene multæ mihi, nec ita breves, sunt, quas his subjiciam. Quæ ut respondeant quo ad ejus fieri potest, propositis Valsalvæ Observationibus, ab Aortæ aneurysmatibus initium capiam.

9. VIR ludo pilæ lignæ, & meri abusu nimis deditus, ex utroque in dolo-rem incidit brachii dexteri, mox & sinistri, cum febre conjunctum. Apparuit deinde ad sterni supremam partem tumor, furunculi instar majoris: qua specie decepti vulgares quidam Chirurgi, pulsatione aut minime animadversa, aut neglecta, ea, quæ ad suppurationem perducere vehementius solent, imposuerunt. Cum tumor incretceret, alii mollientia adhibuerunt, unde is imminui visus est, delinitis videlicet, laxatisque fibris, quas medicamenta illa priora irritaverant. Verum cum ea res ad integumenta communia potius, quam ad propria tumoris attineret, cito hic non modo pristinam illam magnitudinem rursus, sed vel majorem in dies ostendit. Itaque cum in Bononiense Incurabilium Nosocomium anno, opinor, 1704. exceptus est æger, cydonium mediocre æquabat malum, & quod multo pejus erat, exsudare sanguinem quodam loco incipiebat, ut propius nihil factum sit, quam ut cutem, ibi ad summam tenuitatem redactam, ipse, instantis jam periculi ignarus, disrumperet, dum ostendendi sui morbi causa splenia detrahære cœpisset. Quod, re statim animadversa, perficere prohibitus est, & quiescere iussus, & de proximo inevitabili e mortali hac vita discessu pie, serioque cogitare. Qui postridie contigit ex prænunciata, sed non tam cito ab ægro expectata, immani sanguinis profusione. Ea tamen animi præsentia fuit, ut statim ac prodire san-

sanguinem sensit, simul Deo se commendaverit, simul pelvim, quæ ad lectulum erat, suis ipse manibus ceperit, & quasi alterius excipiens sanguinem, tumori hianti subjecerit, dum continuo ex proximo ministri accurrerent, quorum mox inter manus defecit.

C A D A V E R, antequam dissecares, inspiciens, nullum amplius tumorem conspexi, quippe qui, effuso sanguine, quo extrorsum attollebatur, subsederat. Pertusa ibi erat cutis, & quæ cuti subsunt, amplo foramine, duos simul digitos admittente. Adiposa thoracis membrana inter dissecandum aquam emittebat, qua & vesiculæ quædam turgebant, hic illic ex summa cute in pedibus, & cruribus prominentes. In thoracis etiam utroque cavo aqua erat plurima, eaque subflava. Magnum autem erat aneurysma, in quod anterior paries arcus ipsius Aortæ se expandens, summum os sterni, huicque insidentia claviculae extrema, & costas proximas partim absumpserat, partim inducta carie vitiaverat. Qua autem ossa absumpta fuerant, aut carie infecta, ibi nihil omnino supererat de arteriæ tunicis: quibus alibi substantia undique intus adhærebat crassa, exsuccam, & luridam carnem referens, punctis quibusdam albicantibus distinctam, quam facile divideres in plures quasi membranas, alias aliis impositas, natura ab iis, quibus adhærebant, tunicis prorsus diversas, quippe evidenter polyposas. Quibus accurate perspectis, nihil præterea occurrit adnotatione dignum.

10. Miserabilis hujus viri exitus illud primum docet, quantopere inter initia curandum sit omni artis auxilio, ne interna aneurysmata incrementum capiant: deinde, si aut medentium inscitia, aut ægri inobedientia, aut ipsius morbi vi tantum capiant, ut communibus solum protegantur totius corporis integumentis, tum cavendum esse, ne splenia, jam siccata præsertim, cutique adhærentia, temere avellantur: denique, si res eo pervenerit, ut jam ruptio cutis immineat, venæ autem sectio, aut ob ægri constitutionem, infir-

Tom. II.

mitatemque, aut ob alia, quæ alias (1) attigimus, suspecta sit; præcogitanda esse omnia, per quæ dies saltem aliquot vita protrahatur. Scilicet præter summam, quo ad ejus fieri possit, corporis, & animi quietem, summamque abstinentionem, ut ne plus quam vitæ servandæ satis sit, idque partite, & ex minime actuosis exhibeatur, præter eum corporis situm, quo sanguinis pondus attenuatam cutem non urgeat, & alia ejusdemmodi, excogitandum est aliquod a Chirurgis præsidii genus, ut puta si quadruplicatum ex vesica bubula, aut ex molli aluta splenium imponeretur, cujus splenii oræ omnes per medicamentum, quod valentissime id posset, ad proximam cutem, quæ circum tumorem adhuc integra, & firma esset, agglutinarentur. Sed tu hæc melius; ipse enim servandi vel ad unam horulam hominis studio abreptus, fortasse ineptio. Fascias autem arctas, & laminas elatere firmatas haud memoro, non tam propter illa, quæ de noxis gravissimis, progrediente tempore inde illatis animadvertit Lancisius (2); neque enim hic agitur, ut quam diutissime vivat æger, sed ne continuo moriatur; quam propter extenuatam cutem, cui pressio est omnis periculosa. Attamen de tribus ægris, cum hoc, quem descripsimus, conferendis, a Wagnero (3), a Lafagio (4), a Lentilio (5) dissectis, videre poteris, quid in ultimo ad profluvium sanguinis retardandum adhibitum sit, quanquam in secundo dumtaxat, nihil jam nisi attenuata cutis restabat, quæ a sanguine perumperetur, quamobrem idem, qui in nostro, eventus fuit, ut statim ac rumpi tumor coepit, simul immanis hæmorrhagia, & mors ingruerint. Quod reliquum est, exemplum hoc meum celerrimi obitus ex aneurysmatis ruptione externa, etsi huc minus spectare fateor, quia repentinum dici non potest quod jam jam instare, & evidens erat, & prædictum fuerat; tamen protuli, ut oculis imaginem quandam subjicerem internæ aneurysmatis ruptionis. Extenuatis enim, haud secus ac cutem vidimus, dilatatae arteriæ tunicis, hiatus fiat,

N n 2

&

(1) Epist. 17. n. 31. & seq. (2) De Aneurysm. Propos. 38. (3) Eph. N.C. Dec. 3. A. 5. Obs. 179. (4) Act. Erud. Lips. Suppl. T. 3. S. 9. (5) Eph. N.C. cent. 1. Obs. 96.

& sanguis profundatur necesse est; quemadmodum alias (1) in muliere ex nostra Observatione tibi descripsimus, in viro autem nunc describemus ex Observatione, quam extremo Novembri A. 1708. ab se habitam, nobiscum Venetias tunc redeuntibus, postridie communicavit Diligentissimus Sanctorinus.

II. JUVENIS robustus, in triremibus vivere assuetus, affectioni obnoxius, quam homines Rei Medicæ rudes Venetiis *flatum* vocitant, & a flatibus esse, credunt, quamvis sæpe sit cum organico quopiam interno vitio conjuncta, a motu paulo violentiore spirandi difficultate corripiebatur. Duo præterea ab illius sociis fuerant animadversa, alterum, a cibo somniculosum præter modum fieri solitum, alterum, sæpe ad lumbos utramque admoveere manum consuevisse, & valenter deorsum versus fricare, quasi ibi molestiam aliquam persentiret, quæ iis frictionibus levaretur. Hic cum in domo meretricia ad ignem sederet, inter loquendum repente obiit. CADAVERE inspecto, cujus neque crura, nec venter tuebant, & hoc aperto, depresso apparuit diaphragma. Thoracis cavea dextera ingentem effusi sanguinis copiam habebat. Prodierat hic ex arteria Magna, quæ diaphragmati jam proxima, ibi suum ipsum truncum in aneurysma, pugni magnitudine, dilataverat. Quod polyposis, quasi membranaceis, concretionibus repletum, a dextris quidem erat perruptum; a sinistris autem corpora proximarum vertebrarum læserat adeo, ut magna ossea squama ab ipsis nullo negotio detraheretur. Cæterum nulla in Aorta officula. Cordurum valde, & in se contractum.

12. Cor posse convelli superiore Epistola (2) scriptum est. Cujus rei exemplum habes, ni fallor, in hoc Juvene, sed alij causæ tribuendum. Cæterum quod a cibo hic fieret, magis quam alii, somniculosus, & aneurysmati, & distento ventriculo adscribendum videtur, qui etiam si tunc fundum antrorsum vertat; tamen quanto plus ipse spatii occupat, tanto mi-

nus, utcumque abdomen cedat, cæteris ventris visceribus relinquit, ut compressis ibi sanguiferis vasis, sanguis, quo expeditius iter est, feratur ad cerebrum. Igitur si hinc alii proniores tunc sunt in somnum, multo magis fiebat hic Juvenis, cui propter aneurysma eo loco situm, jam minus facilis erat cursus sanguinis deorsum. Reliqua proclive est explicare, in his aneurysmatis ruptionem, in ea potissimum domo factam, ubi fortasse ad ignem non sedebatur, cum ea contigit. Nimirum a mulierculis, & ab amicis honestandæ rei causa multa sæpenumero confinguntur. Vide in alterius Juvenis non dissimili in loco improvisa morte quid suspicatus sit Lancisius (3). Ille quoque *calefaciendi causa ad ignem accessisse* dicebatur. Quid si ignis ille erat, de quo Parmeno, si probe memini, apud Terentium (4).

Accede ad ignem hunc; jam calefces plus satis.

Sed tamen peccatorum ultor Deus non patitur semper occultari, quomodo in delicto per delictum ipsius poenas sumat. Quod satis intelligi potuit in eo milite, cujus *mors subitanea in astu venereo accidens cum horribili clamore, ac jactatione corporis*, narrata est a Cl. Viro Christiano Vatro (5), eaque a sanguinis eruptione in pericardium, facile ex vena aliqua majuscula (6), si revera nulla fuit *ruptura cordis, vel auriculæ*. Sed multo magis intellectum est in horifico illo casu, quem proxima docebit historia.

13. MERETRICULA duodetriginta annos nata, macilenta, aliquot jam menses, & dies præsertim ultimos quindécim de lassitudine quadam, & fastidio cibi, & rerum ferme omnium conquesta, quo minus alimentis cæteris, eo magis vino meraco, cui semper nimis dedita fuerat, utebatur. Ad hanc cum quidam ingressus esset scortator, & post modicum tempus egressus confuso vultu, & turbato, ipsa vero duabus, aut tribus interjectis horis, non appareret, vicini, qui hæc animadverterant, introgressi, non mortuam

(1) Epist. 21. n. 47. (2) n. 13. (3) De Subit. Mort. Obs. Phys. Anat. 2. (4) Eunuch. Act. 1. Sc. 2. (5) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. Obs. 163. (6) Vid. infra, n. 26. & 27.

tuam modo, sed & frigidam invenerunt jacentem in lecto ea corporis figura, ut dubitari non posset, quo in opere interiisset, præsertim cum virile semen conspiceretur, quod e locis muliebribus defluebat. Quæsitum est ex me, de ejus cadavere numquid vellem genitalia? an cætera etiam viscera? Utraque respondi; non quod in illis, delapso jam semine, peculiare aliquid me visurum sperarem, sed ut quædam, sæpius observata, recognoscerem; nam in reliquis partibus, & facile ut tum dixi, in magno quopiam perrupto vase conjicere me causam repentinae mortis inventum iri. Tempestas erat feravidissima, quippe Nonis quintilibus A. 1725. nec postridie mortis licuit, nisi tandem sub vesperum, cadaver incidere. Itaque mutato consilio, Mediaviam nostrum misi, qui inspiceret omnia, præcipua vero dumtaxat ad me domum perferenda curaret.

COLLUM sub ipso mento livebat, sine ullo tamen indicio vis extrinsecus illatae. Livebat quoque nonnihil dorsum. Tensum erat abdomen, nec ullam ostendebat notam unde conjiceret, mulierem uterum tulisse. Illo diducto, Tenuia intestina apparuerunt valde rubentia. Crassa, præsertim inferiora, recrementis plena, ventriculus permagnus, quamvis inanis propemodum. Serum in ventre erat effusum ad libram circiter, aquæ non dissimile turbidæ, in qua recens caro lota esset, acre autem adeo, ut extremos digitos sensu cujusdam quasi ardoris afficeret.

In Thorace pulmones naturali undique colore, ut ne a tergo quidem nigricarent. Pericardium vero distentum adeo, ut per inflictum vulnusculum serum exsiluerit, ejus simile, quod in ventre descriptum est. Multum autem inerat, sub eoque niger, & firmissime concretus sanguis cordis faciem operiebat. Quod cum vasis Magnis, & genitalibus postridie matutino tempore ad me allatum antequam inciderem, animadverti, neque ipsum, neque Magnæ arteriæ truncum esse dilatatum, imo utrumque sua parvitate mulieris staturæ, quam parvam potius fuisse dixerant, respondere. Tum eam arteriam ab inferiori extremo, quod ad septum Transversum fuerat, dis-

secturus, cum vidissem, non multo superius, latus ejus alterum ad tractum quinque, aut sex digitorum transversorum nigricare; id esse cognovi a sanguine in cellulas effuso extimæ dumtaxat tunicæ; nam cæteræ bene se habebant. Vitium autem interius a sinistro arcus Aortæ extremo incipiebat, & inde ad cor usque pertinens, eo fiebat majus, quo arteria propius ad cor accedebat. Scilicet alibi indicia occurrebant subalba futuri ossis, alibi quædam inchoata quasi foraminula, sulci alibi paralleli in longitudinem ducti: sic passim arteriæ illa facies erat inæqualis. Verum ubi ventum erat prope valvulas Semilunares, quæ strigosæ videbantur, semidigiti intervallo supra eam, quæ tenet posteriora, erat orificium, quod apicem digiti pollicis admisisset, per quod Aorta cum subrotundo aneurysmate communicabat, sacculi forma ad ipsam appensi. Superabat is sacculus nucem juglandem suo viridi indutam cortice: atque ita erat a tergo Aortæ collocatus, ut cum sinistrorsum nonnihil vergeret, officiis videretur sinistrae auriculæ, adjectivè Sinus non obesse non potuisse. Ruptus autem in summo fuerat a sanguine illinc in pericardium exundante per mediocre foramen, cujus oræ erant nigrae, & dilaceratae. Sacculi interiorē faciem rubrae pelliculae convestiebant polyposæ, quas, ut sit in cæpis, facile posses in quot libret dividere. In auriculis autem, & ventriculis cordis neque erat ulla polyposa concretio, nec supererat sanguinis quidquam.

His ita perspectis, ad uterum, ovaria, & tubas oculos, & cultrum converti. Tubarum altera cum altero ovarii extremo habebat suam ultimam partem connatam. Hæc autem erat in utraque prorsus occlusa, ut neque orificium, neque fimbriæ usquam apparerent. Cum vero ad eam partem esset tuba utraque aliquanto latior, quam soleat, incisa exhibuit aliquanto etiam plus, quam soleat, humoris illius sui, qui pro virili semine ab nonnullis acceptus est; sed hoc spissior, & in fine etiam subcruentus prodibat. Ovariorum illud, cui tubam connatam fuisse dixi, vesiculas continebat plures, & majores. Et cum utrumque sub-

rotundius, læve, succosum, & turgidum esset; majus aliquanto erat alterum, quod præter vesiculas ejusdemmodi, habebat ab una parte sub ipsa membrana nigrum sanguinem, & ferme concretum, nec pro ovarii mole paucum. In utero denique nihil fuit adnotatione dignum, nisi quod ejus interior dumtaxat facies ex fusco rubebat tota ad internos usque osculi fines. Hoc angustum erat, sed albo quodam, ac crassiusculo humore foedum, qui cum dissimilis esset tum virilis seminis, tum ejus muci, qui ibi secundum naturam deprehendi solet, suspicionem iniecit fluoris alicujus, quo hæc foemina laborasset.

14. Qui maris semen ipsum contendunt in mulieris tubas pervenire, similitudine abrepti, quæ non *bonis* tantum *Medicis*, ut ait Hippocrates (1), sed & Anatomicis interdum imponit, non illud totum existimassent e genitali hujus mulierculæ defluxisse. Mihi vero, cui minime propositum est, quod summi Anatomici aliquando se vidisse testantur, sed quod sæpius quidam alii, ac facilius statuunt, in dubium vocare, satis est quæ ipse animadverterim retulisse. Cæterum eorum, qui in venere improvise sunt mortui cum Donatus (2) multa exempla collegerit, non omnia tamen, quæ poterat, commemoravit; quando unus Plinius eo ipso, quem laudat, loco (3), non duo, sed quatuor produxit. Inter illa vero, mulieris nullum protulit, si eas excipias, quas intolerabilis constuprantium multitudo interfecit. Neque Schurigius (4) cum omnia undique hujusmodi mortium exempla colligeret, ullum reperit, quod ad foeminas attineret, duobus exceptis, quæ non Medicorum historiæ, sed Inscriptiones quædam suppeditarunt, quæ veræ, an confictæ essent, neque ipse, neque ii, ex quibus descripsit, quæsiwere. Quamvis autem Valerius Maximus (5) sic mortuos *non libidinis suæ, sed fragilitatis humanæ ratione dicat; sine namque vitæ nostræ variis, & occultis causis exposito, interdum immerentia supremi fati titulum occupare, cum*

magis in tempus mortis incidant, quam ipsam (malim ipsa) mortem accersant; tamen dissectio, & ratio quoque satis ostendunt, quantum libido, ad occultas illas causas accedens, mortem acceleret, sanguinem concitando, & occulta aneurysmata, aut infirma etiam intra cranium vascula disrumpendo: quæ absque ea, aut alia simili causa esset, multo diutius durarent, & usque ad senium fortasse, velut in eo contigerat, quem anno ante quam illud scortum, in Gymnasio incidentes, hæc, quæ continuo scribentur, observavimus.

15. SENEX pinguis annorum circiter sexaginta repente obierat ex apoplexia, ut credebant, qui ipsum noverant tremore laborantem. PERICARDIUM retulerunt (neque enim hoc ego, sed cætera incidi) tanta propemodum sanguinis copia fuisse distentum, quantum vitrea duo vasa, quibus sanguis hic excipi solet e vena exiens, continerent. Cor erat magnum, Aorta autem arteria dilatata supra cor, & in curvatura etiam tota, ossibus bracteis, quales passim in arteriis quoque artuum fuerant, interiore facie distinguebatur. Ab eadem facie, non magno supra cor intervallo, foramen digitum admittens, initium sumebat, & obliquo trium ferme digitorum transversorum itinere per tunicas ab imo sursum pergens, in facie demum arteriæ exterioris intra pericardium hiabat. Ea via sanguis in hoc irruerat.

16. Etsi non constat, quo tempore aneurysma inceperit in hoc Sene, credibilis tamen est, ea, qua pleraque alia, ætate initium cœpisse. Certe autem ea, quæ descripsimus, arteriæ vitia intra breve tempus potuisse fieri non videntur. Similia his sui indicium annis duobus, aut tribus ante obitum præbuerunt in ea muliere, cujus eundem exitum statim proponam.

17. MULIER pingui habitu, annos nata ad quinquaginta, sobria, natura tristis potius, & taciturna, annos jam quatuordecim vidua, nulli obnoxia morbo, nisi

(1) Epidem. l. 6. vers. fin.

(2) De Med. Hist. Mirab. l. 4. c. 17.

(3) Nat. Hist. l. 7. c. 53.

(4) Spermatolog. c. 5.

(5) Fact. ac Dict. memorab. l. 9. c. 12.

nisi quod duobus ultimis, aut tribus annis, postquam menstrua desierant scilicet, flatu quodam, ut vocabat ipsa, vexari solebat ad cor, eamque viciniam; cum matutino tempore bene valens ad opus surrexisset suum, textrix enim erat, ea-que disponderet, quæ ad novam telam exor- diendam sunt necessaria, ob dixit, nihil-que præterea; ibi enim statim, sicut bra- chia jugo habebat subnixa, mortua est. Erat idem mensis A. 1729, quo mense, ut ad te olim (1) scripsi, tot alios ex hac Civitate repentina mors abstulerat: ita-que etsi in Agro ad eum locum, qui Me- doaci Pons vocatur, hæc fœmina extin- cta erat, illuc Medicus, & Chirurgus, quorum id erat officium, sunt missi, qui cadaver diffecarent.

CERVICES, & brachia erant rigida, ut non sine vi flecti possent. Secto cranio, magna illico profluxit sanguinis copia, visumque est ipsis, vas aliquod inter cerebrum, & ce- rebellum esse disruptum. Illud certius est, cum Thoracem introspicerent, pericardium se obrulisse adeo distentum, ut cum vul- nus inflixissent, cruentum serum exsili- ret. Sanguinis autem pars reliqua con- creta circum cor hærebat corticum instar crassiorum. Nec solum hæc retulerunt: sed cor ipsum cum annexis vasis intactum secum attulerunt, ut ipse diligenter ex- aminarem. Quod postridie faciens, iis- dem, aliisque adstantibus, sic inveni. Cor erat parvum, cæterum & pinguedine in- structum optimæ notæ, & sanis, firmisque, & quod ad ventriculum sinistrum attinet, bene crassis parietibus. Nihil in eo, aliis-ve cavis, nihil in Magnis vasis fuit san- guinis, non dico fluidi, sed ne concreti quidem, nedum polyposi. Sana præterea omnia, si limbos excipias valvularum, quæ Tricuspidæ, & Mitrales dicuntur, quip- pe totos parvulis, subrotundis, quasi car- neis tuberculis distinctos, glandulas men- tientibus. Sed hæc nimirum haud rara sunt, quin multis jam in corporibus ti- bi descripta. Cum igitur cor ad hunc mo- dum se haberet, neque in aliis, quæ ipsi annexa sunt, vasis quidquam extaret præ- ter naturam, una supererat, quam perlu-

strarem, arteria Magna. Cujus cum eum tractum aperuissem, qui ad thoracis ver- tebras affixus fuerat, albidamque maculam primum, deinde longo supra hanc inter- vallo, alteram ea majorem, & flavescen- tem adnotassem, futuri olim ossis indi- cia, oblongam, sed modicam prominen- tiam pariter interius vidi, qua arteria deor- sum spectare incipiebat, ex naturali qui- dem substantia, sed ipsam minime secun- dum naturam. Deinde antequam aperi- re ulterius pergerem, animadverti, ab ea sede unde sinistram emittit Carotidem ferme ad cor usque Magnam arteriam ef- se multo, quam oporteret, latiore. Mox, ea dissecta, conspexi toto hoc amplo tra- ctu, quo dilatatam fuisse dixi, intus as- speram, & inæqualem ob rigidas, ac du- ras lamellas osseas ita crebras, atque con- fertas, vix ut exigua quædam intervalla relinquerent inter se. In quibus interval- lis cum arteriæ tunica interior exesæ, & exulceratione quadam attenuatæ per- spicerentur; mirum erat, uno tantum lo- co haud procul a corde ad posteriorem, eandemque sinisteriorem partem, id de- mum accidisse, quod tot aliis antea pote- rat. Scilicet per unum ex ejuscemodi in- tervallis sibi viam sanguis paulatim fece- rat, & sub tunicam venerat arteriæ exti- mam, quam ab intimis primum diducen- do, attollendoque, sicut ampla quasi ec- chymosis docebat, quam ipse ibi concre- scens effecerat, tum deinde magis, ma- gisque distendendo, uno in loco perrupe- rat, intraque pericardium se effuderat. Cæterum, qui rami ex tam vitiosa arte- ria ad caput, humerosque tendebant, ii erant omnes, quantum ex eorum anne- xa parte conjicere licuit, omnino sani.

18. De lamellis osseis, & de conjun- cta Aortæ exulceratione proximis Litteris quæremus, in quas propterea singularem Observationem differo, huc alioquin spe- ctantem (*), mecum a Viro Cl. commu- nicatam, improvisæ mortis ex sanguine per foramen Magnæ arteriæ, plurimum vitiatæ, in pericardium illapso. Sed tu interea miraris fortasse tam celeres mor- tes (2) ex non majori effusi sanguinis co- pia,

(1) Epist. 3. n. 11.

(*) n. 28.

(2) Vid. & Epist. 64. n. 13.

pia, quam quæ possit pericardio contineri: cujus capacitatem sic definiat Boerhaavius (1), ut cor fere duplo majus, Fantonus autem (2), ut præter cor, aquæ *libras fere duas* excipiat. Quod si non modo repletum, ut hi, sed distentum etiam ponamus, quod feri exitus cum saltu in Mulieribus descriptis (3) ostendit, laxatum præterea, velut in Sene (4) usque adeo, ut eam, quam retulerunt, posset capere sanguinis copiam; attamen oblivisci, aias, non decere, quanto præter comparisonem plus in hæmorrhagiis prodeat interdum sine hominis morte intra horas duodecim, aut quindecim, ut Littrius (5) testatur; ne vetera exempla, quæ apud Schenckium (6) extant, commemorentur, librarum sanguinis viginti intra quinque dies, imo intra unum diem, & duas noctes, aut librarum quadraginta intra dies sex e naribus, aut viginti quinque intra dies tres ex utero profluentis, salva ægrorum vita: foeminas autem præsertim, & plus sanguinis generatim habere, & majores hujus profusiones facilius ferre, non videri dubitandum: quæ cum ita sint, Mulierem, de qua novissime diximus, fortasse ex apoplexia potius, quam ex rupto illo aneurysmate extinctam esse. Hæc si dicas, a te petam, ut primum attendas, quid discriminis sit inter sanguinem multum illico, & sanguinem longe plurimum, sed paulatim intra multas horas, diesque effluentem; deinde inter effluentem ex ipso prope originem, Aortæ trunco, & effluentem ex diffitis ramis; denique intra effluentem intra pericardium, & effluentem extra corpus. Primum discrimen indicabit, non esse hic satis temporis, ut se contrahant vasa circum reliquum sanguinem, neque ut hic supplementi aliquid accipiat, unde ejus partes inter se, & vasorum tunicæ ipsas contingant, sine quo in gyrum agi sanguis non potest. Ex discrimine altero simul intelliges, repente subtrahi juxtam copiam sanguinis universo corpori. Ex tertio autem cor fa-

cile offendi insolito exterius contactu sanguinis, copiaque circumjecta impediri, quæ si pericardium distendit, cor etiam premat necesse est. Nec te illud moretur, quod in pericardii hydropæ moveri cor pergat; aliud enim est paulatim augeri aquam, aliud sanguinem repente effundi, & aliud aqua, aliud sanguine urgeri, qui præterquam quod statim atque effusus est, ad concrendum fit pronus, certe quanto aqua crassior est, tanto accedit magis ad solidorum naturam, quæ, si cordi admoveas, illico ejus motum sistendo, syncope inducunt, ut admoti aut specilli, aut digiti exemplis in duobus vulneratis hominibus accidisse ostendit Celeberr. Vir Senacius (7). Aut si hæc non satis sunt, huc duo superiora discrimina adde. Adde etiam truncum Aortæ dilatatum, & fibris carneis magna ex parte exesis, rigida autem officula intus habentem: quæ res quantam difficultatem afferant sanguinis provectioni, satis manifestum est, & quod consequitur, quanto majores exigant cordis vires, quæ ex iis, quæ diximus, ut labefactatæ sint, constat. Quod si hæc forte satis non facerent universa, malleque adhuc propter eam sanguinis copiam, quæ intra cranium apparuit, foeminam hanc apoplexia potius, quam disruptione aneurysmatis, fuisse sublatam; historias lege, quæ sequuntur, duarum mulierum, propositæ haud ita absimiles, nisi quod nulla tamen, nedum ingens illa quasi effusi intra cranium sanguinis vis fuit a nobis deprehensa.

19. FŒMINAM annos natam plus triginta inopinata mors hic repente extinxerat circa medium Majum A. 1738.

VENTRE, & Thorace reclusis, in illo nonnihil, in hoc nihil effusæ aquæ a Mediavia nostro inventum est; sed oppletum sanguine pericardium ex rupto intra ipsum Magnæ arteriæ aneurysmate, in quod non modo hujus arcus totus, sed & pars initio arcus ejusdem proxima se dilataverat. Caput, & pleraque visc-

(1) Præleſt. in Inſtit. §. 182. (2) Anat. corp. hum. Diff. 11. (3) n. 13. & 17.

(4) n. 15. (5) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1714.

(6) Obſ. Medic. l. 1. ubi de Narib. Promiſc. Obſ. 4. & l. 4. ubi de Menſtr. hypercath. Obſ. 7.

(7) Traité du Cœur l. 4. ch. 5. n. 5.

scera ego dissecui. Intra cranium autem non plus sanguinis deprehendi, quam satis esset ad vasa, quæ per Tenuem meningem repunt, mediocriter turgida, sicut erant, efficienda, & ad rubras guttulas, quæ ex secta medullari cerebri substantia passim apparebant, sufficiendas. In Lateralibus ventriculis aquæ turbidæ non multum, nec pallor in Choroidibus plexibus. Cætera huc non attinent, quæ in cerebro, nervis, auribus, aliisque in partibus, & nominatim in Succenturiatis renibus animadverti; hæc enim ea mulier est, ex qua horum dexterum singulari forma præditum Epistola descripsi Anatomica XX (1).

20. Nunc eam omnem Observationem subjiciam, cujus una dumtaxat particula in VI. fuit Adversariis (2) proposita. Quæ etsi prima earum fuit, in qua aneurysma Aortæ ruptum vidi intra pericardium; tamen consulto a me tibi est in hunc locum servata, quia plura, & varia continet, pluresque, & varias adnotationes requirit.

21. VENETA Mulier, eadem ac novissime descripta, ætate, statura, colore, habitu corporis laudabili, vel potius subpingui, plurium liberorum parens, ante annos decem correpta artuum inferiorum paralyti, roris marini usu sana facta esse dicebatur, certe nulli post id tempus incommodo fuerat obnoxia, quod quidem esset adnotatione dignum. Verum ante plures menses laborare cœperat, nec tamen assidue, spirandi difficultate, & tumore præterea secundum longitudinem colli pulsante in regione arteriæ Carotidis dexteræ; nunquam tamen (id quod ob ea, quæ in mortua invenimus, adnotabis) de dolore, torpore, aut tumore brachii dexteri conquesta est. Quatuor autem, an quinque ultimis diebus de molesto quodam sensu querebatur non secus ac si costæ, ut ipsa dicebat, abdomen versus conciderent; cum de improvviso circa medium Decembrem A. 1708. quodam quasi animi deliquio prehensa, & se mori affirmans, ægre ab accurrentibus mulieribus sustentata, & in lecto collocata est, ubi

Tom. II.

facie, labrisque præsertim lividis, frigida, sine sensibus, pulsu perexili, respiratione autem difficili, & lenta, citius quam horæ quadrans ab initio ingruentis mali præteriret, excessit e vita.

CADAVERE inspecto, quod nullum usquam œdema, aut aliud adnotandum exhibuit, & Ventre aperto, intestinorum partes aliquæ se obtulere, si colorem attenderes, quasi inflammatae: qui color mox etiam in pancreate obvius fuit. Attentius autem inspectando Tenuia intestina, in horum parte, ad palmi tractum, minima quædam, eaque innumera, subobscurè apparebant tubercula, quæ nihil aliud erant, nisi cellularum indicia, quæ inter carneam, eique subjectam tunicam aere distentæ, illam extrorsum attollebant; itaque per vulnerata proxima sanguifera vasa aere elapso, ex cellulae conciderunt. In bilis vesicula quatuor, aut quinque lapilli, inæquali inter se magnitudine, condebantur, qui ad flammulam admoti, hanc concepere. Ex incisa vena Cava sanguis non paucus, ex Magna autem arteria non multus defluxit. Satis jam inspectis ventris visceribus detractis, septum Transversum utrinque non in fornicis modum ascendere, sed deorsum potius concidere manifestum fuit. Thorace recluso, in utraque ejus cavea serum conspeximus valde cruentum, ad paucas uncias effusum: pulmones autem sanos, quamvis nonnihil turgidos; sero enim, ut postea vidi, ejus simili, quod modo dicebam, referta erant bronchia, præsertim sinistrum. Interea pericardium tumens, ac livens sanguinis in se effusi indicium dederat: quo tamen non erat plenum; sed paulo minus, quam libram, continebat, cujus uncia circiter duæ serum erant cruentum, sanguis reliquus in laminam crassam, & sic satis firmam concreverat; cum quidquid sanguinis in cadavere hoc conspexi, nigrum quidem esset, ut hic, sed omnino fluidum. Sanguine e pericardio detracto, cum videremus Aortam statim, atque e corde egressa erat, manifesto dilatari, ejus truncum, & ramos præcipuos persecutus, deprehendi illum

O o

qui-

(1) n. 53. (2) Animad. 24. in princip.

quidem fere usque ad Emulgentes arterias, horum autem eum, qui dexteris Carotidi, & Subclaviæ communis est, itemque harum utramque esse dilatatam sic, ut Carotidis latitudo ab initio usque ad divisionem duplo, eoque amplius esset major, quam oporteret; Subclavia autem ad trium digitorum tractum non se quidem undique expandebat, sed posteriorem dumtaxat, & superiorem parietem in prominens aneurysma curvabat, quo, nulla prorsus re interjecta, duo, tresve nervi premebantur ex iis, qui a cervicibus in artum contendunt superiorem. Ex eo aneurysmate, quod meum digitum pollicem exceperet, arteriæ prodibant duæ, quæ latiori, quam æquum esset, initio, coni instar quo magis pergebant, eo magis contrahebantur, donec sesquidigiti spatium emenso, ad naturalem redigerentur modum. Harum una ad Thyroidæam glandulam pertinebat, magnam in hac foemina, & nonnullis in locis duram. Quæ postquam exterius spectaveram; vasa hæc omnia, imo eam quoque Aortæ partem, quæ in ventre fuerat, secundum longitudinem aperire cœpi, ab Iliacis initium faciens. Ab his ad Emulgentes usque nihil non sanum animadverti, si maculas subalbas excipias, quæ aliquot in locis erant, & exiguos sulculos, qui in paucioribus. At supra Emulgentes, ut dilatatio trunci incipiebat, sic inde ad cor usque arteriæ parietes crassiores erant multo, quam soleant, non tamen ubique pariter, itemque duriores, & rigidiores; quanquam nihil ossei usquam inveni; passim vero subalbas maculas, passim non leves sulcos parallelas, in longitudinem ductos, eo magis spectabiles, quod brevi decurso spatium, sulcis aliis transversis, longe minus rectis, æqualibusque interrompebantur, deinde alii prioribus similes, & transversis mox interrupti, sequebantur, deincepsque alii ad eundem modum, ut in morbida constitutione ordo haud inelegans servaretur ad totum usque Aortæ arcum, quin ab hoc in Subclaviam sinistram ad unum pollicem, in proximam Carotidem ad duos, in alteram vero, quanta quanta erat, simul cum maculis, & tunicarum crassitudine, ac duritie pergebat. Aneurysma au-

tem illud Subclaviæ structuram cuiusdam quasi auriculæ cordis referebat, ex inæquali, dura, crassaque tunica conformatum, nec polyposis intus corticibus succinctum, sed perexilem dumtaxat, subalbam, oblongamque laciniam sibi habens adhaerentem, præter quam unam, nihil aliud in universo hoc cadavere polyposi deprehendimus. Truncus denique Aortæ ipsius ab eo loco, unde primum ad superiora emittit ramum, ad cor usque, & maculis distinctus, & sulcis erat exaratus, sed his ita confusis, & abnormibus; ut nihil nisi perpetua, & summa ejus faciei inæqualitas appareret. Sed præter hanc, quædam quasi exulceratio occurrebat duobus circiter supra Semilunares valvulas digitis qua arteria dexteriora spectat, & posteriora, in eaque exulceratione tria, quatuorve erant profundiora foramina, inter se proxima, singula lentis magnitudine, sed forma angulosa potius, quam rotunda: ab iis oblique cuniculi extrorsum acti, ad extimam Aortæ laminam pervenerant, ibi propterea ex fusco rubentem quasi ab inflammatione, multoque humore crassiorem factam: in ejusque rubedinis medio lacerata demum lamina sanguis sibi viam in pericardium fecerat per foramen internis simile, & ejusdem fere magnitudinis.

Sinister cordis ventriculus maxime erat dilatatus, sed ipsi apposita auricula valde contracta, & strigosa. In eo ventriculo, & in dextero sanguis non deerat: in arteria autem Pulmonari multus fuit: neque eo Carotides, nec Jugulares carebant venæ. Cerebrum denique, & cerebellum laxissima deprehendimus; quamvis in ventriculis nihil esset aquæ, cuius paucillulum alicubi dumtaxat fuit sub Tenui meninge. Hujus vasa erant sanguine turgidula. Vertebrales arteriæ, qua cranium subibant, paulo visæ sunt, quam æquum esset, latiores. Reliqua, in hoc cadavere a me, & ab Amicis consecantibus adnotata, alio pertinent.

22. Quatuor, minimum, aneurysmata in hac muliere fuerunt, ventriculi cordis sinistri, maximæ partis Aortæ, Subclaviæ dexteræ, & huic vicinæ Carotidis; ut non modo causæ appareant eorum, quibus vexabatur mulier, sed mirum sit non plu-

pluribus fuisse vexatam. Quod ad Carotidis aneurysma attinet, quod sua se prominentia, & pulsatione prodebat, etsi ultro fateor, a peculiaribus causis, eas potissimum arterias afficientibus, interdum ipsas dilatarı; sæpius tamen earum dilatationem cum Magnæ arteriæ dilatatione conjungi, atque adeo hujus esse propagationem, & effectum nemo ex eo tempore negaverit, ex quo morborum causæ coeptæ sunt creberrimis dissectionibus inquiri. Prisci autem Medici subsidio hoc carentes, nihil ejusmodi suspicari videbantur, & nihilo plus negotii sibi dari in Carotidum aneurysmate existimabant, quam ut revulsis, imminutis, correctis sanguine, acribusque humoribus, illa apponerent, quæ ad contrahendas, constringendasque arteriarum tunicas valerent, quemadmodum ex perlecto Arantii capite (1), quo de isto potissimum aneurysmate agit, præclare intelliges. Quod si constringere quis tentet, cum productio est aneurysmatis arteriæ Magnæ, hoc augebit, illud non tollet; sed ne tunc quidem cum est ab erodente dumtaxat causa, velut, exemplo Nobilis Matronæ producto, ostendit Lancisius (2).

23. De aneurysmate autem, quo Subclavia arteria dextera, nulla re interposita, nervos premebat, artum proximum adeuntes, quærebam in Adversariis VI. (3), ubi incuria nescio qua *Subclavia sinistra* pro dextera scripta est; quærebam, inquam, cur ejus compressionis nullum unquam in eo artu, vivente muliere, extitisset indicium? At quæro adhuc. Cum enim dolores, ut sæpe fit, & in Viro, cujus supra (4) scripta est historia, fiebat, aut torpores in brachiis accidunt eorum, quibus in ipso Aortæ supra cor trunco aneurysma oritur, video ab Doctis Medicis rem explicari per contractiones, quæ ab eo trunco in Subclavas propagatæ, eosdem, quibus de loquimur, comprimant Brachiales nervos; cur igitur hos tanto magis non comprimat aneurysma in Subclavia ipsa natum, eosque contingens? Nam etsi alii non desunt Viri Experien-

Tom. II.

tissimi, qui vel diu arctissime ligato, non modo compresso, nervo confirmant, sensum denique, & motum in illa, ad quam nervus contendit, parte omnino incolumem animadverti; hi non negant tamen, primo saltem post alligaturam tempore, sensus, & motus jacturam fieri. An igitur compressionem, quæ sensim fiat, sensimque augeatur, nervi, quasi assuescentes, impune ferunt? De hoc tu videris, ut de illis quoque tot experimentis, nuper, nec ab uno tantum, habitis, in quibus aliter ac in modo indicatis, non negligendæ res occurrerunt, tum de illis etiam, quas hic consulto prætereo, observationibus, ex quibus deducere fortasse liceat, nervorum aliorum ramulos cum inferioribus eorum, qui ligati sint, ramis communicantes, paulatim, aliquo interjecto tempore, sic dilatare aliquando posse meatus suos, ut non secus atque in sanguiferis vasis accidit, iis e transverso suppetias ferant. De his, inquam, de aliisque tu videris. Neque enim quod tunc nolui, id ipse nunc volo, obscuris videlicet, ac longis circa nervos quæstionibus implicari. Præstat, ut quæ quisque circa eos observamus, illa adnotemus, donec justus observationum ostendat numerus quid sequamur, aliorum interea certis quibusdam conjecturis, & illationibus caute parcendo, quæ etsi facile defendi possunt, non omnes tamen hoc ipsum assequimur; quanto minus igitur nunc verum, alte adhuc abditum, assecuturi! Sed tu illud potius fortasse hic quæres, cur quod vitium ab Aorta in dexteram, non pariter in sinistras Carotidem, & Subclavam sit propagatum? Non una id causa factum crediderim. Nam primum cordi illæ propiores, quam hæ sunt, si primam spectemus originem. Itaque cum æquo majores erant cordis vires; illæ citius, quam hæ, coeperunt labefactari: quamobrem vitium, quod in sinistris postmodum inchoatum est, longius in Carotide, quippe cordi propiore, quam in Subclavia productum vidimus. Deinde quæcunque ars, & consuetudo foeminæ illius

O o 2

(1) De Tumor. præt. nat. c. 38.

(2) De Aneur. Propos. 38.

(3) Animad. 24.

(4) n. 9.

illius fuerint, de quibus nihil certi habeo; veri quidem simile est, multo sæpius, multoque diutius, ac validius artu usam esse dextero, quam sinistro, locumque hic quadantenus esse explicationi Cl. Maloetii (1), qui subclaviæ arteriæ dilatationem a crebrioribus, constantioribus, & valentioribus musculorum artus dexteri in Artifice contractionibus repetebat, quippe sanguine in sic compressis ejus brachii arteriis retardato, &, quod consequitur, magis cumulato in origine harum Subclavia, iis compressionibus minime obnoxia. Quid? si accedebat in muliere hujus dilatationis causa altera, thorax, *balenatiis*, ut Petronius (2) loquitur, *virgis* instructus, qui sua sub axillis nimia, ut sæpe, duritie, atque adstrictione arteriam tanto magis premeret, quanto hæc magis in iis, de quibus modo diximus, motibus contra eam duritiem urgeretur, eoque sanguinis, in Subclaviam a corde valentius compulsi, impetum in hanc reflecteret. Quod, si non improbas, ad cætera illa detrimenta addes, quæ Solertissimus Winslowius (3) ejusmodi thoracibus, nimis axillaria vasa constringentibus, imputavit. Denique si conjuncta hæc omnia non satis faciunt, quod verissime Celsus (4) scripsit veniat in mentem, *raro quæquam non aliquam partem corporis imbecillam habere*. Quod ubi posueris, non modo cur Subclavia illa arteria aneurysma habuerit, sed etiam ad eam, quam diximus, partem habuerit, satis intelliges.

24. Super aneurysmate autem, cæterisque ipsius Aortæ vitiis cum alia alibi adnotaverimus; hic pauca satis erit adjicere, quæ ad hæc potissimum vitia attineant. Et primum quod Aorta crassior, & rigidior esset, cum propter dilatationem videretur esse debuisse tenuior, & mollior, faciebant præcipue, ut opinor, creberrimæ illæ subalbæ maculæ, quæ ut futuri sunt ossis initia, sic ex adaucta ibi substantia fiunt ad eam, quæ in Ligamentis est, ut sæpe observavi, accedente. Quod autem illæ, & cætera vitia eo crebriora, & graviora essent, quo aneurysma a cor-

de minus distabat, ab incurrentis sanguinis impulsu fuisse vides, tanto majori, quanto propius erat impellens. Quapropter nec plura verba facienda sunt, ut intelligas, qui factum sit, ut cum aneurysmatis pars intra pericardium esset, intra hoc, sicuti in pluribus quoque aliis, quos supra (5) descripsi, casibus ruptum sit aneurysma. Illud potius declarandum est, cur ad posteriora arteriæ (6) sit ruptum. Cum enim ibi pariter etiam in Textrice (7) apertum viderim, & ibi quoque fuerit orificium aneurysmatis, quod in scorto (8) descriptum est; minus veri simile fit, mulieres istas omnes eandem potissimum Aortæ partem imbecilliores habuisse. Credibilius fortasse est, id simul ponderi, & incursum sanguinis e corde exeuntis deberi, sicut arteriæ positus videtur indicare, quæ ut ab ortu se inclinare ad posteriora continuo incipit, sic partem illam suam & ponderi sanguinis subjicit, & incursum objicit. Scire quoque fortasse aves, cur, rupta arteria, non illico mulier hæc quoque sit mortua. Credo, quia foramen a primo vel minus fuerit, quam inveni, docente id sanguine, minori, quam in aliis, copia effuso: quamquam minori copia effusus, lenteque fuit ob vires etiam sinistri cordis ventriculi, æquo olim quidem cum Aortam distenderunt, majores, tempore autem novissimo a vitiis omnibus Aortæ ipsius diu, valdeque resistentibus, ita infractis, ut magna ejusdem ventriculi dilatatio ostendit. Qui lentus sanguinis delapsus levissimo, quemadmodum pulsus significabat, cordis motui omnino congruens, num id effecerit, ut idem sanguis, quod nusquam in toto reliquo apparuit corpore, in pericardio concreverit, an potius aqua in hoc fortasse ob cordis vitium antea morbida, an aliqua etiam causa alia, quæ me nunc fugiat, id præstare potuerit, in medio relinquo.

25. De cordis autem aneurysmate, & quod ipsum denique, nec raro, subiti interitus causa sit, aliis Epistolis tum scripsimus, tum scribemus. Reliquum est,

ut

(1) Mem. de l' Acad. R. des Sc. A. 1733. (2) Satyric. (3) Mem. de la même Acad. A. 1741.
(4) De Medic. l. 1. c. 3. (5) n. 5. 15. 17. 19. (6) n. 21. (7) n. 17. (8) n. 13.

ut de sensu illo, ultimis diebus molesto, quasi concidentium costarum, aliquid subijciamus. Priscus Auctor libri *de veteri Medicina* (1), prandio omisso ab iis, quibus esse usui consueverit, *viscera pendere ipsis videri* scripsit. Quod totidem verbis traditum fuerat libro *de Victus Ratione in Morbis Acutis* (2) ea quidem in parte, quæ, Galeni (3) testimonio, *germanissima Hippocratis habetur*; neque aliter Plinii tempore censebatur, non scripturi alioquin (4) *unum laudibus ptisanæ volumen dicavisse Hippocratem*; his enim verbis eandem, quam Galenus partem designasse extra dubitationem est, sive plura attendit verba, quæ de ptisana hic fiunt, sive hunc librum in codice legit, in quo inscriptus esset *De Ptisana*, quomodo inscriptum Galenus (5) vidit, & Cælius Aurelianus (6) citavit: quorum oblitus videri potest Duretus (7) Vir cæteroquin doctissimus, cum hanc inscriptionem a Plinio inductam fuisse credidit, cuius auctoritatem potius, quam græcorum, qui in manibus erant, codicum, neutrum illorum hac in re secutum arbitror, qui in nulla, quod sciam, Plinium memoraverint. Hunc autem ipsum illa, quæ protulimus, Hippocratis verba spectasse censet Dalechampius (8), cum alio videlicet loco (9) scripsit, *Hippocratem tradere, non prandentium exta celerius senescere*; hoc enim verbum sic interpretatur, *dolore præcordia torqueri, veluti suspensis visceribus*. Neque alia Thevartii sententia est in Adnotationibus ad quoddam Ballonii Consilium (10); nisi quod pro *senescere* censet *pendere*, & *succrescere* esse legendum. Quid si huc ibi non respexisset Plinius? sed ad locum ex libro II. *de Diata* (11), ubi scriptum est: *semel in die cibum capere attenuare, & siccare, prandium autem contraria facere*, sicque in Plinio rescribendum esset *siccescere*? Quid, si fere nulla mutatione *sanescere*? spectante videlicet Plinio alium aliquem Hippocratis locum,

quem omitto quærere, cum sententia Plinii, ob hujus verborum in eo capite depravationem, minus mihi quidem perspicua, & certa videatur. Sententia autem Hippocratis in illo priore loco minime videtur obscura; tametsi aliud alii Interpretes voluisse existimaverint. Franciscus enim Vallesius (12) *videntur, inquit, eis suspendi viscera, videntur scilicet sursum contracta, quia vasis inanitis, velut convelluntur*. Alii contra intelligunt, videri viscera ita suspendi, non ut sursum, imo ut deorsum trahi sentiantur, quo pondus videlicet, si suspensa essent, ipsa raperet, non secus ac fulcro quodam subtracto; id autem fulcrum antea fuisse ventriculum, cum cibo tumeret. Atque huc Dureti (13) pertinet interpretatio, quam legisse Ballonium (14) non dubito, iisdem verbis idem tradentem. Hunc Thevartius in Adnotationibus non modo sequitur, sed & eam interpretationem alio Hippocratis (15) confirmat loco, in costarum fractura docentis, *moderatam ventris repletionem, costarum fieri directionem; verum vacuationem pendentes costas facere, & hanc dependentiam dolorem inducere*. Quem locum explicans Galenus (16) adeo non dubitat, quin *ventris tumor firmamentum*, sive, ut mox loquitur, *sedes, ac sustentaculum costis efficiatur*, ut affirmet, *qui majores ventres habent, iis si costa frangatur, minori dolore vexari consuevisse; quibus vero graciles, & contracti ventres sunt, gravius dolere, cum infirmatas, ac suspensas costas sentiant*. Sed facilius est, inquis, hoc intelligere, quo videlicet modo tumens venter costas, quam illud, quomodo tumens ventriculus viscera suffulciat sibi imposita. Nam ut tumens fundum non deorsum, sed antrorsum obvertat, suffulcire lienem, & sinisteriorem jecinoris partem poterit; dexteriores tamen, quæ multo est gravior, non poterit. Tu vero huc adde, ajunt aliqui, subjecta huic parti, ipsique ventriculo intestina, & præsertim Colon; sic intelliges,

(1) n. 19. (2) n. 16. (3) in l. 3. Epid. Comm. 2. in princip. (4) Nat. Hist. l. 18. c. 7.
 (5) in l. de Rat. Viſt. in Acut. Com. 1. t. 18. (6) Acut. Pass. l. 1. c. 12.
 (7) Comm. in modo cit. Hipp. l. Schol. ad rit. (8) in Annot. ad cap. mox citand. (9) l. 28. c. 5
 (10) l. 2. 16. (11) n. 25. (12) Comm. in Hipp. l. de rat. Viſt. in Acut.
 (13) in Schol. ad ea verba. (14) Consil. cit. 16. (15) De Artic. n. 51.
 (16) in enm Hipp. l. Comm. 3. ad t. 56.

ges, ut repleta hæc, eorumque vasa tum jecur, tum ventriculum quoque sustineant. Quibus si respondeas, non hoc te quære eo tempore cum intestina, & eorum vasa repleta sunt, sed cum ventriculus tantum; neque enim illum sensum quasi pendentium viscerum tunc demum tolli postquam ingesta ad intestina, & Colon potissimum, atque eorum vasa pervenerunt, & hæc impleverunt, sed multo antea; iidem vero totam rem proponere distinctius scient, & ventriculo, primaque intestinorum parte impleta, quid huc faciant muscoli abdominis, perspicue ostendere, & fortasse etiam quid is vigor, quem, vix assumptis refocillantibus alimentis, in totum corpus diduci percipimus, quid, inquam, is faciat in fulcris, de quibus diximus, contendendis, & quodantenus attollendis.

Satis superque jam dictum puto, ut unde concidentium costarum sensus in ea muliere esset intelligas, cujus vires, & ciborum appetitus ita languerent, ut Magnæ arteriæ, & cordis vitia illuc denique progressa, quo ostendimus, requirebant. Huc insuper illud accedebat, quod in dissectione animadversum est, ut laxissimum cerebrum fileam, diaphragma priusquam thorax attingeretur, utrinque, non ascendere, sed concidere: quod si extremis illis diebus aliquatenus jam fieri inceperat, ob vim se restituendi in illius musculis infirmatam, facile vides, eas diaphragmatis partes, unde jecur per dexterum, sinistramque vinculum, & lien quoque per suum suspenduntur, horum viscerum pondere trahi deorsum, simulque costas, quippe diaphragmati annexas, hoc sequi debuisse.

26. Cæterum in casus. iis similes qui a nobis supra descripti sunt, antea quoque lios incidisse, ex parte scimus, ex parte autem suspicamur. Boschium scimus is vidisse; sic enim lege in Sectione VIII. bri II. Sepulchreti (1), id observatum b illo *bis in cordis palpitatione laborantibus*, qui *aortæ arteriæ tunicis dilatatis, eluti a subitanea morte correpti sunt, quia sanguis spirituosus velut præceps, in tunicam hanc, pericardium dictam, irruebat,*

unde cor dilatari non poterat. Suspiciamus autem, cum in Sectione hac XI. (2) legimus, ab *ira repente mortuum pericardium sanguine repletum* ostendisse: *inventos autem esse duos abscessus in trunco arteriæ aortæ prope cor, unde sanguis exierat.* Certe credibilius est, aneurysmata duo modica fuisse, polyposis concretionibus farcta, quæ, non inspecta intus Aorta, accepta sint pro *crudis, & sanguineis, sive inflammatoriis abscessibus nondum suppuratis*: quales rumpi ab ira, & rupti tantum sanguinis subito effundere non potuissent: quanquam vel spectata intus, extraque his nostris temporibus arteria Magna, & exesa ita, ut sæpe vidimus, prope cor utrinque inventa, unde sanguis in pericardium repente irruperat, tum hæc irruptio pro insolito casu, tum illa exesio pro Aortæ abscessu, melius tamen intellecto, explicatoque proposita sunt. Verum ut ad suspensiones redeamus, historiam forte legeris hominis *maxime obesi*, qui *conquerebatur de palpitatione, & dolore cordis cum pulsu inequali, & quandoque deficiente*: cujus post obitum, qui, dum alvum exoneraret, repente contigit, *pericardium inventum est plenum sanguinis concreti, coloris nigerrimi, & foedi odoris; in parte autem superiori ita conformatum apparuit, ut renes succenturiatos in substantia repræsentaret.* Equidem haud inficias iverim, tumores pericardio innasce, qui intra hoc dirumpi queant, fateorque cum hujusmodi re congruere odoris foeditatem; sed hoc tamen ajo, si in eum casum vir aliquis magis Rei Anatomice studiosus incidisset, quæsiturum fuisse, unde tantum concreti, & nigerrimi sanguinis, sine ullo videlicet, quantum judicare oculi poterant, ichoris, aut puris indicio, in pericardium repente extitisset, integrave essent Magna vasa, an quando circa hæc; sic enim ille pericardii superiorem partem intelligebat; ea apparuerat substantia, num ipsorum aliquod erosum, aut pertusum esset. Id enim accidere potest non Aortæ solum, de qua hætenus verba fecimus, sed & Pulmonari venæ, & Cavæ, ut mox dicemus, & arteriæ quoque Pulmonaria-

(1) Obs. 26. §. 1. (2) Obs. 8.

nari, a cuius erosione memorat Cl. Tabarranus (1), sanguinem in pericardium irrupentem subitam mortem Romæ attulisse S. R. E. Cardinali Boncompagno, quem ego Bononiæ olim de plerisque eorum, quæ in modo descripta observatione legisti, queri solitum, ex meis Præceptoribus, illius Medicis, audiveram. Igitur ab arteria Pulmonari, an a venis illis, an ab ipsa Aorta (nam & eum, qui ab hac prodierat, sanguinem haud coccineum, sed nigrum offendimus (2)) sanguis exierit, non minus in descripta observatione in medio relinquimus, quam in alia, quæ apud Ramazzinum legitur (3), de viro sexagenario præpinguis habitus, ex cuius subita morte extincti, pericardio fere duæ libræ concreti sanguinis extractæ sunt, aut in illa demum, quæ in hac Sepulchreti Sectione (4) extat de milite, subito post longum mœrorem mortuo, qui, visceribus reliquis salvis, habuit in pericardio non aquam modo, sed & copiosum sanguinem concretum. Ubi etsi in Scholio quoque inculcatum videbis, obrutum, oppressumque cor fuisse tum ab aquæ copia, tum a sanguine; minime tamen necesse est, aliam aquam fuisse credas, quam serum a concreta sanguinis parte reliqua, uberiore, ut non raro sit, copia separatum. In his igitur historiis illud certum est, sanguinem ex majori, vel saltem mediocri vase aliquo, nec perexili, si præsertim id vena fuit, foramine pertuso, in pericardium erupisse; e vase enim exiguo, aut per tenuius foramen, & lente defluens, ut tardius ad eam copiam exiisset, sic mortem adeo subitam non attulisset. Quo autem ex vase eruperit, incertum est propter eorum, qui prosectoris vice fungebantur, aut imperitiam, aut negligentiam. Sanguine enim exempto, elutoque, illiusmodi foramen latere non poterat, sive id in ventriculis, auriculisve cordis esset, quæ hic vasorum nomine comprehendemus, sive in vasis illis cæteris proprie dictis, non maximis modo, sed & mediocribus, qualia, præsertim

ad basim cordis, sunt Coronaria; sanguinem enim, quo pericardium distentum erat in Matrona (5), itemque in Milite (6), repentina morte sublatis, e rupta Coronaria arteria profluxisse perspectum est. Quod si foramen nihilominus oculos vel periti, attentique hominis fugisset, aer illud, aut aqua per venas cor versus, & in cor, & ex corde in arterias, extra pericardium vinculo constrictas, iusta copia injecta, facillime retexisset. Post mortem autem non subitam, de qua hic minime sermo est, si intra pericardium sanguis reperiatur, hunc ex tenuissimis vasculis, meatibusve sensim destillasse credito, ut puta in duabus Cl. Laubii Observationibus (7), præsertim cum in earum prima apparuerit quasi exesa cordis superficies. Idemque credito de aliis, quas cum iis convenire invenies, ex pluribus, quas præterea indicat Vir Doctissimus Senacius (8). Quas autem inter eas commemorat post repentinam mortem habitas, eas vero non facile putato sine prægressa exesione, aut ruptione magni alicujus, aut mediocris alvei sanguinis haberi potuisse; exempli causa, ut in duabus discrete refert, Aortæ, aut unius ex venis Pulmonaribus. Cæterum sæpius contingit ruptione, si in arteriis, in Magna; si in venis, in Cava: in illa ob eas fere causas, propter quas alibi (9) in ipsa potius, quam in Pulmonari arteria, fieri aneurysmata scripsimus; in Cava autem vena ob eas causas, quas continuo attingemus. In Corde enim cur interdum id accadat, videbimus Epistola proxima.

27. Etsi omnis sanguis ut per venam Cavam, sic etiam per Pulmonarem transeat necesse est; plura tamen sunt, quæ difficiliorem ejus transitum per illam facere, quam per hanc, possint. Primum oppositi, adversique ferme inter se alvei Superioris Cavæ, & Inferioris, ut ad ascensus hinc difficultatem, illinc desuper ruentis sanguinis pondus, & incursus accedant. Deinde crudi adhuc, crassioresque

suc-

(1) Obs. Anat. n.8. (2) supra, n.21. (3) Const. Epid. Urb. A. 1691. (4) Obs. 14.

(5) Commerc. Litter. A. 1732. Hebd. 41. n.4. [6] Aët. N. C. Tom. 5. Obs. 37.

[7] Ep. N. C. Cent. 9. Obs. 15., & Aët. eorund. Tom. 2. Obs. 107. [8] Traité du Cœur l. 4. ch. 5. n. 3.

[9] Epist. 18. n. 24.

lucci, & necdum permitti, effectum Cavæ sanguinem onerantes. Denique obices, qui aut morborum, aut affectuum animi vi, aut quamcunque aliam ob causam expedito per venam Cavam sanguinis motui plurimi se possunt objicere, quippe non in dexteris tantum cordis caveis, sed & in Pulmonari arteria, & pulmonibus, & vena ipsa Pulmonari, & sinistris cordis caveis, & arteria Magna. Contra Pulmonaris venæ caudex, seu mavis Saccus simplex est, compulsusque agitatione pulmonum sanguinem excipit, & hunc vividum, comminutum, ac mistum, neque hujus per se motui alia opposita habere potest obstacula præter ea, quæ post pulmones communia esse posse diximus, etiam sanguini per venam Cavam fluxuro. Quæ cum ita sint, cumque nihilominus dilatationis Pulmonaris venæ, imo ejus etiam ruptionis minime desint exempla (1); nam ut illud, quod ex Paræo est, seponas (2); a Bellino (3) aliquando in repente mortuis inventa est vena Pulmonaris ab auricula sinistra divulsa, quod Monspeli vidit etiam Franciscus Queye (4); tanto facilius tum dilatatio, tum ruptio accidet in vena Cava, quanto plures causas esse ostendimus, ob quas sanguis in hac retardetur, & , quod consequitur, cumuletur, cumulus autem fibras tunicarum ejus infirmet, ac distrahat, unde urgente sanguinis copia, primum vena in varicem dilatetur, deinde vero ob tunicarum extenuationem, quæ dilatationem sequitur, aut etiam ob erosionem, quæ distractioni fere succedit, rumpatur. Sed varices Cavæ, nisi immanes sint, minus incurrunt in oculos dissecantis, quam aneurysmata Aortæ; venæ enim propter tunicarum tenuitatem concidunt substracto sanguine, quod Cava in ventre incisa, accidit. Quamobrem cum vitiorum Cavæ suspicio est, dissectionem a thorace incipies: aut si forte sanguis, cadavere ab aliis antea perspecto, & visceribus ventris extractis, deflu-

xerit; aqua, aut aere quoad ejus satis est injecto, curabis, ut quæ Cavæ fuerit latitudo cognoscas: idque præsertim cum dexteris cordis caveas nimia aut dilatatione, aut contractione affectas animadverteris, aut etiam sinistras; hinc enim quoque, uti paulo ante dictum est, accidit, ut, retardato sanguinis motu, Cava dilatetur: quod prima ostendet ex Vieussenii historiis, capite XVI. propositis Tractatus de Cordis Structura.

28. Num vero hunc, an alium potius hujus venæ morbum indicaverit Aretæus(5), cum scripsit, *in hac vena κέδματα oriri, quando sanguis copiosus erumpens citissime vitam delet*, quærere prætermitto, cum propter variantes ibi lectiones, ut Petrus Petitus (6) malit, *Si rupta vena sanguinem effuderit*, tum præsertim ob latius patentem vocis illius κέδματα significationem, ex Galeno in Exegesi ita expositæ veteres *ex fluxu affectus*. Illud certius est, Aretæum de hujus venæ ruptione loqui, & primum quidem in thorace, ut, quæ continuo addit, ostendunt: quanquam non apparet via, per quam ex illa disrupta sanguinem in pulmones, Asperamque, unde effluat, arteriam deducat. Sed quam Aretæus conjecerat venæ Cavæ disruptionem Anatome tandem oculis ipsis subjecit. Ut mittam exempla in ventre disruptæ, quo incertus sum, an attineat casus, quem Donatus (7) indicat apud Amatium Lusitanum, cujus in Scriptis necdum inveni; in thorace, atque adeo intra pericardium viderunt Laurentius (8), Haquinetus (9), Puerarius (10), Lancisius (11), alii. Sed omnes, si secundum excepias, cujus maxime jejuna, quantum Bartholinus retulit, est Observatio, cum aliis in vicinia morbis conjunctam invenerunt, primus cum Aortæ, & ventriculorum cordis dilatatione, quartus cum Aortæ dumtaxat, tertius cum membraneo quodam, carneoque corpore, quod *venarum varicosarum erat velut tomentum*, corde paulo minus, & hujus auriculis annexum, quod de

[1] Epist. 24. n. 36. [2] Ibid. [3] De Morb. Pect. [4] Disput. de Syncope c. 3. Propos. 2. [5] De caus., & sign. morb. Acut. l. 2. c. 8. [6] Comment. ad hunc loc. [7] De Med. Hist. Mir. l. 4. c. 9. [8] Hist. Anat. hum. corp. l. 9. qu. 18. [9] Eph. N. C. Dec. 1. A. 1. Obs. 101. [10] Ad Burnet. Thes. Med. l. 3. §. 58. in fin. [11] De Subit. Mort. Obs. Phys. Anat. 5.

de corpore hæc ultima, aliaque leges in Sectione hac Sepulchreti (1), in quam ea historia cum aliquot ex modo indicatis, clarius aliquanto relata est, quam Puerrii verbis Sect. VIII. (2) descripta fuerat. Me enim minus ibi assequi posse fateor, qua ratione hæc intelligam *disrupta vena cava, & effuso sanguine in pericardium, & cordis dextrum ventriculum*, quam in Observatione Laurentii, sanguinis circum-
 itionem ignorantis, ob venæ Cavæ ostium *disruptum, omnesque illas membranulas tri-
 cuspides laceratas*, lethalem in dextrum quoque cordis sinum *effusionem sanguinis factam esse*: quam, ut verum loquar, cum in ventriculos dumtaxat, eamque ingen-
 tem, in pericardium autem non modo nullam memoret, sed ne significet quidem; suspicor, nec tamen satis scio, an venæ Cavæ disruptio acciderit in facie tantum-
 modo interiore. Sed nimirum cordis ven-
 triculi fato quodam negotium sæpius fa-
 cessunt in descriptis venæ disruptionibus intelligendis. Vide enim Poterium quo-
 que (3) repentinae, quam narrat, mortis causam proponentem *disruptionem venæ in
 ventriculo cordis*: & quam, aut ubi ve-
 nam designet mihi, si potes, declara. Idem quibusdam asthmaticis *venam arteriosam in
 sinistro cordis ventriculo disrupti* scripsit (4),
 vas, ut nosti, quod extra ventriculos est,
 & ad dextrum spectat, non ad sinistram.
 Certe optandum est id quod factum cre-
 do in Argentoratensi Dissertatione, quam
 necdum, nisi recensitam (5), vidi, dila-
 tati Sacci venæ Cavæ ruptionem propo-
 nente; optandum est, inquam, ut Lanci-
 sii diligentiam, & perspicuitatem non in
 iis modo, quæ mortem præcesserint, sed &
 in iis, quæ in cadavere se obtulerint, per-
 scribendis æmulentur illi, qui in venæ Ca-
 væ disruptiones posthac inciderint, præ-
 fertim quæ sint ab aliis morbis sejunctæ.
 A quibus utinam sejuncta fuisset alterius
 insignis venæ ruptio, quæ quoniam intra
 thoracem contigit, & inopinatam mortem
 attulit, minime est hoc loco a nobis præter-
 mittenda, quibuscum raram hanc suam Ob-
 servationem communicavit A. 1718. Medi-
 Tom. II.

cus Doctissimus, nostrique amicissimus He-
 raclitus Manfredius.

29. MULIER, quæ a longo jam tem-
 pore & credita fuerat, & erat phthifica,
 improvise mortua reperta est. THO-
 RACIS cavum sinistram, pulmonis lo-
 bum inferiorem morbosum exhibuit, quip-
 pe tria, quatuorve tubercula, puris ple-
 na, continentem. In cavo autem dexte-
 ro pulmo quidem sanus, at simul sanguis
 erat concretus, ad libras quatuor. Effu-
 sus fuerat a trunco venæ sine pari: qui
 etsi ab ea effusione conciderat, tamen ob
 immanem distentionem, tantum retinue-
 rat latitudinis, ut facile posset cum ve-
 na Cava comparari. Hæc dilatatio ad pal-
 mum circiter in longitudinem se exten-
 debat. Circa medium autem ejus longitu-
 dinis, patebat foramen, ellipsis forma.
 Per hoc sanguis se se effuderat.

30. Nunc a venarum varicibus ad Ma-
 gnæ arteriæ aneurysmata redeamus, non
 rupta illa quidem (de iis enim jam satis
 vidimus), sed repentinum tamen interi-
 tum afferentia. Quorum exempla hæc tria
 accipe, a me observata.

31. MATERFAMILIAS duos, & qua-
 draginta annos nata, diu valetudinaria,
 diuque obnoxia vixerat paroxysmo cuidam
 ad hunc modum se habenti. A concita-
 tis corporis motibus ingruerat molestus
 quidam angor intra superiorem thoracis
 sinistram partem, cum spirandi difficulta-
 te, & sinistri brachii stupore: quæ omnia
 ubi motus illi cessarent, facile remitte-
 bant. Ea igitur mulier cum circa medium
 Octobrem A. 1707. Venetiis in continen-
 tem trajecta, rheda veheretur, lætoque
 esset animo, ecce tibi ille idem paroxys-
 mus: quo correpta, & mori se ajens,
 ibi repente mortua est. CADAVER
 in urbem vectum, cum postridie a nobis
 inspiceretur, sublivida facie, cætera colo-
 re, & habitu omnino bono, superioribus
 tamen partibus nonnihil strigosum visum est.
 Cum autem ob ea, quæ paulo ante nar-
 rata sunt, mihi aneurysmatis suspicio es-
 set ad arcum Magnæ arteriæ, a Thorace
 incepta dissectio est. In hoc pari utrin-
 que

(1) Obs. 1. §. 1.

(2) Obs. 30.

(3) Insign. Curat. & Obs. Cent. 3. c. 60.

(4) Ibid. c. 22.

(5) Commenc. Litt. A. 1731, Specim. 47.

que copia, nec illa exigua, effusum erat serum per se cruentum; animadversum enim fuerat, nihil sanguinis in pectoris incisione illuc excidisse. Sani pulmones, nisi quod dissecti, ut postea vidimus, nimio redundabant spumoso sero. Cor potius magnum, & durum valde, ac robustum. Aorta ad curvaturam non parum dilatata, iuxta alibi in trunco, ramisque majoribus latitudine. Sed intus, ubicunque incideres, hic illic inæqualis, nec sine ossibus perfectis squamulis, nedum crebris inchoatarum indiciis. Quæ cum videremus, universum truncum, majoresque ramos aperuimus: in illoque ab ipsa origine pone Semilunares valvulas, quæ duræ hic illic erant, & cum futuri ossis initiis ad Iliacas usque arterias descripta vitia animadvertimus. Per has tamen, perque alias, etiam superiores, ac nominatim Subclaviam sinistram, minime propagabantur, si primam excipias alterius illius arteriæ partem, quæ Carotidi, & Subclaviæ dexteris originem præbet. Hinc oculos ad cor referentes, & ad cætera, quæ ipsi annexa sunt, vasa, nihil usquam conspeximus vitii, nisi quod Pulmonaris venæ caudex paulo visus est æquo major. In hoc, & in adjecto ventriculo sanguis erat paucus, isque, ut aliis omnibus in locis, niger, & omnino fluidus; sed in Pulmonaris arteriæ trunco non paucus; quanquam in ventriculo dextero, ejusque auricula nullus, facile quia per venam Cavam, paulo ante infra jecur incisam, defluxerat. Ventris autem viscera inspicientes sic observavimus. Tenuia intestina pleraque ex sublivido nonnihil rubentia. Ventriculus quasi duplex ob pylori antrum, quadantenus a parte reliqua per constrictionem quandam divisum; cætera sanus. Jecur sinistrorsum valde extensum, in crepidine autem dextera, & huic continuato lobo ad spatium aliquod intus, extraque, magis saturo colore, & durius. Durius quoque pancreas, & a resistente sanguine ex rubro nigricans qua parte ad lienem accedebat. Hic autem laxus, ut posset facile disrumpi. Strigosi testes. Uteri osculum dilatatum, & subsidens: fun-

cus autem supremus eodem exterius, quo Tenuia intestina diximus, colore infectus; nec sine quodam gravi odore. Erat autem in ventris pelvi ejusmodi serum, quale in thorace, sed paucum. Cætera nihil adnotatione dignum habuere. Caput non attigimus; jam enim multa nox erat, & mulier inter loquendum, ut dictum est, mortua.

32. Etsi in Sectione hac Sepulchreti Observationem legeris XXXV, cui præfixus hic titulus: *Mors subita in quodam, cui ventriculus vinculo quasi strictus videbatur*; tamen, si res, ut puto, similis ejus fuerit, quæ a me paulo ante proposita est, ab ipso ortu potius est, quam ab adventitio morbo repetenda, neque cum arctis illis, quæ in Volvulo interdum occurrerunt, Tenuis intestini coarctationibus facile comparanda, multoque minus quasi improvisi obitus causa accusanda. Illa sane scæmina, in qua tibi alias (1) ejusdemmodi ventriculum descripsi, paulatim lento morbo confecta est: nec repente alii obierunt, in quibus alio fortasse loco (2) describam. Hic vero satis causarum in Aortæ vitiis habemus. Primum inæqualis interna facies minus facilem reddit sanguinis motum. Deinde ossæ in tunicis squamulæ, & crebra hic illic earum initia minus aptam arteriam faciunt, ut sanguini impulso cedat extrorsum, eumque admittat, & mox ut se prompte restituendo, contrahendoque eundem promoveat. Denique his addita ad curvaturam dilatatio tum remorando sanguinem, tum minus propellendo quantum noceat, est a nobis, ut cætera illa, non semel expositum, ut non sit fusius iterandum. His ita positis, si accedat concitatio, quacunque de causa, corporis, & quod consequitur, sanguinis motus; vides certe esse imparem Aortam ei operi & magis, & celerius efficiendo, cui antea vix par erat. Acervabitur igitur uberius interea convector per venas copia sanguinis, restitansque in Aorta ipsa, in corde, & pulmonum vasis, & vena Cava, non ea modo, quæ in vivente hac muliere fiebant, angorem, spirandi difficultatem, stuporem brachii, aut quæ in mortua sunt obser-

[1] Epist. 16. n. 28.

[2] Epist. 30. n. 8., & Epist. 36. n. 2.

observata, dilatationem videlicet aliquam caudicis venæ Pulmonaris, & nimiam feri in bronchia, & thoracis caveas effusionem, non modo, inquam, ea facere poterit, sed pro partium dispositione plura etiam, atque graviora. Quoniam autem illa omnia Aortæ vitia sensim quidem, sed magis, magisque in dies augebantur; non mirandum est, si eo demum pervenerint aucta simul fortasse aut copia, aut turgentia, aut certe ob insolitum in Veneta foemina rhedæ motum, sanguinis concitatione, ut hic resistans, promoveri amplius non potuerit. Quod si hæc te forte universa non movent, quorum uno, offeis videlicet in Aorta squamulis, Vir Ingeniosissimus, quocum eam mulierem secui, Santorinus permovebatur, ut in extrema hac Epistola (1) ostendam; sed si te forte non movent aut quia oppletam resistante sanguine Aortam, & sinistrum cordis ventriculum non invenimus, aut quia stuporem illum brachii melius, quam per distractionem distentæ Aortæ ad Subclaviam sinistram, aditosque huic nervos propagatam, melius, inquam, per convulsionem quandam, qua meninges circa origines eorum constringerentur, intelligere te posse credis; tantum abest, ut reponere quidquam velim; hortabor te potius, ut si convulsionem addere huc volueris, in corde potissimum agnoscas. Fuerit hoc sane a natura robustius cum Aorta comparatum, eamque propterea secundum Lancisii (2) dogmata labefactaverit; cur, quæso, post tot conatus in diu supplendis iis ipsis, quas infirmaverat, Aortæ viribus, non robustum modo, verum etiam prædurum invenimus? Relege sis quæ de Viro quodam scripsimus Epistola superiore (3). Multo autem facilius in foeminis, valetudinariis præsertim, viscerum convulsio oritur, ut eam liceat cæteris tum paroxysmorum, tum obitus causis accensere sic tamen, ut neque harum obliviscamur, quæ in visceribus, vasivæ præcipuis manifesto occurrant, neque illam, nisi cum ejus quoque in viventibus, aut mortuis indicia sunt, ad cæteras, uti plures faciunt, addendam pu-

temus. Quod num faciendum in Sene fuerit, cujus protinus historiam proferam, ipse existimabis.

33. SENEX erat annorum, ut videbatur, ad sexaginta, qui ante tres menses in hoc fuerat Nosocomio, querens de spirandi difficultate, & materiam exspuens illaudabilem. Is cum in agro nuper fuisset circiter Idus Martias A. 1742, ventumque frigidum excepisset, domum reversus, noctu gravi correptus est respirationis difficultate. Itaque mane in idem Nosocomium adductus, postquam ad ignem tantisper assedisset, dum lectulum calefacerent, vix in eo se collocaverat, cum ibi repente mortuus est. Studiosa Juventus postridie a me petiit, ut vellem ejusmodi obitus causam inquirere. Cum annuissem, jussi interea, dum venirem, cranium circumsecari. CADAVERE inspecto, cujus bonus erat habitus, nullo usquam se ostendente tumore, nisi quod facies subtumida erat, & subrubens, sanguine autem simul spectato, qui ad unam propemodum libram paulatim prodierat e cranium circumsecto, etsi non negavi posse fieri, ut mortis causa intra cranium lateret; tamen ostendi, videri mihi in thorace potius esse quærendam, cum hunc Senem spirandi difficultate laborasse constaret; ullo autem affectu capitis non constaret, in quo licet multum sanguinis in iis restitetur, qui thoracis vitio suffocantur, ut vel ex facie horum livida, & tumente intelligitur; non propterea mortis causa princeps extra thoracem posita est.

Thorace igitur statim inciso, sternoque sublato, pulmones apparuerunt adeo turgidi, ut omnia implerent, molles tamen, & colore ex albo cinereo, & leves, sicuti ipsis cum cæteris, quæ in thorace sunt, exemptis, postmodum percepimus. Nam dexter fuit antea a pleura solvendus, ad quam arcte, superiore præsertim, & posteriore etiam facie, adharebat. Erat in utroque thoracis cavo aqua non pauca, nec turbida, sed urinæ colore, qualis & in pericardio fuit plus aliquanto quam soleat in plerisque. In cordis ventriculo dextero nigerrimum, &

P p 2

fer-

[1] n. 36. 37.

[2] De Mot. Cord. Propos. 38.

[3] n. 13.

ferme fluidum, ut passim alibi, sanguinem deprehendi, vix ut grumi aliqui non bene concreti, & levia, ac parva apparerent polyposarum concretionum initia. In eo ventriculo, ejusque auricula nihil animadvertere potui præter naturam, si valvulas excipias Pulmonaris arteriæ orificio præfectas, quæ paulo crassiores sunt visæ, quam æquum esset. Sed cum auricula sinistra, aditusque Pulmonaris venæ caudex recte se haberent, proximus ipsis ventriculus, quamvis parietum crassitudine solita, visus est latior, & Mitrales valvulæ duræ, & crassæ; Semilunares autem summo omnes limbo erant duro, albo, & quod præcipuum est, crassiore adeo facto, ut Bononiensis uncia (1) lineam æquaret unam, & semis. Porro arteriæ Magnæ truncus multum dilatatus ab iis valvulis ad vasa usque superiora, ab his autem ulterius, quamvis minus, dilatatus tamen, parietibus insuper a corde illuc usque crassioribus, & durioribus, facie autem interna passim, præsertim vero ubi major erat dilatatio, inæquali, nec sine albis, subflavisve initiis creberrimis futuri ossis. Tum pulmones diligentius scrutanti nihilo plus, quam antea mihi licuit deprehendere, nisi partem eorum quandam, ubi subduri videbantur: quæ tamen incisa naturalem constitutionem ostendit, & humorem album quidem, & spumofum, sed non alium, neque uberiores, quam ex aliis eorum partibus exprimeres; ex omnibus autem exprimebatur omnino paucus. Cranii denique (nam Ventrem non secumimus) avulso fornice, & mox secta Dura meninge, cujus processus Falcatus visus est crassior, & durior, nihil extra, aut intra cerebrum, & cerebellum, quorum firma erat substantia, repertum est quod adnotares, nisi aqua in Lateralibus ventriculis non paucissima, ejus similis, quæ in thorace descripta est; plexus autem Choroides nonnihil decolores, ut manifestum esset sanguinem, qui, secto cranio, defluerat, ex læsis a serra meningum vasis cum aqua fortasse, quæ intra eas esset, prodiisse.

34. Quid inæqualitas Aortæ interior,

quid ejus tunicarum durities, quid dilatatio demum possint impedimenti afferre sanguinis motui, satis in iis, quæ superiori historiæ subjecimus, commemoratum est. His, quæ in Sene quoque fuerunt, adde aliquam sinistri cordis ventriculi dilatationem, adde Sigmoidum, & Mitralium valvularum crassitudinem, atque duritiem, adde in primis Semilunarium limbos tanto crassiores, quam æquum erat, & duriores, quæ res, siquæ aliæ, motum cordis, sanguinisque perturbant, dum huic aut exituro se opponunt, motumque a corde acceptum infringunt, aut relabenti, minus prompte explicatæ, non satis se obijciunt; nec facile plura desiderabis, ut intelligas, qui fieret, ut retardato per Aortam, sinistrumque ventriculum sanguinis motu, is in pulmonibus subsistens spirandi afferret difficultatem, aut qui denique factum sit, ut, vitiis illis in dies crescentibus, eo demum res processerit, ut sanguis, præsertim auctus ea humoris copia, quæ, nisi frigidus ventus obstitisset, per invisibilia corporis foramina erat exitura, promoveri amplius non potuerit. Nec te illud in hac, aut superiore Observatione plurimum moveat, quod non iis in partibus accumulatum invenerimus sanguinem, in quibus retardatum esse diximus. Nihil enim facilius accidit, quam ut, dum cadavera in omnem partem versantur, & in transferendo, per scalas potissimum, modo in pedes, modo in caput inclinantur, sanguis, fluidus præsertim, ut in his erat, magna ex parte locum mutet: idemque fiat, dum viscera eximuntur, necesse est, quin etiam, ut tunc per jam incisa, & postmodum per ea, quæ in proximis partibus vasa inciduntur, sanguis defluat. Quod si nihilominus velis tribuere aliquid aquæ etiam illi, quæ in cerebri ventriculis conspecta est, & quidpiam comminisci unde nervi cordi, & pulmonibus inservientes repentini obitus causas adauxerint, sicque etiam pulmonum turgentium illum tumorem explicare, quasi aerem extrudere non potuerint, haud magnopere adversabor. Sed paralytici aliquid, an convulsivi potius in

eo

(1) Vid. apud Valsalvam de Aur. Tab. 9. ad *

eo excogitabis, quem tibi continuo describemus?

35. VIR honestus, necdum annos sexaginta natus, lue olim venerea affectus, ut rheumatici, quibus torquebatur, dolores illi etiam causæ magna ex parte adscribebantur, postquam hos ante quatuordecim, aut quindecim annos per sudorem, solitis lignorum decoctionibus, et laconico evocatum, pervicerat, pinguis postea, sed intra modum, erat factus ventre præsertim, & thorace, non ita cruribus. Hunc familiares animadverterant obnoxium per intervalla esse tussi, qua nihil expectorabat, item difficultati cuidam spirandi, a cibo potissimum. Cæterum cum robustus esset, & egregie valere omnibus videretur, nisi quod non ita pridem Amico dixerat, se capite esse confuso, parcissime coenatus, levi primum tussicula correptus est, quæ mox adeo increvit, ut spumante jam ore accersiri juberet Medicum. Sed hic mortuum invenit, ostendente ad os, nareque se spuma, unde postea sanguinolenti etiam humoris quidpiam, aiebant, exiisse. Incidit hujus Viri obitus in Maji initium A. 1729, quo mense, indicatum est cum hac Epistola (1), tum aliis, & speciatim III. (2), & IV. (3) repente plures in hac Urbe, ejusque Agro interiisse: quorum si dissectiones inter se contuleris, plane intelliges, quamvis inopinata omnes morte, alium tamen alia causa ereptos esse, velut hunc, cujus thoracis, & capitis interiora cum meis Collegis Professoribus Primariis hora ab interitu circiter trigesima inspiciens sic observavi.

THORACIS, cujus latera ex subrubro livebant, pinguedinem, dum incidi cœpisset, non paucam adnotantes, eo mox aperto, non paucam in mediastino quoque conspeximus. Pulmones intus, extraque fusci, molles tamen, ambo cum pleura anterior nexi, sinister autem undique, humidiores intus, neque nimis tamen, reperiuntur, ut neque essent adeo graves, neque ex Aspera arteria spumam, aut quidquam emitterent. In Thoracis utraque cavea, & in pericardio multo plus humoris, quam plerumque solitum

fit, ejusque per se, non a sanguine, qui inter secandum incidisset, subcruenti. Cor, ejusque auriculæ non modo nihil polyposi, quod in hoc cadavere nusquam vidi, sed nihil ferme sanguinis continebant. Cum hic, & in valvulis, & in Magnis, præter Aortam, vasis, quæ aperiri singula jubebam, quanta maxima poteram attentione usus, quidpiam deprehendere non possem, quod esset adnotatione dignum; denique in Aorta substiti. Nam primum a corde ad curvaturam usque visa latior est. Tum albis maculis hic illic interioræ facie distincta. Eadem præterea facie tota quasi inæqualis. Et, quod mihi præcipuum visum est, colore ex atro rubens, ut si inflammatione quadam esset affecta. Albæ maculæ extra dilatatum arteriæ tractum non apparebant. Cætera autem illa & per curvaturam, & qua secundum vertebrae arteria descendit, pergebant, minus tamen, quam in primo illo tractu. Sic etiam cum per eum ramum se producerent, qui a dextris Subclaviam, & Carotidem arterias emittit, quanto ille magis ab initio distabat, tanto illa minus se prodebant.

Capitis, cujus facies erat livida, sectione protinus instituta, cum cranium recluderetur, nihil effluxit. Vasa per Tenuem meningem sanguine tumida; in Lateralibus autem ventriculis subcruentam aquam, sed non multam, adnotavimus. Cæterum Choroidum plexuum color, & quidquid sive in ventriculis omnibus, sive in Oblongata medulla, sive in cerebro, & cerebello, quæ duriora potius erant, quam laxa, dissecando inquiri solet, omnia secundum naturam. Ventrem non attigimus.

36. Hunc Virum si tussi convulsiva suffocatum esse dixeris, non modo non repugnabo, cum sciam, invisibilem hujus causam in nerveo quopiam ganglio latere posse; verum insuper esse apud Lancisium (4) exempla convulsivæ tussis, quæ repente homines occiderit, admonebo. Non propterea tamen censo esse omnino tibi negligenda, quæ adnotavi in arteria Magna. Hic enim Vir tussi quidem obnoxius fuerat, sed non eo cum impe-

tu

(1) n. 17.

(2) n. 11., & 26.

(3) n. 21.

(4) De Subit. Mort. l. I. c. 18. n. 3.

tu adorienti, ut prospici, & prædici posset, quemadmodum in Lancisii exemplis, esse aliquando suffocaturum. Videndum est igitur, quid Aortæ inflammatio possit ad mortem seu cum tussi, & convulsione forte conjuncta, seu non conjuncta, inopinato afferendam. Videndum est tamen antea quæ ab aliis tunc observata sint, cum Aortæ fuit inflammatio, ne forte eo nos solæ cogitationes perducant, quo Observationes non consentiant. Verum ubi Aretæi (1) locos inspexeris, in quibus hoc de morbo verba fiunt, ut nulla alia subeat dubitatio, certe hæc subibit, num ex cadaverum inspectione ea, quæ profert signa fuerint confirmata. Ab ejus vero ad nostrum tempus qui hoc fecerit, mihi quidem in præsentia non succurrit. Boerhaavium tantum (2) memini in bove, qui vehementissimo cursu aufugerat, scribentem id morbi ab se visum ita ut *aorta* esset *nigerrima*. Tu, si plura ab ipso, aut ab aliis scripta videris, me admoneto: cum ea legero, quæ nunc cogito aut abjiciam, aut, si confirmare licuerit, ad te perscribam. Interea quædam alia, ab Amicis in arteria Magna, aut in alia aliqua intra thoracem, observata, unde aut repentina, aut certe præter opinionem cita mors provenerit, huc adjicere non omitam: & primum, quod supra (3) pollicitus sum, quantum videlicet illuc attinere crederet Vir Præcl. Santorinus osseas in Aorta bracteas, quas, suis permotus Observationibus, vel solas non dubitabat repente hominem posse interficere. Enumerabat enim mihi, cæterisque Amicis sex, aut septem sic mortuorum exempla, in quorum corporibus nihil, præter ea officula invenire potuerat, unde subitam repeteret mortem, in illis recentissimum ejus viri, de quo alibi (4) ob deficientem Vermiformem Appendiculam, mentionem feci. Sic autem narrabat.

37. SARTOR Venetus, strenuus potor, quem, præter quam de hernia olim, ulla de re ad valetudinem attinente questum

esse non constabat, nisi quod novissime alicui dixerat, videri sibi non bene habere; eodem, quo id dixerat, die cum apud notos quosdam ad ignem sedens, cephalos comedisset duos, & novum bibisset vinum (erat enim jam medius propemodum October A. 1708.) ibi non multo post heu, inquit, heu, nec plura; continuo enim mortuus est.

THORACE postridie aperto, non sanissimi quidem pulmones; in pericardio autem aquæ copia aliqua reperta est. Sed cum evidens esset, neutra ex causa hominem sic obire potuisse, cor autem, & cætera nihil adnotatione dignum haberent; Magna arteria a curvatura ad lumbos usque crebras osseas intus ostendit squamulas, quæ in utraque etiam Carotide ad modicam usque altitudinem, non ulterius, conspectæ sunt.

Cæterum sanguis erat fluidus, jecur pulcherrimum, ut reliqua, nisi quod ventriculus, ut plerumque in potoribus, valde amplius fuit, intestinorum autem, quæ Appendicula caruisse diximus, pars cum annexi mesenterii portione in herniæ sacco inerat, cujus orificium duos, tresve digitos erat latum.

38. Cum hæc narrasset diligenter, nos autem, ut sit inter Amicos, alius aliud de ista, ab ipso proposita, mortis ejusmodi causa diceremus, neque illæ reticerentur causæ, quæ oculos Anatomicorum effugiunt sive intra, sive extra cerebrum, memini, me subridentem ab iis quæsiuisse, num inter eas etiam ponerent, quam Piccolhominus (5) indicavit, ubi se *Opinari*, inquit, *nervi* cor adeuntis *obstructionem repente factam, in causa esse, ut nonnulli inopinato, & de repente ex hac vita migrent?* atqui certe, inquam, non ignoratis, vel abscissis in collo nervis, cor adituris, non continuo mori animal; ut possit quidem nervorum cordis obstructio, ad alias causas addita, mortem subitam afferre, sola autem non possit, nisi forte simul universi obstruantur; sic enim veram fuisse Herophili sententiam intelligo, qui, ut apud Cælium Aurelianum (6) habemus,

re-

(1) De caus., & sign. morb. Acut. l. 2. c. 8., & de eorund. curat. l. 2. c. 7. (2) Prælect. ad Instit. §. 827,

(3) n. 32. (4) Epist. Anat. 14. n. 62. (5) l. 5. Anat. Prælect. 6., & l. 4. Prælect. 4.

(6) Morb. Chron. l. 2. c. 1.

repentinam mortem, nulla ex manifesta causa venientem, fieri, docuit, *paralysi cordis*. Tum Santorinus sex illa reliqua exempla protulit, nuper propositi similia, & quantum se miraturum esse, ait, si in his omnibus præsto fuisset invisibilis quæpiam causa, quæ cum manifesta, id est cum offeïs in Aorta squamulis, se conjunxisset, tantum ostendit, sibi quidem nihil esse dubitationis, quin ab his solis mors repentina proveniret tunc præsertim, cum ab arteria, ejusmodi vitio affecta, sanguis esset promovendus, aut copia auctus recentis chyli, aut hujus qualitate turgens, aut denique calore expansus, quæ videlicet, ut in Sartore universa, ita alia in aliis convenissent. Cur autem sic vitiata arteria promovendo tunc sanguini impar sit, alibi est a nobis, & supra etiam in hac Epistola (1) declaratum.

39. Sed facta desideratissimi Amici mentio alterius mihi memoriam renovat, Sebastiani Antonii Trombellii Bononiensis Medici, & Chirurgi Præstantissimi: cujus inopinata, citæque mortis genus ob id etiam nobis flebilius accidit, quod non ipsum modo, sed & ejus Fratrem Joannem Chrysostomum, Abbatem, & Theologum, quod ejus Scripta ostendunt, Eruditissimum singulari amore prosequeremur, atque prosequimur. Quam repentinus, sævus, brevis illius morbus novissimus fuerit, & quam variæ Doctorum Virorum de eo sententiæ, ignorare non potes. Quid ipse, antequam de his quidquam audirem, sim opinatus, si forte quæris, paucis dicam, ut habeas non quod præferas, sed quod diligenter etiam, atque etiam expendas, videasque, num forte is morbus ad ea spectet, quæ paulo ante (2) promisimus. Nam statim ac litteras perlegeram Josephi M. Verlicchii, cujus mihi diligentia, ingenium, & assiduum in Disciplinis Medicis studium ex eo usque tempore, quo me hic audiebat, spectatum est, quibus litteris non minus, quæ in mortuo, ab se dissecto, animadverterat, quam in ægro, cui affuerat, perscribebat; visa mihi res est cum eo casu, quem descripserat Vir Doctissimus, cujus quoque immaturam mor-

tem deflevimus, Antonius Leprottus (3), esse quadantenus comparanda: idque ad Verlicchium rescripsi: cujus opinionem cum mea consentire, ex aliis, quas postea misit, litteris, perspicue omnia explicantibus, facile intellexi. Scilicet ut in eo, de quo narrat Leprottus, ab ipso, & a Cl. Jano Planco inventum est, sanguinem ex disrupta Bronchiali arteria effusum sub membranas, & per fibrarum interstitia, quibus arteria Aspera, & Magna, & œsophagus, cæteræque proximæ partes colligantur, viam sibi longe, lateque fecisse, concretumque eas membranas in tumoris modum extulisse; ita in Trombellio ex disrupta arteria alia aliqua effusus sanguis inter laminas oppositas, id est anterioris partis mediastini, per cellulosam hujus substantiam sibi aditum videntur aperuisse, eaque copia ibi præsertim, quo suo prope pondere ferebatur, concrevisse, ut prope septum Transversum solida mediastini crassitudo digitos propemodum tres æquaret. Sic autem omnia tum quæ præcesserant, tum quæ abfuerant, tum quæ in cadavere inventa sunt, facillime videntur intelligi. Quæ ut singula minime persequar, brevitatem pollicitus; at saltem quæ corpuscula in amplo, molestissimoque herpete cutem antea corroserant, eadem repressa, dicam, arteriam illam erosisse: exeuntem autem sanguinem, dum mediastini celeriter distraheret laminas, acerbissimum illum ad sternum dolorem, quem divulsivum æger vocabat, effecisse, at cætera, quæ aberant, inflammati mediastini indicia facere non debuissent: tandem inter duas hujus laminas tantum sanguinis, in grumos coacti, tam brevi præsertim tempore, aliunde repeti, quam ex pertusa aliqua arteria non posse. Sed pleraque horum, non modo reliqua, litteræ Verlicchii declarabant, quæ eorum quoque interrogationi occurrebant, qui, cum Leprotti æger dies aliquot vitam traxisset, causam quærent, cur Trombellius sit intra undeviginti horas sublatus. Nam præterquam quod illa tanta inferioris mediastini distentione cor urgebatur, modico supra hoc intervallo erat in tunicis

(1) n.32. (2) n.36. (3) Comment. de Bonon. Sc. Acad. Tom. I. in Opuscul.

cis Magnæ arteriæ innatum ante hunc morbum tuberculum, grandioris nucis magnitudine, humoris plenum ad vitellinum colorem vergentis, quod tuberculum cum intra arteriæ cavum non mediocriter protuberaret, neque amplius sanguis, infirmatis cordis viribus, quod parvi jam facti, debilesque ostendebant pulsus, id obstaculum ita superare posset, ut antea; nempe retardatus, cor magis, magisque, & pulmones ipsos gravabat: quamobrem diutius vis morbi ferri non potuit.

40. Habes quo mea de hoc morbo olim inclinaret opinio: cui tamen, ut dixi, nihil prius tribues, quam diligenter expenderis. Quod si quæras, ejus tuberculi indicia quænam in vivente essent, numque Observationes legerim præter illam, quam paulo ante laudavi, in quibus res extent aliqua saltem ex parte earum similes, quæ sunt in Trombellio deprehensæ, libenter, quoad potero, satisfaciam. Et primum, illum accepi animi affectibus olim pressum multo gravissimis, non ita pridem levi aliqua cordis palpitatione, levibusque deliquiis tentari cœpisse, ut a Medicis crederetur hypochondriacus. Quod vero ad tuberculum ipsum Aortæ attinet, cum ex Actis Eruditorum Lipsiensibus (1) Dissertationem extare intelligam Cl. Stentzelii *de Steatomatibus in principio arteriæ Aortæ repertis*, quæ in has regiones necdum, quod sciam, importata est; eam, si in tuis istis habetur, fac inspicias; nam si inscriptioni respondet, eorum, quæ requiris, non prorsus dissimilia facile invenies (*). Ego siquid habeo, quod ad

interna spectet arteriarum tubercula, in proxima Epistola commemorabo. De sanguine autem inter mediastini laminas effuso unum, in præsentia memini, aliquid attigisse Riverium Observatione LX. Cent. I. Nam quod Blancardus quoque (2) similia scribit; nempe adeo similia sunt, ut sint eadem, Riverii nomine dissimulato, verbisque mutatis. Eam Observationem si apud Auctorem totam legeris; neque enim in Sectione hac Sepulchreti XI. (3); neque in I. (4) libri I. omni ex parte descripta est; invenies, cum in ægra quadam suspicio fuisset, inter cætera, etiam inflammationis mediastini, cumque ea videretur convaluisse, subitam intervenisse mortem, repertumque esse mediastinum *plenum seri sanguinei*. Cæterum, quod generatim spectat ad sanguinis e suis vasis effusiones, non in magnas corporis caveas, sed in cellulosam structuram submembranis coercitam, digna est, quæ ob antiquitatem referatur Gilberti sententia. Hic enim, ut ante trecentos quinquaginta annos scribebat Nicolaus Florentinus (5), docuit, *non semper sanguinem, qui exit propter rupturam venæ chylis (id est Cavæ) in concavitatem ventris effundi, sed infra pinguedinem, quam chyli, & renes circumveniunt, retineri*: quod, a Gilberto fortasse etiam visum, si exigua sit venæ Cavæ ruptio, non ita rejiciendum est, ut illud est, quod a Gilberto subjicitur de ipsius retenti sanguinis mictione. Cætera, quæ sumus polliciti (6), propediem expectabis, & valebis.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XXVII

Agitur de Morte Repentina ex vitio Cordis.

Denique pauca adduntur de Gibbere.

UT superiore Epistola de Subita Morte scriptum est, quæ vitia Sanguin-

ferorum Vasorum, sive hæc rupta essent, sive non essent, consequeretur, ita nunc de

(1) A. 1731. M. Maj. (*) Sed Vid. Epist. 64. n. 14. (2) Anat. Pract. Obs. 52. (3) Obs. 20.

(4) Obs. 123. (5) apud Donat. de Med. Hist. Mirab. l. 4. c. 9.

(6) supra, n. 2. in fin. n. 18. in princip. n. 26. in fin. &c.

de illa scribendum est, quæ vitia Cordis sive rupti, sive non rupti consequatur.

Rupti primam, quod sciam, Observationem ab Harvejo (1) propositam inveni, qui nobilem Virum, sæpe, præsertim noctu, paroxysmo quodam correptum describit, in quo a dolore pectoris oppressivo interdum lipothymiam, alias suffocationem timebat, donec ingravescente morbo, cachecticus, & hydropicus factus, tandem in uno paroxysmo vehementer oppressus, obiit. Huic ex impedito transitu sanguinis (quodcumque id fuerit, neque enim dicit, impedimentum) de sinistro cordis ventriculo in arterias, paries ipsius ventriculi sinistri, qui satis crassus, & robustus cernebatur, disruptus, & perforatus amplo hiatu sanguinem effundebat; erat enim foramen tantæ magnitudinis, ut facile aliquem ex Harveii digitis reciperet. Quam tibi Observationem describere hic volui, propterea quod ab nemine productam, ne a Boneto quidem, memini, nisi forte existimas, quæ hic Rolfinckii verba protulit, non in Sectione hac XI. sed in VIII. (2) irruptio sanguinis in cor nonnunquam adeo vehemens est, ut septum ipsum disrumpatur, cujus tragiæ casus exempla suppeditavit Harveus; nisi, inquam, hæc verba existimas ad Observationem illam attinere. Quod etsi ei quoque visum est, qui Indicem addidit ad tres primas Harveii Exercitationes, eam quam descripsimus, Observationem sic designanti, *Septum cordis a retento sanguine ruptum*; verba tamen, quæ protuli, ipsius Auctoris procul dubio longe aliud significant. Huic Harveii Observationi alteram adjungo, quam Epistola XXV. (3) satis commemoravi, Petri de Marchettis (4). Nam etsi a fistula in sinistrum usque ventriculum tandem producta, hic apertus est; tamen sive ab erosione, sive a distentione cor aperiatur, disruptio denique semper est, propterea quia ubi eo pervenit erosio, ut tenuissima tantum super sit cordis lamella, hanc a sanguinis aut pondere, aut vi, qua urgetur, pertundi, manifestum est: quamobrem etiam cum de aperta Aorta verba facerem,

Tom. II.

varias quidem ruptionis causas indicavi; ruptionem tamen vocavi. Tertiam Observationem, quam Morandus quoque Vir Cl. (5) memoravit, apud Bohnium leges, non in *Circulo Anatomico* illam quidem, sed in libro, in quo tandem casu reperi, de *Renunciatione Vulnerum* (6). Est autem *ruptura sinistri cordis ventriculi prope ostium Aortæ*, cujus nulla signa præcesserant in Viro nobili, habitus formosioris, atque athletici, qui ad latus uxoris repente occubuerat. Cujus tu ruptionis ultimam causam facile suspicaberis, eorum memor, quæ Litteris superioribus (7) scripta sunt. Mortis autem hoc genus tale censuit. Eruditissimus Bohnius, quale vix unquam viderent Professorum oculatæ manus. Quod sane rarissimum haberi debere, scripsit Vir alter Doctissimus Joannes Fantonus (8), cum ex adversariis Parentis sui retulit, *disruptum hominis cor, quod vehementi spasmō conflictatum fuerat, repertum fuisse, grandiore pericardio copiam sanguinis continente*, ægre ferens, non plura Patrem adnotasse, illudque saltem, utro ex ventriculo sanguis erupisset. Quæ cum ita sint; non mihi displicet in quintam rupti cordis Observationem A. 1707. Venetiis incidisse. Quam, ut ordo postulat, cum tibi diligenter perscripsero; in Adversariis (9) enim, aliud agens, vix indicavi; tum cæteras, quæ mihi quidem notæ sunt, commemorare, & partim describere non omittam.

2. MULIER annos nata quinque, & septuaginta, virili aspectu, & valde obesa, cum ad quintum, usque & quadragesimum annum fuisset gracilis; annis novissimis facta erat valetudinaria sic tamen, ut de capitis dolore nunquam, nedum de graviore ullo, quod referri ad ipsum posset, incommodo, quereretur; sed de aliis potius, in quibus familiares, quamvis minus accurate attendere soliti has querulæ anus lamentationes, tamen quædam præsertim memorabant quasi deliquia, affectionesque ejusmodi alias; quas ipsa cum explicare nesciret, solebat communi, ut alias dixi,

Qq apud

(1) De Circul. Sangu. Exercit. 3. (2) Obs. 11. (3) n. 22. (4) Obs. Med. Chir. 47.

(5) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1732. (6) Sect. 1. (7) n. 14. (8) Anat. corp. hum. Diff. 12.

(9) VI. Animad. 84.

apud populares suos *flatus* vocabulo designare. Hæ semestri ultimo vitæ spatio factæ erant graviores. Tandem cum per eos dies cyathos aliquot hausisset vini novi, medius enim October mensis elapsus erat, indeque aliquanto pejus se haberet, repente inter domestica, quibus forte sedens intenta erat, opera, primum dixit, intus sibi huc, & illuc nescio quid moveri, mox videri sibi domum vacillare, mox, stertore correpta brevissimo, interiit.

CADAVÉR postridie inspicientes, sanguineum ex ore prodeuntem humorem vidimus, dorsum ex rubro lividum, manuum digitos contractos, quos cum extendere conaremur, renitentes animadvertimus; non item brachia. Cum vero, cæteris Amicis adstantibus, consecante autem nobiscum Cl. Santorino, communia corporis integumenta incidere cœpissemus; niger, & spumofus sanguis, qualem postea in plerisque deprehendimus vasis, effluebat. Adiposam membranam alibi crassam, ad pubem crassissimam conspeximus, ut digitos transversos quatuor superaret.

Pectoris cartilagine, quæ costas cum sterno committunt, scalpello non magis quam in junioribus, resistebant, molles servante, ut opinor, eadem, qua corpus universum abundabat, pinguedine. Hæc, sterne sublato, hinc in thorace ea copia apparuit, ut mediastinum operiret, inde in ventre quanta esset, ex eo licebat intelligere, quod diaphragma altius in thoracem compulsum, tantum de justo hujus spatio demeret, ut inspicientibus mirum haud, esset quod obesi non facile, nisi paulo altioribus cervicibus, & summo dorso, supini cubent. Pulmones, quorum sinister facie posteriore adhærebat ad pleuram, sani erant omnino, quamvis interiorius a retento sanguine nigricarent. Bronchia, & truncus arteriæ Asperæ nihil in se effusum habebant. Sed pericardium tantum habuit effusi sanguinis partim grumosi, partim fluidi, ut priusquam incideretur, sphaeroidem referret, cujus diameter spithamam propemodum æquabat. Spatii tamen non modicam in eo partem cor occupabat, propter adnatam pinguedinem

magnum, qua totum ferme obducebatur. Hanc dum undique, inverso etiam corde, a sanguine, quo circumfusa fuerat, purgabamus, certa quadam parte magis extuberantem, & penitus nigricantem a sanguine intus subsistente animadvertimus. Erat ea pars in posteriore cordis facie mucroni proxima: ibique pinguedo, attentius inspecta, lacerationem ostendebat in medio nigredinis illius. Tunc sinistro in opposita facie secundum longitudinem aperto ventriculo, nihil fere in hoc sanguinis invenimus, si grumulum excipias ad eam partem adhærentem, quæ laceratæ pinguedini respondebat. Is grumulus lenta manu retractus indicavit rotundum foramen lentis magnitudine, quo ventriculi paries, ibi secundum naturam tenuior jam factus, pertundebatur, ut manifestum esset, illac ex corde sanguinem primum sub pinguedinem exiisse, deinde huc, & illuc per membraneas ejus cellulas se insinuasse, easque distendendo, attollendo, urgendoque facile demum perrupisse. His ita perspectis, alia in eodem ventriculo animadvertimus. Nam circa orificium, quo sanguinem admittit, in ipsa cordis substantia os erat transverso pollice crassius, forma annuli dimidiati, cui Mitrales valvulæ adhærebant, ossæ pariter factæ, nisi quod altera magnam sui partem servabat sanam, ut occludere posset orificium ob ea, si valvularum ossæ partem adjiceret, ob ea, inquam, fere circum nata, & introrsum prominentia ossa contractum; hæc enim grandæva illa mulier est, ex qua eadem in V. Adversariis (1) descripsimus. Magnæ quoque arteriæ valvulæ partim erant ossæ, partim incipiebant ossæ fieri. In ventriculo autem dextero, annexaque auricula nihil adnotavimus, nisi quod sanguine, ut fere sinistra quoque auricula, omnino carebant, cum Pulmonaris arteriæ truncus esset eo plenus, qualem in pericardio videramus, multumque haberet, sed in grumos coactum, Aorta, ut ipsam a corde ad Ilicos usque ramos aperientes, conspeximus. Hæc circa sinistrum finem arcus sui, nam illuc usque sana processerat, magnis ossæis

squa.

(1) Animad. 14.

squamis intus exasperari incipiebat, quæ alibi magis, alibi autem minus crebræ, nec sine cujusdam non obscuræ exulcerationis indiciis, toto passim reliquo trunco spectabantur: quin arteriosos ramos per ventrem aliquos, & nominatim ex iis, quæ ad Coeliacam attinent, osscos jam factos deprehendimus. Ventre autem paulo ante recluso, & nonnullis in locis, tametsi tempestas erat potius frigida, etiam tum calido, quod intra thoracem quoque acciderat, animadverso, & omenti primum crassitudine ob multam pinguedinem, quamvis cœnosam, mox & mesenterii spectata, hæc adnotatione digna occurrerunt. Lien spumoso sanguine turgidus. Pancreas durum. Fellis vesicula valde contracta, & calculis plena ad quatuordecim, quorum octo minuti, reliqui majusculi: hi ad cubi formam accedebant; & cum ad flammulam statim admovissem, hanc concipiebant. Ren dexter superficie quodam loco exulcerata, alibi cicatricosa: uterque, si contrectares, molles quasi a lotio intus concluso percipiebantur: dissesti erant laxi propemodum, ut lien solet, humidissimique, humore etiam seorsum alicubi quasi in loculis quibusdam stagnante. Cranium denique referantes, Crassam meningem animadvertimus tanto artius, quam soleat, ad futuras, & prope futuras, præsertim Sagittalem, & Lambdoidem, affixam esse, ut sine laceratione avelli non potuerit. Contra, Tenuis meninx attollentes digitos facillime sequebatur; aqua enim suberat: quæ in Laterilibus etiam ventriculis conspecta est, modica utrobique copia. Cerebrum sanum, ut cerebellum quoque; sed hoc laxius. Basilaris arteria duriuscula, ut & rami cæteri arteriosi, qui circa cerebrum sunt. Cum omnia e cranio exempta essent, cuius non mediocrem crassitudinem sectionum latitudo ostendebat, in ejus basi, & in cava item facie ossis frontis ea in conspectum venerunt, de quibus in VI. Adversariis (1) indicatum est. Scilicet os frontis ibi prominebat in confertissima tubera, qualia pariter in cranii basi, præsertim e Petrosi processibus, sed minora,

atque disjecta se attollebant. Omnia ex substantia erant magis alba, quam usquam in toto cranio, ut ex nova ossæ substantiæ accessione, & quasi effusione facta esse viderentur. Quorum singulorum superficies etsi nitida erat, & lævigata; non potuerat tamen tanta universorum inæqualitas, & extuberantia non cerebrum valde comprimere, in quo cæteroquin nulla apparebat læsio, quacunque iis tuberibus responderat. Quod reliquum est, cum præter renes, & Aortam, cordis partem huic proximam, & tubas uteri, quæ albæ erant, e cadavere exemissem, ut postridie nonnulla, minime ad morbum attinentia, inspectarem; miratus sum, intra ejus noctis spatium, etsi tempestas de frigida multo frigidior erat facta, omnia tamen præter expectationem, graveolentiam concepisse incredibilem, & quæ prorsus ferri non posset.

3. Intolerabilem odoris foeditatem e cadavere pariter alterius foeminæ, & quidem pinguiusculæ, opinione citius coortam, recordor, me tibi alias (2) commemorasse. Verum illa saltem in Nosocomio dies quindecim morbo fuerat macerata; hæc autem repente obiit; sed vicissim putredinis illud signum ostendit, quod non est in altera animadversum, in sanguine bullulas. Quid vero est, quod ut obesæ huic mulieri, sic etiam aliis pingui habitu præditis, disruptione improvviso facta, sanguis est in pericardium effusus, neque iis omnino paucis? Ut enim superiorem solum inspicias Epistolam, quatuor invenies, Senem videlicet (3), ac Mulierem (4), quorum utrumque nos vidimus, duosque alios (5), quos ab aliis conspectos memoravimus. An pinguedo, quæ molles in hac Anu, sicut opinatus sum, costarum servavit cartilagine, fibras quoque in vasis, earumque contextum laxiores servat, & distractioni, siqua distentio major incidat, minus resistentes? cujusmodi in hoc casu distentionem ab novo, & effervescente adhuc vino esse factam, eo facilius credes, si post ejus vini usum, ubi vitia cordis, aut vasorum sint, omnino fugiendum, quid Sartori Veneto (6)

Qq 2

con-

(1) Animad. 84. (2) Epist. 18. n. 34. (3) n. 15. (4) n. 17. [5] n. 26. [6] Epist. 26. n. 37. 38.

contigerit, & quid de repentino hujus obitu Santorinus censuerit, recordaberis, necnon eorum, quæ de noxis ab ingestis *liquidis ipso actu fermentantibus i. e. aere copiosissimo, & valde moto scatentibus*, cum videlicet hujus particulæ a sanguinis calore expanduntur, *majusque occupantes spatium, vasa extendunt*, Experientissimus docet Musschenbroeckius (1). An quantum sub cute congestam, & adstrictam pinguedinis copiam obstare sanguini, credimus, exteriora, & minora vasa repleturo, tantum hic cogatur necesse est ut interiora, & majora vasa, ac receptacula distendat, & ibi potissimum ubi laxiores sunt, aut ex parte erosi eorum parietes disrumpat? An denique erosio tanto facilius fit, quanto magis pinguedinis copia sanguis abundat? Non me fugit, plerisque omnibus contra videri, non dubitantibus, quin pinguedo corrigat erodentia corpuscula, aut certe obruat, & irretiat. Mihi vero, cum ea nimia est, sive ob id ipsum bona esse non possit, & idonea ad corrigendum, sive premendo minima vascula, & humores in his retardando, faciat, ut mora acriores fiant, sive acriores particulas sic irretiat, ut intra corpus retineat, se tandem aliquando ubi magis, magisque coacervatæ fuerint, data aliqua occasione, exerturas, mihi, inquam, ne de modo, & causa disputem, illud satis est, sæpe esse in pinguibus erosiones animadversas, meque ipsum in hac, itemque in altera (2) pinguioris habitus Muliere, quibus pinguem etiam Senem (3) facile addas, erosam intus arteriam Magnam deprehendisse. Quin renes quoque, multa, siquod aliud viscus, pinguedinis copia obfusi, in hac foemina exulterationem non effugerunt.

4. Ossea autem illa tubera, quæ in cranii interiore facie extabant, non ad exstoses eas refero, quas post insultus epilepticos, ibidem ab se, & Ravio visas commemorat Boerhaavius (4), sed ad novas ossis, ut sic dicam, vegetationes, quales in vertebrae hominis centum circiter an-

nos nati descripsit Poupartius (5) singulari, qua nostræ quoque erant, albedine, & nitore. Quod si utræque, sicut illi suæ, & nostræ nobis videbantur, quasi ab effusione quadam factæ erant ossei succi, minus faciles habebunt explicatus secundum recentes observationes, sententiamque Experientissimi Viri, præsertim cum in nostra Anu Crassa meninx, quæ interni periostei locum tenet, nihil læsionis in se ostenderet, qua illa tubera obducebat, neque ad ea arctius, sicut ad certas quasdam alias cranii partes, adhæreret, nec mulier de ullo unquam dolore, aut morbo capitis quæsta esset. Quæ res quomodo possit intelligi, & quid ex ea deduci, cum satis in Adversariis VI. (6) sit indicatum, hic iterare nihil attinet. Itaque ad promissam revertor seriem Observationum, quæ mihi quidem sunt cognitæ, disrupti cordis. Quas inter locus hic ejus est quam eodem circiter ac mea, tempore in hoc Nosocomio ab se habitam, mihi narravit A. 1708. probus, atque honestus Vir Antonius Marisatus, qui tunc ibidem Medici Assistentis munere fungebatur diligentissime.

5. FŒMINA, quæ palpitatione cordis laborabat, cum prandendi causa in lectulo, in quo jacebat, vix resedisset, morior, ait, & quasi illico mortua est. THORACE post duos, tresve dies aperto, inventum est pericardium concreto sanguine distentum. Hic autem prodierat ex sinistro cordis ventriculo, quem ulcusculum quasi quoddam ad cuspidem perforaverat.

6. Hic casus satis similis nostri est; an vero illorum etiam, quos Lancisius observavit, etsi contrarium ex parte suspicamur, tamen pro certo nescimus. In posthumo enim Opere de Motu Cordis (7) edito A. 1728. revera & ipse eorum mentionem injecit, qui *repentino interitu ob apertum ex tempore cordis foramen concidunt*, seque id mortis genus non modo vidisse, sed crebro etiam vidisse, testatus est: qui locus, ut fit, Virum quendam fugit, cæteroquin Eru- ditum. Atque utinam Lancisius Opus il-
lud

[1] Disp. de aeris præsent. in humorib. animal. c.1. §.12. coroll.4. & 5. [2] Epist.26. n.17. [3] n.15. [4] Prælect. ad Instit. §.860. [5] Hist. de l'Acad. R. des Sc. A.1699. Obs. Anat.1. [6] Animad.84. [7] Propos.28.

lud suum explere potuisset ; profecto neque has , neque alias , diserte ab eo , & figillatim scriptas Observationes desideraremus . Nunc quod quidem ad has attinet , nihil habemus aliud , nisi quod ibidem sibi persuasum ostendit , huic mortis generi opportuna inter cætera esse illa corpora , in quibus puerili adhuc ætate cordis fibras non modo *languidiores* , nec *satis coherentes* , sed *etiam deficientes* invenit , ut nominatim *sinistro in ventriculo locum quendam , ac veluti foramen perlucidum , quod externa , internaue tantum membrana , ne omnino dehisceret , impediabat* . Recte autem scripsit inter cætera . Nam & ulceribus internis obnoxia , & quibus , ut dixit , *languidiores* fibræ cordis sunt , eadem morti sunt opportuna .

7. Utriusque hujus ultimi generis exemplum protulit luculentum , is , qui de cordis ruptione plura hætenus quam quisquam , collegit , ac scripsit Cl. Vir Morandus (1). Uterque casus in annum incidit 1730. Alter in Foemina Principe , ætate jam provecta , cujus ventriculum cordis dexterum exterius erosum observavit Cl. Lemeryus , ut ulcus inde paulatim videretur ad ventriculi usque cavum pervenisse : qui propterea inanis erat , quippe effuso intra pericardium sanguine ; cujus sinister erat plenus . Alter in nobili Viro , quem Morandus ipse disseccuit , invenitque pericardium concreto sanguine refertum , quem cor laxum adeo , ut specilli dumtaxat pondere trajici posset , e ventriculo sinistro effuderat per scissuram octo circiter lineas longam , quæ in medio illius ventriculi reperta est . Cætera , quæ ad eos casus attinent , perlegere poteris apud eundem Morandum , præter eas , quæ præcesserant , causas , & notas : quæ num quia nulla fuerint adnotatione dignæ , an potius quod sint ad ulteriorem tractationem dilatae , in eo quidem Commentario non occurrunt .

Sed in penultima , quantum ego novi , rupti cordis Observatione , ad exulcerationem pertinente , sicuti utrasque earum ad me scripsit idem , qui illam habuit , mecumque communicavit A. 1740. Medicus olim in Placentina Aula Specta-

tissimus Laurentius Marianus , ita nunc me habebis .

8. EQUES erat Ornatissimus , annos natus quinque , & sexaginta , sed robustis membris , & proba humorum temperie , nisi quod ante annos aliquot diuturnis , & contumacibus crurum ulceribus laboraverat : quæ pertæsus , remediis qua internis , qua externis tandem persanaverat . Is novissime rheumaticis doloribus subinde obnoxius , sed levibus adeo , ut domo exire non prohiberent , quod & pridie fecerat , quam moreretur , iis acerbius prehensus est V. Nonas Junias ad sternum quidem , & brachia , non sine capitis perturbatione . Quibus per ea , quæ sunt visa magis idonea , cum occursum esset , jam circa meridiem magna ex parte relevatus , quamvis infirmo pulsu , alacriter se gerebat . A prandio cum quievisset , expergefactus , eisdem , quos mane , dolores sensit . Quapropter inambulare in conclavi cœpit ; sic enim illos facilius ferebat . Sed postquam satis id fecerat , cum lectum repetiisset , querebatur de fumis ad caput ascendentibus , & de pectoris angustiis , inquietusque se se huc , illucque vertebat . Quod cum spatio temporis non brevi fecisset , repente se mori sensit , simulque pallens , & se agitans , illico interiit . ABDOMINE diducto , inventa sunt omnia secundum naturam . Pectore autem aperto , & pulmonibus , qui antrorsum compulsi erant , dimotis , pericardium deprehensum est nigro , concretoque sanguine distentum . Is e sinistro cordis ventriculo exierat per scissuram longam uncia dimidium , & secundum illius longitudinem ductam , circa quam cordis fibræ non recenti corrosione exesæ conspiciebantur .

9. Nimirum quod Trombellii casus (2) ostenderat , hic nobis confirmat , quas erosiones in cute nolumus , eas hinc depul-
sas , interiora haud raro invadere , & inopinatum exitium afferre . Quamobrem illud primum videndum est , ne sine longa , eaque diligenter etiam atque etiam habita deliberatione exteriora ulcera , aliaque id genus diuturna mala persanemus ; tum ubi internis magis , quam externis persanata

re-

[1] Mem. de l' Acad. R. des Sc. A. 1732.

(2) Vid. Epist. 26. n. 39.

remediis fuerint, ut id omne homo solite fugiat unde iterum gignantur corpuscula erodendi vim habentia: deinde si qua nova oriri incipiant incommoda, ut maturius ars satagat, si forte priores illæ erosiones reduci possint; at si non possint, ut aliæ sufficiantur; novissime ut cum prima interni, præsertim in thorace, morbi se prodiderint indicia, quamvis ea levia sint, obscura, ambigua, atque, ut comparando facile intelliges, fere in aliis alia, vereatur Medicus, ne quid intus monstri alatur, ut si minus facere possit, acrimoniam, copiam, concitationem sanguinis minuendo, ne tandem illud repente erumpat, det saltem operam, ut quam tardissime, nec se suam omnino apud ægri domesticos suspicionem antea occultante.

10. De ultima autem hujus generis Observatione, in potentissimo Rege habita, cujus sinister cordis ventriculus inventus est oblonga scissura disruptus, non expectas, opinor, ut verba faciam, quippe de re non tibi modo, sed universo terrarum orbi non incognita. Eam Observationem si cum cæteris, quas protulimus, novem conjunxeris; de decem, aut certe de octo; secunda enim ad fistulam spectat vulnus secutam, quarta autem manca est; unam, haud amplius, reperies, quæ ventriculum dexterum disruptum ostenderit, cum septem reliquæ sinistram omnes exhibuerint. Huc alias addito, de quibus cum hæc recognoscerem, certior sum factus. Namque ut illam præteream, quam ex Santorino ambigue indicat Michelottus (1) tanquam ejus similem, quæ a me supra (2) in Veneta muliere descripta est; in duabus, certe quas in Viro Patricio, & in Medico quodam habitas, laudatus Marianus mihi postea significavit, a me tecum aliis Litteris (3) communicandas, pertusus erat sinister cordis ventriculus. Undenam vero factum dicemus, ut ibi multo rarius contingat ruptio, ubi tanto sæpius videtur metuenda, quanto parietis ventriculi dexteri crassitudo, & robur minora sunt, si cum sinistro comparentur? Pri-

mum sinistri pars ima, in qua ruptio accidit in quinta, & sexta Observatione proposita (4), tenuior, & infirmior est, quam paries ventriculi dexteri. Deinde sinistri vis quanto major est, quam dexteri, tanto magis, præsertim cum obstaculum quodpiam se opponit sanguini ab illo exeunti, parietem ipsa urget suum, ut si qua hujus pars aut ulcere, aut ratione alia aliqua sive a morbo, sive ab ortu debilior sit quam naturalis requirat structura, tantæ par esse vi nequeat, sed ibi paries, quantumvis alibi, & proxime quoque satis crassus, ut in Harveii Observatione (5), & robustus sit, perumpatur denique, & dehisceat. Erat quidem præter eas, quæ prolatae sunt, Observatio quoque Viri Cl. Christiani Vateri (6) ventriculi cordis dexteri *non procul a mucrone, ubi septo, velut mediante futura, cohæret, ultra longitudinem unguis, rupti*. Sed quia nulla cordis prævia morbosa dispositione, a gravissimo ictu prætereuntis currus ea ruptio tota accidit illo eodem temporis puncto; propterea inter cæteras, quæ ad propositum faciebant nostrum, haud est relata. Et de morte repentina a disrupto corde hætenus.

11. Nunc quæ ex aliis accidit cordis vitiis est attendenda. Ex quibus cum ejus potissimum dilatationem prolatis alias (7) historiis ostenderimus aut celeriores opinionione, aut subitos omnino interitus attulisse, nostræ autem consuetudinis minime sit, quæ semel perscripserimus, iterare; juvat hic novam, quæ luculentissime id confirmet, Observationem producere. Ea Mediaviæ nostri est, sub initium Martii A. 1741. habita, & nobiscum eodem, quo habita est, die communicata.

12. JUVENIS, egregio corporis habitu, conformatione, & statura præditus, cum jam diu spirandi difficultate premeretur; sanguine e naribus subinde erumpente levabatur. Sed posteaquam carere coeperat hac sanguinis excretionem, cum forte longum iter Tridento Patavium partim pedibus, partim jumento vectus, intra biduum

[1] Comment. de Bonon. Sc. Acad. Tom. 1. in Opusc. [2] n. 2.

[3] Epist. 64. n. 14. & 15. [4] n. 2. & 5. [5] supra, n. 1. [6] Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. Obs. 164.

[7] ut Epist. 18. n. 2. 8. 14. & Epist. 24. n. 13.

dum confecisset, dum se statim ab itinere, ad sarcinulas inclinat, humi depositas, concidit illico mortuus. THORAX cum postridie incideretur, vasa animadversa sunt colli, & capitis sanguine turgida. Ubi vero apertus est, nihil in eo effusum, nec pulmones usquam ad pleuram adhærentes conspecti sunt. Erant hi a sanguine lividi, in ipsis remorante: parvi præterea ob immanem cordis magnitudinem. Quod, inciso pericardio, ubi erat non parum subrubri feri, inventum est vel bubulo majus. Et erant quidem auriculæ, dexterque ventriculus ampliores, quam soleant: maxima tamen magnitudo ad sinistrum attinebat: neque ea parietibus debebatur, qui solito non erant crassiores, sed ventriculi cavo, dilatato adeo, ut nihil magis, copia autem atri sanguinis, nec in polyposas concretiones, sed in grumos nonnihil coacti, non modo, ut reliqua cordis cava, oppleto, verum etiam distento. Præter hæc, valvulæ, quæ sunt ad ejus emissarium, Semilunares, non osæ quidem, sed duræ, & quod in oculos statim incurrebat, perparvæ; contractæ enim erant, corrugatæque. Magna autem arteria, etsi æquo amplior non erat, tamen quo magis a corde recedebatur, eo tunicas habebat æquo tenuiores. Nec facies ejus interna sulcis in longitudinem ductis, quamvis subobscuris, carebat. Cæterum in corde, & thorace toto nihil præterea fuit, quod secundum naturam non esset. Post hæc Ventrem, & Caput, de quibus nulla querela fuerat, aperire supervacuum est visum.

13. Si quod natura præmonstraverat, hic esset Juvenis secutus, ut sanguinem, qui e naribus fluere desierat, per sectam venam opportune detrahendum curaret; aut non ita, aut tardius certe interiisset. Nunc magno documento Medicis fuit, quid faciendum sit, ubi aliquis, ea præcipue ætate, eoque corporis habitu, ejusmodi evacuatione carere incipit, præsertim si idem sit cuiuspiam obnoxius morbo, ut hic erat difficultati respirationis. Cui quidem obnoxios fuisse plerosque o-

mnes, quos tibi alias (1) scripsi cum dilatato corde repente mortuos, relictis eorum historiis, invenies. Sic etiam in hac Sepulchreti XI. Sectione (2) videre poteris, ut Auriga, in curru de improvviso extinctus, cujus cor erat *quovis bubulo majus*, sæpe se crederet suffocari, nisi appressa thoracem, & abdomen manu compri-meret, non secus ac alter apud Harvejum (3), cui *cordis moles*, & *ventriculorum cavitates* sanguine distentæ, *bovini cordis magnitudinem* æquabant, levamen in summa cordis, & pectoris oppressione aliquod percipiebat, cum tota pectoris regio a fortissimo viro comprimeretur, & *sicut pistor panem subigit*, depseretur, credo quod sic juvaret uterque sanguinis motum. Alterum quoque in eadem Sectione (4) leges repentino obitu raptum, corde *longe nativam molem excedente*, & *nigri sanguinis pleno*: quem difficile spiritum duxisse, vel alia, quæ adjuncta erant, satis indicant. Sectione autem II. libri hujus secundi (5) proponitur adolescentula, sine manifesta causa *suffocata subito*, cui cor *duplo majus ordinario*, in eoque, ut magis diserte in Scholio legitur, *magna sanguinis copia*: quæ cordis magnitudo, sive ex morbo accidit, sive fuit, ut ibidem creditur, ei adolescentulæ *naturalis*; cum propterea cor majori esset pondere, ideoque majori ad motum difficultate, aptior esse debuit ad sanguinem in eo, & quod consequitur, in pulmonibus remorandum, præsertim in paralytica. Ob ejusmodi enim causam egregie Lancisius (6) censuit, quibus cor ab ortu consueto majus obtigit, iis si vires moventes musculos minuantur, ut puta vel a sola proveciori ætate, facile sanguinem in corde subsistere, hujusque aneurysma facere. Sed etsi ingens cordis moles sive diaphragma prægravando, sive etiam pulmones, ut in eo, de quo loquimur, Juvene perspicue apparuit, comprimendo, respirationi officit, sicuti alias indicavimus; tamen vel sola, quam hic attendimus, sinistri ventriculi dilatatio facit, ut quanto minus sanguinis in Aortam potest extrudi, tanto quoque minus e pul-

(1) Vid. supra, ad n. 11.

(2) Obs. 24.

(3) De Circul. Sangu. Exerc. 3.

(4) Obs. 30.

(5) Obs. 33.

(6) De Mot. Cord. Propos. 38. in fin.

e pulmonibus admitti possit; unde tum spirandi difficultas oritur gravatis sanguine pulmonibus, tum mors denique repentina, ubi is ventriculus magis semper, magisque laxatus, ea tandem sanguinis copia obruitur, ut se se nequeat contrahere. Copia autem sanguinis, qua non his modo in casibus, sed & in aliis repentinorum mortium haud id raro oppletus conspicitur, veluti, ne longe hinc digrediar, in Fœmina illa principe, quam supra (1) ex Morando commemoravi, & in ancilla, de qua in hac ipsa Sepulchreti Sectione XI. Obs. XI, & in aliis facile, de quibus ibidem Obs. IX, aut in Aditamentis Obs. I; ea, inquam, sanguinis copia facit, ne sine aliqua causarum, & rerum circumstantium distinctione, assentiri iis possim, qui scribunt sic in universum, *in hominibus subita morte extinctis, solere cor dextrum sanguine plenum, sinistrum vacuum esse.*

14. Quæres fortasse, cur in proposito Juvene cum essent cordis quatuor cavæ omnes dilatatæ, maxima tamen dilatatio esset ventriculi sinistri? Scilicet quia huius dilatatio causa fuerat dilatationis trium reliquarum, sanguinem videlicet ob eam causam, quæ paulo ante dicta est, minus admittendo, ideoque in sinistra auricula, & pulmonibus, & ventriculo dextero, adjectaque ei auricula retardando. Sed cur primus omnium dilatatus est sinister ventriculus? Nimirum quia contractæ, quæcunque ejus rei causa fuerit, corrugatæque Semilunares valvulæ se explicare satis non poterant, ne sanguis, constringente se Aorta, in ventriculum unde venerat, sui partem remitteret: quæ pars fortasse minor fuisset, si tunicæ ulterioris Aortæ justam excepti sanguinis copiam venas versus compellere potuissent, id quod illarum tenuitas, hoc est minor carnearum, & elasticarum fibrarum numerus non sinebat. Verum hæc non fusius explicabo, ut quæ partim sunt per se clara, partim alias (2) satis exposita.

15. Illud tamen semper est animadvertendum, cordis aneurysmata haud se-

cus atque Aortæ, non ita necessarias subiti interitus causas esse, ut sunt cordis, aut Aortæ ruptiones. Imo dilatationes illæ, nisi eo demum pervenerint, ut nova alia causa extrinsecus, aut intrinsecus accedente, illico cessare debeat sanguinis circumitio, lentam potius mortem afferent, quam repentinam. Cujus rei etsi multæ extant Observationes, neque in nostris ad te Litteris defunt; tamen quod ad cor attinet, de quo hic agimus, duas inspicere, quas habes in Sepulchreto (3) alteram Thomæ Bartholini, in qua cor tam vastum proponitur, ut sæpe in bobus non majus sit, alteram Ottonis Heurnii, in qua cor dicitur communem magnitudinem quater circiter excessisse. Neutrius ægrum subita abreptum morte; imo utrumque lento morbo confectum invenies. Quin utriusque in corde id fuisse insuper animadvertes, cujus causa has duas potissimum Observationes memoravi. Nam primus sub radice arteriæ Magnæ cartilagineam habuit triquetram, sive spongiosum nonnihil, os & friabile, calculis nonnullis per urinam excretis haud absimile; alter vero in villis septi intermedii tres calculos, pisi circiter magnitudine, non admodum adhuc solidos, sed arenaceos, & novacula cedentes. Vides igitur, nec propter hæc alia cordis vitia mortem subitam accidisse: quam neque ei leges accidisse adolescenti (4), cujus in corde os tribus articulis constans, cavumque, & arenosa quadam materia repletum invenit Platerus, neque ei Mercatori (5), cui dexter cordis ventriculus interius fuit durus adeo, exasperatus undique, & quodammodo squamosus, ut inserta manus Smetii squamarum scabritie offenderetur. Quæ ego, atque alia ejusmodi exempla Amicis quibusdam profereram, ne facile improvisi obitus causam ab ossibus repeterent conspectis in corde viri, cujus dissectio in hoc Theatro initium præbuit. Anatomes A. 1745. In ejus corpore, quæ præter naturam animadverterim, quando in sermonem de illo incidi, hic paucis subjiciam.

16. MENDICUS, qui antea Lanarius

(1) n. 7. (2) Epist. 23. n. 9. (3) l. 2. S. 7. Obs. 83. & S. 8. Obs. 15.
(4) Sect. ead. 8. Obs. 24. (5) Ibid. Obs. 14. §. 9.

rius fuerat, annos natus ad quinquaginta, grandi macie torridus, frigidissimo anni tempore; Januarius enim mensis ad finem vergebat; ut nudus in paleis dormire consueverat, sic mane inventus est mortuus in suo gurgustio. VENTRE aperto, aliquanto plus humoris in hoc vidi, quam secundum naturam soleat: ventriculum autem valde distentum, omentoque, magna ex parte sursum retracto, altius operitum. Intus plurimum quidem habebat aeris, sed & vini adhuc aliquantum, cujus erat colore infectus. Mesenterii glandulæ tum ad ejus centrum, ubi erant in modum gemini haud magni racemi constipatae, tum alibi passim, ubi erant disjectae, æquo majores, & subduræ. Lien parvulus, cum jecur quidem esset mediocre, arteria autem Splenica proportionem crassior. Cætera in ventre viscera bene se habebant. In Thorace cor potissimum perlustravi, quod non parvum erat, sed flaccidum. Recte in eo omnia, nisi quod exterius in medio fere posterioris faciei squamam osseam habebat non parvam, alteram autem multo hac minorem exterius pariter in auricula dextera. Erat squama utraque sic annexa cordis, auriculæque membranæ, ut arctius tamen fibris carneis inhæreret, sine quarum laceratione haud poterat separari. Reliqua non potui in Thorace, nedum in Capite, diligenter inspicere, cum magis idoneum cadaver interea nactus, hujus accurata observatione, præter consuetum docendi munus, distinerer. In illo tamen priore vidisse memini interiorem Aortæ faciem vel pone valvulas Semilunares subalbis maculis distinctam, quas etiam prope ejus divisionem in Iliacas, & in his ipsis animadverteram.

17. Vellem, si fieri potuisset, peculiariora quædam novisse, quibus hic mendicus, dum viveret, esset, aut non esset obnoxius, & tempus præterea habuisse ejusdem, qui Lanarius fuerat, & valde macilentus, pulmones rimandi, & qui inopinatam mortem obierat, cerebrum incidendi. Nunc liceret aptius conjicere,

Tom. II.

quam in ejus obitu partem frigus, & quam, si forte sic tibi placet, squamæ illæ etiam cordis osseæ habuissent: quanquam hæ mihi quidem videntur non ita magnam, cum eorum venit in mentem, quæ supra (1) dicebam me tunc Amicis commemorasse. Quod si tu exempla illa minus arbitraris huc attinere, quippe calculorum potius, quam ossium; non hic disputabo, num corpora ea omnia revera fuerint calculosa, & si etiam fuerint, num cordi ipsa non officere potuerint, si meæ osseæ laminæ, quantum existimas, officiebant; sed exempla addam alia, in quibus vera ossa fuisse, nec tu, nec ego dubitabimus. Neque enim facere cum iis possum qui, arteriis exceptis, & Falcato Crassæ meningis processu, non videntur alibi osseas concretiones agnoscere, sed pro tartareis magis habent, & calculosis: ut neque cum iis, qui cor, & arterias fere solas censent in vera ossa posse mutari. Sed & illis credo, qui in corde aliquando, & arteriis non veras osseas concretiones vident, & mihi ipsi credo, non modo aliis a quibus in corde, & arteriis vera ossa conspecta sunt. Verum de arteriis postea. Nunc prius de corde videamus. Columbus noster (2) cordis septum vidit utique in nonnullis cartilagineum, & Veslingius item noster (3) sinistrum ventriculum, non osse quidem, ut aliqui ajunt, sed cartilaginea crusta succinctum intus conspexit. Et in Sepulchreti libro hoc II. Sect. I. (4), & II. (5) habes juxta auriculam cordis sinistram cartilagineam excrescentiam; imo & auriculas ipsas duriores, & cartilagineas. Ubi autem cartilago est, ibi verum os fieri posse, non videtur dubitandum. Quamobrem mirum non est, quod alii, ut nos, in corde ossa deprehenderint, nec quod Dionisius, uti alias (6) retulimus, auriculam ejus dexteram osseam, squamosamque substantiam intus invenerit obductam. Quod si forte aliquis dicat, ossa hæc ad membranas attinuisse, non ad carneas fibras, neque illas fuisse veras cartilagineas, sed ob duritiæ similitudinem sic vocatas non secus ac vagina uteri in vetulis esse dici-

R r

tur

(1) n. 15.

(2) De Re Anat. l. 15.

(3) Obs. Anat. & Epist. Med. 15.

(4) Obs. 32.

(5) Obs. 2.

(6) Epist. 18, n. 11. & 12.

tur cartilaginea, quanquam ea aut in membranis ossa, aut ex in fibris carneis duritiæ ipsa quoque officere debuissent cordis, & auricularum motibus non repugnabo: sed alia potius ratione aggrediar. Certum est enim, carneas ipsas cordis fibras ad tendineam naturam interdum deflectere. Itaque Albertinus (1) in quibusdam vidit, *substantiam cordis a basi ultra medietatem ipsius consistentia, & colore quasi tendinem evasisse*: qualem mutationem mihi quoque liceret mea tibi, si opus esset, Observatione (2) confirmare. Posse autem ex tendinibus ossa fieri, ætate præsertim ingravescente, cum Veslingii (3) Observatio indicat, qui si non *osseos*, ut quidam scribunt, at *propemodum osseos* invenit omnes tendines, qui in senis capularis crura, tarsosque ferebantur, tum aliorum haud ita raræ inspectiones, conjunctæ cum iis, quæ in brutarum animantium, & avium potissimum pedibus jam diu sunt pervulgatæ, plane comprobant. Sed hæc dicta sint, non quod ossium desint Observationes in carnea ipsa cordis substantia; sed ut vera ossa esse non potuisse, ne dicatur, nisi forte ab iis, qui ne avium quidem illos tendines in ossa converti, sed in calculosam potius substantiam, contra sensuum testimonia contenderent; certe enim, ut alia præteream, ii tendines, ossei sic satis jam facti, donec tenuia filamenta, aut tenues lamellæ sunt, a nobis haud secus ac ungues, aut cornea lamina, flecti possunt, a flexione autem continuo in rectitudinem se restitunt: qui si ex calculosa, aut tartarea materia constarent, frangerentur illico, & in fragmina dissilirent.

18. Verum ut ad exempla jam veniam; Cl. Reimannum (4) hic non citabo, quia cum proposuit a se visas *columnas carneas, ad latera alterius ventriculi cordis exstantes, penitus ossificatas*, illud continuo subjecit, *aut, si mavis, silicis instar induratas*; sed potius antiquioribus Observationibus utar meis, quas tametsi annis ha-

bui 1707. & 1717; præclare tamen adhuc scio, me non silices, aut calculos, sed vera ossa in carnea substantia cordis vidisse. Earum Observationum alteram habes in hac Epistola (5), alteram in III. (6), utramque ita scriptam, ut plane intelligas, quorum essent ea corda, eosque repentina quidem morte raptos, sed non propter id os fuisse. Namque A. 1719. utrumque os tantummodo memoraveram, in V. Adversariis (7) videlicet. Sed ibi tamen satis, ut opinor, indicaveram, neutrum illorum in ea cordis parte induruisse, ubi tendo secundum naturam quidem sit tam crassus præsertim, quam alterius crassitudo, alterius sedes requirebat. Ex fibris igitur carneis, vi morbi antea quasi in tendinem, ut puto, (8) mutatis, videtur utrumque constituisse. Legi postea Boerhaavium (9), ut alibi *tendines fuisse* vidit *quasi osseas festucas*, sic vidisse quoque *septum cordis, ejusque cava osseam naturam induisse*. Præcipue autem in Historia legi Regiæ Scientiarum Academiæ Parisiensis anni quidem 1726. Chirurgum Clariss. Garengotum os reperisse meorum utroque multo longius, ut ad ambos cordis ventriculos pertineret, neque exterius solum, uti mea, intra carneas fibras lateret, sed etiam interius, ideoque planius intelligi posset, in os ipsas esse mutatas. Ad hanc Observationem addi nunc video alteram ossis multo amplioris, ut quod manus palmam propemodum æquaret, sequæ ab exterioribus cordis faciebus, & a posteriore præsertim, ad interiores usque fibras ventriculorum produceret, nonnihil jam cartilagineas. Nec cartilaginea interstitia deerant inter osseam substantiam. Invenies relatam historiam hanc ab Archiatro Amplissimo Senacio (10): qui ab se quoque conspectum in alio ventriculum sinistrum cum ipsis columnis ex ossea substantia fuisse testatur (11). Nec vero fugiebant Doctissimum Virum eorum Observationes, qui non ossa, sed lapides ab se in corde visos, scripserunt, imo non parvum

ca-

(1) Comment. de Bonon. Sc. Acad. Tom. 1. in Opuscul.

(2) Vid. Epist. 45. n. 23.

(3) Epist. cit. 15.

(4) Aët. N. C. Tom. 1. Obs. 170.

(5) n. 2. (6) n. 22.

(7) Animad. 14.

(8) Vid. Epist. 45. n. 23. & 26.

(9) Prælect. ad Instit. §. 478.

(10) Traité du Cœur l. 4. ch. 9. n. 5. ad fin.

(11) l. 2. ch. 9. n. 10.

earum numerum collectum dedit (1), non reticens tamen, quas potissimum inter eas quoque, ex ossea substantia, quamvis non bene formata, factas esse, censeret, nec dubitans (2), quod ad cæteras attinet, in quibus melius illa formata est, quin carneæ fibræ cordis fierent osseæ, post membraneas tamen, atque tendineas, aut si quæ partes cordis fieri possint cartilagineæ, quin hic gradus sit, ut deinde fiant osseæ. Verum ut ad Garengiotti Observationem revertar, etsi os, ab eo descriptum, quanto erat nostris illis majus, tanto magis imminuere debuit cordis vires, ut quæ, decrescendo ejus carnea substantia, decrescunt, tantoque magis utrique cordis motui sua inflexibili obesse duritia; tamen in homine deprehensum est, quem duos, & septuaginta annos vixisse lego repentino autem casu extinctum esse non lego, ut neque eorum quenquam in quorum cordibus aut calculi, aut ossa ab aliis sunt, ut dixi, observata. Unus esset excipiendus Schomburgius ille, quem, ut in Sepulchreto ipso (3) videris, narrat Thuanus, *in curru suo, intercepto spiritu statim enectum*, si mortis causam, quam subjicit, sic intelligendam esse constaret, ut in Sepulchreto intelligitur, *pericardium videlicet, & cordis regionem sinistram ossea reddita*. Sed si Thuanus verba perpendantur: *membrana, & carneæ omnis pars, quæ sinistram cordis regionem tegit, & ad flabellationis assidue usum dilatatur, ac comprimitur, ex immodico calore, & liberaliore victu tota ossea reperta est, ita ut respirandi facultatem impediret*; plurimum vereor, ne plerisque cum pericardii sinistra parte, proxima, ut tunc loquebantur, caro pulmonis significari videatur, in viro præsertim, qui jam a longo tempore difficultate respirandi laboraret, ereptusque repentina suffocatione creditus sit.

19. Nec vero abs te hic interpellari me posse, puto objectis duabus ex hac Sepulchreti Sectione XI. Observationibus XXVI. & LVI. in quibus subita mors proponitur ex osseis factis Semilunaribus valvulis, aut

Mitralibus. Nam insuperabile obstaculum quodlibet, non modo osseum, ubi sanguinis e sinistro cordis ventriculo egressum, aut in hunc ingressum præcludat, nec dubium est quin mortem afferat, neque ad hanc attinet disputationem. Hic enim de osse quærebat in ipso corde, non articularum, aut valvularum substantia innato: quanquam hoc quoque a Majoribus os cordis vocitabatur. Sed ad Aortæ radicem in vetulis animalibus attinere, post restitutam Anatomen bene plerique judicarunt, quibuscum fecit Riolanus (4), apud quem locos Galeni, atque adeo Aristotelis, aliorumque indicatos videbis. Neque tamen in magnis omnibus animalibus agnoscebat Aristoteles, laudatus ab Ingrassia (5), quod non in cunctis boum generibus, sed in quodam reperiri scripserit: se enim, *plurima diversorum boum, quantumvis veterum, corda cum dissecuisset, in uno dumtaxat exquisitissimum os invenisse*, idque ad Aortæ radicem pertinens; in cæteris vero rarissime osseam ibi dici posse cartilaginem, multoque minus os cartilagineum conspexisse. Eademque in hominibus observare interdum contingit. Sic Harvejus (6) in Viro nobilissimo, & fortissimo partem magnæ arteriæ juxta cor in os rotundum conversam memorat. Sed minus raro, præsertim in senioribus, os ibi conspectum est alia forma. Sic Bartholinus (7) in Pontif. Max. Urbano VIII. os triangulare describit: quod ego huc attinere credidi, non tam quia in sinistro cordis ventriculo fuisse dicit, quam quod frequens id in senibus esse subjicit: tametsi causa, quam profert, non placet, fieri hoc summa Naturæ providentia, ut torpidus aliqui sanguis velut stimulo addito ad motum incitetur. Utrumque hoc os commemoravit Raygerus (8), cujus verba cætera ad citatam XXVI. Observationem si diligentius fuissent in Sepulchreto descripta, non id in homine insolitum, sed insolitum prope, ad minimum valde infrequens legeremus. Verum Aortæ valvulæ ab eo, quo ille scribebat, tempore non ita raro inventæ sunt osseæ, quan-

R r 2

quam

(1) l. 4. ch. 9. n. 4. (2) n. 5. (3) l. 2. S. 2. Obs. 27.

(4) Comment. in l. Galeni de Offib. post. c. 32. (5) Comment. in l. ejusd. c. 24. ad text. 3.

(6) De Circul. Sangu. Exerc. 3. (7) Cent. 2. Hist. Anat. 45. (8) Eph. N. C. Dec. I. A. 3. Obs. 282.

quam ubi nihil præterea vitii fuit, rarius tam subita mors illis potuit jure imputari. Nisi enim sanguini demum præcludant viam, ut paulo ante dicebamus; mortem ejusmodi non afferunt: & sanè tot ossearum valvularum exempla, quorum plura alias (1) tibi commemoravimus, cum ea raro fuere conjuncta, & priusquam forent, jam alia non deerant mala, quæ aut simul efficere, aut prænunciare illam possent: quorum alterum, ut ex Commercio Litterario A. 1736. exempla hic addamus, in Observatione vides Cl. Trewii (2), cum præter rigidas, & omnino duras valvulas, Aortæ orificium *tantum non penitus occludentes*, ejusdem arteriæ *totus ambitus prope principium suum durus* esset, *atque inflexibilis*; alterum autem in Observatione Cl. Kramerii (3), qui subitanæ mortem asthma præcessisse ex valvularum ossificatione, animadvertit. Recte igitur in suo casu dubitavit Raygerus, an osseæ illæ valvulæ *tam repentinæ mortis causæ fuerint*, cum *circulationem sanguinis impedivisse*, ipsi *credibile* non videretur, nec mihi videatur, nullum, cui homo antea obnoxius esset, morbum legenti. Quod si *in toto corpore nihil præterea morbosum* repertum est, quod cum ipsis valvulis conjunctum, præcludere sanguini exitum, aut aliter obstare ejus motui posset, ne dicam non satis quæsitum, in nervis id latuisse, libentius dixerò, vel potius in tam concitato sanguinis motu esse agnoscendum, cui, & copię simul impensius auctæ respondere non potuerint valvulæ sic affectæ; si hæc quidem, ut ego suspicor, & tu conferens intelligere melius poteris, eadem historia est, ac quæ ex Gayantio Parisiensi Chirurgo a Cel. Senacio (4) memoratur. Neque enim homo *bonum dumtaxat jentaculum*, sed & vini immanem vim sumpserat priusquam repente interiret. Sic vero tanto magis vides, ad nostram disputationem osseas istas valvulas non pertinere, tum quia non ab illis tantum fuit repentinus interitus, tum quia illæ, ut ante dictum est, non ad cordis, sed ad arteriarum ossa attinent.

20. Quarum de ossibus, sæpe adeo, &

fere in quavis ad te Epistola commemoratis, nunc sequitur ut videamus verane sint ossa, an non sint, quemadmodum non paulo ante (5) solum, verum etiam alias, nos facturos esse, spondimus. Primum omnium, concretiones plures, quæ, duritiæ solum spectata, a festinante aliquo Anatomico possent pro ossibus accipi, & fortasse interdum acceptæ sunt, esse ab his accurate distinguendas, & lapideas, tophaceas, gypseas, & quod sæpius accidit, calculosas esse appellandas, ut varia singularum natura ad lapidis, topi, gypsi, & calculorum, qui crebrius in renibus, aut urinaria vesica concresecunt, similitudinem videtur accedere, extra omnem dubitationem positum est. Id vero ut passim in aliis corporis partibus, & nominatim in Pineali glandula (6), sic etiam in arteriis habere locum, ultro agnovi Epistola XXIII. (7), ubi luculentam præ cæteris Greiselii Observationem memoravi arteriæ partis *in arenam friabilis*. Et quoniam ibi de valvulis potissimum loquebamur; nunc observationem addo Cl. Chomelii (8), qui cum tubercula describit lapidea, sic interius, exteriusque superficiæ affixa arteriæ Pulmonaris, ut alicubi externa, internaque communicarent inter se; omnia testatur, ex pluribus lapideis granis, fuisse compacta. Et quanquam mihi in tot arteriarum duris bracteis, & squamis nunquam ad hoc tempus accidit, ut ullam animadverterem, quæ esset friabilis, in arenamque resolvi posset, aut quæ ex lapideis granis compacta esse videretur; attamen quod mihi non accidit, id aliquando, aut, si vis, sæpe aliis accidisse, nequaquam dubito. Nec dubito, eosdem, suis injectis in prunas lamellis, nullum ab his, qualem ab ossibus foetidum nidorem percepisse, nullamque in ipsis vidisse nigredinem. Mihi vero, qui id in meis non semel expertus, & illum percepi, & hanc vidi, veniam dari spero a Cl. Viris, si de meis aliter sentiam, præsertim cum quæ etiam tum essent tenuiores, flexiles non secus atque ungues invenerim; crassiores autem, atque duriores dum majori vi inflectere conarer, ad

[1] Epist. 23. n. 12. 13. [2] Not. 1. post Præfat. [3] Heb. 9. n. 2. [4] ch. 9. n. 5. cit. supra ad n. 18-
[5] n. 17. [6] Epist. 5. n. 12. [7] n. 9. [8] Hist. de l'Acad. R. des Sc. A. 1707. Obs. Anat. 3.

ad eundem modum rumpi viderim, ac si osseam lamellam rumperem, eodemque sono in disruptione edito, quem, dum rumpitur, edit lamella ossea; nullam autem e qua inter rumpendum, quidquam pulveris, quantumvis perficcata esset, excideret. Hujusmodi igitur lamellas num lapideas, tophaceas, gypseas, calculosas dicam, an osseas? Dicas, inquires, potius ossibus similes. Sic Vernojus (1) in Aortæ aneurysmate concretam substantiam, quod non æque ac calculus, esset friabilis, sed flexilior, & igni imposita, odorem ossibus proprium exhalaret, *substantiæ osseæ propensiores* esse censuit. Sic Cel. Hallerus (2) in alio ejusdem arteriæ aneurysmate squamas fuisse scripsit, *osseas plerasque, vel ossium similes*. Ego vero non quæram, an ita plus dixerint, quam ossium similes, nec dicam, primum tamen locutum ibi esse de substantia, quæ, *ta-ctu judice, calculo erat similis*, alterum de illis ipsis squamis, quas tanto Præceptore dignus Vir Cl. Winklerus in ei dicata Dissertatione (3) *lapideas squamas* dixerat, quippe quæ (4) *nec combustæ nigra factæ fuerint*, & omnes habuerint conditiones veræ lithiasis. Non hæc, inquam, dicam; sed hoc unum dicam, me quoque, cum osseas voco, non aliud quam similitudinem spectare, nec quando revera osseas, aut vera ossa non modo in arteriis, sed & alibi fuisse scribo, aliud mihi velle, quam ne forte suspiceris, qualescunque duras concretiones a me temere, & nimis facile esse pro osseis acceptas; sed ut certo scias, quas osseas voco, attente consideratas, reapse osseis tanto similiores visas esse, quanto lapideis, tophaceis, gypseis, calculosis dissimiliores. Hoc igitur mihi satis est. Neque enim unquam in mentem venit, cum de his morbois loquerer ossibus, ipsis quoque eandem quam naturalibus, datam esse elegantem structuram, aut periosteum pariter, aut sanguifera vascula, aut oleum medullare: quanquam miror, qui concre-

tiones, quibus hæc desint, non osseas, sed terreas vocandas esse contendunt, eorum alios laryngis cartilagine, in quibus ob ætatem haud raro osseis factis nihil horum deesse, vidi (5), inter lithiasis exempla referre; quod cur faciant, haud satis scio, cum induratas & meninges, & cartilagine præsertim, ossibus veris maxime esse affines, ultro affirmaverint: alios autem nullas excipere cartilagine præter eas, quæ antequam perfectum esset corpus, jam factæ erant osseæ. Hi ipsi ne meningum quidem concretiones excipiunt: imo diserte, quæ in Falciformi processu fiunt, terreas esse pronunciant. Nec vero Præstantissimis Viris inficior, tales ab ipsis esse deprehensas, & quod generatim obijciunt, nihil ordinati ostendentes, ne fibras quidem, vel si microscopio utaris. Sed neque tu inficiari poteris, cum majus illud os, a me in eo processu olim inventum, nullo microscopio usus, inspexeris, aut ejus descriptionem (6) relegeris, ex iis esse, quæ ibidem reperta Illustris Hallerus (7) nuper proposuit *fibris parallelis ad pectinis modum terminata*. Omitto cæteros, alia Epistola (8) jam laudatos. Etsi enim fibrarum in morbois concretionibus nullæ extarent observationes; certe etiam in callo, qui conferventibus accrescit ossibus, postquam omnino perfectus est, fibræ nullæ, sed densa, & compacta substantia occurrit; num tamen propterea non esse callum naturæ osseæ, contendemus? De duabus igitur, quæ præcipuè creduntur pro sententia, de qua hic loquimur, rationibus, altera, quæ a structura petebatur, satis a nobis perpensa est, quibus præsertim sat esse dixerimus osseæ naturæ similitudinem, & quibus perinde sit, molles partium fibras in illam converti, aut ipsa incrustari, & denique absumi, modo quod negari non potest, id saltem detur, quæ mollium erat antea fibrarum sedes, ab illa occupari. Altera autem ratio, inde petita, quod duræ concretiones raro, si unquam, in aliis, quam

[1] Comment. Imp. Acad. Petropol. Tom. 6. Cl. Phys. art. 4.

[2] Opusc. Pathol. Obs. 18.

[3] de Vasc. corp. hum. Lithiasi S. 1. §. 7. (4) S. 2. §. 5.

(5) Vid. ex parte Advers. I. n. 23.

(6) Epist. 3. n. 20.

(7) Opuscul. Pathol. Obs. 49.

(8) Epist. 25. n. 9.

quam seniorum, corporibus deprehenduntur, quorum videlicet sanguis terrea materia abundat, morari nos minime potest, non oblitus, quot exempla attulerit Vir, dum viveret, Eruditissimus Crellius (1), ut evinceret, *arterias*, de quibus hic potissimum quærimus, *non in senibus tantum, sed quavis ætatis periodo in os esse mutatas*; quamvis eandem illam, sed alio explicatam modo, sequeretur sententiam. Quam explicationem, quippe ad arterias præcipue attinentem, hic prætermittere nullo pacto possum.

21. Crellii igitur explicatio, siue mavis peculiaris sententia est (2), quæ in arteriis ossæ bractæ dicuntur, revera non esse osseas, sed tophaceas ex pure concretionibus, cujus tenuiore parte dissipata, resistans crassior induretur. Cum enim exilia, quæ intra arteriarum substantiam perrepunt, vascula lentis viscidisque obstruuntur succis, quorum in senibus, aut intemperantibus etiam junioribus copia est, facile fieri, ut obstructionem inflammatio, inflammationem suppuratio consequatur: pus autem effundi in cellulorum contextum, quo carnea arteriæ tunica ab intima separatur, perque eas cellulas, quippe inter se communicantes, defluere modo plures, modo pauciores, ut ipsius copia major, aut minor est, in iisque subsistens concrefcere. Hinc autem esse, cur hæ squamulæ inter duas illas tunicas inveniantur, nisi major, aut diutius persistens suppuratio eas denique tunicas etiam corrumpat, & obruat. Nec sibi obstare nidorem illum, quem injectæ in prunas reddunt eæ squamulæ; agnoscit enim, non negat, ut alii, de quibus supra (3) indicatum est, ut sane Vernojus quoque (4), & Kulmus (5) eundem non secus ac nos, observarunt. Sed quod hi, & ante ipsos alii, in quibus Schrockius (6), & Scheidius (7) eo tanquam nota usi fuerant ad osseas concretiones a calculosis internoscendas, id vero suæ repugnare sententiæ

negat (8), propterea quia pus quoque, ex quacunque corporis parte acceptum, si in prunas injiciatur, nidorem, foetidumque fumum, ejus omnino similem, quem ossa, diffundat. Quæ ego, atque alia cum legerem, quæ adversus tum Boerhaavii, tum cæterorum sententias ipse quoque objicit, & quæ jam tibi Epistola XVIII. (9) magna ex parte indicavi, non sine mea, qualis ea cunque est, ad singula responsione, non possum non mearum, quarum pleræque ad te scriptæ sunt, Observationum recordari, & singularum, qui plerumque est inter ea, quæ ego videram, & quæ Crellius ponebat, consensum agnoscere. Quod enim ossæ lamellæ, nec raro, etiam longius a corde aut incipiant, aut crebriores, majoresque fiant, & quod illas tunica arteriæ intima ipsa non habeat, sed operiat, præsertim vero quod sæpe cum iis lamellis erosionis, atque exulcerationis non obscura conjungantur indicia, atque alia ejusdemmodi in tot nostris Observationibus legisti, ut longum, & supervacuum esset hic tibi singulas designare. Juvat potius, quædam earum nonnullas haberemus, diligentius inspiciendo tunc adnotavimus, nunc autem huc attinere potissimum credimus, hic tecum ingenue communicare.

22. Atque ut ab eo Sene incipiamus, de quo speciatim hoc tibi promississe (10) meminimus; tot illas, etiam ampliores, laminas tunica intima non modo operiebat, sed arctissime ad omnem earum cavam, siue interiorem faciem adhærebat integra quidem, & illæsa, nisi quod ad unam dumtaxat earum hiabat: quo in hiatus materia erat, seu mavis humor crassiusculus ex albo flavus. A facie autem illius, & plerarumque laminarum convexa nihil negotii erat annulares carneæ tunicæ fibras sejungere, easque illæsas. Erant tamen quædam laminæ, quibus ab eadem convexa facie materia ejusdemmodi ac modo descripsimus, ex albo flava adhærebat: ibi autem vix, ac ne vix quidem ullæ fuisse.

(1) Obs. de arteria cordis Coronar. instar ossis indurata §. 2.

(2) Ibid. §. 8 & 9.

(3) n. 20.

(4) citatus eod. n.

(5) Disput. de Tend. Achill. & c. c. 1.

(6) Eph. N. C. Dec. 2. A. 3. Obs. 19. in Schol.

(7) De duob. Offic. in cerebr. & c. qu. 2.

(8) §. 9.

(9) n. 32.

(10) Epist. 24. n. 16.

pererant carneæ fibræ, quippe exesæ ad extimam usque tunicam, quæ integra erat. Hic tibi velim alterius Senis veniat in mentem, de quo scripsi Epistola VII. (1). Ejus Aorta, quæ exterius propria ostendebat sanguifera vascula multum distenta, indicium videlicet perstantis inflammationis, erat interius tum squamulis osseis prædita, tum quibusdam locis ita exulcerata, ut non solum tunica intima, sed proxima etiam carnea exesa, in rubram putridamque substantiam, quæ frustillatim prodibat, conversa esse videretur. In quadam autem Anicula, quam alias (2) describemus, cum in ventre, tota passim esset Aorta, pluresque ejus rami flavis sub tunica intima lamellis osseis distincta, passim quoque erat intus foeda ab humore crassiusculo fusco, & sanguinolento, qui hic illic, quasi exulceratis stillasset ex locis, adhærebat. Mitto alias ejusmodi Observationes, & toties adnotata simul cum osseis bracteis quasi erosionis, & exulcerationis in arteriis indicia, id est exulcerationis sui generis. Satis enim jam propo- sita facere videntur ad fidem adjungendam sententiæ novæ, quippe cum inflamma- tio, erosio, purulentus humor, unde os- seæ lamellæ concrecant, simul invenian- tur. Una etiam apparet, si hæ sic fiant, posse ipsas nonnunquam tum ad interiora pervenire, tum ad exteriora se extendere ita continuata, ut in Chomelii Obser- vatione (3) lapideas illas concretiones alicubi fuisse legimus, tunicis videlicet per erosionem utrinque tandem absumptis; qua ratione, qui sententiam hanc sequerentur, conjicere fortasse possent, explicandam esse Sculteti (4) Observationem, qua trun- cus Aortæ proponitur *ad minimi digiti lon- gitudinem totus osseus*, aliasque hujus simi- les, & eam quoque, sed hanc difficilius ob multo longiorem arteriæ tractum sine ullis prorsus tunicarum reliquiis, quam ex Harvejo acceptam Observationem nos huic sententiæ objecisse (5) meminimus.

23. Verum hæc tria, quæ postremo diximus, sine profusione sanguinis ex erosa arteria, perfici nequaquam potuissent. Cæ-

tera autem etsi plurimum videntur facere ad confirmandam, tuendamque novam sen- tentiam, num propterea planum est, con- cretiones istas, quæ post inflammationem, & suppurationem ortæ creduntur, topha- ceas semper esse, non osseas? Mihi certe vel in iis omnibus cadaveribus, quæ pau- lo ante memorabam, non tophaceæ sunt visæ, sed osseæ, & quas dirupi, eæ non aliter ac ossis lamellæ, ruptæ sunt, eo- demque sono edito. Aliud autem est, post inflammationes, & suppurationes squamas istas oriri; aliud, ipsas, cæterasque non esse osseas. Illud sæpe fieri agnoscere qui- dem possum; hoc, nisi interdum, non possum. Et sane quid est, quod Majores (6) Aortæ basim, in vetulis cervis indu- ratam, os constantissime vocaverint, aut quod Ingrassias (7) eandem in bove con- versam in *exquisitissimum os* invenisse se dixerit? Num Aristoteles, Galenus, alii- que exercitatissimi Anatomici, ne dicam Pharmacopolæ ipsi, qui per tot sæcula il- lud os subinde in scobem redigere consue- verunt, tophaceum ab osseo internoscere nesciebant? Aut quid est, quod ubi istæ in Aorta lamellæ, simul quoque in iisdem corporibus aliæ partes in verum os mu- tatae sæpenumero inveniuntur? Sic Vieuf- senius (8) qua in Matrona tot arterias e- numerat magna ex parte osseas factas, in eadem etiam annulos bronchiorum fuisse, narrat, in os conversos. Idemque, Epi- stolas nostras relegens (9), visum a nobis reperies in duobus, in quibus osseas la- mellas habuit arteria Magna. In his au- tem ipsis Litteris (10) mulier illa descripta est, quæ simul, in arteriis id vitii osten- dit, simul os in cordis substantia, & no- vi ossis additamenta in calvariæ facie in- teriore. Omitto sciens meas alias huc at- tinentes Observationes, in iisque aliquas, olim ineunte hoc sæculo habitas, cum iis- dem in corporibus osseas bracteolas tum in arteriis, tum in pericardio conspexi. Ex te igitur quæro, num veri similis sit, quæ in iisdem cadaveribus eadem ef- se variis in partibus omnes dicerent, qui viderent, & contrectarent, in cæteris qui- dem

(1) n. 9. (2) Epist. 10. n. 24. (3) Vide supra, n. 20. (4) Trichias. admir.
[5] Epist. 18. n. 33. [6] Vide supra, n. 19. [7] Ibid. [8] Traité du Coeur ch. 16.
[9] VII. n. 11. & XXIV. n. 16. (10) n. 2.

dem partibus fuisse ossea, in arteriis solis tophacea, an ubique pariter ossea? Tibi certe proclivius erit, quibus in corporibus abundet sanguis certis quibusdam salinis, terreis, aliisque, ex quibus plerique ossa censent compingi particulis, proclivius, inquam, erit iis in corporibus existimare, easdem particulas iis in sedibus restitantes, quæ sive natura, seu morbi vi magis sint dispositæ ad eas particulas retinendas, in sedibus iis omnibus concretiones demum facere ejusdem generis, quam in cæteris unius, in arteriis solis alterius.

24. Vides igitur, novam a me hæcenus sententiam accipi, ne ortæ in arteriis squamæ pro tophaceis, sæpius saltem, habeantur. Præterea illarum ortum vel sine prævia inflammatione, aut certe suppuratione interdum accidere, non dubito. Inspice, quæso, in Epistola XVIII. (1) ut Magna arteria a corde ad primum usque orificium ramorum, superiora petentium, ea parietum duritie fuerit, ut vix summa etiam vi adhibita incidi posset propter ejus substantiam, quæ, ut in sectionibus apparuit, naturam jam nacta erat mediam inter ligamentum, & cartilagineum. Quantulum deerat, si vixisset homo, ut ossea tandem fieret? Num vero credemus, totum illum præcipuum, & tantum arteriæ tractum inflammatione, & suppuratione omnem ejus substantiam occupante potuisse jam antea laborare, ut mors, aut acutissimi saltem morbi signa non adessent eo tempore? Ejusmodi autem morbi utique non præcesserat. Quid vero, si tot in cadaveribus, in quibus erosiones, & exulcerationes arteriæ deprehendimus, non hæc semper, nec sæpius fortasse, antecesserunt productionem ossæarum squamarum; sed istas potius sunt consecutæ? num ex purulenta, quam tunc vidimus, materia, ex erosio locis destillante, easdem squamas extitisse putabimus? Imo hæc suis asperis, & sæpe extantibus plus minus oris intimam tunicam perrumpendo, erosiones illas, & exulcerationes fecerunt. Neque enim potest arteria se contrahere, quin asperitates, & quasi aculeos

officulorum contra eam tunicam urgeat, neque sanguis, a corde impulsus, arterias distendere, quin eandem tunicam ad aculeos illos apprimat. Vide, ut Bellinus (2) ab hisce officulis, quæ lapides, ut alibi (3) diximus, appellitabat, & inflammationem, & exesionem ejus tunicæ diserte repetat. *Lapides vidimus, inquit, in intima arteriarum tunica, qui hic illic eandem exederant, & veluti phlogosi inflammaverant, & ad loca inflammata veluti crusta affigebantur: dolor inde satis acer, & contractio arteriarum.* Sic etiam Abrahamus Vaterus (4), qui officula ab arteriæ motu disrupta esse in plura frustula, credebatur, *horum, inquit, extremitates intimam tunicam perforaverant.* Et quanquam Brunnerus (5) dum Soceri Aortam describens ossibus pluribus distinctam, proponit ejusdem variis in sedibus *tunicam anteriorem disruptam, laceram, ac fracidam, non citra ruptionis metum, ambigat, utrum vi, & evulsione, an erosione factum id fuerit;* tamen qui animadvertat, eam arteriam *ossea asperitudine intrusos offendisse digitos, & pupugisse prominentia quadam acuta;* non ab erosione solum id esse factum intelliget. Quod autem non sine ruptionis periculo fuisse rem dicit; nimirum sic reapse accidit in Sene, & Muliere, de quibus scriptum est Litteris superioribus (6). Vidimus enim ex dilatata utriusque, & Mulieris præsertim, Aorta viam sibi ad erumpendum fecisse sanguinem, qua inter confertas, asperasque lamellas osseas internæ tunicæ erant exesæ: usque adeo a vero aberravit Paræus (7) ut quod obstaculum, & quasi aggerem osseæ crustæ nature providentia in dilatata arteria opponi censuit ad impetum sanguinis retardandum, id ipsam, arteriæ tunicas perforando, sicuti in ejus quoque Observatione facile contigit, sanguini exitum citiorem paret. Quod si tunicarum exesio, inter ossa innata, levior sit, ut magis infirmare eas possit, quam pertundere, sanguis autem validius urgeat; laxari ibi aliquando poterit arteriæ latus, & in sacciforme aneurysma extuberare, cujus parietibus il-

(1) n. 2. (2) De Morb. Pect. ubi de Intermitt. Puls. (3) Epist. 24. n. 17. (4) Osteogen. n. 20. (5) in Append. ad A. 3. Dec. 3. Eph. N. C. [6] XXVI. n. 15. & 17. (7) Oper. l. 6. c. 32.

la intus ossa affixa sint. Quo posito, minus fortasse erit difficile quam credebatur (1), rationem modumque invenire, quo intra ejus generis aneurysma, cujus vi claviculae diductae fuerant, frustum ossis conclusum videri posset, quod sterni deerat. Conjicies enim, eam quidem sterni particulam fuisse, ut fit, a proximo aneurysmate sensim consumptam; quae autem intra hoc erat, fortuito eam formam, magnitudinemque habuisse, ut eam quae sterni deerat, quadantenus repraesentaret. Cujusmodi conjectura in illud quoque forsitan convenit frustum costae, quod ab Lentilio (2) intra alterum aneurysma reperi-
tum legimus.

25. Cave tamen credas, me omnes arteriarum sive leviores, sive graviores erosiones repetere ab officulorum asperitate. Haec enim sicuti interdum tanta est, ut satis sit internam arteriae faciem aspicere, aut tangere, ne dubites, inde vulneratam, laceratamque fuisse, ita alias nulla officulorum extat asperitas, aut inaequalitas, & erosio tamen se ostendit. Quin aliquando nihil adhuc est ossei, cum jam erosa apparet arteria. Sic in Nauta, quem tibi alias (3) describam, nulla erat in Magna arteria bracteola ossea, maculae dumtaxat subalbæ occurrebant; erosio autem, si paulo attentius inspiceres, jam erat inchoata. Sic ne ab iis recedam, quos descriptos habes in Epistolis antea missis; relege sis XXIII., idem in Viro (4) a me adnotatum reperies; praesertim vero in XXVI. Venetam Mulierem (5) videbis, cui nihil in Aorta osseum, tanta autem hujus supra Semilunares valvulas fuit exulceratio, ut illac sibi viam fecerit sanguis, per quam in pericardium prodiret. Nec mihi uni, sed & aliis contigit similia deprehendere. Vide enim, exempli gratia, ut Littrius (6) in eadem Aortae sede ulcus invenerit, causam, ut puto, cur una earum valvularum, quae illi erat subiecta ulceri, ad arteriae parietem se agglutinasset. Nullam tamen in illa arteria, nullam in valvulis

Tom. II.

vel minimam osseam commemorat squamulam, ut nesciam, quo casu acciderit, ut aliqui inter plura exempla ossearum valvularum primo loco posuerint istam ipsam Littrii Observationem. Etsi igitur in arteriis tunc maxime erosiones spectantur, cum intus osseis squamis distinctae sunt; tamen ne tunc quidem erosiones sunt omnes iisdem squamis imputandae, praesertim ubi haec leves sunt, nullisque extantibus asperitatibus; sed non paucæ erodentibus iisdem humorum particulis, quorum effectus vel antequam ulla oriantur officula, non raro conspici, ostensum est, & quorum in arteriarum tunicis multiplex genus, & origo alias (7) a nobis cum Lancisio sunt memorata. Praeterea si forte accidat, ut sanguinis multitudo ingens vim faciat trunco alicui arterioso, adjuvante peculiari corporis, aut partis situ; non est dubium, quin adhuc integris cæteris tunicis, intimas agat rimas, id confirmante experimento Illustris Viri Senacii (8), in Carotide habito. A rimis autem illis non sulcorum modo quorundam ex iis, quos sæpe in arteriarum facie interiore commemoravi, sed & aliquarum exulcerationum originem deducere proclive est.

26. Quod si erosiones igitur in arteriis interdum sunt, ut dicebam, priusquam ullæ oriantur ossæ squamulae; harum utique poterunt aliquæ ex ea purulenta materia fieri, quæ antequam intima tunica erodatur, inter hanc & proximam subsistit tunicam, ut ab novæ sententiæ Cl. Auctore propositum est (9). Neque huic facile obijciendæ sunt quædam aut Leprotti, aut nostræ Observationes circa sedem, aut naturam macularum, quæ horum sunt officulorum inchoamenta. Nam quod maculas describit Leprottus (10), quæ internam Aortæ superficiem tum exasperabant, tum per eam liquido exterius perlucebant, tunica vero ipsa arteriæ interna seorsum ab aliis dissociata, facile illæ abradebantur; nempe aut hæc ita accipiendæ sunt, ut

S s macu-

[1] Hist. de l'Acad. R. des Sc. A. 1700. Obs. Anat. 6.

[3] Epist. 42. n. 34.

[4] n. 11.

(5) n. 21.

[2] Eph. N. C. Cent. 1. Obs. 96. n. 14.

(6) Hist. de l'Acad. R. des Sc. A. 1713. Obs. Anat. 3.

(7) Epist. 18. n. 27.

(8) Traité du Cœur. l. 1. ch. 9. n. 3.

(9) Vid. supra, n. 21.

(10) Comment. de Bonon. Sc. Acad. Tom. 1. in Opusc.

macularum materiam contegeret ea tunica, itaque per hanc transpicerentur, & hac sublata, tunc denique illa abradi posset, aut sic etiam sunt fortasse ab aliquo intelligenda, ut materia illa in ea tunica inhæreret, eamque sublata sequeretur. Quorum illud mirifice convenit cum sententia nova: hoc autem explicari sic potest, ut cum eadem conveniat, quippe celluloso contexto, in quo materia illa est, intimam cui adhæret, tunicam facile sequente. Certe autem osseæ squamulæ hac tunica obductæ inveniri solent, non modo secundum inspectiones meas, verum etiam aliorum, nec in arteriis tantum, ut adnotavit Vaterus (1), sed in venis quoque, ut Furstius (2); hic enim in cordis venis Coronariis osseis factis, *vestiri utrinque os vidit tenui membranula*; ille autem, *manifesto* apparere, *non intimam arteriæ osseæ factæ tunicam indurata esse, sed mediam*. Neque ab hac Vateri multum observationes meæ discrepant in duabus Mulieribus, quarum alterius morbum, & dissectionem in extrema Epistola descripsi XIX. (3), alterius autem in alia fortasse describam. In prima cum ex flexuosa illa Aorta osseam squamulam elegissem, cujus sedem examinarem, visæ sunt inter ipsam, & tunicam intimam fibræ intercedere, annularibus incessu persimiles, sed ex subflavo albescentes, molles præterea non secus ac materia illa, quæ adhærere ejusmodi osseis lamellis solet. In altera autem Muliere cum arteriam Magnam a corde ad septum usque Transversum aperuissem, & subalbis maculis passim distinctam animadvertissem majoribus, minoribusve, quales pro bractearum ossearum initiis habere consuevimus, majorum complures dissecui, omnesque factas deprehendi ex substantia minime in se, aut circum oras humida, eademque magis alba, magisque compacta, quam illa esset, ex qua sani arteriæ parietes constabant. Sedem vero hanc habebat, ut ab intima incipiens arteriæ lamina, quam nonnihil introrsum attollebat, inde se extenderet

convexam versus arteriæ faciem, quam utique non attingebat; non plurimum tamen ab ipsa aberat. Quanquam autem ex observationibus hisce intelligis, non semper materiam unde osseæ concrevunt lamellæ, in contexto illo subsistere arteriarum celluloso, sed & circumjectæ carneæ tunicæ partem occupare; non hinc tamen consequitur, non multo sæpius intra contexti illius fines se continere. Sed ab sede ad naturam macularum transeamus.

27. Dictum est modo, substantiam ex qua maculæ constant, magis esse compactam, magisque albam, quam sana sit arteriæ substantia, exsuccam præterea: quin meas Epistolas relegendo invenire etiam poteris, indicia futuri in arteria ossis, id est maculas, sæpe ad substantiam accedere ligamentorum (4), & se in Viro quodam (5) prodidisse duritie quasi tendinea. Hæc autem sane videntur minus congruere cum purulenta, ex qua ossa istiusmodi conficiantur, materia, quam cum Boerhaaviana illa (6) vasculorum, quæ sensum fugiunt, compressione, eorum cava obliterante, & plura in unum solidum corpus firmum, ac durum magis, magisque constipante. Quod etsi verisimilius, atque adeo verum in multis videri potest; in multis enim simul exsucca prorsus macularum exigua inchoamenta, non modo maculas, deprehendimus, simul harum aliquas pariter exsuccas jam ossescentes, alias vero ex parte osseas factas animadvertimus, qualia exempla apud Illustrem quoque Hallerum (7) invenies, iisque objicies, qui maculas, aliasque ejusmodi arteriarum indurationes pro callis habent sic semper mansuris: etsi igitur in multis id quod diximus, verum, non modo verisimile, videri potest; in aliis tamen vel nostræ Epistolæ indicant posse aliter rem se habere. Inspice enim III. ubi in Basiliari Mulieris cujusdam (8) arteria albam describimus maculam, magis ad ejus interiores, quam exteriores, parietes attinentem, quam non firmior efficiebat substantia, sed mollior. Inspice deinde Episto-

[1] loc. cit. supra, ad n. 24.

[2] Eph. N.C. Dec. 2. A. 10. Obs. 175.

[3] n. 58.

(4) Epist. 26. n. 24.

(5) Epist. 18. n. 25. in fin.

(6) Vid. Epist. Ejusd. n. 31. 32.

(7) Opusc. Pathol. Obs. 51.

(8) n. 6.

stolam IV., inveniesque in Sene (1) arterias duas ad illius quam modo nominavimus, extrema pertinentes corpusculum singulas habuisse album, subdum, & jam ferme cartilagineum, quod non ab exteriori, sed ab interiore eorum facie extuberabat. Nonne verisimile videri potest, ex molli materia, qualis in prima Observatione reperta est, subductis progrediente tempore, particulis tenuioribus, corpusculum extitisse jam firmitus, quale in secunda conspeximus? aut certe, si hoc malis ad Boerhaavii rationem reducere, nonne apparet, aliqua saltem futuræ durioris concretionis initia ex molli fieri, inter tunicas arteriarum, materia? Quam ut in iis albam, sic in aliis ex albo flavam, adhaerentemque osseis lamellis, & has ipsas aliquando flavas, a me fuisse repertas, ex his etiam ipsis Litteris (2) cognoscere potuisti. Crellius quoque (3) ex albo flavescens invenerat tum concretionem, quæ inter arteriæ tunicas jam consistentiam laminæ osseæ referebat, tum circumjectam materiam, ex qua concrevisse, non dubitabat, hancque illi, quæ in atheromate vel meliceride alias continetur, similem. Quod & mihi magis probandum videtur postquam nuper legi ab laudato Hallero (4) in callosis & flavescens Aortæ sedibus succum flavum esse conspectum pultaceum, non dissimilem ejus qui in atheromate reperitur, in eodemque corpore alias simillimas flavas sedes jam coriaceas, alias cartilagineas, alias denique osseas, hujusque progressionis a mollitie ad varios duritiæ gradus sæpe ab eo observationem esse repetitam: quam inde etiam confirmare possis (5) quod convexa earum squamarum facies indicium servet originis ex molli materia suæ, nempe transversam directionem ab adnatis carneis arteriarum fibris sibi totidem sulcis inscriptam: quos quidem sulcos, cum osseas squamas olim a transversis arteriarum fibris evolverem, a me quoque in illarum quibusdam animadvertos fuisse, memini. Nec dissimili argumento Hallerus (6) utitur ad ostendendum, amplas laminas osseas, in exteriori facie

natas Crassioris meningis, ex succo pariter coaluisse. Porro etiam censet (7), primam calculi renalis materiem sibi aliquoties conspectam esse quæ plurimum cum crustarum arteriosarum primis rudimentis habeat affinitatis, flavum videlicet mucum in Bellini, ut vocitant, canaliculis, eundemque gradatim duriorum factum; ut mihi in mentem veniat progressionis illius, quam in Pinealis glandulæ calculis a flava mucosa ad arenosam, & denique ad concretam, subduramque materiam animadverti, & tecum alias (8) communicavi. Certe autem quæ materia e renalibus illis extremis ductibus sæpe a Cl. Bertinio (9) exprimebatur, & crassitie, & colore, & terreis denique particulis cum Halleri convenit observatione. Quæ omnia etsi digna laude sunt, & facile etiam, ut in plerisque, probanda; mihi tamen quam varia occurrere nobis soleant in iis quæ secundum, longe autem magis quæ præter naturam sunt, sæpenumero animadvertenti, measque omnes cum aliorum observationibus conferenti, veniam datum iri, spero, si in aliis aliter rem contingere, præsertim quod ad eas attinet, quas hic perpendimus, arteriarum concreciones, iterum dixerò. Mitto succi colorem, quem alium interdum vidi. At multos fuisse, confirmo, quorum cum esset arteria Magna illic officulis, illic maculis majoribus, minoribus, crassioribus, tenuioribus passim distincta, nusquam, ne in exiguis quidem harum inchoamentis, quidquam succi licuit deprehendere. Si in omnibus osseas arteriarum bracteas effusio præcederet succi flavi, intimam tunicam introrsum versus attollentis, & passim convexam, eminentemque reddentis; certe intelligis, eas sedes meos attente inspectantes oculos effugere non potuisse. Neque ideo hoc dico, quod censeam, sine succo morbofo plerisque, & si vis, omnes maculas incipere, augeri, offescere; sed ideo dico, quod in aliis corporibus effundi utique, in aliis autem sine effusione sensim dumtaxat a tunicarum arteriolis eum succum afferri, & apponi, meæ mihi obser-

Ss 2

va-

[1] n. 19. [2] n. 22. & 26. [3] Obs. ad n. 20. sup. cit. §. 2. & 9.

[4] Opusc. cit. Obs. 47. [5] Ibid. & Obs. 17. (6) Obs. 49. (7) Obs. 34.

[8] Epist. 5. n. 12. [9] Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1744.

vationes significant. Qui succus si foetus sit particulis ejus generis, cujus ad os nutriendum a plurimis requiruntur, sique ex particulæ ad firmiores inter se contactus magis, magisque contrudantur; inde fore concretiones, puto, quales mihi occurrere consueverunt, ossa referentes: ut tophaceas, gypseas, aut alterius ejusmodi naturæ futuras, si alterius generis particulis succus sit plenus, æque citius ad contactus qualescunque perveniant. Cujusmodi fuisse suspicor quas extrema pars indicabit Observationis præclaræ Jani Planci, quam mecum Vir Solertissimus paucis postquam habuerat diebus per litteras fuisse, ac diligenter communicavit sub finem A. 1728. Eam ego totam; nam plura, & varia continet, ut propterea ipsam pollicitus sim tibi Epistola superiore (1) cum de sanguinis ex Magna arteria in pericardium eruptione verba facerem; totam, inquam, ex iis litteris excerpam summa fide, nec minori quam si mea esset, cura proponam.

28. VIR nobilis, qui ab anno undevigesimo non longe aberat, nigra facie, sed bona corporis habitudine, quamvis ab adolescentia ad id tempus rebus venereis deditus, unde bubonibus, neque id semel, laboraverat, crassis quidem, & vulgaribus cibis, sed generoso vino, hujusque spiritu, ut vocant, cupide utebatur. Multum quoque erat in alea: narrabantque collutores, quotidie vespertino tempore sternutatione corripitur solitum, ut horæ quadrantem aliquando, aut eo amplius sternuteret, idque a biennio, aut triennio. Quo tempore extenuari etiam cœpit, nec parum, & interno quodam sensu affici non secus, ut novissimis aiebat mensibus, ac si deficeret. Verum non alio, ut se refocillaret, uti volebat remedio, nisi eodem quem diximus, vini spiritu. Itaque die quodam sub vesperum domum reversus, cum de eo semel, iterumque bibisset familiares autem post id domo exiisse, crederent, ibi accidit, ut de improvviso, nemine sentiente, moreretur, horaque demum post quinta, gelidum, ut hyems erat, cadaver inveniretur. **CRANIO** postridie

recluso, & meningibus; nam Tenuis quoque tota trahentem undique sequebatur; nullo negotio diductis, nihil intus quod esset præter naturam, deprehensum est præter multum in cerebri ventriculis serum, idque subviride. Sed in Tenui meningē arteriarum trunci omnes, omnesque item earum rami, iique præsertim, qui plexum Choroidem versus contendunt, multo erant crassiores æquo, & duriores; exsiccataque osseam pluribus in locis naturam ostenderunt. Quin etiam per Duram meningem idem ferme in ejus arteriis, quæ crassiusculæ ipsæ quoque factæ erant, conspectum est.

In Thorace autem pulmones flaccidi, & majori ex parte nigri. Sinister præterea ad pleuram qua costas, & septum Transversum convellit, arcte erat annexus undique, nisi qua copia aliqua animadversa est sanguinis concreti. Hujus multo major in pericardio copia fuit, quo irruerat, ut mox dicitur, ex Magna arteria. Cor aliquanto majus quam æquum esset, ob nimiam sinistri ventriculi magnitudinem, & capacitatem, quæ duabus tertiis partibus capacitatem dexteri superabat, cum hic præter magnam parietis proprii tenuitatem, lacertos intus haberet sic intricatos, vix ut sinus esse videretur. Arteria Magna, & Pulmonaris ampliores erant aliquanto quam soleant. Cæterum hæc sana: illa vero primum rupta intervallo a corde digiti circiter transversa. Et ruptio quidem non erat magna; sed prope ipsam, & circa omnem Aortæ basim vetus quasi sugillatio apparebat a nigro sanguine sub exteriorē tunica resistente: quæ sugillatio per universum pulmonem se extendebat, præsertim vero circum majores Pulmonaris arteriæ ramos. Præterea facies interior arteriæ Magnæ tota erat prominentis, & pustulis plena, quarum utræque per ejus omnes, quotquot aperti sunt, ramos pergebant, & nominatim per Subclavias arterias, & Carotides, & cordis ipsius Coronarias: quæ postremæ erant insuper valde dilatatæ, una præsertim, ut æquaret propemodum sinistræ Carotidis latitudinem. In Ventre lien parvus, & valde

valde laxus, cum jecur sic satis bene se haberet; nam quod in ejus vesicula esset exigua bilis portio, id erat fortasse ex eo quod paucis a prandio horis mors intervenerat. Renes exterius valde flaccidi, interius autem sine ullo, quod rarissimum est, pelvi, hujus locum obtinente spongiosa quadam substantia.

Cum intra Ventrem nihil esset præterea adnotatione dignum, minime autem lateret tum id quod diximus, hominem venerea lue, nec semel, affectum fuisse, tum ipsi ante annos triginta plumbeum globulum, tormento jactum, in sinistro femore inhæsisse; urethra, & femur incisa sunt. Et in illa quidem unum, aut duo, non amplius, eorum canaliculorum orificia reperta sunt, quos in I. Adversariis (1) habes descriptos, & pictos. In femore autem circum illum globulum membraneus folliculus, qui arte ipsum undique completebatur.

His ita conspectis, placuit Aortæ bonam partem eximere, ut diligentius posset intus, extraque perlustrari. Animadversumque est, exteriorem tunicam a trunco, ramisque perfacile detrahi non secus, ac si diu in aqua esset macerata. Ex illis autem interioribus prominentiis cum major aliqua incideretur, intus quoddam cavum, & in hoc aliquid molliusculæ materiæ instar pulticulæ, ostendit. Minorum autem complures postquam exsiccatae erant, ossæ apparuerunt.

29. Eorum quæ sunt in proposita historia, alia alio attinent. Et sane plura superioribus Litteris exposita sunt. Ad has vero id potissimum spectare, vides, quod postremo loco adnotatum est. Scilicet quid prominentiæ minores continerent, majoris dissectio indicavit, id est materiam pulticulæ similem. Quando igitur ex hac, absumptis per exsiccationem humidioribus particulis, os esse factum, apparuit, simul intelliges, ex molli materia initium coepisse concretiones quæ os referrent, albedine, opinor, & duritie; neque enim eo tempore hæc agitabatur controversia; simul tam cita ejusdem materiæ induratione spectata; mecum facile suspicaberis, si concretiones illæ fuissent majores, ut experimento multiplici tentari possent, futurum

fuisse, ut topi, aut indurati gypsi, quam ossis revera similiores, deprehenderentur. Nec mihi alia de arteriis per meninges repentibus opinio est, quæ post exsiccationem ossæ hic illic apparuerunt. Veri enim simillimum est, idem prominentiarum genus, quod ex trunco Aortæ in majores hujus ramos propagabatur, ex his porro per minores quoque illos perrexisse, eundemque effectum ostendisse.

30. Quod vero idem Cl. Vir, qui Observationem illam communicavit, iisdem me litteris certior fecit, se aliquos dissecuisse aliquando, repentina morte sublato, in quibus Aortam neque perruptam, neque dilatam, sed ejusmodi solum pustulis, & prominentiis affectam invenisset; id neque multum abludivit ab aliis, quæ a me tibi alias missæ sunt, minorum ad speciem ejusdem arteriæ vitiorum Observationibus, quæ tamen funesti casus sunt consecuti. Quo magis opera danda est, nequando temere negligentur siqua demum forte indicia se prodant, unde in suspicionem quanto magis liceat probabilem deducamur pustularum, aut erosionum in Aorta latentium. Et erosionum quidem signa nonnulla, a Bellino indicata, cum lapideas, sive ossæas bractæas, quæ illas fecerant, simul memoraret, supra (2) non omissa a nobis videre potuisti. Sed & ea confirmare oportet, & alia adjungere. Et quoniam Medicos adjuvat in dignoscendo, non ignorare quæ morbos præcedere haud raro soleant, attendas velim, quid laudatus Plancus postquam alio ex ægro (3) arteriam Magnam proposuit intus *veluti ulcerosam, & corrosam, variisque pustulis scatentem*, continuo subjecerit: *quod sæpe observavi*, inquit, *in aliis cadaveribus, eorum præsertim, qui syphillide laborarunt, & ad Aneurysma Aortæ, vel ad Pectoris Hydropem sunt dispositi*. Cæterum cum ejus arteriæ exulcerationes ab officulis sæpius fiant, quemadmodum supra (4) indicatum est, pustulæ autem interdum adeo similes ossium concretiones producant; vides profecto, quam sæpe in in Aortæ vitiis ea convenire præsidia possint quæ adversus interna ulcera ex usu esse sine sanguinis concitatione, vel certe cum

[1] n. 10. & Tab. 4. Fig. 4.

[2] n. 24.

[3] Epist. de Monstr.

[4] n. 24.

cum modica, solita sunt. Nam aut ossium effectui quo ad ejus fieri potest, obstarent ad funestas Aortæ disruptiones, & sanguinis internas effusiones, si altius pervadat, disponenti, aut causæ obsisterent ob quam duræ istæ concretiones gignuntur, eoque ipsas, si non tollerent, saltem augeri prohiberent. Sed jam satis de Repentinis Mortibus scripsisse videor, & de arteriarum in os conversione, qua de agendi causam ipsa dedit illarum tractatio.

31. Nunc de aliis ossibus præter naturam se habentibus scribendi occasionem præberet Sectio XII., qua Sepulchreti libro II. finis imponitur, inscripta de *Gibbositate*, & dissectiones proferens gibbosorum, & rachiticorum. Sed ego rachitide affectos secuisse non memini, ut neque Valsalvam, neque ullum in Italia Amicum, si Experientissimum Virum excipias Antonium Benevolum (1), qui suas ipse, me quoque hortante, Observationes edidit, ingenue, & perspicue scriptas, cum eorum quæ incidendo animadvertit, tum eorum quæ curando utilia in perdifficili alioquin morbo expertus est. Sed ab Exteris Scriptoribus plures habebis rachiticorum dissectiones, quas pariter ad Sepulchretum adjungas. Namque ut verses dumtaxat libros a Cæsarea Academia editos. ut Dec. III. A. 9. (2), Centur. III. (3), & Actor. I. (4), & V. (5) Volumen; non unam invenies. Quod tamen ad duas attinet ultimas; vide, num retractio, seu defectus ille pulmonis sinistri, ut cor, sive potius mediastini partem pericardium concludentem, totam non tegeret, ad *vitium* spectaret *conformationis* in rachiticis, an idem esset quod secundum naturam delineavit Eustachius (6), descripsitque postea Santorinus (7). Gibbosorum autem plures quidem ego dissecai; sed quæ in iis vidi ad gibber attinentia, alia alibi exposita sunt tibi, aut exponentur, quippe cum aliis alio morbo interierit. Quorum historias si legeris; proclive erit primum perspicere, id vitii nonnunquam (8) haud ante se prodere, quam circa annum quadragesimum:

deinde recte Severinum, ut in supra dicta Sepulchreti Sectione (9) videris, adversus Cardanum admonuisse, non semper vitiis quæ in situ ossium sterni, & huic se annectentium costarum inveniuntur, necessarium esse, ut pravus situs vertebrarum quoque dorsi respondeat: quod nostræ Observationes in muliere præsertim quadam (10), & ex parte in Sene (11) confirmant: quibus addes animadversa in rachitico puero de quo Acta Nat. Cur. paulo ante citata (12); & quæ ex alio puello accuratissime descripsit Cel. Hallerus (13). Cæterum vera, ut in plerisque, docuisse Cardanum, cum Severino fatendum est: imo vertebrarum vitiosum situm multo frequentissimam causam esse, ut costarum, & sterni perversus positus consequatur, & aliorum, & meæ cæteræ ostendunt Observationes. Quas inter si eam potissimum relegeris, quam Epistola IV. (14) proposui; simul intelliges, ut Spinæ distorsionem sequeretur non costarum modo, & sterni, sed & plurimum thoracis, & ventris viscerum, ac vasorum incongruus, & perversus positus, simul conjicies, quantum a consueto aberrare debuerint situm cum vasa alia tenuiora, ut Thoracicus in primis Ductus, tum nervi plurimi, aliaque ejusmodi, quæ sigillatim persequi nec tempus, nec locus, neque præcipuum tunc propositum nostrum sinebant. Porro etiam Præcl. Helwichius (15) docebit, quantas in angustias distorta antrosum Spina omnia thoracis viscera in Matrona quadam compegisset; laudatusque Hallerus (16), ut longe ab sua sede dimota esset arteria Magna in altera scemina, cujus Spinam in alias ac secundum naturam videmus, serpentinas flexiones gravia onera incurvaverant, quibus dorso gestandis vitam alebat. Ejusmodi autem vitæ genus inter externas causas gibberis alioquin esse, in junioribus præsertim, cum ratio indicat, tum Cl. Nebelii (17) Observatio confirmat.

32. De cæteris autem causis a quibus plerumque Spinæ distorsiones fieri incipiunt, augentur, servantur, si Veteres con-

[1] Osservazioni 38. e segu.

[2] Obs. 240.

[3] Obs. 11.

[4] Obs. 53.

[5] Obs. 146. & 147.

[6] Tab. 9. & Tab. 15. Fig. 1.

[7] Obs. Anat. c. 8. §. 1.

[8] Epist. 10. n. 13. 14.

[9] in Schol. ad Obs. 6.

[10] Epist. 45. n. 23.

[11] Epist. 7. n. 11.

[12] Tom. I. Obs. 53.

[13] Opusc. Pathol. Obs. 10.

[14] n. 16.

[15] Eph. N. C. Cent. 10. Obs. 32.

[16] Opusc. modo cit. Obs. 11.

[17] Act. N. C. Tom. 5. Obs. 109.

consulas ; vereor ut invenire possis quæ satis faciant, ubi videlicet ab eo recesseris causarum genere quæ evidenter ab extrinsecus accidente injuria, violentiave proveniunt. Nec mirum, cum antiquitus hominum corpora non secarentur, multo autem minus gibbosorum. Postea vero quam secari tandem coeperunt, si in ejusmodi corpora forte incidebant; aut verbo *malam ossium compositionem* indicasse satis ipsis videbatur, ut Vesalio (1), cum *puellam* secuit *gibbosam*, *annum decimum septimum prætergressam*, aut Spinæ laterales flexus in serpentis modum descripsisse, ac pinxisse, ut Hildano (2), a quo primam fortasse hujusmodi vitii Iconem habemus ex puella altera annorum octo. Inter hos duos tamen, præter Fallopi-um (3), Pinæus extitit, qui, ut in Sepulchreti quoque Sectione hac leges XII. (4), animadvertit, *sapissime* Spinæ vertebrae *nunc plures, nunc pauciores simul conjunctas*, *et tanquam in unum os redactas*, easdemque *intro, vel extra, vel ad alterum latus* (id quod frequentius esse, infra docet) *inclinatum habentes, unde omnes, quas nominat, gibberis species fiant*. Quod autem dixi, infra docere Pinæum, non in Sepulchreto, sed eo capite apud ipsum videbis, quod ibi indicatur. IX. (5), ubi de elatiore & tumidiore in puellis Gallicis scapula dextera, ejusque rei causis pleraque scripsit, quæ sua postea fecit in Encheiridio (6) Riolanus. Post Pinæum alii, in quibus nuper laudati Viri Helwichi-us (7), & Hallerus (8) plurimum vertebrarum in unum os coalitum adnotarunt in gibberosis, Ruyschius autem in primis, qui (9) in his *pluries* vidit vertebrarum aliquot corpora adeo inter se unita, & adacta, ut quædam ex ipsis non modo imminuta, sed *in nihilum redacta* viderentur. Palfinius (10) vero initia tantæ imminutionis in sceletis animadvertit gibbosorum infantum, videlicet vertebrarum corpora ad curvaturæ sedem valde complanata, interjectasque his cartilagine ibi tenuissimas.

33. Post observationes minus difficile vi-

detur de causis inflexionis ossium artuum, & Spinæ ipsius judicare. Quæcum habes duo genera in Sepulchreto (11) proposita, ex Glissonio unum, ex Mayovvio alterum. Utrumque genus in uberiore nutritione consistit, primum quidem unius ossium lateris, quam alterius, secundum vero ossium, quam attensorum musculorum. Scilicet sive alterum ossium latus diutius nutriri pergat, quam oppositum, ut Haversius (12) maluit, sive utrumque pari tempore, sed alterum uberius nutriatur, ut Glissonius posuerat, nempe res eodem recidit, ut diutius, aut magis nutritum latus se se inclinet ad oppositum. Sic puta, si dexterum vertebrarum latus altius creverit, quam sinistrum, Spinam inflexum iri sinistrorsum: idemque futurum, si vertebris interposita ligamenta, seu mavis cartilagine minus auctam habeant, aut habeant imminutam altitudinem in latere sinistro. Atque ad hunc ferre modum intelliges primum causarum genus. Alterum autem, si musculos qui sint ad latus sinistrum, minus augeri quam ossa, posueris, aut magis contrahi quam muscoli qui sint ad dexterum latus, sive hoc a convulsione, sive a majori vi sit qua præpolleant dexteris, eaque aut ab ortu, aut ob dexterorum vim, paralyti, aut alia quacunque causa imminutam. Juvat enim hæc omnia ad Mayovvii cogitatum addere, eodem redeuntia. Nec me fugit quid ei cogitato Haversius (13) objecerit, probantibus Cl. Viris, nimirum cum inter musculorum extrema interponatur articulus, fore, ut muscoli breviores os trahendo in quod inseruntur, ejus quidem situm mutant, ut solent; sed non figuram. Verum; ut alia prætermittam; ubi de vertebris, & Spina agitur, velut hic, idem est vertebrarum situm, ac Spinæ figuram mutare. Sic in musculis erat vitium in procera staturæ viro adeo incurvato, ut Kerckringii Observatio ostendit quam hic habes in Sepulchreto (14). In quo (15) illud quoque invenies quod probes, vel sola musculorum dorsi imbecil.

[1] Epist. de Rad. Chyn. [2] Cent. 6. Obs. 75. [3] Vid. hujus verba Epist. 56. n. 36.
 [4] Obs. 6. [5] l. 2. [6] l. 6. c. 17. [7] [8] Obs. cit. supra, ad n. 31. in fin.
 [9] Obs. Anat. Chir. 68. [10] Anat. du corps hum. tr. 5. ch. 9.
 [11] in Append. ad Additam. ad hanc Sect. 11. [12] Osteolog. Nov. Disc. 2. vers. fin.
 [13] Ibid. [14] Append. 1. ad Obs. 7. [15] in Schol. ad Obs. 1.

cillitate fieri, *ut nutans Spina curvetur*, eamque fortasse causam esse unam, qua *senes omnes gibbosi existant*. Quin etiam ubi diutissime muscoli fervare perrexerint vel sponte curvatam Spinam; vertebrarum quoque ipsarum, non modo interjectarum cartilaginum, figuram mutabunt; crescent enim vertebræ secundum altitudinem ab ea parte qua curvaturæ convexum erit, decrescunt autem, aut certe minus augebuntur ab opposita, quippe in hac arctius inter se constrictæ; in illa, convexa videlicet, multo minus altera ad alteram appressæ, quam requirant naturæ leges. Hæc autem eo facilius contingent, quo magis ob teneram ætatem distabunt vertebræ a termino incrementi sui, & quo minus erunt duræ, sive hoc sit ab eadem ætate, sive etiam a morbo, ut in gibbosa illa Hildani puella (1) cui ossa ipsa adeo erant mollia, ut nonnulla ad instar cere tractarentur; Spina autem erat emollita: itemque in gibbo adolescente annos nato XVI. de quo hic est II. in Sepulchreto Observatio, ad eundem fere modum se habebant præcipue vertebræ. Primum igitur causarum genus et si per se ipsam nonnunquam existere, & gibbum posse facere, non negaverim; sæpius tamen esse illud existimo effectum causarum secundi generis, hoc est contractorum musculorum.

34. Et sane ipse quoque Meryus (2), a quo Spinæ in serpentis modum lateraliter inflexæ descriptionem, delineationem, & explicationem habemus, facile omnium quæ ad hoc tempus prodierint, optimam, quod in singulis vertebris vitii esse poterat, id pro effectum accepit adlatorum Spinæ musculorum, ab altera parte trahentium, cum oppositi, ob nervorum obstructionem resoluti, nihil agerent. Veruntamen in hac quoque explicatione aliquid est, cuius possis causam quærere. Si enim Spina unam dumtaxat, puta fini-

strorsum, curvaturam habuisset; minime difficile esset rem intelligere, ponendo tantummodo, ut paulo ante indicatum est, resolutos musculos ab opposito, id est a curvaturæ convexo latere. Nunc autem cum infra primam curvaturam altera succedat, ut in Hildani (3), & aliorum quoque non infrequentibus Observationibus, superiori curvaturæ omnino contraria; apparet quidem, si ista explicatione standum est, hic etiam resolutos musculos ad convexum inferioris curvaturæ latus esse ponendos: sed quomodo resolutio ista alterne, id est quæ supra a dextris esse dicebatur, infra contingat a sinistris, non facile apparet. Ego vero in re ardua velim cogites, an forte curvatura superior, quæ resolutioni debetur musculorum dexterorum, causa esse ipsa possit resolutionis musculorum, qui inferius sunt a sinistris. Nervi enim, per foramina egressi, quæ vertebrarum lateribus intercipiuntur, oblique magna ex parte descendunt, ut se in musculos immittant qui subjectas vertebrae movent. Igitur si curvatura superior arcte adeo vertebrae in cavo latere inter se urgeat, molliores præsertim ab ætate, aut etiam a morbo, ut illa foramina non paulo minora fiant; nervi aliqui, per hæc egredientes, ita comprimi fortasse poterunt, ut muscoli, in quos se insertum descendunt, resolvantur. At hi a sinistris sunt. Erit igitur resolutio hæc inferior in latere illi opposito in quo erat superior; ut propterea prævalentibus musculis dexteris, fiat curvatura inferior, quæ effectus sit curvaturæ superioris, & contra atque hæc, conversa spectetur. Verum hæc, cum plures non modo in sanis, sed in gibbis quoque Observationes requirant, addidisse me, putabis, non ut ipse quidquam statuerem; sed potius ut te ad meliora excogitanda incitarem. Vale.

(1) Vid. supra, n. 32.

(2) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1706.

(3) supra cit. ad n. 32.

